

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΟΝ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1888

ΕΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1888

Ανέστη Κωνσταντινίδου

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ,

ΤΩ ΤΗ ΕΑΥΤΟΥ ΠΡΩΤΟΕΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΕΙ

ΣΥΝΤΕΛΟΥΝΤΙ ΤΑ ΜΑΛΙΣΤΑ

ΕΙΣ ΕΚΔΟΣΙΝ ΚΑΙ ΒΕΒΛΗΘΙΣΙΝ

ΤΟΥ "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ",

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΣ ΑΓΑΠΗΣ Κ' ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

ΕΝΘΥΜΙΟΝ

Κ. Φ. Σκόκος.

Ἀγαπητέ μου Ἀνέστη,

Γνωρίζω κάλλιστα ὅτι διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης ἀφιερώσεώς μου οὔτε τι πλέον ἐποικοδομῶ σοι οὔτε καὶ ἐλάχιστόν τι ἀποδίδω σοι ἀντὶ τῆς πρός με ἀγάπης σου, ἐὰν μάλιστα λάβῃς ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ἀφιερώσεις κατέστησαν τόσῳ τετριμμένα καὶ ἀνούσια, ὥστε στερηθέντα ἄγουν εἰς ἀντίθετον τοῦ σκοποῦμένου ἀποτελεσμα. Ἄλλως τε δὲ κατέχεις τοιοῦτον ἐπὶ τῆς ἀγάπης μου δικαίωμα καὶ τσαῦτα κεφάλαια ὑπολήψεως καὶ σεβασμοῦ ἐν τῇ συνειδήσει τῆς κοινωρίας, ὥστε ἐγὼ θὰ ἡλεγχόμην πολὺ ἀπλοῦς, εἰ μὴ τι χεῖρον, ζητῶν γὰρ προσθέσω σταγόνα ἐν θαλάσῃ.

Καὶ ὅμως ἂν ἡ μετριοφροσύνη σου δὲν ἀρέσῃ τὸν σκοπὸν τῶν ὀλίγων ὧδε γραμμῶν καὶ τῆς δημοσιότητος αὐτῶν, δὲν ἀμφιβάλλω ὅμως ὅτι ὁ ἀναγνώστης θὰ τὸν μαρτεύσῃ ἀσφαλῶς.

Διότι, ἂν ὁ κόσμος σὲ γρωρίζῃ ὡς βέβαιον
καὶ κοινοφελῆ ἐπιχειρηματίαν, ἄπταιστον ἐν ταῖς
συναλλαγαῖς, δίκαιον ἐν ταῖς δημοσίαις σοι
πράξεσι, λάτρηρ τοῦ καλοῦ, φιλοπόδοτον, ἐμ-
πνεόμενον τῆς φιλοδοξίας τοῦ νὰ συνδέσῃς τὴν
δόξάν σου πρὸς τὴν σύγχρονον ἔθνηκην ἐκπαίδευ-
σιν διὰ τῶν ἐνεργητικῶν ἐκδόσεών σου, ἐνθαυ-
ρόντοτα τὴν συγγραφικὴν παρ' ἡμῶν ἀμιλλαν
διαδίδοντα εὐωρότερα καὶ προσιτώτερα τὰ ἐλ-
ληρικὰ γράμματα εἰς τὰς ἐσχυατὰς τῆς Ἀρατολῆς.
παρέχοντα ἐργασίαν καὶ ἄρτον ἐντιμὸν εἰς ἑκατὸν
καὶ πλείονας οἰκογενείας· ἀλλ' οὐχ ἦτον ἐγὼ
ὅστις ἀρέλυσσα καὶ εἰσέδυσσα πολλάκις εἰς τὴν
ψυχὴν σου καὶ ἐγνώρισα ἐκ μυρίων ἰδιαιτάτων
περιστάσεων τὸν ἐσωτερικὸν αὐτῆς κόσμον, δι-
κρατεῖ ἀφανῆ καὶ ἀπόρητον ἢ μετριοφροσύνην
σου· ἐγὼ, ὅστις σὲ εἶδα, σὲ ἐμίμνησα, σὲ κατέ-
λαβον πολλάκις ἀνοίγοντα τὰ χεῖλη, τὴν καρ-
δίαν, τὸ βάλαντιον εἰς τὴν κοινορικὴν δραστη-
ρίαν· ἐγὼ ὅστις γρωρίζω πλείωτερον παρτὸς ἄλλου
ὅτι μία τῶν ἐνεργεστέρων τῆς ζωῆς σου ἀπολαύ-
σεων εἶνε ἡ ἀδιάλειπτος εὐποιία, ἢ πρὸς τὸ
ἀγαθὸν ἔφρασις, ἐκείνη, ἣτις ἐπιτελεῖται ὡς ἰδίᾳ
ἀναπόδραστος ψυχολογικὴ ἀνάγκη, ἀφανῆς, ἀό-
ρατος, ὡς ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ ἡ γιγνο-
μένη ἐκ ματαιόφρονος ὑστεροβουλίας εἰς ἀντάλ-
λαγμα διαφημίσεων· ἐγὼ, ὅστις κατέχω τὸ ὄρατον
αὐτὸ μυστικὸν τοῦ βίου σου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν
τελικὸν σκοπὸν τῆς ἐν τῇ κοινορίᾳ ἀνεξαρτηλή-
του σου δράσεως, αἰσθάνομαι ὅτι μοι ἐπιβάλλεται
ὡς ἀπαραίτητον καθήκον πρὸς ἐμαυτὸν, πρὸς τὴν

κοινορίαν, πρὸς τοὺς ὑπὸ σοῦ εὖ παθόντας, πρὸς
τὴν ἀλήθειαν, νὰ μὴ ἀφήσω ἀφανῆ τὴν ἀπόκρυ-
φον αὐτῆν σελίδα τῆς ζωῆς σου, διότι φρονῶ ὅτι
ἂν ἡ κακία παραμένῃ δειλὴ ὑπὸ τὸ σκοτόν, εἰς
τὴν ἀρετὴν ἀνήκει δικαίως τὸ φῶς.

Γρωρίζω ὅτι θὰ προσβάλω τὸν μετριοφρονα
ἐγωισμόν σου, ἐτι δὲ μᾶλλον ὅτι θὰ ἐκθέσω τίς
οἶδεν εἰς τίνας κακεντρεχεῖς ἴσως ὑποβολίας τὴν
πρόθεσίν μου ταύτην. Μοῦ εἶνε ἀδιάφορον. Ἡ
κοινορικὴ μοχθηρία ἀποδέχεται, δημιουργεῖ ἐ-
ρίοτε, καὶ καταπίει λαμπύρως τὸ κακόν, τὸν-
ραντίον δὲ ἀφρεῖται ἢ διαστρέφει τὸ ἀγαθόν.
Τοιαύτη ὑπῆρξε, τοιαύτη ὑπάρχει καὶ τοιαύτη
ἔσεται πάντοτε ὅφ' οἰανδῆποτε κοινορικὴν διορ-
γάνωσιν.

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν ἐκπληρῶ μόνον ἀπλοῦν κα-
θήκον, ἀλλὰ καὶ μίαν ἀπαίτησιν τῆς σερευθίσεώς
μου, χωρὶς νὰ λάβω ὑπ' ὄψιν οὐδὲ τὰς φιλικὰς
σου ἐπιπλήξεις, περὶ ὧν εἰμὶ βέβαιος εὐθὺς ὡς
διέλθῃς τὰς γραμμὰς ταύτας. Ἐν τοιαύτῃ περι-
πτώσει καταφύγω εἰς τὴν ἀληθῆ ἄλλως τε δι-
καιολογίαν, ὅτι ἡ ἀφιέρωσίς μου αὕτη σοῦ ἀνήκει,
διότι, ἂν ἐπιτελεσθῇ κατὰ τι ἢ ἐπιτελεσθήσεται
πλείωτερον ἐν τῷ μέλλοντι ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνὰ
χεῖρας Ἡμερολογίου, πάντως ἢ πρωτοβουλία, ἢ
ἐπίσχυσις καὶ ἢ βελτίωσις αὐτοῦ ὀφείλεται κυ-
ρίως εἰς τὴν ἀγαθὴν σου καρδίαν.

Τίποτε ἄλλο.

Ἐν Ἀθήναις, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, 1887.

Σὲ φιλῶ
Κ. Φ. Σκόκας.

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΘΕΝΤΕΣ

ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΟΝΤΙ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΩ

ΑΡΣΙΝΗ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ,
ΒΕΡΘΑ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ,
ΑΔΑΜ ΦΙΑΝΗΣ, ΑΜΠΕΛΑΣ ΤΙΜΟΛΕΩΝ
ΑΝΝΙΝΟΣ ΘΕΜΟΣ, ΑΝΝΙΝΟΣ ΜΠΑΜΠΗΣ,
ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ,
ΒΑΡΔΟΥΝΙΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ,
ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ
ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ ΙΩΑΝ.,
DI-MENTO LOUIS
ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ ΙΑΚΩΒ., ΔΡΑΚΟΓΙΑΣ ΠΑΑΤΩΝ,
ΕΓΓΕΑ ΕΞΟΥΡΔΟΣ
ΚΑΜΗΟΥΡΟΓΛΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ,
ΚΑΜΗΟΥΡΟΓΛΟΥΣ ΙΩΑΝΝΗΣ,
ΚΑΝΕΛΑΙΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ, ΚΑΡΥΔΗΣ ΣΟΦ.
ΚΟΚΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΚΟΡΟΜΠΛΑΣ ΔΗΜΗΤ.
ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ,
ΔΑΜΠΡΟΣ ΣΠΗΡΪΔΩΝ, ΔΑΦΩΝ ΓΟΥΣΤΑΤΟΣ,
ΔΑΣΚΑΡΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ,
ΜΑΡΤΙΝΕΛΗΣ ΓΕΡΓΙΟΣ, ΜΑΤΣΕΣ ΑΝΤΩΝ,
ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ,
ΜΠΕΝΗ ΦΑΑΤΗΣ Δ.
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΠΑΧΑΤΣΙΤΗΣ,
ΠΑΔΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ ΑΡΙΣΤ.
ΠΑΠΑΔΕΞΑΝΔΡΗΣ Χ.
ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,
ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΑΧΙΔΑΕΥΣ, ΠΟΛΕΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ,
ΠΟΛΙΤΑΚΗΣ ΕΠΑΜΙΝΩΝΔΑΣ,
ΡΑΓΚΑΒΗΣ Ρ. ΔΑΞΕΛΑΡΟΣ,
ΣΑΚΕΛΑΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡ. ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ Ι.
ΣΚΟΚΟΣ ΚΩΝΣΤ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΟΣ,
ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤ. ΣΤΡΑΤΙΓΗΣ ΓΕΩΡ.
ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΤΣΟΥΚΑΤΟΣ ΙΩ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ ΑΔ.
ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ Γ. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ ΙΩ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

*Εχων ημέρας 31. *Η ημέρα έχει ώρας 10 και η νύκτας ώρας 14.

*Ο ήλιος εις τὸν Ὑδροχόον.

	Ν.	Π.	
†	13	1	Πα. Ἡ κατὰ σάρκα περιτομὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μνήμη Βασιλείου τοῦ μεγ. Ἀργία.
	14	2	Σα. Μνήμη Σιλβέστρ. Π. Ῥώμης.
†	15	3	Κυ. Μαλαχίου τοῦ προφήτου καὶ Γορδίου μάρτυρος.
	16	4	Δε. Ἡ Σύναξις τῶν 70 Ἀποστ. Θεοκτίστου τοῦ ὁσίου.
	17	5	Τρ. Θεοπέμπτου καὶ Θεωνᾶ μαρτ. Συγκλητ. τῆς ὁσ.— Παραμ. τῶν Θεοφ. Νηστεία ἐν ἧ ἂν ἡμ. τύχη.
†	18	6	Τε. Τὰ Ἁγία Θεοφάνεια. Ἀργία.
†	19	7	Πε. Ἡ Σύναξις τοῦ Προφ. Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἀργία καὶ ἰγθύος κατάλυσις.
	20	8	Πα. Δομνίκης τῆς ὁσίας καὶ Γεωργίου τοῦ Χοζεβίτου.
	21	9	Σα. Πολυεύκτου μάρτυρος.
†	22	10	Κυ. Γρηγορ. ἐπ. Νύσσης καὶ Δομητιανοῦ Μελιτηνῆς.
	23	11	Δε. Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου.
	24	12	Τρ. Τατιανῆς μάρτυρος.
	25	13	Τε. Ἐσμύλου καὶ Στρατονίκοι μαρτύρων.
	26	14	Πε. Τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ῥαϊθᾷ ἀναρρεθέντων πατέρων.
	27	15	Πα. Παύλου τοῦ Θηβαίου καὶ Ἰωάν. τοῦ Καλυβίτου.
	28	16	Σα. Ἡ προσκύν. τῆς τιμ. ἀλύσεως τοῦ Ἀποστ. Πέτρου.
†	29	17	Κυ. Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου. Ἀργία.
†	30	18	Δε. Ἀθανασ. καὶ Κυρίλλου Ἀρχιεπ. Ἀλεξανδρ. Ἀργ.
	31	19	Τρ. Μακκαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, Μάρκου Ἐβρέου καὶ Ἀρσενίου Κερκύρας.
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ			
	1	20	Τε. Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου.
	2	21	Πε. Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ Νεοφύτου μάρτυρος.
	3	22	Πα. Τιμοθέου τοῦ Ἀποστ. καὶ Ἀναστασ. τοῦ Πέρσου.
	4	23	Σα. Κλήμεντος Ἀγκύρας καὶ Ἀγαθαγγέλου μάρτυρος.
†	5	24	Κυ. Ξένης τῆς ὁσίας.
†	6	25	Δε. Γρηγορίου ἐπισκόπου Κων]πόλεως. Ἀργία.
	7	26	Τρ. Ξενοφώντος τοῦ ὁσίου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.
†	8	27	Τε. Ἡ ἀνακομ. τοῦ λειψάνου Ἰωάν. τοῦ Χρυσ. Ἀργ.
	9	28	Πε. Ἐβραῖμ τοῦ Σύρου τοῦ ὁσίου.
	10	29	Πα. Ἡ ἀνακομ. τοῦ λειψάνου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.
†	11	30	Σα. Τῶν τριῶν Ἰσραηλῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγ. Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστ. Ἀργία.
†	12	31	Κυ. Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν θαυμ. Ἀναργύρων.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

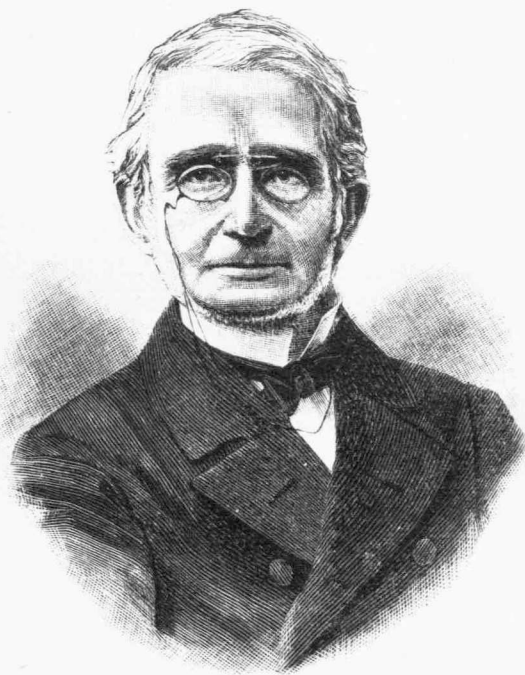
Ἔχων ἡμέρας 29. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 11 καὶ ἡ νύξ ὥρας 13.

Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς ἰχθῆς.

κ.	π.
13	1 Δε. Τρύφωνος μάρτυρας.
† 14	2 Τρ. Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
15	3 Τε. Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου καὶ τῆς προφήτιδος Ἄννης.
16	4 Πε. Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου.
17	5 Πα. Πολυεύκτου Κων]πόλεως καὶ Ἀγάπης μάρτυρας.
18	6 Σα. Βουκόλου τοῦ ἁγίου καὶ Φωτίου πατριάρχου Κων- σταντινουπόλεως.
† 19	7 Κυ. Παρθενίου ἐπισκόπου Λαμφάκου καὶ Λουκᾶ τοῦ ἁγίου.
† 20	8 Δε. Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου καὶ Ζαχαρίου τοῦ Προφήτου.
21	9 Τρ. Νικηφόρου μάρτυρας.
22	10 Τε. Χαράλμπους ἱερομάρτυρας.
23	11 Πε. Βλασίου ἱερω. καὶ Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης.
24	12 Πα. Μελετίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας.
25	13 Σα. Μαρτινιανοῦ τοῦ ἁγίου.
† 26	14 Κυ. Τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισσαίου. Αὐξεν- τίου τοῦ ἁγίου.
27	15 Δε. Ὀνησίμου τοῦ Ἀποστόλου.
28	16 Τρ. Παμπίλου μάρτυρας.
29	17 Τε. Θεοδώρου Τήρωνος.

ΜΑΡΤΙΟΣ

1	18 Πε. Λέοντος Πάπα Ῥώμης.
2	19 Πα. Ἀρχίππου τοῦ Ἀποστόλου.
3	20 Σα. Λέοντος ἐπισκόπου Κατάνης.
† 4	21 Κυ. Τοῦ Ἀσώτου. Τιμοθέου τοῦ ἐν Συμβόλοις καὶ Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.
5	22 Δε. Τῶν ἐν Εὐγενίσις μαρτύρων.
6	23 Τρ. Πολυκάρπου ἱερομάρτυρας ἐπισκόπου Σμύρνης.
7	24 Τε. Ἡ α' καὶ β'. εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
8	25 Πε. Ταρρασίου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
9	26 Πα. Παρφουρίου ἐπισκόπου Γάζης.
10	27 Σα. Ψυχασάββατον. Προκοπίου τοῦ Δεκαπο- λίτου.
† 11	28 Κυ. Τῆς Ἀπόκρως.—Βασιλείου τοῦ ὁμολογητοῦ.
12	29 Δε. Κασσιανοῦ τοῦ Ῥωμαίου.

ΓΟΥΣΤΑΦΟΣ ΔΙΧΘΑΛ

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἔχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 12 καὶ ἡ νύξ ὥρας 12.

Ὁ ἡλιος εἰς τὸν Κριόν.

Ν.	Π.	
13	1	Τρ. Εὐδοκίης ὁσιομάρτυρος.
14	2	Τε. Ἐσυχίου, Εὐθαλίας μαρτύρων.
15	3	Πε. Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος. Εὐτροπίου καὶ Κλεονίκου μαρτύρων.
16	4	Πα. Γερασίμου ὁσίου τοῦ ἐν Ἰερδάνῃ.
17	5	Σα. Κόνωνος μάρτυρος.
†	18	Κυ. Τῆς Γυροφάγου. Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρτ.
19	7	Δε. Καθαρὰ Δευτέρα. Τῶν ἐν Χερσῶνι Βασιλέων καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
20	8	Τρ. Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Νικομηδείας.
21	9	Τε. Τῶν ἐν Σεβαστείῃ 40 μαρτύρων.
22	10	Πε. Κοδράτου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
23	11	Πα. Σωφρονίου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.
24	12	Σα. Τῶν Ἀγ. Θεοδώρων. Θεοφάνους τοῦ ὁμολογ.
†	25	Κυ. Τῆς ὀρθοδοξίας. Ἡ ἀνακραιδιὴ τοῦ λειψάνου Νικηφόρου Κων]πόλεως.
26	14	Δε. Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου.
27	15	Τρ. Ἀγαπίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 7 μαρτύρων.
28	16	Τε. Σαθίνου μάρτυρος καὶ Χριστοδούλου τοῦ ὁσίου.
29	17	Πε. Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.
30	18	Πα. Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.
31	19	Σα. Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μαρτύρων.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

†	1	20	Κυ. Β' τῶν Νηστειῶν. Τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀγίου Σάββα ἀνααιρεθέντων ὁσίων πατέρων.
	2	21	Δε. Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.
	3	22	Τρ. Βασιλείου ἱερομάρτυρος.
	4	23	Τε. Νίκωνος ὁσιου. καὶ τῶν 199 μαθητῶν αὐτοῦ.
	5	24	Πε. Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.
†	6	25	Πα. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου. Ἀργ.
	7	26	Σα. Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.
†	8	27	Κυ. Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. Μαρτώνης τῆς ὁσίας.
	9	28	Δε. Ἰαρίωνος τοῦ νέου.
	10	29	Τρ. Μάρκου ἐπισκόπου καὶ Κυρίλλου διακόνου.
	11	30	Τε. Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος.
	12	31	Πε. Ὑπατίου ἱερομάρτυρος.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 13 καὶ ἡ νύξ ὥρας 11.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ταύρον.

N.	π.
13	1 Πα. Μαρίας ὁσίας τῆς Αἰγυπτίας.
14	2 Σχ. Τίτου ὁσίου τοῦ θαυματουργοῦ.
† 15	3 Κυ. Δ'. τῶν Νηστειῶν. Νικήτα ὁσίου καὶ Ἰωσήφ ὑμνογράφου.
16	4 Δε. Γεωργίου ὁσίου τοῦ ἐν Μαλεῶ.
17	5 Τρ. Κλαυδίου, Θεοδώρου μαρτύρων.
18	6 Τε. Τοῦ Μεγάλου Κανόνος, Εὐτυχίου ἀρχιεπισκόπου Κων]πόλεως.
19	7 Πε. Καλλιπίου μάρτ. καὶ Γεωργίου ἐπισκ. Μυτιλήνης.
20	8 Πα. Ἡρωδίωνος, Ἀγάθου κλπ. ἐκ τῶν 70.
21	9 Σχ. Εὐψυχίου μάρτυρος.
† 22	10 Κυ. Ε'. τῶν Νηστειῶν. Τερεντίου, Πομπηίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς.
23	11 Δε. Ἀντόπκ ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Περγάμου.
24	12 Τρ. Βασιλείου τοῦ ὁμολογητοῦ.
25	13 Τε. Μαρτίνου Πάπα Ῥώμης.
26	14 Πε. Ἀριστάρχου, Πούδη καὶ Τροφίμου ἐκ τῶν 70.
27	15 Πκ. Κρήσκεντος μάρτυρος.
28	16 Σα. Τοῦ Λαζάρου. Ἀγάπης, Εἰρήνης καὶ Χιωνίας τῶν ἀγαθῶν.
† 29	17 Κυ. Τῶν Βαΐων. Συμεὼν ἱερομάρτ. τοῦ ἐν Περσίδι.
30	18 Δε. Μεγάλη Δευτέρα. Ἰωάννου τοῦ ὁσίου.

ΜΑΙΟΣ

1	19 Τρ. Μεγ. Τρίτη. Πιφνουτίου ἱερομάρτυρος.
2	20 Τε. Μεγ. Τετάρτη. Θεοδώρου ὁσίου τοῦ Τραχιναῦ.
3	21 Πε. Μεγ. Πέμπτη. Ἰαννουαρίου ἱερομάρτυρος.
4	22 Πα. Μεγ. Παρασκευή. Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου.
† 5	23 Σα. Μεγ. Σάββατον. Γεωργίου τοῦ Μεγαλομάρτ.
† 6	24 Κυ. ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. Σάββα του Στρατηλάτου καὶ Ἐλισάβετ τῆς ὁσίας.
7	25 Δε. Μάρκου τοῦ Ἀποστόλου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
8	26 Τρ. Βασιλέως ἱερομάρτυρος.
9	27 Τε. Συμεὼν ἱερομάρτυρος.
10	28 Πε. Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτύρων.
11	29 Πα. Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Ἰάκωνος καὶ Σωσιπάρχου τῶν Ἀποστόλων.
12	30 Σχ. Ἰακώβου ἀποστ. ἀδελφοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

ΜΑΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 14 καὶ ἡ νύξ ὥρας 10.

Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους.

N.	π.
† 13	1 Κυ. Τοῦ Θωμᾶ. Ἰερεμίου τοῦ προφήτου.
14	2 Δε. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.
15	3 Τρ. Τιμοθέου καὶ Μαύρας μαρτύρων.
16	4 Τε. Πελαγίας μάρτυρος.
17	5 Πε. Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος.
18	6 Πα. Ἰὼβ τοῦ δικαίου καὶ πολυάθλου.
19	7 Σα. Ἀκακίου καὶ Κοδράτου μαρτύρων.
† 20	8 Κυ. Τῶν Μυροφόρων. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἀρσενίου τοῦ Μεγάλου.
21	9 Δε. Ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ Χριστοφόρου μάρτυρος.
22	10 Τρ. Σίμωνος Ἀποστόλου τοῦ Ζηλιτοῦ.
23	11 Τε. Μωκίου ἱερομάρτυρος.
24	12 Πε. Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κύπρου καὶ Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κων]πόλεως.
25	13 Πκ. Γλυκερίας μάρτυρος.
26	14 Σχ. Τοῦ ἐν Χίῳ Ἰσιδώρου μάρτυρος.
† 27	15 Κυ. Τοῦ Παραλύτου, Παχωμίου τοῦ μεγάλου καὶ Ἀχιλλεῖου ἀρχιεπισκόπου Λαρίσης.
28	16 Δε. Θεοδώρου τοῦ ἡγιασμένου μαθ. τοῦ ὁσ. Παχωμίου
29	17 Τρ. Ἀνδρονίκου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἰουνίας.
30	18 Τε. Τῆς Μεσοπεντηκостаῖς, Πέτρου, Διονυσίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς μαρτύρων.
31	19 Πε. Πατρικίου ἐπισκόπου Προύσσης καὶ τῶν σὺν αὐτῶ.

ΙΟΥΝΙΟΣ

1	20 Πα. Θαλαλαίου μάρτυρος.
† 2	21 Σχ. Τῶν Ἰσαποστ. Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης. Ἀργίου.
† 3	22 Κυ. Τῆς Σαμαρείτιδος, Βασιλίσκου μάρτυρος.
4	23 Δε. Μιχαὴλ τοῦ ὁμολογητοῦ ἐπισκόπου Συναδῶν.
5	24 Τρ. Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει.
6	25 Τε. Ἡ γ' εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.
7	26 Πε. Κάρπου Ἀποστόλου ἐκ τῶν 70.
8	27 Πα. Ἐλλαδίου ἱερομάρτυρος.
9	28 Σχ. Εὐτυχιοῦ ἐπισκόπου Μελιτηνῆς.
† 10	29 Κυ. Τοῦ Τυφλοῦ. Θεοδοσίας ἱερομάρτυρος.
11	30 Δε. Ἰσαακίου ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῶν Δαλμάτων.
12	31 Τρ. Ἐρμείου μάρτυρος.

ΙΟΥΝΙΟΣ

*Έχων ημέρας 30. *Η ημέρα έχει ώρας 15 και ή νύξ ώρας 9.

*Ο ήλιος εις τόν Καρκίνου.

№	Π.	
13	4	Τε. Ίουστίνου μάρτυρος τοῦ φιλοσόφου Κωνσταντινουπόλεως.
† 14	2	Πε. Τῆς Ἀναλήψεως. Νικηφόρου ἀρχιεπ.
15	3	Πα. Λουκιλλιανῶ μάρτυρος.
16	4	Σα. Μητροφάνους ἀρχιεπισκόπου Κων]πόλεως.
† 17	5	Κυ. Δωροθέου ἱερομ. ἐπισκόπου Τύρου.
18	6	Δε. Ἰλαρίωνος τοῦ νέου ἡγουμ. τῆς μονῆς Δαλμιάτων.
19	7	Τρ. Θεοδότου ἱερομ. ἐπισκόπου Ἀγκύρας.
20	8	Τε. Ἡ ἀντακουιδή τοῦ λειψάνου Θεοδώρου τοῦ στρατηλάτου.
21	9	Πε. Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.
22	10	Πα. Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης μαρτύρων.
23	11	Σα. Τῶν κερκεσίων. Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα τῶν Ἀποστόλων.
† 24	12	Κυ. Τῆς πεντηκοστῆς. Ὁνουφρίου καὶ Πέτρου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῶ.
25	13	Δε. Τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἀκυλίνης μάρτυρος.
26	14	Τρ. Ἐλισταίου προφήτου, Μεθοδίου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
27	15	Τε. Ἀμώς τοῦ προφήτου.
28	16	Πε. Τυγῶνος ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος τῆς Κύπρου.
29	17	Πα. Ἰσαύρου, Μανουήλ, Σέβελ καὶ Ἰσμαήλ μαρτύρων.
30	18	Σα. Λεοντίου μάρτυρος.

ΙΟΥΛΙΟΣ

† 1	19	Κυ. Τῶν Ἀγίων Πάντων. Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου.
2	20	Δε. Μεθοδίου ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Πατάρων.
3	21	Τρ. Ἰουλικινῶ μάρτυρος τοῦ Ταρσέως.
4	22	Τε. Εὐσεβίου ἱερομ. ἐπισκόπου Σχισοτάτων.
5	23	Πε. Ἀγριππίνης μάρτυρος.
† 6	24	Πα. Τὸ γενέθλιον τοῦ προφήτου προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Ἀργία.
7	25	Σα. Φεβρωνίας ὁσιομάρτυρος.
† 8	26	Κυ. Δαβὶδ ὁσίου τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ.
9	27	Δε. Σαμφῶν ὁσίου τοῦ Ἐξουδόγου.
† 10	28	Τρ. Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναργῶρων.
† 11	29	Τε. Πέτρου καὶ Παύλου τῶν Ἀποστόλων.
† 12	30	Πε. Ἡ σύναξις τῶν 12 Ἀποστόλων.

ΙΟΥΛΙΟΣ

*Έχων ημέρας 31. *Η ημέρα έχει ώρας 14 και ή νύξ ώρας 10.

*Ο ήλιος εις τὸν Λέοντα.

№	Π.	
13	1	Πα. Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ τῶν Ἀναργῶρων.
14	2	Σα. Ἡ ἐν Βλαχέρναις κατάθεσις τῆς ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου.
† 15	3	Κυ. Ἰακίνθου μάρτυρος καὶ Ἀνατολίου Κων]πόλεως.
16	4	Δε. Ἀνδρέου Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.
17	5	Τρ. Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῶ.
18	6	Τε. Σισίνη τοῦ μεγάλου.
19	7	Πε. Θωμᾶ τοῦ ἐν Μαλεῶ καὶ Κυριακῆς μεγαλομ.
20	8	Πα. Προκοπίου μεγαλομάρτυρος.
21	9	Σα. Παγκρατίου ἱερομ. ἐπισκόπου Ταυρομενίας.
† 22	10	Κυ. Τῶν ἐν Νικοπόλει 45 μαρτύρων.
23	11	Δε. Εὐφραμίας τῆς μεγαλομάρτυρος.
24	12	Τρ. Πρόκλου καὶ Ἰλαρίου μαρτύρων.
25	13	Τε. Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ καὶ Στεφάνου τοῦ Σαββαΐτου.
26	14	Πε. Ἀκύλα Ἀποστόλου καὶ Ἰωσήφ Θεσσαλονίκης.
27	15	Πα. Κηρύκου καὶ Ἰουλίττις τῶν μαρτύρων.
28	16	Σα. Ἀθηνόγemonος ἱερομάρτυρος.
† 29	17	Κυ. Μαρίας μεγαλομάρτυρος.
30	18	Δε. Αἰμιλιανῶ τοῦ μεγαλομάρτυρος.
31	19	Τρ. Δίου καὶ Μακρίνης τῶν ἁγίων.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

† 1	20	Τε. Τοῦ προφήτου Ἠλίου καὶ Θεοβίτου. Ἀργία.
2	21	Πε. Συμεῶν τοῦ διὰ Χριστὸν Σαλοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ συνακτικῶ.
3	22	Πα. Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς τῆς Μυροφόρου.
4	23	Σα. Φωκᾶ ἱερομάρτυρ. καὶ Ἰεζεκιήλ τοῦ προφήτου.
† 5	24	Κυ. Χριστίνης τῆς μεγαλομάρτυρος.
6	25	Δε. Ἡ κοίμησις τῆς Ἀγ. Ἀννης μητρὸς τῆς Θεοτόκου.
7	26	Τρ. Ἐρμούλου καὶ Παρασκευῆς τῶν μαρτύρων.
† 8	27	Τε. Παντελεήμονος τοῦ μεγάλου. καὶ Ἰαματικ. Ἀργία.
9	28	Πε. Προχέρου, Νικάνορος, Τιμῶνος καὶ Παρμενᾶ τῶν Ἀποστόλων.
10	29	Πα. Καλλινίκου καὶ Θεοδότῃς μαρτύρων.
11	30	Σα. Σίλου, Σιλουανῶ, Κρήσκεντος, Ἐπαινετοῦ καὶ Ἀνδρονίκου τῶν Ἀποστόλων ἐκ τῶν 70.
† 12	31	Κυ. Εὐδελίμου τοῦ δικαίου καὶ προέστ. τοῦ Ἱ. Σταυροῦ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

*Έχων ημέρας 31. *Η ημέρα έχει ώρας 13 και η νύξ ώρας 11.

Ὁ ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον.

№.	Π.	
13	1	Δε. Ἡ πρόδος τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ καὶ τῶν 7 παιδῶν τῶν Μακκαβαίων.
14	2	Τρ. Ἡ ἀνγκομιδὴ τοῦ λειψάνου Στεφάνου πρωτομάρτυρος.
15	3	Τε. Ἰσαακίου, Δαλματίου καὶ Φαύστου τῶν ὁσίων.
16	4	Πε. Τῶν ἐν Ἐπίσῳ 7 ἁγίων παιδῶν.
17	5	Πα. Εὐγενίου μάρτυρος.
† 18	6	Σα. Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀργία καὶ ἰεθῶς κατάλυσις.
† 19	7	Κυ. Δομιτίου ἱερομάρτυρος.
20	8	Δε. Αἰμιλιανοῦ τοῦ ὁμολογητοῦ.
21	9	Τρ. Ματθία τοῦ Ἀποστόλου.
22	10	Τε. Λαυρεντίου μάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου.
23	11	Πε. Εὐκλου τοῦ Διακόνου καὶ μάρτυρος.
24	12	Πα. Φωτίου καὶ Ἀνικητοῦ μαρτύρων.
25	13	Σα. Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ.
† 26	14	Κυ. Μιχαίου τοῦ προφήτου.
† 27	15	Δε. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Ἀργία.
28	16	Τρ. Τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου. Διαμῆδους μάρτυρος.
29	17	Τε. Μύρωνος μάρτυρος.
30	18	Πε. Φλώρου καὶ Λαύρου τῶν μαρτύρων.
31	19	Πα. Ἀνδρέου τοῦ Στρατηλάτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

1	20	Σα. Σαμουὴλ τοῦ προφήτου.
† 2	21	Κυ. Θαδδαίου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Βάσσης μάρτυρος.
3	22	Δε. Ἀγαθονίου μάρτυρος.
4	23	Τρ. Λούπου μάρτ., ἀπόδοσις ἑορτῆς τῆς Θεοτόκου.
5	24	Τε. Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος.
6	25	Πε. Βαρβολομαίου καὶ Τίτου τῶν Ἀποστόλων.
7	26	Πα. Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας μαρτύρων.
8	27	Σα. Ποιμένος τοῦ ὁσίου.
† 9	28	Κυ. Μωϋσέως ὁσίου τοῦ Αἰθίοπος.
† 10	29	Δε. Ἡ ἀποκεφάλισις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ἀργία.
11	30	Τρ. Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καὶ Παύλου τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου Κων]πόλεως.
† 12	31	Τε. Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας ζώνης τῆς Θεοτόκου.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

*Έχων ημέρας 30. *Η ημέρα έχει ώρας 12 και η νύξ ώρας 12.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ζυγόν.

№.	Π.	
13	1	Πε. Ἡ σύναξις τῆς Θεοτόκου καὶ μνήμη Συμεῶν τοῦ Στυλίου καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.
14	2	Πα. Μάμαντος μάρτυρος καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.
15	3	Σα. Ἀνθίμου ἱερομάρτυρος Νικομηδείας καὶ Θεοκτίστου τοῦ ὁσίου.
† 16	4	Κυ. Βαβύλα ἱερομάρτυρος καὶ Μωϋσέως τοῦ προφήτου.
17	5	Δε. Ζαχαρίου τοῦ προφήτου πατρὸς τοῦ Προδρόμου.
18	6	Τρ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ θαύματος Μιχαὴλ τοῦ ἀρχιστρατήγου.
19	7	Τε. Προεόρτια τοῦ γενεθλίου τῆς Θεοτόκου καὶ Σώζοντος μάρτυρος.
† 20	8	Πε. Τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου. Ἀργία.
21	9	Πα. Ἰωακείμ καὶ Ἄννης καὶ Σεβηριανοῦ μάρτυρος.
22	10	Σα. Μηνοδώρας, Μητροδώρας, Νυμφοδώρας μαρτύρων.
† 23	11	Κυ. Θεοδώρας τῆς ὁσίας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.
24	12	Δε. Αὐτονόμου ἱερομάρτυρος.
25	13	Τρ. Τὰ ἐγκαινία τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναλήψεως καὶ Κορνηλίου τοῦ ἑκατοντάρχου.
† 26	14	Τε. Ἡ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἀργία καὶ νηστ.
27	15	Πε. Νικήτα μάρτυρος.
28	16	Πα. Εὐφημίας τῆς μεγαλομάρτυρος.
29	17	Σα. Σοφίας, Πίστειος, Ἐλπίδος καὶ Ἀγάπης.
† 30	18	Κυ. Εὐμενίου τοῦ θαυματουργοῦ ἐπισκόπου Γορτύνης.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

1	19	Δε. Τροφίμου, Σαββατίου καὶ Δορυμέδοντος μαρτύρων.
2	20	Τρ. Εὐσταθίου τοῦ μεγαλομάρτυρος.
3	21	Τε. Κωδράτου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἰωανῆ τοῦ προφήτ.
4	22	Πε. Φωκᾶ ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Σινώπης.
5	23	Πα. Ἡ σύλληψις τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.
6	24	Σα. Θέκλης τῆς πρωτομάρτυρος.
† 7	25	Κυ. Εὐφροσύνης τῆς ὁσίας.
† 8	26	Δε. Ἡ μετάστασις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀργία.
9	27	Τρ. Καλλιστράτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
10	28	Τε. Χαρίτωνος ὁμολογητοῦ καὶ Βαρόχ τοῦ προφήτου.
11	29	Πε. Κυριακοῦ τοῦ ἀποχωρητοῦ.
12	30	Πα. Γρηγορίου ἐπισκόπου μεγάλης Ἀρμενίας.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

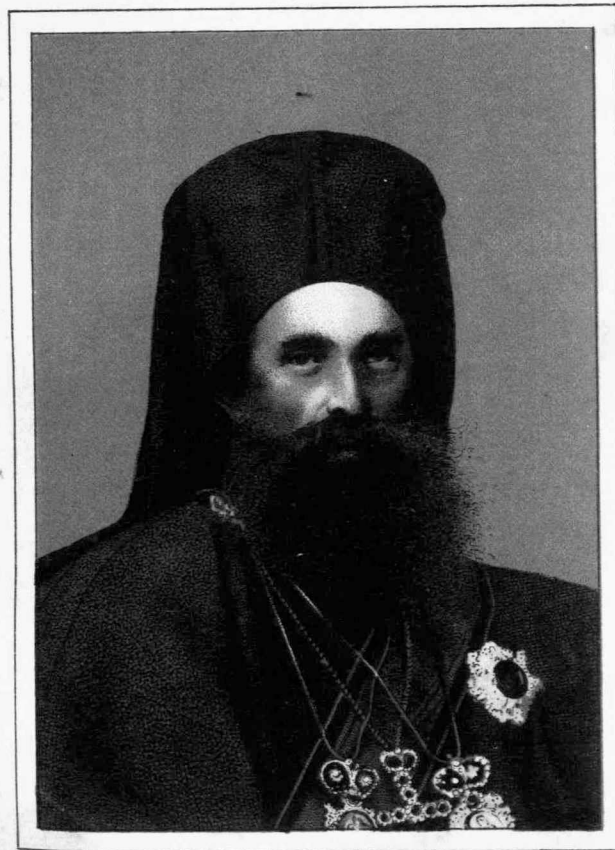
*Έχων ημέρας 31. *Η ημέρα έχει ώρας 14 καὶ ἡ νύξ ὥρας 13.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Σκορπίον.

Ν.	Π.
13	1 Σα. Ἀνανίου Ἀπιστόλου καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ.
† 14	2 Κυ. Κυπριανοῦ ἱερομάρτυρος καὶ Ἰουστίνης παρθένου.
15	3 Δε. Διονυσίου ἱερομάρτυρος τοῦ Ἀρεσπαχίτου.
16	4 Τρ. Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.
17	5 Τε. Χαριτίνης μάρτυρος.
18	6 Πε. Θωμᾶ τοῦ Ἀποστόλου.
19	7 Πα. Σεργίου καὶ Βάχγου τῶν μαρτύρων.
20	8 Σα. Πελαγίας τῆς ὁσίας.
† 21	9 Κυ. Ἰακώβου τοῦ Ἀποστ. καὶ Ἀνδρονίκου τοῦ ὁσίου.
22	10 Δε. Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας τῶν ἀδελφῶν μαρτύ.
23	11 Τρ. Φιλίππου τοῦ Ἀποστ. καὶ Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ.
24	12 Τε. Πρόβου, Ταράχου καὶ Ἀνδρονίκου τῶν μαρτύρων.
25	13 Πε. Κάρπου, Παύλου, Ἀγαθοδώρου καὶ Ἀγαθονίκης τῶν μαρτύρων.
26	14 Πα. Ναζαρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Κοσμᾶ τοῦ ποιητοῦ.
27	15 Σα. Λουκιανοῦ μάρτυρος.
† 28	16 Κυ. Λογγίνου μάρτυρος τοῦ Ἐκατοντάρχου.
29	17 Δε. Ὡση τοῦ προσφῆτου καὶ Ἀνδρέου τοῦ ὁσιομάρτυρ.
† 30	18 Τρ. Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
31	19 Τε. Ἰσὴλ τοῦ προσφῆτου καὶ Οὐαρίου μάρτυρος.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

1	20 Πε. Ἀρτεμίου μάρτυρος, Γερασίμου τοῦ ὁσίου καὶ τῆς ὁσίας Ματεώνης τῆς Χιουπολίτιδος.
2	21 Πα. Ἰλαρίωνος τοῦ μεγάλου καὶ Σωκράτους τοῦ πρεσβυτέρου.
3	22 Σα. Ἀβερκίου τοῦ θαυματουργοῦ καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 παιδῶν.
† 4	23 Κυ. Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ ἀποστόλου.
5	24 Δε. Ἀρήθᾳ μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
6	25 Τρ. Μάρκιανου καὶ Μαρτυρίου τῶν Νοταρίων.
† 7	26 Τε. Δημητρίου Μεγαλομάρτ. τοῦ μυροβλήτ. Ἀργία.
8	27 Πε. Νέστορος μάρτυρος.
9	28 Πα. Στεφάνου τοῦ Σαβαΐτου καὶ Τερεντίου μάρτυρος.
10	29 Σα. Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας καὶ Ἀβραμίτου τοῦ ὁσίου.
† 11	30 Κυ. Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῶν ἀδελφῶν μαρτύρων.
12	31 Δε. Στέχου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Ἐπιμάχου μάρτ.

Ο ΠΡΩΗΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ Δ'

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 10 καὶ ἡ νύξ ὥρας 14.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην.

N.	n.	
13	1	Τρ. Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν θαυματ. Ἀναργύρων.
14	2	Τε. Ἀκινδύνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 70 μαρτύρων.
15	3	Πε. Ἀκεφιμᾶ μάρτυρος.
16	4	Πα. Ἰωαννικίου μεγαλομ. Νικάνδρου, Ἐρμαίου ἱερομ.
17	5	Σα. Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης τῶν μαρτύρων.
18	6	Κυ. Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ ἀρχιεπ. Κωνσταντινου.
19	7	Δε. Τῶν ἐν Μελιτηνῇ 33 μαρτ. καὶ Λαζάρου θαυματ.
†	20	8 Τρ. Ἡ σύναξις Μιχαὴλ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ τῶν λοιπῶν Ἀσωμάτων Δυνάμεων. Ἀργία.
21	9	Τε. Ὀνησιφόρου, Πορφυρίου μαρτ. καὶ Ματρωνῆς τῆς ὁσίας.
22	10	Πε. Ὁρέστου μάρτ. Ὀλυμπᾶ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
23	11	Πα. Μηᾶ, Βίκτωρος καὶ Βικεντίου μαρτύρων.
24	12	Σα. Ἰωάννου τοῦ Ἐλετήμονος καὶ Νείλου τοῦ ὁτίου.
25	13	Κυ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀρχιεπ. Κων[σταντινουπόλεως].
26	14	Δε. Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου. Ἀργία. (Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τελεῖται καὶ ἡμνήμη τοῦ νεομάρτ. Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου τοῦ μαρτυρήσαντος ἐν Ῥόδῳ τῷ 1300.
27	15	Τρ. Γουρίου, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβίδου μαρτύρων.
28	16	Τε. Ματθαίου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ.
29	17	Πε. Γρηγορίου τοῦ θαυματ. ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας.
30	18	Πα. Πλάτωνος καὶ Ῥωμανοῦ τῶν μαρτύρων.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1	19	Σα. Ἀβδίου τοῦ προφήτου καὶ Βαρολαᾶμ μάρτυρος.
†	2	20 Κυ. Γρηγορ. τοῦ Δεκακαλίτου καὶ Πρόκλου ἀρχ. Κων[σταντινουπόλεως].
†	3	21 Δε. Τὰ Ἐισόδια τῆς Θεοτόκου. Ἀργία.
4	22	Τρ. Φιλήμονος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Ἀποστόλων καὶ Κιλικίας μάρτυρος.
5	23	Τε. Γρηγορίου ἐπισκ. Ἀκραγαντίνων καὶ Ἀμφιλοχίου μάρτυρος.
6	24	Πε. Κλήμεντος πάππ. Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρ.
†	7	25 Πα. Αἰκατερίνης μεγαλομ. καὶ Μερκουρίου μάρτ. Ἀργία.
8	26	Σα. Ἀλυπίου καὶ Νίκωνος τῶν ὁσίων.
†	9	27 Κυ. Ἰακώβου Πέρσου τοῦ μεγαλομάρτυρος.
10	28	Δε. Στεφάνου τοῦ νέου καὶ Εἰρηναρχοῦ τοῦ μάρτυρος.
11	29	Τρ. Παραμόνου καὶ Φιλομένου τῶν μαρτύρων.
12	30	Τε. Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀποστ. Ἀργία.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ἔχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 9 καὶ ἡ νύξ ὥρας 15.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Αἰγῶκαιρων.

n.	π.	
13	4	Πε. Ναοὺμ τοῦ προφήτου.
14	2	Πα. Ἀββακοὺμ τοῦ προφήτου.
15	3	Σα. Σοφονίου τοῦ προφήτου.
16	4	Κυ. Βαρβάρας μεγαλομ. καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.
† 17	5	Δε. Σάββα τοῦ Θεοφόρου καὶ ἡγιασμένου.
† 18	6	Τρ. Νικολάου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας. Ἀργία.
19	7	Τε. Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων.
20	8	Πε. Παταπίου τοῦ ὁσίου.
† 21	9	Πα. Ἡ Σύλληψις τῆς Θεομήτορος Ἄννης. Ἀργία.
22	10	Σα. Μηνᾶ, Ἐρμιογένοῦ καὶ Εὐγράφου μαρτύρων.
† 23	11	Κυ. Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου.
† 24	12	Δε. Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ.
25	13	Τρ. Εὐστρατίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
26	14	Τε. Θύρσου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
27	15	Πε. Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος.
28	16	Πα. Ἀγγαίου τοῦ προφήτου καὶ Μαρίνου μάρτυρος.
29	17	Σα. Δανιὴλ τοῦ προφήτου καὶ τῶν τριῶν παίδων. Διο- νυσίου ἀρχιεπ. Αἰγίνης τοῦ ἐκ Ζακύνθου.
† 30	18	Κυ. Σεβαστιανοῦ, Ζωῆς καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς μαρτύρων.
31	19	Δε. Βονιφατίου μάρτυρος.
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ		
1	20	Τρ. Προδόρτια τῶν Χριστουγέννων καὶ Ἰγν. Θεοφόρου.
2	21	Τε. Ἰουλιανῆς μάρτυρος.
3	22	Πε. Ἀναστασίας μάρτυρος τῆς φαρμακολογίτζας.
4	23	Πα. Τῶν ἐν Κρήτῃ δεκά μαρτύρων.
5	24	Σα. Παραμ. τῶν Χριστουγέννων καὶ Εὐγενείας τῆς ὁσ.
† 6	25	Κυ. Ἡ κατὰ σάρκα ΓΕΝΝΗΣΙΣ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀργία τριήμερος καὶ κατάλυσις εἰς πάντα μέχρι τῆς παραμ. τῶν Θεοφανείων.
7	26	Δε. Ἡ σύναξις τῆς Θεοτόκου καὶ Εὐθυμίου ἱερομονίχ.
8	27	Τρ. Στεφάνου ἀρχidiaκόνου καὶ πρωτομάρτυρος. Θεοδώ- ρου τοῦ Γραπτοῦ.
9	28	Τε. Τῶν ἐν Νικομηδείᾳ καέντων δισμυρίων μαρτύρων.
10	29	Πε. Τῶν ἐν Βηθλεὲμ ἀναireθέντων 14,000 νηπίων.
11	30	Πα. Ἀνουσίας τῆς ἱερομάρτυρος.
12	31	Σα. Μελάνης ὁσίας καὶ ἀπόδοσις τῶν Χριστουγέννων.

ΕΠΟΧΑΙ

Ἀπὸ κτίσεως κόσμου κατὰ τοὺς Ο	7396
» κτίσεως κόσμου κατὰ τοὺς Λατίνους	5892
» κτίσεως κόσμου κατὰ τοὺς Ἑβραίους	5648
» τοῦ κατακλισμοῦ	5163
» τῆς Πυργοποιίας	4641
» τῆς συστάσεως τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου	3384
» τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης	2378
» τῆς ἐν Θερμοπύλαις μάχης	2368
» τῆς ἐν Σαλαμίτι ναυμαχίας	2268
» κτίσεως Ῥώμης	2365
» τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου	2319
» τοῦ θανάτου τοῦ Περικλέους	2317
» τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης	2251
» τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης	2225
» κτίσεως Ἀλεξανδρείας	2220
» τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου	2211
» ἀλώσεως Ἀθηνῶν ὑπὸ Σύλλα	1974
» τῆς μεταθέσεως τοῦ θρόνου ἐκ Ῥώμης εἰς Βυζάν- τιον ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου	1568
» τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου	1563
» τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου	1551
» τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Β' Οἰκουμ. Συνόδου.	1508
» κτίσεως Ἐνετίας	1467
» τῆς μοναρχίας τῶν Γάλλων	1467
» τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου	1457
» τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου	1438
» τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἰουστινιανείου Κώδικος	1359
» κτίσεως τῆς Ἀγίας Σοφίας	1345
» τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ε' Οἰκουμενικῆς Συν- όδου	1335
» τῆς γεννήσεως τοῦ Μωάμεθ	1319

» Από του θανάτου του Μωάμεθ.....	1258
» της έν Κωνσταντινουπόλει Γ' Οικουμενικής Συν- όδου	1268
» της έν Κωνσταντινουπόλει Ζ' Οικουμενικής Συν- όδου	1101
» του χωρισμού των δύο εκκλησιών	836
» αλώσεως της Κων[π]όλεως υπό Λατίνων.....	676
» της ανακτήσεως αυτής υπό 'Αλεξίου Στρατηγο- πούλου στρατηγ. Μιχ. Παλαιολόγου.....	626
» της εύρέσεως της ναυτικής πυξίδος υπό Γιώγα..	582
» της εύρέσεως των διόπτρων και τηλεσκοπίων υπό Σπίνα	575
» της εύρέσεως της πυρίτιδος υπό Σχόάρτζου...	558
» της χρήσεως των πυροβόλων επλων.....	550
» της εύρέσεως της τυπογραφίας υπό Γουτεμβέργου	453
» αλώσεως της Κων[π]όλεως υπό των Τούρκων....	435
» της ανακαλύψεως της 'Αμερικής.....	396
» του Γρηγοριανού ημερολογίου	265
» της συστάσεως των 'Ομοσπόνδων πολιτειών της Βορείου 'Αμερικής	101
» της Γαλλικής επανάστασεως	99
» της 'Ελληνικής επαναστάσεως	67
» 'Οθωνος Α' βασιλέως της 'Ελλάδος	55
» της εγκαθιδρύσεως του 'Ιταλικού βασιλείου.....	27
» Γεωργίου του Α' βασιλέως των 'Ελλήνων.....	25
» της ενώσεως της 'Επτανήσου μετά της 'Ελλάδος	24
» της γεννήσεως του διαδόχου Κωνσταντίνου (21 'Ιουλίου 1868)	20
» του γαλλογερμανικού πολέμου	18
» της άνιδρύσεως της Γερμανικής Αύτοκρατορίας.	17
» του 'Ρωσοτουρκικού πολέμου	9
» της προσαρτήσεως των νέων επαρχιών Θεσσα- λίας και 'Ηπείρου μετά της 'Ελλάδος.....	6

Π Α Σ Χ Α Λ Ι Ο Ν
ΤΟΥ ΔΙΣΕΚΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1888 (αυτή')

'Ινδικτιώνος.....	α'.	Νομικόν Φάσχα Μαρτίου...η'.
'Ηλίου Κύκλου.....	β'.	Λατίνων Πάσχα Μαρτίου...α'.
Σελήνης Κύκλου.....	ε'.	Τό 'Αγιον Πάσχα 'Απριλ.αδ'.
Σελήνης Θεμέλιον.....	κη'.	'Η ανάληψις, 'Ιουνίου.....δ'.
Κροσφαγία ημέραι.....	ξστ'.	'Η Πεντηχοστή 'Ιουνίου.....ισβ'.
Τό Τριφδιον άρχεται Φεβρ...δ'.		Κυρ. των 'Αγ. Πάντων, 'Ιουν.ισθ'.
'Εσθινόν ε'. 'Ηχος πλ. α'...κη'.		'Η νηστεία των 'Αγ. 'Αποστ.θ'.
'Η 'Απόκρισις, Φεβρουαρίου κη'.		'Η μνήμη αυτών, ημέρα τετάρτη.
'Ο Εύαγγ. τῆ παρ. της γ' εβδόμ.		'Η παραμονή των Χρ. ημ. Σάβ.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΣ
ΜΕΤΑΞΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΦΕΞΗΣ ΠΟΛΕΩΝ

'Αθήναι	0 0 0	Μακρίτη	10 10 49 π.μ.
'Αμοργός	0 9 36 μ.μ.	Μασσαλία	10 46 39 "
Βασιλικών	5 16 53 π.μ.	Μελιθούρον Κε.Σραλ	8 5 0 μ.μ.
Βενετία	11 14 30 "	Μόσχα	0 55 31 "
Βερολίνον	11 10 39 μ.μ.	Νεάπολις	11 22 3 π.μ.
Βιέννη	11 30 39 π.μ.	Παρίσιον	10 34 25 "
Βρυξέλαι	10 42 33 "	Πετρούπολις	0 26 18 μ.μ.
Δουβλίνον	9 59 42 "	Ρίον 'Ιανέτρον	7 32 28 π.μ.
Εύελπις 'Ακρωτήρ.	11 39 0 "	Ρώμη	11 14 59 "
Κοπενάγη	11 15 24 "	Σαντιάγον Χιλί	5 42 23 "
Κουσεβέκη	5 40 15 "	Σίδνεϋ 'Αυστραλ.	8 30 4 μ.μ.
Κων/πολις	10 45 35 μ.μ.	Στοκχόλμη	11 37 18 π.μ.
Λονδίνον	10 24 37 π.μ.	'Τουρβίνον	10 55 53 "
Λισσαβών	9 48 28 "	Χριστιανία	11 7 59 "
Μαδράς	3 46 2 "		—0—

ΕΚΚΛΙΨΕΙΣ ΤΟΥ 1888

Τῆ ⁶/₂₈ 'Ιανουαρίου, ὀλική ἐκλειψις τῆς Σελήνης
ὁρατὴ εἰς Γαλλίαν.
Τῆ ⁴/₂₅ 'Ιουλίου, ὀλική ἐκλειψις τῆς Σελήνης, ὁρατὴ
εἰς τὰς χώρας τοῦ Μισισσιπή.

ΗΛΙΟΔΡΟΜΙΟΝ

ΜΗΝΕΣ	ΗΜΕΡΑΙ	ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ		ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ		ΑΘΗΝΩΝ		ΑΘΗΝΩΝ	
		ΑΘΗΝΩΝ		ΑΘΗΝΩΝ		ΜΕΓΕΘΟΣ			
		Ανατολ.	Δυσις	Ανατολ.	Δυσις	Ήμέρας	Νυκτός		
		ώρ. λ.	ώρ. λ.	ώρ. λ.	ώρ. λ.	ώρ. λ.	ώρ. λ.	ώρ. λ.	ώρ. λ.
Ίανουάριος	1/13	7 17	5 2	7 26	4 54	9 45	14 15		
	11/23	7 12	5 12	7 22	5 3	10 —	14 —		
	21/2	7 7	5 22	7 13	5 16	10 51	13 45		
Φεβρουάριος	1/13	6 54	5 35	7 1	5 30	10 41	13 19		
	11/23	6 41	5 46	6 46	5 42	11 5	12 55		
	21/2	6 28	5 56	6 30	5 54	11 28	12 32		
Μάρτιος	1/13	6 17	6 4	6 18	6 2	11 47	12 13		
	11/23	6 1	6 13	6 2	6 13	12 12	11 48		
	21/2	5 46	6 23	5 45	6 24	11 37	11 23		
Άπριλιος	1/13	5 29	6 32	5 27	6 35	13 3	10 57		
	11/23	5 15	6 42	5 12	6 45	13 27	10 33		
	21/2	5 3	6 51	4 59	6 56	13 48	10 13		
Μάιος	1/13	4 53	7 0	4 48	7 6	14 7	9 53		
	11/23	4 45	7 8	4 35	7 15	14 25	9 37		
	21/2	4 40	7 15	4 32	7 24	14 35	9 25		
Ίούνιος	1/13	4 38	7 21	4 28	7 31	14 43	9 17		
	11/23	4 40	7 24	4 29	7 35	14 44	9 16		
	21/2	4 43	7 24	4 33	7 34	14 41	9 19		
Ίούλιος	1/13	4 19	7 21	4 11	7 30	14 32	9 28		
	11/23	4 57	6 16	4 49	7 23	14 19	9 41		
	21/2	5 5	7 6	4 57	7 13	14 1	9 19		
Αύγουστος	1/13	5 14	6 54	5 9	7 0	13 40	10 20		
	11/23	5 23	6 41	5 18	6 45	13 18	10 42		
	21/2	5 32	5 27	5 28	6 31	12 55	11 5		
Σεπτέμβριος	1/13	5 41	5 10	5 39	6 12	12 29	11 31		
	11/23	5 50	5 54	5 49	5 55	11 4	11 56		
	21/2	5 59	5 39	5 59	5 38	11 40	12 20		
Οκτώβριος	1/13	6 8	5 24	6 10	5 22	11 16	12 44		
	11/23	6 18	5 10	6 21	5 7	10 52	13 8		
	21/2	6 27	4 59	6 33	4 53	10 32	13 28		
Νοέμβριος	1/13	6 41	4 47	6 47	4 41	10 6	14 54		
	11/23	6 51	4 42	6 58	4 34	1 51	14 9		
	21/2	7 1	4 39	7 8	4 31	9 58	14 22		
Δεκέμβριος	1/13	7 9	4 40	7 17	4 31	9 31	14 29		
	11/23	7 15	4 43	7 24	4 34	9 28	14 32		
	21/2	7 18	4 49	7 27	4 42	9 31	14 29		

ΣΕΛΗΝΟΔΡΟΜΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1888

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

N.	π.	Ήμ.
13	1	Παρ. Νέα Σελήνη
29	1	Σάβ. Πρώτον 4ον
28	16	Σάβ. Πανσέληνος
4	23	Σάβ. Τελευταίον 4ον
12	21	Κύρ. Νέα Σελήνη

ΜΑΡΤΙΟΣ

20	8	Τρίτ. Πρώτον 4ον
27	15	Τρίτ. Πανσέληνος
3	22	Τρίτ. Τελευταίον 4ον
11	30	Τετ. Νέα Σελήνη

ΜΑΪΟΣ

18	6	Παρ. Πρώτον 4ον
25	13	Παρ. Πανσέληνος
1	20	Παρ. Τελευταίον 4ον
9	28	Σάβ. Νέα Σελήνη

ΙΟΥΛΙΟΣ

16	4	Δευτ. Πρώτον 4ον
23	21	Δευτ. Πανσέληνος
30	18	Δευτ. Τελευταίον 4ον
7	26	Τρίτ. Νέα Σελήνη

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

13	1	Πέμ. Πρώτον 4ον
20	8	Πέμ. Πανσέληνος
28	6	Παρ. Τελευταίον 4ον
5	23	Παρ. Νέα Σελήνη
12	30	Παρ. Πρώτον 4ον

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

18	6	Κυρ. Πανσέληνος
26	14	Δευτ. Τελευταίον 4ον
3	21	Δευτ. Νέα Σελήνη
10	28	Δευτ. Πρώτον 4ον

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

N.	π.	Ήμ.
20	8	Δευτ. Πρώτον 4ον
27	15	Δευτ. Πανσέληνος
5	22	Δευτ. Τελευταίον 4ον
12	29	Δευτ. Νέα Σελήνη

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

19	7	Πέμ. Πρώτον 4ον
26	14	Πέμ. Πανσέληνος
2	20	Τετ. Τελευταίον 4ον
11	29	Παρ. Νέα Σελήνη

ΙΟΥΝΙΟΣ

17	5	Κυρ. Πρώτον 4ον
23	11	Σάβ. Πανσέληνος
1	19	Κυρ. Τελευταίον 4ον
9	27	Δευτ. Νέα Σελήνη

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

14	2	Τρίτ. Πρώτον 4ον
21	9	Τρίτ. Πανσέληνος
29	17	Τετ. Τελευταίον 4ον
6	25	Πέμ. Νέα Σελήνη

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

19	7	Παρ. Πανσέληνος
28	16	Κυρ. Τελευταίον 4ον
4	23	Κυρ. Νέα Σελήνη
10	29	Σάβ. Πρώτον 4ον

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

18	6	Τρίτ. Πανσέληνος
26	14	Τρίτ. Τελευταίον 4ον
2	21	Τετ. Νέα Σελήνη
8	27	Τρίτ. Πρώτον 4ον

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΟΡΤΗ ΕΘΝΙΚΗ

25 Μαρτίου ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος.

ΕΟΡΤΑΙ ΒΑΣΙΔΙΚΑΙ

23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ	—	Τὸ ὄνομα τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως.
12 ΔΕΚΕΜΒΡ.	—	Τὰ γενέθλια Αὐτοῦ.
11 ΙΟΥΛΙΟΥ	—	Τὸ ὄνομα τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης.
22 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ	—	Τὰ γενέθλια Αὐτῆς.
21 ΜΑΙΟΥ	—	Τὸ ὄνομα τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου.
21 ΙΟΥΛΙΟΥ	—	Τὰ γενέθλια Αὐτοῦ.
13 ΙΟΥΛΙΟΥ	—	Τὰ γενέθλια τοῦ Βασιλ. Γεωργίου.
18 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ	—	Τὰ γενέθλια τῆς Βασιλ. Ἀλεξάνδρας.
9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ	—	Τὰ γενέθλια τοῦ Βασιλ. Νικολάου.
21 ΦΕΒΡΟΥΑΡ.	—	Τὰ γενέθλια τῆς Βασιλ. Μαρίας.
20 ΙΑΝΟΥΑΡ.	—	Τὰ γενέθλια τοῦ Βασιλ. Ἀνδρέου.

ΕΟΡΤΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ

καθ' ἃς δὲν ἐργάζονται ἐν τοῖς δημοσίοις γραφείοις.
 Νέον ἔτος. — Θεοφάνεια. — Εὐαγγελισμός. — Μεγάλη Παρασκευὴ καὶ Σάββατον. — Κυριακὴ καὶ Δευτέρα τοῦ Πάχα. — Ἅγιος Γεώργιος. — Ἀνάληψις. — Πεντηκοστή. — Ἅγιοι Ἀπόστολοι. — Κοίμησις Θεοτόκου. — Ἅγιος Δημήτριος. — Αἱ δύο ἡμέραι τῶν Χριστουγέννων.

ΩΡΑΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Ἐκατὰ τὸ ἔτος τοῦτο κυριεῶν πλανήτης εἶναι ἡ Ἀφροδίτη
 Τὸ Ἕαρ ἄρχεται τὴν 8/20 Μαρτίου ὥραν 1.04 μ. μ.
 Τὸ θέρος " " 9/21 Ἰουνίου " 8.25 π. μ.
 Τὸ Φθινόπωρ. " " 10/22 Σεπτεμβρ. " 10.51 μ. μ.
 Ὁ Χεὶμὼν " " 9/21 Δεκεμβρ. " 5.03 μ. μ.

ΤΜΗΜΑ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

La Physique nouvelle est la proclamation de l'Univers invisible. (Flammarion, — Etoiles et atomes. — 1886).

Κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ Γαλλία ἐπανηγύριζε τὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ καθηγητοῦ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ διευθυντοῦ τοῦ φυσιολογικοῦ μουσείου, Chevreul, συμπληροῦντος τὸ ἑκατοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Οὐδέποτε ἄλλοτε καὶ ἐν οὐδεμίᾳ χώρῃ σοφὸς ἡ ἐπιστήμων ἠξιώθη, ζῶν ἔτι, τιμῶν οἷας ἡ Γαλλία καὶ ἅπας ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος ἀπένειμον εἰς τὸν ἔνδοξον πρεσβύτην. Μετέσχον τῆς πανηγύρεως ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας, τὸ Ἰνστιτούτο τῆς Γαλλίας, αἱ Ἀκαδημίαι, οἱ σύλλογοι τοῦ τύπου καὶ τῶν τεχνῶν καὶ πλείστα τῶν εὐρωπαϊκῶν φυσιολογικῶν ἰδρυμάτων καὶ ἐπιστημονικῶν σωματείων.

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀγῶνος ἐργαζόμενος καὶ διδάσκων ἀναδιψῶν δὲ τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ συντείνας διὰ τῶν ἀνακαλύψεων του, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, εἰς τὴν πρόοδον τῶν πειραματικῶν ἐπιστημῶν, ὁ Chevreul ἀκολουθεῖ καὶ σήμερον ἐστὶ ἐργαζόμενος ἐντὸς τοῦ φυσιολογικοῦ μουσείου, συμπληρώσας μὲν τὸ ἑκατοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του διατηρῶν δὲ ἀκμαίως τὰς διανοητικὰς του δυνάμεις καὶ πάντοτε μελετῶν ὡς ὁ ἀπλούστατος τῶν μαθητευομένων. «Ὁ πρεσβύτατος τῶν μαθητῶν.» Οὕτω καλεῖται καὶ οὕτω προσαγορεύεται καὶ νῦν ἐστὶ ὁ πρεσβύτερος τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης.

Τὴν 30ὴν Αὐγούστου 1886 ἡ ἐφημερίς τῆς Δημοκρατίας ἐδημοσίευσεν τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπίσημου κυβερνητικῆς τελετῆς ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἐγκαινίασις τῆς προτομῆς τοῦ Chevreul γίνεται ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν καλῶν τεχνῶν τὴν 2^{αν} ὥραν τῆς 31^{ης} Αὐγούστου ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Μουσείου.»

«Τὸ ἐσπέρας θέλει δοθῆ γαῦμα εἰς τὸ Hôtel de la Ville καὶ μεγάλη φιλολογικὴ καὶ τεχνικὴ πανήγυρις.»

«Οἱ γερουσιασταί, οἱ βουλευταί, τὰ μέλη τοῦ Ἀκυρωτικοῦ καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ὡς καὶ οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατοῦ, θέλουσιν παρευρεθῆ εἰς τὴν ἐροτὴν.»

Καὶ τοῦτο μὲν ἦτο τὸ κυβερνητικὸν πρόγραμμα, ἀλλὰ σπουδαιότερα ἦσαν τὰ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν καὶ ἰδιοτικῶν σωματείων γενόμενα, αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις, αἱ ἐνώπιον τοῦ πανηγυριζομένου παρατάξεις τῶν μελῶν διαφόρων ἑταιριῶν καὶ τὰ προσφωνήματα τῶν προέδρων, αἱ λαμπραδηφορικά καὶ τὰ συμπόσια διαρκέσαντα τρεῖς ἡμέρας. Πανηγυρικοὺς λόγους ἀπήγγειλον διάφοροι ἐν οἷς καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, Floquet.

Καθ' ἣν ἐποχὴν τινὲς τῶν ἰατρῶν καὶ ἄλλων θεραπόντων τῶν φυσιολογικῶν μελετῶν μὲς διδάσκουν ὅτι ἡ

ἐπιστῆμη δὲν συμβαδίζει μὲ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, δὲν εἶνε ἕρα γὰρ τοῦ κόπου ἀντάξιον νὰ γνωρίσωμεν τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας τοῦ σοφοῦ τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος:

Πρὸς ὄρισμόν τῶν θρησκευτικῶν τοῦ Chevreul πεποιθήσεων δὲν ἔχομεν εὐτυχῶς ἀπλὰς νύξεις ἢ τεκμήρια ἢ ἐκδηλώσεις δυνάμενα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐπιβαλλόμενα ἐκ κοινωνικῶν περιστάσεων ἢ ὡς ἀπλὰ σεβασμοῦ δείγματα πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν θρήσκευμα. Ἐπειδὴ, τῶνόντι, ὁ σοφὸς καθηγητὴς εἰς τὸ σπουδαιότερον τῶν συγγραμμάτων του, «Ἱστορία τῶν χημικῶν γνώσεων,» ἐξετάζει ὑπὸ ὄλως ἐπιστημονικὴν καὶ πειραματικὴν ἔποψιν τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ οὐσίας τῶν ὄντων μεθ' ὃ συνδέεται τὸ ὑλιστικὸν σύστημα. Δὲν θὰ συνοψίσω ἐνταῦθα πάντα τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τοὺς σοφοὺς συλλογισμοὺς τοῦ σοφοῦ τοῦ αἰῶνος, ἀλλὰ θὰ διατυπώσω ἐν ὀλίγοις τὰ συμπεράσματα τῆς μακρῆς καὶ ἐκτενοῦς συζητήσεως τῆς περιεχομένης ἐν τῷ E' βιβλίῳ τοῦ προμνησθέντος συγγραμματος.

Ὁ Chevreul εἶνε ὁ μέγας ὑπέρμαχος τῆς ἐφαρμογῆς τῆς πειραματικῆς μεθόδου ἐπὶ παντός ἐπιστημονικοῦ ζητήματος. Αἱ θετικαὶ καὶ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἰδίως δὲν πρέπει ν' ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τῆς πείρας καὶ τῆς παρατηρήσεως πρὸς ἀκριβῶσιν καὶ ὄρισμόν τῶν νόμων τῆς φύσεως, ὡς ἐκ τούτου δὲ πᾶν ζήτημα ὄρων τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πρώτην τῶν ὄντων ἐμφάνισιν διαφεύγει τὴν ἀρμοδιότητα τῶν φυσικῶν καὶ φυσιολογικῶν ἐπιστημῶν. Ἀλλ' ἐὰν ὑπερπηδῶντες τὴν ἀρμοδιότητά μας θελήσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν πειραματικὴν μέθοδον ἐπὶ τῶν αἰωνίων προβλημάτων περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων καὶ τῆς ζωῆς, θὰ φθάσωμεν εἰς συμπεράσματα σύμφωνα πρὸς τὰς περὶ δημιουργίας θρησκευτικὰς δοξασίας.

Οἱ ὑλισταί, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Chevreul, φρονούντες ὅτι συμμορφοῦνται πρὸς τὴν πειραματικὴν καὶ ἐπιστημο-

νικήν μέθοδον ἀρνούμενοι τὴν ὑπερξίν τοῦ Θεοῦ, πλανῶνται οἰκτρὰν πλάνην. Ὁ ἄθεος πρεσβεύει ὅτι ἐκτός τῆς ὕλης καὶ τῶν ἐαυτῆς δυνάμεων οὐδὲν ὑπάρχει. Ἔστω αὕτη ἡ πεποιθήσις του. Ἄλλ' ἡ πεποιθήσις αὕτη εἶνε ἀπλή ὑπόθεσις οὐδὲν ἔχουσα ἐπιστημονικὸν κύρος ἀθετοῦσα δὲ καὶ παραβιάζουσα πάντας τοὺς κανόνες τῆς πειραματικῆς μεθόδου. Ὁ λέγων, ὑπάρχει ἐν πρῶτον Νοητὸν καὶ παντοδύναμον καὶ ἀπόλυτον Αἴτιον ἐξ οὗ παρήχθη ὁ κόσμος καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ νοῦς, ἐφαρμόζει τὴν πειραματικὴν μέθοδον καθότι ἐκ τῆς πείρας ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ παραγόμενον περιέχεται πάντοτε, ἐν δυνάμει, εἰς τὸ ἐξ οὗ παρήχθη. Ἄλλ' ὁ φρονῶν ὅτι ἡ ζωὴ παρήχθη ἐκ τῆς νεκρᾶς ὕλης διὰ τῆς λειτουργίας τῶν μηχανικῶν νόμων καὶ ὅτι ὁ νοῦς καὶ ἡ βούλησις καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς θελήσεως παρήχθησαν ἐξ ὄντων καὶ διὰ τῆς ἐπενεργείας νόμων ἀποτελούντων ἄρνησιν ζωτικότητος, ἄρνησιν πνευματικότητος καὶ αὐτοκινήσεως καὶ ἐκουσιότητος καὶ ἐλευθέρως δράσεως, ἀθετεῖ καὶ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοὺς ὅρους τῆς πειραματικῆς μεθόδου. Οἱ θυμᾶσι καὶ ἀνεξήγητοι τρόποι τῆς συντηρήσεως καὶ μεταδόσεως τῆς ζωῆς, τὰ θυμᾶσι τῶν ἐνστίκτων φαινόμενα, αἱ ἀρμονικαὶ διαφορῶν καὶ ὅλων κεχωρισμένων ἀνεξαρτήτων ὄντων, τὰ θυμᾶται τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ τῆς ἐλευθέρως βουλήσεως ἀνατρέπουν πᾶσαν ὑπόθεσιν ὕλιστικῆς καὶ μηχανικῆς αἰτίας. «Εἰς τὰς σκέψεις ταύτας μὲ ὁδηγεῖ ἡ πειραματικὴ μέθοδος ἡ λαμβάνουσα τὴν ἀφετηρίαν αὐτῆς ἀπὸ τὸ γεγονὸς καὶ ἀπὸ τὸ φαινόμενον ἀναθράμουςα δὲ δι' αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων εἰς τὸ αἴτιον. Τὴν μέθοδον ταύτην ἐφαρμόζων ἐπὶ ἐνὸς ὠροδείκτου ἢ ἄλλης μηχανῆς συμπεραίνω ὅτι κατασκευάσθη διὰ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ἐφευρέσεως. Μελετῶν δὲ τοὺς χαρακτῆρας τῆς ζωῆς, τῶν ἐνστίκτων, τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τοῦ ἡθικοῦ συναισθηματός καὶ τῶν λογικῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων

ἀναβιάζομαι εἰς τὸ ὕψος Σοφίας καὶ Δυνάμεως ὑπερτέρας καὶ ἀνεξαρτήτου τῶν νόμων τοῦ ἀπτοῦ καὶ ὕλικου κόσμου.»

Ὁ ἀναγινώσκων τὰς μακρὰς σελίδας ἀς ἀφιέρωσεν ὁ διάσημος ἀνὴρ ἐπὶ τῶν περὶ δημιουργίας πεποιθήσεων, ὁ σταθμίζων τὸ ἀκαταμάχητον καὶ ἀκατάβλητον τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ σκέψεων καὶ ἐπιχειρημάτων καὶ ἀναλογιζόμενος ὅτι τοιαύτης συζητήσεως ἐπιλήφθη ἐν συγγράμματι ἐν ᾧ δὲν ὑπεχρεοῦτο νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοιοῦτου θέματος, θὰ πεισθῆ βεβαίως ὅτι ὁ Chevreul ἐξεδήλωσεν ἀκράδαντους καὶ ἐνδομύχους πεποιθήσεις οἷας διετήρησε καθ' ὅλον τὸν βίον καὶ ἀνωμολόγησεν ἐνώπιον καὶ αὐτῆς τῆς Κυβερνήσεως τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν πανηγυριστῶν αὐτοῦ τῶν πρεσβευόντων διάφορα καὶ ἀντίθετα φρονήματα.

Ἐν ἄλλοις χρόνοις καὶ ἐν ἄλλαις ἐποχαῖς τὸ συμφέρον ὑπηγόρευε τὴν ὑπόκρισιν παντός κατὰ τῆς θρησκείας ἀσεβοῦς φρονήματος. Ἀλλὰ σήμερον, ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τοῦλάχιστον καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἡ ἀπροκάλυπτος ἐκδήλωσις θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καταδεικνύει τὸ ἐνδόμυχον καὶ στερρὸν καὶ ἀκράδαντον τοῦ φρονήματος.

Ὁ Chevreul δὲν εἶνε ἀπλῶς θεϊσθῆς ἀλλὰ καὶ πιστὸς καὶ εὐσεβὴς Χριστιανός. Γινούς ὅτι τινὲς τῶν πανηγυριστῶν τοῦ τῷ ἀπέδωκαν ἰδέας μὴ συμβιβάζομενας πρὸς τὰς Χριστιανικὰς αὐτοῦ πεποιθήσεις δὲν ἐσιώπησεν ἀλλὰ καὶ διεμαρτυρήθη καὶ ἐδημοσίευσεν τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν.

Ἐν Παρίσι, τὴν 5 Σεπτεμβρίου 1886.

Kyrle Montravel,

«Ἀπαντῶ εἰς τὴν ἐπιστολήν δι' ἧς μὲ ἐτιμήσατε. Σεῖς διετυπώσατε ἀκριβῶς τὸ φρόνημά μου. Ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ζῶμεν καὶ ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας μου πολλὰ-

κίς μέ ἀποδίδουσιν ἀρχάς τὰς ὑποκίς οὔτε ἐξέφρασα οὔτε προσθεύω.

«Εἰμί ἀπλοῦς ἐπιστήμων. Οἱ γνωρίζοντές με ἤξευρον ὅτι ἐγεννήθην, ἔζησα καί θ' ἀποθάνω εἰς τήν χριστιανικήν πίστιν.

«Δέχθητε τὰς εὐχαριστίας μου καί τήν ἐκφρασιν τῶν αἰσθημάτων τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεως μου.»

E. CHEVREUL.

Ὁ εὐσεβὴς καθηγητὴς δὲν περιορίζεται διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ ἐπιστολῶν καὶ διδασκαλιῶν του νὰ ἐκδηλοῖ τὰς χριστιανικὰς αὐτοῦ πεποιθήσεις, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν σπουδαίων ἔργων καὶ φροντίδων του ἐπιτελεῖ καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πανηγύρεως ἐδημοσιεύθη τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον. Ἐσπέραν τινὰ εἰσελθὼν ὁ ἐφημέριος τοῦ Dourdan εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου εἶδε κύριον τινὰ μόνον γονυπετῆ καὶ ἐπὶ πολλήν ὥραν προσευχόμενον. Παρκαμεινάντος τοῦ ἐφημερίου ἐκτὸς τῆς θύρας ὁ ξένος ἐξερχόμενος τῷ εἶπεν· «Αἰδαισιμώτατε, ἐξεπλάγητε βεβαίως ἰδόντες ξένον τοῦ χωρίου προσευχόμενον κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. Εἰμί ὁ Chevreul καὶ περιμένω τὴν ὥραν τῆς διαβάσεως τῆς ἀμαξοστοιχίας ὅπως ἀναχωρήσω. Ἐντοσοῦτῳ ἔκρινα ὅτι δὲν ἐδυνάμην νὰ ἀπριερώσω τὴν ὥραν ταύτην καλλίτερον ἢ προσευχόμενος καὶ ἀνυψῶν τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν Ὑψιστον.» «Εἶθε, Κύριε καθηγητά, εἶπε τότε ὁ ἐφημέριος, εἶθε πάντες οἱ ἐπιστήμονες νὰ ἠκολούθουν τὸ παράδειγμα σας.» «Ἐχετε δικαίον, ἀνταπήντησεν ὁ Chevreul, οἱ συνάδελφοί μου γνωρίζουν πολλά, ἀλλὰ τινὲς ἐξ αὐτῶν εἶνε ἀμαθέστατοι περὶ τὰ θρησκευτικὰ.»⁽¹⁾

Κυβέρνησις καὶ οἱ περὶ τὰ θρησκευτικὰ ἐλευθεροφρονῶντες ἡμιλλῶντο ὅπως διαστρέφωται ἢ ὑποκρύπτονται τὰ εὐσεβῆ φρονήματα τοῦ περιφανοῦς ἀνδρός.

(1) Univers. 10. Σεπτεμβρίου 1887.

Ὁ Φρεμὴ συνέταξε ποίημα ὅπερ ἀνήγγειλεν ὁ Σιλβάν εἰς τὸ θέατρον τῆς Comédie Française τὴν δευτέρα ἡμέραν τῶν ἑορτῶν. Ἄλλ' ἡ ἀστυνομία ἀπήλειψεν ἐκ τοῦ ποιήματος τοὺς ἐπομένους στίχους δημοσιευθέντας ἀκολούθως ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ.

«Διδάσκαλε! Ὁ κόσμος ἅπας ἑορτάζει τὴν μεγαλοφυίαν σου.»

«Σὺ δὲν εἶσαι ἐκ τῶν φρονούντων ὅτι τὸ πνεῦμα εἶνε καταδεδικασμένον εἰς τὴν ἐκμηδένισιν.»

«Διδάσκαλε! Ψευδὴς ἀλαζονεία δὲν ἐμόλυνε τὴν καρδίαν σου.»

«Ἀναδιψῶν τὰ μυστήρια τῆς φύσεως δὲν ἠθέτησας τὸ καθήκον τοῦ πλάσματος πρὸς τὸν Δημιουργόν.»

«Ἡ πατρίς δὲν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὴν διδασκαλίαν σου ταύτην.»

Συζητήσεως γενομένης ἐν τινι ὁμηγύρει περὶ τῶν θρησκευτικῶν τοῦ Chevreul πεποιθήσεων, τινῶν δὲ ἰσχυριζομένων ὅτι ὁ σοφὸς ἀνὴρ, ἀπέναντι τῶν ἀπονεμομένων εἰς αὐτὸν τιμῶν ἀπὸ Κυβέρνησιν, ἀναδεικνυομένην ἐχθρὰν πάσης θρησκευτικῆς ιδέας, καὶ ἀπὸ τινος περὶ τὰ θεῖα ἀσεβοῦντας, θὰ ἐτήρει περίσκεψιν περὶ τὴν ἐκδήλωσιν φρονημάτων ὅσα ἄλλοτε μετὰ πολλῆς ἐξειδήλωσε παρρησίας ὁ Ναδάρ, εἰς τῶν περὶ τὰ θρησκευτικὰ ἐλευθεροφρονούντων, ἀνέλαθε νὰ ἐπερωτήσῃ τὸν καθηγητὴν ὑποσχεθεὶς νὰ δημοσιεύσῃ τὴν μετ' αὐτοῦ συνδιάλεξιν. Ὁ διάλογος ἐδημοσιεύθη τὴν 5 Σεπτεμβρίου 1886 διὰ τῆς «Journal illustré.» Ἴδου οὗτος.

Ναδάρ. — Ἐπιτρέψατέ με, κύριε καθηγητά, ν' ἀπευθύνω ὑμῖν ἐρωτήσιν ἐπὶ ὑποκειμένου ὅπως προσωπικοῦ καὶ ἰδιαίτερου. Καθ' ὅλον τὸν ἐνδοξον καὶ σεβαστὸν βίον σας ἐιδιόξατε ὅτι κατὰ τὴν μελέτην παντὸς ζητήματος

ασφαλῆς ἰδηγός πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀληθείας εἶνε ἡ παρατήρησις τῶν γεγονότων καὶ ἡ πείρα τῶν πραγμάτων. Σεῖς ἐστέ ὁ ἀληθὴς ἀρχηγός τῆς πειραματικῆς μεθόδου. Τώρα συγχωρήσατε εἰς ἐμὲ τὸν ἀγαπῶντα καὶ θαυμάζοντα ὑμᾶς νὰ ἐκδηλώσω τὴν ἐπεχειρομένην ἐν ἐμοὶ ἐκπληξιν ὡσάντις ἀναλογίζομαι ὅτι σεῖς, ὁ μὴ ἀποδεχόμενος ὡς ἀλήθειαν πρότασιν τινὰ μὴ ἀποδεδειγμένην, ἀναδράμων ἀπὸ σκέψιν εἰς σκέψιν καὶ ἀπὸ ἀποτέλεσμα εἰς αἴτιον ἐφθάσατε εἰς τὴν πεποιθήσιν ὑπάρξεως πρώτου Αἰτίου καὶ Αἰτίου Νοήσεως, Σοφίας καὶ παντοδυναμίας, εἰς μίαν τουτέστι καθαρῶς ἀφηρημένην ἰδέαν. Πῶς τοῦτο συνέβη :

Chevreul—'Αφηρημένη ἰδέα!!! "Οχι, ὄχι. Τὸ μέγα γεγονός τῆς Ζωῆς, ἀδυνατῶ καὶ νὰ ἐξηγήσω καὶ νὰ νοήσω ἀπλῶς χωρὶς ν' ἀποδώσω τὴν δημιουργίαν αὐτῆς εἰς Αἴτιον Νοητὸν καὶ Ὑπερκόσμιον. Σεῖς λέγετε εἰς τοὺς πιστεύοντας ὅτι δὲν σας ἀπέδειξαν τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ πότε ὁ ἄθεος ἀπέδειξε τὴν ὑπόθεσιν του περὶ μὴ ὑπάρξεως ὑπερκόσμιου ὄντος; Δὲν θὰ ἦτο ἴσως καλὸν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἐμβλέπωμεν τὴν ἀπειρον σοφίαν ἐν τῷ μηχανισμῷ τοῦ στερεώματος, ἐν τῷ ἀμοιβαίῳ τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν συνδέσμῳ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐνστίκτοις τῶν ζωϊκῶν πλασμάτων; Παρατηρῶν τὴν ὑφισταμένην ἁρμονίαν ἐπὶ πάντων τῶν ἐμφύχων καὶ ἀψύχων ὄντων καὶ συμπαραβάλλον ταύτην πρὸς τὴν ἀθλιότητα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἄγομαι νὰ πιστεύσω ὅτι αἱ ταλαιπωρίαι μας εἶνε δικαῖα τῆς ἀλαζονείας μας τιμωρία. Συμπαραβάλλετε τὰς θαυμασίας τοῦ Παντός ἁρμονίας πρὸς τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ μόνου ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πλασμάτων πεποικισμένου ἐλευθέρας βουλήσεως καὶ ἠθικῶν συναίσθηματος, πάντοτε δὲ ἀπὸ τῆς βαρβάρου καταστάσεως μέχρι τῆς ἐκπολιτισμένης εὐρισκομένου εἰς πόλεμον μετὰ τῶν ὁμοίων του. Καὶ ὅμως ἀκούω τινὰς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τῆς ἀνθρω-

πότητος ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος τῆς Θεότητος. Καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπότητος τολμῶσι νὰ ἐπικαλῶνται τὴν ἀρωγὴν τῆς ἐπιστήμης ὅπως ἐξασθενίσωσι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα. Ἐγὼ δὲν βλέπω τί θὰ κερδίσῃ ἡ κοινωνία καὶ ἡ ἀνθρωπότης διὰ τοιοῦτον ἐνεργειῶν. "Ας προσέξωμεν μὴ καταστήσωμεν χειρόνας τοὺς ἀρκούντως ἀθλίους ὄρους τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Θὰ ἐπικροτήσω εἰς τὰς προσπαθείας σας ὅταν σεῖς οἱ ἐγκυαυόμενοι ὅτι ἀπεβάλετε τὰς δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεις ἀνακαλύψητε λαμπρότερον τι φῶς τοῦ τῆς θρησκείας καὶ σπουδαιότερον τῆς Ἐλπίδος θησαυρὸν ὅπως παρηγορήσητε τὴν μητέρα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ τέκνου τῆς, ἐνισχύσητε τὸν ἀνθρώπον ἐν μέσῳ τῶν ταλαιπωριῶν τοῦ βίου, ἐφησυχάσητε τὴν ψυχὴν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἠθικὸν νόμον καὶ μετανοοῦντος καὶ ὅπως ἐπιχύσητε βάλσαμον παραμυθίας εἰς τὸν πνέοντα τὰς τελευταίας ὥρας τοῦ βίου.

"Αχ! Κυριέ μου! Παῦσε λέγων ὅτι πρόκειται περὶ ἀφηρημένης ἰδέας. Καὶ ὅποσα ἀρὰ γε γεγονότα καὶ ἀληθῆαι δὲν εἶνε πραγματικὰ ἀμα καὶ ἀόρατα; Ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἀόρατου. Οἱ τυφλοὶ μόνου δὲν βλέπουσι. Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἰδοὺ τὸ φῶς. Τὸ οὐράνιον φῶς τὸ βλέπω καὶ ἐκθαμβοῦμαι ἐκ τῆς αἴγλης αὐτοῦ. Ἐμβλέψατε καὶ σεῖς, ἐμβλέψατε μετὰ προσοχῆς, ἀκολουθήσατε ἐμβλέποντες καὶ παρατηροῦντες διότι ἐπὶ τέλους θὰ φωτισθῆτε ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ θεοῦ Φωτός.»

Δὲν ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους ἐν Ἑλλάδι ἰατροὺς καὶ φυσιοδίφας νὰ συμμερισθῶσι τὰς πεποιθήσεις τοῦ Chevreul, οὔτε περιμένομεν ἀπὸ αὐτοὺς νὰ παραστῶσιν ἐν μέσῳ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀκολουθοῦντες τὰ διαθήματα τοῦ Παστέρ νὰ ἐνισχύσωσι διὰ τῶν λόγων του τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, οὔτε ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους φυσιοδίφας νὰ ἀνομολογήσωσι παρησιᾶ τὴν ἀμάθειαν τῆς ἐπιστήμης λαμβάνοντας ὑπόδειγμα τὴν δημολογίαν τοῦ Bois Reymond, οὔτε ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς ἡμε-

τέρους ἐπιστήμονας νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς πεποι-
θήσεις καὶ πρὸς τὰς δημοσίας ἐκδηλώσεις τοῦ Δάβιν καὶ
Φαραδάη καὶ Στούαρτ, ἐγκαταλείποντας τὰ ἔργα των νὰ
καταδείξωσι διὰ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τὴν ἀλήθειαν
καὶ πραγματικότητα πνευματικοῦ καὶ ἀοράτου κόσμου.
Ἄλλ' ἔχομεν τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσωμεν ἀπὸ τοὺς ἡμε-
τέρους ἱατροὺς καὶ φυσιοδίφας ἐν τῷ συμφέροντι τῆς ἀλη-
θείας, τοῦ ἠθικοῦ νόμου καὶ αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης νὰ
παύσωσι διδάσκοντες θεωρίας καὶ ὑποθέσεις καθιστώσας
ἀντικείμενον ἀπλῆς ἐπιστημονικῆς ἐκζητήσεως ἀλλ' οὐ-
δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἀποδεχθεῖσας ἢ ἀποκρουόμε-
νας ἀπὸ τοὺς φωστῆρας τῆς ἐπιστήμης καὶ διερμηνεῖς
τῶν νόμων τῆς φύσεως. Μὴ λησμονῆτε τὰς συμβουλὰς
καὶ ὑποθήκας τοῦ Βίρχοφ ἐξελεγέντος μετὰ δριμύτητος
τὴν διαγωγὴν τοῦ Χέικελ διδάξαντος τὰ περὶ αὐτομάτου
τῆς ζωῆς γενέσεως θεωρίας καὶ τὰς ὑποθέσεις περὶ κατα-
γωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ πιθηκοειδοῦς κτήνους ἀναδει-
χθεῖσας κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη ἐώλους καὶ πόρρω
ἀπεχούσας τῆς ἀληθείας. Οὐδὲ τὸ προσγινόμενον κακὸν
θεραπεύετε ἐάν, ἐξελεγχόμενων τῶν διδασκαλιῶν σας
ψευδῶν καὶ ἡμαρτημένων ὁμολογήσητε μετὰ ἐν ἔτος τὸ
σαθρὸν τῆς ἐπιστημονικῆς ὑποθέσεως ἢ ἐάν ἐπιφυλάξητε,
« τὴν πανυστάτην κρίσιν σας εἰς τὸ μέλλον. » (1) Χαρῆτε
τὴν πανυστάτην κρίσιν σας. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ ἐδηλητη-
ριάσατε τὴν καρδίαν τῆς νεότητος δι' ἄρθρων ἐφημερίδων
καὶ ἡμερολογίων, ἐπισκοπίσατε τὴν διάνοιαν αὐτῆς καὶ
ἐκλονίσατε τὰς περὶ δημιουργίας καὶ ἐλευθέρως βουλήσεως
καὶ ἠθικῆς εὐθύνης πεποιθήσεις διὰ θεωριῶν περὶ ὧν
ἀναγκάζεσθε μετὰ μικρὸν νὰ ὁμολογήσητε ὡς μὴ εἰσέτι
ἀποδεχθεῖσας ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης. Διδάξατε ἐλευθέρως·
διδάξατε ἄνευ περιορισμοῦ ἢ περισκέψεως τινος πάσας
τὰς ἀληθείας τῶν φυσικῶν καὶ πειραματικῶν ἐπιστημῶν.

(1) Ἡμερολ. Ἀσωπίου 1877. Σελ. 428.

Αἱ ἀκτῖνες τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας καὶ ἡ λαμπρῶν
τῆς χριστιανικῆς ἰδέας φωτίζουσι τηλαυγέστερον ἐν κα-
θαρῷ ὀρίζοντι. Ἡ δεισιδαιμονία, ἡ προκατάληψις, ἡ ὑπό-
κρισις τῆς εὐλαθείας πρὸς τὰ θεῖα, ἐπισκοτιζοῦσι τὸ οὐ-
ράνιον φῶς, ἡ δὲ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια ὀρίζουσα τοὺς
νόμους τῆς φύσεως καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἀνθρωπίνης γνώ-
σεως καὶ διανοίας, καθιστῶσι φεινοτέραν τὴν περὶ ὑπάρ-
ξεως ὑπερκοσμίων καὶ πνευματικῶν δυνάμεων ἀλήθειαν.
Δὲν ἀποκρούομεν ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας τὰς ἐπιστη-
μονικὰς ἐκζητήσεις οὐδὲ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν,
ἀλλ' ἐξανιστάμεθα κατὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ φανατισμοῦ
τοῦ μεταποιούντος εἰς ὀριστικὰς τῶν αἰώνιων προβλημά-
των λύσεις τ' ἀποκυήματα νοσοῦσης φαντασίας, καὶ κατὰ
τῆς ἐπιστημονικῆς ἀγυρτίας τῆς παριστανούσης ὡς ἀναμ-
φισβήτητα δόγματα θεωρίας ἀποκρουόμενας ὑπὸ τῶν
μεγάλων διδασκάλων καὶ ἐρμηνέων τῶν νόμων τῆς φύ-
σεως.

Ἐν Τερνέστη, τὴν 1 Ἰουλίου 1887.

I. ΣΚΑΛΤΕΟΥΝΗΣ.

Ο ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

H συνθήκη ἣτις εἶχε συνολογηθῆ ἐν Λονδίῳ
τῆ 6 Ἰουλίου 1827 (ἔ. ν.) μεταξὺ Ἀγγλίας,
Γαλλίας καὶ Ῥωσίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ
καταπαύσῃ τὸν ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἐπαρχίαις καὶ νήσοις
διεξαγόμενον πόλεμον, διελάμβανεν, ἐν ἄρθρῳ προσθέντι,

ὅτι αἱ κατὰ τὸ Αἰγαῖον ναυτικάι τῶν Δυνάμεων ἐκείνων μοῖραι θέλουσι πράξει πᾶν τὸ πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειον, μὴ μετέχουσαι ὅμως τῶν μεταξὺ τῶν δύο μαχομένων ἐχθροπραξιῶν (sans toutefois prendre part aux hostilités des deux parties contendantes).

Ὁ τελευταῖος οὗτος ὅρος ἐνέβαλεν εἰς εὐλογον ἀμηχανίαν τὸν ἄγγλον ναύαρχον Κόδρινγκτων, ὅστις ἐπετρέπη νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἀναχωρῆσιν τῇ συμπράξει τῶν ναυάρχων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ρωσίας. Ὁθεν ἀπεράσισε νὰ ζητήσῃ δι' ἐπιστολῆς του διασαφήσει τινας ἀπὸ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβην sir Stratford Canning. «Τίνι τρόπῳ δύναιται, τὸν ἔγραψε, νὰ ἐμποδίσω μὲν τοὺς Τούρκους τοῦ νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς ἐχθροπραξίας αὐτῶν, νὰ μὴ πράξω δὲ τι ἐχθρικὸν πρὸς αὐτούς; Ἀναμφιβόλως ἡ ἐννοια τῆς διαταγῆς ταύτης εἶναι νὰ τοὺς ἀποκλείσω· ἀλλ' ἐάν οἱ Τούρκοι δοκιμάσουν νὰ βιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, τὸ ἐπιχείρημα αὐτῶν ἴδεν πρέπει νὰ περισταλῇ διὰ πυροβολισμῶν;»

Ὁ sir Stratford διέλυσεν ἀμέσως εὐκρινέστατα τοὺς δισταγμοὺς τοῦ ναύαρχου. Ἐξηγήσας πρῶτον τὸ πνεῦμα τὸ ὑπαγορευθῆσιν τὴν ἐν Λονδίῳ συνθήκην, συμπεραίνει ὡς ἐξῆς· «Δὲν θέλετε βεβαίως συνταχθῆναι ὑπὲρ τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου τῶν διαμαχομένων, ἀλλ' ὀφείλετε νὰ παρεμβάλετε τὰς ὑμετέρας δυνάμεις μεταξὺ αὐτῶν καὶ νὰ ἐπιβάλετε εἰς αὐτούς τὴν εἰρήνην διὰ τοῦ τηλεφώνου ὑμῶν, ἐάν τὸ πρᾶγμα ἦναι δυνατόν, διὰ τῶν πυροβόλων ὑμῶν, ἐάν οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι.» Τὸ ἐπιμύθιον τῆς ὁδηγίας ταύτης ὑπῆρξεν ἢ μετ' οὐ πολὺ ἐπελθούσα καταστροφή τοῦ τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου ἐν Πύλῳ.

Ἄλλ' ὁ Sir Stratford, ὅτε ἔγραψε τὴν ὁδηγίαν ταύτην, δὲν ἤξευρεν ὅτι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ἤτοι τῇ 8 Αὐγούστου (ἔ. ν.) εἶχεν ἀποθάνει ὁ θεῖός του Γεώργιος Κάννιγγ, ὁ δημιουργὸς τῆς νέας τῶν Ἄγγλων ἐν τοῖς ἀνατολικῶς πράγμασι πολιτικῆς, ἥτις τοσοῦτον συνετέ-

λεσεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Δὲν τὸ ἤξευρε, διότι τότε δὲν ὑπῆρχεν ἠλεκτρικὸς τηλεγράφος. Ἐάν ὑπῆρχεν ἠλεκτρικὸς τηλεγράφος, ὁ πρέσβυς ἤθελε διαβιβάσει τὴν ἐρώτησιν τοῦ ναύαρχου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, καὶ τοῦτου γενομένου οἱ διάδοχοι τοῦ Γ. Κάννιγγ δὲν ἤθελον βεβαίως παραδώσει τὴν τύχην τοῦ τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου εἰς τὴν ἀπόλυτον διάκρισιν τοῦ Κόδρινγκτων, ἀφοῦ, ἐπελθούσης τῆς καταστροφῆς, ἀπεδοκίμασαν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως τὴν διαγωγὴν του. Γεθέντος δὲ ὅτι ἤθελον περιβάλει διὰ φιμοῦ τινος τὰ πυροβόλα αὐτοῦ, δὲν λέγομεν ὅτι αἱ Δυνάμεις δὲν ἤθελον ἐπιμείνει καὶ ἐπὶ τέλους κατορθώσει νὰ καταπαύσωσι τὰς ἐχθροπραξίας· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ αὐτῶν Ἰβραήμης ἤθελε καταφέρει πληγὴν καίριαν κατὰ τῆς Ὑδρας καὶ συμπληρώσει τὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου. Πρὸς τί δὲ τότε οἱ διαλλακτῆρες ἤθελον προσαγαγεῖ τὰς προτάσεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων;» Ταῦτα τὰ διὰ μνησίσκων σημειωθέντα ἔγραψεν, ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας πρὸ τῆς ἐν Πύλῳ ναυμαχίας, μάρτυς αὐτόπτης τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τῶν ἡρώων τοῦ ναυτικοῦ ἐκείνου ἔργου, ὁ γάλλος ναύαρχος de Riguy.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ Ἑλλάς ὀφείλει τὴν ἐν ἔτει 1827 ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ἀπὸ ἀνηκέστον νέων συμφορῶν, πρῶτον εἰς τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου, καὶ δεύτερον εἰς τὴν μεγαλόφυκτον ἰδιοβουλίαν τοῦ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβους τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας.

Τὴν σήμερον τὰ πράγματα μετεβλήθησαν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο, ὡς εἰς πολλὰ ἄλλα, ἰσοσχερῶς. Τὴν σήμερον οἱ πρέσβεις κοινονοῦσι πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργόν ὅπως οἱ Τμηματάρχαι τοῦ Ὑπουργείου, ζητοῦντες καὶ λαμβάνοντες τὰς διαταγὰς αὐτοῦ καὶ τὰς ὁδηγίας αὐθημερόν, καὶ πολλάκις αὐθωρεῖ. Ἀνάγκην δὲν ἔχουσιν ἰδιοβουλίας ἐπὶ οὐδεμίας ὅπως οὖν σπουδαίας ὑποθέσεως, καὶ σὺν τῇ ἰδιοβουλίᾳ ἀνάγκην δὲν ἔχουσι τῶν

ἐξαίρετων ἐκείνων προτερημάτων τὰ ὑποῖα ἀπητοῦντο ἄλλοτε ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀντιπροσώπων πάσης σεβομένης ἑαυτὴν Κυβερνήσεως.

Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους τοσοῦτον ἐφημίσθη ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχία, ὥστε οἱ Ἑνετοὶ, οἱ οὐδὲν ἤττον δεξιῶ ἀναδειχθέντες ἔπειτα περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν διπλωματικῶν αὐτῶν πρακτόρων, ἀπὸ τῶν ἡμετέρων παρέλαβον μίαν τῶν δοκιμασιῶν εἰς ἃς ὑπεβάλλοντο οἱ ὑποψήφιοι. «Δοκιμάζεται δὲ πρέσβυς καὶ πρὸ τῆς ἀποστολῆς, ὑποτιθεμένων αὐτῷ τῶν κεφαλαίων, καὶ ἐρωτώμενος, ὅπως περὶ ἐκάστου αὐτῶν οικονομήσειεν, οὕτως ἢ ἐτέρως αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἐπισημβαιόντων.» Εὐτυχῶς διὰ πολλοὺς οὐ μόνον ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ξένων διπλωματικῶν πρακτόρων, ἢ δοκιμασία αὕτη δὲν γίνεται σήμερον καὶ ὡς προὔπεδείξαμεν οὔτε εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεται. Ἄλλ' οἱ μαθηταὶ τῶν διδασμάτων ἐκείνων Ἑνετοὶ κατέλιπον ἡμῖν μνημεῖον ἰδίον τῆς διπλωματικῆς τῶν περιουσίας, τὰς ἀπὸ ἱκανοῦ τινος ἤδη χρόνου δημοσιευόμενας Ἐκθέσεις τῶν πρέσβων αὐτῶν.

Δὲν λέγομεν ὅτι καὶ σήμερον δὲν πρέπει νὰ ἀπαιτῶνται προσόντα τινὰ ἀπὸ τῶν πρέσβων. Ἐὰν οἱ ἀξιούμενοι τῆς τιμῆς ταύτης δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ὦσιν ἀνδρες δαιμόνιοι, ὀφείλουσιν ὅμως πάντοτε διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῆς εὐφυΐας, διὰ τῶν κοσμίων αὐτῶν τρόπων νὰ περιποιῶσι τιμὴν εἰς τὸ ἔθνος τὸ ὑποῖον ἐκπροσωποῦσι. Τὰ προτερήματα ταῦτα δὲν εἶναι ἐπὶ τέλους σπάνια ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἐν τούτοις ἐὰν πιστεύσωμεν τὰς κακὰς γλώσσας, δὲν στολίζουσι πάντοτε ὅλους τοὺς διπλωματικούς πρακτορας, Ἑλληνας τε καὶ ξένους.

Τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἔγραψα διὰ τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ Κυρίου Σκόκου. Ὁμολογῶ ἐν τούτοις ὅτι ὅσον ὀλίγα καὶ ἂν ἦναι, ποτὲ δὲν ἐπέισθην τοσοῦτον περὶ τῆς ἐτυμολογικῆς σχέσεως ἧτις βεβαιούσιν ὅτι ὑπάρχει με-

ταξὺ τῶν λέξεων τιμῶ καὶ τιμῶν ὅσον ὅτε ἐπεχείρησα νὰ ἐκπληρώσω τὴν αἴτησιν ἣν μὲ ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μὲ ἀπευθύνῃ περὶ τούτου ὁ φίλος ἐκεῖνος, ἐν μέσῳ καυμάτων ἐκτάκτων καὶ μυρίων τακτικῶν ἐργασιῶν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 14 Ἰουλίου 1887.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ΤΟ ΧΑΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

Σοῦ φέρνω ἀπ' τῆ γαλάζια μου πατρίδα
Κι' ἀπ' τὰ φωτοχυμένα της τὰ μέρη,
Μιᾶς μάγισσας δουλειά, μίαν ἀλυσίδα
Ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ ἀνθρώπου χέρι.

Ἐέρω τὸν ἥλιο, εἶδα κάθε ἀστέρι,
Μὰ νάχουνε τὴ λάμπι της δὲν εἶδα·
Μόνον ἐσὺ εἶσαι ἀληθινὸ της ταίρι,
Ἄγάπη μου γλυκεῖα καμαροφρύδα!

Ρουμπίνια ἐδῶ κ' ἐκεῖ μαργαριτάρια
Τὴν πλέκουν· ἀπὸ δάκρυα ἔχουν γίνει
Τὰ μαργαριταρένια της κλωνάρια.

Κ' εἶν' ἀπὸ αἷμα κάθε της ρουμπίνι·
Καὶ τὸ διαμάντι ποῦ σφιγγτὰ τὴ δένει,
Ὁ ἔρωσ εἶνε, ὦ κόρη λατρευμένη!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

Ο ΧΘΕΣΙΝΟΣ ΜΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΙΚΩΝ

Φίλιτάτέ μου,

Δέν θά ἤδυνάμην οὔτε τήν ὑμετέραν οὔτε τήν ἐμήν νά ἐκπληρώσω ἐπιθυμίαν, γράφων κῆτι τι εἰς τὸ ἀξιόλογον Ἡμερολόγιόν σας, ἂν δὲν ἐξηρχόμην εἰς περίπατον γῆς.

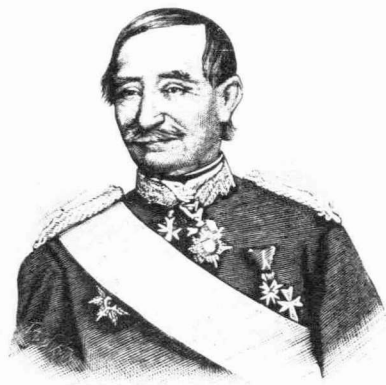
Διότι ἡ κεφαλὴ μου κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τόσοσυνεπαράχθη, τόσοσ ἐξέκλινε τῆς κανονικῆς τροχιάς της, τόσοσ ἐστειρώθη, ὥστε δὲν γεννᾷ ἢ μόνον λογαριασμούς σφαιριδίων καὶ καλπῶν καὶ ὑποψηφίων, δημάρχων, παρέρων καὶ συμβούλων.

Δόξα ὅμως τῷ Μαμωνᾷ! ὅτι προχθὲς ἀνανήψας μικρόν, ἀπεφάσισα νά κάμω ἐν μικρόν ταξιδάκι πρὸς ἀνακκινισμόν τῶν ἰδεῶν μου καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀπαισίου κρότου τοῦ τενεκέ (διότι εἶμαι πρῶτος ἐκ τῶν κερδησάντων ἀπὸ τὸν καρρᾶ), καὶ τὸ ταξιδίδιον δὲν με ἔβγαλε σὲ κακὸ.

Διότι, ἰδοὺ ὁ χθεσινός μου περίπατος μετετόπισεν ὀλίγον ἐν τῇ κεφαλῇ μου τήν ἔδραν τῶν σκέψεών μου ἀπὸ τῆς ἐκλογικῆς αἰθούσης εἰς παρακείμενόν τινα θαλαμίσκον.

Καὶ λοιπόν, φίλε μου, ἀπὸ τῆς προχθὲς Δευτέρας, 6 τρ. μηνός, διαμείνω εἰς τόπον γείτονα μὲν, ἀλλὰ τῶς ἀγνωστόν μοι. Ἦλθον νά τὸν γνωρίσω. Ἡ ἀνάγκη μὲ ἔκαμε καὶ ἡ φωνὴ τοῦ τενεκέ. Ἀφίνω κατὰ μέρος τὸν ἠρωϊκὸν ἀριθμὸν τῶν χιλιάδων, ἅς ὁ πλούσιος ὑποψήφιος μας καὶ οἱ πτωχοὶ φίλοι του ἐδαπάνησαν πρὸς ἀγορὰν ψήφων . . . μαύρων. Καὶ τὸν καρρᾶ, καὶ ἔς τὸν καρρᾶ! Εὔγε εἰς τοὺς πτωχοὺς ψηφοφόρους τοὺς λαθόντας τὸ χρῆμα καὶ ὑπέρευγε εἰς τοὺς πλουσίους ὑποψηφίους τοὺς δόντας αὐτό. Καὶ εἰς ἄλλα μὲ ὕγειαν!

Πτωχικὴ καλύβη φιλοξένου χωρικοῦ, ὃν τελευταῖον ἐγνώρισα, μοὶ παρέχει ξενίαν καὶ ἄσυλον. Εὔρον ἐν αὐτῇ τήν ἡσυχίαν μου. Εἶμαι μόνος, μακρὸν τῶν δαιμόνων καὶ πειρασμῶν. Θά μείνω ἕως ὅτου παρέλθῃ καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο.

ΣΥΝΑΡΧΑΤΟΣ ΣΟΥΤΣΟΥ

Χθές μ. μ. άνευ συντρόφου, άνευ φίλου τινός ἐξήλθον εἰς περίπατον. Τὸ βῆμα άνεπαισθήτως ἤγαγέ με, βεθυβισμένον εἰς ποικίλους λογισμούς, μακρὰν πρό μεμονωμένου τινός οἰκίσκου. Δένδρον, κῆπος, αὐλή, περίβολος, ἀλεκτρυών, ἀμνάς, ὄνος ἢ ἀνθρώπος οὐδαμῶθεν τὴν ὄψιν προσέβαλλον. Παντελής ἐρημία.

Καὶ ἐν τούτοις ἐγκαίρια πατήματα ἀνθρωπίσκων ἐφαίνοντο ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἴσως ὁ οἰκίσκος ἐκεῖνος ἦτο φυλακῆ. Ἡς οἱ νάνοι ἔρτι ἀπέδρασαν.

Προχωρῶ περαιτέρω, πλησιάζω, παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς καὶ σχηματίζω τὴν γνώμην ὅτι ὁ οἰκίσκος ἐκεῖνος εἶναι σταῦλος ἢ μικρόν τι γάνι ἐξ ἐκείνων ἄτινα ἀνὰ πᾶσαν τρίτην ἡμέραν βλέπουν τὸν ἐριππον ταχυδρόμον ἢ ὑποδέχονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πλάνητά τινα ἢ φυγόδικον ἢ τυχεῖον διαβάτην.

Ἄλλ' οὐδὲ ἡ ἰδέα αὕτη ὑπῆρξέ μοι πειστική· διότι τὸ μὲν πρόσφατα ἰγνάρια καὶ ἡ δυσώδης ἀτμόσφαιρα, τὸ δὲ ἡ παντελής ἀπουσία ψυχῆς ζωῆς καὶ ἡ ἔλλειψις δεινδρουλλίου τινός ἢ ὀλίγης χλόης μοὶ ἐφαίνοντο πράγματα ἀσυμβίβαστα καὶ ἀκατανόγητα. Τὸ γάνι πάντοτε ἔχει μικρόν τινα κῆπον περίφρακτον, βλέπει τις ἐκεῖ τινὰς ὄρθινας, ἕνα ἀμνόν, ὀλίγα δένδρα καὶ τὰ τοιαῦτα. Λοιπὸν οὔτε φυλακῆ εἶναι, οὔτε σταῦλος ἢ γάνι.

Ἄ! εἶναι, εἶπον κατ' ἑμαυτόν, ἀφύκτως τὸ ἱστορικὸν βουστάσιον τοῦ Ἄρκου δομᾶν ὠλή, τὸ ὁποῖον ἐξ ἀκοῆς εἶχον μάθει ἐκεῖ που ὑπάρχον· οἱ βουκόλοι ἐξήλθον μὲ τοὺς βόας καὶ ἔκλεισαν αὐτό· θὰ ἐπανέλθουν ἴσως μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου· ἄς περιμείνω ὀλίγον νὰ τοὺς ἴδω μακρόθεν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀποριῶν καὶ σκέψεών μου τούτων καὶ ἐν τῇ κατὰ μικρὸν κορυφουμένη περιεργίᾳ μου περὶ τῆς χρησιμότητος τοῦ πλινθοκτίστου, σπιθαμιαίου καὶ κατὰ τὸ ἤμισυ ἡρειπωμένου ἐκείνου κτιρίου, βλέπω μακρὰν πράγματι κινούμενον. Δὲν διέκρινα ἐν ἀρχῇ ἂν ἦτο ὄνος ἢ ἄλλο τι ζῶον. Ἐφ' ὅσον ὅμως προὐχώρει ὠμοίαζε μᾶλλον πρὸς ἄνθρωπον. Ὁ κορμῖός του ἐφαίνετο μέλας, οἱ δὲ πόδες του λευκοί.

Πλησιάζει διευθύνειν ἔχον πρὸς τὸν οἰκίσκον. Ἐ τέλος δὲν ἔλειπεν ἢ δεκάς βημάτων νὰ φθάσῃ. Ἐμὲ τὸ ἀμβλὺ καὶ πεπλανημέ-

νον ὄμμα του δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνη, ἰστάμενον παρὰ μιᾶ τῶν γωνιῶν τοῦ οἰκίσκου.

Τὸν παρατήρουν μετὰ προσοχῆς. Ἦτο ἀναστήματος χαμηλοῦ, παχύσαρκος ἀρκούντως, ἑτεροκλινῆς τοὺς ὤμους, χωλὸς τὸν ἕτερον πόδα καὶ ἠλικίας ὥσει ἐξήκοντα ἐτῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφόρει πῖλον ἀπομάχου χωροφύλακος, ἐπὶ τῶν ὤμων εἶχεν, ἄνωθεν μακροῦ τρίθωνος, ἀτέχνως ἐρριμμένον βαρὺ τι σάλι, τὰ δὲ ὑπορθώματά του περιέβαλλε λευκοσιδῆς λινῆ σκελέα, ἧς τὰ κάτω μέρη ἀρκούντως εἶχον τραχυνθῆ, ἕνεκα τῆς πρὸς τὰ κοιμωτεχνημένα σάνδαλά του προστριβῆς· ὁ πῶγων του κατὰ τὸ πλεῖστον λευκός, εἶχε πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸν τοῦ ἐφημερίου τοῦ χωρίου, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ του ἐκρυπτον τὸ παγετώδες καὶ ἀποκερυσταλλωμένον βλέμμα των ὑπὸ λευκὰς διόπτρας ἐξ ἀπλῆς ὕλης. Τέλος εἰς τὴν δεξιᾶν χεῖρα ἐκράτει ὁ γέρον ῥάβδον εὐρωστον, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν ἔντυπὰ τινα φύλλα χάρτου, ἀπόσπασμα ἢ ἐφημερίδος ἢ βιβλιαρίου τινός, εἰς ᾧ βαδιζῶν ἔρριπτε τὸ βλέμμα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ὥσει ἀπειπειρᾶτο ν' ἀποστηθίσῃ τι.

Ἔσθη τέλος πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἰκίσκου καὶ ἀνεζήτησε τὴν κλειδα εἰς τὸ ζωνάριόν του. Τότε πλησιάζας «Καλὴ ἴσπερα σας, κύριε,» λέγων αὐτῷ· «Καλὴ ἴσπερα,» ἀπαντᾷ φλεγματικῶς. Τῷ εἶπον ὅτι εἶμαι ξένος καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ με διαφωτίσῃ περὶ τοῦ μέρους εἰς ὃ εὐρισκόμην. Μὲ ἐληροφόρησεν ἐν συντομίᾳ περὶ ὧσων τὸν ἠρώτησα καὶ διὰ δύο κινήσεων τῆς χειρὸς ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν.

Ἡ θύρα ἔμεινεν ἀνοικτὴ. Ἐκυψα τὴν κεφαλὴν ἐν αὐτῇ καὶ ἠρώτησα ἂν ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθω. «Ἐπιτρέπεται, κύριε.»

Ἐν ἀρχῇ ἐδειλίασα· κατόπιν ὅμως εἰσῆλθον, θαρρήσας ἐκ τοῦ φωτός, ὅπερ διέχυσε παράθυρόν τι ἀνοιχθὲν μετὰ τὴν ἀποκύλισιν λίθου ὀγκώδους, ὅστις ἦν τὸ στύλωμα αὐτοῦ.

Πάτωμα τοῦ οἰκίσκου ἦτο τὸ ἔδαφος τοῦ Πλάστου. Ἐπὶ τοῦ πατώματος τούτου, τάπητος ἐπέχον θέσιν, ἐξῆλπλοῦτο λεπτὸν στρώμα κοιορτοῦ, παχύτητος ἕως τεσσάρων δακτύλων. Μυριάδες δὲ τινες φυλλῶν, σμηγνῶν ἐπιπεσοῦσαι, ἐμέλαναν τὴν λευκοσιδῆ σκελέαν τοῦ γέροντος καὶ ἄγαν φιλοφρόνως τὸν ξένον ὑπεδέχθησαν.

Εἰς γωνίαν τινὰ ἔκειτο, καλῶς ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐστηριγμένη, τράπεζα τετράπους ποτέ· ταύτης ὁ εἰς τῶν ποδῶν εἶχε κάμψαι τὸν αὐχένα πρὸ τῆς πολυχρονιότητος, ὁ ἕτερος εἰς βαθύ εἶχε περιέλθει γῆρας καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἐνέτεινον τὰς δυνάμεις των, ἵνα ὡς οἶόν τε γενναϊότεροι φανῶσιν.

Ἐψηλός τις σκίμπους ἵστατο παρὰ τὴν τράπεζαν, ἐπὶ δὲ ταύτης, στίβουσα ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων στρωμάτων τῆς λέρας, ποιμενικὴ τις ταμβακοθήκη, ἐορτάσασα τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς βεβαίως πολὺ πρὸ τῆς τοῦ κ. Σούτσου.

Ἐπὶ τοῦ λοιποῦ ἐδάφους ἔκειντο σαθραὶ τινες σανίδες ἔχουσαι ὡς ὑπόθαβρα πλίνθους καὶ λίθους, τὰ πάντα ἀτάκτως τῆδε κάκεισε ἐρριμμένα. «Ἄλλο ἐπιπλον οὐδέν.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου πᾶσα ἐκοσμεῖτο δι' ἀτλαντοειδῶν ἀποξέσεων καὶ διὰ σοβαρῶν ὀπῶν, ποικίλων διαστάσεων καὶ σχημάτων.

Τὸ κτίριον ἦτο σχολεῖον, ὁ δὲ γέρον, δημοδιόδοικος.

Πλησιάζει ὁ γέρον διδάσκαλος πρὸς τὴν τράπεζαν, ἀνευρίσκει πλήρως χαρὰς τὴν ταμβακοθήκην του καὶ ῥοφᾷ μακαρίως γενναίαν ὄσιν ταμβάκου. Ἰσχυρὸς πταρμὸς ἐξύπνησε τὰ νευρακωμένα νεῦρά του. Καὶ τότε· «ἦλθον, μοι λέγει, ἐπίτηδες, μιὰς καὶ ἡμισείας» περὶ πῶ ὄρας ὁδὸν πορευθεὶς, πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς τιμαλφοῦς ταύτης ταμβακοθήκης μου, ἦν πρὸ δεκάδων τινῶν ἐτῶν μοὶ εἶχε δωρήσει πολῦτιμος φίλος τότε ποιμὴν καὶ νῦν οἰνοπώλης, ὁ Δου· «κογιάννης, καὶ ἦν πρὸ τινῶν ὄρων ἀπόλεσα. Εὐτυχῶς ὅμως ἴδου αὐτὴ. Καὶ ἀπὸ τοῦδε πείθομαι ὅτι ὑπάρχει θεία πρόνοια!»

Εἶτα ἔλκων ὀρμητικῶς τὸ συρτῆριον τῆς τραπέζης, ἐξάγει φύλλα τινὰ χάρτου χειρόγραφα καὶ ὑπερφάνως μοὶ ἐγχειρίζει ἐν τούτων πρὸς ἀνάγνωσιν. Ἀναγινώσκω αὐτολεξεῖ ταῦτα· «Ἐν» «Στ... καὶ ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ. Ἡ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ» «παρατηρήσασα τοὺς ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ φητόντας μαθητάς» «ἐκθέτει ὅτι ἐκ τῶν ἐνεγεγραμμένων ἐν τῷ ἐλέγχῳ μαθητῶν δέκα» «τρεῖς οἱ ἐπτά ἦσαν παρόντες καὶ οἱ ἑ ἀπόντες οὗς ἐξετάσαντες» «ἀπεκρήθισαν εὐάρεστα καὶ ἀπελύθη ὁ Βασιλεῖος Ζουρῆς μὲ» «βα τόνυθον ἄριστα δι' ἀνωτάτην σχολὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἡθι-

« κήν ανάπλασιν φερόμενος σεμνῶς καὶ εὐπρεπῶς, τὸ ἡλικίον δὲ
 » αὐτοῦ ἔχει τὰς ἐξῆς ἐλείψεις, ἦτοι: Στανδοπινάκων καὶ θρανο-
 » γραφίων, ἔτι δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν φητόντων μαθητῶν εἰσι ἐλά-
 » χιστος. Πρὸς δὲ τὸν δημοδιδάσκαλον Ἀναστάσιον
 » Ρ... ἐκφράζει τὴν πλήρει εὐαρέσκίαν τῆς διὰ
 » τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἰκανότητά του καὶ ὑποφαι-
 » νώμεθα. Ἡ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ.» Οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι
 » τῆς ἐκθέσεως εὐφραῖνον τὴν καρδίαν τοῦ εὐσυνειδήτου διδασκάλου
 » πλείον ἢ ὀκτὰς ῥητινίτου ἐκ τοῦ αἰσινωπαιεῖο τοῦ φίλου του Λυ-
 » κογιάννη, καὶ πλείωτερον ἢ ὅσον τὰ παρῶντα τοὺς ἀρειμανίους
 » βλαχοδιμάργους.

Ἡ ἐκθεσις αὕτη ἦτο ἐκθεσις πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον, γραφεῖσα
 ἀναμφιβόλως, ὡς ἐφαίνετο, διὰ χεῖρας τοῦ διδασκάλου καὶ ὑπο-
 γραφεῖσα ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, ὧν ἡ παι-
 » δεῖα συνεκεντροῦτο εἰς μόνην τὴν καρκινώδη ὑπογραφήν των.

Παρεκάλεσα τὸν διδασκαλόν νά μοι δώσῃ ἀντίγραφον τῆς συ-
 » στατικῆς ταύτης ἐκθέσεως καὶ ἐκεῖνος προθύμως μοι ἔδωκεν αὐτὸ
 » τοῦτο τὸ πρωτότυπον, εἰπὼν μοι ὅτι ἔχει πολλὰ τοιαῦτα διὰ τοὺς
 » φίλους τὰ ὅποια ὀμοιόγραφα τῇ ἐχορήγησεν ἀσμένως ἡ ἐξεταστικὴ
 » ἐπιτροπὴ.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς ἐμὲ εἶναι τοῦ λοιποῦ ἀχρηστον τὸ ἔγγραφον αὐτό,
 » ἐπιφυλάσσομαι νὰ τὸ προφέρω ὄψρον εἰς τὸν κ. Μανέταν.

Εἰς ἀντίθεσιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης καὶ πρὸς ἀντιπαροβολὴν
 » αὐτοῦ πρὸς τὸν προκάτοχόν του, μοι παρουσιάζει ἐτέραν ἐκθεσιν
 » περὶ ἐκείνου, ὃν, τίς οἶδε, διὰ τίνος πολιτικῆς δυνάμεως ἐξήκον-
 » τισιν ἐκείθεν ἄλλ' ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐκθεσις, εἶχε δίκαιον. Ἴδου
 » αὕτη: « Πρὸς τὸν κύριον δήμαρχον... Ἔϊτον φένετε πεπρωμένον
 » ὅπως ὁ διατελόν τε εἰς κατοικορικὴν ἐπὶ πλαστογραφία καὶ καλ-
 » νοθεύσει μετὰ τὴν ὡς ἐκ τοῦτου ἀπολισὴν του ἐκ τῆς ὑπηρε-
 » σίας δημοδιδάσκαλος Δ... νὰ Ἐπανέβη αὐτίς εἰς τὴν ὑπηρε-
 » σίαν πρὸς καταστροφὴν τῆς νεολέας τῶν χωρίων μας ὅστις ὑπὸ
 » τὸ θράσος τοῦ ὅτι εἶτον φίλος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τὴν ὑπε-
 » ρεσίαν του ὅλος παραμελημένην ἀσχολούμενος ὅτε εἰς τὴν θῆραν,
 » ὅτε πρὸς καλιέργειαν τῶν κτημάτων του, ὅτε ἐς ἀρραβῶνας καὶ

» γάμους του, ὅτε ἐς ἐπισκέψεις καὶ ἀντεπισκέψεις τῶν ἐπὶ γυναικῶν
 » συγγενῶν του καὶ μὴ ἀρκούμενος εἰς ὅλα αὐτὰ ὑπόβλη τούς
 » πτωχοὺς καὶ ἔνδεεις μαθητὰς διὰ τὴν ἀπότισιν τῶν διδύ-
 » κτρων, ἅτινα (δὲν δύναμαι ἐδῶ νὰ ἀναγνώσω μίαν λέξιν) παρα-
 » νόμως ἄνευ καταλόγου τῆς Ἐπιθεοριτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ
 » Δημοτικοῦ συμβουλίου ἂν καὶ τὸ ὕπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστι-
 » κων διόλῃ αὐτὰ τὸν ἐτημῶριον πειθαρχικῶς διὰ προστίμου προ-
 » τάσι τοῦ Ἐπιθεοριτοῦ, ἀντι νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ καθικόν του,
 » καὶ μετὰ τοῦτον ἐγένετο θρασιτερος ἀναμηγθεῖς καὶ εἰς τὰς
 » βουλευτικὰς Ἐκλογὰς, καὶ τοὺς μαθητὰς τὰ μικρὰ λέγωμεν παι-
 » διὰ νὰ μεταχωρίζετε δύο κατὰ σινέχειαν ἡμέρας πρὸς μεταφορῶν
 » πριναρίων καὶ ἀσφαλῶντων διὰ φορητῶν τῶν κήπων του μεθ' ὅλα
 » ταῦτα ὁ Διδάσκαλος οὗτος ἔχων ἑτερισμόν με τοὺς Ἐκδῶτας
 » διαφόρων βιβλίον ὑποχρεῶνται συνεχῶς τοὺς μαθητὰς νὰ φοραζοῦν
 » νέα βιβλία ὅπερ ἐκ τῆς δυστυχίας τῶν γονέων των δὲν δύνοντε
 » νὰ πραξώσῃ. Τὴν καταστασιν τοῦ σχολεῖοῦ μας Κυρ. Δήμαρχε
 » γνωρίζετε κάλιον ἡμῶν καὶ ἀπορρόμεν τινος ἕνεκα δὲν ἐλάβαται
 » τὴν δεουσάν πρόνοιαν περὶ κλπ. κλπ. κλπ.»

Μέχρις οὐ ἀναγνώσω τὰς ἐκθέσεις ταύτας καὶ ἄλλας παρομοίας
 » ὁ ἥλιος εἶχε δύσει καὶ ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσω.

Ἠρώτησα τὸν διδασκαλόν διὰ τί τὸ σχολεῖον εὐρίσκατο τὸσον
 » μακρὴν τοῦ χωρίου καὶ μοι εἶπεν ὅτι πρότερον ἦτο χάνι ἐν ἐνεργεί-
 » α, ἀλλ' ἀπὸ τίνος χρόνου ἐγκταλείφθη, μεθ' ὃ ἐπῆλθεν εἰς τοὺς
 » προεστούς δύο μικροσκοπικῶν χωρίων, δύο καὶ πλέον ὥρας ἀπ' ἄλ-
 » λῶν ἀφισταμένων, ἡ σωτήριος ἰδέα νὰ ζητηῖται τὴν ἰδρυσιν κοι-
 » νοῦ δημοτικοῦ σχολεῖοῦ ἐν μεσαζούσῃ τινὶ μεταξὺ τῶν χωρίων θέσει.

Ἡ ἰδέα ἐτέθη διὰ τινῶν κομματαρχισκῶν εἰς ἐνεργεῖαν καὶ ὁ
 » χαλύβδινος τὸν χαρακτῆρα κ. Λομβάρδος, ὕπουργος τῆς Παιδείας
 » καὶ φίλος τότε τῶν γραμμῶν, μετ' εὐλαθείας ἀνυποκρίτου καὶ
 » κατανύξεως ἀπονησῶντος τὴν αἴτησιν ἀκούσας, ἐκάμφθη καὶ συν-
 » ἔστησε ἀράματα τὸ ἐν λόγῳ σχολεῖον δαπάνῃ τοῦ δημοσίου.

Ὡς διάμεσος δὲ σταθμὸς καὶ κοινὸν τῶν παιδῶν ἐνευκλήριον
 » ἐκρίθη κατ'ἀλληλον τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο χάνι, ἐν τῷ ὅποιῳ δια-
 » πλάττονται τῶν ἐλληνοπαιδῶν αἱ καρδίαι. Ἐξελθόντες τοῦ σχο-

λείου ἐπορεύθημεν τὴν εἰς τὸ χωρίον τῆς διαμονῆς μου. Ὁ διδάσκαλος οὐδεμίαν δυσκολίαν εἶχε νὰ με ἀκολουθήσῃ, διότι ἦτο ἐλεύθερος παντὸς βάρους. Ἦτο δ' ἀκόμη καὶ γκαρσονάκι. Τὸ χωρίον, ἐν ᾧ διέμενον, ἦτο τὸ ἕτερον τῶν ἐχόντων κοινὸν τὸ σχολεῖον.

Καθ' ὁδὸν, ἰκανὰ ὁ διδάσκαλος σπουδαιολογήσας, χωρὶς ν' ἀπομακρύνῃται τῶν ἐκθέσεων τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, μοὶ ἔδωκε τέλος ἐν κοντολογίᾳ ἰδέαν τινὰ τῆς νέας μεθόδου, κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς διδάσκαλος διδάσκει πολλοὺς μαθητὰς ἄνευ ἐρημνευτῶν καὶ πρωτοσχόλων, ἄνευ θορύβου καὶ πατάγου, ἄνευ πινάκων καὶ βιβλίων, ἄνευ ἀβακίου καὶ κονδυλίου, ἄνευ μελάνης καὶ χαρτίου, ἀλλὰ ἐποπτικῶς διὰ τῶν εἰκόνων τοῦ φασιούλου, τοῦ στιβαλίου κλπ. (διότι ποῦ θὰ εὐρεθῆ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον!) ἄς εἰς μόνον ἔχει τὴν ἰκανότητα ἐξ Εὐρώπης διὰ τοὺς εὐνοουμένους του ἀποκλειστικῶς νὰ προμηθεύῃ ὁ κ. Εἰδικὸς Ἐπιθεωρητῆς εἰδικῶν σχολείων...

Δυστυχῶς ὁμως, μοὶ λέγει ὁ διδάσκαλος, ἡμεῖς στερούμεθα τοιούτων προσόντων καὶ ἀποροῦμεν τοιούτου Προμηθεύς· ἄλλως δὲν ἤξεύρω καὶ ἐγὼ τί θαύματα θὰ ἔβλεπες εἰς τὸ σχολεῖόν μου! Ἐὰ ἐδίδασκον τότε τοὺς μαθητὰς μου πῶς ὁ Θεὸς βρέχει μετὰ τὸ λόσκινον, θὰ τοὺς ἐδίδασκον ὅτι ὁ Χριστὸς οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἓνας ἄνθρωπος ὑπερόφρων, ὅτι ἡ ὀμπρέλλα ἀνήκει καὶ εἰς τὰ τρία βασίλεια τῆς Φύσεως, ὅτι τὸ Θεσμολόγιον τοῦ κ. Βενθόλου εἶναι συντεταγμένον κατὰ τὴν νέαν μεθόδον, ὅτι... ὅτι... ὅτι... καὶ τέλος τότε δὲν θὰ ἠδυνάμην ν' ἀρνηθῶ καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς νεαρᾶς ἀρχῆς ὅτι τὰ ἱερὰ μαθήματα, ἡ γραμματικὴ, ἡ ἀριθμητικὴ κλπ. δεόν νὰ ἐξοστρακισθῶσιν ὅλα ἐκ τοῦ Δημοτ. σχολείου καὶ ν' ἀντικατασταθῶσι διὰ τῆς Ἐριτυολογίας.

Καὶ εἰς ἀνώτερα! εὐχῆθην τῷ διδασκάλῳ, τῷ ἔσφιγξα τὴν χεῖρα καὶ ἀπεχωρίσθην αὐτοῦ.

Ἐν Τρ... τῆ 8 Ἰουλίου 1877.

Θ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΝ Τῇ ΣΧΟΛῇ.

[Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλην. Φιλολογικὸς Σύλλογος παρασκευάζων πέρυσι τὰ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος του ἐν ὑπερῆφραν συναισθήσει τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του, (ἥτις ὁμως βεβαίως δὲν δύναται νὰ ἦναι ὑψηλοτέρα τῆς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου), περιέλαβεν ἐν ταῖς πανηγυρικαῖς αὐτοῦ ἑορταῖς καὶ ἐργασίας τὴν μελέτην καὶ συζήτησιν σπουδαιωτάτων θεμάτων, ἅπερ προέβαλεν εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ. Μόνον δὲ τοιαῦταί τινες ἐργασίαι δύνανται κυρίως νὰ ἐξάρωσιν ἑορτὰς πεντηκονταετηρίδων καὶ ἑκατονταετηρίδων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων. Ἐν τῶν τεθέντων ζητημάτων εἶναι καὶ τὸ ἐν ἐπικεφαλίδι ἀναγεγραμμένον, περὶ οὗ ἐπεστεύλαμεν τῷ εἰρημένῳ Συλλόγῳ τὰ ἑξῆς]

Ἡ χρῆσις λέξεων ἀορίστων ἢ γενικῆς τινος ἐννοίας ἐκφραστικῶν παράγει πολλάκις εἰς πολλὰς καὶ μεγάλας πλάνας· διὰ τοῦτο πρὶν εἰπόμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ θέματος ὅπερ προτάσσεται, ἀπαραίτητον νομίζομεν νὰ ὀρισθῆ καὶ νὰ σαφηνισθῆ ἡ ἐννοία τῆς λέξεως φυσικῆς ὡς κατηγορουμένου τῆς ἀγωγῆς.

Ἦδη πρὸ πολλῶν αἰώνων ἐρρήθη τὸ ἀμολογούμενος τῆ φύσει ζῆν,» ὅπερ παρερμηνευθὲν εἰς πολλὰς ἀτοπίας ἀπεπλάνησεν. Οἱ κυνικοὶ ἐνόμιζον ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐφαρμοζοῦσιν ἐν τῷ κυνικῷ τῷ ὄντι βίῳ αὐτῶν τὸ ἀξίωμα τοῦτο. Καὶ εἰς δὲ τῶν μεγίστων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος φιλοσόφων, παιδαγωγῶν καὶ κοινωνιολόγων ὁ J. J. Rousseau ἐξήνεγκε τὴν περιώνυμον ἀλλὰ λίαν τολμηρὰν γνώμην ταύτην. «Tout est bien sortant des mains de l'Auteur des choses, tout dégénère entre les mains de l'homme.» (Emile, liv. I.)

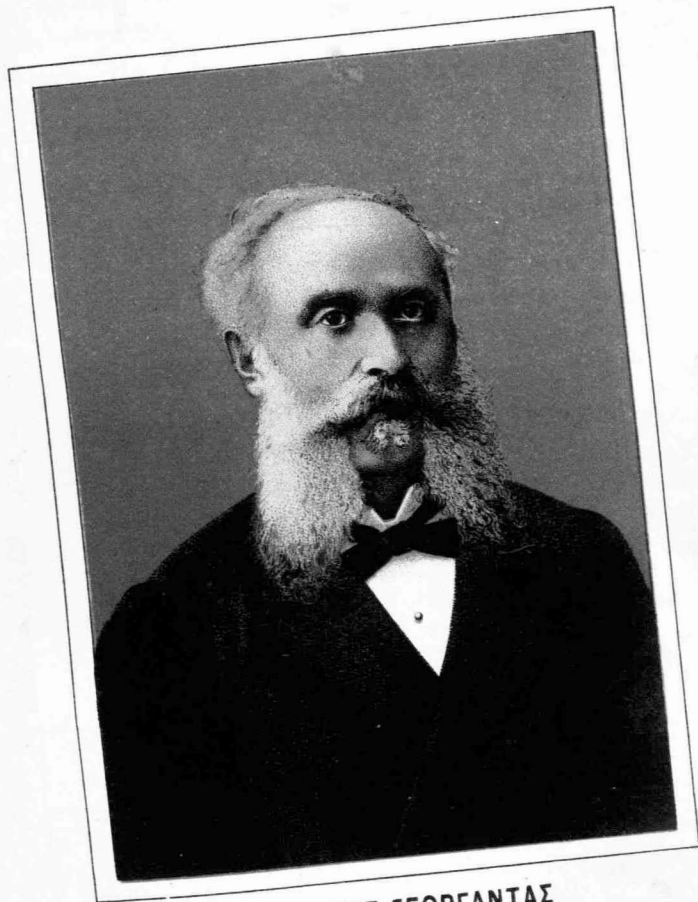
Εἶναι ἀληθές ὅτι πολλάκις ὁ ἄνθρωπος διαστρέφει, διαφθείρει, χειρόνα ποιεῖ τὰ καλὰ τῆς φύσεως ἢ τοῦ Δημιουργοῦ ἔργα. Ἄλλ' ὁμως τίς δύναται νὰ διευχυσθῆ

ὅτι ὁ Παρθενὼν εἶναι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου *dégénére*; ὅτι τοῦ Πινδάρου αἱ ψῆλαι εἶναι ἐκφυλισμὸς τῶν ἀγρίων κραυγῶν τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου; ὅτι τὸ ἀτρόπλιον εἶναι οἰκτρὰ παραμόρφωσις τοῦ μονοξύλου; ὅτι ἐν μαγειρεῦμα λαχάνων ἢ κρέατος εἶναι *dégénération* τῆς ὡμοφαγίας; καὶ ὅτι τὸ κρεμᾶν τοὺς γεγηρακότας γονεῖς ἀπὸ τῶν δένδρων ἢ κατεσθίειν αὐτοὺς πρέπει ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ γηροκομεῖα καὶ ὄρφανοτροφεία; διότι ταῦτα εἶναι ἔργα *dégénéres* τοῦ ἀνθρώπου;

Εἰς τὸ «ὀμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν» νομίζομεν ὅτι τότε μόνον ἀποδίδεται ἡ ἀληθὴς ἔννοια, ὅταν συμπληρωθῇ οὕτως: «ὀμολογουμένως τῇ ἀνθρωπιᾷ φύσει.» Διότι, ἐάν παν τὸ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Δημιουργοῦ παραχθὲν εἶναι ὄντως καλόν, μήπως ὁ ἄνθρωπος δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς αὐτῆς πανσόφου καὶ παναγάθου χειρός; Διὰ τί λοιπὸν τὸ μὲν φυσικὸν σπήλαιον εἶναι καλὸν διὰ τὸ ζῶον οἰκημα, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κτιζόμενος οἶκος εἶναι ἔκτρομα; διὰ τί τὸ μὲν πτέρωμα τοῦ πτηνοῦ εἶναι ὠραῖον, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου παρασκευαζομένη ἐνδυμασία εἶναι τι τερατώδες, μὴ φυσικόν;

Ἄλλὰ δὲν βλέπομεν — θὰ εἶπη τις — τὰς μυρίας τοῦ ἀνθρώπου παρεκτροπὰς, τὰς στρεβλώσεις, τὴν δημιουργίαν περιπτώων ἀναγκῶν; Ναι! πάντα ὅμως ταῦτα ἐγκείνται ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' ἡ ἀνθρωπότης ἔχει ἐνώπιον αὐτῆς μακρὸν ἔτι μέλλον. Ἡ χελιδὼν, εἶναι ἀληθὴς, δὲν ἐγεινέ ποτε χειρῶν ἑαυτῆς, ἀλλ' οὔτε ἐγεινεῖν οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ θὰ γείνη καὶ βελτίων.

Ἢδὴ ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ θέμα φρονοῦμεν ὅτι πρόκειται ἐν αὐτῷ περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν κατ' οἶκον καὶ ἐν τῇ σχολῇ τῆς συμφώνου τῇ ἀνθρωπιᾷ φύσει. Διότι αὐτὴ ἡ ἔννοια τῆς ἀγωγῆς ὡς ἐπιστήμης ἀποκλείει τὴν ἀόριστον ἔννοιαν τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς· ἐάν δὲ ὑπῆρχε φυσικὴ τις ἀγωγή, δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ζήτημα περὶ ἀγωγῆς.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΑΝΤΑΣ

Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων ἔπεται ὅτι ἡ τῶν παιδῶν ἀγωγή τύσῳ τελειότερα καὶ ὀρθότερα εἶναι, ὅσῳ μᾶλλον συμφωνεῖ πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ἐν γένει. Ἡ μελέτη λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα αὐτοῦ κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὀρθὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ κατ' οἶκον καὶ ἐν τῇ σχολῇ. Γνωμαὶ δὲ μεμονωμέναι ἢ καὶ συστήματα ὅλα ἀγωγῆς μὴ στηριζόμενα ἐπὶ τῆς ἀπλανοῦς ταύτης βάσεως εἶναι αὐθαίρετα, καὶ παράγουσιν ἄλογα καὶ τερατώδη πορίσματα, ὡς ἐκεῖνα π. χ. «εἰάν μὴ δαρῆ παῖς οὐ προκόπτει» — «ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ μαθάνῃ κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ βιβλίου τὸ μάθημά του» καὶ πλείσται ἀλογίαι ἄλλαι.

Τρεῖς λοιπὸν εἶναι αἱ πηγαί, ἐξ ὧν δύναται νὰ προκύψῃ σύστημα ὑγιῶς ἀγωγῆς· ἡ ὀρθὴ γνῶσις τῆς σωματικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως· ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῆς ψυχολογικῆς αὐτοῦ φύσεως, καὶ τέλος, ἡ ὀρθὴ μελέτη καὶ διάγνωσις τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ φύσεως. Ὅσακις δὲ μία τις τῶν πηγῶν τούτων εἶναι τεθλωμένη, τὰ ἐξ αὐτῆς νάματα ὡς πορίσματα διὰ τὴν ἀγωγὴν κατ' ἀνάγκην στεροῦνται τῆς καθαρότητος καὶ διαυγείας, ἐξ οὗ οὐκ ὀλίγα πλάνα.

Ἡ ὑψίστη τοῦ Σωκράτους καὶ τῶν γνησίων αὐτοῦ μαθητῶν ὑπηρεσία εἰς τὴν τῶν παιδῶν ἀγωγὴν καὶ ἐν γένει εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου μόρφωσιν ἐν τούτῳ συνίσταται, ὅτι ἐζήτησε καὶ προσήρμοσεν εἰς τὴν ἀγωγὴν ἀξιώματα πηγάζοντα ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ «γνώθι σαυτὸν» ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ ἐννοίᾳ εἶναι ἡ κρηπίς ἀληθοῦς παιδαγωγικοῦ συστήματος.

Ὁρθότατον καὶ ἄριστον παιδαγωγικὸν σύστημα εἶναι ἐκεῖνο κατὰ ταῦτα, ὅπερ σκοπὸν ἔχει νὰ παρασκευάσῃ τοὺς παῖδας εἰς τὸ νὰ καταστῶσι *καλοὶ κάγαθοὶ* ἤτοι ἐνάρετοι πολῖται, τὸν δὲ σκοπὸν τούτον ἐνδελεχῶς ἐπιδιώκει τὸ μὲν διὰ τῆς παιδονομίας τὸ δὲ διὰ τῆς διδα-

σκαλίας τῆς παιδαγωγούσης; δι' ἧς βαθυμῶδην μορφύονται ἠθικαὶ πεποιθήσεις καὶ πρακτικαὶ ἀρχαί, αἵτινες στηρίζουσι καὶ περιφρουροῦσι τὰς ἀγαθὰς ἐξέεις, τὰς ὁποίας διὰ τῆς παιδονομίας ἐμφυτεύομεν εἰς τὰς ἀπάλας τῶν παιδῶν ψυχάς. Ἡ δι-ττῆ δ' αὕτη παιδαγωγικὴ ἐργασία πρέπει νὰ ᾖ καὶ ἀδιάλειπτος καὶ ἀχωρίστος. Εἶναι δὲ οὐκ ἐλάττω πλάνη νὰ νομίζῃ τις ὅτι ἡ τοῦ ἥθους διάπλασις τελεσιουργεῖται διὰ συμβουλῶν καὶ παραίνεσεων ἢ καὶ διὰ λόγων μόνον ἐνθουσιωδῶν.

Οἱ παῖδες οὕτω ψευδῶς παιδαγωγούμενοι ἐπιζονται νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν ὡς ἐπιδόξας τὰ ὠρεῖται λόγια, καὶ καθίστανται δεινοὶ μὲν ἕως ἐν λόγοις, φῶλυοι δ' ἐν ἔργοις.

ΒΛ. ΣΚΟΡΕΛΗΣ.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΤΥΦΟΙ

Ο ΥΠΟΥΨΗΦΙΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

λέγθη ὅτι τὰ κυριώτερα προίοντα, τὰ ὁποῖα παράγει ἡ Ἑλλάς, εἶνε ἡ σταφίς, οἱ ζωρκλέπται, τὰ σῦκα καὶ οἱ Ἰπουρηδοί.

Ἄλλὰ δὲν εἶπον τὴν ἀλήθειαν.

Παραλλήλως πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν, ἐπίσης ἐπιτυχῶς καλλιεργουμένην, τὸ ἀθλοπαιδικὸν προΐον τῆς κλασσικῆς ἡμῶν χώρας εἶνε ... οἱ ὑποψήφιοι.

Ὀνόμαθαι δηλαδὴ ἀγέλικι, ἀποτελοῦσαι τὸ περιεργότερον γένος τῆς συγχρόνου ἡμῶν πολιτικῆς ζωολογίας.

Καὶ φύονται αὐτομάτως, ὡς αἱ λαχανοκαρμικά, εἰς πᾶσαν πόλιν, πολιάνην, κώμην ἢ χωρίον, ὅπου δηλαδὴ τὸ Σύνταγμα

ἐπιτρέπει νὰ συνέλθουν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πλείεστον τοῦ ἐνὸς πολιῆται διὰ νὰ ἐκλέξουν ἕνα ἀντιπρόσωπον. Ἄν εὐφροῦν τρεῖς οἱ ἐκλογεῖς, ἐξάπαντος οἱ ἐκλέξεται ἄλλ' ἢ ἕνα τέσσαρες. Αὕτη εἶνε ἡ ἀναλογία. Κάπως ἀντιστρόφως ἀνάλογος, ὡς λέγουσιν οἱ μαθηματικοί.

Δυναμικὰ μάλιστα νὰ εἴπωμεν ἀνευθιβάστως ὅτι εἰς πᾶσαν, δημοκρατικὴν ἰδέαν, ἐκλογὴν ἢ μισθ' Ἑλλάδας τίθεται ... ὑπὸ τὰς κάλπας, ἀρῶν τὰ $\frac{3}{4}$ τουλάχιστον τῶν κατῶκων εἶνε ὑποψήφιοι: δημόγχοι, πᾶρξοι, σύμβουλοι καὶ δὲν ἐνθυμούμεθα τί ἄλλο ἀκόμη.

Θὰ εἴθην μάλιστα εὐδαίμων ἐποχή, καὶ ἦν ἕκαστος ἐλεύθερος παλίτης ἢ ἐκβέτη καὶ τὴν ἐκλογικὴν του κάλπην, εὐτως ὡστε, μεταβάλλομένων ὄλων τῶν ἐκλογέων εἰς ἐκλεξίμουσ, ἢ κυβέρνησις θ' ἀναγκάζεται νὰ προμηθεύηται ἐργαζομένους ἐκᾶστοτε φορτὰ ψήφορων ἐκ Τεχεράνης ἢ Μαγδαλακᾶρ.

Καὶ δὲν ἀφθονοῦν οἱ ὑποψήφιοι: καὶ ὠφισμένας ὄρας τοῦ ἔτους, ὡς λ. γ. αἱ ἀκρίδες, αἱ σκνίπες, οἱ ἡσποιοί, οἱ βάρταχοι, αἱ ἀναθυμιάσεις, ὁ καιρικὸς τύφος καὶ οἱ κροεῖ, ἐμφανίζονται μόνον κατὰ τὸ θέρος.

Ποικιλίαν οἱ ὑποψήφιοι ἀναξιδόνται: οἱ ὄλου τοῦ ἔτους ἀπὸ πάσης γωνίας τῆς συντηρητικῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τοῦ δήμου Ἀνάργης μέχρι τοῦ δήμου Κοθωνίου.

Διὰ νὰ ἐξεκρινώμεν συλλήβδην ὄλον τὸ ἀνώμουν ἄθροισμα τῶν ἐν Ἑλλάδι ὑποψηφίων ἀρκεῖ νὰ δώσωμεν τὴν εἰκόνα ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, ἀπαράλλακτα ἴσως, διὰ νὰ λάβητε ἰδέαν αἰσθητικῆς περὶ τῆς ὁμοταξίας τῶν βουβάλων, δὲν ἔχετε ἢ νὰ περιεργασθῆτε ἕνα μόνον βούβαλον. Ὁ τύπος κατ' οὐσίαν εἶνε ὁ αὐτός. Παρακλιλάσσει: ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Οἱ ὄνοι, ἐπὶ παραδείγματι, δυνατὸν νὰ ᾖνε μαῦροι ἢ ἄσπροι, ἀλλ' ἐξάπαντος ἔχουσι τέσσαρας πόδας καὶ μικρὰ τὰ ὦτα. Λαμβάνομεν λοιπὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ ζωολογικοῦ κήπου τῆς πρωτεύουσας, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἢ ἐγγίτε τὴν εἰκόνα ὀλακλήρου τοῦ εἴδους.

Τὶ ὄνομα νὰ δώσωμεν εἰς τὴν ἀνωμίαν; Ἄλλ' ἀδείκωρον. Ἀφοῦ δίδου τὰ τρυφερότερα ἐνόμματα εἰς τὰ κυνάρια καὶ τὰ ἄλογα, ἄς τῷ δώσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐν.

Τσαρεμέν τον αποκαλοῦσιν οἱ συμπαίκτορες τῆς παιδικῆς του ηλικίας, οἱ γείτονες καὶ οἱ ὑπέρτατοι τοῦ οἴκου. Βραδύτερον ὅμως, ἐφ' ὅσον ἐκδιπλοῦται ἡ πολιτικὴ του ὑπαρξίς, γίνεται γνωστός καὶ διακωδωνίζεται εἰς τὰ Διὰ φ ο ρ α τῶν ἡμερησίων φύλλων ὑπὸ τὸ κλασικὸν καὶ εὐχρον καὶ πολὺκροτον ἀκόμη, ἂν ἀγαπᾶτε, ὄνομα: Τενεκιᾶδης!

Ὑπὸ τοιοῦτο καὶ ἡμεῖς ὄνομα τὸν παραδίδομεν εἰς τὴν ἀθανασίαν καὶ εἰς τὰ ὄτα—mille pardons—τῶν ἀνεξήκων ἀναγνωστῶν μας.

Ὁ κ. Τενεκιᾶδης λοιπὸν εἶνε ὁ συνοπτικώτερος τύπος τῆς συγχρόνου νεολαίας, ἀρτία προσωπικότης, συγκαίμενη ἐκ δύο—μόνον—ποδῶν, μιᾶς βεδιγκότας, πέντ' ἐξ φοκὸλ, ἐνδὸς ἀπολυτηρίου τοῦ Δημοτ. Σχολείου, ἀρετῶν χρεῶν, μιᾶς εὐρυχώρου κοιλίας καὶ ἰκανῶν ἀκόμη ἐδόντων.

Διότι, σημειωτέον χάριν ἱστορικῆς ἀκριβείας, ἐξ αὐτῶν τοῦ ἔχον εὐχαρῆ οἱ μασητῆρες ἔνεκεν τοῦ προώρου τραχανίσματος ζυῶν καὶ ἀπηγορευμένων καρπῶν.

Ἄλλ' ἡ κοιλία του ὅμως καὶ αἱ κνήμαι λειτουργοῦν θαυμάσια. Δύναται νὰ διανύσῃ ἑκατοντάκις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ νὰ τρελλάνῃ τοὺς ξενόδοχους, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς καπῆλους, οἵτινες, καθὰ βεβαίως ἢ παράδοσις, κρύπτουσι τὰς χύτρας κατὰ τὴν διάβασίν του.

Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, ἐξ ὀρμημφύτου, μόλις ἀπογαλακτιζόμενος, ἐπιδίδεται εἰς τὴν πολιτικὴν, ὡς οἱ χῆροι εἰς τὸν βόρβορον—ἡ τάσις εἶναι κληρονομικῶς φυσιολογικὴ—ὅχι διότι δὲν ἔμπορεῖ τάχα νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ ὡς ἀγγειοπλαστής ἢ ὁδοκαθαριστής, ἀλλὰ διότι ὀφείλει: νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐνδοξὸν σειρὰν τῶν οἰκογενειακῶν παραδόσεων, ἀφοῦ ὁ πατὴρ του διέπρεψε κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν παρὰ τῷ Φαδιέρῳ ὡς... θαλαμηπόλος, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ Ὀθωνος ἐχρημάτισε πέμπτος, πολλὰκις δὲ καὶ τρίτος, δημαρχικὸς πέρσερος.

Ἄλλως τε δὲ διὰ τὴν πολιτικὴν τὸν προεξοφλεῖ καὶ ἡ προφητεία μιᾶς Ἀτσιγγάνας, ἣν ἡ μήτηρ, ἔγκυος ἔτι οὖσα, συμβουλεύεται: ἐξ ἀπελπισίας, καθόσον ὁ κ. Τενεκιᾶδης, ἄγρον φιλελεύθερος καὶ ἀκράτητος ὀπαδὸς τοῦ ἀπαρκαιάτου τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν, ἐννοεῖ ν' ἀποδράσῃ τῆς μητρικῆς γα-

στρός ἀπὸ τὸν ἑβδομον ἔτι μῆνα, μὴ στέργων νὰ ἐκτίσῃ ὅλην τὴν ἐννεάμηρον ἐν αὐτῇ θητείαν.

Ἄλλὰ τὸ ἀνατρεπτικὸν πνεῦμα τοῦ κ. Τενεκιᾶδου θαυματουργεῖ ἐκδηλούμενον ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἔτι ηλικίας.

Ἀνατρέπει τὰς ἑδρας, τὰ σκεύη, τὰ ἀνοδογεῖα, τὰς χύτρας, τὰ ἄλλα παιδία τῆς συνοικίας, τὸν ταβλᾶν τοῦ στραγαλακτοῦ, τὰς καλάθους τῶν ὀπωροπωλῶν καὶ τοὺς διαβάτας, διότι καθ' ἑκάστην, ἅμα νυκτῶν, συνδέει τὰ ἄκρα τῶν δύο πεζοδρομίων τῆς ὁδοῦ διὰ τεταμένον σχοινίου εἰς ὕψος σπιθαμῆς καὶ ἀνατρέπει ἐκτάδην καὶ ὑπτίους τοὺς ἀνυπόπτως διερχομένους. Μαθητῆς δ' ὢν τοῦ Σχολαρχείου, κατ' εὐμενίᾳ καὶ κῆθόρητον τῆς γλώσσῃ τοῦ ἀξιωματικοῦ κυρίου Σχολάρχου, κρημνίζει τῆς ἑδρας τὸν διδάσκαλον τῆς Ἱερᾶς Κατηχίσεως κατὰ τὴν ὄραν τῆς παραδόσεως, ὑποσχεύων κατὰ τὸ διάλειμμα τὴν βᾶσιν. Ἄλλὰ, φύσει φιλελεύθερος, δὲν ἐννοεῖ νὰ φορτώνηται ἐπὶ τῆς ἰδίας βάρους τὸ βᾶρος οἰαζήποτε εὐθύνης, ὅταν μάλιστα πρόκηγται πρόχειροι τόσαι ἄλλαι γειτονικαὶ βάρχεις. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἀνατρεπὴς διδάσκαλος τῶν Ἱερῶν ἀποβάλλει τοῦ σχολείου ἄλλον τινὰ δειλὸν καὶ φιλήσυχον μαθητὴν, καταδειχθέντα ὡς αὐτουργὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου κ. Τενεκιᾶδου.

Περὶ ἀλλοτριᾶς ἰδιοκτησίας καὶ ἀλλοτριῶν ἐν γένει δικαιωμάτων ἔχει, παῖς ἔτι, ὀλίγον τολμηρὰς καὶ πῶς ἐπικινδύνους ἰδέας. Λιθοβολεῖ χάριν παιδίας τοὺς κύνας, χειραφετεῖ τὰς ὀρνίθιας ἐκ τοῦ ὀρνιθῶνος τῶν γειτόνων, ἀναρριχάται εἰς τοὺς τοίχους τῶν κήπων ὀρέπων τὰς σταφυλάς καὶ τὰ ἄνθη μετὰ τῶν γαστρῶν ὑπεξαιρεῖ τὸ γ λ υ κ ὸ ν καὶ τὴν ζάκχαριν ἀπὸ τῶ ὀσφουλάκιον τῆς μαμάς καὶ τὰ δεκάλεπτα ἀπὸ τὸ γελέκι τοῦ μπαμπᾶ· θραύει τὰ ὑελώματα τῶν παροδίων φανῶν· διασκεδάζει κρημνίζων τὰς φωλεὰς τῶν χελιδόνων καὶ στραγγαλίζων τὰ νεογνά των· καὶ, ποικίλλων τὰ εἶδη τῶν ἄθῶων του παιδικῶν παιγνίων, ραντίζει ἀπὸ τοῦ παραθύρου τοὺς διαβάτας μετ' τὴν λεκάνην τοῦ νιπτήρος ἢ τὸ μελανοδοχεῖον.

Ἐν γένει δὲ καὶ ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ παῖς Τενεκιᾶδης, ἀπὸ τοῦ λίκνου ἔτι, καταφωρᾶται εἰς ἄκρον φιλελεύθερος, κοινωνιστής, ρίζοσπάστης, μηδενιστής· μολονότι μόλις μανθάνει νὰ κινή τοὺς πόδας καὶ τὸν λάρυγγα, δὲν λείπει ἀπὸ τὰς πρω-

τοπορείας τῶν διαδηλώσεων καὶ τῶν Ἐπιταφίων τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

* *

ὑπὸ τοιοῦτους αἰσίους αἰώνους ὁ παῖς διαμορφούται βαθυγδῶν εἰς μεῖρακα, καὶ ὁ μεῖραξ βραδυτέρων εἰς ἐκλογέα καὶ ἐκλέξιμον.

Καὶ βδελύσσεται μὲν νὰ σπουδάσῃ θεολογίαν ἢ νομικὴν, διότι οὐδεμίαν ὑπόληψιν τρέφει εἰς τὸν Δεκάλογον τοῦ Μωϋσέως καὶ εἰς τινὰ γελοῖα ἄρθρα τοῦ ποινικοῦ κώδικος· τοῦτο ἄλλως δὲν τὸν ἐμποδίζει διόλου νὰ ᾔνη κάτοχος οἰκεδῆποτε ἐγκυκλοπαιδικῆς γνώσεως, καὶ νὰ διακηρύσσεται ὡς λόγιος καὶ εὐπαίδευτος νέος, νὰ λαμβάνῃ δὲ μέρος εἰς ὅλα τὰ ζητήματα διὰ τὰ τοῦ λόγου, τῆς γραφίδος καὶ, ἐν ἀνάγκῃ, τῶν γρόνθων. Ἀναγινώσκει ἐφημερίδας, συζητεῖ περὶ τῶν πολιτικῶν τῆς ἡμέρας, ἐγγράφεται μέλος εἰς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον ὁ «Πάνθηρ», οὗτινος μάλιστα προσφέρει ἑαυτὸν δωρεὰν ὡς ὑποψήριον πρόεδρον, ἀλλὰ μένει μὲ τὴν τιμὴν καὶ τὸ ὄνειρον τῆς ὑποψηριότητος—διότι ἡ μοῖρά του τὸν ἔχει καταδικάσει εἰς ἰσθμίων ὑποψήριον—ἀγορεύει ἐν τοῖς καφενείοις, εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς πλατείας, ἐλέγγει τὴν ἑξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς ἀντιπολιτευσεως (sic) καὶ ἰσχυρίζεται γεγωνυῖα τῆ φωνῇ ὅτι ἡ Ἑλλάς ὀφείλει διὰ τοῦ αἵματος καὶ τῆς λόγῃς ν' ἀνακτήσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν!

Λυπεῖται δὲ μάλιστα καὶ ἀγανακτεῖ διότι ὁ νόμος δὲν τοῦ ἐπιτρέπει, ἐπικαιμένης ἐπιστρατείας, νὰ χύσῃ καὶ αὐτὸς τὸ αἷμα τοῦ ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου, καθόσον ὁ πατὴρ του κατὰ λάθος τὸν ἔχει ἐγγράψῃ εἰς τὸν δημοτικὸν κατάλογον ὡς παρήλικα, καὶ δὲν εἶνε φεῦ! βέβαιον ἂν θὰ κληθῆ καὶ ἡ ἐφεδρεία εἰς τὰ ὄπλα. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς πατριωτικῆς παραζάλῃς συμπληροῖ τὴν ἀγόρευσίν του διὰ λακτισμάτων κατὰ τινος παρισταμένου κληροῦχοι, θελήσαντος ν' ἀστεϊσθῆ ὅτι δῆθεν ὁ κ. Τενεκιάδης προσέδραμε κατὰ δέκα ἔτη σκοπίμως καὶ ἐξ ἀνομομονησίας τοῦ νὰ ἀποκτήσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλεξιμοῦ πρὸς τῆς νομίμου προθεσμίας.

Ἐνωρὶς λαμβάνει μέρος εἰς τὴν σύνταξιν πολλῶν ἐφημερίδων, καὶ ἀνωμόμως, χάριν μετριοπροσύνης, ἐξευτελιζει διὰ

τοῦ τύπου τοῦς ὑποτιθεμένους ἀντιπάλους του, καὶ ἰδίως τὴν ἀντιπολίτευσιν, ὅχι διότι δυσκολεύεται νὰ ἐπιτεθῆ καὶ κατὰ τῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ διότι εἰς ὑπουργικὸς βουλευτῆς, ὅστις ὀφείλει 300 λευκάς ψήφους εἰς τὴν ἀξιέπαινον λαθροχειρίαν τοῦ κ. Τενεκιάδου, διορισθέντος σφαιριοδότη του κατὰ τὴν τελευταίαν βουλευτικὴν ἐκλογὴν, τὸν ἐξαναγκάζει ἐκόντα ἄκοντα νὰ δεχθῆ τὴν θέσιν ἐκ τὰ κ. τοῦ ὑπαλλήλου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν μὲ τὴν ὑποχρέωσιν ὅμως νὰ μεταβαίνει τακτικῶς ἐκάστην τριακοστὴν τοῦ μηνὸς καὶ εὐαρεστούμενος λαμβάνῃ τὴν ἐκ δρ. 240 ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀντιμισθίαν του.

* *

Τὸ γεγονός τοῦτο γίνεται ἀφορμὴ νὰ συνδιαλλάξῃ τὰς ἰδέας του πρὸς τὰς ἰδέας τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῆς ὑποστηρίξεως, ἣν θὰ τῷ παράσῃ, ἐπιδίδεται ἀποκλειστικῶς πλέον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μελλούσης ὑποψηριότητος του.

Καὶ μολονότι περισπάται ὑπὸ μυρίων ἄλλων παρέργων ἀσχολιῶν, καθόσον ἀναγκάζεται ν' ἀναμιχθῆ εἰς τινὰ ἐθνικά οἰκόπεδα, τὰ ὅποια τὸ δημόσιον ἀξιοῖ αὐθαίρετως νὰ τοῦ καταπατήσῃ, καὶ ἀκόμα νὰ παρέμβῃ ἐθειλοντῆς εἰς τὰς τάξεις τῶν συγκληρονόμων ἐπιδίκων τινῶν κληρονομιῶν, ἐν τούτοις ὄλονεν πολλαπλασιάζει καὶ τὰ ἐκλογικά του κεφάλαια διὰ συντόνου ἀληθῶς ἐνεργείας.

Ἐγκαίρως κατανοεῖ ὅτι αἱ βάσεις τῆς πολιτικῆς του ὑπαρέξεως εἰσὶν... οἱ κουμπάροι. Ἄνοιγει λοιπὸν ἀκριθῆ κατάλογον. Δὲν τοῦ διαφεύγει γάμος ἢ βάπτισις. Αἱ σύζυγοι τῶν ἀξιότιμων ἐκλογέων του δύνανται πλέον νὰ ἐγκυμονώσιν ἀρβύδας, διότι εἰσὶ βέβαια ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων μηνῶν τῆς συλλήψεως τῶν ὁ κ. Τενεκιάδης θα ὑποθηκευθῆ ὡς ἀναπόδραστος κουμπάρος, πρὶν ἢ ἀκόμη ἢ μαῖα ἐπιληθῆ τῶν προκαταρκτικῶν καθηκόντων τῆς.

Χαιρετίζει ὑποκλινέστατα γνωστούς καὶ ἀγνώστους καθ' ὅδον, ἐκβάλλων ἐδαρκίως τὸν πῖλον, σείγγων πᾶσαν προσφερομένην ἢ μὴ χεῖρα, μειδιῶν πρὸς πάντας τοὺς ἐγγεγραμμένους ἢ μὴ εἰς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον—ἀτάραρον! τὸ περιττὸν δὲν βλέπτει—ἐρωτᾷ μετὰ τρυφεροῦ ἠδιαφέροντος περὶ τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων τῶν, ἔστω καὶ ἂν διατελοῦν ἐν

χρεία ἢ στειρότητι, θρηναί τοὺς νεκροὺς, παρακολουθεῖ ἀπολοφύρομενος τὰς κηδείας των, παρευρίσκεται δικυρίων καὶ κατηφῆς εἰς τὰ μνημόσυνά των, κρατεῖ πάντοτε τὸ ἑορτολόγιον τοῦ Καζαμία καὶ τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον διὰ νὰ στέλλῃ ἐγκαιρῶς τὰ ἐπισκεπτήριά του εἰς τοὺς ἑορτάζοντας καὶ μὴ ἑορτάζοντας· τρέχει δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ εἰς τὴν δημοαρχίαν, εἰς τὴν νομαρχίαν, εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον, εἰς τὴν ἀστυνομίαν, πανταχοῦ διότι ἀνεδέχθη καὶ ὀφείλει· ν' ἀπαλλάξῃ τὸν δεῖνα τοῦ ἐπὶ πταίσματι προστίμου, τὸν τὰδε τῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου, τοῦ ἄλλου νὰ διευκολύνη ἐν καταπεῖγον λαθρεμπορίον, ἐκείνον νὰ σώσῃ ἀπὸ μίαν πλαστογραφίαν, καὶ τὸν παρακάτω ἀπὸ τὸ κακυργοδικεῖον, διότι οἱ ἑνορκοὶ εἶνε, καλέ, ὅλοι ἰδιοὶ του.

— Ἀλλὰ τί νὰ σοῦ κάμῃ! "Ἄς ἔλθῃ μιά φορὰ ἔς τὰ πράγματα, καὶ νὰ δῆτε τί ἔχει νὰ γίνη! τώρα βέβαια, τὸν ἀντιπολιτεύονται καὶ οἱ ἄλλοι ὑποψήφιοι, εἰ δὲ μή...

Καὶ τρέχει ἀδιακόπως, ὡσεὶ ὑπὸ ἀτμὸν, ὡς τροχιόδρομος, ὡς ἀεικίνητον, ὡς καταδιωκόμενος φυγὸστρατος, ἀλλὰ ποῦ νὰ πρωτοπροσβάσῃ μὲ δύο πόδας; "Ἄν εἶχε τοῦλάχιστον τέσσαρας!

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἡ ὑποψηφιότης του ἐνθαρρύνεται παντογύθεν. Κανεὶς δὲν τοῦ ἀρνεῖται τὴν ψῆφον καὶ τὴν ὑποστήριξίν του. Ἐν μέσῳ δὲ εὐχῶν καὶ συγκινησέων καὶ χειροσφιγμάτων καὶ παλμῶν προσδοκίας λαμβάνει τὸ πρῶτον ἐκλογικὸν βάπτισμα, ἐκθέτων κάλπην δημοτικῶ συμβούλου πρὸς τὸ παρόν. Ἐννοεῖ νὰ διέλθῃ ἀνὰ μίαν τὰς βαθμίδας τῆς πολιτικῆς κλίμακος, εἰ καὶ ἠδύνατο νὰ ἐπιζητήσῃ ἀμέσως τὸ ἀξίωμα τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ βουλευτοῦ. Καὶ δὲν ἐπιτυγχάνει μὲν, ἀλλ' ὅμως μένει εὐχαριστημένος, διὰ πρῶτην ἄλλως τε φορᾶν, καὶ δικαίως πρώϊνῃ τις ἐφημερίς τὸν συγχαίρει τὴν ἐπιούσαν τῆς ἐκλογῆς, διότι, ἐνῶ οἱ συνεκτεθέντες ὑποψήφιοι σύμβουλοι ἦσαν ἐν ὄλῳ 78, αὐτὸς ἐν τούτοις κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ... ἑβδομηκοστὸς ἕνατος!

* *

Τοιαῦτα ἐγκάρδια συγχαριστήρια λαμβάνει εἰς δεκαπέντε ἢ εἴκοσιν ἐφεξῆς ἐκλογὰς ἀλληλοδιαδόχους, ἀλλ' ὅπως ὁ μυθολογούμενος Ἄνταξος, πᾶσα τοιαύτη ἐνδοξὸς πτώσις—διότι μὴ

λησμονῆτε τὰς καλπονοθεύσεις καὶ τὸν συστηματικὸν πόλεμον τοῦ τοῦ κάμνον ὅλοι οἱ ἀντίπαλοι— τοῦ δίδει περισσώτερας δυνάμεις, καὶ δὲν λείπει νὰ εὐχαριστῇ ἐκάστοτε διὰ τοῦ τύπου τοὺς ἐκλογεῖς του, ὅσοι τὸν ἐψήφισαν καὶ ὅσοι δὲν τὸν ἐψήφισαν. ἀλλὰ θὰ τὸν ψηφίσουν εἰς ἄλλην ἐκλογὴν ἐξάπαντος.

Εἰς τὰς ἐνστάσεις ὅμως κατὰ τοῦ κύρους ἐκάστης ἐκλογῆς δὲν τοῦ ὀγαίνει κανεὶς, διότι τριακοντάκις ἴσως μέχρι τοῦδε ἔλαβεν ἀφορμὴν ν' ἀσκηθῇ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε εἰς πᾶσαν ἐκλογὴν ἀπὸ τὴν προτεραιὰν ἀκόμη, διὰ καλὸν καὶ διὰ κακόν, ἐτοιμάζει· συγχρόνως διὰ τῆς αὐτῆς μελάνης καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χάρτου εὐχαριστήρια θερμὰ ἐν περιπτώσει· ἐπιτυχίας καὶ ἐνστάσεις θερμώτερας ἐν περιπτώσει· ἀποτυχίας.

Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι οἱ ἄλλοι τὸν καταρραδισουργοῦν εἰς τοὺς κομματάρχας του, δωροδοκοῦν τοὺς ἀντιπροσώπους του, τὸν καταδολεῖονται πάντοτε τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς, τοῦ γεμίζουν ἐκ συμπαιγνίας τὴν κάλπην μὲ σφαιρίδια κόπρων αἰγῶς, καὶ μυρίας ἄλλας μηχανορραφίας οἱ ἄθλιοι!

Ἐν τούτοις αὐτὸς, ἀντὶ νὰ προσέφυγῃ εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κανδυλανάπτου, ὡς διαθρολουῖσιν αἱ κακὰ γλώσσαι, ἐξαικολουθεῖ καλλιεργῶν τὴν ἄγρον προσεωρινῶς ὑποψηφιότητά του, παρηγορούμενος ὅτι καὶ οἱ ἄγροὶ ἀκόμη διὰ ν' ἀπέδωσι γόνιμοι, δέον νὰ κοπρισθεῖν κατ' ἐπανάληψιν.

Ἴσως μάλιστα μεταβῇ, μετὰ τοὺς γάμους του, καὶ εἰς Παρισίους διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν δημοαρχικὴν.

Ἐπίκεινται ἐν τούτοις ἐκλογαί, καὶ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς διπλὴν τὴν ὑποψηφιότητα, καθόσον ἐν τῷ μεταξῷ γίνεται καὶ ὑποψήφιος... γαμβρός!

Ἡ νόμψη εἶνε ἐξαιρετός. Ἐχει στοργγύλας τὰς παρειὰς καὶ στοργγυλωτέραν τὴν προίκα, ἐξ ἧς ἐλλείπουν μὲν οἱ ὀδόντες τῆς, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν κέκτηται διπλασίας καὶ τριπλασίας ψήφους τοῦ ἐξ ἀρρενογονίας συγγενολογίου του. Εἶνε τὸ ἰδανικὸν τῆς συζύγου, ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως θὰ τοῦ πληρώσῃ μεθαύριον τὸ κενὸν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς κάλπης του.

Ἡ τέλεισις τῶν γάμων ἀποραρίζεται διὰ τὸ αὐτὸ ἑσπέρας τῆς ἐκλογῆς. Φαντασθῆτε ἂν ἐκ τῆς κάλπης του ἐξέλθῃ ὁσονοῦπω, ὡς ἡ Ἀθηνᾶ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς, γαμβρός ὁμοῦ

καὶ βουλευτής. Διπλῶ τότε συγχαρητήρια, διπλοὶ ἀσπασμοί, διπλῶ συγκινήσεις, διπλοῦς καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἴδιος. Τὸ γὰρ γόνος θά ἦναι αὐτόχρημα διπλωματικώτατον!

Καὶ δὲν χωρεῖ πλέον ἀμφιβολία. Τὸν ὑποστηρίζει τώρα ἡ κυβέρνησις. Ὁ ὑπουργικὸς τύπος δημοσιεύει τὴν εἰκόνα του καὶ σπουδαίας βιογραφικὰς σημειώσεις. Τὸν πληροφοροῦσι μυστικά καὶ ὑπὸ ἐγγυμθίαν ὅτι τὸν ἔχουν πρῶτον ἢ δεῦτερον εἰς τὰ ψηφοδέλτια τῶν ὄλων οἱ ἐκλογικοὶ σύλλογοι, αἱ συντεχνίαι, τὰ σωματεῖα τὰ τε ἰδρυμένα καὶ ἰδρυθησόμενα. Μόνον οἱ δανεισταὶ τοῦ ἂν τὸν ψηφίσουν θά ἦνε πρῶτος. Καὶ θά τὸν ψηφίσουν λόγῳ ἐκτιμήσεως καὶ ἀνάγκης συγχρόνως. Αἱ ἀρχαὶ ἔχουν ἔξσπαθώσει ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ μέλλον πενθερός του διατάσσει ἀνά ἓν οἶνοπωλεῖον εἰς κάθε ἐκλογικὸν τμήμα νὰ κερνοῦν δωρεὰν τοὺς ψηφοφόρους. Οἱ ἀγυιόπαιδες φέροντες κλίμακας ἐπ' ὤμων κολλοῦν εἰς τοὺς τοίχους ἀνά πᾶσαν καμπήν τῶν ὁδῶν πολύχρως καὶ χρυσοποικίλως προγράμματα. Ἄλλοι, οἱ μᾶλλον ὀξυφωνοί, αὐτοσχεδιάζουσι διαδηλώσεις, δια νὰ σχηματισθῇ τὸ ἐκλογικὸν ρεύμα. Ἐπὶ τῶν βαρελλῶν τῶν καπηλείων, εἰς τὰ ὑελώματα τῶν καπνοπωλῶν, παντοῦ, παντοῦ ἀναρτῶνται τὰ ἐντυπα προγράμματα του. Ἡ δημοτικότης του ἐκτείνεται καὶ μέχρι τῶν πλανοδίων ἀκόμη λαχανοφόρων ὄνων, ἐπὶ τῶν νῶτων τῶν ὁποίων ἐπιδεικνύεται, ὅμοῦ μὲ τὰ παραποῦλια καὶ μὲ τὰ κολοκυθάκια, ἢ πολύχρους πινακίς τοῦ ὀνόματός του. "ὦ! ἀναντιρρήτως, ἂν εἶχον, ὡς ὄφειλε παρ' ἡμῖν, δικαίωμα ψῆρου καὶ τὰ ὄρατὰ τετράποδα, ἐξάπαντος ἢ ἐπιτυχία του θά ἦτο πλήρης καὶ ὀρατωτέρα...

Τὰ πάντα βαίνουν κατ' εὐχὴν. Οἱ δὲ σφαιροδόται του εἶνε ἕνας κ' ἕνας.

Ὁρθρου βαθέας ἀρχεται ἡ ἐκλογή. Ὁ ὑποψήφιός θεάται ἐφ' ἀμάξης περιτρέγων τὰ διάφορα τμήματα, ἐπιτηρεῶν, κρυφομιλῶν, νεύων, μειδιῶν, χειρονομῶν πρὸς ὄσους συναντᾷ. Μέχρι τῆς μεσημβρίας ἡ ἐκλογή βαίνει περίρημα, κατὰ τὰς βεβαιώσεις ὄλων ἀνεξαίρετως. Ἄν δὲν ἐπιτύχη δεύτερος, ἐξάπαντος ὅμως θά ἔλθῃ πρῶτος. Τὴν μεσημβρίαν διατάσσει νὰ κομισθῇ θαψιλῆς πρόγευμα εἰς τοὺς παρὰ τὴν κάλπην ἀντι-

προσώπου του, καὶ ἐπιτρέπει εἰς τινὰς ἀνυπομόνους φίλους του ἐκλογεῖς νὰ προπίωσι προσεφλητικῶς καὶ τὸ γλεντίσωσι διὰ λογαριασμὸν του ἐπὶ τῇ βεβαίᾳ ἐπιτυχία του.

Τὸ ἑσπέρας γίνεται ἡ διαλογία καὶ περισυλλέγονται δι' ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων τὰ ἀποτελέσματα τῶν τμημάτων. Εἰς δύο ὅμως ἐξ αὐτῶν ἡ ψηφοφορία δὲν ἐπερατώθη εἰσέτι. Ἐν τούτοις οἱ ἀριθμοὶ καταστρώνονται καὶ ἀντιπαραβάλλονται τὰ ἀθροίσματα. Ὁ κ. Τενεκιάδης ἕως τώρα φαίνεται ἐπιτυχῶν, ἂν εἴχασον μάλιστα καὶ τὰ καθυστεροῦντα ἀποτελέσματα τῶν ἄλλων δύο θά ἔλθῃ πρῶτος μὲ δὲν εἰξεύρω πόσῃ διαφοράν ψῆρων ἐμπρὸς. Ἄλλ' ἄδιάφορον. Ἡ ἐπιτυχία θεωρεῖται τὴν τὴν πλείον ἐξησφαλισμένην ὥστε οἱ στενωτέροι του φίλοι σπεύδουσι εἰς τὸν οἶκον τοῦ πενθεροῦ του καὶ ἐκρήγνυται εἰς διαδηλώσεις, ἐνῶ οἱ μουσικοὶ, ἐν δηλονότι κλαρινέτον, ἐν πύφωρο καὶ μίᾳ κλαπαδόρῳ, ἀνακρούουσιν ἐν τῷ προαλίῳ τὸ «Μαὺρ' εἶν' ἡ νύκτα ἔς τὰ βουνά...» Ὁ πενθερός του ἔχει ἤδη μεταβῆ εἰς τὸ Δημαρχεῖον καὶ ἐκδώσει τὴν ἀδειαν τοῦ γάμου. Ὁ κουμπάρος του ἐτοιμάζει τοὺς γαμηλίους στεφάνους. Ὁ ἀδελφὸς τῆς μηνηστῆς, τελειοδιδάκτος τοῦ Γυμνασίου, συντάσσει θριαμβευτικὸν ἄρθρον διὰ τὴν αὐριανὴν ἐφημερίδα. Καὶ ἡ μηνηστὴ... ὦ! ἐκείνη πλέον ἐγγίζει νὰ παραφρονησῇ ἀπὸ εὐδαιμονίαν.

Ὁ κ. Τενεκιάδης, δακρῶν ἐκ συγκινήσεως, εὐχαριστεῖ ἀπὸ τοῦ ἔξωστου ἐν μέσῳ τῶν βεγγαλικῶν καὶ διὰ τραχηλοῦ ὕψους τὰ ζητωκραυγάζοντα πλήθη, τὰ προτρέπει ν' ἀπέλωσιν εἰς τὰς ἐστίας τῶν καὶ νὰ κοιμηθῶσιν ἤσυχτοι πεπεισμένοι ἤδη ὅτι «τοὺς ἔχει εἰς τὴν καρδίᾳ του,» καὶ ὅτι θέλει ἐργασθῆ διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους...

Ἐν τῷ μεταξύ φθάνει τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἑνὸς τμήματος. Φρενήρεις ζητωκραυγαὶ καὶ ἀλλαλαγμοὶ καὶ βεγγαλικά πληροῦσι τὴν ἀτμόσφαιραν. Ἡ νύμφη, λέγουσι, ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς κατ' ἐπαθε, τὸ ὄπλον... ἐπὶ τέλους δὲν λέγεται. Ὁ πενθερός τὸν σίγγει μετὰ παραφορᾶς εἰς τὰς ἀγκάλας του. Οἱ ὑπηρέται κερνοῦν ποτήρια οἴνου. Οἱ ῥέπορτες τῶν προΐνων φύλλων λαμβάνουσι ἀκριβεῖς σημειώσεις.

Μετὰ μικρὸν καταρθάνει ἀσθμακίων ὁ κομιστὴς τοῦ τελευ-

ταίου καθυστερούντος ἀποτελέσματος. Σιωπή καὶ συγκίνησις. Ἐκδιπλοῦται ἢ σημειώσεις καὶ γίνεται ἢ πρόθεσις. Αἱ! ἐξάπαντος ἔρχεται πρῶτος.

Ἄλλὰ... περίεργον! ἐδῶ καὶ λάθος τρέχει! Ὁ κοιμιστὴς δὲν ἀντελήφθη καλῶς ἢ δὲν ἤκουσε τὸν κήρυκα. Αἱ ψῆφοι τοῦ τμήματος τούτου εἶνε ἐλάσσονες τοῦ ἡμίσεος τῶν υπολογισθεῖσθων. Ἄ! τὸ κτήνος ὁ κοιμιστὴς! Τί βλάξ, τὸ ζῶον!

Στέλλεται ἄλλος ἀπεσταλμένος πρὸς ἐξακριβωσιν τοῦ λάθους. Ἐπιστρέφει μετ' ὀλίγον καὶ διαμηνύει αἴσιον τὸ ἀποτελεσμα. Ὁ κ. Τενεκιάδης ἔρχεται τελευταῖος ἐπιτυχῶν. Ζητωκραυγαὶ καὶ πάλιν, βεγγαλικά, προπόσεις, προσφωνήσεις, ἀντιφωνήσεις, κλαρινέτα...

Ἄλλὰ συγχρόνως ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου τῆς ὁδοῦ ἀκούεται κρότος ἀπαισίας τενεκέδων καὶ συριγμάτων. Ἄλλαχθί τῆς σκηνῆς.

Τί τρέχει πάλιν;

Ἐν ἀκαρεῖ διαθρυλεῖται τὸ σπαρακτικὸν ἀγγελμα ὅτι ὁ κ. Τενεκιάδης ἔρχεται πρῶτος ἐπιτυχῶν μετὰ διαφοράν 8—10 ψήφων. Συζητήσεις αὐτοσχέδιοι ἐγείρονται, ἀνάμικτοι ὕβρεις καὶ διαμαρτυρίαι. Ἄλλοι, οἱ αἰσιοδοξότεροι, ἐπιμένουν ὅτι ἔρχεται τελευταῖος ἐπιτυχῶν. Καὶ τις δὲ διαβάτης, ἕως οὗ ἐξακριβωθῆ τὸ πρᾶγμα, μέλπει τὸ ἐξῆς τετραστίχον:

Μεταῦ τοῦ καὶ καὶ ὄχι
Στέκει καὶ τὸν βασανίζει
Νὰ 'πιτύχη τὸν 'μποδίζει
Ν' ἀποτύχη δὲν ποβεῖς...

Ἀΐφνης ἐκ τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς ὁδοῦ εἰσφορῶσιν ἄλλα στίφη τενεκεδοφῶρων, διαψεύδοντα τὴν τελευταίαν στροφὴν τοῦ τετραστίχου, καὶ ἡ σκηνὴ λαμβάνει ὀρισμένως πλέον τραγικὸν χαρακτήρα.

Οἱ μουσικοὶ, ἀπλήρωτοι, τρέπονται εἰς φυγὴν. Τὰ βεγγαλικά σβύνονται. Οἱ διαδηλωταὶ τὸ κ ὀ θ ο υ ν λ ἄ σ π η. Ὁ πενθερὸς σχίζει τὴν ἄδειαν τοῦ γάμου. Ἡ νύμφη πίπτει λιπόθυμος, ἐνῶ ἡ πενθερὰ τρέχει νὰ φέρῃ ἀμμωνίαν. Οἱ ὑπηρεταὶ κλείουν τὰς θύρας ἐρημητικῶς. Ὁ γυναικάδελφος διακόπτει τὸ ἄρθρον. Καὶ ὁ κ. Τενεκιάδης μένει καὶ πάλιν... διὰ βίου Τενεκιάδης.

Ἐκτοτε ἀπὸ τῆς ἀποφράδος ἐκείνης νυκτός ἀποπτύει τὴν μηχανορράφον κυβέρνησιν καὶ προσχωρεῖ ἀμετακλήτως εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Ἐν Ἀθήναις, Ἰούλιος 1887.

ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ.

Εἰς Ἑένην

Ἄν δὲν σὲ στολιζῆ εὐμορφία μεγάλη
Ἐχεις ὅμως πάντα, κόρη μου χρυσοῦ,
Κάτι τι καινούργιο ποῦ δὲν τῶχει ἄλλη,
Κάτι τι ποῦ τῶχεις μοναχὰ ἐσύ.

✱

Εἶσαι, λέγει ὁ κόσμος, ἀπὸ Ἑένης χώρα
Κ' ἔσχισες γιὰ νάλθης θάλασσα πλατεῖα
Κ' εἶσαι ἀκόμα Ἑένης, μόλις ἤλθες τώρα
Καὶ γιὰ σένα ἢ γῆ σου εἶνε Ἑενητιά.

✱

Ὅμως 'εὐ τὴν καρδίᾳ μου κάτι τι συμβαίνει,
Μὰ καλὰ νὰ νοιώσω τ' εἶνε δὲν 'μπορῶ,
Πῶς, ἐνῶ οἱ ἄλλοι σὲ θοροῦνε Ἑένη,
'Εγὼ διόλου Ἑένη νὰ μὴ σὲ θαρρῶ;

✱

Κι' ὄχι μόνον τοῦτο, ἔχω μίαν ἐλπίδα
Κ' ἴσως καμμιά 'μέρα ἔδγη ἀληθινή,
Πῶς ἢ 'εὐ τῆ δικῆ μου γαλανῆ πατρίδα
Εἶτε 'εὐ τῆ δικῆ σου γῆ τῆ μακρυνῆ

✱

Θεὲ νὰ μὰς ἐνώση κάτι τι ὡς τόσω
Κι' ὅπου κι' ἂν ὑπάγω κι' ὅπου καὶ ἂν πᾶς
Δίχως νὰ τὸ νοιώσης, δίχως νὰ τὸ νοιώσω,
Θεὲ νὰ σὲ λατρεύω καὶ θὰ μ' ἀγαπᾶς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΕΑΡΙΝΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΥΠΟ

ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΕΓΓΕΛ*

ΝΑΥΠΛΙΟΝ — ΤΙΡΥΝΣ — ΑΡΓΟΣ.

Ο δειξώμεν πάσας τὰς ὠραιστάτας σκοπιάς τῆς πόλεως Ναυπλίου, τὴν κορυφὴν τοῦ Παλαμηδίου, οὕτως ὀνομασθεῖσαν ἐκ τοῦ Παλαμηδούς, καὶ δὴ οὕτως ὀνομαζομένην κατὰ πάντας τοὺς αἰῶνας τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας καὶ τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Ναυπλίου Ἴτο-Καλέ, μετ' ὀνόματος τουρκικῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ μετὰ τῶν ὑποτεγίσεών της, ἀνερχομένην εἰς ἐκείνους τοὺς παναρχαίους χρόνους, καθ' οὓς καὶ τὰ γιγάντια τείχη τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος ἐγένοντο.

Καὶ περὶ τὴν Ναυπλίαν συνέβησαν γεγονότα σπουδαιότατα διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ παλαιτάτη ἀρχαιότης καὶ ἡ κλασικωτάτη ἐποχὴ ἀναφέρουσιν ὀλίγον τὴν Ναυπλίαν, ὡς τὸν Ἀργεῖον ναύσταθμον. Ὅτε τὰ ἐλληνικὰ παράλια ἦσαν ἔρμαιον τῶν ἀπροόπτων ἐπιδρο-

(*) Ἐκ τοῦ νεωτέρου καὶ λίαν ἀξιολόγου περιηγητικοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Ἐδουάρδου Ἐγγελ, ἐσχάτως περιηγησαμένου τὴν Ἑλλάδα, σταχυολογοῦμεν χωρία τινὰ, ὧν ἡ μετάφρασις ὀφείλεται εἰς τὸν εὐμαθῆ καθηγητὴν κ. Ἰω. Κ.* ὅπως ὁ ἀναγνώστης λάθῃ μικρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἐντυπώσεων καὶ τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα διεγείρει παρὰ τοῖς ξένοις ἢ ἐκ τοῦ ἐγγύς καὶ ἐξ οἰκείας ἀντιλήψεως γνῶσις τοῦ χαρακτικῆς, τῆς ἰδιοφυίας καὶ τῆς κοινωνικότητος τοῦ νεωτέρου Ἑλλήνου, ὃν ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τούτοις κατασκευοφαντοῦσιν οἱ ἐπὶ συστηματικῶ μισελληνισμῶ διαφρημιζόμενοι μισέλληνας ἐν τῶ ἐξωτερικῶ ἐξ ἐμπαιθείας ἢ προκαταλήψεως ἀδίκου ἐλαυνόμενοι. Ὄφειλομεν χάριτας τῶ κ. Ἐγγελ, τοσοῦτον εὐφρήμου μείας ποιησαμένου περὶ τῆς χώρας ἡμῶν καὶ συνηγορήσαντος τοσοῦτον εὐγλώττως κατὰ τῶν ἐμπαθῶν κατηγορῶν τῆς νέας Ἑλλάδος.

μῶν τῶν ἐξ Ἀφρικῆς πειρατῶν, ἢ τῶν πόλεων θεμελιώσις καὶ ἀνάπτυξις ἀπεσύρετο ἐκ τῶν παραλίων εἰς τὰς πεδιάδας καὶ ἐκ τῶν πεδιάδων εἰς τοὺς λόφους. Ἡ Ναυπλία κατέστη ὁ λιμὴν, εἰς ὃν, ἐκτὸς τῶν ἐκ Φοινίκης πειρατῶν, καὶ Φοινίκης καὶ Αἰγύπτου, εὐεργεταὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀπεβιβάσθησαν κατὰ πρῶτον. Τοῦτο δεικνύουσι παλαιαὶ ἀναμνήσεις, συνδεδόμεναι μετὰ τοῦ Δαναοῦ, Κάδμου, Πέλοπος καὶ Κέκροπος. Μία φυλὴ, τολμηροτέρα καὶ ἐμπειροτέρα πολλῶν παραλιῶν, ἀγνώστων τοῖς Πελασγοῖς κατακτηταῖς καὶ θεμελιωταῖς ἐκ μεσημβρίας ἀπέβη εἰς τὴν χώραν, ἣτις εἶνε ἐνταῦθα ὑπὸ τοὺς πρόποδας ἡμφοτέρων τούτων τῶν πετρωδῶν ἀκροπόλεων καὶ σχεδὸν ἀπέναντι τῶν Μυλων. Σήμερον ἐκτείνεται ἐκεῖ ἔλος ἀκριβῶς, ὡς καὶ κατὰ τὴν μυθικὴν ἐποχὴν, ἔνθα ὁ Ἑρακλῆς ἐξηράνισεν τὸν δρόκοντα τοῦ ἔλους, τὴν Λερναίαν Ὑδραν. Εἶτα οἱ Δαναῖδες, οἱ Πελοπίδαί, οἱ Καδμεῖοι, οἱ Κεκροπίδαί, κατέλαβον τὸν πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος Ἰναχον, κατέλιπον δὲ πανταχοῦ ἰσχυρὰς ἀκροπόλεις. Ὡς ἐν Τίρυνθι καὶ ἐν Μυκῆναις, ἔφερον οὗτοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, πλὴν τῆς οἰκοδομῆς τῶν πυραμίδων καὶ τῆς Σφηγῶς δεδοκιμασμένας τέχνας ἐξερχασίας καὶ ἐπισωρευσεως γιγαντιαίων πετρῶν. Ἐπειδὴ δὲ πρὸ πολλοῦ ἐληθμονήθη, ὅτι οὗτοι ἦσαν οἰκοδόμοι τῆς Τίρυνθος καὶ Μυκηνῶν τὰ ἀκατανόητα ταῦτα ἔργα ἀποδίδονται εἰς τοὺς ἀτορεύτους Κύκλωπας.

Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος τὸ Ναύπλιον λίαν σπουδαίαν κατέχευε θέσιν. Ἐπὶ τοῦ Παλαμηδίου οἱ Τούρκοι ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἦμνοντο ἀνδρείως κατὰ τῶν πολιορκουμένων Ἑλλήνων μέχρις ὅτου τὴν 30 Νοεμβρίου 1822 παρεδόθησαν ἄνευ ὄρων. Ἐκτοτε τὸ Ναύπλιον δὲν περιέπεσον εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας αὐτοῦ μετὰ καταστροφὴν μιᾶς χιλιετηρίδος ἀνέστη πάλιν ἐλευθέρᾳ ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τὸν Κυβερνητὴν Ἰωάννην Καποδίστριαν. Ἐνταῦθα ὁ ἀρχηγὸς τῆς νέας Ἑλλάδος ὑπεδέχθη ἐπιστήμως τὸ πρῶτον τοὺς πρέσβεις τῶν μεγάλων δυνάμεων. Ἐνταῦθα κατὰ πρῶτον ἐδόθη τῇ γενικῇ ἱστορίᾳ κυβερνήσις συμπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τῇ Ἀργολικῇ πεδιάδι περιήρχετο ἡ Ἑλληνικὴ ἐθνικὴ Συνέλευσις, κατὰ πρῶτον συγκαληθεῖσα εἰς Ἄργος καὶ εἶτα

μεταβάσα εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ναυπλίου, τὴν Πρόνοιαν. Ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἐπὶ τῶν κλιμάκων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος τὴν 27]9 Ὀκτωβρίου 1831 ἐφρονεῦθη ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος. Δεκαπέντε μῆνας ὕστερον ὁ βασιλεὺς "Ὀθων ὁ Α΄, κοινὸς βασιλεὺς τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ἑλλάδος, εἰσηλθε μετ' ἀγαλλιᾶσεως εἰς τοῦτον τὸν λιμένα καὶ εἶχεν ἐνταῦθα τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους, ἧτις μετὰ ἐν ἔτος μετετέθη εἰς Ἀθήνας.

Κατὰ τὴν διήμερον ἐν Ναυπλίῳ διαμονὴν μου εἶδον πᾶν ὅ,τι προσηκόντως δύναται τις νὰ ἴδῃ καὶ ἐγνώρισα σχεδὸν ὅλον τὸν πληθυσμὸν τῆς λαμπρᾶς ταύτης παραθαλασσίας πολίχνης. Ὄφειλον δὲ νῦν νὰ βαδίσω περαιτέρω.

Εἰ καὶ ἐξετείνετο ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος γλυκεῖα ἐσπέρα τοῦ Ἀπριλίου, ὑπελείποντο ὅμως ἀκόμη δύο καλὰ ὥραι ἡμέρας. αἵτινες ἤρχον νὰ φθάσω εἰς Ἄργος. Ἀπερχόμενός τις πρὸ ἐμοῦ εἰς Ἄργος, παρέλαβε τὸν σάκκον μου καὶ οὕτως ὠδοιπόρου ἀνενόχλητος εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰνάγου.

Ἐνταῦθα καλλιεργεῖται μεγάλη ποσότης ὀνομαστοῦ καπνοῦ, ὅστις ὑπὸ τὸ ὄνομα «Τουρκικὸς καπνός» πωλεῖται ἐν Εὐρώπῃ, κατὰ τριπλᾶς τιμᾶς. Ἀμπελοὶ ἦσαν σπανιώτεροι. Ἄλλ' ἡ ἀνατροφή τῶν ἵππων, ὁ ἀρχαῖος ἔπαινος τῆς Ἀργείας πεδιάδος, ἧς μνημονεῖ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, εὐδοκίμει καὶ σήμερον ἀκόμη ἐπὶ τούτου τοῦ πρασινοειδοῦς λειμῶνος. Οἱ συνοδοιπόροι μου ἦσαν δύο ἀπέριττοι ἔφιπποι νέοι, ὀδηγοῦντες εἰς Ἄργος ἀγέλην δεκατεσσάρων, ὠραίων, σχεδὸν ὑψηλῶν, ἵππων καὶ τριῶν πῶλων, ὅπως πωλήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἐκεῖ ἀλογοπάζαρον. Οὐδὲν σάγμα ἐπέβη τὰ λαμπρὰ νῶτά των καὶ οὐδεμία μάλιστα ἠνάγκαζεν αὐτοὺς εἰς ὑποταγήν. Ἦδη τὸ πρῶτον κατενόουν, ὅτι ὁ Φειδίας διὰ τοὺς ἑαυτοῦ μεγαλοπρεπεῖς ἵππους ἔσχεν, ὡς πρότυπα, τοὺς Ἑλληνικούς. Οἱ ἵπποι τοῦ Φειδίου δὲν εἶνε ὑψηλοὶ, ἀλλὰ βαδίζουσι καλῶς, ὡς καὶ οἱ ἵπποι τῆς ἀγέλης ταύτης. Εἰς ταῦτα δὲ τὰ ζῶα ἀνεῦρον καὶ τὰς εὐσάρκους κεφαλὰς τῶν ἵππων τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς.

ΚΩΣΤΑΚΗ ΠΑΣΑΣ ΑΝΘΩΠΟΥΛΟΣ
Γενικὸς Διοικητὴς τῆς Κρήτης.

Οἱ Ἀργεῖοι ἵπποι τριποδίζουσι περισσότερον. Ἐν τούτοις ἐγὼ περιστοιχίζω τὸν λόφον τῆς Τίρυνθος, μετρῶ τὰς γιγαντιαίας πέτρας καὶ ἐξετάζω τὴν πύλην, πρὸ τῆς ὁποίας ἡ Ἀλκμήνη διενοεῖτο νὰ ὑποδεχθῇ τὸν σύζυγόν της Ἀμφιτρύωνα καὶ ἀντ' αὐτοῦ περιέπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Διός. Καὶ ἐν Θήβαις συνέβη ἡ ἐναλλαγὴ αὕτη· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ λόγιοι ἐρίζουσι περὶ τούτου, τινὲς δὲ τὴν γέννησιν τοῦ Ἡρακλέους εἰς τ' ἀνάκτορα τῆς Τίρυνθος μεταφέρουσιν, ἀποφασίζω ὑπὲρ ταύτης καὶ ἐγὼ, διότι ἐνταῦθα καὶ οὐχὶ ἐν Θήβαις εὐρίσκουμαι. Πνευματώδης Γαλλὶς ὠνόμασε τὸ ἐκ πετρῶν περιβεβλημένον ὄχυρῶμα τοῦτο «μικρὰν οἰκίαν ἐκ μεγάλων πετρῶν.» Ὄφειλῶ νὰ ὁμολογήσω, ὅτι πρῶτον ἤδη ἐν ταύτῃ τῇ περιηγήσει πρὸ τῶν Τίρυνθίων τειχῶν ἐπιηροφορήθην κάτι, ὅπερ μ' ἐξήγαγε πλάνης τινός. Ἐφανταζόμεν τὰ περιώνυμα «Κυκλώπεια οἰκοδομήματα» ἄλλους σωροὺς λίθων. Ἐν συνόλῳ ἀνέβην οὐχὶ λίαν μέγαν λόφον τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἀνερριχθήθην εἰς τι καλὸν τμήμα· ἀλλ' οὐδὲν ἰδιαίτερον ψυχικὸν αἰσθημα διηγέρθη μοι. Ἡ ἐπὶ τῆς Μεσσηνιακῆς Ἰθώμης Ἀρκαδικῆ πύλη εἶνε ἰσχυροτέρα, οὐδαμῶς δὲ δύναται νὰ παραβληθῇ ἡ Τίρυνς πρὸς τὰ ἐν Μυκῆναις οἰκοδομήματα.

Ἐπὶ τῆς ὄντως ἀμέμπτου λεωφόρου ἄγει ἡ ὁδὸς εἰς τὸ Ἄργος. Ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ ἀναβαίνει τὰς δέκα χιλιάδας καὶ αὐξάνει λίαν ταχέως οἰκοθεν καὶ διὰ μετοικισμοῦ ἐκ τῶν χωρίων. Ὁ σιδηρόδρομος δὲν συντείνει βεβαίως εἰς τὴν ἐπαύξεισιν τῆς Ἀργείας πόλεως καὶ ὡς ἐλπίζω, θὰ ὑφίσταται ἐνταῦθα ἐν ἔλεεινόν ξενοδοχεῖον. Ἐγὼ λίαν γύχαριστήθην, διότι κατὰ τὴν ἐν πῶ ἔλεεινῷ ξενοδοχεῖῳ διαμονὴν μου ἐξηρπάχην ὑπὸ τινος ἀγαπητοῦ φίλου καὶ προσεκλήθην εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐπὶ ἐλευθέρας τινὸς πλατείας, ἀρκούντως μεγάλης διὰ πόλιν, δεκάκις μεγαλειότεραν, κεῖται ἡ μητρόπολις καὶ τὸ εὐάερον ἐαρινὸν καφενεῖον τοῦ Ἄργους. Ὁ φίλος μου Τάκης ἀνεῦρέ με ἀμέσως καὶ μοὶ ἐξέλεξε τὸ καλλίτερον δωμάτιον τοῦ ξενοδοχεῖου «Αἰ Μυκῆναι», ἐπεμελήθη δὲ καὶ περὶ τοῦ μακρουνοῦ ταξιειδίου μου καὶ παρέδωκέ με εἰς τινα τιμητικὴν φρουρὰν διὰ τὰς

Μυκήνας. Τὸ Ἄργος εὐρίσκειτο ἐν τινι ἐξεγέρσει ἕνεκα τῶν νέων πολεμικῶν τηλεγραφημάτων. Ὡς ἐλέγεται δὲ, θὰ διήρχετο ἐκεῖθεν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια καὶ τὸ Ὑπουργεῖον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διευθυνομένη εἰς Ναύπλιον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας διὰ θαλάσσης.

Εἶχον ἐπιστολὴν συστατικὴν πρὸς τὸν ἐξαίρετον δικηγόρον τοῦ Ἄργους, τὸν κ. Δημήτριον Βαρδουσιώτην, τὸν καὶ ἐκδότην ἐφημερίδος καὶ λυρικῶν ποιητῆν. Ἐν τῇ γενικῇ συγχύσει τῆς προστασίας δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐνοχλήσω αὐτὸν περισσότερο, διότι βεβαίως οὗτος, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ τύπου καὶ ὡς ποιητῆς, προητοιμάζετο εἰς ὑποδοχὴν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὁ φίλος μου Τάκης Π. μ' ἐσυντρόφευσε. Μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸν στρατῶνα τοῦ Ἄργους, ἔνθα ἐψήφητο καὶ κατετρώγετο ἀμνὸς πασχάλιος, μὲ παρέδωκε δ' ἔπειτα εἰς τὸν ξενοδόχον μου. Οὗτος ἀπὸ πρωίας ἤσχολετο εἰς τὰ τοῦ βασιλικοῦ ταξείδιου ἔπεμψεν ὅμως τὴν συστατικὴν ἐπιστολὴν δι' ὑπηρετοῦ του εἰς τὸν κ. Βαρδουσιώτην. Ἠγέρθη καὶ ἀνέμενον ἐπ' ὀλίγον αὐτόν. Ἄλλ', ὡς φιλοθεάμων, ἐξήλθον εἰς τὰς ἀγυῖας καὶ διεθυβύθη ἐν τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου.

Ὁλόκληρος ἡ πόλις εἶχεν ὄψι ἑορτάσιμον. Ἀφοῦ δὲ ὁ κάλλιστος δῆμαρχος Ἄργείων κ. Σπ. Καλμοῦχος ἐξέμαθεν ἀπὸ στήθους τὴν προσφώνησίν του, οἱ φιλοβασιλικοὶ Ἄργεῖοι μετὰ δαφνῶν, μύρτων καὶ ῥόδων ἐπορεύθησαν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν. Ὑψοῦτο ἐκεῖ θριαμβευτικὸν τόξον ἐκ ξύλου καὶ χάρτου, περικεκοσμημένον ἐξ ἀνθέων ροιᾶς, κλάδων δάφνης καὶ μύρτων ἐπὶ τῆς κυανῆς δὲ βάσεως ἐν τῇ πύλῃ ἀνεγινώσκετο χρυσοῖς γράμμασιν ἡ ἐπιγραφή «Ὡς εὖ παρέρσθητε! προσφωνεῖ ὑμῖν ὁ Δῆμος Ἄργείων.» Ὅλον τὸ Ἄργος καὶ αἱ ὠραιόταται γυναῖκες ἦσαν ἐπὶ ποδᾶς, πάντες μὲ ὠραιότατα φορέματα Κυριακῆς καὶ καθαρῶτατα ἀσπρόρρουχα. Ὀλίγον περικιτῶν ἦσαν οἱ χωρικοὶ σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις ἐφ' ἵππων, ἡμίονων καὶ ὄνων διὰ νὰ ἰδῶσι τοὺς βασιλεῖς των. Ἐν τῇ νεοελληνικῇ ὀνομάζουσι τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλισσαν ὀνομαζόμενοι «βασιλεῖς.»

Εὐρέθη μόνος ξένος ἐν μέσῳ χιλιάδων Ἑλλήνων. Δὲν ἠδυνάμην νὰ καθυστερήσω εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς ὑποδοχῆς τοῦ βασιλέως τῆς νέας Ἑλλάδος ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ ποιμένου

τῶν λαῶν. Ἐν τῷ θορύβῳ ἐκείνῳ αἴφνης ἤκουσα ὑψηλὰ ἐκ τῆς διὰ τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς ὀψίδος τὸ ὄνομά μου μετὰ φιλικῆς προφορᾶς καὶ τόνου. Τὸ ἔξυδερκὲς ὄμμα τοῦ κ. Βαρδουσιώτου ἀνεῦρε τὸν μόνον Εὐρωπαϊὸν μεταξὺ τῶν Ἀργείων. Εἶχε λάβει τὴν ἐπιστολὴν μου ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς προτερίας καὶ μ' ἐξήτησεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐνωρίς. Εἶχεν ἐκεῖ ἐπάνω τὴν τιμητικὴν θέσιν του, ὡς μέλος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Ἀργείων. Πάντες παρεχώρησάν μοι θέσιν καὶ ἐφθασα εἰς τὴν ἄψίδα. Ὁ ξένος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ ἀπολαύει παντὸς προνομίου καὶ ἀπὸ τοῦδε εἰμὶ ὑπὸ τὴν διπλὴν προστασίαν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τύπου τοῦ Ἄργους.

Βροντῆ τηλεβόλων ἐκ τῆς ὑπερκειμένης Λακονίας ἀναγγέλλει τὴν προσέγγισιν τῆς πρώτης ἀμαξοστοιχίας εἰς τὸ παλαιὸν Ἄργος. Ἐν δὲ ὑρίγημα ἀτραμάξης ἐκ τῶν περὶ τῶν Μυκητῶν, εἰς καπνὸς λιθάνθρακος ὑπεράνω τοῦ Ἰνάχου καὶ ἡ ἀμαξοστοιχία πλησίον πλαταγεῖ καὶ σταματᾷ πρὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

Ὁ λαὸς ῥήγνυσι μίαν φρενήρη κραυγὴν Ζήτω, πάντες δὲ συνωθοῦνται εἰς τὸ κατάστεγον προθύριον, ἵνα ἰδῶσι τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, οὐχὶ ἐκ φιλοθεαμασύνης μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὅλως προσωπικοῦ καὶ θερμοῦ ἐγκαρδίου αἰσθήματος. Αἱ γυναῖκες ἰδίως ἠρώτων, ποῦ εἶνε τὰ τέκνα τοῦ βασιλέως.

Οὐδεμὴ ἀταξία. Κατῆλθον τῆς τιμητικῆς θέσεως καὶ εὐρισκόμην ἐν πυκνοτάτῳ ὄχλῳ, μεταποτιζόμενῃ δὲ ἡπίως δεῦρο κάκεισε, χωρὶς νὰ ὠθῶμαι ἢ πατῶμαι. Ὁ Ἕλλην κατανοεῖ τὴν δικτήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως ἄνευ παρεμβάσεως τῆς ἀστυνομίας καὶ στρατιωτῶν καὶ ἡ εὐγένεια αὐτοῦ οὐδέλωσ ζημιοῦται εἰς τοιαύτας μάλιστα περιστάσεις.

Χαρακτηριστικὴ ὑπῆρξεν ἡ ὑποδοχὴ τοῦ βασιλέως ἐν Ἄργει. Ἡ ἐπικρατοῦσα προσφώνησις ἦν εἰκότως, «Ζήτωσαν οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ βασιλόπαιδες.» Ἄλλ' ἠκούοντο καὶ φωναὶ «ζήτω ὁ πόλεμος,» χωρικοὶ δὲ τινες ἐφώνουν τῷ κ. πρωθυπουργῷ «ἡ πόλις ἡμεῖς καὶ εἰς τὰ σπῆτρα μας!» Ὁ δὲ κ. Δηλιγιάννης κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶχεν ἑμαυτὴν πρὸς τὸν ἀπεγνωσμένον ἐκείνον γέροντα ὅστις δὲν γνωρίζει νὰ βοηθῆ ἑαυτόν.

Ἐπανερχόμενος δὲ μετὰ τοῦ φίλου μου κ. Βαρδουσιώτου εἰς τὴν

πόλιν, ἤκουσα γέροντα νὰ λέγη τῇ συζύγῳ του, « Ποῦ εἶσαι, καυμένε Ὁθων. » Καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἰδίως δὲ παρὰ τῷ κάτω λαῷ, ἀναφέρεται ἀκόμη καὶ σήμερον μέγας ἔπαινος περὶ τοῦ Ὁθωνος.

Τρία δύναται τις νὰ ἴδῃ ἀξιόθεατα ἐν Ἀργεῖ, τὸ μουσεῖον, τὸ θέατρον καὶ τοὺς χοροὺς τοῦ Πάσχα, ἐν μείζονι δ' εὐκαιρίᾳ καὶ τὴν Λάρισσαν, ἀκρόπολιν τοῦ παλαιοῦ Ἀργεῖου ἄρχοντος.

Τὸ μουσεῖον εὐρηται ἐν τινι πενιχρῇ οἰκοδομῇ. Εἶνε ὅμως καλῶς διατεταγμένον καὶ ἔχει μάλιστα ἀξιόλογον κατάλογον τῶν ἐν αὐτῷ, ἐκπονηθέντα ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίῳ Ἑλληγος πρέσβους κ. Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ. Οἱ Ἀργεῖοι ἔχουσι μείζον αἰσθημα αὐταπαρνήσεως, ἢ οἱ Σπαρτιάται. Ἐν οὐδεμιᾷ ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ εὐρίσκει τις ὄνομαστον ἔργον τέχνης τῆς ἀρχαιότητος. Πᾶν εὐρισκόμενον (κατ' ἔτος δὲ νέον τι ἀνακαλύπτεται κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῶν ἀγρῶν), προσφέρεται εἰς τὸ μουσεῖον οὐδὲν δὲ πωλεῖται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐντεῦθεν. Οὐ μόνον ἀρχαιολογικῆς, ἀλλὰ καὶ τεχνικῆς ἀξίας ἔργον εἶνε ἢ καλῶς διατηρουμένη κεφαλὴ ἀνθηρᾶς κόρης, θελκτικὸν λείψανον ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης. Ἐκτὸς τούτων τὸ μουσεῖον ἔχει καὶ μίαν, ἐκπληκτικῶς ὠραίαν κεφαλὴν Μεδούσης ἐν μεγίστῳ ἀναγλύφῳ ἐπὶ τινος ἀσπίδος, ἔργον αὐστηρᾶς τέχνης. Οἱ δὲν δὲ τῶν θησαυρημάτων τούτου τοῦ μουσείου κατέστη προσιτὸν εἰς εὐρύτερον κύκλον διὰ τῆς φωτογραφίας.

Ἦτο τὴν ἰδιότητα τοῦ Ἀργεῖου ποιητοῦ καὶ δημοτικοῦ συμβούλου ἐπορευθῆμεν εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον τοῦ Ἀργους. Τὸ θέατρον μετὰ καλῶς διατηρουμένων σειρῶν ἐδρῶν κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας ὄρους, κατασκευασθὲν ἐκ σκληρῶν πετρῶν εἰς βαθὺ τόξον. Εἶνε ἐκατὸν πόδας ὑψηλὸν ἐν καθέτῳ γραμμῇ, ἢ δὲ ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς τῶν ἐδρῶν μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς κάτω ἀπόστασις ἀνέρχεται εἰς τριακασίους πόδας. Ἀνήλωμεν μέχρι τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος. Ἦτο ἡμᾶς ἦτο ἢ πόλις, ἀριστερὰ πηλίσιον ἢ ἀκρόπολις τῶν Ἀτρειδῶν, καὶ πέραν ἐπὶ λόφου, εἰς τοὺς πρόποδας δύο ὄρεων ὀξέων, αἱ Μυκῆναι. Δεξιὰ φαίνεται ἢ Ἀργολικὴ θάλασσα,

τὸ Ναύπλιον μετ' ἀμφοτέρων τῶν φρουρίων καὶ, ὡς μέγας τύμβος, ὑψοῦται ἢ Τίρυνς ἐν τῇ μεταξὺ Ναυπλίου καὶ Ἀργους ὁδῷ.

Τί αὐταὶ αἱ λίθιναι βαθμίδες ἀντήχουν, ὅτε ἐκεῖ κάτω ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς τοῦ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους αἱ τραγωδίαὶ ἐδίδασκον εἰς τὸ ἀσθμαῖνον πλήθος τὰς πράξεις ἐκείνης τῆς σκυθρωπῆς καὶ ἰσχυρᾶς φυλῆς, ἣτις κατόφκει ἐπὶ τῆς Λαρίσσης τοῦ Ἀργους καὶ τῶν λόφων τῶν Μυκηνῶν! Ὡ, περὶ ἐνὸς ἀληθῶς ἐθνικοῦ θεάτρου! Ὡ, περὶ ἐκείνου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου οἱ ποιηταὶ ὤφειλον τὰς φοβερωτάτας καὶ μεγίστας πράξεις τῆς ἰδίας χώρας ν' ἀναπαριστῶσι διὰ καλλιτεχνικῆς μορφῆς, ὅπως πάλαι ποτὲ συνέβησαν! Ὁ Αἰσχύλος ὤφειλε μετὰ ἐπτὰ ἔτη ἀπὸ τῆς νίκης τῆς Σαλαμῖνος νὰ διδάξῃ τοὺς Πέρσας του, χωρὶς ἀστυνομικῶς τις κλητῆρ νὰ τῷ εἴπῃ, ὅτι σύγχρονα ἱστορικὰ γεγονότα δὲν ἀρμύζουσι εἰς δραματικὴν παράστασιν.

Ὡς τὸ δράμα τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ θέατρον ἐκ τοῦ ἐδάφους τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν βίου ἀνεβλάστησεν. Οὐδὲν παράπηγμα, ἐξαιρημένον μετὰ κεχρυσωμένων κοσμημάτων, οὐδεὶς κίνδυνος, καθ' ἐκάστην ἀπειλῶν τοὺς θεατὰς διὰ θανάτου πυρκαϊᾶς. Ἄλλ' εἰς ἰσχυρὸς χώρος ὑπὸ τὸν κυανοῦν οὐρανὸν κατ' ἄλληλος νὰ περιλάβῃ δέκα χιλιάδας θεατὰς πλουσιωτάτους καὶ πενεστάτους, καὶ λίαν ἐναρμόνιος πρὸς τοὺς ὄρους τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκουστικῆς.

Ὅτι ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς Λαρίσσης ἢ ἐν τῇ πύλῃ τῶν λεόντων τῶν Μυκηνῶν πάλαι ποτὲ φοβερὸν συνέβη, τίς ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ ἄνευ τῶν ποιητῶν, ὧν οἱ λόγοι ἐν τούτῳ τῷ θεάτρῳ ἐκπληκτικώτατα ἀντήχουν πρὸς χιλιετηρίδος; Εἰς νεώτερος τοῦ Αἰσχύλου, ὁ Πίνδαρος, λέγει, ὅτι ἐπὶ μακρότερον χρόνον, ἢ αἱ πράξεις, ἀκμάζει ὁ βίος τῶν λόγων, ὅστις μετὰ τῶν χαρίτων διδάσκει τοὺς νέους τὸν εὐχαριν βίον τοῦ βαθυτάτου αἰσθηματος. Τί θὰ ἦσαν ἢ Λάρισσα καὶ αἱ Μυκῆναι ἄνευ τῶν τραγωδιῶν τοῦ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους, τί πλειότερον ἢ ἀξιόλογα προελληνικὰ ἢ, ἂν θέλητε, πελασγικὰ οἰκοδομήματα; Αὐτοὶ οἱ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς πύλης τῶν Μυκηνῶν λέοντες ἀπέκτησαν δυσωβνιστον βίον, ἀφ' ὅτου, ὁ ἐπανελθὼν ἐκ τῆς Τροίας καὶ διὰ φονικοῦ πελέκειος τῆς ἰδίας γυναικὸς θανὼν, Ἀγαμέμνων αὐτοὺς ἴσως ἔχει-

ρέτισε διὰ τελευταίαν φοράν! ὡς τὰ ἑαυτοῦ ὑπερήφανα οἰκόσημα.
 Ἡμεῖς οἱ οὐχὶ ποιηταί, δηλ. ὁ κ. δήμαρχος, δύο διδάσκαλοι
 καὶ ἐγώ, ἐστάθημεν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς τῶν ἐδρῶν τοῦ θεά-
 τρου, εἰς διαφόρους ἀποστάσεις. Ὁ ποιητῆς ἀνέβη εἰς τὴν ὀρχή-
 στραν καὶ με, οὐχὶ πολὺ ἐντεταμένην, ἀλλ' εὐχρον φωνήν, ἤρ-
 ζατο ἀπαγγέλλων τοὺς μετὰ τὸν φόνον φεβερῶς λόγους τῆς Κλυ-
 ταιμνήστρας.

«Ἔστηκα δ' ἔνθ' ἔπαυσ' ἐπ' ἐξεργασμένοις.
 Οὕτω δ' ἔπραξα, καὶ τάδ' οὐκ ἀνήσομαι,
 Ὡς μήτε φεύγειν μήτ' ἀμύνεσθαι μόνον.
 Ἄπειρον ἀμφίβληστρον, ὥσπερ ἰχθύων,
 Περιστιχίζω, πλοῦτον εἴματος κακόν.
 Παῖω δὲ νιν δις· κὰν δυσὶν οἰώμασι
 Μεθῆκεν αὐτοῦ κῶλα· καὶ πεπτωκότε
 Τρίτην ἐπενίδωμι, τοῦ κατὰ χθονός
 Ἄιδου νεκρῶν σωτήρος εὐκαταίαν χάριν.
 Οὕτω τὸν αὐτοῦ θυμὸν ὀρμαίνει πεσών·
 Κακφυσιῶν ὄξεϊα ἀίματος σφαγῆν,
 Βάλλει μ' ἐρεμνῆ ψακᾶδι ροινίας δρόσου,
 Χαίρουσαν οὐδὲν ἦσσαν ἢ Διδὸς νότῳ
 Γανᾶ σπορητὸς κάλυκος ἐν λοχεύμασιν.
 Ὡς ὧδ' ἐχόντων, πρέσθους Ἀργείων τόδε.
 Χαίροιτ' ἄν, εἰ χαίροιτ', ἐγὼ δ' ἐπεύχομαι.
 Εἰ δ' ἦν προπῆντων ὥστ' ἐπισπένδειν νεκρῶ,
 Τάδ' ἄν δικαίως ἦν, ὑπερδίκως μὲν οὖν,
 Τσοῶνδε κρατῆρ' ἐν δόμοις κακῶν ὅδε
 Πλήσας ἀρκίων, αὐτὸς ἐκπίνει μολῶν.» (4)

Ἐκάστη λέξις τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου, εἰ καὶ δὲν κατενόουν
 αὐτὴν ἀμέσως, ἤκούετο σαφῶς ἐπὶ τῶν ἡμετέρων θέσεων. Πόσαι
 καὶ πόσαι γενεαὶ ἀνθρώπων ἐτάφησαν ἐν τῇ ὑφ' ἡμᾶς πεδιάδι,
 ἀφ' ὅτου ἐν τῷ θεάτρῳ τούτῳ τοῦ Ἄργους διὰ τελευταίαν φοράν
 οἱ στίχοι ἐκεῖνοι ἐπλήρουσαν φρικτῆς τοὺς ἀκροατὰς!

(4) Δίσχολου Ἐγαμέμνων. στιχ. 1379—1398.

Ὁ κ. Βαρδουνιώτης μὲ προσεκάλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν του, (ἐνθα
 μετὰ τῆς μητρὸς του καὶ δύο ἐν ὥρᾳ γάμου ἀδελφῶν) καταγίνε-
 ται εἰς τὴν δικηγόριαν καὶ τὴν ποιήσιν. Μένει κατὰ τὰ Ἑλλη-
 νικὰ ἔθιμα ἀκάμῃ ἄγαμος, μέχρις ὅτου ἀποκαταστήσῃ τὰς ἀδελ-
 φὰς του, πιστὸς ἀδελφὸς καὶ προσεκτικὸς πατὴρ δι' αὐτάς.

Εἰς τὴν τράπεζαν παρέθηκεν ὁ κ. Βαρδουνιώτης οἶνον κιτρινω-
 πόν, διεγείραντα τὴν ἐκπληξίν μου διὰ τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν
 εὐωδίαν του. Ὁ οἶνος οὗτος ἦτο περίπου τὸ αὐτὸ ἐν λευκῷ ὅτι
 ὁ Ἰθακήσιος ἐν τῷ ἐρυθρῷ. Ὁ κ. Βαρδουνιώτης ἐχάρη διὰ τὰς
 οἰνικὰς γνώσεις μου, διότι διέκρινα ἀμέσως τὸ φυτὸν ἀπὸ τοῦ
 συνήθους Ἀργεῖου οἴνου. Ὁ παρατεθεὶς ἦτο οἶνος τῆς Νεμέας.
 παραχθεὶς περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμαιοῦ Διδὸς, κίτρινος, ὡς ὁ
 λέων, ὃν ὁ Ἡρακλῆς ἐπνίξεν, ἰσχυρὸς, ὡς αὐτὸς ὁ νικητῆς τοῦ
 λέοντος. Πελάτης τις τοῦ κ. δικηγόρου ἐκ τῶν περὶ τῆς Νεμέας
 ἀπέστειλεν αὐτῷ τὸν λεόντειον οἶνον, ὡς δῶρον, διὰ τινὰ κερδη-
 θεῖσαν ὑπόθεσιν μετὰ τρυφεροῦ ἀμνοῦ, ὅστις σήμερον κατὰ τὴν
 τελευταίαν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν, τὸ μέσον
 καὶ τὸ τέλος τοῦ γεύματος. Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα περὶ ἑσπέρου μίαν
 ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν εἰς τὰς κυρίας τῆς οἰκίας καὶ τὴν ὑπηρε-
 τριαν διὰ τὴν σπουδαίαν ἐπιμελείαν μου ν' ἀλέθω μετὰ πολλῆς
 τέχνης Ἑλληνικὸν καφὲν ἐν Ἑλληνικῷ μύλῳ καὶ νὰ μάθω νὰ
 μαγειρεύω καὶ νὰ κινῶ.

Μετὰ μεσημβρίαν μετὰ τοῦ φίλου μου καὶ τινων νέων καὶ τοῦ
 Τάχη Π. ἐξήλθομεν εἰς τὰ προάστεια, ἵνα ἴδωμεν τοὺς πασχα-
 λίους χοροὺς.

Οἱ χοροὶ τοῦ Ἄργους εἶνε διὰ τὴν Πελοπόννησον ὅτι οἱ τῶν
 Μεγάρων διὰ τὴν Ἀττικὴν. Σήμερον ἡ ἐκ τῶν χορῶν τέρψις
 καὶ εὐχαρίστησις εἶνε ὀλίγη ἕνεκα τῆς γενικῆς τοῦ τόπου ἀνάγ-
 κης, ἥτις ἔμως βλάπτει μόνον τὸν θεατὴν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς φι-
 λοχόρους κόρας.

Ἐν Ἑλλάδι δὲν γίνεται χορὸς, ὠρμαθισμένος κατὰ ζεύγη. Ἀνή-
 κουστον εἶνε νὰ ἐγγιζῆται κόρη καὶ νὰ πιέξῃται κατὰ τὸ στή-
 θος. Ὁ χορευτῆς δὲν πρέπει νὰ θίγῃ διὰ τῆς χειρὸς τὴν χορευ-
 τριαν ἢ καὶ αὐστηρότερον οὐδεὶς χορευτῆς ἔχει μίαν χορεύτριαν,

ἀλλ' ὄμιλος χορευτῶν ἔχει κοινὸν προχορευτὴν, τὸν ὀδηγὸν τοῦ χοροῦ. Ἄνδρες χορεύουσι μετ' ἀνδρῶν, γυναῖκες δὲ μετὰ γυναικῶν, εἴ καὶ αὐταὶ ἔχουσιν ἓνα ἄνδρα ἀρχηγὸν καὶ ὀδηγὸν τοῦ χοροῦ, μετ' οὗ ἕως ἢ πρώτη χορεύτρια συνδέεται, οὐχὶ διὰ τῆς χειρὸς, ἀλλὰ διὰ μανδήλιου.

Ἄνδρικοὺς χοροὺς δὲν εἶδον ἐν Ἄργει. Χορεύουσι μόνον κόραι καὶ δεσποιναι, πάντοτε δὲ ἐπὶ ἐλευθέρᾳ θέσει, ἀνηγρᾶς γλότῃς ἢ ἀργιλῶδους ὁδοῦ. Οἱ χοροὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν ἀνέχονται περικεκλεισμένον χώρον, διότι ἔχουν ἀνάγκην εὐρείας ἀναπτύξεως. Αἰθουσαι χοροῦ, ὡς ἐν γερμανικῇ χώρᾳ, ἐν ἐκάστῳ καπηλείῳ, δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι. Γειτόνισσαι χορεύουσι μεταξὺ τῶν εἰς τὰ πρόαστεια. Βλέπει τις ἐπὶ 8—10 οἰκιῶν καὶ καλυθῶν ἀνά ἓνα χορὸν, ἕκαστος δὲ αὐτῶν κυκλοῦται ὑπὸ πλήθους θεατῶν, ἐξ ὧν ἐκάστοτε εἰς νέος εἰσέρχεται εἰς τὸν χορὸν ὡς ἀντικαταστάτης τοῦ προχορευτοῦ.

Τί εἶνε ὁ χορὸς; δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ ἑαυτὸν, βλέπων τὰς ἡσύχους ταύτας κινήσεις τῶν βημάτων. Μακρὰ ἄλλοις νεανιῶν καὶ κορασιδῶν, ἐν πενιχρῇ ἑορτασίμῳ ἐσθῆτι, προβαίνει μεμετρημένους βήματά τινα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἔπειτα πρὸς περαιτέρω ἡμικύκλιον κάμπτουσα, κάμνει τὸν κύκλον εἰς τὴν πλατείαν τοῦ χοροῦ. Ἰσταται, κάμνει βραδέως τὸν ἀντικατασώμενον κύκλον, δύο βήματα ἔμπρῳς, δύο ὀπίσω, οὐχὶ δρομαῖα, σκιρτώσα, χορεύουσα ὄνου πανηγυρικῆς σοβαρότητος, διὰ κινήσεων χορευτικῆς χαρᾶς καὶ γελῶτων κατὰ πρόσωπον. Πρὸς τοῦτο ἀντηχεῖ, ὅπου εὐρίσκειται, καὶ ἐν ντέφι, ἀνακινούμενον διὰ τῶν χειρῶν.

Ὡς τὰ βήματα, πανηγυρικὰ εἶνε καὶ τὰ ἄσματα καὶ δὲν ἐκπλήσσομαι, ἂν ταῦτα εἶνε εὐσεβῆ ἑορταστικὰ ἄσματα. Ἀκόμη ὅμως ὀλιγώτερον θὰ ἐξεπληττόμην, ἂν αἱ σοβαραὶ αὐταὶ κόραι ἐν τῇ πενιχρῇ των βαμβακερῇ ἐνδυμασίᾳ ἐτραγῶδου πρὸς χάριν μου ἀρχαῖα χορικά ἄσματα ἐκ τοῦ «Ἀγαμέμνωνος» τοῦ Αἰσχύλου ἢ τῆς «Ἠλέκτρας» τοῦ Σοφοκλέους. Τόσῳ περίλυπα καὶ αὐστηρῶς θρησκευτικὰ ἔχουν τὰ ἄσματα. Ἀκριβῶς οὕτω φαντάζομαι πάντοτε τὴν ἀπαγγελίαν τῶν ἀρχαίων χορῶν καὶ τοὺς πρὸς τὴν θεότητα ὕμνους. Προσθλέπω εὐλαβῶς, αἱ δὲ χορεύτριαί

οὐδαμῶς ταράσσονται, βλέπουσαι καὶ ἐμὲ, ὡς αὐτάς, σοβαρῶν. Ἄκρωῶμαι εὐλαβῶς, ἀλλ' ἐκτὸς μεμονωμένων τινῶν λέξεων δὲν ἐνοῶ τὰ μονότονα αὐτὰ ἄσματα. Ὁ ἀκόλουθός μου, ὁ Ἄργεῖος ποιητής, ἔρχεται εἰς βοήθειάν μου καὶ ἀναγράφει τὸ κείμενον. Ἄ! Ἄ! ὦ εὐσεβεῖς χορεύτριαί καὶ αἰοδοί, δι' ἐμὲ εἶνε οἱ ὠραῖοι ὕμνοι! Ἐκ τῶν θεοτήτων ἐκλέγονται δύο μόνον ἢ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἔρως. Ὑπὸ τὸν βαρὺν ἦχον τοῦ ντεφίου αἱ κόραι αὐταὶ ἐτραγῶδου τὰ ἐξῆς διστιχαί:

«Ὅπ' ἔχει δωῦ ἀγαπητικιάς ἔχει χαρὰ μεγάλη,
Ἄν τὰ χαλάσῃ μὲ τῆ μῦα, πηγαίνει μὲ τὴν ἄλλη.»

«Στὰ βουνὰ νὰ ζῶσα, νάειχα τὰ ζαρκάδια συντροφιά,
Νὰ μὴν ἔδλεπα μπροστὰ μου τὴ μορφή σου τὴ γλυκειά.»

«Ἐσὺ ἀπ' ἐκεῖ κ' ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ κ' ὁ τοῖχος μεσ' τῆ μέση,
Τάζω κερὶ στὴν Παναγιά νὰ γκρεμισθῇ νὰ πέσῃ.»

«Τὰ μάτια μ' ἀπ' τὴν ἀγρυπνιά κ' ὁ νοῦς μ' ἀπ' τὴν ἀγάπη,
Τὰ χεῖλη μ' ἀπ' τὸ φίλημα ἐψήθη κ' ἐμαράθη.»

«Θέλω νὰ πάω στὴν Ἄραπιλ νὰ πιάσω ἓναν Ἀράπη,
Νὰ κάθουμαι νὰ τὸν βρωῶ, πῶς πιάνεται ἡ ἀγάπη.»

«Ἀπὸ τὰ μάτια πιάνεται, στὰ χεῖλη κατεβαίνει,
Κι' ἀπὸ τὰ χεῖλη στὴν καρδιά βίβνει καὶ δὲν βγαίνει.»

«Ἄν μ' ἀγαπᾶς μὲ τὴν καρδιά, νὰ μοῦ τὸ ἀποδείξῃς,
Μεσ' τὸ χορὸ τὸ χέρι μου, ὅσῳ μπορεῖς νὰ σφίξῃς.»

Ἐξ ὑπογίου δὲν λέγονται πολλὰ κατὰ τούτους τοὺς χοροὺς, διότι ἐν Ἄργει τοῦλάχιστον ἡ τέχνη σχεδὸν παρήκμασεν τοῦναντίον ἐκ τῶν ἀπείρων πασιγνώστων διστίχων ἐκλέγονται ὅσα ἔχουν σχέσιν πρὸς μικρὰ τινα περιστατικὰ, γνωστὰ μόνον ταῖς χορευτριάς. Μετὰ μικρὸν διάλειμμα τοῦ χοροῦ νεανίσκος, δεκαεξαέτης μόλις, μελανόφθαλμος καὶ ζωηρός, ὠδήγησε τὸν χορὸν, κρατῶν τὸ μανδήλιον τοῦ προχορευτοῦ καὶ μοὶ ἐτραγῶδησεν:

«Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητείᾳ, ὡσὰν ποῦλὶ γυρίζει,
Ὡσὰν βασιλικὸς ἀνεῖτ' μ' ἀλήθεια δὲν μυρίζει.»

Τότε πρῶτον, διαρκούντος τοῦ ἀτελευτήτου χοροῦ, ἐπεφάνη εἰς

τὰ πρόσωπα τῶν χορευουσῶν ἑλαφρὸς γέλως. Μεταξὺ τῶν πανηγυρικῶν ἔνθεν κάκεισε βημάτων καὶ τῶν εὐθύμων ἐρωτικῶν ἀσμάτων ἢ ἀντίθεσις ἴτο ἤδη τόσοσ ἐπαγωγὸς, ὥστε ἀσμενέστατα διήλθον πλέον τῆς ὥρας, μεταβαίνων ἀπὸ χοροῦ εἰς χορόν. Ὅσοι σοβαρώτεροι ἦσαν αἱ κινήσεις τῶν χορευτριῶν, τόσο ἀσταιότεροι καὶ μανικώτεροι οἱ διασκελισμοὶ τοῦ προχορευτοῦ. Χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὸ ἀπαύσιον τῆς πρώτης χορευτρίας, ἐπήδα, διαστρέφων τὰ σκέλη ἀπαύσιος εἰς τὸν ἀέρα, ἐστρέφετο κυκλῆδον, ἴτο εἰς μέθυσος σάτυρος ἐν τῷ ἀρχαίῳ σατυρικῷ δράματι. Ἐφάνη μοι δὲ παραδοξότατον, ὅτι οὔτε αὐτὸς, οὔτε αἱ χορεύτριαι, οὔτε οἱ θεαταὶ ἐγέλων διὰ τὸν προπηθῶντα.

Οὐδαμῶς δύναμαι ν' ἀποδείξω, ἀλλὰ καὶ δὲν δύναμαι νὰ μεταβάλω τὴν γνώμην μου, ὅτι οἱ ἐσπράσιμοι οὗτοι χοροὶ τοῦ Ἄργους, ὡς καὶ τῶν Μεγάρων, εἶνε λείψανα ἀρχαίων καὶ θρησκευτικῶν χορῶν. Ὁ χορὸς καὶ σήμερον εἶνε ἐν Ἑλλάδι παρὰ τῷ λαῷ θρησκευτικὴ πρᾶξις μᾶλλον ἢ ματαία τέρψις. Μόνον δ' ἄσχετα πρὸς τὴν θρησκείαν εἶνε τὰ κατὰ τοὺς χοροὺς ἀδόμενα ἐρωτικὰ ἄσματα.

Περὶ τὴν ἐσπέραν ἀνῆλθον εἰς τὴν Λάρισσαν διὰ στενῆς ἀτραποῦ. ἠθέλον νὰ παραλάβω τὸν Bäderker (οὗτος ἔχει συγγράφει τῷ 1883, περιηγητικὸν βιβλίον, ἐπιγραφόμενον « Ἑλλάς »), ἀλλ' ὁ κ. Βαρδουσιώτης ἐνόμισεν, ὅτι εἶχέ τι καλλίτερον διὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν καὶ ἔθετο ἐν τῷ θυλάκῳ του μικρὰν ἔκδοσιν τοῦ Αἰσχύλου. Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Παναγίας καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὕψος. Τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Λαρίσης διατηρούμενον φρούριον κατάγεται ἐκ τοῦ ρωμαντικοῦ ἐκείνου κόσμου τῆς ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν κυριαρχίας τῶν φράγκων καὶ ἰπποτῶν μετὰ τοῦ φεουδαλισμοῦ, οἰκισθῆμων καὶ δλων τῶν παρεπομένων. Κισσὸς περιτυλίσσει τὸ φρούριον, γλαυκὸς κρόσσος καὶ τὸ φέγγος τῆς ἐσπέρας φωτίζει μετ' ἐρυθρωπῆς λάμψεως τὰς ἐτάλλεμα. Ἄλλ' ὁ κ. Βαρδουσιώτης, ὅστις δὲν ἔχει πολλὴν ἰδέαν διὰ τὴν φραγκικο-ρωμαντικὴν ἐποχὴν καὶ ὁ ὅποιος μόνον, ὡς ἀκρόπολιν τοῦ Ἀγαμέμνονος, γνωρίζει καὶ ἀγαπᾷ τὴν Λάρισσαν, ἐπέστησε τὴν προσοχὴν μου ἐπὶ τμήματος παλαιοῦ

ἑλληνικοῦ τείχους, ὁμοίου πρὸς τὰ τῆς Τίρυνθος. Οἱ Βυζαντινοί, οἱ Φράγκοι καὶ οἱ Τοῦρκοι, οἵτινες ἀμοιβαδὸν ἐκυριαρχήσαν τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος, μετεχειρίσθησαν τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου φρουρίου εἰς τὰ ὀχρωματικὰ αὐτῶν ἔργα.

Εἶχον παραλάβει καὶ τροφία. Ὑπερέτης τῆς δημοχίας ἔθετο ἐπὶ τοῦ τείχους κίνιστρον καὶ φανὸν μετὰ παχέος κηρίου. Ἐπήλθε τὸ σκότος, ὡς καὶ ἐν τῇ πεδιάδι. Ἐν τῇ πόλει εἶχον ἀναφθῆ οἱ φανοί: τότε ὁ ποιητής, ἔχων ἐν χερσὶ τὸν Αἰσχύλον του, προχωρεῖ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ἑλληνικοῦ τείχους καὶ ἀνακινῶσκει τοὺς ἐξῆς στίχους:

« Θεοὺς μὲν αἰτῶ τῶν δ' ἀπαλλαγὴν πόνων,
Φρουρᾶς ἐτείαι μῆχος, ἣν κοιμώμενος
Στέγαις Ἀτσειδῶν ἄγκυθεν κυνὸς δίτην,
Ἄστρον κάτοιδα νυκτέρων ὀμήγουριν.
Καὶ τοὺς φέροντας χεῖμα καὶ θέρος βροτοῖς
Λαμπροὺς θυνάστας, ἐμπρέποντας αἰθέρι,
Ἄστέραι, δταν φθίνωσιν, ἀντολάς τε τῶν
Καὶ νῦν φυλάσσω λαμπρόος τὸ σύμβολον
Λύγην πυρὸς φέρουσαν ἐκ Τροίας φάτιν.
Ἄλωσιμόν τε βάζειν ὧδε γὰρ κρατεῖν
Γυναικὸς ἀνδρόθουλον ἐλπίζω κέαρ.

.....
.....
Ἦ χαῖρε λαμπτήρ νυκτός, ἡμερήσιον
Φάος πιφάσκων, καὶ χορῶν κατάστασιν
Πολλῶν ἐν Ἄργει, τῆδε συμφορᾶς χάριν.
Ἰού, ἰού.
Ἄγαμέμνονος γυναικὶ σημανῶ τορῶς,
Εὐνῆς ἐπαντείλασαν ὡς τάχος, δόμοις
Ὀλολυγμὸν εὐφημοῦντα τῆδε λαμπάδι
Ἐπορτιάσειν, εἴπερ Ἰπίου πόλις
Ἐάλωκεν, ὡς ὁ φρυκτὸς ἀγγέλλων πρέπει. * (

(*) Αἰσχύλου « Ἀγαμέμνων » στιχ 1—11, 22—30.

ΤΟ ΕΠΙΣΤΡΑΦΕΝ ΑΝΘΟΣ

Μιά 'μέρα πού σ' εκύτταζα
 Μὲ 'μάτι μαγευμένο
 Φοροῦσες εἰς τὰ στήθη σου
 Λουλουδι' δροσερό
 Τὸ 'πῆρες καί μου τὸ 'δωσες
 'Ενθύμημ' ἀγαπημένο,
 Τὸ εἶχα καί τὸ φύλαγα
 'Σάν πράγμα ἱερό.

Ὡς τώρα πῶς τὸ 'λάτρευα
 Μόν' ἢ καρδιά μου 'ξέρει
 'Όσαις φοραῖς τὸ 'κύτταζα
 'Αμέσως ἢ πτωχῇ
 'Ενοιωθε σάν παράπονο
 'Σάν κλαψερὸ ἀγέρι
 Τῇ ζαχαρένιχ τῆς φωνῆ
 Μέσα τῆς ν' ἀντηχῆ.

'Αλλὰ ὁ Χάρος ὁ σκληρὸς
 — Τοῦ πρέπει τ' ὄνομά του —
 Μὲ κυνηγοῦσεν ἔκτοτε
 Καί τώρα μὲ κρατεῖ.
 'Σάν ἔχει μέσα του κανεὶς
 Τὸ σπέρμα τοῦ θανάτου,
 Γιατί, Θεέ μου, ἔρωτα
 Κι' ἀγάπη νὰ ζητῆ;

'Αχ! λάθε τὸ λουλουδι' σου
 Αυτό τὸ λατρευμένο
 Ἀπὸ στεφάνι νεκρικό
 'Σάν νάτανε παρμένο
 Κι' ὡς μόνην χάριν σου ζητῶ
 Νὰ πῶς θὰ σοῦ ζητήσω:
 Σὲ ποιαῖς στιγμαῖς τοῦ τό 'δωκε,
 Σὲ ποιαῖς τὸ στέλνει πίσω.

ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΛΑΦΦΟΝ

ΠΑΡΑΣΙΤΟΙ

'Η λέξις παράσιτος κατ' ἀρχάς δὲν ἦτο λέξις ἀτιμω-
 τική. Αὐτὴ ἐδήλου βοηθοῦς ἢ κατωτέρους ὑπαλλήλους
 τῶν ἱερέων, τοὺς ὁποίους ἐξέλεγον ἐκεῖνοι, εἰς οὓς ἀνήκεν
 ὁ κἀός. Τὸ ἔργον αὐτῶν ἦτο νὰ συλλέγουσαν τὸν σίτον ἀπὸ
 τοὺς διαφόρους μισθωτάς, νὰ βοηθοῦν εἰς τὰς θυσίας, νὰ
 ἐτοιμάζουσαν τὰς εὐωχίας τῆς ἐορτῆς καὶ ἄλλα. Ἦτο δὲ
 ἡ ὑπηρεσία αὕτη λίαν ὀχληρὰ καὶ οἱ πολῖται οἱ ἐκλε-
 γόμενοι ἐζήτουσαν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ τὴν ἀποφύγουν.
 Διὰ τοῦτο ἔγεινε νόμος, ὅστις ὑπεχρέουε πάντα πολί-
 τὴν ἐκλεγόμενον νὰ δεχθῆ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. ὑπη-
 ρετήσας ὁμῶς ἀπαξ ὡς παράσιτος ἀπηλλάσσεται εἰς τὸ
 μέλλον καὶ δευτέρως τοιαύτης ὑπηρεσίας. Ἐτρέφοντο οἱ
 παράσιτοι οὗτοι ἐκ τοῦ ναοῦ ὡς καὶ οἱ ἱερεῖς κατὰ τὸ
 λόγιον ὁ δουλεύων ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐκ τοῦ ναοῦ τραφή-
 σεται. Ἐπειτα παράσιτοι ἐκαλοῦντο καὶ οἱ ἔκτακτοι
 ἐκεῖνοι ὑπάλληλοι, οἱ βοηθοὶ τῶν ἀρχόντων, εἶδος ἐκτά-
 κτων ὑπαλλήλων τῶν ἰδικῶν μας Ὑπουργείων, οἵτινες
 προσελαμβάνοντο διὰ νὰ τοὺς βοηθοῦν εἰς τὰς ἐργασίας
 των. Ἐπειδὴ δὲ φαίνεται ὅτι οἱ ἀρχόντες οὗτοι ἐτρέ-
 φοντο ἐν τραπέζῃ γινομένη δημοσίᾳ δαπάνῃ, οἱ βοηθοὶ
 αὐτῶν ἐλάμβανον καὶ οὗτοι ἐκ τῆς δημοσίας τραπέζης
 τὴν τροφήν των καὶ ἰδοὺ ἦσαν καὶ οὗτοι παράσιτοι τῶν
 ἀρχόντων ἢ μάλλον παράσιτοι τοῦ δημοσίου ταμείου.
 Ἄλλ' ἡ λέξις αὕτη, ἣτις ἐσήμαινε εἶδος ὑποδιακόνων ἢ
 ἐκτάκτων ὑπαλλήλων, προσεκλήσθητο καὶ ἄλλην σημα-
 σίαν κατόπιν. Ἐδήλου δὲ ὅλους ἐκείνους τοὺς πειναλέους
 καὶ λαϊμάργους ἀνθρώπους, οἵτινες αὐτόκλητοι παρεκά-
 θηντο εἰς τὰς τραπέζας τῶν πλουσίων θεωροῦντες καθῆ-
 κον διὰ τὴν τροφήν τὴν παρεχομένην εἰς αὐτοὺς δωρεάν
 νὰ διεγείρωσι τὸν γέλωτα τῶν δημοτραπέζων ἢ προσποι-

οὔμενοι τὸν ἡλίθιον καὶ ἀνεχόμενοι τὰ πάντα καὶ οὕτω γινόμενοι ἢ χλεύη τῶν ἀνθρώπων ἢ ἐνίοτε διὰ τῆς φυσικῆς τῶν εὐφύιας καὶ τῆς ἐξασκήσεως πρὸς τοῦτο ἐμπαίζοντες καταλλήλως τοὺς συνδαιτυμόνας, μάλιστα δὲ τὸν οἰκοδεσπότην.

Ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ συμποσίῳ ποιῆται λόγον περὶ τοῦ παρασίτου Φιλίππου ἐλθόντος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καλλίου ὡς ἐξῆς. Ὡς οἱ προσκεκλημένοι ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ πλουσίου Καλλίου, ἀκούουν εὐθύς νὰ κτυπᾷ τις δυνατὰ τὴν θύραν, καὶ ὁ θυρωρὸς εὐθύς ἀγγέλλει ὅτι ὁ γελωτοποιὸς Φίλιππος εἶναι ἐξω καὶ λέγει ὅτι ἔρχεται ὠπλισμένος μὲ πάντα ὅσα πρέπει νὰ ἔχη τις προσερχόμενος ἀπρόσκλητος εἰς ξένον τραπέζι, ὅτι ὁ ὑπηρέτης του εἶναι πολὺ κουρασμένος, ἐπειδὴ δὲν ἔχει νὰ βαστάξῃ τίποτε καὶ μάλιστα ἐπειδὴ δὲν ἔχει σήμερον τίποτε προγευθῆ. Ὁ οἰκοδεσπότης ἔδωκε τὴν ἀδείαν νὰ εισέλθῃ καὶ εὐθύς ἐμφανίζεται ὁ Φίλιππος λέγων. «Εἶμαι, ὡς γνωρίζετε, ὁ Φίλιππος ὁ γελωτοποιὸς καὶ ἔρχομαι μὲ εὐχαρίστησιν, ἐπειδὴ πιστεύω ὅτι χαριέστερον εἶναι νὰ ἔλθῃ τις ἀπρόσκλητος ἢ προσκεκλημένος.» Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐκάθισεν εἰς τὴν τελευταίαν θέσιν καὶ προσεπάθησε νὰ κάμῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ γελάσουν ἀλλὰ μάτην. Τότε ἔπαυσε νὰ τρώγῃ καὶ καλυφθεὶς τὴν κεφαλὴν ἐστέναζε καὶ ἐθρήνει. Ἐρωτηθεὶς δὲ διατί εἶναι τόσο ἀπηλπισμένος εἶπε μὲ φωνὴν κλαίοντος ὅτι ἂν θὰ λείψῃ ὁ γέλως ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ αὐτὸς εἶναι κατεστραμμένος, διότι κανεὶς πλέον δὲν θὰ τὸν καλῇ νὰ τρώγῃ. Γελῶντες παρηγόρησαν αὐτὸν οἱ δαιτυμόνες καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέισθη καὶ ἐνέδωκεν εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῆς γαστρὸς του νὰ κορέσῃ τὴν μεγάλην του ὄρεξιν. Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου φαίνεται ὅτι οἱ παράσιτοι καὶ οἱ γελωτοποιοὶ ἐν τῇ συναναστροφῇ τοῦ Σωκράτους δὲν εἶχον καμμίαν πέρασιν καὶ μόλις τοὺς ἠνείχοντο. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι εἰς ἄλλους κύκλους θὰ ἦσαν

περιζήτητοι. Διέτριβον συνήθως εἰς τὰ βαλανεῖα ἢ εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐκείθεν ἐμυρίζοντο εἰς ποίαν οἰκίαν θὰ ἐγένετο ἐροτῆ καὶ ποῦ ὑπῆρχε καλὸς μεζῆς καὶ δὲν τοὺς ἐμπόδιζεν οὔτε πῦρ οὔτε σιδήρος νὰ εισέλθουν ἐκεῖ. Ὁ παράσιτος τοῦ Διφίλου λίαν εὐτραπέλως ἐκφράζεται ὡς ἐξῆς. «Ὅταν μεταβῶ εἰς δεῖπνον πλουσίου οὔτε ὠραίας στοᾶς παρατηρῶ οὔτε πολυτελεῖς ὀροφάς, οὔτε κορινθιακὰ ἀγγεῖα. Ἀσκαρδαμυκτὶ βλέπω εἰς τὸν καπνὸν τοῦ μαγειρείου. Καὶ ἂν σηκόνεται καπνὸς πολὺς καὶ πυκνός, τότε χαίρω καὶ ἀγάλλομαι, ἂν ὅμως ὀλίγος καὶ πηγαίνῃ λοξὰ, τότε καταλαμβάνω ὅτι διὰ τὸ φαγητὸν τοῦτο δὲν ἐχούθῃ αἷμα.» Ἦσαν δὲ οἱ παράσιτοι καὶ τότε καὶ πάντοτε ὠπλισμένοι μὲ ἀνήκουστον ἀναιδείαν. Ὅτε ποτὲ γεννηθὼς γάμου ἐνεφανίσθη ὁ παράσιτος Χαιρεφῶν ὡς συνηθὼς αὐτόκλητος εἰς τὸ συμπόσιον, οἱ ὑπάλληλοι τῆς ἀστυνομίας, οἵτινες ἐφρόντιζον νὰ μὴ ὑπερβῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν κεκλημένων τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένον ἀριθμὸν, ἠθέλησαν νὰ τὸν ἀπομακρύνουν. Ὁ Χαιρεφῶν ὅμως μὲ ὄλην τὴν ἀπάθειαν εἶπε «Μετρήσατέ μας ἄλλην μίαν φοράν, ἀλλ' ἀρχίσατε ἀπὸ ἐμέ.»

Ἰδίως ἐπὶ τοῦ βασιλείως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου καὶ Ἀθῆναι εἶχον τόσην ἀφθονίαν γελωτοποιῶν, ὥστε παρὰ τὸν νόον τοῦ Ἡρακλέους εἶχε γεινῆ εταιρία γελωτοποιῶν τῶν 60. Εἰς αὐτοὺς ὁ Φίλιππος ἔστειλεν ἐν τάλαντον ἤτοι 6,000 δραχμὰς μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ καταγράψουν τὰ ἀστεῖά των.

Κατόπιν ὅμως δὲν εἶχε πέρασιν καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν τοὺς γελωτοποιοὺς παραπενομένους. «Πολλὰ φράσεις βαθμηδὸν χάνονται καὶ πολλάκις κατὰ τὴν γνώμην μου αἱ ἄριστα καὶ εὐγενέστατα, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τόσον ἄλλοτε κοινὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Π. χ. ἔλα λοιπὸν τὸ μεσημέρι νὰ φάμε! Αὐτὸ θὰ τὸ κάμῃς! δός μοι τὸν λόγον σου! Ἄφες τὰς αἰτιολογίας! Αὐτὸ δὲ τὸ ἀπαιτῶ καὶ δὲν σὲ ἀφίνω νὰ φύγῃς!

Ἄντι τῶν ἐκφραστικωτάτων τούτων φράσεων σήμερον ἐφεύρον ἄλλας γελοίας, σιχαμεράς. Εὐχαρίστως θὰ σέ παρεκάλουν νὰ συμφάγωμεν σήμερον, ἐάν καὶ ἐγὼ δὲν ἤμην ἠναγκασμένος νὰ φάγω ἄλλαχού ἐκτός τῆς οἰκίας μου.»

Ὡς ἐκ τούτου οἱ παράσιτοι ἤλλαξαν πολιτικὴν, ἐκ γελωτοποιῶν ἐγένεον κόλακες. Καὶ ἰδοὺ πῶς δικαιολογοῦνται. «Ἄλλοτε εἰς παλαιότερους χρόνους ἐμποροῦσες κατὰ τι νὰ κατορθώσῃς προσποιούμενος τὸν βλάκα καὶ δεχόμενος τὰ πάντα ἀκόμη καὶ βραβδισμούς. Τώρα ὅμως πιάνομεν τὰ πούλια κατ' ἄλλην μέθοδον. Εἶναι εἶδος ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι σώνει καὶ καλά θέλουν νὰ εἶναι πρῶτοι καὶ ἐν τούτοις δὲν τὸ κατορθώνουν. Πρὸς τοιούτους ἀνθρώπους ἐγὼ καταφεύγω, ὄχι διὰ νὰ με γελώσιν. Αὐτοὺς ἴσα ἴσα γελῶ ἐγὼ θαυμάζων τὰ ψυχικά των χαρίσματα. Ὅτι μὲν λέγουν τὸ ἐπαινῶ. Καὶ ἂν ἐπειτα λέγουν τὸ ἐναντίον, καὶ τοῦτο ἐγὼ ὡσαύτως τὸ ἐπαινῶ. Καὶ ἂν αὐτοὶ ἀρνοῦνται τι, καὶ ἐγὼ εὐθύς λέγω ὄχι, τὸ παραδέχονται ὅμως τοῦτο, καὶ ἐγὼ τὸ παραδέχομαι. Μὲ ἓνα λόγον, τοὺς δικαίῳ εἰς ὅλα καὶ ἐγὼ περὶν ἔξαιρέτα.»

Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως ἐθεωρεῖτο μεγαλεῖον νὰ ἔχῃ τις παρασίτους. «Ὁ πλούσιος ἀνθρώπος, καὶ Κροῖσος ἐάν εἶναι, εἶναι πτωχός, ὅταν τρώγῃ μόνος καὶ φαίνεται ὡς ἐπαίτης, ὅταν ἐξέρχεται χωρὶς παρασίτους. Διότι ὅπως ὁ στρατιώτης χάνει χωρὶς ὅπλα, ὁ ἵππος χωρὶς ἐφιππίου, οὕτω καὶ ὁ πλούσιος χωρὶς παρασίτου εἶναι ὡς μικρὸς κοινὸς ἀνθρώπος.» Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων εὗρον γόνιμον ἔδαφος οἱ γελωτοποιοὶ καὶ θερμὴν ὑποστήριξιν. Λέγουσιν ὅτι ὁ Διονύσιος ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν διηγείτο εἰς φίλους του μυστικόν τι καὶ πάντες ἐγέλασαν. Ἐκεῖ εἰς ἀρετὴν ἀπόστασιν ἦτο καὶ παράσιτος, ὅστις καὶ αὐτὸς ἐγέλασε, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τι. Ἐρωτηθεὶς δὲ διατὶ γελᾷ, εἶπεν ὅτι ἐγέλασε καὶ αὐτὸς μὴ ἀμφιβάλλων ποσῶς ὅτι ἡ συνδιάλεξις ὅλη ἦτο γελοία.

Ἐν Ῥώμῃ ὅμως οἱ ἀνθρώποι δὲν ἤρκοῦντο εἰς τὰς πνευματικὰς μόνον γελοιοῦτητας. Ἐπρεπε καὶ ἡ ὅλη σωματικὴ κατασκευὴ τῶν παρασίτων νὰ εἶναι γελοία. Διὰ τοῦτο ἐπέζητοῦντο παραμεμορφωμένοι, ἠλίθιοι καὶ πυγμαῖοι μὲ ἀκανόνιστον, ὀξείαν κεφαλὴν καὶ μακρὰ ὄτα. Καὶ τοιοῦτοι ἀνθρώποι ἠγοράζοντο παρὰ τῶν πλουσίων, ἡ δὲ ἀξία των ἦτο μεγαλητέρα, ὅσον μεγαλητέρα ἦτο ἡ βλακεία των. Διὰ τοῦτο ὁ Μαρτιάλῃς γράφει ἐν κωμικῇ ἀπελπισίᾳ: «Μοὶ ἐπώλησαν αὐτὸν δι' ἠλίθιον καὶ ἐπλήρωσα 20,000 σεστέρτια. Δός μοι ὀπίσω τὰ χρηματὰ μου, Γαργαλιανέ, αὐτὸς ἔχει νοῦν!» Πρὸ πάντων δὲ ἐπέζητοῦντο τοιαῦτα ἀνθρωπάρια παρὰ τῶν Ῥωμαίων, ἠγοράζοντο ἀντὶ πολλῶν χρημάτων, ἀφ' οὗ δὲ ὑπῆρχε τόση ζήτησις τοῦ ἐμπορεύματος τοῦτου τῶν μικροσώμων ἀνθρώπων, ἐλάβανον οἱ ἀνθρώποι μικρὰ βρέφη καὶ διὰ μηχανημάτων ἐκόλυον τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν ἢ καὶ παρεμόρφων αὐτὰ. Ὑπῆρχε δὲ κατὰ τὸν Πλούταρχον ἐν Ῥώμῃ ἀγορά, ὅπου ἐπωλοῦντο κακόμορφα ἢ τερατώδη ἀνθρωπάρια, μὲ χεῖρας μικράς, μὲ τρεῖς ὀφθαλμούς, μὲ κεφαλὰς ὀνίθων κ. τ. τ. Τόσην δὲ εὐχάριστην εὐρισκὸν οἱ αὐτοκράτορες Ῥωμαῖοι συναναστρεφόμενοι μὲ τὸ σημεῖον τοῦτου τῶν ἠλιθίων, ὥστε βῆθως ἀναφέρεται περὶ τοῦ Κομμόδου ὅτι οὗτος ἀπεμάκρυνεν ἐκ τῆς αὐτῆς του πάντα ἀνθρώπον φρόνιμον καὶ ἐπιστήμονα ὡς συνωμότας κατὰ τοῦ θρόνου, καὶ διετήρησε μόνον τοὺς παρασίτους καὶ τοὺς κόλακας. Τινὲς δὲ τῶν αὐτοκρατόρων ἠρέσκοντο εἰς συλλογὰς κωφῶν, ποδαγρῶν, φαλακρῶν, χονδρῶν καὶ τῶν ὁμοίων. Ἡ συνήθεια δὲ αὕτη τῶν ἡγεμόνων νὰ ἔχῃσι παρ' ἑαυτοῖς ἂν ὄχι βεβαίως ἀναπήρους, ἀλλὰ γελωτοποιούς, εἰς οὓς ἐπετρέπετο χάριν διασκεδάσεως τοῦ βασιλείως νὰ λέγωσι καὶ πράττωσιν ὅσα οὐδὲ οἱ ἰσχυρότεροι ὑπουργοὶ ἐτόλμων, μετεδόθη ἔπειτα καὶ εἰς τὸν μέσον αἰῶνα. Τοιοῦτος γελωτοποιὸς ἦτο καὶ ὁ ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ εἰκονομάχου Δέν-

δερεις, ἀνδράριον παρκακεομένον, ὡς λέγουσιν οἱ χρονογράφοι, καὶ τοῦ Ὀμηρικοῦ Θεοσίτου διαφέρον κατ' οὐδέν. Οὗτος ὁ Δένδερεις εἰσήλθε κρύφα ποτὲ εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς βασιλείσσης Θεοδώρας, ἣν εὖρεν ἀσπαζομένην τὰς θείας εἰκόνας. Ἐρωτήσας δὲ τί εἶναι αὐτὰ ἤκουσε παρὰ τῆς βασιλείσσης ὅτι «εἶναι τὰ καλὰ μου νινιά.» Ὅτε δὲ ὁ Δένδερεις ἐλθὼν ἠρωτήθη παρὰ τοῦ βασιλέως πόθεν ἔρχεται ἀπεκρίθη ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὴν Μάναν, ἥτις ἔχει καλὰ νινιά. Ὁ Θεόφιλος ἐνόησας τί ταῦτα δηλοῦσιν ἤλεγξε τὴν βασιλισσαν διότι παραβαίνει τὰ καθεστῶτα, γινομένη ἀφορμὴ σκανδάλων καὶ παρεξηγήσεων. Ἡ Θεοδώρα ἐδικαιολογήθη εἰποῦσα ὅτι αὕτη ἐβλεπεν εἰς τὸ κάτοπτρον καὶ ὁ Δένδερεις τὴν εἰκόνα αὐτῆς κατοπτριζομένην μόνον εἶδε. Κατόπιν φαίνεται ἡ βασίλισσα ὅτι ἐσωφρόνισε τὸν γελωτοποιὸν καὶ τὸν ἐδίδαξε νὰ μὴ λέγη εἰς κανένα τίποτε περὶ τῶν νινίων. Ὅτε δὲ πάλιν ὁ Θεόφιλος ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ τῆς βασιλείσσης «εἰ πάλιν ἔρα τὰ καλὰ νινιά ἀσπάζεται,» ὁ Δένδερεις ἐνθυμούμενος τὴν παιδείαν ἣν ἔλαβε παρὰ τῆς βασιλείσσης ἀπεκρίθη, ἐπιθείς τὴν μὲν δεξιὰν χεῖρα τοῖς χείλεσι, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τῶν ὀπισθεν μερῶν ἐπιλαβόμενος «σίγα, σίγα περὶ τῶν νινίων ὦ βασιλεῦ.»

Παρασίτους, γελωτοποιούς εὐρίσκομεν εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν τῶν χρόνων νὰ βλέπωμεν καὶ ἄλλους, μάλιστα δὲ βασιλεῖς, ὧν ὁ προσρισμὸς εἶναι νὰ ἀντιλαμβάνωνται σπουδαίως τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ νὰ προσπαθῶσι σπουδαίως τοῦτον νὰ προάγῃσι καὶ ἐξευγενίσωσι, νὰ περιστιχίζωνται ὑπὸ ἀνθρώπων κολάκων, βωμολόχων, μωρῶν καὶ νὰ κατατρίβωσι τὸν βίον τῶν ἐν τῷ μέσῳ τοιαύτης συναναστροφῆς. Ἡ περὶ αὐτοὺς συνοδία εἶναι μαρτύριον τῆς ψυχικῆς τῶν βασιλέων καταστάσεως καὶ τῆς πρὸς τὰ μεγάλα ἢ τὰ ταπεινὰ ἐφέσεώς των. Εὐτυχῆ τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα βασιλεῖς μεγάλα ποθοῦντας καὶ μεγάλα πράττοντας. Περὶ αὐ-

τοὺς θὰ ταχθῶσι τότε μεγάλοι ἄνδρες εἰς ὅλους τοὺς κλάδους, οἱ μεγάλοι δὲ ἄνδρες δημιουργοῦσιν ἔθνη μεγάλα.

II. II. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Η ΚΕ' ΜΑΡΤΙΟΥ ΕΝ ΤΗΝΩΙ'

Παρθένικε δυὸ σ' ἄν σήμερα 'ε τῆ Λαύρα βόβολοῦνε
 'Σ' ἄν νάχουνε κρυφὸ καὶμὸ νὰ 'ξομολογηθοῦνε'
 Γι' αὐτὸ στολισθ' ἡ ἐκκλησιά, ὀλόχαρες νὰ πᾶνε,
 Γι' αὐτὸ δάφνη μαρτιάτικη καὶ κρίν' ἀνθοβολᾶνε'
 Τὴν ἀνθισμένη ἀνοίξ' ἡ πλάσ' εἶνε 'ντυμένη
 Καὶ ἡ σημαία στὸ σταυρὸ ἐπ' ἀκουμπισμένη.
 Κ' ἐν ᾧ ἀνάθουν δυὸ φωτιαῖς, τρυφερὴ καὶ λαμπάδα,
 Κ' ἄγγελοι ἐπάνω ψέλνουνε κι' ὁ Ῥήγας κάτω ψάλλει,
 Σκόβει καὶ δίν' ἡ Παναγιά τὸ χέρι 'ε τὴν Ἑλλάδα
 — Ἡ μιά παρθένα τ' οὐρανοῦ, τῆς γῆς παρθένη' ἡ ἄλλη —
 Τὴν ἀγκυλιάζει, τὴν φιλεῖ σ' ἄν νάταν ἀδελφὴ τῆς,
 Κ' ἐκείνη ἀνασταίνεται 'ε τ' ἀθάνατο φίλ' τῆς!

B'

Ἄχ νὰ γυρίσω ἀρῆστέ με σὲ χρόνια παρασιμένα.
 Δόξαιε παλῆλαις νὰ θυμηθῶ καὶ νηῆα πεθαμμένα,
 Νὰ πάω νὰ λειτουργηθῶ 'ε τῆς Λαύρας 'μας τῆ Σχόλη
 Ὅπου μοιράζ' ὁ Γερμανὸς ἀντίδωρο καὶ βόλι...
 Ἄχ νὰ γυρίσω ἀρῆστέ με σὲ ξεχασμένα πίσω,
 Τοῦ Πατριάρχου τὸ σχοινὶ νὰ πᾶ' νὰ προσκυνήσω,

* Σημ. Ἀπηγγέλη ἐ τολῆ τοῦ αὐτοῦ Συλλόγου τῶν Φιλοπροσδῶν Τηριῶν πανηγυρίζοντες τὴν ἐθνικὴν ἐορτὴν μετὰ τῶν ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος συρρευσάντων ἀδελφῶν εἰς εὐσεβὲς προσκύνημα τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Νά πάρω δίπλα τὰ βουνά τῆς Ῥούμελης καὶ πάλι,
 Νά σμίξω ἀθάνατη γενεά, λεβέντισσα, μεγάλη,
 Τοῦ Πίνδου τοὺς σταυραετοὺς 'εἰς ἀπάτητα λημέρια
 Ποῦταν ξεφτέρια 'εἰς τὸ χορὸ, 'εἰς τὸν πόλεμο ξεφτέρια
 Νά ἰδῶ χιλιάδες λεβεντιά, χιλιάδες παληγκάρια,
 Θαλασσοπούλια τῶν Ψαρῶν καὶ τῆς Γραβιᾶς λειοντάρια,
 Ποῦ λές καὶ ἀνοίγε ἡ γῆ εἰς τὸ περπάτημά τους!
 Ποῦ λές καὶ ὁ Χάρος σκιαζόνταν καὶ τρέμαζε 'μπροστά τους!
 "Αχ! πλάνησέ με μιὰ στιγμή καὶ πάλι, φαντασία,
 Εἰς τοῦ εἰκονισίενα μας τὴν ἅγια φωταψία,
 Νά θυμηθῶ τὴ δόξα μας τὴ κοσμογυρισμένη
 Ποῦχε τὴ νίκη συντροφιά 'εἰς τὸ αἷμα βροτισμένη,
 Ποῦ τὴν ἀντιχαιλούσανε κ' ἡ θάλασσες κ' οἱ λόγγοι
 Κ' ἔχυσε λάμψι ἀθάνατη ἐκεῖ 'εἰς τὸ Μεσολόγγι,
 Λάμψι π' ἀκόμα ὁ οὐρανὸς δὲν εἶχεν ἀντικρύσει,
 Λάμψι ὅπου ἐθάμβωσε Ἄνατολὴ καὶ Δύσι!

Γ'

Ποῦ εἶναι ἡ περήφανη ἡ Πόλι ἡ ζήλευμένη
 Ποῦ δὲν ὑπάρχει δεύτερη 'εἰς τὴ γῆ, 'εἰς τὴν οἰκουμένη,
 Γιατί δυὸ σμίγουν θάλασσες καὶ τὴν κρυφοκλιούνε
 Καὶ 'εἰς τὴ μορφή τῆς δυὸ στεριᾶς μεζήλι' ἀντιμιλοῦνε
 Ποῦ εἶναι τῆς Πεντάμορφης ἡ νεώτερη καὶ ἡ χάρη,
 Τοῦ κόσμου τὸ προσκύνημα, τοῦ κόσμου τὸ κεφάλι,
 Ποῦ χαμηλώνει ὁ οὐρανὸς γὰ κλέψῃ τὴ ἑωρῖά τῆς
 Καὶ ἀκουμβάει γελαστός εἰς τὴν Ἁγία Σοφία τῆς;
 Τὴν εἶδε ἡ ἀπίστη Φραγκιά καὶ τὴν κρυφοζηλεύει,
 Τὴν εἶδε καὶ τὰ σπλάγχνα τῆς ὁ φθόνος φαρμακεύει,
 Γιὰ δὲν τὴν θέλει χριστιανὴ παρθένα Ἑλληνοπούλια
 Μόνο τὴ θέλει βάρβαρη, χανοῦμισσα καὶ δούλα...
 Χιλιάδες ἐπλακώσανε κοπάδια ἀπ' τὴν Ἀσία
 Δίχως τιμὴ καὶ ἔνομα καὶ δίχως ἱστορία,
 Σὰν ν' ἀνοίξε ἡ Κόλασι ἀπὸ τὸ μαῦρο Ἄδη
 Καὶ ὄγηκαν, ὄγηκαν τέρατα ἀπ' τὸ βαθὺ σκοτάδι...
 Μαζί τους σέρναν γογγυτά, αἷμα, φλόγες, πίσσα
 Σφαγὴ, κατόρραι καὶ βρισίε, ἀλαλαγμὸ καὶ λύσσα.

Μὰ ὁ Κωνσταντῖνος δὲν δειλιά, ἀτρόμητο λειοντάρη
 Κρατῆ 'εἰς τὸ χέρι τὸ σταυρὸ, 'εἰς τὸ ἄλλο τὸ κοντάρι.
 Στὴ πόλι, σὰν Ἀρχάγγελος, ὠραῖος παραστῆσει...
 Χύνεται σὰν τὴν ἀστραπὴ καὶ σὰν ἀστροπελένη:
 — Λές καὶ πηλεύ' ὁ Θάνατος με τὴν Ἀθανασία —
 Δὲν παραδίνει τὰ κλειδιά καὶ τὴν Ἁγία Σοφία τῆς,
 Μαζὴ μ' αὐτὴν πέφτει κ' αὐτὸς μαρτυρικὴ θυσία
 Καὶ παραδίνει τὴν ψυχὴ 'εἰς τὸ ψυχράγγημά τῆς.
 Καὶ μπαίνει μέσα τ' ἄγριο ἀμέτρητο ἀσκέρι
 Κι' ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη χλιασμὸ ἀρχίζει καὶ μαχαίρι,
 Γκρεμίζουν τὰ εἰκονίσματα καὶ τ' ἄγια κινδύλια,
 Κυλοῦν τὰ δυσκοπότερα, πατοῦν τὰ πετραχήλια,
 Ξεσχίζουν τὴ σημαία μας καὶ σπάνε τὸ σταυρὸ τῆς
 Καὶ δὲν χορταίν' ἡ λύσσα τους εἰς τὸ μικτύριό τῆς.
 Καὶ πνίγουνε 'εἰς τὰ αἷματα γέρους, παιδιὰ, παρθέναις,
 Καὶ πλημμυροῦν ἡ θάλασσες καὶ διώχνουν πικραμμέναις,
 Τὰ φουσκωμένα κυματὰ γὰ φύγουν ἕνα ἕνα
 Νά πᾶνε μαρτυριάτικα 'εἰς τὸν κόσμῳ ματωμένα,
 Νά διαλαλήσουν θλιβερά 'εἰς τὴν οἰκουμένη ἔλη
 «Μὰς πῆραν τὴν Ἁγία Σοφία, μὰς 'πρόδωκαν τὴν Πόλι!»

Δ'

Τώρα τὸ μισοπέγγαρο γλωσσὸ σὰν νεκροκέρι,
 Φωτίζει χάρο καὶ σιλαβιά, ζευγαρωμένον παῖρι.
 Διάβαιναν χρόνια διάβαιναν βουδά, φαρμακευμένα
 Σὰν νύχτα ἀξημέρωτη δίχως ἀστέρι ἕνα.
 Μὰ κάθε χρόνος ποῦσθονε 'εἰς τὴ σκοτεινιά ἐκείνη
 Ἔνας 'εἰς τὸν ἄλλονε κρυφὸ παράπονο ἀρτίνει...
 Μιὰ μιὰ περνοῦν ἡ γενεές, κ' ἡ μιὰ 'εἰς τὴν ἄλλη γέρνει
 Καὶ μιὰ εὐχὴ, κληρονομία τοῦ Κωνσταντῖνου, φέρνει.
 Χίλιες καρδιάς κρυφὰ κρυφὰ τὸ μάθαιναν καὶ χιλιά
 Τοῦ Κωνσταντῖνου τὴν εὐχὴ ἐπιθυροῖσαν χεῖλι,
 Ὡς ὅτου μιὰν αὐγὴ γλυκερὰ ὁ Ῥήγας ξημερόνει
 Καὶ χύνει λάλημα γλυκὸ τῆς λευτεριᾶς τ' ἀηδόνι.
 Κ' ἐν ᾧ ἀπ' τὰ βάθη τῆς σιλαβιάς, τὰ σκότη τοῦ θανάτου
 Μύριες ἀναγκυλιάζουνε ψυχαῖς 'εἰς τὸ λάλημα του,
 Μιὰ ὄχεντρα τὸ αἷμά του φαρμακερὴ τοῦ πίνει...
 Αὐστρία, σκύλα ἀπίστη, φαρμάκι νὰ σοῦ γίνῃ!

Μαύρη του 'Ιούδα αδελφή, μαύρη του 'Αδου γένηνα
Χριστιανή εβραϊσσα, ανάθεμα σέ σένα!
'Εμπρός, φυλή ἀχάριστη, γενιά κατηραμένη,
Πολιτισμένοι ἄγριοι στὰ αἵματα θρεμμένοι,
Φονιάδες, ποῦ στὸν Ἅγιο Σταυρό μας προσκυνάτε
Τὴν μάννα ποῦ σὰς 'φώτισε, σὰς ἔσωσε, χτυπάτε!
Χτυπάτε τὴν Ἑλλάδα μας, αὐτὴ ποῦ πρῶτα-πρῶτα
Σὰς 'χάρισε ζωὴ, τιμὴ κ' ἔλευθεριὰ καὶ εὐχὰ!
Χτυπάτε τὴν! τὸ χέρι της δεμένο δὲν σὰς φθάνει,
Γιατ' ἔχει ἀλυσσοδέμα κ' ἀκάνθινο στεφάνι.
Σταυρωστέ τὴν! θ' ἀναστῆθῆ κ' αὐτὴ σὰν τὸν Μεσσία,
'Ἡ δόξα, ναί! τὴν κερταρεῖ καὶ ἡ ἀθυνασία!

Ε'

Παρθένας δὺς σὰν σήμερα 'ς τὴ Λαύρα βόβολοῦνε
Λές κ' ἔχουνε κάτι κρυφὸ παράπονο νὰ ποῦνε.
Ἡ μιὰ 'ντυμένη τ' ἄγιο φῶς 'ψηλά ἀπ' τὰ οὐράνια
Κ' ἡ ἄλλη σίδερα σκληριάζε, σκοτάδι καὶ ὄρρανια,
Κ' ἐκεῖ ποῦ καίνε δὺς φωτιάζε, τουργεῖ καὶ λαμπάδα,
Χαμογελά ἡ Παναγιά, 'ς τὴν ἀμοιρὴ Ἑλλάδα
Τὴν ἀγκαλιάζει, τὴν φιλεῖ, τὰ σιδερά της λύνει
Καὶ 'ς τὰ οὐράνια πετοῦν ἡ Παναγιά κ' ἐκεῖνη...
Τί ὄνειρο εἶδ' ὁ οὐρανὸς ἐπάνω κ' ἐξαφάνισθη;
Κάτω ὁ Ἄδης τί ἔπαθε καὶ τρομασμένος 'σείσθη;
'Ὁ Ὀλυμπος κλονίσθηκε, ἐβρόντησεν ἡ Μάνη,
Τὸ Σοῦλι ξετινάχτηκε καὶ τ' ἄρματα του πιάνει.
Φέρνει καὶ δὶν' ἡ 'Ρούμελη εἰς τὸ Μωριά τὸ χέρι
Καὶ ἀγκαλιάζεται σφιχτὰ τ' ἀνδρειωμένο ταῖρι.
'Υδρα καὶ Σπέτσαις, ἀδελφῆς ἀχώρισταις, φιλιοῦνται,
Καὶ τὰ Ψαρά ἀπ' τὰ κύματα σὰν φλόγαις ξεπετιοῦνται.
Γιὰ δέτε τὴν 'περήφανη τοῦ Μάρτη ἀμαζόνα
Τῆς Παναγίης τὴν ἀδελφῆ, τῆς 'λευτερίης κορώννα!
'Αστροπελένια καὶ βρονταῖς 'ς τὰ δὺς της χέρια φέρνει,
Ψηλά τὸ πρῶτο βάρτισμα στὸ Δραγατσάνι πέρνει,
Καὶ χύνεται σὰν ἀστραπὴ καὶ σὰν ἀνεμοζάλη
Μὲ μιὰ Ἀσία ὀλόκερη νὰ μετρηθῆ καὶ πάλι!
Καὶ χαμηλόνουν τὰ βουνα εἰς τὸ περπάτημά της,
Λές καὶ σκορπίζει θάνατο καὶ φλόγες ἡ ματιὰ της,

Φουσκόνουνε τὰ πέλαγα μὲ τὸν ἀνασασμό της
Καὶ τρικυμίας χύνονται ἀπὸ τὸ βογγητό της.
Τόσο ποῦ κ' ἡ Φραγκιά αὐτὴ μένει στὸ θαῦμα 'κεῖνο
Καὶ τρέχει νὰ τὴν ἀσπασθῆ γλυκὰ 'ς τὸ Ναυαρίνο,
Νὰ κλέψῃ ἀπ' τὴ δόξα της ὀλίγο φῶς καὶ χάρι
Νὰ πάρῃ ἀπ' τὴ δάφνη της κ' αὐτὴ ἓνα κλωνάρι,
Γιατὶ ἀπ' τὴν Ἑλλάδα μας καὶ πάλι τὸ μαθαίνει,
Πῶς ὅποιος πέρτει μὲ τιμὴ ποτέ του δὶν πεθαίνει! ...

ΣΤ'

'Αχ ποῦ, ποῦ μὲ παράφρες πλανιέτρα φαντασία;
Σὲ ποῖα ὄραία μ' ἔρριψες σδυσμένη ὄπτασια;
Ποῦ εἶσθε χρόνια ζηλευτὰ καὶ τιμημένα χρόνια
Νὰ ἰδῆτε τὴν σημερινὴ τοῦ Γένους καταφρόνια;
Αὐτὴ 'νε ἡ Ἑλλάδα σας ποῦ μαρτυροκαυμένη
'Ανέβαινε στὰ σύννεφα τὴ δόξ' ἀγκυλιασμένη
Σὰν νάταν φῶς οὐράνιο, ποῦ Ἄνατολὴ καὶ Δύσι
Μία φορὰ 'γονάτισε γιὰ νὰ τὴν προσκυνήσῃ;
Ποῦ εἶσθ' Ἄνδρουτσε, Βότσαρη, Νικηταρά, Τσαβέλλα
Καὶ σὺ ἀεροκύματη τοῦ Πίνδου φουστανέλλα;
Ποῦν' τοῦ Κανάρη τὰ Ψαρά, ἡ Ὑδρα τοῦ Μιαούλη
Ποῦ εἶσαι Μάνη ἀθάνατη καὶ ἔακουσμένο Σοῦλι,
Νὰ δῆτε τὴν Ἑλλάδα σας, δειλὴ καὶ ντροπιασμένη
Στὴ λευτεριά της πρὸ πολὺ ἀνόμα σκληρωμένη;
Αὐτὴ 'νε ἡ Ἑλλάδα σας; εἴμαστ' ἐμεῖς παιδιὰ σας;
'Ἐχομ' ἐμεῖς ελόγα-ματιὰ, καρδιὰ σὰν τὴν καρδιὰ σας;
Τ' ἀνάστημά μας χαμηλὸ μὲ τὸ δικό σας φθάνει;
Μ' ἐσὰς τοῦς γίγαντας ἐμεῖς θὰ μετρηθοῦμε οἱ νάνοι.
Τῆς Λαύρας οἱ στρακαρατοὶ μ' ἐγγόνια φραγκοκεμένα,
'Ἡ ντροπιασμένη Κοῦτρά μας μὲ τὸ εἰκοσιεναί;
Τοῦ Καραϊσκού ἐμεῖς παιδιὰ καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη;
Κ' ἔχομ' ἐμεῖς τὴ λεβεντιά, ἐμεῖς τοῦ Κατσαντώνη,
Τοῦ Γκούρα, τοῦ Πετρόμπεη καὶ 'ς τὴ καρδιὰ μας μέσα
Βράζει τὸ αἷμα φλογερὸ τοῦ Διάκου καὶ τοῦ Φλέσσα;

Ζ'

Κοιμήσου, Γέρο τοῦ Μωριά, ἀνόμα μὴ ξυπνήσῃς,
Γιατὶ μικροὺς θενὰ μᾶς ἔρριξε καὶ θενὰ βλασφημῆσῃς!

Τῆς Ρούμελης ἀθάνατοι λεβέντες κοιμηθῆτε,
Βαθεῖα πολύ, ἀξυπνήτα στοὺς τάφους σας χωθῆτε,
Γιατί θ' ἀνατριχιάσουνε τὰ σκόρπια κόκκαλά σας,
Θὰ στάξῃ αἷμα καὶ νεκρὴ ἀκόμα ἡ καρδιά σας,
Σὰν ἴδῃτε τὴ σημαία σας 'εὐ τὸ χῶμα κυλισμένη
Νὰ τὴν πατοῦν μαζώματα καὶ Σλάβοι πουλημένοι,
Σὰν μάθετε πῶς παραγελοῦν ἀκόμα κ' οἱ Βουλγάροι
Τὴ μάννα τοῦ Νικηταρχᾶ, τὴ μάννα τοῦ Κανάρη!
Κι' ἀνίσως ὄνειρο γλυκὸ καμμιά φορὰ ἰδῆτε
Καὶ τὸ τραγεῦδι τ' ὀμιροφο τοῦ 'Ρήγ' ἀφιγρασθῆτε
Καὶ νεώσετε βαθύ σεισμό καὶ πυρκαϊά μεγάλη
Καὶ μάθετε πῶς ἡ 'Ελλάς 'ζωντάνεισε καὶ πάλι.
Αἱ! τότε πλεῖα χαρούμενοι ξυπνήσατε, σηκωθῆτε
Γιὰ νὰ μᾶς συγχωρέσατε, γιὰ νὰ μᾶς εὐχηθῆτε!

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΕΥΛΑΡΑΚΗ

ΔΙΑΔΟΧΗ.

Ἐν τῷ μεγάλῳ ξενοδοχείῳ τῆς Κηφισοῦς τὴν δευτέραν Κυριακὴν τοῦ Μαΐου. Ἡ ἡμέρα εἶνε λαμπρὰ καὶ ἄπειρος κόσμος ἀνῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν. Φαιδροὶ ὄμιλοι διατρέχουσι τὸν κῆπον περὶ τὴν δεξιὴν καὶ ἐν μέσῳ τοῦ βορῆου δύο νεάνειδες παίζουσι παρὰ τὸν πίδακα τὸν κνηγῆτὸν ὡς ἂν ἦσαν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ σχολείου. Καθ' ἣν στιγμήν ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἐκτείνει τὴν χεῖρα ὅπως συλλάβῃ τὴν ἑτέραν, ὀλισθαίνει ἐπὶ φλοιοῦ ὀπίωρα· καὶ παρ' ὀλίγον νὰ πέσῃ εἰς τὸ μικρὸν βυάκιον ὅπερ διατέμνει τὸν κῆπον ἂν μὴ διήρχετο ἐκεῖθεν ὁ κύριος ΜΑΛΣΤΑΜΙΔΗΣ, ὅστις καὶ σώζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς πτώσεως.

Ἡ νεᾶνις ἐν τῇ ἀγκάλῃ τοῦ κ. Μάλσταμιδοῦ εὐρισκομένη. — Ἄ...

Μάλσταμιδοῦς μειδιῶν. — Εὐτυχῶς τῆς προσέλαβον ἄλλοις θὰ ἐκάμνατε κακὸν λουτρόν....

Ἡ νεᾶνις διαφεύγουσα τὸν ἐναγκαλισμὸν τοῦ κ. Μάλσταμιδοῦ. — Κύριε.....

Μάλσταμιδοῦς ὑποκλινῶν. — Θεωρῶ ἑμαυτὸν εὐτυχῆ ὅτι σᾶς ἔσωσα.

Ἡ νεᾶνις ἐρυθριῶσα. — Σᾶς εὐχαριστῶ, κ. Μάλσταμιδοῦ.

Μάλσταμιδοῦς ἐκκληκτός. — Πῶς; μὲ γνωρίζετε; ἀλλὰ ποῖαν εἶχα τὴν τιμὴν νὰ σώσω; ...

Ἡ νεᾶνις ἀποσπῶσα ῥόδον ἐκ τῆς ἀνοθέσεως ἣν φέρει ἐπὶ τοῦ στήθους. — Νὰ σᾶς δώσω αὐτὸ τὸ τριαντάφυλλον διὰ τὴν καλωσύνην σας;

Μάλσταμιδοῦς ὑπομειδιῶν μετὰ φιλαρεσκίας. — Εὐχαριστῶς, κυρία μου ... καὶ θὰ τὸ φυλάξω διὰ νὰ σᾶς ἐνθυμοῦμαι.

Ἡ νεᾶνις γελῶσα. — Ὅχι, δᾶ! ... τὸ λέγετε μὲ τὰ σωστά σας; ... | Ἀπομακρυνομένη αὐτοῦ δραμαίως καὶ γελῶσα πόντοτε |.— Χᾶ, χᾶ, χᾶ!

Μάλσταμιδοῦς ὅστις προσεπάθει νὰ θέσῃ τὸ ῥόδον ἐν τῇ κομμοδόχῃ αὐτοῦ, ἀφίρει τὴν κεφαλὴν. — Κυρία μου... Μπᾶ! ποῦ ἐπέγχε; | Φέρει κύκλῳ τὰ βλέμματα, οὐδαμοῦ ὅμως βλέπει τὴν νεάνειδα. |

Τὶ ὥραφα κόρη! ... ποῖα νὰ ἦνε ἀρά γε; ... Μοῦ εἶπε τὸ ὄνομά μου, κ' ἐγὼ δὲν τὴν γνωρίζω καθόλου ... δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ τὴν εἶδα πούθενά ... Περίεργον! ...

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Μάλσταμιδοῦς, εἶχεν ἀνέλθει διὰ τῆς ἀμαξοστοιχίας τὸν ἕξ καὶ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἰσῆρχετο εἰς τὸν κῆπον τοῦ ξενοδοχείου εὐθὺς ὅπως ἦτο πόντοτε. Τὸ περιστατικὸν ὅμως τοῦ αὐθακοῦ μετέβαλεν οὐσιαστικῶς τὰς σκέψεις αὐτοῦ καὶ ἀντὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν ὡς ἐσκόπει κατ' ἀρχὰς ἐπλανᾶτο ἐν τῇ κήφῳ ἀναζητῶν τὴν ἄγνωστον ἀνοθέτησαν ἡσσανῶμενος μετ' ἀνεκφράστου ἡδονῆς τὸ ῥόδον, ὅπερ ἐστόλιζε τὴν κομμοδόχον αὐτοῦ. Καὶ ἐπλανᾶτο, καὶ εἰς μυρίας παρεδίδατο σκέψεις βεβῆζων καὶ δεκάκις διήλθε πρὸ τῆς σκιάδος παρ' ἣν τὸ βυάκιον ῥεῖ ἐνικοιδοῦς ἐλπίκων νὰ ἴδῃ τὴν ἄγνωστον αὐτοῦ ὀλισθαίνουσαν καὶ πλίν, ὅπως καὶ πάλιν τὴν σώσῃ. Ἀφῆνης ἐνώ ἴστατο ἐκεῖ σύννοος καὶ βεβῆθε τὸ ἥρεμον τοῦ ὕδατος· νάμα παρατηρῶν, αἰσθάνεται γεῖρα διεύρουσαν διὰ τοῦ βροχίονος αὐτοῦ. Στρέφει πλήρως ἐλπίκων ἐνῶ ἡ καρδία του ἤρχιζε νὰ πάλῃ προδρῶς καὶ βλέπει παρ' αὐτῶ τὴν κυρίαν ΚΑΡΙΚΑΕΙΑΝ ΕΥΛΑΡΑΚΗ.

Μάλσταμιδοῦς αὐτῶς ἀπέπησαν αὶ ἐλπίδες καὶ κατεσάγησαν οἱ παλμοί. — Ἄ, ἐσὺ εἶσαι;

Ἡ Κ. Εὐλαράκη λίαν φιλαρέσκως. — Τί εἶχες;

Μάλσταμιδοῦς προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ. — Ἐγὼ;

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Διατί δὲν ἤλθες μὲ τῶν πέντε ὅπως ἐμείναμεν σύμφωνα;

Μαλσταμίδης ἐν στενοχωρίᾳ. — Μά...

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὰς τέσσαρας ἐδῶ.

Μαλσταμίδης μειδιῶν. — Ἄ, εἶπες ἀπὸ τὰς τέσσαρας;

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Πᾶμε νὰ καθήσωμεν εἰς ἐκεῖνο τὸ θρανίον ἐκεῖ.

Μαλσταμίδης προχωρῶν εἰς τὸ θρανίον. — Πᾶμε.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Τί σοῦ συμβαίνει καὶ εἶσαι σκεπτικὸς;

Μαλσταμίδης. — Φοβοῦμαι, Χαρίκλειά μου, ὅτι μᾶς ἐνόησαν καὶ πρέπει νὰ λάβωμεν τὰ μέτρα μας.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Καλὲ δὲν βαρύνεσαι.

Μαλσταμίδης. — Ἄκουσέ με ποῦ σοῦ λέγω.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Μὴ σὲ μέλη καὶ ἔχω ἐγὼ ἕνα σχέδιον...

Μαλσταμίδης. — Προχθές εἶδα τὸν ἄνδρα σου, ὅστις μ' ἐκύταζε μὲ πολὺ περίεργον τρόπον.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Δὲν τοῦ περὶ καμμία ἰδέα.

Μαλσταμίδης. — Ἄν τὸν περᾶσῃ ὁμοῦ;

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Τί δειλὸς ποῦ εἶσαι, καυμένε.

Μαλσταμίδης. — Δὲν εἶμαι δειλός. συλλογίζομαι ἐσένα.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη, καθήμενη ἐπὶ τοῦ θρανίου. — Δί' ἐμὲ μὴ φοβῆσαι. Ἴδου τί ἐσκέφθην.

Μαλσταμίδης ἄρβις πρὸ αὐτῆς. — Δὲν εἴμεθα καλὰ ἐδῶ.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Διατί;

Μαλσταμίδης βλέπει κύκλῳ κύτου. — Ὁ ἥλιος δὲν ἔδυσεν ἀκόμη καὶ ἠμποροῦν νὰ μᾶς ἴδουν. Δὲν βλέπεις τί κόσμος εἶνε;

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Ἄ, καὶ σὴν μᾶς ἴδουν, τί πειροῦσαι: νὰ ἡ ὄρα νὰ μὴν εἰμποροῦμεν νὰ καθήσωμεν πλέον μαζῆ.

Μαλσταμίδης καθήμενος παρ' αὐτῆς. — Ξεύρω κ' ἐγὼ.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Ἐσὺ φοβεῖσαι ἐπειδὴ ἔχεις τὴν ἰδέαν ... νομίζεις ὅτι ὁ κόσμος δίδει καμμίαν προσοχὴν;

Μαλσταμίδης ἀπατόμενος τὴν χεῖρά της. — Εἶσαι ἄγγελος!

Ἡ Κ. Ξυλαράκη ἀποσύρουσα τὴν χεῖρα καὶ μετὰ δέους βλέπουσα πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἰρέχεται ὁ κόσμος. — Μὴν εἶσαι ἀνόητος ... Ἄν σὲ ἴδουν ὅτι μοῦ φιλεῖς τὸ χέρι, βέβαια θὰ ὑποθέσουν ὅτι...

Μαλσταμίδης σφίγγει αὐτῇ τὴν χεῖρα. — Τί νὰ κάμω, ποῦ σὲ πρελλαινόμεαι;

Ἡ Κ. Ξυλαράκη βλέπουσα τὸ ῥόδον ἐν τῇ κομμοδόχῃ τοῦ Μαλσταμίδου. — Ἄ, τί ὄραῖον τριαντάφυλλον.

Μαλσταμίδης. — Σ' ἄρεσαι;

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Ποῦ τὸ κῆρες;

Μαλστ. — Μά... ἐδῶ τὸ ἔκοιφα προτύτερα... ὅταν ἤρχόμην.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Ἐδῶ, εἰς τὸν κήπον; δὲν ἔχει τέτοια τριαντάφυλλα.

Μαλσταμίδης. — Ἐδῶ... εἰς τὴν Κηρυσσιάν... εἰς ἕνα κήπον... ὅταν ἀνέβαινα...

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Ὅμοιάζει μ' ἐκεῖνα ποῦ ἐκόψαμεν πρὸ ὀλίγου ἀπὸ τὸν κήπον τοῦ κυρίου Σημαντάνη.

Μαλσταμίδης. — Ναι;

Ἡ Κ. Ξυλαράκη. — Καὶ δὲν μοὶ τὸ προσφέρει;

Μαλστ. παρασάμενος. — Ναι σοῦ τὸ... Πῶς; δὲν σοὶ προσέφερα;

Ἡ κυρία Ξυλαράκη. — Δὲν πιστεύω.

Μαλσταμίδης ἐκβάλλει τὸ ῥόδον ἐκ τῆς κομμοδόχης καὶ δίδει τοῦτο τῇ Χαρίκλειᾳ. — Ἐχεῖς δίκαιον, αὐτὴ ἡ ἀνησυχία μου ὅτι ὁ ἄνδρας σου... ἴσως.

Ἡ Κ. Ξυλαράκη τοποθετοῦσα τὸ ῥόδον ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς. — Λοιπὸν ἴδου τί ἐσκέφθην. Σήμερον ἐπήραμεν ἀπὸ τὸ σχολεῖον τὴν ἀνεψιάν του καὶ θὰ μείνῃ πλέον μαζῆ μας.

Μαλσταμίδης. — Τὴν ἀνεψιάν του;

Ἡ Κ. Ξυλαρ. — Σὺ λοιπὸν ν' ἀρχίσῃς νὰ τὴν περιποιῆσαι, κ' ἐγὼ μὲ τρόπον θὰ τοῦ δώσω νὰ ἐνοήσῃ ὅτι τὴν ἀγαπᾷς...

Μαλσταμίδης. — Ἐγὼ;

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Καὶ τοιουτοτρόπως δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ὑποπτευθῇ ποτέ τίποτε.

Μαλσταμίδης. — Τί ἀνεψιά εἶνε αὐτή;

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Μία κόρη τῆς ἀδελφῆς του, ποῦ ἀπέθανε. Δὲν τὴν ἐνθυμεῖσαι πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ὅταν...

Μαλσταμίδης. — Ὅταν δὲν μὲ ἠγάπα ἀκόμη.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Ἐγὼ; εἶσαι πολὺ ἀπατημένος... σὺ δὲν μὲ ἠγάπα, ἐγὼ σὲ ἠγάπων πάντοτε.

Μαλσταμίδης. — Καλὰ, καλὰ! αὐτοὶ εἶνε παλαιοὶ λογαριασμοί.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Ἄν θέλῃς τοὺς ξεκαθαρίζομεν καὶ βλέπομεν ποῖος ἔχει ἀδικον.

Μαλσταμίδης.—Μαζή σου ἐγὼ θὰ ἔχω ἄδικον βεβαίως.
 Ἡ κ. Ξυλαράκη.—"Άφησε τὰς γενναιοθωρίας σου κατὰ μέρος...
 Μαλσταμίδης (ἐρευνῶν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ.) — Ποία ἦτο
 αὐτή; [Άφνης ὡσεὶ ἐνθυμούμενος]. "Ά, ἂ... ἐν ἀσχημακρίτισσ...
 μαῦρο, μαῦρο...

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Ναί, ναί ἡ Καλλιόπη.

Μαλσταμίδης.—Καλλιόπη; ἔχεις δίκαιον, τὴν ἐνθυ-
 μούμαι. Εἶνε πάντοτε ἔτσι ἀσχημη;

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Δὲν ἤλλαξε καθόλου.

Μαλσταμίδης σταυρῶν τοὺς βραχίονας.—Καὶ μοῦ προ-
 τείνεις νὰ τῆς κάμνω κόντε;... ἐγὼ;...

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Μὰ ἀφοῦ εἶνε ἀσχημη.

Μαλσταμίδης. "Ενας λόγος διὰ νὰ ἀρηθῶ.

Ἡ κ. Ξυλαράκη μειδιῶσα.—Γιὰ κὺτταξέ με καλὰ
 οὔτε χωρατὰ σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ τὰ λέγῃς αὐτῶ.

Μαλσταμίδης.—Μὰ εἶνε δυνατόν ν' ἀπαίτησ...

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Θὰ τὴν ἰδῆς, εἶνε ἐδῶ...

Μαλσταμίδης.—'Εδῶ; [Ζητῶν νὰ ἐγερούσῃ]. Φεύγω...

Ἡ κ. Ξυλαράκη κρατοῦσα αὐτόν.—Καὶ νὰ ἀρχίσῃς μάλ-
 λιστα ἀπὸ ἀπόψε.

Μαλσταμίδης μειδιῶν.—'Αλλά, Χαρίκλειά μου...

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Νὰ τῆς δώσῃς γνωριμίαν κ' ἐγὼ θὰ
 εἰπῶ τοῦ 'Ισιδώρου ὅτι σοῦ ἀρέσει πρὸ πολλοῦ.

Μαλσταμίδης.—Καὶ λέγεις νὰ τὸ πιστεῦσῃ αὐτός;

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Ποῖος, ὁ 'Ισιώρος; "Ολα τὰ πι-
 στεύει... τὸν ἔχω συνειθίσει ἐγὼ περιζήμα.

Μαλσταμίδης.—Καὶ αὐτὴ;... ἂν καταλόγῃ τίποτε;

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Ποιὰ; ἡ Καλλιόπη;... εἶνε ἕνα
 κουτὸ πλάσμα!... δὲν φαντάζεσαι τί κουτὴ ποῦ εἶνε.

Μαλσταμίδης.—'Ασχημη καὶ κουτὴ!... ὠρρία μὲ
 διώρθωσες...

Ἡ κ. Ξυλαράκη ὑπερηφάνως.—Βλέπεις σχέδιον...

Μαλσταμίδης σκοπύμως.—Καὶ δὲν φοβεῖσαι μήπως, μὲ
 ὄλην τῆς τὴν κουταμάραν, πιστεύουσα εἰς τὰς περιποιήσεις μου,
 μὲ ἀγαπήσῃ ἐπὶ τέλους;

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Τί ἰδέαν πρέπει νὰ ἔχῃς περὶ τοῦ
 ἑαυτοῦ σου!

Μαλσταμίδης μειδιῶν.—Πῶς μὲ ἠγάπησες ἐσύ;
 Ἡ κ. Ξυλαράκη μειδιῶσα.—'Εγὼ τὸ ὁμολογῶ, ἔκμα
 μίαν ἀνοησίαν...

Μαλσταμίδης δυσπρόσωτος.—"Α!

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Αὐτὴ ἡ ἀπάντησις σοῦ ἐχρηιάζετο.

Μαλσταμίδης.—Καὶ ἂν τὴν ἀγαπήσω ἐγὼ;

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Τὴν Καλλιόπην; [Γελῶσα]. "Α, ἄς γελᾶσω!.

Μαλσταμίδης.—Δὲν τὸ φοβεῖσαι αὐτὸ;

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Σὺ νὰ ἀγαπήσῃς αὐτὸ τὸ ἔκτρομα;...
 μὴ χειρότερα!

Μαλσταμίδης.—Δὲν ἔχει καμμίαν ἀνεψιῶν ὠραιότε-
 ραν ὁ κ. 'Ισιώρος;

Ἡ κ. Ξυλαράκη ὑψοῦσα τὴν χεῖρα.—Κύτταξέ ἐδῶ τὴν
 θὰ σοῦ δώσω μίαν μπάτσα...

Μαλσταμίδης περιθάλων καὶ ἀσπαζόμενος αὐτήν.—Κ' ἐγὼ
 ἕνα φιλάκι...

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἔντρομος καὶ ἀπομακρυνομένη αὐτοῦ βιαίως.
 —'Ο 'Ισιώρος!

Μαλσταμίδης μένων ἀκίνητος.—'Αἱ!

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ ΙΣΙΔΩΡΟΣ προκύπτων ἐξ ἄτραπῶς διὰ μέσου πυκνῶν
 δένδρων, ἰδίᾳ.—Πάλιν μὲ αὐτὸν τὸν γαίδαρον εἶνε...

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἰδίᾳ.—Πῶς ἐπρόσθασα!...

Μαλσταμίδης ἰδίᾳ.—Εἶδε;... δὲν εἶδε;...

Ὁ κ. 'Ισιώρος πηχισιάζων.—'Εδῶ εἴσθε;... τί κάμνεις,
 'Αλέξανδρε;

Μαλσταμίδης ἐγειρόμενος.—Καλὰ καὶ σὺ πῶς εἶσαι;

Ὁ κ. 'Ισιώρ.—'Ετσι κ' ἔτσι... Κάθησε, διακί ἐσηκώθης;

Μαλσταμίδης.—Δὲν εἶπον τίποτε διὰ νὰ μοῦ κρατή-
 σουν φαγὶ καὶ φοβοῦμαι μήπως μείνω νηστικός,

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Θὰ φάμε μαζὴ, κύριε Μαλσταμίδη.
 "Ισα ἴσα παρήγγειλα διὰ τέσσαρας καὶ πρὸ ὀλίγου ἔμαθον ὅτι

ὁ ἀδελφός μου δὲν θὰ ἔλθῃ.
 Μαλσταμίδης.—Σὰς εὐχαριστῶ, κυρία μου, ἀλλὰ φο-
 βοῦμαι μήπως σὰς δώσω βάρος.

Ἡ κ. Ξυλαράκη.—Μπᾶ, καθόλου μάλιστα. Καθήσατε.

Μαλσταμίδης.—Θὰ σὰς ζητήσω τὴν ἄδειαν νὰ πάγω μίαν στιγμὴν
 ἐπάνω, διότι πρέπει νὰ διορθώσω ὀλίγον τὴν τουαλέτταν μου.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — "Ὅπως ἀγαπάτε.

Μαλισταμίδης χαιρετίζων καὶ ἀπερχόμενος ἰδίᾳ. — Αἴψα!... παρ' ὀλίγον νὰ μᾶς πιάση.

Ἡ κ. Ξυλαράκη μετὰ μικρὰν σιγὴν βλέπουσα τὸν Ξυλαράκην, ὅστις εἶνε βεβηθυσμένος εἰς σκέψεις. — Τί σκέπτεσαι;

Ἡ κ. Ἰσιδώρος ἐξερχόμενος τῆς βέμβης αὐτοῦ. — Τίποτε.

Ἡ κ. Ξυλαράκη μετὰ μικρὰν σιγὴν. — Ὁρατὶ δὲν εἶνε ἐδῶ;

Ἡ κ. Ἰσιδώρος πνίγων στεναγμόν. — Ναι, πολὺ ὠρατὶ.

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἰδίᾳ. — Εἶδεν ἄρα γες τίποτε; . . . δὲν πιστεύω, διότι μόλις ἤκουσα τὸ βήμά του ἀμέσως ἐτραβήχθην. Δὲν εἶχε καιρὸν νὰ παρατηρήσῃ. . . "Ἐπειτα πῶς νὰ ἰδῇ. . . ὁ ἥλιος ἔδωσε καὶ εἶνε τὸσον σκοτεινὰ ἐδῶ. . . Ἄλλ' ἄμα μὲ ἰδῇ μὲ τὸν Ἀλέξανδρον, ἔτσι γίνεται. . . ἐπῆρε αὐτὴν τὴν κακὴν συνήθειαν. . . Ἄ, τὸ σχέδιόν μου θὰ τὰ διορθώσῃ ὅλα!

Ἡ κ. Ἰσιδώρος ἰδίᾳ. — Πρέπει νὰ ἐξακριβώσω τί συμβαίνει ἐπὶ τέλους, διότι αὐτὰ δὲν μ' ἀρέσουν ἐμένα. Εἶνε τώρα ὀλίγος καιρὸς ποῦ δὲν θέλει νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ κοντὰ τῆς. . . Αὐτὸς βεβιάως τὴν ἀγαπᾷ. . . τὸν ἀγαπᾷ ὅμως καὶ ἡ Χαρίκλεια; Ἐδῶ εἶνε τὸ ζήτημα! . . . καὶ ἂν τὸν ἀγαπᾷ; . . . Ἄν τὸν ἀγαπᾷ! . . . ἂ, θὰ τὴν πάρῃ καὶ θὰ τὴν σηκώσῃ! . . .

Ἡ κ. Ξυλαράκη μειδιῶσα. — Αἴ, ἀκόμη σκέπτεσαι; Τὰ μισὰ τῆς χιλιάδας πεντακόσια εἶνε. . . δὲν εἶνε παραπάνω.

Ἡ κ. Ἰσιδώρος. — Ἐγὼ ἓνα κεφαλόπουνον. . .

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Ὁ ἐκάρησες σὲ κανένα ρεύμα πάλιν.

Ἡ κ. Ἰσιδώρος. — Δὲν ἤξεύρω ἀλλὰ πάγει νὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι μου. . .

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Δυσάρεστον αὐτό.

Ἡ κ. Ἰσιδώρος μετὰ τινα σιγὴν. — Τί ἰδέα σοῦ ἦλθε νὰ προσκαλέσῃς τὸν Μαλισταμίδη νὰ φάγῃ;

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Νὰ δᾷ ἡ ὥρα! . . . Ὁ ἄνθρωπος εἶνε πάντοτε μαζὶ μας τὸσον εὐγενῆς. . . καὶ ἡμεῖς δὲν τοῦ εἴπαμε ποτὲ νὰ ἔλθῃ νὰ φάγῃ μίαν σοῦπα ἔς τὸ σπῆτι. . .

Ἡ κ. Ἰσιδώρος. — Ἐνὰς λόγος περισσότερον. . .

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Τὸν εὐρίσκομεν ἐδῶ εἰς τὴν ἐξοχὴν, τί ἀπλούστερον παρὰ νὰ τὸν κρατήσωμεν;

Ἡ κ. Ἰσιδώρος. — Ἄν δὲν τοῦ ἔλεγες τίποτε θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ φύγωμεν τώρα.

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἐκπληκτος. — Νὰ φύγωμεν;

Ἡ κ. Ἰσιδώρος μετὰ μικρὰν σιγὴν. — Μὲ ποιεῖ πολὺ τὸ κεφάλι μου καὶ νὰ εὐρωμεν τρόπον νὰ μὴ μείνωμεν.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Ὁ, καύμενε καὶ σύ. . . κάμε ὀλίγην ὑπομονὴν. . . θὰ σοῦ περάσῃ.

Ἡ κ. Ἰσιδώρος. — Ἀδύνατον! ἀισθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου εἰς κακὴν κατάστασιν.

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἰδίᾳ. — Ὅυτε τὸ κεφάλι τοῦ τὸν ποιεῖ, οὔτε τίποτε. . . Ἐτσι μοῦ τὰ λέγει διὰ νὰ μὴ φάγῃ μαζὶ μὲς ὁ Ἀλέξανδρος. . . Τί ἤθελα νὰ τὸν προσκαλέσω. . . αὐτὸ τὸν ἐπέεραξε περισσότερον, διότι ἔως πρὸ ὀλίγου ποῦ δὲν τὸν εἶχεν ἰδεῖ ἐπετοῦσεν ἀπὸ τὴν χαρὰν του, καὶ ἔλεγεν ὅτι σπανίως διεσκέδασεν ὅπως σήμερον. Κάτι πρέπει νὰ ἔχη ἐννοήσῃ, ἀλλὰ κρύπτεται. . . δὲν θέλει νὰ μοῦ δείξῃ τίποτε. Ἐμένα δὲν μὲ ὑποπτεύεται βέβαια, αὐτὸν ὅμως. . . ἀλλέως δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐξηγήσω αὐτὴν τὴν μεταβολὴν. Τὸ σχέδιόν μου θὰ καταστρέψῃ πᾶσαν ὑποψίαν του. . . εἶναι τὸσον μωρόπιστος, ὥστε θὰ πιστεύσῃ ἀμέσως. Τί καλὰ ποῦ τὸ ἐσκέψθην, καὶ μὲ τὴν ὥραν του, διότι αὐριον ἴσως θὰ ἦτο πολὺ ἀργά. Πολὺ σκεπτικὸς εἶναι. . . κάτι πρέπει νὰ ἐνόησεν! . . .

Ἡ κ. Ἰσιδώρος ἰδίᾳ. — Διατί ἐπιμένει νὰ μείνωμεν; Ἄφου τῆς λέγῃ ὅτι ἔχω κεφαλόπουνον, ἔπρεπεν αὐτὴ νὰ μοῦ εἰπῇ νὰ φύγωμεν, ὅπως κάμνω ἐγὼ, ὅταν μοῦ τὸ λέγῃ αὐτή. . . καὶ μοῦ τὸ λέγει τὸσον συχνά. Νὰ ὑπάρχῃ καμμία συνεννόησις μεταξὺ των; . . ἀδύνατον! . . Ἀπλὴν φιλαρέσκειαν μόνον δεῖκνυε. . . καὶ αὐτὸ κακόν, ἀλλὰ τέλος πάντων τί νὰ γείνη; μήπως δὲν εἶναι γυναικίκα καὶ αὐτή; . . Ἄλλ' αὐτὸς. . . αὐτὸς εἶναι κακοήθης καὶ ἂν ἠμπορούσα νὰ τοῦ στρίψω τὸ λαρυγγί θὰ τοῦ τὸ ἔστριβα. . . Τί νὰ ἔλεγαν ἐδῶ ποῦ ἐκάθητο; . . Δὲν πρέπει νὰ τοῦ τὸ εἶχεν εἰπῇ ἀπὸ πρωτῆτερα, διότι ἐγὼ τὸν παρετήρησα. . . ἐφάνη πολὺ εὐχαριστημένος ὅτι θὰ φάγῃ μαζὶ μὲς. Ὅχι, ὄχι! δὲν ὑπάρχει καμμία συνεννόησις, ὅλα αὐτὰ τὰ πλάττω μὲ τὸν νοῦν μου. . . ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ φάγωμεν ἐδῶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ. . . καὶ ἂν ἐξακολουθῇ νὰ ἐπιμένῃ θὰ εἰπῇ ὅτι ὑπάρχει συνεννόησις.

Ἡ κ. Ξυλαράκη μετὰ διαφέροντος. — Πῶς εἶσαι;

Ἡ κ. Ἰσιδώρος στένων. — Χειρότερα.

Ἡ κ. Ευλαράκη.—Νὰ φύγωμεν τότε.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος ἰδίᾳ μετ' εὐχαριστήσεως. — Ὅταν λέγω ἐγὼ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη συνεννόησις!

Ἡ κ. Ευλαράκη.— Λέγομεν καὶ τοῦ Μαλσταμίδου νὰ ἔλθῃ νὰ φάγῃ μαζί μας.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος ἐκπληκτος.— Αἶ;

Ἡ κ. Ευλαράκη.— Εἰς τὸ σπίτι κάτω.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος ἰδίᾳ, μετὰ δυσαρσεκείας. — Ἡ συνεννόησις ὑπάρχει!

Ἡ κ. Ευλαράκη ἀφελῶς.— Καὶ ἔτσι χωρὶς νὰ δεῖξωμεν τίποτε, βλέπονται καὶ ποῖος ἠξεύρει. . .

Ὁ κ. Ἰσιδωρ. διαπορῶν.— Βλέπονται;.. Βλέπονται;.. ποῖοι!..

Ἡ κ. Ευλαράκη.— Ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Καλλιόπη.

Ὁ κ. Ἰσιδωρ.— Ἡ Καλλιόπη;.. τί σχέσιν ἔχει ἡ Καλλιόπη;..

Ἡ κ. Ευλαράκη.— Μά. . . καθὼς ἐνόησα πρέπει νὰ τοῦ πονῇ τὸ δοντάκι τοῦ Μαλσταμίδου.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος.— Διὰ τὴν Καλλιόπην;

Ἡ κ. Ευλαρ.— Ἀπὸ κάτι ἀρχαῖς μέσαις ποῦ μοῦ ἔλεγεν;..

Ὁ κ. Ἰσιδωρος φαιδρυνόμενος.— Ὅχι δά!

Ἡ κ. Ευλαράκη ἰδίᾳ.— Τὸ ἔχαψε!

Ὁ κ. Ἰσιδ. καθήμενος παρ' αὐτῆς.— Γιὰ πέσμου τί σοῦ ἔλεγεν;

Ἡ κ. Ευλαράκη ἀναζητοῦσα τὰς λέξεις αὐτῆς.— Μά. . . ὅτι εἶνε πολὺ νόστιμη. . . ὅτι εἶνε ἡ μόνη νέα τῶν Ἀθηνῶν ποῦ τοῦ ἀρέσει. . . ὅτι τὴν εὐρίσκει εὐφρασεστάτην. . .

Ὁ κ. Ἰσιδωρος περιχαρῆς.— Ἐτσι αἶ; . . Καὶ ποῦ τὴν εἶδεν; . . αὐτὴ σήμερον ἐβγήκεν ἀπὸ τὸ σχολεῖον. . .

Ἡ κ. Ευλαράκη.— Αἶ, καλὰ εἶσαι! . . Καὶ δὲν τὴν ἐνθυμεῖται πρὸ τεσσάρων ἐτῶν, ὅταν ἤρχετο εἰς τὸ σπίτι;

Ὁ κ. Ἰσιδωρος.— Τὴν ἐνθυμεῖται ἀπὸ τότε;

Ἡ κ. Ευλαράκη.— Βέβαια. . . ἔπειτα κάπου μοῦ ἔλεγεν ὅτι τὴν εἶδεν. . . εἰς τὰς ἐξετάσεις τῆς νομίζω. . . καὶ εἰς ἐκείνην τὴν ἐκδρομὴν ποῦ ἐπῆγεν ὅλο τὸ σχολεῖον πέρυσιν;..

Ὁ κ. Ἰσιδωρος.— Εἰς τὴν Καισαριανήν;

Ἡ κ. Ευλαράκη.— Ναί, ναί, ἔτσι μοῦ φαίνεται. . . καὶ τὴν ἐθαύμασε μάλιστα διὰ τὸν χορὸν τῆς.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος ἐνθαυρῶν σχεδόν.— Τὴν καυμένην τὴν Καλλιόπην. . .

ΜΗΤΙΑΣΗΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Δὲν ἤξεύρεις τί μοῦ ἔλεγε τόσην ὥραν...

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Νὰ εἶχε τύχην νὰ τὴν ἔπαιρνε, διότι εἶναι πολὺ καλὸς νέος ὁ Μαλσταμιδῆς.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Αὐτὸ εἶνε τὸ σχέδιόν μου.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Νὰ τὴν πάρῃ ;

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Βεβαίως.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος ἀναπνέων ἐκ χαρᾶς. — Μὰ αὐτὸ εἶνε λαμ-
πρὸν σχέδιον.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Ἀκουῦς ἐκεῖ !

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Πῶς θὰ τὸ κατορθώσῃς ὁμῶς ;

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Μὴ σὲ μέλη.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος εἰς ἄκρον περιχαρῆς. — Ἄχ, δὲν ἤξεύρεις τί χαρὰν μοῦ δίδεις, Χαρίκλειά μου. . . Ὁρφανὸν τὸ καυμένον, χωρὶς προῖκα, καθὼς εἶνε. . . ἂν καὶ θὰ τῆς δώσω ἐγὼ κάτι τί . . . ἀλλὰ τί νὰ τὸ κάμῃ καὶ αὐτό ; . . Ὁ Μαλσταμιδῆς εἶνε τόσον πλούσιος ! . .

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Νὰ μὲ ἀφήσῃς ὁμῶς νὰ διευθύνω ἐγὼ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. . .

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Ἐννοεῖται . . . κάμε ὅ,τι θέλεις.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Ὡστε νὰ τοῦ εἰπῶ νὰ ἔλθῃ μαζί μας τώρα ποῦ θὰ κατέβωμεν ;

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Διατί νὰ κατέβωμεν ;

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Μὰ . . . διὰ τὸ κεφάλι σου . . .

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Ἄ, μοῦ ἐπέρασε . . . δὲν ἔχω πλέον τίποτε.

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἰδίᾳ. — Δηλαδή δὲν εἶχε ποτὲ τίποτε.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Νὰ φάγωμεν ἐδῶ . . . καὶ αὔριον τοῦ λέγομεν κ' ἔρχεται εἰς τὸ σπίτι . . . τοῦ λέγεις μάλιστα νὰ ἔρχεται δύο τρεῖς φοραῖς τὴν ἐβδομάδα . . . καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν καὶ καθημέραν.

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἀνήσυχος. — Νὰ σοῦ εἰπῶ ὁμῶς ἓνα πρᾶγμα . . . δὲν πρέπει νὰ δεῖξωμεν πολλὴν βίαν . . . δὲν πρέπει νὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὸν ἐξαναγκάζομεν εἰς αὐτό.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Ὅχι βέβαια.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Διότι εἶνε ἀλήθεια, ὅτι κάπως τοῦ ἄρέσει τώρα . . . ξεύρω ὁμῶς ἐγὼ ἂν θὰ τοῦ ἄρῃσι πάντοτε ;

Ὁ κ. Ἰσίδωρος περιαλγῆς. — Ἄ ! . .

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Ἐνδεχόμενον καὶ νὰ μὴ θελήσῃ νὰ τὴν πάρῃ.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος ἐν ἀπορία μεγίστη. — Ἄν τὴν ἀγαπᾷ!

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Ἐνδεχόμενον λέγω...

Ὁ κ. Ἰσιδωρος σκεπτικός. — Ἐννοῶ...

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Καὶ ἂν δὲν τὴν πάρῃ ἐξάφνα μετὰ ἐν ἔτος, δὲν πρέπει νὰ δεῖξωμεν ἡμεῖς ὅτι ἐθυμώσαμεν μαζὶ τοῦ, διότι τότε τὸ κόσμος θὰ εἶπῃ, ὅτι αἱ περιποιήσεις μας ὅλαι εἶχον ἓνα συμφέρον...

Ὁ κ. Ἰσιδωρος συναινεῖ καὶ διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς. — Ἔχεις δίκαιον.

Ἡ κ. Ξυλ. Καὶ δὲν συμφέρει νὰ τὸ εἶπῃ ὁ κόσμος αὐτό.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος. — Ὁ σκοπὸς ὅμως εἶνε νὰ κατορθώσῃς νὰ τὴν πάρῃ.

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Αὐτὸ εἶνε δική μου δουλειά... ἐγὼ εἶχω τὸ σχέδιόν μου.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος ἐγειρόμενος. — Καὶ εἶνε λαμπρόν. Πᾶμε τώρα, διότι πλησιάζει καὶ ἡ ὥρα τοῦ γεύματος.

Ἡ κ. Ξυλαράκη λαμβάνουσα τὸν βραχίονά του. — Πᾶμε.

Ὁ κ. Ἰσιδωρος ἰδίᾳ. — Τὴν καυμένην τὴν Χαρίκλειάν μου! ... καὶ μοῦ ἐπερνοῦσαν τέτοιαις ἰδέαις! ... Αὐτὴ νὰ σκέπτεται διὰ τὴν Καλλιόπην κ' ἐγὼ ὁ ἀνόητος νὰ υποθέτω... Τί ἀνόητος ποῦ εἶμαι καμμιά φορὰ! ... Καὶ αὐτὸν τὸν καυμένον τὸν Ἀλέξανδρον πῶς τὸν ἠδίκησα! ...

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἰδίᾳ. — Εἶν' ἡ ἀλήθεια ὅτι δὲν ἐφοβοῦμην νὰ εὔρω πολλὰς δυσκολίας, δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ τὸ χάψῃ καὶ μὲ τὴν εὐκολίαν! Δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ἐννοήσῃ τίποτε... ἢ καὶ ἂν ἐνόησε τώρα δὲν φοβοῦμαι πλέον. Θὰ μείνῃ ἡσυχος δι' ἐν ἔτος τοῦλάχιστον.

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Μαλσταμιδῆς ἀπομακρυνθεὶς τοῦ ζευγους Ξυλαράκη ἀνῆλθεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐξήτησε δωμάτιον, ἠύτρεπίσθη ἐν τάχει καὶ κατῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀγνώστου ἀνοδοτεῖρας· διότι ἂν καὶ ἦτο σφόδρα ἐρωτευμένος μετὰ τῆς κυρίας Χαρίκλειας Ξυλαράκη δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσθῆσθαι ἐκ τῆς μνήμης αὐτοῦ τὴν ὡραίαν ἐκείνην νέαν, ἣν ἐκ τυχαίας ὄψεως συμπτώσεως ἔσωσεν ἐξ ἀναποράστου λουτροῦ.

Μαλσταμιδῆς μετὰ τὴν ἐν τοῖς δωματίοις ἔρευναν. — Πρέπει νὰ ἔρυσεν!... ἀλλὰ ποῖα νὰ ἦτο;... Καὶ μὲ πόσῃ χάριν ἐμετ-
δία!... Μίαν στιγμὴν τὴν ἐκράτησα εἰς τὴν ἀγκάλῃν μου κ' ἐνόμισα ὅτι ἦμην εἰς τὸν παράδεισον!... Τί μέση!... δακτυλι-

δένια... [Στένων]. Δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀρήσω τόσον γρήγορα... ἀλλὰ ἐκοκκίνισε καὶ ἐτραβήχθη μόνη της... μοῦ ἔφάνη κ' ἐμὲ ὅτι θὰ ἦτο ἄτοπον νὰ τὴν κρατήσω περισσότερον... ἐν τούτοις χωρὶς νὰ θέλω τὴν ἐκράτησα ὀλίγον... Εἶνε τόσον φυσικὸν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα... καὶ τόσον εὐχάριστον! ... Δυστυχία μου, ἂν μ' ἔδλεπεν ἡ Χαρίκλεια ἐκείνην τὴν στιγμὴν... δὲν θὰ εἶχα ἡσυχίαν δι' ἓνα μῆνα τοῦλάχιστον... Καὶ καλὰ ποῦ δὲν μὲ εἶδε, διότι θὰ ἐλυπεῖτο... καὶ δὲν θέλω νὰ τὴν λυπῶ τὴν καυμένην!... Εἶναι τόσον καλὴ... καὶ μὲ ἀγαπᾷ!... ἐνῶ ἐγὼ κάθημαι καὶ σκέπτομαι αὐτὴν τὴν νέαν... Εἶμαι καὶ ἀδίκος καὶ ἀνόητος, ἀφοῦ τὴν ἀγαπῶ κ' ἐγὼ τί βρασνίζω τὸν νοῦν μου μὲ αὐτὴν τὴν ἄλληλν... Ἄς πάγω νὰ εὔρω τὴν Χαρίκλειάν μου... [Βλέπων αἴφνης τὴν νεάνίδα] Μπα!... νὰ τὴν...

Ἡ Νεᾶνις ὑπομειδιῶσα. — Πῶς δὲν εἶθε εἰς τὸν κῆπον, κύριε Μαλσταμιδῆ;

Μαλσταμιδῆς μειδιῶν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως. — Κ' ἐγὼ σὰς ἐξήτουν τόσον ὦραν.

Ἡ Νεᾶνις ἐκπληκτος. — Ἐμεῖ;

Μαλσταμιδῆς. — Μάλιστα, κυρία μου...

Ἡ Νεᾶνις εἰρων. — Διὰ νὰ σὰς εὐχαριστήσω καὶ πάλιν ὅτι μ' ἐσώσατε ἀπὸ τὸ λουτρόν;

Μαλσταμιδῆς αἰσχυνητῶς. — Ἄ, σὰς παρακκλῶ...

Ἡ Νεᾶνις. — Διὰ τί ἄλλο νὰ μὲ ζητήσετε;

Μαλσταμιδῆς συγκυχυμένος. — Μὰ...

Ἡ Νεᾶνις μειδιῶσα. — Ἐὰν δὲν σὰς ἤρκασεν ἓνα εὐχαριστῶ νὰ σὰς εἰπῶ καὶ ἄλλα...

Μαλσταμιδῆς. — Ὅχι, δά...

Ἡ Νεᾶνις. — Καὶ ἂν ἐπετάξατε τὸ τριαντάφυλλον μου νὰ σὰς δώσω ἄλλο.

Μαλσταμιδῆς φέρων τὸ βλέμμα εἰς τὴν κομβιοθήκην αὐτοῦ. — Νὰ τὸ πετάξω;... Μπα, θὰ μοῦ ἔπασε... [Προσποιούμενος ὅτι ἔρευνᾷ κύκλῳ αὐτοῦ]. Ποῦ μοῦ ἔπασε;

Ἡ Νεᾶνις. — Μὴ τὸ ζητήτε... δὲν ἀξίζει τὸν κόπον... ἀρκεῖ ὅτι δὲν τὸ ἐπετάξατε...

Μαλσταμιδῆς. — Σὰς βεβαίω...

Ἡ Νεᾶνις διδούσα αὐτῷ τὴν ἀνοδοτέμην αὐτῆς. — Τότε νὰ

σας τὰ δώσω ὅλα... τοιουτοτρόπως ὅσα καὶ ἂν χάσετε πάν-
τοτε θὰ σας μείνῃ ἓνα.

Μαλσταμίδης ἐνθουσιωδῶς.—"Ὅλα, ὅλα, κυρία μου, ἀλλὰ
πῶς νὰ σας εὐχαριστήσω...

Ἡ Νεἶνις.—Εὐκολώτατα.

Μαλσταμίδης ὑποκλίνων.—Λέγετε, κυρία μου.

Ἡ Νεἶνις.—Βοηθήσατέ με νὰ εὑρῶ τὸν θεῖόν μου τὸν
ὁποῖον ζητῶ πρὸ τῆς ὥρας...

Μαλσταμίδης προσφέρων αὐτῇ τὸν βραχίονά του.— Εὐχα-
ρίστως... Ποῶς εἶνε ὁ θεὸς σας;

Ἡ Νεἶνις προχωροῦσα μετὰ τοῦ Μαλσταμίδου.— Ποῶς εἶνε
ὁ θεὸς μου; [Γελῶσα] Χάχ, ἄχ, ἄχ ἄ! τί ἐρώτησις!

Μαλσταμίδης ἰδίᾳ.—Δουτάκια μιὰ φορὰ!

Ἡ Νεἶνις.—Πῶς δὲν γνωρίζετε τὸν θεῖόν μου;

Μαλσταμίδης.—"Ὅχι, σας βεβαίῳ.

Ἡ Νεἶνις ἰδίᾳ.—Δηλαδή δὲν ἀναγνωρίζετε ἐμέ.

Μαλσταμίδης ἰδίᾳ.—Καὶ τί χειλάκια!... κορλλιένια!...

Ἡ Νεἶνις ἰδίᾳ.—Δὲν θὰ ἦτο κακὴ ιδέα νὰ τὸν ἀρῆσω δι'
ὀλίγην ὥραν εἰς αὐτὴν τὴν ἄνοιαν...

Μαλσταμίδης ἰδίᾳ.—Τί μάτια!... φωτιαῖς βγάξουν;...

Ἡ Νεἶνις.—"Ὡστε δὲν τὸν γνωρίζετε;...

Μαλσταμίδης.—"Ὅχι... καὶ περιμένω νὰ μοι εἰπῆτε,
ποιὰ εἴσθε σεῖς, ἥτις μὲ γνωρίζετε τόσο καλὰ... διότι δὲν
σας εἶμαι ἄγνωστος.

Ἡ Νεἶνις μειδιῶσα ἐπιχαρίτως.—Καθόλου μάλιστα.

Μαλσταμίδης ἰδίᾳ.—Πῶς τὸ εἶπεν αὐτό... Πρέπει νὰ
τῆς ἔκμα ἐντόπωσιν...

Ἡ Νεἶνις ἰδίᾳ.—Περίεργον... νὰ μὴ μὲ ἀναγνωρίσῃ ἀκόμη...

Μαλσταμίδης.—Λοιπὸν ποιὰ εἴσθε σεῖς καὶ ποῶς
εἶνε ὁ θεὸς σας;

Ἡ Νεἶνις.—Παρατηρῶ ὅτι εἰσῆλθοντες εἰς ὅλα σχεδὸν τὸ
δομάτιον χωρὶς νὰ κυττάξωμεν ἂν εἶνε ποῦθενά. Τὸν εἶδατε καθόλου;

Μαλσταμ.—Τὶ ὄφελεῖ νὰ τὸν ἰδῶ, ἀφοῦ δὲν τὸν γνωρίζω.

Ἡ Νεἶνις.—Δὲν εἶνε οὗτ' ἐδῶ.

Μαλσταμίδης.—Διατί μοῦ τὸ εἶπεν αὐτό; Μήπως
ἤθελε νὰ μοῦ δώσῃ νὰ ἐννοήσω ὅτι ἐπρόσεχεν εἰς ἐμέ;

Ἡ Νεἶνις.—"Ἰσως νὰ εἶνε εἰς τὸν κῆπον. Πηγαίνομεν ἐκεῖ;

Μαλσταμίδης.—Πηγαίνομεν ὅπου θέλετε, κυρία μου...
καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ἂν τὸ ἐπιθυμήτε.

Ἡ Νεἶνις γελῶσα.—"Ὅχι, δὲν τόσον μακριά...

Μαλσταμίδης.—"Ὁ δρόμος θὰ μοῦ φανῇ τόσον σύντο-
μος μάζη σας...

Ἡ Νεἶνις.—Καὶ τί θὰ εἰπῆ μία κυρία τὴν ὁποίαν θαυμάζετε;

Μαλσταμίδης.—Ποῖα κυρία;

Ἡ Νεἶνις.—Ἐλάτε τώρα, κάμνεται ὅτι δὲν ἐννοεῖτε...

Μαλσταμίδης ἐθροθυόμενος.—Σας βεβαίῳ.

Ἡ Νεἶνις.—Προσέξατε τῆς σιλάκις νὰ μὴ μὲ ῥίξετε...
καὶ τότε ὅλη σας ἡ δόξα ὅτι μ' ἐσώσατε θὰ πάγῃ χαμένη.

Μαλσταμίδης κατερχόμενος τὴν κλίμακα μετὰ τῆς νεάνιδος.
—Προσέχω, προσέχω... ἀλλὰ μὲ τί κακίαν μοῦ τὰ λέγετε ὅλα...

Ἡ Νεἶνις γελῶσα.—Ποῦ εὐρίσκατε τὴν κακίαν ὅταν σας
λέγω ὅτι θαυμάζετε μίαν κυρίαν;... καὶ ἔχετε δίκαιον
εἶνε τόσο ὠραία...

Μαλσταμίδης.—Μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπατάσθε.

Ἡ Νεἶνις.—"Ὅτι εἶνε ὠραία;

Μαλσταμίδης.—"Ὅχι, ὅτι τὴν θαυμάζω.

Ἡ Νεἶνις γελῶσα.—"Ἄ, ἄ! θέλετε νὰ μᾶς τὸ κρατήσετε
καὶ μυστικόν;

Μαλσταμίδης.—Ποῶς σας τὸ εἶπεν;

Ἡ Νεἶνις.—"Ἡ ἀνεψιά της, εἴμεθον μάζη εἰς τὸ σχολεῖον,
καὶ πολὺ φίλοι.

Μαλσταμίδης.—Ἡ Καλλιόπη;

Ἡ Νεἶνις μειδιῶσα.—Βλέπετε πῶς συνεννοούμεθα;

Μαλσταμίδης ὀργίμως.—"Ἄ, αὐτὴ ἡ ἀνόητη σας τὰ εἶπει...
καὶ τὰ ἐπιστεύσατε σεῖς;

Ἡ Νεἶνις.—"Ἀνόητη;

Μαλσταμίδης μετρίως.—"Ἄ, κυρία μου, σας βεβαίῳ
ὅτι εἶνε συκοφαντία...

Ἡ Νεἶνις.—Αὐτὸ σας συμφέρει νὰ λέγατε σεῖς.

Μαλσταμίδης ὀργίμως.—"Ἐπειτα πῶς δὲν ἐντρέπη νὰ
σας εἰπῆ τέτοια πράγματα, καὶ νὰ κατηγορῇ τὴν θεῖαν της...

Ἡ Νεἶνις ἐκθύμως.—Δὲν τὴν κατηγοροῦσεν... ἔκ τούναντιον
μάλιστα! μοῦ ἔλαγε τόσοις ἐπαινοῦς δι' ἐσᾶς, ὅστις θυσιάζε-
σθε ὑπὲρ αὐτῆς.

Μαλσταμίδης ὀργίλος. — Μὲ συγχωρεῖτε διὰ τὴν φίλην σας, ἀλλὰ θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ τὴν ἀποκαλέσω παληκορόρισον...

Ἡ Νεῶνις ἐκπληκτος. — Παληκορόρισον;

Μαλσταμίδης. — Μάλιστα, διότι αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα τῆς ἀρμόζει.

Ἡ Νεῶνις. — Τὴν γνωρίζετε;

Μαλσταμίδης. — Ὅχι, εὐτοχῶς.

Ἡ Νεῶνις. — Καὶ τότε πῶς ἐβόμβηξε τοιοῦτοτρόπως περὶ αὐτῆς;

Μαλσταμίδης. — Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ὅπου μοῦ εἶπατε ἠμπορῶ νὰ ἔχω ἄλλην ἰδέαν περὶ αὐτῆς;

Ἡ Νεῶνις. — Κυττάξτε πῶς εἶνε καμμιά φορά τὰ πράγματα. Αὐτὴ ἔχει τὴν καλλιτέραν ἰδέαν περὶ ὑμῶν.

Μαλσταμίδης. — Πού μὲ εἶδε, πού μὲ ξέρει;

Ἡ Νεῶνις. — Πῶς; δὲν τὴν ἐβλέπατε εἰς τὸ σπῆτι τοῦ κ. Ξυλαράκη;

Μαλσταμίδης. — Ἄλλοτε, ὅτε ἦτο μικρά' πρὸ τεσσάρων ἔμως ἐτῶν δὲν τὴν ἐπανείδον πλέον καὶ νὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν δὲν λυποῦμαι καθόλου.

Ἡ Νεῶνις. — Ἐκεῖνη ὅμως σὰς ἐνθυμεῖται.

Μαλσταμίδης. — Μοῦ εἶνε πολὺ ἀδιάφορον.

Ἡ Νεῶνις. — Πόσαις φοραῖς ὅταν ἐβγαίναμεν περίπατον μὲ ὄλον τὸ σχολεῖον, σὰς ἀπαντούσαμεν ἔριππον... καὶ μοῦ ἔλεγε...

Μαλσταμίδης. — Κυρία μου, σὰς ὀρκίζομαι ὅτι δὲν ἔχω καμμὴν περιέργειαν νὰ μάθω τί σὰς ἔλεγεν αὐτὴ. Ἐὰν θέλατε νὰ μ' εὐχαριστήσετε θὰ σὰς παρακαλέσω νὰ μοῦ εἰπῆτε ποία εἴσθε σεῖς...

Ἡ Νεῶνις. — Καὶ κατὰ τί θὰ σὰς ὠφελήσῃ; ... μὴπως φροντίζετε νὰ εὑρετὲ τὸν θεῖόν μου;

Μαλσταμίδης δυσανασχετῶν. — Μὰ ἀφοῦ δὲν μοῦ λέγετε ποῖος εἶνε...

Ἡ Νεῶνις θρυπτιμένη φιλαρέσκως. — Μ' ἔχετε τὴν ὥραν εἰς τὸν κῆπον καὶ μὲ κουράζετε μὲ τὴν ὀμιλίαν σας...

Μαλσταμίδης ἐκπληκτος. — Κυρία μου...

Ἡ Νεῶνις μειδιῶσα. — Μὲ τοὺς περιπάτους σας θέλω νὰ εἰπῶ...

Μαλσταμ. — Ἐλάτε νὰ καθήσωμεν ἂν εἴσθε κουρασμένη.

Ἡ Νεῶνις. — Νὰ καθήσωμεν;

Μαλσταμίδης. — Μίαν στιγμὴν... ἰδοὺ, αὐτὸ τὸ θρανίον...

Ἡ Νεῶνις. — Καὶ πότε θὰ εὑρωμεν τὸν θεῖόν μου;

Μαλσταμίδης. — Θὰ τὸν εὑρωμεν, μὴ σὰς μέλη.

Ἡ Νεῶνις καθημένη. — Δὲν ἠμπορῶ νὰ σὰς ἀρνηθῶ τίποτε, ἀφοῦ... μ' ἐσώσατε...

Μαλσταμίδης. — Θὰ μοῦ τὸ λέγετε κάθε στιγμὴν αὐτὸ;

Ἡ Νεῶνις. — Διὰ νὰ μὴ τὸ λησμονήσετε... τὸ μνημονικόν σας εἶνε τόσο ἀσθενές...

Μαλσταμίδης. — Εἰπέτε μοι καλλίτερα ποία εἴσθε;

Ἡ Νεῶνις. — Εἰμαι ἡ φίλη τῆς Καλλιόπης, τοῦτο σὰς ἀρκεῖ πρὸς τὸ παρόν.

Μαλσταμίδης δυσφόρος. — Πάλιν μὲ τὴν Καλλιόπην;

Ἡ Νεῶνις μειδιῶσα. — Καὶ πάντοτε μ' αὐτὴν.

Μαλσταμίδης. — Ἐπιμένετε λοιπὸν νὰ μὲ πειράζετε;

Ἡ Νεῶνις. — Ὅχι, ἐπιθυμῶ νὰ ζωογονήσω ἐλίγον τὴν μνήμην σας.

Μαλσταμίδης. — Δὲν ἠμποροῦσα ποτὲ νὰ τὴν ὑποφέρω, θὰ μὲ κάμπετε νὰ τὴν μισῶ.

Ἡ Νεῶνις. — Τὴν καυμένην! ... Τί σὰς ἔκαμε;

Μαλσταμίδης ὀργίλος. — Ἐἶνε ἀνόητος... ἐκάθησε καὶ σὰς εἶπεν ἓνα σωρὸν ἀνοησίας.

Ἡ Νεῶνις. — Μὰ σταθῆτε μίαν στιγμὴν... διατί τὴν κατηγορεῖτε ἀδίκως; Μήπως εἶνε ψεῦμα ὅτι θαυμάζετε τὴν κυρίαν Ξυλαράκη;

Μαλσταμίδης συγκεχυμένος. — Μὰ...

Ἡ Νεῶνις. — Μήπως αὐτὴ δὲν εἶνε ἀλήθεια ὅτι σὰς ἀγαπᾷ;

Μαλσταμίδης ἐμβρόντης. — Ἄ!

Ἡ Νεῶνις. — Αὐτὰ τὰ πράγματα μέσα εἰς τὸ σχολεῖον ἦσαν γνωστὰ εἰς ὅλας.

Μαλσταμίδης. — Γνωστά!...

Ἡ Νεῶνις. — Βεβαίως.

Μαλσταμίδης ἐν ὀργῇ ἀκατασχέτω. — Καὶ σὰς τὰ διηγήθη αὐτὸ τὸ παληκορόρισον;

Ἡ Νεῶνις συνοφρουμένη. — Ἄ, νὰ σὰς εἰπῶ... μὴ μοῦ λέγετε τὴν φίλην μου παληκορόρισον, διότι δὲν θὰ σὰς ξαναμιλήσω πλέον.

Μαλσταμίδης ἀνυπομόνως. — Μὰ εἶνε δυνατόν νὰ κάθεται νὰ σὰς διηγῆται παραμύθια;

Ἡ Νεῆανις ἀπαθῶς. — Ἐἶνε δυστυχῶς σκοτεινὰ καὶ δὲν βλέπω εἶμαι ὁμῶς βεβαία ὅτι εἶσθε κατακόκκινος.

Μαλσταμίδης. — Ἀπὸ θυμόν . . .

Ἡ Νεῆανις. — Ὅχι . . . ἴσως ἀπὸ ἐντροπῆν.

Μαλσταμίδης κατάπληκτος. — Ἄ ! . . .

Ἡ Νεῆανις. — Ἀφοῦ μοῦ ὀμιλεῖτε τόσο εὐκρινῶς περὶ τῆς φίλης μου θὰ σᾶς ὀμιλήσω κ' ἐγὼ μὲ τὴν αὐτὴν εὐκρινεῖαι.

Μαλσταμίδης. — Κυρία μου...

Ἡ Νεῆανις. — Διατί δὲν ἔχετε τὸ θάρρος νὰ ὁμολογήσετε τὴν ἀλήθειαν;

Μαλστ. μετὰ τινα δισταγμόν. — Ἀἴ, μάλιστα... ἔχετε δίκαιον καὶ σεῖς, κ' ἐκεῖνη... ἀλλ' ἀπὸ σήμερον εἶμαι ἄλλος ἄνθρωπος.

Ἡ Νεῆανις. — Διατί ἀπὸ σήμερον;

Μαλσταμ. ἐτοίμως. — Διότι σᾶς εἶδα καὶ σᾶς ἠγάπησα! ...

Ἡ Νεῆανις γελῶσα. — Ἐ, Θεέ μου! ... πῶς πέρνετε φριτὰ! ... [Ἀπομακρυνομένη αὐτοῦ]. Προσέξτε μὴ μὲ κάψετε.

Μαλσταμίδης πλησιάζων αὐτήν. — Δὲν μὲ πιστεύετε;

Ἡ Νεῆανις. — Καλά... σεῖς δὲν μὲ γνωρίζετε ... δὲν ἠξεύρετε ποία εἶμαι...

Μαλσταμίδης. — Τί σημάζει αὐτό...

Ἡ Ν. σκοπύμως. — Μήπως νομίζετε ὅτι εἶμαι ὑπανδρευμένη;

Μαλσταμίδης. — Ποῦ μένετε, κυρία μου, διὰ νὰ πάγω νὰ ὀμιλήσω μὲ τοὺς γονεῖς σας;

Ἡ Νεῆανις. — Ἄ, βλέπω ὅτι τὰ πράγματα εἶνε σοβαρά.

Μαλσταμίδης. — Λέγετε, κυρία μου...

Ἡ Νεῆανις. — Τί νὰ τοὺς κάμετε τοὺς γονεῖς μου;

Μαλσταμίδης. — Νὰ σᾶς ζητήσω ἀπὸ αὐτούς.

Ἡ Νεῆανις. — Οἱ γονεῖς μου ὁμῶς πρὶν ἀποφασίσουν τίποτε, θὰ μ' ἐρωτήσουν πρῶτα.

Μαλσταμίδης ἀημονῶν. — Καὶ σεῖς;

Ἡ Νεῆανις. — Ἐγὼ θὰ ἀρνηθῶ.

Μαλσταμίδης ἐμβρόντητος. — Ἄ!

Ἡ Νεῆανις μειδιῶσα. — Ἴσως δὲν θὰ κάρω καλά, διότι... μ' ἐσώσατε.

Μαλσταμίδης ἐνῶν τὰς χεῖρας παρακλητικῶς. — Ἄ, κυρία μου, ἀφήσατε αὐτὴν τὴν εἰρωνεῖαν... Σᾶς βεβαίῳ ὅτι εἶσθε τόσο ὠραία καὶ χωρὶς αὐτήν.

Ἡ Νεῆανις. — Ἄλλ' ἡ κυρία Ξουλαράκη τί θὰ γείνη;

Μαλσταμίδης ἐκθύμως. — Ὅσον τὸν διάβολον καὶ ἡ κυρία Ξουλαράκη καὶ ὁ κύριος Ξουλαράκης μαζίη.

Ἡ Νεῆανις. — Ἄ, ὄχι αὐτός... εἶνε θεὸς τῆς Καλλιόπης.

Μαλσταμίδης γελῶν. — Ἀἴ, πρὸς χάριν τῆς Καλλιόπης ἄς μείνη αὐτός.

Ἡ Νεῆανις. — Καὶ νὰ πάγη μόνον ἡ κυρία;

Μαλσταμίδης. — Ναί.

Ἡ Νεῆανις. — Πολὺ καλά! θὰ ἐρωτήσω τὴν γνώμην τῆς Καλλιόπης.

Μαλσταμίδης ἐντρομος. — Διατί;

Ἡ Νεῆανις. — Διὰ νὰ μοῦ εἴπη ἂν πρέπη νὰ δεχθῆ τὰς προτάσεις σας.

Μαλσταμίδης. — Ἄλλ' αὐτὴ θὰ σᾶς ἀποστρέψη.

Ἡ Νεῆανις. — Ποῦ τὸ ἠξεύρετε;

Μαλσταμίδης. — Ἐπειτα ἀπὸ ὅσα σᾶς εἶπεν...

Ἡ Νεῆανις. — Μπᾶ, δὲν πιστεύω, διότι σᾶς συμπαθεῖ μάλιστα πολὺ.

Μαλσταμίδης. — Τὴν εὐχαριστῶ, ἀλλ' ἢμπορῶ νὰ περᾶσω καὶ χωρὶς τὴν συμπάθειάν της.

Ἡ Νεῆανις. — Μὰ τί ἔχετε ἐναντίον της;

Μαλσταμ. — Πρῶτον εἶνε ἀσχημὸς... ἔπειτα εἶνε κουτὴ.

Ἡ Νεῆανις. — Ἄλλ' ἀφοῦ δὲν τὴν εἶδατε πρὸ τεσσάρων ἐτῶν.

Μαλσταμίδης. — Μοῦ τὸ εἶπεν ἡ θεῖα της.

Ἡ Νεῆανις. — Ἡ κυρία Ξουλαράκη;

Μαλσταμίδης. — Ναί.

Ἡ Νεῆανις. — Ἄ, σᾶς τὸ εἶπεν ἡ θεῖα της! ... [Ἐγειρομένη ἐν ταραχῇ]. Ἐχεῖ πολὺ ἄδικον ἡ θεῖα της... [τραπομένη εἰς ρυγὴν ταχέως καὶ γελῶσα νευρικῶς]. Πολὺ ἄδικον!

Μαλσταμίδης ἐγειρόμενος. — Σταθῆτε, ποῦ πάτε! ... προσπαθῶν νὰ διακρίνη ἐν τῷ σκοτεινῷ. Κυρία μου... [Ἰστάμενος ἐνεός]. Τίποτε... ἐχάθη! ... Καὶ νὰ μὴ μάθω ποία εἶνε! ... [Βαίτων πρὸς τὸ ἐνοδοχεῖον]. Δὲν εἶνε ζητήμα' μ' ἐξετρέλλαν... καὶ αὔριον θὰ πάγω νὰ τὴν ζητήσω ἀπὸ τοὺς γονεῖς της... Ναί, μὰ ποῖοι εἶνε οἱ γονεῖς της; ... Ἄ, θὰ τοὺς μάθω ἀπὸ τὴν Καλλιόπην... Καὶ ἰδοὺ ὅτι πρέπει νὰ περιποιηθῶ τὴν κυρίαν Καλλιόπην, ὄχι διὰ νὰ ἐκτελέσω τὸ σχέδιον τῆς Χαριτείας, ἀλλὰ

διὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ ναυάγιον αὐτοῦ. [Γελῶν]. Χάχ, ἄχ, ἄχ, ἄ! Τί ἔχει νὰ μοῦ σύρῃ ἡ Χαρίκλεια! θὰ γείνη μακιακὴ ὅταν μάθῃ ὅτι θὰ ὑπανδρευθῶ... Ἄδιάφορον, δὲν ἔχω καμμίαν ὑποχρέωσιν. Τῆς φθάνει τόση ἀγάπη, καὶ πολὺ μάλιστα διήρκεσεν... Δύο μῆνας πρὸ τεσσάρων ἐτῶν καὶ ὀκτώ ἐρέτος... τί παραπάνω θέλει ἀπ' ἐμέ; Ἐπὶ τέλους δὲν εἶμαι ἄνδρας τῆς ἐγώ...

Ἦ κ. Ξυλαράκη πρὸ τῆς θύρας τῆς αἰθούσης ἰσταμένη. — Πού ἦσο τόσῃ ὄραν;

Μαλσταμίδης θορυβούμενος — Μὰ... .

Ἦ κ. Ξυλαράκη. — Καὶ σὲ περιμένομεν διὰ νὰ καθήσωμεν ἐς τὸ τραπέζι... .

Μαλσταμίδης συνερχόμενος — Ἄ ἐμένα περιμένετε;

Ἦ κ. Ξυλαρ. λαμβάνουσα τὸν βραχιόνά του. — Πάμε μέσα.

Μαλσταμίδης ἴδια. — Οὐρ!... .

Ἦ κ. Ξυλαράκη ἐν ἀγαλλίασει. — Τὸ σχέδιόν μου ἐπιτυχῶς γάνει περίφημα.

Μαλσταμίδης. — Ἐγὼ μίαν ιδέαν... .

Ἦ κ. Ξυλ. — Φκντάσου ὅτι ὅσα τοῦ εἶπα τὰ ἐπίστευσεν ὅλα.

Μαλσταμίδης. — Στάσου νὰ ἰδῆς.

Ἦ κ. Ξυλ. — Τώρα κύτταξε ἐσὺ νὰ κάμῃς καλὰ τὸ μέρος σου.

Μαλσταμίδης. — Μίαν στιγμὴν... .

Ἦ κ. Ξυλαράκη. — Μὰ νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ τὴν περιποιηθῆς ὅσον ἠμπορεῖς περισσότερον.

Μαλσταμ. — Τὸ σχέδιόν σου δὲν εἶνε καλόν, Χαρίκλεια.

Ἦ κ. Ξυλαράκη. — Εἶνε λαμπρόν.

Μαλσταμίδης. — Ἄκουσέ με... .

Ἦ κ. Ξυλαράκη πρὸ τῆς τραπέζης ἐν τῷ ἐστιατορίῳ. — Κάθισ' ἐδῶ, κοντά μου. [καθημένη]. Ἐκεῖ ἀντικρῦ μου θὰ καθήσῃ ὁ Ἰσίδωρος, κ' ἐδῶ ἡ Καλλιόπη.

Μαλσταμίδης καθήμενος. — Πρέπει ν' ἀλλάξωμεν σχέδιον, κ' ἐγὼ λέγω μάλιστα νὰ φύγω ἀπὸ τὰς Ἀθήνας διὰ τρεῖς τέσσαρας ἑβδομάδας... .

Ἦ κ. Ξυλαράκη ἀνήσυχος. — Νὰ φύγῃς;

Μαλσταμίδης. — Μὰ ὑπέθεσε ὅτι ἀποτυχῶναι... ὑπέθεσε ὅτι ὁ ἄνδρας σου μανθάνει ἐπὶ τέλους τίποτε... .

Ἦ κ. Ξυλαράκη ὀργισμένη ἐλαφρῶς. — Νὰ κάμῃς ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέγω ἐγὼ ἐνόησες;

Μαλσταμίδης δυσανασχέτων. — Στάσου νὰ σοῦ εἰπῶ... .

Ἦ κ. Ξυλαράκη βλέπουσα τὸν κ. Ξυλαράκην. — Σιωπή... . ὁ Ἰσίδωρος... .

Μαλσταμίδης ἴδια πνίγων στεναγμόν. — Κακὰ ἐμπλέξα... καὶ νὰ ἰδοῦμεν πῶς θὰ ξεμπλέξω.

Ἦ κ. Ἰσίδωρος. — Ἄ, ἐκαθήσαστε;

Ἦ κ. Ξυλαράκη — Ποῦ εἶνε ἡ Καλλιόπη;

Ἦ κ. Ἰσ. — Τώρα ἔργεται. [Καθήμενος] τῆς εἶπες τίποτε;

Ἦ κ. Ξυλαράκη — Τί νὰ τῆς εἰπῶ;

Ἦ κ. Ἰσίδωρος. — Διότι τὴν ἤρρα κλαυμένην. [Τῷ ὑπηρέτῃ] Φέρε μας λοιπὸν νὰ φάμε.

Ἦ κ. Ξυλαράκη. — Διατί ἐλλαινε;

Ἦ κ. Ἰσίδωρος. — Ξεῦρω κ' ἐγὼ;

Μαλσταμίδης ἴδια. — Τώρα πρέπει ν' ἀρχίσω νὰ περιποιῶμαι καὶ τὴν κυρίαν Καλλιόπην... Ἄμ δὲν θὰ τὴν περιποιηθῶ; τύχην νάχῃ!... Διατί νὰ τὴν περιποιηθῶ; διὰ νὰ ριζώμεν στάσιτῃ ἐς τὰ μάτια τοῦ κυρίου ἀπ' ἐδῶ; Μοὶ εἶνε ἀδιάφορον!... [Βλέπων κύκλῳ τοὺς καθήμενους εἰς τὰς ἄλλας τραπέζας] Πουθενὰ δὲν εἶναι... θὰ ἔφυγε... Τί ὥραία ποῦ ἦσο... .

Ἦ κ. Ἰσίδωρος. — Ἦ σοῦπά σου θὰ κρυώσῃ, Ἀλέξανδρε.

Μαλσταμίδης συνερχόμενος ἐκ τῆς ρέμβης αὐτοῦ. — Ἄ, μοῦ τὴν ἔφεραν; [Τρώγων] Καὶ ἔχει μία γλυκα... .

Ἦ κ. Ἰσίδ. — Ναι, δὲν σοὶ φαίνεται; πολὺ γλυκεῖον εἶνε... .

Μαλσταμίδης παρακολουθῶν ἐν ἀραιρίσει τὴν ιδέαν αὐτοῦ. — Καὶ τὰ μάτια τῆς ἐκεῖνα... .

Ἦ κ. Ἰσίδ. ἐκπληκτος. — Ποῖά μάτια;... δὲν λές γιὰ τὴ σοῦπα;

Μαλσταμίδης συνερχόμενος. — Ναι, ναι, γιὰ τὴ σοῦπα, γιὰ τὰ μάτια ποῦ σχηματίζονται... ἀπὸ τὸ πάχος... .

Ἦ κ. Ξυλαράκη. — Ἐγὼ τὴν ἤρρα πάλιν πολὺ ξυνήν... .

Ἦ κ. Ἰσίδωρος μειδιῶν. — Διαφορὰ γεύσεως, Χαρίκλεια μου! διαφορὰ γεύσεως. Ὀλίγον κρασί, Ἀλέξανδρε;

Μαλ. τεινὸν τὸ κύπελλον ὅπερ ὁ Ξυλαράκης πληροῖ. — Εὐχαρίστως.

Ἦ κ. Ἰσίδωρ. — Ἀπόψε θὰ τὸ ριζώμεν ἔξω· σὲ προειδοποιῶ.

Μαλ. αἴρων τὸ κύπελλον. — Κύριε Ξυλαράκη, εἰς τὴν ὑγίαν σας.

Ἦ κ. Ἰσ. βλέπων τὴν Καλλιόπην. — Ἐλα λοιπὸν, Καλλιόπη..

Καλλιόπη καθήμενη. — Μὲ συγχωρεῖτε, θεῖέ μου... .

Μαλστ. ἀναπηδῶν καταπόρφυρος ἐνῆ τὸ κύπελλον πίπτει τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ ἠρξάται χυνομένου καὶ τοῦ ὑπολοιπού οἴνου. — Αἴ!...

Ὁ κ. Ἰσίδωρος ἐντρομος. — Τί ἔχεις;

Ἡ κ. Ξυλαράκη προσπαθοῦσα νὰ κρύψῃ τὴν ἀνησυχίαν αὐτῆς. — Τί ἐπάθατε;

Μαλσταμίδ. μόλις δυνάμενος νὰ συνέλθῃ ἐκ τῆς παραχῆς αὐτοῦ. — Δὲν ἤξεύρω... κατὶ εἶχε μέσα τὸ κρασί... πρέπει νὰ κατάπια τὸν φελλόν...

Ὁ κ. Ἰσίδωρος ἐν μεγίστῃ τεραχῇ. — Τί λές, ἀδελφέ...

Ἡ κ. Ξυλαράκη ὀργίλῃ. — Δὲν προσέχεις καὶ σύ, καμμένη, ἐπήγες νὰ πνίξῃς τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος εὐρίσκει τὸν φελλόν ἐπὶ τῆς τραπέζης. — Δὲν εἶνε δυνατόν... νάτος ὁ φελλός...

Μαλσταμίδης προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ. — Κάτι ἄλλο θὰ ἦτο... Τί κάμνετε, κυρία Καλλιόπη;

Καλλιόπη ἦτις ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐκάθησε καὶ ἤρχισε νὰ τρώγῃ παρατηρεῖ τὸν Μαλσταμίδην ἀπειῶς. — Πολὺ καλά, σὰς εὐχαριστῶ.

Ἡ κ. Ξυλ. βλέπουσα ὅτι ὁ Μαλσταμίδης φέρει συνεχῶς τὴν χεῖρα εἰς τὸν λαγόν αὐτοῦ. — Πῶς εἴσθε;

Μαλσταμίδης μειδιῶν. — Ἄ, δὲν εἶνε τίποτε... ἐπέρασε...

Ἡ κ. Ξυλαράκη. — Πῶς ἐτρόμαξα.

Καλλιόπη μειδιῶσα μετ' ἐλαφρῆς εἰρωνείας. — Δὲν πίνετε ὀλίγον νερόν, κύριε Μαλσταμίδη; [Πληροῦσα τὸ ποτήριον αὐτοῦ]. Νὰ σὰς βάλω;

Μαλσταμίδης ἐρυθριῶν καὶ δεχόμενος τὴν φιλοφρόνησιν χωρὶς νὰ ὑπόσῃ τοὺς οφθαλμοὺς. — Σὰς εὐχαριστῶ, κυρία μου.

Καλλιόπη μειδιῶσα. — Ἐγὼ πταίω ἴσως.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Διατί ἐσύ;

Καλλιόπη. — Εἰς τὸ σχολεῖον ἔλεγαν πάντοτε ὅτι ἔχω καλὸ μάτι.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος γελῶν. — Χάχ, ἄχ, ἄχ, ἄ! Κακὸ μάτι σὺ ποῦ ἔχεις τὰ ὠραιότερα μάτια τοῦ κόσμου.

Καλλιόπη σκοπίμως παρατηροῦσα τὸν Μαλσταμίδην. — Καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι ἂν δὲν ἤρχόμην αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὅ κ. Μαλσταμίδης θὰ εἶπνε μὲ ὅλην τὴν ἡσυχίαν του εἰς ὑγείαν τῆς θείας.

Μαλσταμίδης ἐν στενοχωρίᾳ. — Κυρία μου... δὲν ἤξεύρω ἀληθῶς... [ἰδίᾳ] Κρούς ἰδρῶς μὲ περιβρέχει... ἄ, τί ἔπαθα!...

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Τὴν ἐνθυμεῖσαι μικράν, Ἀλέξανδρε; Ἐνθυμεῖσαι τί ἀσχημὴ ποῦ ἦτο; διότι νὰ εἰπούμε τὴν ἀλήθειαν, Καλλιόπη μου, ἦσο πολὺ ἀσχημὴ!... καὶ μαύρη... σωστὸ ἀραπάκι... Καὶ βλέπεις τί ἔγεινε τώρα; ἄ, Ἀλέξανδρε;

Καλλιόπη μετὰ συστολῆς. — Θεῖέ μου...

Μαλσταμίδης συγκεχυμένος. — Βεβαίως... εἶνε... πραγματικῶς... ἔχει...

Καλλιόπη εἰρωνικῶς. — Μὴ στενοχωρῆσθε, κύριε Μαλσταμίδη... ἤμπορεῖτε νὰ εἰπῆτε τὴν ἰδέαν σας... δὲν θὰ μὲ πειράξῃ καθόλου... γνωρίζω καλὰ ὅτι ὅπως ἤμην μικρὰ εἶμαι καὶ μεγάλη...

Μαλσταμίδης ἐν μεγίστῃ στενοχωρίᾳ. — Κυρία μου...

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἰδίᾳ. — Τί ἔπαθεν; ἐπίσθη ἡ γλωσσά σου καὶ δὲν ἤμπορεῖ ν' ἀρθρώσῃ δύο λέξεις!... Ὅθι μού καταστρέψῃ τὸ σχέδιόν μου ὁ ἀνόητος!

Ὁ κ. Ἰσίδωρος ἰδίᾳ. — Δὲν ἐννοῶ τίποτε... ἡ Χαρίκλεια πρέπει νὰ ἔχει λάθος... εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἀγαπᾷ καὶ νὰ μὴ τῆς λέγει τίποτε; νὰ μὴ τὴν κυττάξῃ!...

Μαλσταμίδης ἐνθουσιωδῶς. — Ὁ θεὸς σας, κυρία μου, δὲν λέγει ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

Καλλιόπη μειδιῶσα. — Πρέπει νὰ εἰπῇ ὅτι τώρα εἶμαι ἀσχημότερα;

Μαλσταμίδης. — Ὁχι, ἀλλ' ὅτι δὲν ὑπάρχει ὠραιότερα κόρη ἐν Ἀθήναις ἀπὸ σὰς.

Καλλιόπη γελῶσα. — Ἄ, ἄ!

Ἡ κ. Ξυλαράκη ἰδίᾳ. — Δόξ σοι ὁ Θεός!

Ὁ κ. Ἰσίδωρος ἰδίᾳ. — Τὴν ἀγαπᾷ! δὲν εἶνε ζήτημα. — Μαλσταμ. — Ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν ἤξεύρω καμμίαν ἄλλην.

Καλλιόπη. — Προσέξατε, κύριε Μαλσταμίδη... μὴν ἐπιθέσθε εἰς τοιοῦτον βαθμόν... δὲν φοβεῖσθε;...

Μαλσταμίδης. — Δὲν φοβοῦμαι τίποτε... [Παρατηρῶν αὐτὴν ἀπειῶς.] Τίποτε, μ' ἐννοεῖτε;

Καλλιόπη γελῶσα. — Καλὰ! αὐτὸς εἶνε ἰδικὸς σας λογαριασμός.

Ὁ κ. Ἰσίδωρος ἰδίᾳ νεύων κρυφίως τῇ Χαρίκλειᾳ. — Εἴλεος δίκαιον, μάτια μου... Αὐτὸς δὲ εἶνε κι' ἂν εἶνε ἐρωτευμένος!...

Ἡ κ. Ξυλαράκη διὰ τῶν οφθαλμῶν ἀπαντῶσα εἰς τὰ νεύματα

τοῦ Ευλαράκη. — Ναι, βλάκκα, κυττάξέ τους... καὶ πίνε καὶ νερό ἂν θέλῃς. . . τώρα θὰ ἡσυχάσῃ πλέον ἀπὸ σένα.

Καλλιόπη ἤτις παρατήρησεν ὅτι ὁ Μαλσταμιδῆς ἀπὸ τινος ἐβόλεπεν αὐτὴν ἀσκαρδαμικτεῖ. — Ἄ, θεία μου, τί ὠραῖον τριαντάφυλλον; ποῦ τὸ ἡύρατε;

Ἡ κ. Ευλαράκη ταρασσομένη. — Καλά δὲν τὰ ἐκόψαμε μαζὴ εἰς τὸν κήπον τοῦ Σημαντάνη;

Καλλιόπη παρατηροῦσα τὸν Μαλσταμιδῆν. — Περιέργων! αὐτὸ μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ ἐκοψέ ἐγὼ. . .

Ἡ κ. Ευλαράκη. — Ἄ, μπᾶ. . . λάθος ἔχεις. . .

Καλλιόπη γελῶσα. — Ἴσως.

Μαλσταμιδῆς ἐξάγων ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ τὴν ἀνοθεσμένην ἦν ἔδωκεν αὐτῇ ἡ νεᾶνις. — Κυττάξετε, κυρία Καλλιόπη, τί ὠραῖα ποῦ εἶνε καὶ αὐτὰ τὰ τριαντάφυλλα. . .

Καλλιόπη. — Πῶς ἔχετε καὶ σεῖς; ἀπὸ τὸν κήπον τοῦ Σημαντάνη;

Μαλσταμιδῆς. — Ὅχι, ἀπὸ ἄλλον κήπον, πολὺ ὠραιότερον. Μὴ κυττάξετε τὸ τριαντάφυλλον τῆς θείας σας. . . κυττάξετε αὐτά. . . κυττάξετε τα μίαν στιγμὴν ἀκόμη, διότι θὰ τὰ κρύψω πάλιν πλησίον τῆς καρδιάς μου ὅπου θὰ μείνουν διὰ πάντοτε.

Καλλιόπη μειδιῶσα εἰρωνικῶς. — Δὲν τὰ δίδετε σὲ κανένα νὰ σας τὰ φυλάξῃ μὴ τυχὸν καὶ σας πέσουν;

Μαλσταμιδῆς κρύπτων τὴν ἀνοθεσμένην ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ. — Ὅ,τι εἶχω νὰ δώσω τὸ ἔδωσα, τώρα ἐξώφλησα τοὺς παλιούς λογαριασμούς καὶ ἀνοίγω νέους. Μ' ἐννοεῖτε;

Καλ. — Προσπαθῶ νὰ ἐννοήσω, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθῶνω.

Μαλσταμιδῆς αἴρων τὸ κύπελλον αὐτοῦ. — Μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ πῶ εἰς ὑγείαν σας;

Καλλιόπη αἴρουσα τὸ κύπελλον. — Εὐχαρίστως.

Μαλσταμιδῆς. — Καὶ νὰ σας εὐχρηθῶ ὅ,τι ἐπιθυμεῖτε;

Καλλιόπη μειδιῶσα. — Ὅ,τι ἐπιθυμῶ;

Μαλσταμιδῆς. — Μάλιστα.

Καλλιόπη. — Σὰς τὸ ἐπιτρέπω ἄλλ' ὅ,τι ἐπιθυμῶ δὲν εἶνε καὶ εὐχολῶν νὰ γείνη.

Μαλσταμιδῆς συγκροῦε: τὸ κύπελλον αὐτοῦ πρὸς τὸ κύπελλον τῆς Καλλιόπης. — Ὅταν τὸ θελήσετε σεῖς γίνεται.

Καλλιόπη φέρουσα τὸ κύπελλον εἰς τὸ στόμα. — Ὅστε ἀπ' ἐμὲ ἐξαρτᾶται.

Μαλσταμιδῆς πίνων. — Ἀπὸ σας καὶ μόνον ἀπὸ σας.

Καλλιόπη ἀφοῦ ἔπιεν ἀποθέτουσα τὸ κύπελλον ἐπὶ τῆς τραπέζης. — Τότε εἴμεθα σύμφωνοι.

Μαλσταμιδῆς περιχαρῆς. — Κύριε Ευλαράκη, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σας ζητήσω τὴν χεῖρα τῆς ἀνεψίδας σας.

Ἡ κ. Ευλαράκη. — Αἶ;

Ὁ κ. Ἰσίδωρος περιχαρῆς. — Τὴν χεῖρά της; . . . Ἀκούς ἐκεῖ. . . καὶ τὰς δύο μάλιστα!

Ἡ κ. Ευλαράκη ἰδία. — Αὐτὸς εἶνε τρελλός!

Μαλσταμιδῆς. — Κυρία Καλλιόπη, δύναμαι νὰ ἐλπίσω ὅτι ἡ αἴτησίς μου. . .

Καλλιόπη. — Ἐγὼ, μὲ μεγάλῃν μου εὐχαρίστησιν τὴν δέχομαι· τί λέγει ὅμως καὶ ἡ θεία. . .

Ὁ κ. Ἰσίδωρος. — Ἀλλὰ, Καλλιόπη μου. . . αὐτὸ ἦτο τὸ σχέδιον τῆς θείας σου καὶ αὐτὴν ἐρωτᾷς; Εἰς αὐτὴν ὀφείλεις τὸ πᾶν. . .

Ἡ κ. Ευλαράκη ἰδία αὐτῆς συνεχούσα τὴν ὀργὴν αὐτῆς. — Ἄ! . . .

Καλλιόπη. — Ἄν εἶνε ἔτσι. . . τότε, κύριε Μαλσταμιδῆ, δὲν ἔχω παρὰ νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν τῆς θείας μου.

Ἡ κ. Ευλαράκη ἐγειρομένη ἰδία. — Ὅθ σκόσω! . . .

Ὁ κ. Ἰσίδωρος ἐγειρόμενος μετὰ τῶν ἄλλων. — Φέρε μας ἔξω τὸν καφέ μας, παιδί!

Ἡ κ. Ευλαράκη πλησιάζουσα κρυφίως τὸν Μαλσταμιδῆν καὶ κατακίτουσα μανιωδῶς τὸν βραχιόνά του. — Προδότη!

Μαλσταμιδῆς τρίβων τὸ πληρωθὲν μέρος. — Ἄ! . . .

Ὁ κ. Ἰσίδωρος προσφέρων τὸν βραχιόνά του τῇ κυρίᾳ Ευλαράκῃ καὶ ἐπερχόμενος εἰς τὸ ἀνάδαθρον. — Τὸ σχέδιόν σου ἦτο περίφημον! . . . Ἄ, τί χερὰν μοῦ ἔδωσες! . . .

Καλλιόπη λαμβάνουσα τὸν βραχιόνά του Μαλσταμιδοῦ καὶ ἀκολουθοῦσα τὸν θεῖον αὐτῆς. — Τώρα εἴμεθα ἴσα κ' ἴσια. . . Μ' ἐσώσατε ἀπὸ τὸ λουτρόν, σας σώξω. . . ἀπὸ τὴν θείαν μου! . . .

Μαλσταμιδῆς περιχαρῆς. — Ἄ, Καλλιόπη μου. . . μὴ λέγῃς τίποτε ἐναντίον της. . . τὸ σχέδιόν της ἦτο λαμπρόν. . . θὰ σοῦ τὰ εἰπῇ κατόπιν ὅλα. . . καὶ εὐχάριστον εἶνε ὅτι ἐπέτυχεν. . . ἀνάποδα!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ.

Ο ΠΙΚΡΟΣ ΛΟΓΟΣ

Τῆ Demoiselle H....

Δὲν ἦταν, ὅταν μ' ἄνοιγες, Ξανθή μου, τὴν καρδιά σου.
 Καὶ λυπημένη μοῦ ἔλεγες τὰ τόσα βάσανά σου.
 Καὶ μοῦ ἔλεγες χαρούμενη γλυκὰ λογάκια τόσα,
 Δὲν ἦταν, νὰ κρυστάλλωνε στὸ στόμα μου ἡ γλῶσσα.
 Παρὰ μιὰ λέξι ποῦ ἔτυχε πικρὴ νὰ ξεστομίση,
 Καὶ τόση θλίψι μονομιᾶς στὴν ὄψι σου νὰ χύση;

"Ἄχ, πιστέψέ το, ἂν πονῆς, ὅτι τὴν ὥρα ἔκεινη,
 Ποῦ εἶδα πῶς ἐδάκρυζαν τὰ μάτια σ' ἀπὸ μένα,
 Μαζῆ σου ἔκλαιγα κ' ἐγώ, μὰ οἱ δικοί μου θρῆνο:
 Ἐσπάραζαν τὰ στήθη μου ποῦ σ' εἶχαν πληγωμένα!

Καὶ κάθε δάκρυ ποῦ ὕγραине τὸ μαγικό σου βλέμμα,
 Ἄπ' τῆς καρδιάς μου, πιστέψε, πῶς ἔσταζε τὸ αἷμα!..

Συννεφιασμένη μιὰ στιγμή σὰν εἶδα τὴν μορφή σου
 Κ' ἐν ᾧ σὲ κύτταζα, μὲ μιᾶς ἐγάθης ἀπ' ἐμπρὸς μου,
 Καὶ τὴν καρδιά μου νόμισα πῶς ἔπαιρνες μαζῆ σου,
 Γι' αὐτὸ σιμά σου ἔτρεξα... "Ἄχ τὴν καρδιά μου δός μου,
 Δόσε μου, Κόρη, τὴν καρδιά ποῦ διόλου δὲν σοῦ φταίει,
 Τὰ χεῖλη μου σὲ πίκραναν, μ' αὐτὴ μαζῆ σου κλαίει.

Τώρα π' ὁ λόγος ἔφυγε ἀπ' τὰ χλωμά μου χεῖλη,
 Γιατὶ τὸν εἶπα μὴ ρωτᾶς, κανεὶς δὲν θὰ τὸ μάθη·
 Ἀγάπη ἂν τὸν ἔφερε στὰ χεῖλη μου ἡ ζήλια
 Θὰ μείνη πάντα μυστικὸ στοῦ στήθους μου τὰ βάρη!
 Τώρα μιὰ χάρι σοῦ ζητῶ, πρὶν φύγῃς γιὰ τὰ ξένα,
 Λησμόνησε τὸ λόγο μου, λησμόνησε καὶ μένα.

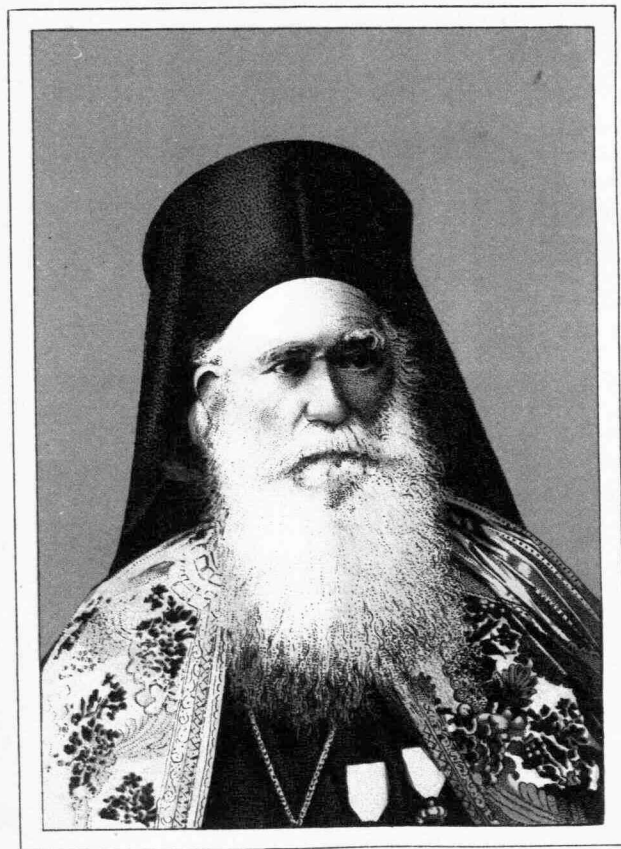

*Αχ όταν στό ταξειδί σοι, τούς στίχους μου διαβάζης,
 Θέλω τὰ κύματ' ἄγρια στό πλοῖό σου ν' ἀφρίζουν·
 Κ' ἐν ᾧ ἀφροστεφάνωτα θά τὰ πιχροκυττάζης.
 Τόν ταραγμό τῆς μαύρης μου καρδιάς νά σοῦ θυμίζουν!
 Κί' όταν στήν ἄγρια θάλασσα τόν πόνο μου γνωρίσης
 Μπορεῖ νά μὴ μὲ λυπηθῆς, μὰ θά μὲ συγχωρήσης!

ΔΗΜ. ΚΟΚΚΟΣ

Η ΓΕΡΟΝΤΟΚΟΡΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΕΛΙΣ.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ ΔΑΥΙΔ

Καὶ ὅμως ἄλλοτε, πρὸ εἴκοσι, πρὸ εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ἦτο δροσερὰ καὶ εὐχρῶς καὶ εὐχρῶς, ὡς ὄριμος σταφυλὴ πρὶν ἢ ἀποστραγγισθῆ εἰς σταφίδα. Εἶχε δαψιλῆ τὴν κόμην, ἀνελλιπεῖς τοὺς ὀδόντας καὶ χνοὺν ῥοδακίνου ἐπὶ διαφανοῦς ἐπιδερμίδος. Αἱ παρειαὶ τῆς ἐβάφοντο, ὡς τὰ ῥόδα τοῦ Ἀπριλίου, καὶ εἰς τὸ βλέμμα τῆς ἀπήστραπτεν ὅλη ἡ μεθυστική, ἡ γόησσα, ἡ χαριτωμένη καὶ ἐπίφθονος τρέλλα τῶν δεκαοκτώ τῆς ἐτῶν. Ἐπέτα, δὲν ἐβάδιζεν. Ἐκελάδει, ὅταν ὠμίλει. Ἡ φωνὴ τῆς ἀνεπάλλετο εἰς μυρίους θελκτικῶς τόνους, κατακηλοῦσα καὶ εἰσδύουσα μέχρι τῆς καρδίας. Καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἰ ἀνοησαὶ τῆς τρελλῆς τῆς νεότητος εἶχον τι τὸ ἐπαγωγὸν καὶ ἐράσμιον. Οἱ ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὴν ἐπολιόρουν διὰ θαυμαστικῶν ἀκροστιχίδων. Οἱ νυκτόβιοι κωμικσταὶ διήρχοντο ἀλλεπάλληλοι ὑπὸ τὰ παράθυρά τῆς τονίζοντες ἄσματὰ περιπαθῆ. Ὅθεν διήρχετο, ὅπου εὕρισκετο, εἰς τὰς συναναστροφάς, εἰς τοὺς χοροὺς, εἰς τὰ κέντρα τῶν περιπάτων, προσεῖλκεν βλέμματα ἀπληστα θαυμασμοῦ καὶ ἐπιθυμίας. Πρὸ τοῦ βω-

μοῦ τῆς σπαργώσης ἐκείνης καλλονῆς ἦν ἑτοιμος νὰ γονυπετήσῃ ὅλη ἡ κομφή τότε νεολαία, ἤρκει νὰ ἐπινεύσῃ ἐκείνη δι' ἐνὸς βλέμματος. Καὶ διατί ὄχι; Νεότης ὑγεία καὶ κάλλος ἠμιλλῶντο νὰ τὴν καταστήσωσι θεατικωτέραν. Ἄλλ' ἐκείνη ἦτο ἀγέρωχος καὶ ὑπεροπτικὴ ὡς ὅλοι οἱ κατακτηταί. Χίλια στόματα τῆ εἶχον ψιθυρίσαι μυρίας συγκεχυμένας ἐρωτικὰς φράσεις. Εἶδε πρὸ αὐτῆς τόσας τραγικὰς ἐκφράσεις ἐρωτοπαθῶν, οὐς ἀποκαθήλου διὰ τοῦ πυρίνου τῆς βλέμματος. Ἄλλ' ἐκεῖν παρήχετο ἀδιάφορος. Ἡ ἀμεριμνησίαι τὴν καθίστα εἰς τυχεστέραν. Δὲν ἐφρόντιζε περὶ τοῦ κόσμου· ἤρκει ὅτι κόσμος ἐφρόντιζε περὶ αὐτῆς.

Καὶ ὅμως,

Ἄ! πῶς ἀλλάσσουν οἱ καιροὶ
ἐς τὸν κόσμον ἐξῶ κάτω!

Ὁ χρόνος, ὁ ἀδυσώπητος οὗτος ἐχθρὸς τοῦ γυναικεῖο κάλλους, ὁ κακεντρεχῆς βωπογράφος παντὸς ὠραίου, μεταποιῶν εἰς ἀμορφα βάρη τὰς μεταξίνους ἐσθῆτας, ἠλοίωσε τὰ βαδινὰ χρώματα, τὴν καλλιτεχνικὴν εὐγραμίαν καὶ τὴν ἠδυπαθῆ ἐκφρασίαν τοῦ ἐμφύχου ἐκείνου κοσμογώντος ἀριστοτεχνήματος τῆς ἡθῆς εἰς τεσσαρακοῦ τοῦτιδα γελιογραφίαν, δηλαδὴ μετέβλε βαθυμηδὴ ὅλην ἐκείνην τὴν χάριν, τὴν δρόσον, τὸ ἀκτινοδόλημα τὴν εὐωδίαν, τὴν σαγηνευτικὴν ποίησιν τῶν εἰκοσι, τὰ εἰκοσιδύο ἐτῶν εἰς... γερωντοκόρη.

..

Ἡ προσεπωνυμία περικλείει τὴν μοχθηροτέραν εἰρωναίαν. Ἡ γερωντοκόρη καὶ ὡς λέξις καὶ ὡς κοινωνικὸν ἄτομον εἰνὲ τι ἀπαισίως ὀξύμορον. Εἶνε ἄρνησις ἐαυτῆς τῆς φύσεως, τῆς κοινωνίας, τοῦ ἰδίου τῆς ὀνόματος ἀκη. Δὲν εἶνε κόρη πλέον, δὲν εἶνε γραῖα ἀκόμη, καὶ ὅμως εἶνε γερωντοκόρη, δηλαδὴ γρίφος, πρόβλημα, κἄν

τι, τὸ ὁποῖον κυμαίνεται, ὡς αἱ θεωρίαι τῆς μεταφυσικῆς, μεταξὺ τοῦ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν, τοῦ ζῆν καὶ μὴ ζῆν, μεταξὺ σκιᾶς καὶ φωτός ἐν τῷ κοινωνικῷ πανοράματι.

Εἶνε ἠφαίστειον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡ κοινωνικὴ ἀδιαφορία ἐπέστρωσε πάγους καὶ χιόνια. Καὶ ὅμως ὑποκάτω αὐτῶν καίει λάβα παθῶν καὶ πόθων ἀκόμη.

Εἶνε ὡς ἡ πρώτη ὑγρὰ φωτογραφικὴ πλάξ, ἡ ἐξερχομένη τοῦ χημικοῦ θαλάμου, ἐφ' ἧς διακρίνεις τὴν ἀρνητικὴν ὄψιν τοῦ ὑποτυπομένου εἰδώλου.

Ἡ θέσις τῆς ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, πανταχοῦ, πρὸς ἑαυτήν, πρὸς τὴν φύσιν, εἶνε ψευδής, ἀμφίβολος, ἀντίστροφος, μετέωρος, ὅπως θέλετε.

..

Ἡ μεσαιωνικὴ νομοθεσία μεταξὺ ἄλλων ἀπανθρώπων ποινῶν εἶχεν ἐπινοήσει καὶ τὸν δι' ἀσιτίας θανάτον ὑπὸ φρικαλέους ὄρους, καθ' οὓς ὁ κατάδικος προσδεδεμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ὑφίστατο τὰς βασάνους τῆς πείνης, ἐνῶ πρὸ αὐτοῦ ἠπλοῦτο τράπεζα μεστὴ γαργαλιστικῶν ἐδεσμάτων, τὰ ὅποια ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀντικαθίσταντο δι' ἄλλων ποικιλωτέρων καὶ ἐκλεκτοτέρων οἰκτελεσται τῆς ποινῆς. Τοιαύτην τινὰ θρηωδίαν λεληθότως, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῆ, τελεῖ ἡ κοινωνία ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ δυστυχῆ αὐτοῦ πλάσματος.

Διότι ἡ γερωντοκόρη εἶνε ἡ προσεποποίησις τοῦ μυθολογουμένου Ταντάλου. Ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ἤδη φλέγεται ἐξ ἀδιαλείπτου δίψης πρὸς ἀπόλαυσιν, ἀλλ' ὑπὸ τὰ λαίμαργα ὄμματα τῆς ἡ ζωῆ ἐκτυλίσσεται ὡς τράπεζα πλουσίου συμποσίου, ἐφ' ἧς δὲν τολμᾷ νὰ θέσῃ τὴν χεῖρα. Καὶ ἐν τούτοις ἡ πείνα τὴν κατατρῶγει, τὴν φονεῖει ὀλονέν, τὴν ἀποθηριῶ ἐξεγείρουσα ἐν αὐτῇ ἐνστικτικὰ μίσους καὶ ἀνθρωποφαγίας πολλακίς.

Δι' αὐτὴν ὁ βίος εἶνε ὡς ἐν χρυσοδέτον βιβλίον illustré, τοῦ ὁποῖου μόλις ἐπρόφθασε ν' ἀναγνώσῃ τὴν ἐπιγραφὴν καὶ νὰ περιεργασθῇ τὰς εἰκόνας, χωρὶς νὰ σταματήσῃ

εις μίαν σελίδα, χωρίς νά ἀναγνώσῃ ἐν κἄν κεφάλαιον. ὅπως λάβῃ ιδέαν τινά τοῦ περιεχομένου. . .

Καί ὁ πόθος τοῦ μυστηριώδους ἀγνώστου, ἐπὶ τὰ ἔγγραφα τοῦ ὁποίου δέν ἀπηύδῃσε νά τρέχῃ, ἀναπτυσσόμενος κατὰ παράδοξον ψυχολογικόν νόμον ἐφ' ὅσον ἀπόλλυται ἡ ἐλπίς τῆς πραγματώσεως αὐτοῦ, ἐξεγείρει θύελλαν εἰς τήν ψυχὴν καί σκοτοδίνην εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ταλαιπώρου ἀποκλήρου.

..

Αὐτή, ἡ ὁποία κατέβηκεν ἄλλοτε διὰ τῆς χάριτος καί ἐκυριάρχει παντοῦ, σήμερον εἶναι βάρος εἰς τὸν ἀδελφόν, ἀνησυχία διὰ τὸν περὶφροντιν πατέρα, μία κρυφὴ πληγὴ διὰ τὴν μητρικὴν καρδίαν, ἐν κώλυμα εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς μικροτέρας ἀδελφῆς, ἀντικείμενον σαρκασμοῦ διὰ τὰς νεαρὰς καλλονάς, οἴκου διὰ τὰς ἐγγάμους καί ἀδιαφορίας δι' ὅλον τὸν ἄλλον κόσμον.

Δέν ἔχει σκοπόν, δέν ἔχει θέσιν οὐδαμοῦ. Εἰς τὰς συνανατροφὰς παράκειται ὡς μία ἀπλὴ παρένθεσις, ἡ ὁποία ἠδύνατο νά λείπῃ. Ἐν μέσῳ κύκλου ωραίων νεανίδων καί ζωηρῶν νέων ἀποτελεῖ οἰκτρὰν παραφροσίαν.

Ὅταν ἐξέρχεται εἰς τοὺς περιπάτους παρὰ τὸ πλευρόν τῆς μητρὸς ἢ τῆς πρεσβυτίδος θείας, ἐνῶ αἱ νεότεραι τρέχουν ἐμπρός, τὰ βλέμματα τῶν διαβατῶν αὐτομάτως πίπτουσιν ἐπ' αὐτῆς λοξά, ἀδιάφορα, ἐκφραστικὰ οἰκτιρμοῦ, πλήξεως ἢ συντριβῆς. Καί κάθε βλέμμα εἰσδύει ὡς λεπτεπίλετος εἰς τὸ στήθος τῆς.

Εἰς τὸν χορόν, ἂν τύχῃ ἐκ συγκαταβάσεως καί προσκληθῇ, ἀθήναι ἐκεῖ που εἰς καμμίαν γωνίαν λησμονημένην, ἀφανῆς, ὑπὸ κανὲν παραπέτασμα παραθύρου ἡμιπροκλύπτουσα ὡς ἀμφιβολία, ὡς ἐκπλήξις. Πρὸ τῶν ἐκ ζηλοτυπίας σπινθηροβολούντων ὀφθαλμῶν τῆς περιδινοῦνται ἐν τῇ μεθυστικῇ μελωδίᾳ τοῦ βάλς τὰ ζεύγη τῶν νεαρῶν χορευτῶν, πετώντα, χανόμενα καί πάλιν

ἐμφανιζόμενα ὡς φανταστικὰ ἰνδάλματα ὑπὸ τὸν φακόν τοῦ καλειδοσκοπίου. Καί αὐτὴ δέν ἐχόρευεν ἀκόμη, ἐνῶ ὁ χορὸς ἐγγίζει εἰς τὸ πέρασ. Κανεῖς δέν ἐπρόσεξε, κανεῖς δέν ἐσκέφθη περὶ αὐτῆς. Καί τήκεται ἐκεῖ ὑπὸ τῆς ὀδύνης καί τῆς ἀπελπισίας, ὡς ἐκπτώτος βασιλεὺς τεινῶν δίσκων ἐπικαιτίας, ὡς ἄγγελος κρημνισθεὶς εἰς τὰ τάρταρα καί θεώμενος ἀπὸ τοῦ βάλους τῆς πτώσεως του τὴν Ἑδέμ, ἐν ἧ ἐτέρυχα ἄλλοτε. Καί μόνον ἡ φιλόανθρωπος πρόνοια τῆς οἰκοδοσποίνης ἐπικαλεῖται τὴν γενναιοφροσύνην κανενὸς οἰκογενειακοῦ γνωρίμου, ὅστις ἀποδέχεται τὴν θυσίαν τοῦ νά κάμῃ δύο στροφὰς τοῦ βάλς μετὰ τῆς λησμονηθείσης γεροντοκόρης. . .

..

Αἱ συνομηλικοὶ τῆς, αἱ ὁποῖαι ἄλλως τε δέν ὑπῆρξαν χαριέστεραι οὐδ' ὠριότεραι αὐτῆς, ἐγένοντο ἤδη ἀπὸ πολλοῦ εὐτυχεῖς σύζυγοι, μητέρες καί προμήτορες ἴσως. Καί αὐτὰ ἀκόμη τὰ νήπια, τὰ μικρὰ κοράσια, τὰ ὁποῖα ἐκάθιζεν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς, ἀποκατεστάθησαν εὐδαίμονες σύζυγοι. Καί αὐτή. . .

Ὅταν ἀναγινώσκη εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα τελεσθέντα γάμον, ὅταν ἀκούῃ ὅτι τὸ δεῖνα συνοικέσιον ἐπραγματοποιήθη, ἐκαστον ἄγγελμα τοιοῦτο φθάνει ὡς κεραυνὸς εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς τῆς καί τῆ ὑπεκκλιεῖ μυσρία αἰσθημάτων.

Ὅμιλοῦσιν ἐνώπιόν τῆς περὶ κάλλους, περὶ νεότητος, περὶ εὐτυχίας, περὶ συζυγικῶν καί οἰκῶν φίλτρων, περὶ τῶν θελητήρων τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, καί ἐκεῖνη αἰσθάνεται ξεσχιζόμενα μίαν ἀκόμη φορὰν τὰ σπλάγγνα τῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ σπαραγμοῦ, ἂν δοκιμάζει ὁ βίγῶν καί πεινῶν ἐπικαιτίας ὅταν, ἀντὶ νά τῷ δώσωσιν ἐν τεμάχιον ἄρτου, τῷ λαλοῦσι περὶ ἑκατομμυρίων ! . . .

Ἰπὸ ταιούτης περιστάσεως καί ἐντυπώσεως ἀδιαφορίας, περὶφρονησεως, σαρκασμοῦ, παρκαγωρίσεως, πῶς νά μὴ

ἐπέβη ἠθικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἐπανάστασις ὑπὸ τὰ στήθη τῆς ἀτυχοῦς ἀπομάχου, τὰ ὅποια ἡ κοινωνικὴ μωρία κατεδίκασεν εἰς ἀδράνειαν, εἰς μαρμαρὸν, εἰς φθίσιν;

Ἡ φύσις, παραβάσασαν τοὺς νόμους αὐτῆς, τὴν ἐκδικεῖται ἀπηνῶς, καὶ συμπτύσσει εἰς βυτίδας τὸ ἄλλοτε τριανταφυλλένιο πρόσωπόν της ὡς φύλλον πεπαλαιωμένης μεμβράνης Ἡ κοινωνικὴ μοχθηρία βάλλει ἐπ' αὐτῆς πικρὰ καὶ φονικά τὰ βέλη της. Πῶς τότε νὰ μὴ μισῇ ἐκείνη τὸ ὄραϊον, τὴν χαρὰν, τὴν νεότητά, τὸν κόσμον, τὸ παν :

Καὶ ὅμως ἦτο ἄλλοτε συμπληθῆς, εὐαίσθητος, ἐπιεικής, εὐγνώμων, φιλόανθρωπος, λάτρις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ, ἔτοιμος νὰ χύσῃ δάκρυα καὶ εἰς τὴν φυλλόροισαν ἐνὸς ἀνθους ἀκόμη.

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ ὄραϊα αἰσθήματα ἐκοιμήθησαν ἢ ἐτάφησαν ἐντὸς της ἕνεκα τῶν ἀδιαλείπτων ἐξωτερικῶν ἀντιδράσεων, καθ' ὧν παλαίει. Τὸ πῦρ ἐκαλύφθη ὑπὸ τὴν αἰθάλην. Μικρὰ ὑποδαύσεις, ἐν βλέμμα συμπαθῆς, μίαν χεῖρ τεινομένη εὐεργέτις, μία γενναία καρδία προσφερομένη καὶ ἀποδίδουσα δικαιοσύνην εἰς τὸ δυστυχῆς θῦμα, ἀρκεῖ ἵνα ἀναφλεχθῇ καὶ ἀναλάμψῃ ἅπαν τὸ ἠθικὸν καὶ ψυχικὸν κάλλος, ὅπερ καλύπτει ἤδη ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ κόσμου ἢ οὐμίχλη τῶν προῶρων βυτίδων καὶ τοῦ ἐπιπεύσαντος γήρατος. Καὶ ἂν ἐσβέσθη ἀπ' αὐτῆς ἡ καλλονή, διασώζεται ὅμως ἡ εὐφροιά, ἡ κοινωνικὴ μόρφωσις, ἡ καλὴ ἀγωγή. Κατέχει ὅλα τὰ ἠθικὰ κεφάλαια ὅπως καταστῆ καλὴ οἰκοδόσποινα. Ἄλλὰ ποῖος προσέχει εἰς τὰς φλυαρίας αὐτάς; Ὅλα αὐτὰ τὰ προσόντα χάνονται προκειμένου περὶ γερωντοκóρης, ἐνῶ τὸναντίον οἱ μάλλον ἀσύγγνωστοὶ παραλογισμοὶ προσκτώνται χάριν ἀμίμητον εἰς ὄραϊα καὶ δροσερὰ χεῖλη.

Πῶς θέλετε τότε ὁ ὄργανισμὸς ἐκεῖνος νὰ μὴ διαστραφῇ ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις; Πῶς νὰ μὴ μεταβληθῇ εἰς ὄν

ὀξύχολον, σπληνικόν, νευροπαθῆς, ἀναιμικόν, ὑποχόνδριον, χλωρωτικόν, τὸ ὄν ἐκεῖνο, ὅπερ ἄλλοτε ἦτο τῶσφ ἐράσμιον καὶ φαίδρον καὶ περίχαρι;

Ἐὰν εἶχε τοῦλάχιστον ὀλίγας χιλιάδας δραχμῶν, ὅσας βυτίδας εἰς τὸ μέτωπον, ὅσας ἀργυρὰς τριχὰς ἐπὶ τῆς κόμης! τοῦλάχιστον θὰ ἠγόραζεν ἓνα γαμβρὸν πρὸς γηροκομίαν...

Ἡ γερωντοκóρη εἶνε προϊόν τῶν πολυαριθμῶν πόλεων. Εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς κόμης, ὅπου ὁ βίος εἶνε ἀπλοῦστερος, ὅπου ὁ γάμος δὲν ἔχει χαρακτηριστὰ σωματεμπειρίας, τὸ φαινόμενον γερωντοκóρης εἶνε τι ὅλως σπάνιον. Ἐκεῖ ἡ ἀγρότις παιδεία γίνεται μήτηρ πρὶν ἢ ἀποπερατώσῃ ἐπὶ τὰ ἀθῶά της παιδικὰ παίγνια.

Ἄλλ' ἐδῶ, ὅπου ὁ βίος εἶνε ψευδῆς, στιλπνός κατ' ἐπιφάνειαν μόνον, ἐξισούμενος πρὸς τὰ μεταξωτὰ τρίχαπτα καὶ τὰς πολυτελεῖς ἐσθήτας, δι' ἧς κατασωτεύεται τὸ πρὸς προῖκα δι' ἐκάστην κόρην μικρὸν ἀποταμίευμα τῆς οἰκογενείας ἐδῶ, ὅπου ὁ γάμος θεωρεῖται ἐπιχειρήσις ἢ κοινωνικὴ ἀνάγκη, ἡ ὅποια σοῦ ἐπιβάλλει νὰ νυμφευθῆς τὴν προῖκα τῆς δεῖνα, τὸ ὄνομα τῆς ἄλλης, ἢ τὴν προστασίαν τοῦ θεῖου ἐκείνης, ἢ κοινωνία ὑφίσταται νόσον καταστρεπτικὴν, ἧς συμπτώματα πρόδηλά εἰσιν ἡ αὐξάνουσα πληθὺς τῶν ὑπερτεσσαρακοντούτιδων παρθένων.

Ἐκάστη οἰκογένεια ἧς σκευθῆ, ἧς ὑπολογίση καλῶς τί κοστίζει μία γερωντοκóρη εἰς τὸν οἶκον, εἰς τὴν κοινωνίαν, εἰς τὴν πατρίδα. Εἰς τὴν μερίδα κέρδη καὶ ζημιαί μία γερωντοκóρη ἀπορροφᾷ τὴν γαλήνην, τὴν χαρὰν, τὴν ἠθικὴν ἐπανάπαυσιν καὶ τὴν εὐζωίαν τῆς οἰκογενείας...

Ἐν Ἀθήναις, Φεβρουάριος, 1887.

ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ.

Ο ΕΝ ΜΟΝΑΧΩ, ΕΛΛΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

Γ. ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

Μεταξύ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐγκατεστημένων ἑλλήνων, οἵτινες τιμῶσι τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα διὰ τῆς εὐφυΐας, τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιδόσεως ἢ τοῦ καλλιτεχνικοῦ αὐτῶν ταλάντου, συγκαταλέγεται ἀπὸ τινων ἐτῶν καὶ ὁ ἐν Μονάχῳ Ἕλλην ζωγράφος κ. Γεώργιος Ἰακωβίδης, τοῦ ὁποίου ἡ φήμη ἀνὰ τὸν καλ-

λιτεχνικὸν κόσμον τῆς Εὐρώπης ἤρξατο ἐξαπλουμένη ἐφ' ἁμύλλῳ πρὸς τὴν τοῦ κ. Γαύζη, ἐν Μονάχῳ ἐπίσης διατρίβοντος.

Τὸ ἡμέτερον Ἡμερολόγιον, σύμφωνον πρὸς τὸν χρονολογικὸν αὐτοῦ σκοπὸν, εἰς ὃν κυρίως ἀποβλέπει, μετὰ χαρᾶς παρατίθησι τὴν συμπληρῆ εἰκόνα τοῦ διαπρεποῦς καλλιτέχνου μετὰ τῶν ὀλίγων ἠδὲ βιογραφικῶν σημειώσεων, χάριν τῶν ἀνγκυωστῶν αὐτοῦ, οἵτινες ἄλλως τε ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν τὸ ἐν τῷ περυσινῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ 1887 δημοσιευθὲν ἀντίγραφον τοῦ χρισστάτου καλλιτεχνήματος «Τὰ μικρὰ Παθήματα», δι' οὗ ἐξετιμήθη μεγάλως ὁ Ἕλλην ζωγράφος κατὰ τὴν ἐν Μονάχῳ διεθνή καλλιτεχνικὴν ἔκθεσιν τοῦ 1883. Ὁ κ. Γ. Ἰα-

κωβίδης ἐγεννήθη ἐν Λέσβῳ τὴν 10 Ἰανουαρίου τοῦ 1853. Διήνυσε τὰς πρώτας αὐτοῦ σπουδὰς ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1871—1877 ὑπὸ τὸν ἐξαιρετὸν παρ' ἡμῖν καθηγητὴν κ. Ν. Λύτραν, ἐξηκολούθησε δ' εἶτα μετ' ἐκτάκτου ἐπιτυχίας τὴν περὶ τὴν τέχνην ἐπίδοσιν τοῦ παρὰ τοῖς κ.κ. Löfftz καὶ Gabriel Max ἐν Μονάχῳ. Ἐκ τῶν ἔργων του, περὶ ὧν κολακευτικωτάτας κρίσεις ἔγραφον τὰ κράτιστα τῶν καλλιτεχνικῶν περιοδικῶν, ρημίζοντι, πλὴν τοῦ ἀνωτέρω, τὸ «Φαίδρον Παιδίον», ὁ «Ἀχόρταγος», ἡ «Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις», ὁ «Θάνατος τῆς Κρεούσης» κλπ. Ἰδίως ὅμως πανηγυρικῆς ἔτυχεν ὑποδοχῆς κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Βερολίνῳ ἔκθεσιν ἢ πλήρης ἐκφράσεως καὶ ζωῆς εἰκὼν, ἡ παριστάνουσα κλοκαῖνθρον γέροντα ἀδυνατοῦντα ἐν δαμάσῃ τὴν ἰδιότροπον ζωρότητα τοῦ μικροῦ του ἐγγόνου, ὅστις ἐτέθη ὑπὸ τὴν φύλαξίν του. Ἀντίγραφον τῆς εἰκόνης ταύτης ἐδημοσίευσεν τὸ περισπούδαστον ἐν Βερολίνῳ καλλιτεχνικὸν περιοδικὸν Moderne Kunst μετὰ τιμητικῶν ἀληθῶς κρίσεων περὶ τῆς ἀξίας τοῦ κ. Ἰακωβίδου, ὅστις ἐπεχείρησεν συνθέσεις τόσον δυσκόλους, ὅσας οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ, ἐν Μονάχῳ τοῦλάχιστον, ἀπετόλμησεν.

Σφίγγομεν μακρόθεν τὴν χεῖρα τοῦ φίλου ἡμῶν ἀπὸ τῶν μαθητικῶν ἐτι χρόνων Ἑλλήνος καλλιτέχνης, ὅστις ἐπὶ τοσοῦτον τιμᾷ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΑΥΤΟΥ.

Τις ἦν ὁ πρὸ αἰῶνων δέκα ἑννέα, τὴν ζωὴν αὐτοῦ δούς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, εὐλόγως δ' ἐντεῦθεν ὡς Θεὸς πιστευθεὶς Ἰουδαῖος; Τί ἐπεδίωξε νὰ ἐπιτελέσῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ; Τί εἶχεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ; Ποῖον τὸ ἰδεῶδες αὐτοῦ; Τὰ ἐρωτήματα ταῦτα, ἐν τῇ ἐκτάκτως μεταβατικῇ ἐποχῇ ἡμῶν ἐγείρονται ἀφ' ἑαυτῶν ἐν τῇ συνειδήσει ἐκάστου.

Ἡ ἐνεστῶσα ἐποχὴ θὰ χαρακτηρίζεται ὡς ἡ ἐποχὴ κυρίως τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων. Οὐδεμίαν ἄλλην κατηγορίαν σκέψεων ἀπορροφᾷ πλείοτερον τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων αἰείποτε μὲν, κατ' ἐξοχὴν ὅμως σήμερον, ὅσον ἡ κατηγορία τῶν περὶ τὰ κοινωνικὰ ζητήματα στρεφόμενων σκέψεων. Παρὰ πάντα τὸν θόρυβον ὃν μικρὰ μερίς τῆς ἀνθρωπότητος ποιεῖται ὅπως ἐπιστήσῃ τὴν καθολικὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, ὅ,τι συνδέεται πρὸς τὴν κοινωνίαν, συγκατέχει δι' εὐεξηγήτου μαγγανείας τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν ἐκάστου ἀτόμου.

Τὸ μέγιστον τῶν συνδεομένων πρὸς τὴν κοινωνίαν γεγονότων κατὰ τὰ τρισχίλια τελευταῖα ἔτη εἶναι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ μέγιστον ἄρα ἐνδιαφέρον εἶδει νὰ ἐγερθῇ περὶ τοῦτο τὸ γεγονός ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἐνεστῶσης γενεᾶς. Ψηλαφητότερον δὲ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ἄρχεται καθιστάμενον ἤδη ὅτε φαίνεται ἐπείγοντως ἐπιζητούμενη ἐξήγησις τῆς τῶν κοινωνικῶν φαινομένων.

Πρὸς τὴν διορωμένην ἤδη ὑπὸ τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης λύσιν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων συμπύπτει ἄραγε τὸ ἰδεῶδες τοῦ Ἰησοῦ; Ἐὰν συμπύπτῃ, ἕνα ἐπὶ πλέον λόγον θαυμασμοῦ ἐκ τῶν ὑστέρων ἔχουμεν πρὸς τὴν με-

γάλην προσωπικότητα ἐκείνην. Αὐτόδηλον τότε καθίσταται ὅτι ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ ἦν μεγάλη προφητεία ἢ ἡ ἐκπλήρωσις ἄρχεται ὁλοῦν, συντελουμένης τῆς λύσεως τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος, τοῦ ζητήματος δηλονότι ἐὰν δικαιοσύνης ἔργον εἶναι ἡ εὐμάρις ὀλίγων ἐν μέσῳ τῆς ἀθλιότητος τῶν πολλῶν.

Ἀνεξαρτήτως πάσης θεολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς γνώμης περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ, ἐν δικαιοῦται τις νὰ παρατηρήσῃ τοῦτο ὅτι ἡ ἀξία τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ, σήμερον ἄρχεται κατανοουμένη καὶ ἐκτιμωμένη. Οἱ διαρρέυσαντες δέκα ἑννέα αἰῶνες ἐκόμισαν μέχρις ἡμῶν τὰς ἐξενεχθεῖσας ὑπ' αὐτοῦ ἀληθείας, συμμεμιγμένες παντοίοις ἄλλοις ἑτερογενέσι στοιχείοις ὧν ἡ ἀποχώρισις δὲν ἐγένετο ἄχρι νῦν δυνατή. Πολλοὶ μάλιστα τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐξελήφθησαν ἀντὶ αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν. Ἐπρόσφημεν ὑπὸ τοῦ κελύφους ἀντὶ νὰ τραφῶμεν ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῷ περιεχομένης οὐσίας. Ἀλλὰ δέκα αἰῶνων φορὰ κατέστησε δυνατόν ν' ἀποχωρισθῶσι τὰ ἑτερογενῆ στοιχεῖα. Ἡ ἐξέλιξις ἔθραυσε τὸ κέλυφος καὶ ἐξεζητήθη ἡ ὑγιής οὐσία, ἡ καθαρὰ τροφή.

Ἐτι περαιτέρω δυνάμεθα σήμερον νὰ χωρῶμεν. Ἐχοντες τὰ μέσα ν' ἀναλύσωμεν τὴν τροφήν ταύτην, δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ἐὰν ὅ,τι προσέφερε τοῖς ἀνθρώποις πρὸ δέκα ἑννέα αἰῶνων ὁ Ἰησοῦς, εἶναι ἀκριβῶς ὅ,τι ἡ ἀνθρωπότης ἐπέζητησε καὶ ἐπὶ τέλους παρεσκεύασεν ἑαυτῇ. Ἰδῶμεν.

Τὸ γεγονός ὅτι μεγάλη τις κοινωνικὴ κρίσις ἐπίκειται, ἐξηγεῖ τὸν λόγον οὗ ἕνεκα τὸ περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον καθίσταται ἤδη ζωηρότερον. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ χριστιανικὴ συνείδησις, ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἐξηγέρθη, ἐξαγγέλλει τὴν ἐπὶ θύραις κοινωνικὴν μεταμόρφωσιν. Ὁ Ἰησοῦς ἐδῶκεν ἐπαγγελίας τινὰς τῷ κόσμῳ, ὁ κόσμος δὲ λησμονήσας αὐτάς ἐπὶ δέκα ἑννέα αἰῶνας, αἰσθάνεται ἤδη τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν

ἐκπλήρωσιν αὐτῶν. Ἐπιζητεῖ δὲ αὐτάς μεθ' ὅλου τοῦ θάρρους ὅπερ συνοδεύει τὴν αἵτησιν τοῦ λαβόντος ἐπαγγελίαν τινά. Ἀληθῶς τὸ πολυτίμιον τῆς ἐμπνεύσεως τῶν ἐπαγγελιῶν ἐκείνων συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἄνευ αὐτῶν θ' ἀνετάσσετο ἴσως ἄρνησις εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ κόσμου, ἢ ἡ ἀπαίτησις τοῦ κόσμου δὲν θὰ ἦν ἐπαρκῶς ἔντονος ὅπως προθύμως ἐκπληρωθῇ. Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τοῦτο ἐχρησίμευσεν ἐν μεγάλῳ ὅτι περίπου ἐχρησίμευσεν ἐν μικρῷ ἢ γαλλικῇ ἐπανάστασις τοῦ 1789. Τῶν κυρωθέντων ἤδη ψηφισμάτων τῆς ἐπανάστασεως ἐκείνης τίς δύναται ν' ἄρνηθῇ τὴν ἐφαρμογὴν, ὅταν αὕτη ἐπιζητηθῇ ἀκαταμαχῆτως, ὡς φαίνεται ἀπὸ τινος ἐπιζητούμενης; Δὲν εἶναι μυστήριον διατί ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Ἰησοῦ καθίσταται ὁσημέραι ἐπιτακτικώτερον ἀναγκαίαι. Ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πτωχοὺς, τοῖς πτωχοῖς δ' ἐπηγγείλατο τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Οἱ πτωχοὶ ὅλοεν διαφωτίζονται, ἡ πτωχεῖα ὁσημέραι εὐρύνεται καὶ ἐπιτείνεται, τὰ ἐξ αὐτῆς κακὰ ἐπιδεινούνται, οἱ λόγοι δὲ αὐτῆς συμπύπτουσι πρὸς τὰ ἐλατήρια τῆς σημαίας ἣν ἀνεπέτασεν ἡρωϊκῶς ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Ἐν τοῖς ὅροις τῆς κοινωνίας ἐκείνης ζητητέον τὸ ἰδεῶδες τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἀπόδειξις δὲ τῆς ὁμοιότητος τῶν ὄρων ἐκείνων πρὸς τοὺς ὄρους τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας ἔσται καὶ ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἰδεῶδες τοῦ Ἰησοῦ ταυτίζεται πρὸς τοὺς ἀληθεῖς πόθους τῶν λαῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς, καὶ ἡ διακλήρυξις αὐτοῦ ἦν ὁ πρόλογος τῆς ἀκτασχεύτου τάσεως τῶν σημερινῶν πραγμάτων τῆς ἀνωρωπότητος.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἰησοῦ ἀδύνατον ἦν νὰ μὴ ἐξεγεροθῇ κατὰ τῆς ἀθλιότητος εἰς ἣν διετέλει ὁ λαὸς τῆς Ἰουδαίας. Ἡ ῥωμαϊκὴ δεσποτεία εἶχεν ἀπομυζήσει διὰ τῶν φοβερῶν φορολογιῶν τὰς ἰκμάδας αὐτοῦ πάσας. Ἡ φορομανία τῶν Ῥωμαίων εἶχε φθάσει εἰς τοιοῦτον σημεῖον ὥστε καὶ αὐτὴ ἢ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κίνησις τοῦ Ἰουδαίου συν-

ἐπῆγετο ἀδράν πληρωμὴν εἰς τὸ Κράτος. Τὰ χρειώδη τοῦ βίου, βαρῦτιμα καταστάνατα συνετήρουν τοὺς μὲν Ἰουδαίους εἰς ἀθλίαν ὑπαρξίν τοὺς δὲ «Ἐθνικούς» εἰς βίον πολυτελεῖ, διότι ἅπας ὁ πλοῦτος τῆς χώρας μετεβιβάζετο ἀπαύστως εἰς τοὺς πλουσίους Ἐθνικούς. Οὐδεμία ἐξέγερσις ἐδύνατό τι κατὰ τῆς κραταιᾶς δυνάμεως ἥτις συνέτριβε τὸν ἀθλιὸν λαὸν ἐκείνον, μόνη δ' ἔλπις ἀπέμεινεν αὐτῷ ἢ πατροπαράδοτος προσδοκία τῆς ἀπολυτρώσεως αὐτῶν ὑπὸ τινος Μεσίου. Τὰ παρομαρτοῦντα κακὰ τῆς οἰκονομικῆς ἀθλιότητος εἶχον ἐπίσης ἐξελιχθῆ εἰς βαθμὸν φοικώδη. Νόσοι ἀπαίσιαι ἐμάστιζον τὰς περὶ τὸ πέλαγος τῆς Γαλιλαίας πολυπληθεστάτας δέκα ἢ δώδεκα πόλεις. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ, ὁ πληθυσμὸς τῆς Γαλιλαίας ἀνῆρχετο εἰς τρία ἑκατομμύρια οἰκοῦντα ἐπὶ ἐκτάσεως δισχιλίων τετραγωνικῶν μιλίων. Ὅπου ἂν ἔστρεφε τὸ πλῆρες ἄλγους καὶ συμπαθείας βλέμμα του ὁ Ἰησοῦς, νόσους, πένιαν καὶ πείσεις ἐβλεπεν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐλησημόνησε τὰς πλήρεις ἀγανακτήσεως ἐκφράσεις τῶν προδρόμων αὐτοῦ προφητῶν τῶν στιγματισάντων τὴν τάξιν τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἀριστοκρατῶν ἥτις ἀπεγύμνου τὸν λαὸν ἵνα ζῆ ἐν σπατάλῃ. Ἐβλεπε δὲ πρὸ αὐτοῦ τὴν κατάστασιν ἐπι μάλλον δεδεινωμένην. Ἐβλεπε τοὺς πτωχοὺς πτωχοτέρους καὶ περισσοτέρους, τοὺς δὲ πλουσίους πλουσιωτέρους καὶ ὀλιγωτέρους. Ἐβλεπεν ὅτι ὁ πλοῦτος προωριζετο εἰς ἀποκλειστικὴν χρῆσιν, ὁσημέραι ὀλιγωτέρων ἀνθρώπων.

Μικραὶ ἀντικαταστάσεις ἀπαιτοῦνται ὅπως ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν χρησιμεύσῃ εἰς παράστασιν τῆς σημερινῆς κοινωνίας. Οἱ κεφαλαιοῦχοι ἀντικατέστησαν τοὺς Ῥωμαίους, οἱ πλουτολογικοὶ ὄροι οὖς παρήγαγε τὸ ἀπάνθρωπον καὶ ἐγωϊστικὸν πολιτικὸν σύστημα ἐκεῖνο χαρακτηρίζουσι καὶ τὴν ἡμετέραν κατάστασιν καὶ εἶναι φυσικὰ προϊόντα τοῦ ἀπάνθρωπου καὶ ἐγωϊστικοῦ συστήματος τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς. Ἡ συνταράχασα τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰησοῦ τότε

ἀδικία, θά συνετάρασεν αὐτὴν σήμερον χιλιπλασίως. Ὅτι δὲ ἔπραξε τότε θά τό ἔπραττε σήμερον ἐν πολλῷ μείζονι κλίμακι. Θά κατεξάνιστατο κατὰ τῆς κορυφωθείσης ἀναληθσίας τῶν πλουσίων καὶ κατὰ παντός εὐρημένου εἰς θέσιν νά δεικνύη εἴτε διὰ τῆς γραφίδος εἴτε διὰ τοῦ λόγου, τὴν ῥίζαν τῆς ἀδικίας, ἀλλὰ προτιμῶντος νά ἐπιδιώκῃ ἀπλῶς τὴν ἐκυτοῦ διαφυγὴν ἀπὸ τοῦ ἄριθμοῦ τῶν ἀδικουμένων. Θά προήγγελλε καὶ θά προσεβόδατο ὑπὸ διάφορον τύπον καὶ ἐν διαφόρῳ φράσει τὴν προσδοκωμένην ἀνατολήν τῆς Δικαιοσύνης, τὸ μέριστον δὲ κακὸν ὅπερ θά ἐγένετο αὐτῷ εἰς ἀμοιβὴν τοῦ ἔργου του, θά ἦν ὅτι θ' ἀπέθνησκεν ἐν τινι φυλακῇ ὡς διατάρασσαν τὴν δημοσίαν ἀτάξιν» καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ θ' ἀνηγγέλλετο διὰ χλευαστικῶν τηλεγραφημάτων ὑπὸ τῶν μισθοδούλων ἀνταποκριτῶν τῶν ἐπὶ χρηματισμῷ ἐκδιδομένων ἐφημερίδων.

Ἡ κτηνωδία, ἡ ἐξαγριώσις εἰς ἣν ἐχώρει γοργῶ τῷ βήματι ὁ περιούσιος λαὸς τῆς Ἰουδαίας, ἔθηκε γλώσσαν εἰς τὰς χαινούσας πληγὰς αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε φωνὴν ἐπαρκῶς ἰσχυρὰν ὅπως ἀκουσθῇ ὑπὸ τῆς ἐγγρηγορούσης ψυχῆς τοῦ Ἰησοῦ.¹ Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐν πλήρει

¹ Ἄφρον, αὐτὴ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ ἂ δὲ ἠτοίμασας τίμι εἶσαι; (Λουκ. ιβ'. 20) Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιόυσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραίνόμενος κατ' ἡμέραν λαμπρῶς, πτωχὸς δὲ τις ἦν ὃς ἐθέλητο πρὸς τὸν πύλωνα αὐτοῦ εἰλκεμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου (Λουκ. ις'. 19). Πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἐκυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μοι μαθητὴς εἶναι. (Λουκ. ιδ'. 34). Προσηγγίσθη εἰς ὄρεϊλέτης μυρίων ταλάντων, μὴ ἔχοντας δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρᾶθῆναι καὶ τὴν γυναικα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἀποδοθῆναι (Ματθ. ιη'. 25). Μήποτε σὲ παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ καὶ εἰς φυλακὴν βληθῆσῃ. Οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῶς τὸν ἔσχατον κοδράντην (Ματθ. ε'. 26). Τί ὡς ἐστὶκατε ὄλην τὴν ἡμέραν ἄργοι; Δίγουσιν αὐτῷ, « ὅτι οὐδεὶς ἡμῶν ἐμισθώσατο (Ματθ. κ'. 6) Οὐκ ὑμῖν ὑποκρίται! ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν (Ματθ'. κη'. 14). Ἐγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, βερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρος, καὶ συνάγων ὄβην οὐ διεσκόρπισας (Ματθ. κε'. 25).

ἐπιγνώσει τοῦ ἔργου του, ἐτράπη τὴν πρὸς τὸν σταυρὸν ἄγουσαν, ἀναλαβὼν τὸν ἀγῶνα τῶν κοπιόντων καὶ περροτισμένων. Ἐκτοτε ἔτεινε τὸ οὖς καὶ ἠκρόασατο εὐκρινέστερον τῶν ἐν τῷ στήθει τῆς κοινωνίας τελούντων τὸ κατὰβρωτικὸν ἔργον τῶν μικροβίων. Δὲν εἶχε χρειάν πανεπιστημίου ὅπως ἴδῃ καὶ κρίνῃ. Τὸ φῶς τῆς ἀγάπης καθωδήγει αὐτὸν ἀσφαλέστερον πάσης ἀκαδημαϊκῆς μεμβράνης, εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς κοινωνικῆς νόσου καὶ εἰς τὴν εὐστοχον κρίσιν τοῦ μόνου τότε δυνατοῦ καὶ τελεσφόρου φαρμάκου. Τὰ συμπτώματα ἄτινα ἔλαβεν ἐν ὄψει ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ συμπτώματα ἄτινα πολλῷ ἐμφαντικώτερον ἐκδηλοῖ ἡ ἐνεστῶσα κοινωνικὴ κατάστασις.

Συνετάχθη τοῖς πτωχοῖς καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἐντολήν ἔλαβε νά κηρύξῃ αὐτοῖς εὐαγγελίον σωτηρίας Ἡ τακτικὴ του ἐφεξῆς ἦν γλυκύτης πρὸς τοὺς πτωχοὺς, αὐστηρότης πρὸς τοὺς πλουσίους. Ἀλώπεικα ἀπικάλει τὸν Ἡρώδη, καὶ ὑποκρίτας τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους. Τοὺς κρτοῦντας ἠπέιλει διὰ καταστροφῆς, ἐὰν μὴ ἔσπερον νά παρασχῶσι δικαιοσύνην τῇ κοινωνίᾳ· ὅτε μὲν δι' ἐκφράσεων δεινῆς ἐπιτιμήσεως ὅτε δὲ δι' εὐγλώττου σιγῆς ἐπέπιπτε λαυρὸς κατὰ τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἰσχυρῶν. Τοῖς πτωχοῖς ὁ Χριστὸς διὰ λόγων μεστῶν συμπαιθείας ἐνέπνεε τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ βίασις τῆς κοινωνίας ἐκείνης ἀντέκειτο πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Συμπαραβάλλων δὲ τὰ «κάτω στρώματα» πρὸς τὰ «άνωτερα» ἐπῆνει μὲν ἐκείνα, ὡς μαλλον ἀπηλλαγμένα κακίων, ἔφεγε δὲ ταῦτα ὡς μεστὰ πλεονεξίας, σκληρότητας, ἀναληθσίας καὶ αὐθαδείας. Ἡ τακτικὴ τοῦ Ἰησοῦ αὕτη ὑπεδήλου ὅτι τὴν ἠθικὴν εὐθύνην τῶν κοινωνικῶν κακῶν ἐπέριπτε τοῖς ἔχουσι πλοῦτον καὶ ἐξουσίαν, καὶ ὅτι χρειάν ἠθικοποιήσεως εἶχον οἱ κρατοῦντες οὐχὶ ὁ λαός. Δὲν παρήγγειλέ ποτε τοῖς πτωχοῖς ὁ Ἰησοῦς ν' ἀρκῶνται εἰς ὅ,τι ἔχουσι, νά ὑποτάσσωνται καὶ νά ὑπομένωσιν, ἀλλὰ παρήγγειλεν αὐτοῖς νά ἐκζητῶσι καὶ νά

ἐγρηγορώσι. Δὲν συνεβούλευε ποτε νὰ προτιμῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν πενίαν ἀλλ' αὐτὸς προείλετο νὰ ζήσῃ πένης προσενηκῶν ἑαυτὸν θῦμα εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Πάντα τρόπον ἀποκτήσεως χρημάτων ἔκρινεν ἀνόσιον, ὡς εἶχον τὰ πράγματα, ἐντεύθεν δὲ ἀπεχωρίσθη, καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ συνέστησε ν' ἀποχωρισθῶσι « τοῦ κόσμου. »

Ὁ μέγας πόνθος τοῦ Ἰησοῦ ἦν ἡ δικαιοσύνη. Ἐκ τῆς δικαιοσύνης δὲ προσεδόκα πάντα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ. Πρόδηλον ἐντεύθεν ὅτι ἐπεζήτηε νὰ συντελέσῃ ἐπανάστασιν ἢς τὰ συνθήματα ταυτίζονται πρὸς τὰ συνθήματα τοῦ καθ' ἡμᾶς κοινωνισμοῦ. Ἐπεζήτηε νὰ μεταβάλῃ ἄρδην τοὺς τότε κοινωνικοὺς ὅρους διότι καθεώρα ὅτι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι ἦσαν οἱ καρποὶ τῆς κοινωνικῆς ἐκείνης καταστάσεως πρὸς τοὺς καρποὺς οὓς ἀπεξεδέχετο ἐξ ἄλλοιαις πλουτολογικῆς διαρρυθμίσεως. Εἰκότως δὲ ἀπὸ τῆς οικονομικῆς διαρρυθμίσεως ταύτης ἐξήρτα τὴν ἀνατολήν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Συνεβούλευε τοὺς πλουσίους νὰ πωλήσωσι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν καὶ νὰ δώσωσιν αὐτὰ τοῖς πτωχοῖς, καὶ προσετίθει ὅτι οὕτω μόνον δύνανται νὰ γείνωσι τέλειοι. Ἡ φράσις τῆς συμβουλῆς ὅσα ἀπλῆ εἶναι τόσῳ μεγάλην ἐπαναστατικὴν ἀρχὴν ἐμπερικλείει. Ἄφ' ἧς στιγμῆς καθιερωθῆ ἵνα πᾶς πλούσιος πωλήσῃ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ δοθῶσι δὲ αὐτὰ τοῖς πτωχοῖς οὐδεὶς ἐφεξῆς πλούσιος καὶ ἐπομένως οὐδεὶς πτωχὸς εὕρηται ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἡ κολοσκία αὕτη συμβουλὴ καταδηλοῖ καὶ ἕτερον σπουδαιότατον σημεῖον συναντήσεως τῶν κοινωνιστικῶν ἀρχῶν τῆς σήμερον πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Τὸ χρῆμα δὲν εἶναι πλοῦτος. Μετὰ τὸν Χριστὸν πρῶτοι οἱ κοινωνισταὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἔμπρακτον ἐντύπωσιν τῆς ἀληθείας ταύτης ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ. Πρὸς τί ἡ ἀκαδημαϊκὴ βεβαίωσις ἀληθείας τινός, ὅταν ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου δὲν ἀποτυποῦται τὸ κῦρος αὐτῆς; Ὁ Ἰησοῦς ἦν ἐχθρὸς τοῦ Μαμμωνᾶ. Οὐδεὶς σήμερον εἶναι

ΙΑΚΩΒΟΣ ΡΙΖΟΣ

ἐχθρὸς τοῦ Μαμμωνᾶ πλὴν τῶν ἐπιζητούντων νὰ μεταβάλλωσιν ἄρδην τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἡ κοινωνία φέρεται ὀλοὲν εἰς τὴν ἐσχάτην κτηνωδίαν καὶ ἐξαγρίωσιν. Τῷ χρήματι ὡς ἐμπορεύματι παρομαρτεῖ ὁ συναγωνισμὸς, ὁ ἀφορῶν εἰς τὸ ταπεινὸν τέλος τῆς συστάσεως ἰδιαιτέρας χρηματικῆς ἀποθήκης πρὸς ἣν συγκεντροῦται ἡ πᾶσα ψυχικὴ δρασις τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τοῦ τοιοῦτου χρήματος, ἐκηρύχθη ἀμείλικτος πολέμιος ὁ Χριστὸς. Ἀληθῶς δὲ δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχη μείζονα ἐχθρὸν τὸ ἰδεῶδες εἰς ὃ ἀφεώρα ὁ Χριστὸς. Ἡ νίκη ἦν προσεδόξα καὶ ἦν ἔτι καὶ νῦν προσδοκῶμεν ἡμεῖς εἶναι ἡ νίκη τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης, εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς βιωτικῆς μερίμνης, εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τοῦ εἶναι, καὶ ἡ ἐνάρξις ἀγῶνος περὶ τοῦ εἶναι. Ἡ ἀπόκρισις ἦν θὰ ἔδιδε πᾶς κοινωνιολόγος σήμερον τῷ ἐρωτῶντι τί ζητεῖ ὁ κοινωνισμὸς, εἶναι ἡ ἀπόκρισις αὐτῆ ἦν θὰ ἔδιδεν ὁ Χριστὸς ἐρωτώμενος τί ζητεῖ, πρὸ 19 αἰῶνων : «Ζητοῦμεν, ὅ,τι ἀναποδράσως μέλλει νὰ δοθῆ ἄρκει νὰ τὸ ζητῶμεν. Ζητοῦμεν νὰ παύσῃ ὁ ἀγὼν περὶ ζωῆς καὶ νὰ ἄρξῃται ὁ ἀγὼν περὶ προαγωγῆς τοῦ πνεύματος. Ζητοῦμεν δικαιοσύνην. Ζητοῦμεν ἐγγύτησιν περὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου καὶ τὴν ἀνατολήν τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Ἡ κοινωνία τῆς σήμερον, εἶναι ὀργανωμένη ὡς ἡ κοινωνία τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἐκηρύχθημεν ἐχθροὶ τῆς σημερινῆς κοινωνίας ὡς ὁ Χριστὸς ἐκηρύχθη ἐχθρὸς τῆς τότε κοινωνίας. Ἐσμὲν δὲ βέβαιοι περὶ τοῦ προσεχοῦς θριάμβου ἡμῶν ἀκριβῶς διότι διέρρευσαν ἕκτοτε δέκα ἐννέα αἰῶνες, ἱκανοὶ δηλονότι χρόνοι ὅπως ἀγάγωσιν ἡμᾶς ἐγγύτερον τῆ νίκῃ, ἣν ἐπηγγείλατο τῷ κόσμῳ ὁ Ἰησοῦς.» Αὕτη εἶνε ἡ ἀπόκρισις τοῦ κοινωνισμοῦ.

ΠΛΑΤΩΝ Ε. ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ

ΕΙΣΑΙ ΩΡΑΙΑ!

(Κατὰ τὸ Ἰταλικὸν Quanto sei bella!)

Ὅσφ, ἀγάπη μου, σὲ κυττάζω,
 Τόσφ μ' ἀρέσεις καὶ σὲ θαυμάζω,
 Φωτιά τὸ στήθος μου πυρπολεῖ.
 Γιά σὲ στενάζω, χρυσὸ πουλί.
 Τὰ κάλλη ἔλα τοῦ Παραδείσου.
 Γὺς χάραϊς ἔλαις ἔχει ἡ μορφή σου
 Καὶ ὡσάν ἄστρον λάμπει γλυκὺ....
 *Ω, εἶσ' ὠραία καὶ θελκτική!

Καὶ ὅταν, φῶς μου, σὲ σφίγγω πάλιν
 Εἰς τὴν θερμὴν μου αὐτὴν ἀγκάλην,
 *Ὅλος ἀγάπη, ἔλος φωτιά,
 Καὶ τρέμει ἔλη μου ἡ καρδιά.
 *Ἄχ, ἡ μορφή σου, ποῦ μαγνητίζει.
 Σάν τριαντάφυλλο κοκκινίζει,
 Χαριτωμένη, παρθενική....
 *Ω, εἶσ' ὠραία καὶ θελκτική!

Μὴ θέλης, φῶς μου, νὰ μὲ τρελάνης
 *Ὅλο σωμαίνεις, ἔλο τὰ χάνεις.
 *Ὅσφ φροντίζω γιά νὰ σοῦ 'πῶ.
 Πόσο, ὦ, πόσο σὲ ἀγαπῶ.
 Τὰ ζαχαρένια σου τ' ἀχειλάκια
 Κλειστά μου λένε γλυκὰ λογάκια
 Μὲ μελωδία ἀρμονική....
 *Ω, εἶσ' ὠραία καὶ θελκτική!

Καὶ ἡ ἀγάπη σου μ' ἀνάσταίνει
 Καὶ ἡ καρδιά μου ἡ πονεμένη,
 *Ἀπ' τὴ χαρά της, ὡσάν τρελὴ,
 Πετᾷ, χορεύει, σάν τὸ πουλί.
 Κ' ἡ δὴ καρδιάς μας γίνονται μία
 Μὲ τῆς ἀγάπης τὴν εὐτυχία.
 Τί εὐτυχία ἀγγελική....
 *Ω, εἶσ' ὠραία καὶ θελκτική!

Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΔΡΑΙΟΥΣ

Α'

Ἀγέταις ὁδηγῶν ἐκ μέρους τῶν Σιφνίων ἀποστολῇ Ἰωάννου Πράκου.
 —Φόδοι τῶν Κυθνίων καὶ αἰτήσις βοηθείας.—Προθυμία Ν. Τζα-
 θέλλα, Φωτομάρα, Γεωργίου καὶ Ἀθανασίου Δράκου ἐν ἐπιστολῇ
 ἐκ Παζῶν.—Οἱ τῶν Σαλονῶν κάτοικοι, ἐν ἐπιστολῇ ἐκεῖθεν εἰς
 Ὑδροσπέτσας διευθυνομένη, ἀναμένουσι τὰ Ὑδραϊκὰ πλοῖα καὶ
 τὰ Σπεσιώτικα περιγραφῇ τῶν κατὰ τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς ὑπὸ
 αὐτόπουτος μάρτυρος ζητοῦνται μαρτυραὶ καὶ μολυβικὰ καὶ κρέ-
 διτα διὰ τοῦ Νικολοῦ Λιτσινοπούλου.

Φίλτατε Κ. Σκόκε,

Πάσης ἄλλης ὕλης διὰ τὰς σελίδας τοῦ Ἡμερολογίου
 προτύμησα διὰ τὸ ἔτος τοῦτο σελίδας τινὰς τῆς ζω-
 ῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος ἡμῶν, ἐθεώρησα καλὸν
 ὑπὸ πολλὰς τὰς ὄψεις ἀποτινάσσω τὸν κοινοτὸν
 ἐγγράφων τινῶν ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ Ἰδρυκῶ ἀποκειμένων νὰ
 παραδώσω ταῦτα εἰς τὴν δημοσιότητα, ἀμειβῶν εἰς τὴν ἐτησίαν
 πινακοθήκην τὴν αὐτῷ φιλομουσίως ὑφ' ἡμῶν συμπληρωμένην.
 Τὰ ἐγγράφα ταῦτα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δημοσιεύμενα δὲν ἔχουσι
 ἀνάγκην σχολίων· αὐτὰ μόνα μετὰ τῶσδε τῶν ἄλλων προεκδο-
 θέντων (*) συναρμολογούμενα, δύνανται νὰ πιστεῖσθεσι πλήρη
 τὴν ἱστορίαν τῶν Νηυτικῶν ἰδιῶ νήσων, μαρτυροῦντα ἀψευδῶς
 καὶ περὶ τῆς θέσεως, ἣν αἱ νῆσοι αὐταὶ κατεῖχον ἐν τοῖς χρό-
 νοῖς ἐκείνοις, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον δυνάμενα νὰ γείνωσιν ὑπόδειγμα
 τῆς τε ἀναπτύξεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐπιστελλουσῶν
 κοινοτήτων ἢ τῶν ἀτόμων.

(*) Τῷ 1844 ἐξεδόθη βιβλίον ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς: Τὰ Ὑδραϊκὰ ἢ
 μέρος τῶν ἐν Ὑδρᾷ σωζομένων ἐγγράφων, ἐκδοθέντα διὰ
 τὰς τῶν δέμων ἡγεσιῶν.

Ἴδου τί οἱ νησιῶται ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ αὐτῶν γράφουσι πρὸς τοὺς Ὑδραῖους· καὶ πρῶτον οἱ Σίφνιοι :

« *Εὐγενέστατοι ἄρχοντες τῆς νήσου Ὑδρας κοινὸν τοῦ Γένους Εὐεργέται* »

« Γνωρίζοντες τὰ πρὸς τὸ γένος καὶ τὴν κοινὴν πατρίδα ἱερὰ χρέη μας, παρεσκευάζομεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τούτων, ἀφ' ὅτου τὸ πρὸς τὰς Κυκλάδας κοινὸν γράμμα σας ἐλά-
θωμεν· ἀλλὰ φροντίζοντες πρῶτον περὶ τῆς συστάσεως τῶν κοινῶν μας ἀστατούντων εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν ἀνεβάλλομεν τὴν διὰ κοινοῦ μας γράμματος προσφορὰν τῶν χρεῶν μας πρὸς τοὺς κοινούς ἡμῶν εὐεργέτας. Ζητοῦντες λοιπὸν πρῶτον τὴν περὶ τούτου συγγνώμην παρὰ τῆς φιλογενείας σας, σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς λογιζέσθε προθύμως, κατὰ τὸ χρέος μας, εἰς τὰς δυνατάς μας ἐκδουλεύσεις, κοινὰς ὁμοίως καὶ μερικὰς, ἐφ' ᾧ καὶ ἀποστέλλομεν κοινῶς τὸν συμπατριώτην μας κύριον Ἰωάννην Πρόκον, διὰ τοῦ ὁποίου προσμένομεν τὰς ὁδηγίας καὶ τὰς ἐπιταγὰς τῆς ὑμετέρας φιλογενείας. »

· *Ἐκ τῆς Κοινῆς Καγκελαρίας τῆς νήσου Σίφνου*
τῇ 23 Μαΐου 1821 »

Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου δεῖκνυται ἡ προθυμία, μεθ' ἧς προσηνέχθησαν ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ Σίφνιοι, ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀνάπτυξις, εἰς ἣν εἶχον φθάσῃ ἐν σχέσει πρὸς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ δὴ καὶ πρὸς ἄλλας πέριξ νήσους, ὡς καταφαίνεται σαφῶς ἐκ τῆς συγκρίσεως πρὸς τὸ κατωτέρω δημοσιεύμενον ἐγγράφον τῶν Κυθνίων. Τὸ ἐγγράφον τοῦτο τῶν Κυθνίων εἶνε χαρακτηριστικώτατον διὰ τὸν φόβον τὸν καταλαβόντα τοὺς κατοίκους τῆς νήσου πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ στόλου τοῦ Τουρκικοῦ. Ἴδου τοῦτο ὡς ἔχει, τηρουμένης τῆς ὀρθογραφίας αὐτοῦ :

« *Πρὸς τὴν φιλογενεστάτην Καγκελαρίαν*
τῆς νήσου Ὑδρας »

Ἐπειδὴ καὶ τὰ ἐχθρικά Καράβια ἔχουν τώρα σχεδὸν τρεῖς ἡμέρας ὅπου περιτρηγοῦν τριγύρου εἰς τὸ Νησίον μας, δὲν λή-

πωμεν, ἀπὸ τὸ νὰ σᾶς ἰδοποιήσωμεν, περὶ αὐτοῦ τούτου, πρῶτον, καὶ τελευταῖον τὸν ὅσον κίνδυνον μᾶς καταλαμβάνει· παρακαλοῦμεν λοιπὸν τὴν ἡμετέραν φιλογένειαν νὰ μὴν μᾶς ἀφίστετε εἰς αὐτὸν τὸν μέγιστον κίνδυνον. ἀλλὰ νὰ ἐξαποστίλιτε πάλῃ τὰ Ἑλληνικὰ πλοία μας, διὰ νὰ μᾶς ἐλευθερώσουν· εἴμπορεῖ νὰ εἶναι κατόπιν καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ Ἑλληνικὰ πλοία μας, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤμεθα βέβαιοι, διὰ τοῦτο ἀποτολμῶμεν καὶ γράφωμεν διὸ καὶ δὲν ἀμφιβίλωμεν ὅτι διαπειρομένη ἀπὸ τὸν διακαέστατον ζῆλον τῆς φιλογενείας, θέλει παραβλέψει κάθε παράλογον μας· καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον »

« μένωμεν δὲ
τῆς ἡμετέρας φιλογενείας »

18 76βρίου 1822

« ἀρόθυμοι εἰς κάθε ἐπιταγὴ σας
· οἱ Ἐφοροὶ τῆς νήσου Θερμίων. »

Πλὴν τῶν ἀπὸ μέρους τῶν νησιωτῶν χαρακτηριστικωτάτων τούτων ἐγγράφων ἀντέγραφα ἴκανὰ ἄλλα ἐπιτρέψαντός μοι πάνυ εὐγενῶς τοῦτο τοῦ δημάρχου Ὑδραίων κ. Α. Οἰκονόμου. Ἐκ τούτων παρατίθημι τὸ ἐκ Παξῶν ἀποσταλὲν γράμμα ἐκ μέρους τοῦ Γζαβέλα, Φωτομάρα, Γεωργίου καὶ Ἀθανασίου Δράκου, τότε :

Εὐγενέστατοι ἄρχοντες τῆς Ὑδρας
ταπεινῶς καὶ ἀδελφικῶς σᾶς προσκυνοῦμεν.

Ἡαξοὶ 8 Ἰανουαρίου 1823.

Ε. Π.

« αἱ κινδυνώδεις περιστάσεις ὅπου ἐστάθησαν αἰτία νὰ μᾶς ἐκπατριωτίσωσι, καὶ νὰ μᾶς ἐμβάσουν εἰς πολλὰς δυστυχίας καὶ κακοπαθίας μᾶς ἐσκόρπισαν ἔνθεν κακεῖσε εἰς τὰς Ἐπτανήσους ἀλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ σκληρὰ συμβάντα, οὔτε ἐστάθησαν οὔτε θέλει σταθεῖν ἀρετὰ νὰ ὀλιγοστεύσουν τὸν ζῆλον πρὸς τὴν πατρίδα μας ἀλλ' οὔτε τὴν μεγαλοψυχίαν μας καὶ δὲν προσμένομεν ἄλλο, παρὰ μίαν ὀγλήγορον καὶ ἀρμόδιαν περίστασιν νὰ δεῖξωμεν τὸν ἑαυτῶν μας προθύμως ὅπου τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μᾶς προσκαλέσουν. Αἱ ἐδικαί σας ἀθάνατες ἀνδραγαθία· καὶ αἱ πισταί σας

δουλεύσεις διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς πατρίδος μᾶς κατασταθ-
νουν ἀνήσυχος καὶ μέρα καὶ νύχτα καὶ ἐκ τοῦτου ἡμπορεῖται
νὰ καταλάβετε καθαρὰ τὰ αἰσθηματά μας. Καὶ μὲ ὄλον τὸ σέ-
βας ὑποσημειούμεθα.

• Τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσι
τῆς νήσου Ὑδρας κυρίως

Λαζάρω κουτοριότη,
δημητρίῳ τσαμαδῶ,
μανόλῃ τομπάζῃ,
σταμάτῃ μπουντούρη
γεώργῃ γκιώνῃ

Τῆς ὑμετέρας
εὐγενείας

Νικολὸ Τζαβέλλας
φωτομάρας
γεώργι δράκος
ἀθανάσι δράκος.

Ἴδου καὶ ἐξ Ἀμερῆσας τί πρὸς τοὺς Ὑδραίους καὶ Σπε-
τσιώτας ἐγγράφητο διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου, ἐν ᾧ πρὸς τοὺς
ἄλλοις ὑπάρχει ἀφήγησις τῶν κατὰ τὸ χάνι τῆς Γραβιάς:

(Τ. Σ.) «Τοῖς ἀνδρείοις ἀδελφοῖς Ὑδριώταις καὶ
Σπετσιώταις, τοῖς εὐεργέταις ἡμῶν

Εἰς Ὑδρὸσπέτας».

«*Ἀνδρειότατοι Ὑδριῶται, Ἡρωεὶς ἄνδρες ἀδελφοί,*
ὁμοίως Σπετσιῶται ἀπὸ Σάλουρα

τῇ 16 Μαΐου 1821:—

«Ἀπὸ τὸ γράμμα σας, ἀπὸ τὰ γράμματα τῶν ἀπεσταλμένων
ἀνθρώπων μας καὶ ἀπὸ στόματος ἑνὸς ἀδελφοῦ Γαλαξιδιώτου ὅπου
σήμερον εὐτυχῶς μᾶς ἔφθασεν ἀπ' αὐτοῦ, ἐβεβλιωθήμεν τὸ στάλ-
σιμον εἰς τὸ μέρος μας τῶν καρβίων σας καὶ Σπετσιωτικῶν.
Αὐτὰ ἕως τῆς ὥρας δὲν ἐφάνηκαν, καὶ ἐνόληξιν οὐ μετρίαν
δοκιμάζομεν ἀπὸ τρία καρβία ἐχθρικὰ ὅπου περιέρονται εἰς
τὸν κόλπον μας· διατὶ ἐξ αἰτίας τῶν εἰς τὰ παραλάσιά μας ἀπὸ
Ἐπαχτο—εἰς Κόρινθον ἐμποδίζεται τόσον στράτευμα ἀπὸ φόβον
μήπας καὶ οἱ ἐχθροὶ προσεκβάλλουν εἰς κανένα μέρος. Πρὸς τούτοις
καὶ οἱ γειτόνοι μας μὴ βλέποντες τοῦ γένους καρβία ἠπιστοῦν
νὰ εἶναι πάγκοινοι τῶν χριστιανῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἢ
ἀποστασία, καὶ φοβούμενοι δὲν κινούνται, καὶ τὸ βάρος τὸ ἐδικόν
μας μὲ τοὺς ὀλίγους γνωστούς συναποστατήσαντας συμμάχους μας

γίνεται δυσφόρητον τόσον, ὅπου πρὶν 15 ἡμέρας ἠθέλαμεν κιν-
δυνεύσῃ καιρίως, ἂν δὲν μᾶς ἔρχονταν ἀπὸ θείαν πρόνοιαν σύμ-
μαχος ὁ Ἡρωεὶς καὶ φρονιμώτατος Ὀδυσσεύς, ὁ Χρῆστος Σου-
λιώτης, καὶ τρία ἀδελφία Κατακογιαννόπουλα μὲ ἐκλεκτοὺς ἄνδρας
ὄλοι ὡς 800 εἰς τὴν μακινώδη καὶ αἱματοδεσπότην εἰς τῆς Γραβιάς
τὸ χάνι μάχην μετὰ τοῦ Ὁμέρ πασᾶ βριόνι, ὅπου ἦλθε κατεπάνω
μας με ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας Τούρκους, οἱ περισσότεροι Γκέγκι-
δες καὶ ἀρβανίταις, οἱ μισοὶ σχεδὸν καθαλαρία Ἰδοῦ καὶ ἡ περι-
γραφή τοῦ αὐτοῦ πολέμου.»

«Ὁ καπετὰν Ὀδυσσεύς μὲ τοὺς βηθέντας Σουλιώτας καὶ Κα-
τακογιαννόπουλα καὶ μὲ ὅλα τους τὰ παληκάρια, καθὼς καὶ ὁ
Καπετανπανουργιάς καὶ Διοβουνιώτης μὲ τὰ ἑδικὰ τους παληκάρια,
ὄλοι ὁμοῦ συμποσούμενοι ὡς 155, ἦτον καὶ ἀπὸ τὴν χώραν
καὶ χωρὶά Σαλόνων ὡς 1000· αὐτοὶ ὄλοι εὐρισκόμενοι εἰς τὸ Χάνι
τῆς Γραβιάς εἰς τὰς 5 τοῦ τρέχοντος, ἔμαθον ὅτι οἱ βηθέντες
ἐχθροὶ ἔρχονται κατεπάνω τους. Τότε ὁ μὲν Ὀδυσσεύς μὲ 130
ἄνδρας (20: ἦτον ἑδικὰ του παληκάρια, 15 ἦτον τοῦ Πανουργιά
καὶ Διοβουνιώτη καὶ οἱ λοιποὶ ἦταν χωριάται καὶ Γαλαξιδιώταις
30) ἐκλήσθημεν εἰς τὸ Χάνι, καὶ εἰς ταῖς βράχιας, ὅπου παρα-
σταίνουν ἕνα ἡμικύκλιον διαχωριζόμενον ἀπὸ ἕνα στενωπὸν δύσ-
βατον δρόμον, τὸ μὲν δεξιὸν μέρος τὸ ἐπίασαν ὁ Χρῆστος Σουλιώ-
της τὰ τρία ἀδελφία Κατακογιαννόπουλα μὲ τοὺς ἑδικούς τους
60: ἄνδρας καὶ μέρος χωριάταις· τὸ δὲ ἀριστερὸν ὁ Πανουργιάς
καὶ ὁ Διοβουνιώτης μὲ τοὺς ἑδικούς τους 50 ἄνδρας καὶ ὁμοίως
μὲ χωριάταις· καὶ τὸν στενωπὸν τὸν ἐπίασαν ἀπὸ ἕνα καὶ ἄλλο
μέρος χωριάταις, καὶ ὀλίγοι γνωστοὶ Γαλαξιδιώταις· καὶ οἱ ἐχθροὶ
ἐμοιράσθησαν εἰς τρία μέρη προηγούντο οἱ ἵππεῖς καὶ ἠκολούθουν
οἱ πεζοί· οὗτω λοιπὸν παραταχθέντες ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἄρχισαν
τὴν μάχην· καὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἐφονεύθησαν ὑπὲρ τοὺς 300
καὶ ἐλαθώθησαν (οἱ πλεῖστοι θανασίμως) ὑπὲρ τοὺς 600 ὀλιγω-
στοὶ ἐθαρρήθησαν ἀπὸ τοὺς ἄκλειστους· ἀπὸ δὲ τοὺς ἑδικούς μας
ἐφονεύθησαν τρεῖς, καὶ ἕνας ἐλαθώθηκε. Μὲ τὴν λύπην ἐμά-
χοντο οἱ ἐχθροὶ, ὅπου πάντοτε ὁ ἐπόμνος ἐπατοῦσε τὸν πεσόντα
προηγούμενον, καὶ ὁ μέγας σωρὸς τῶν πεσόντων ἐχρησίμευσαν

εις τοὺς ἐχθροὺς μας διὰ προφύλαξιν ἐναντίον τῶν ἰδικῶν μας ἐγκλείστων ὁ πόλεμος ἐστάθη συνεχῆς ἕως τὰ μεσάνυχτα· καὶ πρὸς τὸ ξημέρωμα μὲ ἐφόρμησιν ἔφυγον οἱ ἔδικοί μας ἐγκλειστοί, χωρὶς νὰ βαρεθῆ ὅτε ἕνας. Εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἐσκοτώθησαν καὶ ἐλαθιώθησαν τὰ πλέον καλῆτερα παληκάρια καὶ τόση δειλία ἐκυριεύσε τοὺς ἐχθροὺς, ὥστε δὲν ἐτόλμησαν νὰ δευτερώσουν, ἀλλὰ εἰς τὰ πῆριξ χωριδιάκια εἰς τὰς ὑπώρειας ἔρημα ὄντα ἔβαλαν φωτιὰ, καὶ μέρος ἔκαυσαν, εἰς δὲ βρονίσια δοκιμάζοντες νὰ τὰ καύσουν καὶ εὐρίσκοντες ἀντίστασιν ἐπέστρεψον φονευόμενοι πέντε, δέκα, καὶ περισσότεροι· ὥστε ἀπεφάσισαν τὴν φυγὴν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὀλίγοι ἀπὸ ὀλίγοι ἔφυγαν εἰς Πατρανζήκι καὶ Ζητοῦνι, καὶ ἡμεῖς ἐσυνάχθημεν καὶ τοὺς πῆραμεν ἀπὸ κοντά.—Ἡμεῖς λοιπὸν διὰ τὴν μεγάλην καλωσύνην σας, ἂν καὶ τὰ καρδιά σας ἀκόμη δὲν μᾶς ἐφάνηκαν, δὲν λείπωμεν νὰ σᾶς εὐχαριστοῦμεν ὑπερβολικῶς καὶ Ὑδριώταις καὶ Σπετζιώταις καὶ νὰ σᾶς ἀποκαλοῦμεν σωτηρᾶς μας καὶ τὰς ἡρωϊκὰς καὶ φιλοχρίστους κεφαλὰς σας τὰς στεφανόνομεν μὲ τὸν ἀμάραντον τῆς κατὰ ταύτην τὴν θάλασσαν νίκης στέφανον, ὅπου εἴχαμεν πλέξη διὰ τοὺς Γαλαξιδιώτας, αὐτοὶ εἶνε ἀνέλιξι τοῦτου ὡς ἀνανδροί, εἰς ἐσᾶς τυχαίνει ὡς τολμητὰς, καὶ ἀνδρειστάτους.—Ἀπὸ τὴν γεννασιότατην ψυχὴν σας λαμβάνομεν πρὸς τοῦτοις τὴν εἰτίαν καὶ ἰδοὺ συσταίνομεν εἰς τὴν ἀγάπην σας τὸν παρόντα κύρ Νικολὸν Λιτζικόπουλον, καὶ σᾶς παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ ἀνταμώσετε καὶ ταύτην σας τὴν χάριν, καὶ νὰ μᾶς προβλέψετε ἀρκεταῖς μαρρούταις καὶ ὀλιγοστά μολυβιὰ, δίδοντας καὶ κρέδιτα τοῦ ἰδίου, ἂν εἶναι ὀρισμὸς σας, ἐπειδὴ ἡ ποσότης τῶν χρημάτων ὅπου μαζί του φέρει εἶνε ὀλίγη, καὶ ἡμεῖς ἀναγκασμένοι διὰ νὰ κινήσωμεν, ἄλλη πληρόνομεν εἰς μετροχὰ, καὶ τζουμπιανέδες πολλοὺς δίδομεν, πάντοτε ἐξ ἰδίων μας, χωρὶς νὰ λάβωμεν ἀπὸ κανένα μέρος οὔτε ὄβολον, καθὼς καὶ ἀπὸ στόματος τοῦ ἰδίου βεβαιώσθε, καὶ διὰ τοῦτο εἴμεθα ἐλλειπεῖς καὶ ἀπὸ ἓνα καὶ ἄλλο. Σᾶς βεβαιούμεν ὁμῶς εἰς τὴν ἀγίαν ἀδελφοσύνην μας, ὅτι ὅσα κρέδιτα μᾶς δώκετε διὰ τὸ ῥηθὲν εἶδος μετὰ πολλῆς εὐχαριστίας ἐν καιρῷ σὺν πολλῷ τόκῳ θέλει σᾶς τὰ πληρώσωμεν καὶ διὰ τὰ κρέ-

διὰ θέλει λάβετε βετισθοῦτον ἀπὸ τὸν ῥηθέντα Λιτσικόπουλον.— Ταῦτα καὶ ἀναγράφοντές σας σωτηρᾶς μας, σᾶς εὐχόμεθα κράτος, νίκην, εὐρωστίαν καὶ ἐνότητητα».

Διὰ τοὺς ἐφόρους Σαλόνον

πέτρος Ἰωάννου
μέτρος λογοθέτης

Δημήτριος Σίμου καὶ γεοργάκις
παπαηλιόπουλος.

Β'

Ἀπαγορεύεται τὸ κρασί εἰς τὴν βασιλεύουσαν.—Περὶ τιμωρίας κἀλικίων καὶ καλπουζανίδων παραθοκυρέων.—Κατακητεῖται ἐγκληματικὰ ἐπὶ ἀπειλῇ θανάτου.

Ἄξια δημοσιεύσεως εἶνε καὶ τὰ κατωτέρω ἐγγράφα τὰ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐκδοθέντα καὶ ἀποσταλέντα πρὸς τοὺς προστώτας καὶ προκρίτους τῆς Ὑδρας ἐπὶ διαφόρων περιστάσεων. Ἰδοὺ ταῦτα :

«*Γαζῆ Χασὰν πασᾶς Ἐλέφ Θεοῦ Βεζύρης
καὶ Καπετὰν Πασᾶς*».

«Προσετώτες καὶ ἐπίτροποι τῆς νήσου Ὑδρας καὶ ἐσεῖς τοῦ νησιῦ Καραθοκύριοι καὶ ρεϊτζίδες, ἴ βλέποντες τὸν παρόντα ἡμέτερον ὑψηλὸν καὶ ἡγεμονικὸν ὀρισμὸν, ἔστω εἰς εἰδησίην σας ὅτι σᾶς προστάζομεν ἰσχυρῶς ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, νὰ μὴν ἤθελε τολμήσῃ κανένα κατῆ σας, ἢ μικρὸν ἢ μεγάλον, νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ταξιδεύσῃ εἰς βασιλεύουσαν πόλιν, μὲ φόρτωμα κρασίου οὔτε διὰ τὴν βασιλεύουσαν, οὔτε διὰ τὸ μέρος τῆς μακρῆς θαλάσσης, μὲ καμμίας λογῆς τρόπου καὶ ἀναχώρησιν ἀλλὰ νὰ ταξιδεύουν εἰς τὸ μέρος τῆς ὑπέρης θαλάσσης καθὼς, καὶ πρότερον, καὶ λοιπὸν ἐκδιδομένης ταύτης τῆς εἰδήσεως, νὰ στοχασθῆτε καλῶς ὅπου νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ κανένα ἐναντίον τοῦ παρόντος ὑψηλοῦ ἡμῶν, καὶ ἡγεμονικοῦ πουργουλδίου, ὅτι σφοδρῶς καὶ ἀνιλεῖς παιδεύσθε».

«Οὕτω ποιήσατε ὡς προστάζομεν καὶ μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως».

«Ἐξεδόθη ἀπὸ βασιλικῶν στολαρχεῖον 1782 Ἰουλίον»

(1) ρεϊτζίδες, οἱ κυβερνητὰ μικρῶν πλοίων.

Ἐτέραν εὐστηράν διαταγήν περιλαμβάνει τὸ ἔγγραφον τόδε :

«*Γαζή Χασάρ Πασῶς*»

«Προεστώτες καὶ ἐπίτροποι καὶ λοιποὶ κάτοικοι τῆς νήσου Ἰδρας, ἔστω εἰς εἰδησίην σας ὅτι ἐπειδὴ καὶ εἰς μερικοὺς πραγματευτὰς τῆς Ἀθήνας, καὶ εἰς ἄλλους τῶν περίξ καζέδων ἐκεῖσε, μὲ τὸ νὰ εὐρέθησαν ἀρκετῆς ποσότητος παράδες κάλπικοι εἰς χεῖράς των· οἱ ὅποιοι ἐπήγγαν εἰς τὸν τῆς Ἀθήνας καθῆ ἐφέντην τῆς ἁγίας κρίσεως, καὶ ἐφανέρωσαν προσκλαιόμενοι, ὅτι αὐτοὺς τοὺς παράδες τοὺς κάλπικους τοὺς ἐπήγγαν ἐκεῖ εἰς ταῖς σκάλας τὰ ἰδικὰ σας καίκια. καὶ πῶς τοὺς ἐζημίωσαν μὲ αὐτὴν τὴν ἀπάτην μεγάλως· ὅθεν ἔγινεν Ἰλάμι·¹ παρὰ τῆς Ἱερᾶς κρίσεως, καὶ ἐστάθη ὡς εἰς τὸ πολυχρόνιον δωθλέτι, καὶ κατὰ τὸ Ἰλάμι ἐξεδόθη βασιλικὸν φερμάνι πρὸς ἡμᾶς χιτάπι² διορίζοντάς μας ὅτι τὸ νὰ ἐξαποστείλωμεν αὐτοῦ καὶ ἐσευνήσωμεν, καὶ νὰ εὐρωμεν αὐτοὺς τοὺς κάλπιδες καὶ χεῖνιδες³ καραβοκυρούς τοῦ νησιού σας, καὶ νὰ τοὺς κάμωμεν ἰχτέρι⁴ διὰ νὰ λάβουν τάπιχειρα τῆς κακίας των. Ὅθεν σᾶς προστάζομεν ἰσχυρῶς διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου ὑψηλοῦ προσκυνητοῦ μπουμπασίρη⁵ ὅπου ἤδη, σᾶς ἀποστελλόμεν διὰ τοῦ παρόντος μπουμπασίρη⁶ μας νὰ ἐξετάξετε ἀκριθῶς καὶ εὐρίσκοντας τοὺς ρηθέντας καλπουζάνιδες καραβοκυρούς, ὅπου ἔκαμην αὐτὴν τὴν ἀπάτην, καὶ ἀφ' οὗ ἐζημίωσαν τόσοις ἀπὸ τοῦ Ἰμπαντουλάχ,⁷ ζημιούν καὶ τὸ πεῖτεμελί μουσλημῆν,⁷ νὰ τοὺς πιάσετε καὶ ἀσφαλῶς νὰ τοὺς στείλετε μὲ τὸ

(1) Ἰλάμι, ἡ ἔγγραφος ὑπόθεσις τοῦ ἱεροδικαστοῦ.

(2) Φερμάνι πρὸς ἡμᾶς χιτάπι = ἐξεδόθη δι' ἡμᾶς αὐτοῦς.

(3) χεῖνιδες, ἀχάριστοι.

(4) Νὰ τοὺς κάμωμεν ἰχτέρι, ἤτοι νὰ περιαγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν θείαν τοῦ δημοσίου, ἵνα μαρτυρηθῶσιν ἐὰν εἶναι ἢ μὴ ἀξιοπίστοι.

(5) Μπουμπασίρης, ὁ πρὸς ἐκτέλεσιν ἐκτάκτου τινὸς ὑπηρεσίας ἀπεσταλμένος τῆς κυβερνήσεως.

(6) Ἰμπαντουλάχ, οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ, ἤτοι τὸ ἀνθρώπινον γένος.

(7) πεῖτεμελί μουσλημῆν, τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ κράτους τῶν Μουσουλμάνων.

μαριφέτη τοῦ παρόντος μπουμπασίρημας ὡς ἰσοῦ ὡς χεῖνιδες τῆς πολυχρονίου βασιλείας, καὶ ἐπιζημίους τοῦ κοινοῦ νὰ λάβουν τὴν πρέπουσαν παιδείαν των πρὸς σωφρονισμόν καὶ ἄλλων παρομοίων, προσέχετε, καλῶς νὰ μὴν φανῆτε, ἀπειθεῖς, καὶ παρήκουν, ὅτι παιδεύεσθε αὐστηρῶς, ἀλλ' ὡς προστάζομεν ἐξετάζοντες ἀκριθῶς καὶ ἀφιλοπροσώπως εὐρίσκοντας τοὺς ρηθέντας καλπουζάνιδες θέλετε τοὺς ἀποστείλει ὡς ἄνωθεν. Ἐξεδόθη ἀπὸ τοῦ Διθάμι τοῦ βασιλικοῦ Τερσανέ.¹ Ἐν ἔτει.

1785 δεκεμβρίου 19.

Τρίτη ὁμοία εὐστηροτάτη διαταγή εἶνε ἡ ἐξῆς :

«*Γαζή Χασάρ Πασῶς Ἐ.λέω Θεοῦ Βεζῆρης καὶ Καπουδὰρ Πασῶς*»

«Προεστώτες καὶ ἐπίτροποι τῆς νήσου Ἰδρας.

Ἐμῶθαμεν, ὅτι, εἰς τὸν τόπον σας ὁ υἱὸς τοῦ κοσμῶ ὀνόματι παντελῆς, ὁ ὅποιος καὶ πέρι εἶχε κἀμῆ ἕνα ἔγκλημα, καὶ ἐσεῖς μέχρι τοῦδε· τοπεράσκαται μεσισην γορις νὰ μας φανερῶσεται τοιοῦτον, λοιπόν· σᾶς προστάζομεν ἡγεμονικῶς ἅμα ὅπου εἰδῆτε τὸ παρὸν μοι ποιούσουλδῆ, ἀμέσως νὰ πιάσετε τὸν ρηθέντα παντελεῆ τοῦ κοσμῶ βεζοντᾶς τον εἰς τασιδαρα· καὶ νὰ τὸν κάμεται τσλήμι² εἰς τὰς γῆρας τοῦ ἡμετέρου εἰδι διορηθέντος μπουμπασίρη· νουρι, τζαούσι διὰ νὰ τὸν φέρη πρὸς ἡμᾶς, μὰ ἀνίσως καὶ τὸν κρίψεται καὶ· προφασιστήτε ὅτι ἔφυγεν καὶ δὲν εἶνε εἰς τιν Ἰδρα, νὰ ἰξεύρεται ὅτι πρῶτον· ἐσῶς τοὺς προεστούς πεδεύομε κεχαλακῆν τιμορεῖαν καὶ ὄχι μόνον ἐσῶς ἀλλὰ· καὶ τὰ παιθία σας καὶ τὰ ὀσπήτια σας θέλομεν τὰ περῶση εἰς τὰ κεφάλια σας, ὅθεν· ἐπάρεται καλῶς ταμέτρα σας διότι ἴσπερον νὰ μὴν ταμετανοήσεται, ἀλλὰ ἀμέσως· νὰ τον πιάσετε καὶ νὰ τὸν στήληται

(1) Διθάμι τοῦ βασιλικοῦ Τερσανέ, ἡ γραμματεία τοῦ ναυστάθμου.

(2) Νὰ τὸν κάμεται τσλήμι, νὰ τὸν παραδώσετε.

με τον ήμετεροι μουπασιή νουοί τζαούσι διγος άλλο: ούτω και μη άλλος γενέσθαι έξαποράσειως ώς προσταζόμεν ποιήσεταιι».

1799: σεπτέμ: 14

«άπό τοῦ Βασιλικῦ Δοναμῆ».¹

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα οὕτως ἀρ' ἑαυτῶν λαλοῦντα περί τῆς καταστάσεως τῶν τότε χρόνων καί ὑπὸ πολλὰς ὕψεις ἄξια σπουδῆς ἐνόμισα καλὸν νὰ πέμψω ὑμῖν ἐν ἀντιγράφῳ εἰς δημοσίευσιν. Ἐὰν καί ὑμεῖς νομίζητε ὅτι δύνανται τι νὰ προσθέσωσιν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν χρόνων ἐκείνων ἀνασύρατε ταῦτα ἐκ τῆς ἀφανείας, διασώσατε ἀπὸ τῆς σιωπηρᾶς καταστροφῆς, ἀναστηλοῦντες ταῦτα ἐν τῷ ἡμερολογίῳ ὑμῶν ὡς ἀναμνήσεις τῆς ἱερωτέρας καὶ κρισιμωτέρας διὰ τὸν βίον τοῦ ἔθνους περιόδου.

Ἐν Πειραιεῖ, τῆ 24 Ἰουλίου 1887.

Πρόθυμος.

ΙΑΚ. Χ. ΔΡΑΓΑΤΗΣ

ΕΡΩΤΙΚΗ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ

Πάλε πιστὴ σάν ἄγγελο τὴν βλέπω 'ς τ' ὄνειρό μου,
καὶ καταριῶμαι τὴν στιγμή
π' ἀδίκως τόσο δολερὴ
μοῦ ἐφάνη 'ς τὸν θυμό μου.

Ἐυπνῶ καὶ τρέχω σάν παιδί 'ς τὸ σπίτι τοῦ λατρεύω,
τὰ περασμένα μου νὰ ἰδῶ,
καὶ λυπηρὰ μυρολογῶ,
τὰ πρῶτα μου γυρεύω.

(1) Βασιλικὸς Δοναμῆς, ὁ Ὄθωμανικὸς στόλος.

Ἐ τὸ σπίτι ἐκεῖνο ποῦχε ἰδῆ τὰ μάτια μας νὰ κλαῖνε.
τόσαις φοραῖς ἀπὸ εὐτυχία,
καὶ 'ς τ' ἀνυπόμονα φιλιά
τὰ χεῖλη μας νὰ καῖνε.

Ἐ τὸ σπίτι πῶχω μ' ἴδρωτα καὶ δάκρυα ποτισμένο·
κ' ἐκεῖ ποῦ σκύφτω καὶ φιλῶ,
τὸν πόνο μου παρατηρῶ
παντοῦ ζωγραφισμένο.

Γέρνω ἀπὸ 'δῶ, γέρνω ἀπὸ 'κει, τὰ πάντα μοῦ θυμίζουν
τὰ περασμένα μου καλὰ,
πλὴν, βλα μένουμε βουδά,
ποῦ λὲς δὲν μὲ γνωρίζουν.

Κι' αὐτὴ τῆς νειότης μου ἡ θεὰ νὰ λακταρῶ μ' ἀφίνει,
μήτε τὰ δάκρυα τὴν κινοῦν·
σπλάχνα δὲν ἔχει νὰ πονοῦν.
Ἄ! πλεῖο δὲν εἶν' ἐκεῖνη.

Κι' ἀπὸ τὸν μόνο θησαυρὸ ποῦχα 'ς τὴν γῆ λατρεύση
φεύγω γιὰ πάντα! . Δυστυχῆς.
τοῦ 'ς ἕναν ἴσκιο τῆς ζωῆς
εἶχα τρελλὰ πιστεύση!

Γ. ΜΑΡΤΙΝΕΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΑΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ

Κύριε ἐκδότα,

Καὶ ἄλλοτε, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἐγραψά τινα περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος· δὲν ἐνθυμούμαι ὅμως οὔτε ποῦ, οὔτε τί εἶπον περὶ αὐτοῦ, καί, ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων κρίνων, πιστεύω, ὅτι καὶ οἱ ἀναγνώσται, ἂν ἀναγνώσται ὑπῆρξαν, ἢ δὲν ἐπρόσεξαν εἰς αὐτὰ, ἢ, ὡς ἐγὼ οὔτω κ' ἐκείνοι τὰ ἐλησπόνθησαν.

Ἡ στιχοῦργία ὅμως ἐστὶ σπουδαϊότατον στοιχεῖον τῆς παρ' ἡμῖν ἡσμέραι ἀναπτυσσομένης φιλολογίας, καὶ ἀναπόφευκτος συνέκδημος τῶν στιχῶν ἢ τινα δὲν πύουσι πειρώμενα ἢ ἀναβρίχωνται εἰς τὸν Παρνασσόν. Μάταιον ἐπομένως δὲν θεωρῶ, εἰς συλλογὴν ὡς τὴν ὑμετέραν, ἥτις ἐγγυάται κατὰ τῆς λήθης, ἢ ἀνακεφλαιώσω, ὅπως ἐπιτόμως, τοὺς στοιχειωδεστέρους τῆς ἡμετέρας στιχοῦργίας κανόνας.

Α. Προσφῶδα μέτρα.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν ὑπῆρχον τινὰ φωνήεντα φύσει τῶν ἄλλων μακρότερα προφερόμενα, ἢ θέσει, ὅταν προηγοῦντο συνδυασμοῦ συμφώνων. Βαθμηδὸν ὅμως, ἀλλοιωθείσης τῆς ρυθμικῆς προφορᾶς, ἐπεκράτησε καὶ ἐπικρατεῖ, ὡς μακρὰ ἐν γένει νὰ προφέρωνται τὰ τετονισμένα, ὡς βραχέα δὲ τ' ἀτόνιστα φωνήεντα, οἷον *δρ* (—), *ἐν* (—)· οὐ (—), οὐ (—), πλήν τινων ἐξικρίσεων, ὡς τῶν ἄθρων (τὸ, τὴν, τῶν κτλ.), προθέσεων (*σὸν*, *διὰ*, *κατὰ*, κτλ.) καὶ τινων μορίων, τετονισμένως μὲν γραφομένων, ἀλλ' ἀτόνως ἢ βραχέως προφερομένων.

Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν συλλαβῶν τούτων παράγονται πόδες, οἱ αὐτοὶ καὶ παρ' ἡμῖν πρὸς τοὺς συνηθεστέρους τῆς ἀρχαίας μετρικῆς· ἦτοι·

δισύλλαβοι | *Ἰαμβος*, — (Θεός, ψυχή).
| *Τροχαῖος*, — (Ἔρως, τύχη).
| *ἀνάπαιστος*, — (εὐτυχής, ἀγκυρῶ).
τρισύλλαβοι | *δάκτυλος*, — (ἔρχομαι, δάκτυλος).
| *ἀμφίβραχος*, — (ἀνάγκη, πλανώμαι).

Οὗτοι εἰσὶν οἱ κυριώτεροι ἐν χρήσει εἰς τὴν συνήθη ἡμῶν ποίησιν· τὰ δ' ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια, καὶ αἱ ἀπομιμήσεις τῶν ἀρχαίων χορικῶν, ἐπίδχονται τὴν χρῆσιν καὶ τῶν ἄλλων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστῶν ποικιλωτέρων ποδῶν, ὡς τοῦ *χοριάμβου*, τοῦ *προκελευσματικοῦ*, τῶν *Ἰωρικῶν*, τῶν *παιόνων*, κτλ.

Ἐκ τῶν μνημονευθέντων, οἱ *ἰαμβοὶ* καὶ οἱ *τροχαῖοι* μετροῦνται παρ' ἡμῖν, ὡς ἐμετροῦντο καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, κατὰ *διποδία*, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἐκ δύο ἀλλεπαλλήλων *ἰαμβῶν* ἢ *τροχαίων* ὁ εἰς μόνον τρέπει ἀναγκαιῶς νὰ εἶναι *ἰαμβος* ἢ *τροχαῖος*, ὁ δ' ἄλλος δύναται νὰ συνίσταται ἐκ μόνον δύο βραχειῶν (ἀτόνων) συλλαβῶν, νὰ ἦ *πυρρίχιος* (—), ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι· οὕτως *ἰαμβικὴ διποδία* ἐστὶν οὐ μόνον τὸ πολὺς *λαβς*, καθὼς *φανῆ* (—), ἀλλὰ καὶ τὸ εἰς τὸ *καλόν*, *παρατηρῶ* (— —), *παρσέληνος*, *διέρχεται* (— —), *τροχαϊκὴ* δὲ οὐ μόνον τὸ ὄλην *νύκτα*, *μὴ νομίσης* (— —), ἀλλὰ καὶ τὸ *αἰωρίως*, *Ἀφροδίτη* (— —), *ὄταρ ἀνατέλη* (— —).

Τὸν *πυρρίχιον* μάλιστα δύναται ἢ ἀντικαθιστᾶ καὶ ὁ τῶ μέτρον ἀντίθετος ποῦς, ἦτοι ἐν τῇ *ἰαμβικῇ διποδίᾳ* ὁ *τροχαῖος*, ἐν τῇ *τροχαϊκῇ* ὁ *ἰαμβος*· ἀλλὰ τότε πρέπει ἀφεύκτως ὁ χαρακτηριστῶν τὸ μέτρον ποῦς νὰ εἶναι ὁ δεύτερος, πρῶτος δὲ ὁ τούτου ἀντίθετος· οἷον ἐν *ἰαμβικῇ διποδίᾳ*· *στῆθι μακρὰν μὴ προχωρῆς* (— — | — —)· *λάμπει τὸ ἄστρον τῆς νυκτός* (— — | — —)· ἐν *τροχαϊκῇ* δὲ· *χρυσὸ στίλβον οἱ ἀστέρες* (— — | — —)· *ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δὲ φεύγει* (— — | — —).

Ἐν βραχειῶν δὲ συνεχείᾳ, καὶ ἡ μετρικὴ θέσις συλλαβῆς ἀρκεῖ ἕνα δῶση αὐτῇ ποιῶν τινα τόνον συμπληροῦντα τὸ

μέτρον· Οἶον, **Γαμβ.* καὶ ἀναλογιζόμενος (—υ—, —υ—).
Τροχ. καὶ καταπεπονημένος (—υ—, —υ—).

Εἶχον δ' οἱ ἀρχαῖοι καὶ τὸν ποδα τὸν λεγόμενον *σπον-
 δεῖον*, συγκείμενον ἐκ δύο μακρῶν (—). Οὗτος καὶ παρ'
 ἡμῖν ὑπάρχων, εἰ καὶ σπάνιος, προφέρεται. καθ' ἣν κα-
 ταλαμβάνει θέσιν, ἢ ὡς ἱαμβος ἢ ὡς τροχαῖος. Οἶον, ὡς
 ἱαμβος· *Μὴ δὲν ἐθρήνησα πικρῶς*; (—υ—, —υ—) ὡς τρο-
 χαῖος· *μὴ δὲν ἐκλαυσα πολλὰκις*; (—υ—, —υ—).

Καὶ οἱ ἀναπαιστοὶ δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐμετροῦντο
 κατὰ διποδίαν, διότι ἐκ δύο ἀναπαιστων ὁ εἰς, ἐν μετὰ
 ταῦτα δὲ χρόνοις ἐνίστε καὶ ὁ ἕτερος, ἐπιτρέπετο νὰ ἦ
 σπονδαῖος ἢ καὶ ἄλλος τις ἰσόχρονος ποῦς. Δύνανται δὲ
 καὶ παρ' ἡμῖν νὰ ἐκληφθῶσιν οὕτω μετρούμενοι, ἔχοντες
 τὸν ἓνα τῶν ποδῶν, ἰδίως τὸν πρῶτον, σπονδαῖον, ἢ καί,
 ἐλλείψει αὐτοῦ, ἱαμβον ἀντὶ ἀναπαιστου· οἶον· *τί ἄγριον*
ἔχει τὸ βλέμμα! (—υ—, —υ—), *τὴν πλάκα τοῦ τάφου*
κρατεῖ (—υ—, —υ—)· ἀντὶ· *ἄχ' ἰτὴν πλάκα τοῦ τάφου*
κρατεῖ (—υ—, —υ—). Ἀλλὰ τῆς ἐλευθερίας ταύτης δὲν
 πρέπει νὰ γίνηται κατάχρησις, διότι ἄλλοιοὶ τὴν ἀρμο-
 νίαν τοῦ στίχου.

Οἱ δὲ *δακτυλικοὶ* στίχοι ἐμετροῦντο καὶ μετροῦνται
 κατὰ μονοποδίαν, διότι σύγκεινται ἐκ μόνων δακτύλων,
 ἢ τῶν εἰς πάσας τὰς χώρας, πλὴν τῆς προτελευταίας, ἀν-
 τικαθιστῶντων αὐτοὺς σπονδαίων. Καὶ παρ' ἡμῖν δ' εἰς τὸ
 μέτρον τοῦτο δύναται ἐνίστε, νὰ γίνηται χρῆσις τοῦ σπον-
 δείου, ἀλλὰ σπανίως, καθ' ὃ συγκείμενον ἐκ δύο μακρῶς
 (ἢ ἐντόνως) ἀμφοτέρων προφερομένων, καὶ τρίτης μακρῶς,
 τῆς ἀρχικῆς τοῦ δακτύλου, ἐπομένης. Οἶον· *Τρύζει δ' ἡ*
γαῖς, ἣν παῖει τὸ ἄγριον κύμα τοῦ πόντου (—υ—, —υ—,
 —υ—, —υ—, —υ—).

Καὶ εἰς τὸ δακτυλικὸν δὲ καὶ τὸ ἀναπαιστικὸν μέτρον
 ἐπιδέχεται, κατὰ ρυθμικὴν ἐλευθερίαν, μακρὰ συλλαβὴ
 νὰ καταλαμβάνη θέσιν βραχείας, ἂν κατὰ τὰ λοιπὰ ἄρ-
 τιος ἢ ὁ ποῦς. Οἶον

Ἐν δακτύλοις

Σὺ δὲν πιστεύεις Θεὸν (—υ—, —υ—, —)

Τίς ὁ μὴ ἔχων Θεὸν (—υ—, —υ—, —)

Ναὶ μὲν σὺ ταῦτα φρονεῖς (—υ—, —υ—, —)

Ἐν ἀναπαιστοῖς

Καθὼς νέφη ζοφώδη (—υ—, —υ—, —υ)

Νέφ' εἰς νέφη σωρεύει (—υ—, —υ—, —υ)

Σὺ μὲν ἐξελθ' ἐκεῖθεν (—υ—, —υ—, —υ)

Ἄλλ' ἢ εὐφωνί' ἀπαιτεῖ καὶ τούτων τῶν ἐλευθερίων
 κατάχρησις νὰ μὴ γίνηται.

Β. Κατασκευὴ τῶν στίχων.

α'. Μῆκος.

Οἱ στίχοι δύναται νὰ περιέχωσιν ἀπὸ ἐνὸς μέχρις ὀκτώ
 ποδῶν. Διὰ τοὺς κατὰ διποδίαν δὲ μετρούμενους δύο
 ποδὲς λέγονται ἐν μέτρον. Οὕτως εἰσὶν

Εὐγενῆς { μονοποδίαι ἀναπαιστικάι.
 ἂν φανῆς, }

Αἰεὶ πτηνὸν { μονόμετροι ἱαμβικοί.
 εἰς τὸ βουδόν, }

ὀσάκις βλέπω τὸ γλαυκὸν χρυσοστικτον στερέωμα
 (—υ—, —υ—, —υ—, —υ—, —υ—) ἱαμβ. τετράμετρος
ὄταν φέρηται ὁ ροῦς μου εἰς τὰς ἀχαρεῖς ἐκτάσεις (—υ—,
 —υ—, —υ—, —υ—) τροχ. ὁμοίως.

Ἐκαστος στίχος δύναται νὰ καταλήγη εἰς πλῆρες μέ-
 τρον, ὅτε καὶ λέγεται *ἀκατάληκτος*, οἶον·
εἰς τῆς θαλάσσης τὴν ἀκτὴν (—υ—, —υ—), ἱαμβ. δι-
 μέτρος ἀκατάληκτος.

Φίλοι μου συμπατριῶται (—υ—, —υ—), τροχαῖκ. ὁμοίως.
ὡς φωνὴ τῆς πατρίδος ἡ σά. λιγὴ ἤχη (—υ—, —υ—,
 —υ—), ἀναπαιστ. ὁμοίως.

Ἡ δύναται, ἂν εἶναι ἐκ τῶν μετρούμενων κατὰ διπο-
 δίαν (ἱαμβικῶν, τροχαῖκῶν, ἀναπαιστικῶν)

α'. να στερηῆται μία συλλαβὴς τοῦ τελευταίου μέτρου, καὶ τότε λέγεται *καταληκτικός* οἶον τὸ φέρον ὡς μὲ φέρει (—, —, —), Ἰαμβ. δίμετρος καταληκτικός.

β. ἢ γῆ λαμπροφορεῖ (—, —, —, —) τροχ. ὄμ.

Χαῖρε, φῶς οὐράνιον (—, —, —, —) ὄμ.

Χρυσόβαφ' ἢ αὐγὴ τὸν ὀρίζοντα (—, —, —, —, —) Ἄνακτιστ. ὄμ.

β'. ἢ να στερηῆται ἐνὸς ποδός, καὶ τότε λέγεται *βραχυκατάληκτος* οἶον

Χρυσοὶ ἀστέρες εἰς τὸν οὐρανὸν (—, —, —, —, —) Ἰαμβ. τρίμετρ. βραχυκατάληκτος.

Νυξ ἐκτείνει μέλαρα μαρδῆαν (—, —, —, —, —) τροχ. ὄμ. τῆς νυκτός ἢ βαρεῖα σιγῇ (—, —, —, —) Ἄνακτιστ. δίμετρ. βραχυκατάλ.

γ'. ἢ να ἔχη μίαν συλλαβὴν ὑπὲρ τὴν τελευταίαν διποδίαν, καὶ τότε καλεῖται *ὑπερκατάληκτος* οἶον εἰς τὰς δασύθεις ἀκρωρείαι (—, —, —, —, —) Ἰαμβ. δίμετρ. ὑπερκατάληκτος.

ὄψου εὐέλπι τὸ βλέμμα εἰς τὸν οὐρανὸν (—, —, —, —, —) τροχ. τρίμετρ. ὄμ.

Κατηφῆς ὄλ' ἢ φύσις τὴν δύσιν του κλαίει (—, —, —, —, —) Ἄνακτιστ. δίμετρ. ὄμ.

Εἰς δὲ τὸ κατὰ μονοποδίαν μετρούμενον δακτυλικὸν μέτρον,

α'. ἂν τοῦ τελευταίου δακτύλου λείπωσι δύο συλλαβαί, ὁ στίχος λέγεται *καταληκτικός εἰς συλλαβὴν* οἶον

Μέγας ἐστὶν ὁ Θεός (—, —, —, —) δακτυλ. τρίμετρ. καταληκτ. εἰς συλλαβὴν.

β'. ἂν δὲ λείπη μία συλλαβή, λέγεται *καταληκτικός εἰς δισύλλαβον*, οἶον

Μέγα τὸ θεῖόν του κράτος (—, —, —, —) δακτ. τρίμ. καταληκτ. εἰς δισύλλαβον.

Τύποι δὲ τῶν στίχων, οἱ παρ' ἡμῖν μάλιστα ἐν χρήσει εἰσὶ:

1) Τῶν *ΙΑΜΒΙΚΩΝ*, ὁ *τετράμετρος*, καὶ ὁ *τρίμετρος*.

Ὁ *τετράμετρος*, συγκείμενος ἐκ τεσσάρων μέτρων ἢ διποδιῶν (ἐξ ὁκτώ ποδῶν), δύναται νὰ ᾖ *ἀκατάληκτος*, ὡς εἰς τὰς ἐνδόξους ἐποχὰς μὲ φέρει ὁ *φρεμβάζων* τοῦς (—, —, —, —, —, —, —, —).

ἢ, ὁ καὶ συνηθέστερος, *καταληκτικός εἰς συλλαβὴν*, οἶον *Τρία πουλίκια, κάθονται τὰ τρὶ' ἀράδ' ἀράδα* (—, —, —, —, —, —, —).

Ὁ δὲ *τρίμετρος*, ἐκ τριῶν μέτρων ἢ διποδιῶν (ἐξ ποδῶν) συγκείμενος, δύναται ἐπίσης νὰ ᾖ ἢ *ἀκατάληκτος*, ὅπερ καὶ συνειθέστερον, ὡς

Ὡ *ἀδελφῆς Ἰσμήνης φίλη κεφαλή* (—, —, —, —, —).

Καὶ ἐστὶν οὗτος ὁ τοῦ ἀρχαίου δραματικοῦ διαλόγου, ἐσχάτως καὶ παρ' ἡμῖν ἐπικρατήσας

ἢ *καταληκτικός εἰς συλλαβὴν*, ὡς

τῆς πίστεως ἢ δῆς θὰ μὲ φωτίση (—, —, —, —, —).

2) Καὶ τῶν *ΠΕΝΤΑΜΕΤΡΩΝ* οἱ συνηθέστατοι ἔχουσι τὸ αὐτὸ μῆκος, οἶον

ἀνθούλιοςτος προβαίνει τῆς ἀνοιξέως ἢ νύμφη (—, —, —, —, —, —, —, —), τροχ. τετραμ. ἀκατάληκτος.

Σὲ γυφρίζ' ἀπὸ τὴν κόψην τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερῆ (—, —, —, —, —, —, —) ὄμ. καταληκτικός.

Βγαίνουν' εἰς τὰ χωριά, περνοῦν' εἰς τὰ περιβάλλια (—, —, —, —, —, —) τροχ. τρίμετρ. ἀκατάληκτος.

Ἄνήκει δ' ὁ τροχαικὸς τρίμετρος μᾶλλον εἰς τὴν λυρικὴν ποίησιν.

3) Τῶν *ΔΑΚΤΥΛΙΚΩΝ* δ' ὁ συνηθέστερος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ ἐσχάτως καὶ παρ' ἡμῖν εἰσαχθείς, ἦν ὁ ἐπικὸς *ἐξάμετρος*, καταληκτικός εἰς δισύλλαβον (—, —, —, —, —, —, —).

Οἱ ἀρχαίοι, ἐνεκ τῆς δυσκολίας, καὶ κατὰ τι καὶ τῆς

μονοτονίας τῆς ἀδιακόπου χρήσεως ἄλλεπαλλήλων δακτύλων, παρεδέχθησαν βαθμηδὸν ἀντὶ τούτων μόνων καὶ σπονδαίους (πλὴν εἰς τὸν πέμπτον πόδα), διορθοῦντές πως πιθανῶς αὐτοὺς διὰ τῆς προφοράς, ὥστε ἡ δευτέρα μακρὰ σχεδὸν νὰ παρατείνεται ὅσον δύο βραχεῖαι (—=—). Αὕτη ὅμως ἡ ποικιλία ἐστὶ παρ' ἡμῖν ὀλίγον ἐφικτή, διότι σπανίζομεν σπονδαίων (ἄλλεπαλλήλων μακρῶν). Ἰδού παραδείγματα ἐξαμέτρων δακτυλικῶν:

Ψάλε τὸν ἄνδρα, Θεά, τὸν πολύτροπον, ὅστις τοσούτους, (—, —, —, —, —, —).

Δὲρ ἦν' ἔτι καιρὸς νὰ λυθῶν τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας. (—, —, —, —, —, —).

4) Τῶν ΑΝΑΠΗΛΙΣΤΕΝ οἱ συνηθέστεροι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δραματικοῖς ἦσαν οἱ τετράμετροι (εἰς ὀκτώ ποδῶν) καταληκτικοὶ (—, —, —, —, —, —, —, —), καὶ παρ' ἡμῖν δυνάμενοι νὰ ὦσιν ἐν χρήσει. ἄλλα μετὰ πολὺ σπανιτέρων σπονδαίων. ὡς:

Ἦ ἀμέτρητε ἀναξ, ὦ δεσποτ' ἀήρ, ποῦ μετέωρον φέρετε τὴν γῆν μαε.

(—, —, —, —, —, —, —, —)

Ἦ λάμπων αἰθῆρ καὶ θεαὶ φοβεραὶ, ὦ κεραυνοβροτῶσαι νεφέλαι.

(—, —, —, —, —, —, —, —).

Γ. Τομῆ.

Στίχοι συγκείμενοι ἐξ ἀδιακόπου ἐπαναλήψεως τοῦ αὐτοῦ ποδὸς θ' ἀπέβαινον ἀφορήτου μονοτονίας δι' ἣ ἡ ἀκοή ἀπαιτεῖ, εἰς ἀνάπαυσιν, διακοπὴν τινα αὐτῶν, πρὸς καταρτισμὸν ἁρμονικῆς φράσεως. Πολλὰ τῶν ἐπικῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, γεγραμμένα εἰς τροχαίους τετράμετρος ἀκατάληκτους, μόνη ἡ ὁμοιοκαταληξία σώζει ἀπὸ τῆς φορτικῆς μονοτονίας τοῦ ῥυθμοῦ, ὅσον καὶ ἂν ἦ τὸ κάλλος τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς γλώσσης δι' ἧς ἐκφράζονται.

Εἰς θεραπείαν τῆς ῥυθμικῆς ταύτης μονοτονίας συντελεῖ

1) ἡ καταληκτικὴ τομὴ ἐν τοῖς μακροτέροις στίχοις, ἢ κολόβωσις τοῦ τελευταίου ποδὸς ἢ μέτρου, παρὰ τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ παρ' ἡμῖν.

Δι' αὐτῆς ὁ τετράμετρος ἰαμβικός, ὁ τετράμετρος ἀραπαιστικός καὶ ὁ δακτυλικὸς ἐξάμετρος, λήγουσιν εἰς τροχαῖον, ποικίλλοντα τὸ μέτρον. Ὡς:

Οὐδεὶς οὐδέποτε ποθεῖ τὸ ὅτι δὲν γνωρίζει.

ὅταν ὄλοι τῶν ἔξω ὑπάγουν αὐτοὶ νὰ τελέσουν χαρὰς κα' εὐωχίας.

Ψάλε τὸν ἄνδρα, Θεά, τὸν πολύτροπον, ὅστις τοσούτους.

Ὁ δὲ τετράμετρος τροχαϊκὸς λήγει εἰς ἰαμβον, ὡς:

Σὲ γνωρίζ' ἀπὸ τὴν κόψι τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερῆ.

2) Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν οἱ μακρότεροι στίχοι, ἀπὸ τοῦ τριμέτρου καὶ ἄνω ἔχουσιν ἀναγκαστικῶς καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τομὴν, δικαιοῦσαν αὐτοὺς εἰς δύο ἁρμονικὰ τμήματα.

α'. Ὁ ἰαμβικὸς τετράμετρος, ὁ καταληκτικός, ὁ παρ' ἡμῖν κοινότερος τῶν στίχων, διχοτομεῖται μετὰ τὴν δευτέραν διποδίαν, δικαιοῦμενος εἰς δύο κῶλα, ὧν τὸ πρῶτον περιέχει τέσσαρας ἰαμβούς, τὸ δὲ δεύτερον τρεῖς καὶ συλλαβὴν. Ὡς:

Τρία πονιλία κίθονται, | τὰ τρι' ἀράδ' ἀράδα

(—, —, —, —, | —, —, —)

Ὁμοίως καὶ ὁ τροχαϊκὸς τετράμετρος καταληκτικὸς τέμνεται ἔχων ἀφ' ἑνὸς μὲν τέσσαρας τροχαίους, ἀφ' ἑτέρου δὲ τρεῖς καὶ συλλαβὴν ὥς:

θάνατος ὑπὲρ πατρίδος | εἶναι τέλος εὐγενές.

(—, —, —, —, | —, —, —)

β'. Ὁ δ' ἰαμβικὸς τριμέτρος, ἀκατάληκτος, ὁ ἐπίσημος τῶν ἀρχαίων δραματικῶν, εἰς τὰ δημοτικὰ ἡμῶν ἔσματα ἐνίοτε ἀπαντῶμενος, ἔχει ἐν αὐτοῖς ἀναγκαστικῶς τὴν λεγομένην ἐφθήμερη, δηλαδὴ μετὰ τὴν ἐβδόμην συλλαβὴν, ἐν μέσῳ τῷ τετάρτῳ ποδί, δικαιοῦσαν

αὐτὸν εἰς δύο κῶλα, ὧν τὸ πρῶτον ἐστὶ διμετρον ἰαμβικὸν καταληκτικόν, τὸ δὲ δεύτερον μονόμετρον τροχαϊκὸν ὑπερκατάληκτον. Οἶον

Ἐβγήκαν τὰ καράβια | τὰ ζαγοραρά, (— — —, — — —, — — —)

Ἄλῃ πασοῦς προβγαίνει | ἀπ' τὰ Γάρντινα (— — —, — — — | — — —)

Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως, πρὸς μείζονα στιχουργικὴν ἄνεσιν, παρεδέχθησαν τὴν αἵρεσιν καὶ ἑτέρας τομῆς, τῆς πενθημιμεροῦς, μετὰ τὴν πέμπτην συλλαβὴν, τὴν ἁρμονίαν οὐδὲν ὡς παραβλαπτούσης, διότι κατ' αὐτοὺς διαιρεῖ τὸν στίχον εἰς κῶλον μονόμετρον ἰαμβικὸν ὑπερκατάληκτον, καὶ εἰς ἕτερον τροχαϊκὸν διμετρον καταληκτικόν, οἶον

Ἡ τύχη πάντα | ἀνατρέπῃ ἢ ἀνορθοῖ (— — —, — — — | — — —, — — —)

Τὴν εὐκολίαν ταύτην τὴν ἐκ τῆς ἐκλογῆς τῶν δύο τομῶν παρεδέχθημεν καὶ ἡμεῖς, καθιερώσαντες τὸν ὠραῖον προποταρικὸν τρίμετρον ὡς ἓνα τῶν κυριωτέρων στίχων εἰς χρῆσιν τῆς μελλούσης, ὡς εὐχόμεθα, ἢ ἀνκπτυχθῆ, δραματικῆς ἡμῶν μουσῆς.

Ἄλλ' ἂν τινές, ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν δύο τομῶν, ἐπιμένωσιν εἰς τὴν κατ' αὐτοὺς ἐπιμεγαλητέραν, τοῦ νὰ μὴ ποιεῖται χρῆσιν οὐδεμιᾶς, δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ τοὺς βιάσωμεν, ὡς οὐδ' ἐκείνοι μᾶς βιάζουσι νὰ τοὺς ἀναγκάσωμεν. Ἡμποροῦν νὰ ἐγεννήθησαν ἐξαίρετοι ποιηταί, ἀλλὰ, καθ' ἡμᾶς, στεροῦνται τοῦ στοιχειωδেষτέρου αἰσθήματος τῆς στιχουργικῆς ἁρμονίας.

γ'. Καὶ ὁ τροχαϊκὸς τρίμετρος (στίχος λυρικὸς) ἔχει ἢ ἐπιδέχεται τομὴν εἰς τὸ πενθημιμερές, διαιροῦσάν αὐτὸν εἰς μονόμετρον τροχαϊκὸν ὑπερκατάληκτον, καὶ ἰαμβικὸν διμετρον καταληκτικόν οἶον

Κάτω ἔς τὸ νερό | χροεῖον ἢ κοπέλλες (— — —, — — — | — — —)

δ'. Οἱ δὲ δακτυλικοὶ ἐξάμετροι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐτέμνοντο εἰς τὸ πενθημιμερές ἢ εἰς τὸ ἑβθημιμερές, διαί-

ρούμενοι εἰς πρῶτον κῶλον δακτυλικόν, καὶ εἰς δεύτερον μᾶλλον ἀναπαιστικόν.

Τὰς αὐτὰς δὲ τομὰς πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἐφαρμόζωμεν καὶ ἡμεῖς, ἂν θέλωμεν νὰ μιμώμεθα τὸν στίχον ἐκεῖνον κατὰ τὰ κυριώτερα τῆς ἁρμονίας αὐτοῦ. Οἶον

Τότε ἐμοῦ οἰμογῆ | καὶ κραυγῆ ρικητῶν ἀρηγέρθη. Ἐφθην. (— — —, — — — | — — —, — — —, — — —)

Πλὴν, μὰ τὸν Δία, ὁρθῶς ὁ σοφώτατος Ὀμηρος εἶπε. Πενθ. (— — —, — — — | — — —, — — —, — — —)

ε'. Διὰ τὰ ἐπιγράμματα ἰδίως καὶ τὰς ᾠδὰς εἶχον οἱ ἀρχαῖοι καὶ τοὺς λεγομένους πενταμέτρος, συνισταμένους ἐκ δύο δακτύλων (ἢ ἀναπαιστων) καὶ συλλαβῆς μακρᾶς, μεθ' ἣν ἢ τομῆ, τοῦτο δις ἐπαναλαμβανόμενον.

Ἡ μίμησις τοιοῦτου στίχου παρ' ἡμῖν ἔχει τὴν δυσκολίαν τῶν δύο μακρῶν, αἵτινες ἐν τῷ μέσῳ ἀκολουθοῦσιν ἀναγκαίως ἀλλήλας, ὡς

Πλὴν ἐπ' αὐτοῦ ὡς κισσὸς | εὐκαμπτος ἔρπ' ἢ γυνή.

(— — —, — — — | — — —, — — —, — — —)

ς'. Ὁ δ' ἀναπαιστικὸς τετράμετρος ἔχει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν τομὴν μετὰ τὴν δευτέραν διπεδίαν καὶ ὅταν τὸν μιμώμεθα, τὴν αὐτὴν πρέπει καὶ δύναται νὰ λαμβάνη καὶ παρ' ἡμῖν. Οἶον

Εἰς τὸ σκῆπτρον καθήμενον ἦτον πτηνόν, | καὶ τῶν δώρων του ὄλων μετέιχε

(— — — — —, — — — — — | — — — — —, — — — — —)

Δ. Ὁμοιοκαταληξία.

Πρόσθετον κόσμημα, καὶ προσέτι ἀλεξήτηριον κατὰ τῆς ρυθμικῆς μονοτονίας προσετέθη εἰς τὴν νεωτέραν στιχουργίαν ἢ ὁμοιοκαταληξία, ἧτις δυνάμεθα νὰ καυχήθωμεν ὅτι παρ' ἡμῖν ἐστὶ πλουσιωτέρα ἢ παρὰ πάσῃ ἄλλῃ γλώσσῃ.

Οἱ θεμελιώδεις αὐτῆς κανόνες εἰσὶν· ὅτι διὰ τὴν τελευταίαν τοῦ στίχου λέξιν, ἂν τονίζηται εἰς τὴν παρα-

λήγουσαν ἢ τὴν προπαράληγουσαν, πᾶσα ἢ κατάληξις ἀπὸ τοῦ τονιζομένου φωνήεντος πρέπει νὰ ᾗ ἐντελῶς ἢ κύτῃ κατὰ τὴν προφορὰν εἰς τὰς δύο ὁμοιοκαταληκτοῦσας λέξεις, οἷον *πέτρα* = *μέτρα* ἢ *κουσα* = *ἀνήκουσα* ἢ *σημερον* = *ήμερον*. Τὰ δὲ γέλωτα καὶ ἔρωτα δὲν ὁμοιοκαταληκτοῦσι περισσότερο ἢ *λύκος* καὶ *ἵππος*.

Τῆς τονιζομένης ὅμως ληγουσῆς ἢ ὁμοιοκαταληξία πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ *ὀλόκληρον* τὴν τελευταίαν συλλαβὴν, οὐχὶ ἀπὸ μόνου τοῦ τονιζομένου φωνήεντος ἀρχομένη.

Οὕτω θε-ὸς ὁμοιοκαταληκεῖ μετὰ *λα-ὸς*, *πί-ὸς*, οὐχὶ μετὰ *κα-λός*
ἰα-τρός " " *μη-τρός*, " " *φαι-δρός*
ἐμ-πρός " " *λε-πρός*, " " *γαμ-βρός*
εἰ-πέτ " " *ἀστρα-πῆ* " " *κρα-τετ*
κα-λῆ " " *πο-λὸ* " " *κα-κῆ*
ψυ-χρός " " *αἰσ-χρός* " " *μι-κρός*
οἰκ-τροί " " *με-τρετ* " " *γα-στρί*
κ.τ.λ.

Εἰς τοὺς ἀντιδισχυριζομένους ὅτι ὁ περιορισμὸς οὗτος ἔχει τὰς δυσκολίας του, ἠδυνάμεθα ν' ἀπαντήσωμεν «Τί νὰ γίνῃ; Οὐ παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον.» Ἀλλὰ προτιμῶμεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι παντὶ τῷ τὴν γλῶσσαν, καὶ τὴν χαριεστάτην αὐτῆς μορφήν, τὴν στιχοιουργίαν, μετ' ἀγάπης καὶ ἐπιμελείας καλλιεργοῦντι οὐδ' ὄλως ἐστὶν ἀνεφικτον νὰ ὑπερνικῶ ταύτας τὰς δυσκολίας, ὡς ἀποδεικνύουσιν οὐχὶ χιλιάδες, ἀλλὰ πολλαὶ μυριάδες στίχων οὗς δόκιμοι στιχοῦργοι ἔγραψαν, τὸν ἀπλουστάτον τοῦτον σεβασθέντες κανόνα. Καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἢ γραμματικῇ ἀκριβείᾳ δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη δυσχερειῶν. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ν' ἀσπασθῶμεν τὸ δόγμα τοῦ ἀξιούντος, ἐνεκα τῶν δυσχερειῶν τούτων, καὶ πρὸς εὐκολίαν του, νὰ καταργήσῃ τοὺς γραμματικούς κανόνες, ἢ ν' ἀθετῇ αὐτοὺς κατὰ βούλησιν, οὐδέ συγχίρομεν τῇ φιλολογίᾳ ἧτις εἰς τοιοῦτον ἔδαφος θὰ ἐφύετο. Εὐρηνται ἴσως παρ' ἡμῖν εἰς ταιδιόθεν εἰς ξένους φιλολογίας καὶ γλώσσας τρα-

φέντες μᾶλλον ἢ εἰς τὴν πάτριον, καὶ ἐκείνων ἢ τῆς Ἑλληνικῆς τοὺς γραμματικούς καὶ στιχοιουργικούς κανόνες εἰδικώτερον κατέχοντες. Εἰς ἐκείνους θὰ ἔλεγον ὅ,τι εἰς τὸν ἑπηλυὸν Ἑλληνα, τὸν κατὰ πρῶτον εἰς τὴν πατρίδα ἐπιδημοῦντα, ὅτι ἂν ἀξίη νὰ διαπρέψῃ πολιτευόμενος ἐν αὐτῇ, πρέπει πρὸ παντὸς νὰ σπουδάσῃ τοὺς νόμους τῆς. Ἄν εἴχομεν Ἀκαδημίαν, — δὲν ἐννοῶ τὸ μέγαρον — εἰς αὐτῆς τὰ θεσπίσματα θὰ τοὺς παρέπεμπον ὡς πρὸς τὸ ὀρθὸν ἢ μὴ ὀρθὸν ἐν τῷ γράφειν. Ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸ πενήτηκοντα ἐτῶν Ἀκαδημία πρόκειται μὲν νὰ ἰδρυθῇ ἀλλὰ δὲν ἰδρύεται, καὶ ἀγνοῶ ἂν θὰ ἰδρυθῇ μετ' ἄλλα πενήτηκοντα, περιορίζομαι προτρέπων τὸν ἀξιούντα νὰ ταχθῇ ἐν τοῖς καλλιεργοῦσι τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, νὰ προσιμάζῃ διὰ τῆς σπουδῆς τῶν κανόνων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς ὀρίζει αὐτοὺς ἢ γραμματικῇ ἢ ἐπιδιώκῃ καὶ δάφνην ποιητοῦ, ἢ καὶ στιχοῦργοῦ, ν' ἀρχίζῃ καὶ μανθάνων πῶς ἀπταιστώσ νὰ στιχοιργῇ. Καὶ αὐτὸς ὁ κεκτημένος τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Ἀπελλοῦς οὐδέποτε εἰς κλλιτέχνην θ' ἀναπτυχθῇ ἂν δὲν ἐγκύψῃ εἰς τοὺς στοιχειώδεις κανόνες τῆς σχεδιογραφῆσεως.

Πόθεν ὅμως οἱ τυραννικοὶ οὗτοι κανόνες τῆς στιχοιργίας, καὶ τίς ὁ βιάζων ἡμᾶς νὰ κύπτωμεν εἰς αὐτούς; Κατ' ἀλήθειαν δύο εἰσὶν οἱ κανόνες οὗτοι καθ' ὧν τινες δυσανασχετοῦσι, κατὰ τῆς τυραννικῆς αὐτῶν ἐξανιστάμενον.

α. Ὁ εἰς ἐστὶν ἡ τομὴ τοῦ τριμέτρου, οὐχὶ ὅτι εἶναι δύσκολος, ἀλλ' ὅτι ἐστὶ ἀκοπωτέρα εἶναι ἢ μὴ τομῆ. Τοῦτον δ' ἐπιβάλλει ἢ παράδοσις τῶν ἀρχαίων ἀριστοτεχνῶν, καὶ ἢ ἀκοὴ παντὸς ὀπωσοῦν αἰσθησιν ἄρμονίας κεκτημένου.

β. Ὁ ἕτερος ἐστὶν ὁ τῆς πλήρους ὁμοιοκαταληξίας τῆς τονιζομένης ληγουσῆς. Καὶ ἀναίτιος ὄλως ἂν ᾗτο αὐτός, ἀρκεῖ ὅτι μυριάδες στίχων κατ' αὐτὸν ἐγράφησαν, ἵνα ἢ σήμερον ὑποχρεωτικός. Ὁ στιχοῦργός, ὡς ὑπέρτατος καλλιτέχνης τῆς γλώσσης, θὰ ᾗν ἀνάξιος τῆς τοι-

αύτης περιωπής. ἂν ὑπεχώρει πρὸ δυσχερειῶν ἄς ἄλλοι ὑπερενίκησαν. Ἄλλὰ πλὴν τούτου, μακρὰν ἀπέχει ὁ κανὼν τοῦ νὰ ᾖ ἀναίτιος καὶ ἀδικαιολόγητος. Ἐκάστη συλλαβὴ δύναται μὲν ἐξεταζομένη ν' ἀναλυθῆ εἰς τὰ φυσικὰ στοιχεῖα αὐτῆς, τὰ γράμματα, ἀλλ' εἰς τὴν ἀκοὴν ἀποτελεῖ μίαν καὶ ἐνιαίαν ἐντύπωσιν, ἣν ἀνάγκη νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ἢ ὁμοιοκαταληξία, ὅταν μόνον ἐκ ταύτης ἀποτελεῖται τῆς συλλαβῆς. Εἰς τὰ παραζύτονα ἢ προπαραζύτονα τοῦτο δὲν ἀπαιτεῖται, διότι πλὴν τοῦ τονιζομένου φωνήεντος καὶ μίᾳ ἢ δύο συλλαβαῖ ἀκόμη ἀσχολοῦσι τὴν ἀκοήν. Τοῦτο τὸ πλεονέκτημα, ὃ ἐπιδιώκει καὶ ἡ Γαλλικὴ διὰ τῶν λεγομένων παρ' αὐτῆ πλουσιῶν ὁμοιοκαταληξιῶν, ὃ ὅμως δὲν δύναται ἢ μέχρι τινὸς μόνον νὰ ἐπιτυχάνῃ, ἐστὶ καὶ αὐτὸ ἐν τῶν ἐγκυχυημάτων τῆς ἀρμονικωτέρας πασῶν τῶν γλωσσῶν. τῆς ἡμετέρας. Ὁ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κανόνος τούτου ἀριστάμενος, δικαιολογεῖ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἀφίσταται ἐξ ἀδυναμίας· ὅστις δ' ἐν τῇ τέχνῃ ὁμολογεῖ ἢ δεικνύει ὅτι δὲν δύναται ὅ,τι ἄλλοι δύνανται, ἐκεῖνος δὲν εἶναι ἀριστοτέχνης, οἷος ὀφείλει νὰ ᾖ ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν στιχουργίαν ὁ ποιητής.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑ

I

Ἄχ! πάντα 'ς ὄνειρα ὁ νοῦς μου,
 Ἄχ! πάντα 'ς ὄνειρα θὰ τρέχῃ,
 Θὰ χάνεται 'ς τοὺς στοχασμοὺς μου,
 Τὰ ὄνειρα τροφή του ἔχει!
 Καὶ μέσ' τοὺς χρόνους τοὺς καλοὺς μου,
 Ἄχ! πάντα 'ς ὄνειρα θὰ τρέχῃ.
 Ἄχ! πάντα 'ς ὄνειρα ὁ νοῦς μου.

Ἐλπίδ', ἀγάπη, εὐτυχία.
 Πουλιὰ γοργόφτερα μπροστά μου
 Τὰ βλέπω ὅλα μ' αἰωνία
 Νὰ τρέχουν λάμπει 'ς τὴ ματιὰ μου!
 Νὰ τραγουδοῦν ἀκούω θεῖα
 Πουλιὰ, γοργόφτερα, μπροστά μου
 Ἐλπίδ', ἀγάπη, εὐτυχία!

Μὰ ἐάφνου χάνονται, πετοῦνε
 Καὶ μένει ἔρημ ἡ ψυχὴ μου.
 Ἄχ! ἄλλα λόγια ἀντηχοῦνε
 Μυστηριώδη 'ς τὸ αὐτί μου!
 Φαρμάκια, λύπαις μὲ κρατοῦνε
 Καὶ μένει ἔρημ ἡ ψυχὴ μου,
 Ἐκεῖνα χάνονται, πετοῦνε.

Μὰ θ' ἀποκάμῃ πιά ὁ νοῦς μου
 Μιὰ μέρα 'ς ὄνειρα νὰ τρέχῃ,
 Νὰ χάνεται 'ς τοὺς στοχασμοὺς μου!
 Ὁ τάφος ὄνειρα δὲν ἔχει!
 Καὶ μέσ' τοὺς χρόνους τοὺς καλοὺς μου
 Μιὰ μέρα 'ς ὄνειρα νὰ τρέχῃ,
 Θὰ ἀποκάμῃ πιά ὁ νοῦς μου!

II

Ἦς τὸ παραθύρι μου πετοῦσε
 Ἐχθὲς μὲ πόνο ἡ ματιὰ μου.
 Στ' ἀγίοκλημα ποῦ ἐσκορποῦσε
 Τὸ μύρο του 'ς τὴν κάμαρά μου,
 Κ' ἐκεῖ, ὅαν κἀτι νὰ ζητοῦσε.
 Ἐχθὲς μὲ πόνο ἡ ματιὰ μου
 Ἦς τὸ παραθύρι μου πετοῦσε.

Μέσα 'ς τὰ φύλλα του κτισμένη
 Φωλῆ ἀ μικρὴ χελιδονίσα,
 Ποῦ εἶχε μέσα της κρυμμένη
 Ἀγάπη ἄλλοτε περίσσα.
 Ἐμὲν' ἐκεῖ ἐρημωμένη
 Φωλῆ ἀ μικρὴ χελιδονίσα,
 Μέσα 'ς τὰ φύλλα του κτισμένη.

"Ω! ἔτσι, εἶπα, ἡ φτωχή μου
 Θά μένη ἔρημη κάμαρά μου,
 Ἄπ' τὸν καιρὸ ποῦ ἡ μικρή μου.
 Τρελλὸ πουλί, τὴν ἀγκαλιά μου
 Για πάντ' ἀφήκε τὴ θερμὴ μου.
 Θά μένη ἔρημη ἡ κάμαρά μου
 "Ω! ἔτσι, εἶπα, ἡ φτωχή μου!

Θά λυώσουν 'ς τὰ βουνὰ τὰ χιόνια.
 Ἡ ἀνοιεὶς θά ξεπροβάλλη,
 Γοργὰ θάρθουν τὰ χελιδόνια
 Μέσ' 'ς τὴν παλιὰ φωλιὰ τους πάλι.
 Περνοῦνε γρήγορα τὰ χρόνια
 Ἡ ἀνοιεὶς θά ξεπροβάλλη.
 Θά λυώσουν 'ς τὰ βουνὰ τὰ χιόνια.

"Ὅμως δὲ θάρθη νὰ ζητήσῃ
 Τὴν κάμαρά μου πιά ἐκείνη!
 Ὅ,τι εἶχε πρῶτα ἀγαπήσει
 Τὸ ἀστάτο πουλί ἀφίνει
 Καὶ τρέχει ἀλλοῦ φωλιὰ νὰ κτίσῃ,
 Τὴν κάμαρά μου πιά ἐκείνη
 Ὅμως δέ' θάρθη νὰ ζητήσῃ!

Ἦ τὸ παραθύρι μου πετοῦσε
 Ἐχθὲς με πόνου ἡ ματιά μου,
 Ἦ τ' ἀγίόκλημα ποῦ ἐσκορποῦσε
 Τὸ μύρο του 'ς τὴν κάμαρά μου,
 Κ' ἐκείνη μόνη ἐζήτοῦσε
 Ἐχθὲς με πόνου ἡ ματιά μου
 Ἦ τὸ παραθύρι ποῦ πετοῦσε!

Ἐν Πειραιεῖ, 1887.

Α. Θ. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΙΛΙΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΕΝΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

(Ἐκ τῶν σημειώσεων ἀκουσίου περιηγητοῦ)

Φιλε κ. Σκόκε,

 Ἐν ἀγνοεῖς ὅτι εἶμαι εἰς τῶν πολυαριθμῶν ἀκουσίων
 Ἑλλήνων περιηγητῶν, οἵτινες ἀναλώμασι τοῦ Δη-
 μοσίου περιηγοῦνται ἄκοντες τὴν ἀπὸ Ταϊνάρου καὶ
 Καφηρέως μέχρι τῆς δυσωνύμου Κούτραις Ἑλλάδα,
 διασχίζοντες χωρὶς νὰ ἦνε ναυτικοὶ τὰς ἀπὸ τοῦ Σουνίου μέχρι
 τῶν Σποράδων θαλάσσας, ἢ, ἐν ᾧ εἶνε νησιῶται, ἀναρχιζόμενοι
 εἰς τὰ ὄρη, ὅσα δὲν ἐξημέρωσεν ἔτι ὁ ΣΠΑΠ, ἦτοι ὁ Σιδηρό-
 ὄρομος Πειραιῶς-Ἀθηγῶν-Πελοποννήσου, ἢ ὅσα θὰ καταστήσῃ
 βάρτα ὁ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Λάρισσαν, εὐ ἀπὸ δεκαπενταετίας βλέπω
 οὐχὶ τὰς σιδηρᾶς ράβδους, ἀλλὰ τὰς συμβάσεις ἐν τινι τόμῳ τῶν
 Ἑλληνικῶν Κωδίκων. Εἶμαι ἐνὶ λόγῳ εἰς ἓκ τοῦ ὑπαλληλο-
 λογίου, ὅπερ περιοδεῖ ἀκουσίως κατὰ τὸ πλεῖστον σύν γυναιξί
 καὶ τέκνοις καὶ σκύλοις καὶ κλίναις καὶ σεπετίαις κλπ., ὧν
 ὀλίγα εὐθάνουσι σῶα καὶ ἀβλαβῆ εἰς τὸν πρὸς ἐν ὄρον.

Περὶ τῶν ἀκουσίων τούτων ἐν Ἑλλάδι περιηγητῶν ἔχω
 συλλέξει ἱκανὰ ἀνέκδοτα, ἱστορὶκὰ προκαλοῦσας οἰκτον καὶ γέ-
 λωτα ἄμχ, ἐνθυμιζούσας πως τὰς μυθώδεις περιπετείας τοῦ
 Σεβᾶχ Θαλασσινοῦ ἢ τὰς περιπλανήσεις τοῦ καρτερικωτάτου
 Ὀδυσσεῶς, δυναμένας δὲ νὰ δώσωσιν εἰς πολλοὺς Μολιέρους
 ὕλην ἀνεξάντητον ἱλαροτραγωδιῶν, κωμωδιῶν, μίμων, φλυά-
 κων, σκηγῶν καὶ τῶν τοιούτων. Εἶνε ἐν ἄλλοις λόγοις Ἑλ-
 ληνες Σεβᾶχ καὶ συγχρόνως Ὀδυσσεῖς, περιπλανώμενοι ὅπως
 εὐρωσι τὴν Ἰθάκην των, διότι διὰ τοῦς πλείστους τούτων Ἰθάκη
 εἶνε ἡ συμπλήρωσις τοῦ χρόνου τῆς συντάξεως, μεθ' ἣν τινάσ-
 στοντες τὸν γιανκῶν των καὶ περιουάζοντες τὰ συντρίμματα τῶν
 σκευῶν των εὐρίσκουσι τὴν ἀνάπαυσιν ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, ἔχον-
 τες ἱκανὴν ὕλην πρὸς διήγησιν τῶν περιπετειῶν των. Ἐχθὲς
 βεβαίως καὶ τὰ καλὰ τῆς ἡ Ὀδύσεια τῶν μεταθετῶν ὑπαλ-
 λήλων μανθάνουσι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλλάδος, τὰ κῆθη καὶ
 ἔθιμα τῶν ἑλληνικῶν κριωνιῶν, ἀγνώστων εἰς τοὺς γανθίνους
 τῶν σολωνείων καὶ σαλωνείων τῆς ὁδοῦ Σταδίου τελειοποιούν-

ται δὲ καὶ εἰς τὸ λιτώδες ζῆν καὶ ταξειδεύουν ἀγγλικῶ τῷ τρόπῳ μὲ ὀλίγα bagages· τί λέγω; γίνονται εἶδος κοχλίων συρόντων μεθ' αὐτῶν τὰ καυκία των· κατορθώνουσι ἐκεῖνο, ὅπου πολλοὶ θεωρούμενοι παλαβοὶ Ἕλληλοι καὶ Γερμανοὶ ἐπιδιώκουσιν, ἦτοι τὸ «περιηγεῖσθαι ἐν Ἑλλάδι,» περὶ οὗ ἐσχάτως μάλιστα ὁ ἀκάματος Ἑγγεὺλ μακρὸν ἐποίησατο ἀνάγκωσμα ἐν τῇ Ὀδοιπορικῇ Ἐταιρίᾳ τοῦ Βερολίνου, προσπαθῆσας ν' ἀποδείξῃ, ὅτι εἶνε μία τῶν τερπυντερώων ἀπολαύσεων καὶ διασκεδάσεων, κλπ. Τώρα μάλιστα μὲ τοὺς συχνοὺς διορισμοὺς δικαστικῶν ἀντιπροσώπων, δὲν ὑπάρχει δικαστῆς, εἰρηνοδίκης, δικηγόρος καὶ ὑπάλληλος τῆς δικαιοκτινῆς ἀρχῆς μὴ τελειοποιούμενος εἰς τὴν τοπογραφίαν ἢ γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ δοκιμάζων τὸν βίον τοῦ πλάνητος ὑπάλληλου.

Εἰς τοιαύτας περιηγήσεις ὀφείλουσιν πολλοὶ πολλὰς γνώσεις ἠθῶν καὶ τόπων καὶ θὰ ἦτο εὐχρῆς ἔργον ἢ δημοσιεύσεις τῶν ἐντυπώσεων των. Ἐγὼ τοῦλάχιστον συλλέγων ἐπιμελῶς πολλὰ ἀνεκδοτὰ τῶν ἀκουσίων τούτων περιηγητῶν, ἐλπίζω νὰ φανῶ εἰς τὴν νέαν γενεάν κἄπως χρήσιμος ἡμέραν τινα διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῆς Ὀδυσσεύς τῶν μεταθετῶν ὑπάλληλων, ὅπως ἀκούη αὕτη διορισμὸν δὲν. ὑπάλληλου μετ' ὀλιγωτέρου ἐνηυσιασμοῦ. Εἰς τὴν ὑπερδουλετῆ δὲ ἀκουσίαν περιήγησίν μου ὀφείλω ἀπειρίαν σημειώσεων παντοειδῶν, ὧν συχνὰς βλέπεις ἀπὸ τινῶν ἐπὶ εἰς τὰ ἀθηναϊκὰ ἡμερολόγια· αἱ ἐξῆς ὅμως σημειώσεις ἀφορῶσιν οὐχὶ εἰς περιπετείας τοιαύτας, ἀλλ' εἰς ἀνακάλυψιν γενομένην εἰς τὸ τελευταῖόν μου ταξειδίον βιβλίου μοναδικῶ ἐν Ἑλλάδι· εἰς τὸ εἶδος του, εὐρισκομένου ἐν Λευκάδι, ἦτοι τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Μεγαχιάννη, οὗτινος ἀληθῶς χίλιοι εἰσὶν οἱ collaborateurs.

Βεβαίως οὕτε τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μεγαχιάννη σοὶ εἶνε γνωστόν, οὕτε αὐτὸς οὗτος· ἀμρότερα ὅμως ταῦτα εὐρίσκονται ἐν Λευκάδι, ἤτις μὲ ὄλην τὴν λευκότητα τοῦ ὄνοματός της εἶνε γνωστὴ εἰς τοὺς πολλοὺς ὡς ἁγία Μαύρα, ὄνομα, ὅπου μὲ ὄλην τὴν μαυρίλλαν του τόσον ἐκόλλησεν εἰς τὸ τῆς Λευκάδος, ὥστε ἐπεστίασε τοῦτο παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις. Ἐπειδὴ δὲ οὕτε ἡ Λευκὰς ἴσως, ἢ φημισθεῖσα πατρίς τοῦ ποιητοῦ τῶν Μνημοσύων, εἰς

ἦν ἀνήκει καὶ ὁ περιώνυμος Λευκάτας, ἀφ' οὗ ἔπασεν ἡ Ψάφρα ἢ Σαφρώ, σοὶ εἶνε, ὑποθέτω, γνωστὴ ὡς πόλις, τὸ δὲ βιβλίον τοῦ κ. Μεγαχιάννη καίτοι εἰς οἰκίαν κειμένην ἐντὸς τῆς πόλεως, περὶ ἧς ἰδίως γίνεται ἱκανὸς ἐν αὐτῷ λόγος, ἀνάγκη νὰ σοὶ εἴπω ὀλίγα, ἀπαραίτητα ἄλλως πρὸς πλήρη κατανόησιν τῶν ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβλίῳ ἀνοστολογιῶν, περιγραφῶν, ἐντυπώσεων, μεγάλων ἰδεῶν, γνωμικῶν καὶ τῶν τοιούτων. ὧν συγγραφεὺς εἶνε οὐχὶ ὁ κ. Μεγαχιάννης, ἀλλὰ χίλιοι τοῦλάχιστον Ἑλληνας καὶ ξένοι, λογῆς λογῆς ἄνθρωποι, ὑπάλληλοι, σιτέμποροι, πρῶην ὑπουργοὶ, διδασκάλισσαι, ἀξιωματικοὶ, δημοσιογράφοι, ἀνθυπολογισταὶ τῆς δεῖνα ἀρμοστελωνίδος, πλοίαρχοι, κλπ. Ὅλοι οὗτοι διελθόντες ἢ παραμειναντες χρόνον τινα ἐν Λευκάδι καὶ παρακληθέντες ὅπως γράψωσιν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τούτῳ βιβλίῳ τοῦ κ. Μεγαχιάννη τὰς περὶ τοῦ οἴκου του ἐντυπώσεις των ἔγραψαν ἄρρητ' ἀθέμιτα, ἐξυμνοῦντες μὲν τὴν τιμιότητα καὶ καθαρότητα καὶ περιποίησην ἣν εὗρον ἐν τῇ maison meublée τοῦ κ. Μεγαχιάννη, ἀλλ' εἰκονίζοντες τὴν πόλιν διὰ φράσεων πρὸ τῶν ὁποίων ἀναγκάζεται τις μηχανικῶς νὰ θέτῃ τὸ μανδύλιον εἰς τοὺς ῥώθωνας.

Ἐκεῖνο μάλιστα τὸ ὅποιον ἰδιαιτέρως μὲ παρεκίνησε νὰ μελετήσω τὸ εἰρημένον βιβλίον εἶνε ἡ περιέργεια ἣν εἶχον νὰ ἴδω μέχρι τίνος βαθμοῦ φθάνουσιν αἱ ἀπαιτήσεις πολλῶν συγχρόνων Ἑλλήνων, ὧν τινες τὰ πάντα εὐρίσκουσιν ἄξια εἰρωνείας καὶ κακολογίας, εἰς δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τὴν κλεινὴν πρωτεύουσάν μας, ἢ ἂν δὲν βλέπωσι φανοὺς φωταερίου εἰς τοὺς δρόμους, ἢ ἐν ἡ δυο καταστήματα Μάξφαρτ ἢ Χουτοπούλου, ἐν Σολωνεῖον, τμημὰ τι φαληρικῆς ἀκτῆς, ἢ τὸν Πλάτανον τῆς Κηρυσίας.

Πρὶν λοιπὸν ἰδῶμεν τί ἔγραψαν ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Μεγαχιάννη οἱ Ἰδεβίλ οὗτοι τῆς Ἑλλάδος, ἅς ἰδῶμεν τί ἐπάνω κάτω εἶνε ἡ Λευκὰς, ἢς δὲν ἀνταλλάσσω τινὰς παραλίους περιπάτους μὲ δυο-τρία Φάληρα καὶ δέκα τρεῖς Κηρυσίας συγχρόνως.

Ἐν πρώτοις ἀπορῶ διατί ἡ Λευκὰς δὲν ὠνομάσθη ἀπ' ἀρχῆς Ἠρασίνη, ἀλλὰ Λευκὰς καὶ ἔπειτα (Ἄγιά) Μαύρα· διότι μὲ

ὄλην τὴν λευκότητα τοῦ ἐνὸς ὀνόματός της καὶ τὸ σκοτεινὸν τοῦ ἑτέρου, εἶνε πρασινὴ ἕνεκα τῶν περικυκλούντων καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ χωρία της θασῶν, ἐλαιῶνων καὶ σταφιδαμπέλων ἢ πόλις μάλιστα αὐτῆς, κειμένη εἰς ἴσην πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης γραμμῆν, δὲν φαίνεται μακρόθεν, καλυπτομένη ἀπὸ τὸν καταπράσινον τάπητα, ὅστις ἀπλοῦται ἀπὸ τῶν πέριξ ὄρεων μέχρι τῆς παραλίας αὐτῆς.

Γνωρίζεις Θεόκριτον τὸν Μυριανθούσην; Ἴδου πῶς περιέγραψεν ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ τὴν Λευκάδα ἐν τῇ τελευταίᾳ δημοσιευθείσῃ εἰς τρεῖς γλώσσας ᾠδῇ πρὸς τὸν « Γενναῖον Κολοκοτρώνη » τοῦ 1821 » :

Λευκάδα, ἄφες, ἄφες τὰ μαῦρα,
Στὸ λέγω, στὸ λέγω παστρικά·
Ντύσου σὲ συμβουλεύω στὰ μαῦρα
Καὶ τότε σοὶ ὀρμῶζει Ἄγία Μαῦρα!!

καὶ κατωτέρω :

Χαῖρε ἐπτάνησιᾷ ἢ Λευκάς,
Ὀλόφωτος σταφυλῇ λαμπάς!

καὶ γαλλιστὶ :

Salut l'île Leucade de Septile
Lumineuse lampe et vendageuse île!

Βεβαίως θὰ ἐλυπήθη πολὺ ὁ Dr. Eugen Oberheimer, ὁ πρὸ τινῶν μηνῶν δημοσιεύτας ἀξιόλογον συγγραφήν περὶ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας (Akarnanien, Ambrakias Amphilochien Leukas im alterim) καὶ μὴ συναγαγὼν ἐν αὐτῇ τοὺς μαργαρίτας τούτους τοῦ κ. Μυριανθούση ἄλλὰ πρὸς τοὺς τοῦ Μυριανθούση ἀμιλλῶνται καὶ ἄλλοι εὐρισκόμενοι εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Μεγαγιάννη, περὶ ὧν κατωτέρω.

Κεῖται δὲ ἡ πόλις τῆς Λευκάδος ἀκριβῶς ἐν τοιοῦτῳ τοπογραφικῷ σημείῳ μεταξὺ δύο λιμνοθαλασσῶν, ὥστε ἀερίζεται ὅτε μὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ τοῦ Ἀδριατικοῦ ἢ κερκυραϊκοῦ πελάγους ἀνέμου, ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ νοτίου. Ὁ ἀερισμὸς δὲ οὗτος, ὁ συχνὰ καθιστῶν τὴν πόλιν δροσερὰν τὸ θέρος, καὶ αἰ ἐκ τῶν παρακειμένων ἀλυκῶν καὶ λιμνοθαλασσῶν ἰωδοῦχοι ἀναθυμιάσεις, λύουσι τὸ ζήτημα πῶς ἐν πόλει στερουμένη ὄχρετῶν κλπ. δὲν ἀνα-

πύσσονται ἀσθνεῖται. Ἡ ἀπολύμανσις τῆς ἀτμοσφαιρας τελεῖται τοσοῦτον τακτικῶς καὶ φυσικῶς, ὥστε ζῶν τις ἐν ἀκαθαρσίαις ἔχει ἄμικ τὴν ἀτμοσφαιραν ζεῖδωρον, ἀπαύστως δροσερὰν καὶ καθαρὰν ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ὅτι τρεῖς μόνον ἢ τέσσαρες ἰατροὶ καὶ ἰσάριθμα φαρμακεία εὐρηγνται ἐν τῇ πόλει καὶ ταῦτα τροφοδοτοῦνται πρὸ πάντων ἀπὸ τὸν χωρικὸν πληθυσμόν. Ἴσως ὅμως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἑλληεψιν ἀσθνεῖων καὶ ἡ δημοσιευσίς ἰατρικῶν συμβουλῶν, οἷα ἡ ἐν τῇ λευκαδικῇ ἐφημερίδι « Πηγᾶσι » (ἀριθ. 155 τῆς 8 Μαΐου 1887) φέρουσα τὸν τίτλον « Συμβουλαὶ κατὰ τῆς κεφαλαλγίας » ἐν ἣ μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρονται ἐπὶ λέξει τὰ ἐξῆς: « Κίνησιν μετρίαν καὶ ταύτην μακρὰν τῆς πόλεως — ἰδίως διὰ τὸν βρωμερὸν τόπον μας — κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως. »

★ ★

Περὶ δὲ τῶν φυσικῶν καλλωνῶν, ὅφ' ὧν περιτονεῖται ἡ πόλις τοῦτο μόνον σοὶ λέγω ὅτι εἰς τὸν οἶκόν μου ἔχοντα δύο ἐξώστας ἐπὶ δύο ὁδῶν ἔχω τὴν ἐξῆς θέαν ἀφ' ἐνὸς πλησιέστατα τὸν πυκνὸν ἐλαιῶνα τῆς νήσου, παρ' αὐτὸν τὴν θάλασσαν, πέραν διακρίνω τοὺς Παξοὺς καὶ τὴν Ἡπειρον, παρ' αὐτὴν τὴν πόλιν τῆς Πρεβέζης καὶ τὸ ἱστορικὸν Ἄκτιον ἀφ' ἑτέρου ἔχω τὴν πρὸς ἀνατολὰς λιμνοθάλασσαν, ἥτοι τὴν ἐν σχήματι γραφικῆς λίμνης περικλειομένην θάλασσαν ἔνθεν μὲν ἐκ τῆς καταφύτου παραλίας, ἐτέρωθεν ἐκ τῆς ὡσαύτως καταφύτου παραλίας τῆς Ἀκαρνανίας, ἔνθα ἡ Περαιτεῖα καὶ ἡ ἑπαιυτις (κούλια) τοῦ στρατηγοῦ Γρίβα ταῦτα δὲ πάντα, θεώμενα τὴν νύκτα ἰδίως ὑπὸ φῶς σελήνης, σοὶ ἀναπολοῦσι πολλὰς μικρὰς λίμνας εὐρωπαϊκᾶς, ἃς καθιστᾷ ἐκεῖ τερπνοτέρας ὁ κατοικῶν τὰς παραλίας τῶν πληθυσμῶς, ἡ κίνησις τῶν ἀτμοσφαιρῶν, λέμβων, κλπ.

Ἡ πόλις μικρὰ μὲ στενὰς ὁδοὺς ἔχει τοῦτο τὸ ἀξιοσημείωτον ὅτι ὄλαι αἰ οἰκοδομαὶ της εἶνε ξύλινα διὰ τὸν φόβον τῶν σεισμῶν. ποῦ δὲ καὶ που φαίνονται ἐρείπια καταστρεπτικῶν σεισμῶν. Αὐλακες μικροὶ καθ' ὅλας τὰς ὁδοὺς δέχονται τὰς ἐκ τῶν νεροχυτῶν καὶ ἄλλων τινῶν δυσωνύμων ἀκαθαρσίας. Ἐκκλησίαι πολλὰ κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ οὐδεμία ὅμως, ἐν τῇ πόλει τῆς Ἄγιος Μαύρας τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας

ταύτης, ἐκτὸς μικροῦ τινος ναοῦ τοῦ φρουρίου, πρὸ τινων ἐτῶν ἐγκαινιασθέντος. Ἐχει δὲ καὶ τὸ μικροσκοπικὸν τῆς Park, τὸ λεγόμενον Μ π ο κ έ τ ο (ἀνθῶν) ἐν τῇ παραλίᾳ, ὅπερ εἶνε ὁ καλλίτερος πνεύμων τῆς πόλεως.

Καὶ αὕτη μὲν λακωνικῶς ἡ φυσιογνωμία τῆς πόλεως τῶν δὲ κατοίκων αἱ μὲν θήλεια ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὠραῖον τύπον—αἱ τῆς κάτω τάξεως—ἀδικοῦνται μόνον ἐκ τῆς ἐγγωρίου ἐνδυμασίας, κράματος βενετοβυζαντινοῦ, ἀδικοῦντος αὐτὰς ἕνεκα τῶν ἐν οὐ δέοντι ἐξοχῶν καὶ φουσκομάτων, δι' ὧν ἀπόλλυται ἡ εὐμέλεια καὶ τὸ εὐλύγιστον τοῦ σώματος. Τὸ μόνον γοητευτικὸν τῆς ἐνδυμασίας των εἶνε τὸ ἀπαραίτητον carré, τὸ σχηματιζόμενον ἐκ τῶν περιστηθίων καὶ τὸ ὅποσον δὲν λείπει καὶ ἀπὸ τὰς ἐξηκοντούτιδας· οἱ δὲ ἄρραις δὲν ἔχουσιν ἰδιότυπον costume· οἱ χωρικοὶ εἶνε στενοβραχυσφόροι, ὡς οἱ παρ' ἡμῖν Πλακιῶται· ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ βράκια εἶνε ἄχαρις, ἀπολήγουσα εἰς τὰς κνήμας, ὧν αἱ περικνημίδες εἶνε τὸ ἀηδέστερον τῆς ἐνδυμασίας. Ἡ κοινωνία τῆς νήσου, ἡ τῆς πρώτης καὶ μεσαίας τάξεως λέγεται φιλόξενος καὶ καλλίστη, μὴ ἔχουσα μῆτε τὸ εὐθυμον τῆς Ζακυνθίας, μῆτε τὸ σοδάρν τῆς Κεφαλληνιακῆς, μῆτε τὸ ποικίλον τῆς Ἀθηναίης. Λέγεται, ὅτι ἄλλοτε ὑπῆρχε τις κίνησις καὶ εὐθυμία καὶ δισκαδάσεις κοινωνικαί, διαλυθεῖσαι μετὰ τὸν διασκορπισμὸν τινων τῶν πρωτεύουσῶν ἐνταῦθα οἰκογενειῶν. Ὁ χωρικός πληθυσμὸς, εὐπορήσας ἀπὸ τινων ἐτῶν ἐκ τοῦ οἴνου, τῆς νοθείας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν Εὐρώπῃ φυλλοξήρας, ζῆ ἀνετώτερον· ἀλλὰ ταχέως θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πρότερον βίον· καθότι οἱ ἐπιζήτητοι οἶνοι των ἐπιστρέφονται συνήθως ἐκ τῆς Εὐρώπης ἕνεκα τῆς νοθείας. Οὐδ' ἐσυνετίσθησαν ἐκ τῆς ποινικῆς καταδιώξεως τινων, φωραθέντων ὡς ἀναμιζάντων ἀνιλήνην (τὸ κοινῶς λεγόμενον χρῶμα γαριβάδῃ). Οἱ περίπατοι τῶν κατοίκων εὐχάριστοι· τὸν χειμῶνα εἰς τὸ Κουζούτλη, τὸν Ἀλέξανδρον, τὴν Σπασμένην Βρύσιν κλπ., τὸ θέρος δὲ εἰς τὸν Φάρον, τοποθεσίαν ἀρίστην, ἐξ ἧς βλέπει τις τὸ κερυραϊκὸν πέλαγος, τὴν Ἠπειρον, τὴν πόλιν τῆς Πρεβέζης, τὸ Ἀκτιον, τὴν ἐγγύτατῃ Ἀκαρνανίαν, κτλ. Ἀπὸ δὲ τὸν Φάρον ἀπέχει ἡ Ἀκαρνανία πέντε λεπτὰ, ἡ μᾶλλον συνδέεται, διότι μεταβαίνει τις ἐκεῖ πεζῶς ὥστε ἡ Λευκὰς εἶνε καὶ δὲν εἶνε νῆσος.

Τοιαύτη ἐν σιδηροδρομικῇ οὕτως εἶπειν ταχύτητι ἡ Λευκὰς, παρὶ ἧς ἀλλαγῶν ποιούμεαι ἐκτενή λόγον, ἐν τοῖς παρὶ Λευκὰς καὶ Σαπρούς.

* *

Ἄς ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μεγαγιάννη, ὅστις εἶνε καὶ δὲν εἶνε ξενοδόχος, τούλάχιστον διακρυφύρεται ὅτι δὲν εἶνε ξενοδοχεῖον ὁ οἶκός του, ἀλλὰ δέχεται νὰ κατοικῶσιν εἰς τὰ ἐπιπλωμένα τρία-τέσσαρα δωμάτια του. Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν εἶνε ξενοδοχεῖον, διότι ἐπὶ εἰκοσιῆς ἔτη οὐδεμίαν ἔθεσεν ἐπιγραφὴν· ἀπ' ἐτέρου ὁμως δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῆ ὅτι εἶνε καὶ ξενοδοχεῖον, διότι ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῷ, δύναται νὰ παραγγείλῃ νὰ τῷ ἐτοιμάζωσι καὶ φαγητόν. Ἐν τῷ παρὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίῳ, ὁ ἴδιος ἰδιοκτῆτης βαπτίζει τὸν οἶκόν του ὡς οἱ κ ι α κ ὸ ν ξ ε ν ὠ ν α! Ὅπως δὴποτε εἶνε τὸ καλλίτερον καταφύγιον ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς καθαριότητος, τιμιότητος καὶ οἰκογενειακῆς περιποιήσεως· διότι εἶνε καὶ ἄλλα τινὰ ξενοδοχεῖα, οἷον τὸ τῆς «Προόδου» (Progresso), ἔχον ἰταλιστὴ τὴν ἐπιγραφὴν μετὰ ἱστοῦ, ἐφ' οὗ κυματίζει πανίον τι, ὅπερ ὡς εἰκάζω εἶνε σημαία ἐλληνικῆ πεπαλαιωμένη· μετ' αὐτὸ ἔρχεται σειρὰ ἄλλη μαγειροξενοδοχείων μετ' ἐπιγραφὰς ποικίλας, τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, τῆς Ἀφθονίας, τῆς Εὐθυμίας, κτλ. καὶ ἄλλα πολλά, ἀμιλλώμενα πρὸς τὰ ἐν τῷ Ἀναβρυτηρίῳ Ἀθηνῶν μαγειρεῖα.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μεγαγιάννη εἶνε χιλιοσέλιδον περίπου, ἡλικίας τριάκοντα ἐτῶν, ὡς δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῶν χρονολογιῶν καὶ τῶν λευκανθέντων κυανῶν φύλλων του. Ὁ ἰδιοκτῆτης δὲ αὐτοῦ εἶνε τύπος ἐκ τῶν σπανιωτέρων ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας ἦν ἔμπορος ἐδωδιμῶν καὶ τσιτσιμπυρῶν· ἐγκαταλείψας τὸ ἔμπορικὸν σάδιον ἐναποταμίευσε τὰ εἶδη τοῦ μικροῦ του καταστήματος ἐν κιβωτίοις, πρὸ τινων δὲ μηνῶν ἤνοιξε πάλιν μικρὸν κατάστημα, ἐξαγαγὼν ἐκ τῶν κιβωτίων τὰ ἐναποταμιευθέντα, ἐν οἷς καὶ γάλα Ἑλβετίας διατετηρημένον ἐτῶν δυο καὶ τριάκοντα!

Ἐν τῷ βιβλίῳ λοιπὸν τούτῳ, παρουσιαζόμενῳ εἰς ἕκστον διαβαίνοντα τῆς νήσου καὶ κατοικοῦντα εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. Μεγαγιάννη ἔγραψαν κατὰ κειρὸς τὰς σκέψεις καὶ ἐντυπώσεις των ἀπειροπληθεῖς, ἐκδόντες, οὕτως εἶπειν, πιστοποιητικὰ παρὶ

τῆς καθαριότητος καὶ περιποιήσεως ἧς ἐτύγγλονον παρ' αὐτῶ.
 Εἶνε δὲ μεταξὺ τῶν γραψάντων καὶ Ἕλληνας καὶ Ἴταλοί καὶ
 Γερμανοὶ καὶ Γάλλοι καὶ Τούρκοι, κλπ. Ὡστε καὶ ὑπὸ τὴν
 ἐποψὴν ταύτην τὸ χιλιοσέλιδον τοῦτο βιβλίον εἶνε κειμήλιον
 ἐγκυρότερον θησαυροῦς ἐντυπώσεων ποιητικῶν καὶ περὶ τῆς ἀκα-
 θαρσίας τῆς πόλεως ἀρρήτων θεμάτων, στίχων πτωχοπροδρο-
 μικῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ τινῶν ὑποφερτῶν ποιημάτων πρὸς τὴν
 Σαπρῶ· διότι οἱ πολλοὶ πιστεύουσιν ὅτι ἔπασεν ἡ Σαπρῶ ἀπὸ
 τοῦ περιωνύμου βράχου τῆς Λευκάδος, οὗ ἕνεκα καὶ τὸ καλ-
 λότερον τῆς νήσου ἐπὶ τῆς μικρᾶς αὐτῆς λιθοστρώτου πλατείας
 καφαναῖον φέρει τὸ ὄνομα τῆς Σαπρῶς καὶ μικροσκοπικὴν ἐν
 τῇ ἐπιγραφῇ εἰκόνα, εἰκονίζουσαν τὴν Σαπρῶ μετὰ κρινολίνου
 πίπτουσαν ἀπὸ τοῦ βράχου, ὅστις, ἂν εἰκάσῃ τις ἐκ τῆς εἰκό-
 νος, εἶνε τετραγωνικώτατος.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ βιβλίον παρατίθημι κατωτέρω
 ἐλάχιστα ἐκ τῶν πολλῶν ἅτινα κατέχουσι τὰς πεπαλαιωμένους
 αὐτοῦ σελίδας, καὶ ταῦτα τυχαίως, μετὰ μόνον τῶν ἀρκετικῶν
 γραμμῶν τῶν ὑπογραφῶν διότι πολλοὶ τῶν γραψάντων βε-
 βαίως ἤδη μετενόησαν, ἰδίως ἐκεῖνοι, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ
 εὐφραλογῆσεν ἐν οὗ δέοντι.

Ἄρχομαι ἀπὸ τινῶν ἐνστίχων ἐντυπώσεων περὶ Λευκάδος
 καὶ ξενοδοχείου Μεγαχιάννη. Τὸ ἔξῃς τετράστιχον ἐγράφη πρὸς
 δεκαετίας ὑπὸ ἀνδρὸς λογίου καὶ ἀναντιρρήτως πρώτου τῶν ἐν
 Ἑλλάδι πολυγράφων γραμματισμένων.

Ὁ ποντικός τὴν τρύπαν του ὄλιγον ἂν ἀφήσῃ,
 ταχέως μεταμέλεια θέλει τὸν κυριεύσει.
 Εἴνε, καὶ σὺ μὴ γελασθῆς καὶ ἴπας ἄλλου νὰ μείνης,
 ὅ' αὐρῆς χειρότερα πολὺ καὶ θὰ μετανοήσῃς.

14 Ἰουλίου 1877.

A. I. A.

Ὅποιος ἔλθει στὴν Λευκάδα
 καὶ δὲν πάει στοῦ Μεγαχιάννη,
 τὴν κατάρα μου τοῦ δίδω
 νὰ μὴν ἔμποσῇ νὰ κ...

(1878)

A. I.

Θέλεις νὰ γείνης ποιητής;
 ἴσθην Λευκάδα νὰ κατοικήσῃς.
 Ἄν τοὺς σεισμοὺς φοβάσαι,
 μακρὰν τῆς Λευκάδος νὰ κοιμᾶσαι!

24 Μαρτίου 1878.

E. M.

Ταξειδιῶτα, ὅσιν θὰ εὐρῆς ἐν Λευκάδι
 καὶ περιποιήσιν καλὴν, τὸν οἶκον Μεγαχιάννη!

24 Σεπτεμβρίου 1876.

N. S. (μηχανικός)

Εἰς στιβάδα ἀπὸ ἀνθῆ,
 ἐν ἃς εἴψη ὁ καθεὶς,
 τοῦ δικαίου ἐὼν θέλη
 νὰ καλῆτ' ἐκτιμητῆς!

17 Αὐγούστου 1880.

I. A.

Καὶ ἤδη τὸ μανδύλιον πρὸς στιγμὴν ὑπὸ τοὺς ῥόθωνας.
 Πρόκειται περὶ στίχων ἀρωματικῶν

Εἰς τὴν Λευκάδα ἀφιχθεὶς παρὰ τὴν προσδοκίαν,
 Ἄλλο τι δὲν ἀπήντησα εἰμὴ τὴν ἄνιαν!
 Ὁ ὀφθαλμὸς ἀπλανῆς ζητῶν καλαισθησίαν,
 Τὰ οὐρα καὶ τὰ κόπρανα ἀπήντ' εἰς τὴν πλατείαν.
 Τῆς πόλεως, ὡς φαίνεται, οἱ Μέντορες κ' ἤγεται,
 Τῆς τόσῃς ἀκουστότητος θὰ ἴνε οἱ ἤγεται.
 Πλὴν, ὄσα εἰς τὸν Ὑψιστον, παρὰ τῶν Μεγαχιάννη
 εὖρον τὴν περιποιήσιν κ' ἄς κἀνθ' ὅτι κάνει.

16 Μαΐου 1883

A. W. S.

Τοιοῦτοι καὶ παραπλήσιοι στίχοι εἶναι πολυάριθμοι. Ἐρχον-
 ται κατόπιν οἱ λακωνικοὶ συγγραφεῖς, ὧν εἰς ἠθέλησε νὰ φανῇ
 ἐφ' ἀμιλλῶς τοῦ Καίσαρος. Ἰδοῦ:

Ἦλθωμεν — εἶδομεν — ἀπήλθωμεν!

Ὁ νοῶν νοήτω!

(1880) Ὁ ὑπολογιστῆς τῆς ἀτμοτελωνίδος

S.

Οὐαὶ τῶ ἐλθόντι εἰς Λευκάδα καὶ μὴ ζητήσαντι τὸ ξενοδο-
 χεῖον Μεγαχιάννη.

O. A. ἱατροῦ.

Εἰς μνηεὶν τοῦ Μεγαγιάννη ὡς πολλὰς παρασχόντος ἡμῖν περι-
ποιήσεις ἐκτὸς μιᾶς. . .

Σ. Β.

Διαθεβαῖω τὰ ἀνωτέρω.

Ρ. Α.

Ἐπιθεβαῖω τ' ἀνωτέρω ἐκτὸς τῆς λέξεως «μιᾶς». Α. Α. Θ.

«... Ἀναγοροῦμεν δωροῦντες ὡς ἐχέγγυον τῆς εὐαρεσκείας
μας καὶ τὴν εἰκόνα ἡμῶν τῷ καταστήματι.»

Ἰανουαρίου 12 1876.

Ἄρθ. Α. — Ν. Α.

«... Θὰ ἔμεινον εὐγνωμονέστερος ἂν ὁ κ. Μεγαγιάννης δὲν ἦτο
τύπος ἀγγλόφρονος καὶ δὲν ἠκολούθει τὰς τοῦ ἀρχαίου Ἑλλήνος
φιλοσόφου ἀρχάς! Στραβοκώταγμα οὐδὲως.

7 Ἰανουαρίου 1879.

θ. Ν.

«... Ἠλλομεν διὰ νυκτὸς βεβρεγμένοι, ἀλλὰ ποῦ ἀνθρακας; Ὁ
κ. Μεγαγιάννης, ὡς ἐμπρέπει ἀγγλόφρονι ἀνδρὶ, περὶ τῶν ἐπίπλων
ἀρχαιολογίαν τρυβάζει (;)!

5 Ἰανουαρίου 1879.

Ν. Τσ.

Ἵταν θέλῃ τις νὰ διέλθῃ τὰς ὥρας του ἐν τῇ ξενοδοχείῳ, ἀρκεῖ
νὰ καλέσῃ παρ' ἑαυτῶ τὸν κ. Μεγαγιάννη, ὅστις εἶνε ἀπληστος
θησαυρὸς διηγήσεων ἀνεκδότων.

Σ. Μ. (ἰατρος) ἐπιθεβαῖω τ' ἀνωτέρω.

«Ὁ ξένος εἶνε ἡσυχος ὅταν κλείωνται αἱ θύραι τῶν δωματίων
καλῶς; ἄλλως τε ὁ κ. Μεγαγιάννης καθ' ὃ ὑπνοβάτης δυνατὸν
ν' ἀνησυχῆσῃ τοὺς ὑπνώττοντας; περὶ τούτου δὲν ἔχω ἐγὼ ἀπό-
δειξιν, ἀλλ' ἡ κοινωμία τὸ διασαλπίζει.»

9 Ὀκτωβρίου 1875.

Κ. Α. Α. (δικ.)

«... Δι' ὃ δικαίως ἀπολαμβάνει ὁ κ. Μεγαγιάννης τῶν συμπα-
θειῶν καὶ εὐχαριστιῶν τῶν ξένων ἐκτὸς τῶν λίαν εὐφρολόγων.»

22 Ἀπριλίου 1876.

Γ. Α. (δικ.)

Ἵ ἐξῆς περικοπῇ σοὶ ἐνθυμίζει: ἐν ἀρχῇ τὰ περὶ καθόδου
τῶν Ἑρακλειδῶν:

«... Ἵ ἐπανειλημμένη καθόδος τῶν αὐτῶν ταξειδιωτῶν εἰς τὸν
οἶκον Μεγαγιάννη νομίζομεν ὅτι εἶνε ἀρκοῦσα ἐκτίμησις τῶν περι-
ποιήσεων κλπ.

Ἵ οἰκογένεια Γ. Κ.

Ἵνταῦθα κάτι σπάνιον, ὃ ξένο, θέλει εὔρει,
Τιμὴν, τὰ ἄλλα μὴ ζητεῖς, ταχέως θὰ παρέλθουν!
11 Αὐγούστου 1877.

Α. Ι. Α.

Καγὼ σὺν τοῖς ἄλλοις
Μικροῖς τε καὶ μεγάλοις
Δὲν δύνamai παρὰ νὰ εὐχαριστήσω
Καὶ νὰ τὸν καλοκαρδίω
Τὸν κύριον Μεγαγιάννην...

(Γ. Σ.) Μ. Χ. Ν. Σ. (Γ. Σ.)

Οὗτος ἐθῆκε καὶ δύο σφραγίδας παρὰ τὴν ὑπογραφήν του!

Ἵταν, ὃ ξένο, ἀποδημῶν
Εἰς τὴν Λευκάδα φθάνης,
Ἵρώτησον μετὰ σπουδῆς
ποῦ εἶν' ὁ Μεγαγιάννης.

Εὐθὺς θὰ εὕρῃς γέροντα
Σεβάσιμον, σπουδαῖον,
ξένους ξενίζοντα καλῶς
καὶ ὄχι ἀγοραῖον.

9 Ἰουλίου 1885.

Ἵ Α. Χ. Σ.

Ἵ Ἵ Σαπφῶ δὲν ἔμεινεν ἀμνημόνευτος ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ.
Μεγαγιάννη. Διάφοροι γράφοντες τὰς περὶ Λευκάδος ἐντυπώ-
σεις τῶν ἀνέμιξαν καὶ τὸ τῆς Σαπφούς ὄνομα; τινὲς μάλιστα
καὶ διὰ στίχων, οἷοι οἱ ἐξῆς:

Ἵ τῆς Λευκάδος μίαν ἀκροῦλα
ποῦ τὴν δέρονει Ἵμέρα νύχτα
κῦμα μὲ λευκὸ ἀφρό,
εἰς τῆς θάλασσης τὰ βάθεια
πνίγηκε γιὰ τὴν ἀγάπῃ
Ἵ ποιήτρια Σαπφῶ.

22 Μαρτίου 1884.

Φεῖθος Φ.

Μεταξὺ τῶν στίχων ὑπάρχουσι πολλαχοῦ ἐγκατεσπαρμένα
καὶ λογοπαίγνια καὶ ἐπαναλήψεις, ἐνθυμίζουσαι τὸ «Γαλανὸς
αἰγιαλὸς ἐγέλα γάλα ὄλος.» Μίαν ὀλόκληρον σελίδα κατέ-
λαβε τοιοῦτό τι, ἐξ οὗ ἀκοσπῶ μέρος.

... «Ὁ ξένος καὶ σεβάσιμος γέρον, τοὺς ξένους
ξένισε φιλοξένως ἐν τῷ σφ' χαριστάτῳ ξενῶνι:
ξένος ὦν διότι καίπερ ἀδελφοὶ ὄντες ἀλλήλοις
ξένους ὑπολαμβάνομεν μόνῃ δὲ ἡ γῆ δέχεται
ξένῃ τοὺς ξένους ἐν τῷ γενικῷ ξενῶνι ἀνευ ξενοδόχου...»
28 Ὀκτωβρίου 1881. Δ. Χ.

Δὲν ἐνθυμίζουσι ταῦτα καὶ τὰ τοῦ Θεοκρίτου Μυριανθούσης:
«Ὁ γενναῖος τῶν γενναίων τῆς γενναίας γενεᾶς
τῶν Κολοκοτρωναίων;»

Ἄλλως, ἤδη ὑπολογαγὸς, τόσον ἐξεπλάγη ἐκ τῆς περιουτή-
σεως κλπ. ὥστε «ὑπόσχεται νὰ χύσῃ καὶ τὴν τελευταίαν ρα-
νίδα τοῦ αἱματός του κλπ.»

Ὁ ἐνθουσιασμὸς μερικῶν δὲν ἔχει ὄρια. Ἀκούσατε!
«... Ἐκπληξίς, κατάπληξις ἐς ἐνός, ἐξέγερσις ἀπ' ἑτέρου αἰ-
σθήματος εὐγνωμοσύνης καταλαμβάνει τὸν διαμένοντα ἐν τῷ ξε-
νοδοχείῳ Saint Georges! Οἶκος ἐν τῇ ἐρήμῳ... κλπ.

«Τίνος ἔχει ἀνάγκη ὁ ξένος; ἀνκαλύσεως; τὴν εὐρίσκει εἰς
τὸ ἰδανικὸν ἀνεπτυγμένην παρὰ τῷ κ. Μεγαγιάννῃ. Πᾶν ὅ τι συν-
τελεῖ εἰς τὴν ἐκ τῶν ἐνότων ἀπαλλαγὴν τῶν δεσίων τῆς ξενι-
τειᾶς...» κλπ.

M. (φρονητής.)

«Ὁ οἶκος κ. Μεγαγιάννῃ! Ἴδου τὸ ἐξοχὸν καὶ μεγαλεῖον τῆς
Λευκάδος. Ὀδοίπορος, τοῦτο ἀπερχομένου, αἴρεται καὶ τὸ τῆς Λευ-
κάδος! Μακάριοι οἱ πεινώντες καὶ διψῶντες ὅτι ἐν τῷ οἴκῳ τού-
τῳ χορτασθήσονται!»

24 Σεπτεμβρίου 1881.

Γ. Κ.

Πρακτικώτερος τούτων εἶνε ἕτερος, ἰατρὸς μάλιστα, συμβού-
λευσας πολλὰ ἐν οἷς:

«Ἐγὼ δὲ ὑπ' ὄψιν σου, ὦ ξένε, ὅτι ἐν τῷ ξενῶνι τούτῳ συνυ-
πάρχουσι κλινιστρωματὶ σκληρότατα ὡς ἐκ τῆς πολυκαίριας
ὥστε εἰς ἐπιθυμίας τὴν ἰδίαν σου ἀνάπαυσιν (ἢ ὁ προηγούμενος
ἐνόμισεν ἀναπτυχθεῖσαν εἰς τὸ ἰδανικὸν) φρόντισε νὰ προμη-
θευθῆς πρὶν ἢ κοιμηθῆς μίαν κλινιστρωματὴν, ὡς ἔπραξε τοῦτο ὁ
κ. Νομάρχης, ὡς καὶ ποσότητα ὀπίου διὰ τὴν στεγνότητά τῆς
κοιλίας ὅπως μὴ εὐρεθῆς εἰς τὴν ἀνάγκη νὰ διακινδυνεύσῃς περι-

κλειώμενος εἰς τὰ ὑπόγεια πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἀποχωρητηρίου,
τοῦθ' ὅπερ συμβαίνει εἰς τὰς πλείστας οἰκίας τῆς Λευκάδος...»
18 Μαρτίου 1884. Σ. Χ.

Ἐτερός τις δύναται νὰ ὀνομασθῇ κ. Δικτί. (Ἀκούσατε):
«... Δικτί ἢ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ διαμονὴ νὰ παρέχῃ τόσῃ
στιγμᾷ εὐτυχίας; Δικτί; Δικτί;
12|2|82. Δ. Η.

«Δὲν γράφω τίποτε... Δικτί;
(Αὐθυμερόν) Δ. Η.

«Μετὰ τινὰς στιγμᾶς.»
«Μὴ ζητήσης, ὦ διαβάτα, νὰ μάθῃς δια τί δὲν δύναμαι νὰ
ἐκφρασθῶ. Ἡ εὐτυχία μεγάλη συνέβη ἢ ἄλλο τι. Δικτί;...»
Δ. Η.

Τοιαῦτα καὶ περαπλήσια τὰ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τούτῳ βι-
βλίῳ ἐκ τῶν δειγμάτων δὲ τούτων δύναται νὰ συμπεράνη, τὰ
λοιπὰ ὑπάρχουσι ἀπαντήσεις ἄλλων, ἀνασκευαὶ κρίσεων, εἰ-
ρωνεῖαι γραπτὰ μεταξὺ τῶν γραψάντων, τὸ δὲ sublime εἶνε
ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλος ὁ κ. Μεγαγιάννης ἠναγκάσθη νὰ γρά-
ψῃ καὶ συλλήθδην πρὸς ὅλους ν' ἀποταθῇ ζῶντας καὶ νεκροὺς
τοὺς ἐν τῷ βιβλίῳ ὑπογεγραμμένους. Εἶνε εἶδος εὐχαριστιῶν
διὰ τοὺς ζῶντας, συγχαροχρῆτων διὰ τοὺς ἀποθανόντας, τὸ ἐξῆς:

«... Ὁ ἄνθρωπος κ. Ἀπ. ἦτο ὁ τελευταῖος ξένος ὅπου ἐκάθησεν εἰς
τὸ οἰκιακὸν ξενοδοχεῖον, τὸ ὅποιον μετακομίζεται αὐρῶν εἰς ἕτερον
ὁσπῆτιον μετὰ 14 ἔτη ὅπου εἶχα τὸ ὁσπῆτιον τοῦτο. Εὐχρημαί
δὲ εἰς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸ παρὸν βιβλίον ὑγείαν καὶ
εὐτυχίαν, εἰς δὲ τοὺς ἀποθανόντας, ὁ θεὸς νὰ τοὺς συγχαρῆσῃ.»
8|18 Αὐγούστου 1872. Γ. Μεγαγιάννης.

Ἦδη θέλεις μ' ἐρωτῆσαι: ἐὰν καὶ τί ἔγραψα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ
βιβλίον τοῦτο τοῦ ἀξιολόγου γέροντος κ. Μεγαγιάννη μετὰ
τοιαύτην ἐπ' αὐτοῦ μαλέτην, τί ἄλλο εἰ μὴ ὅτι τὸ μόνον ὅπερ
ἔβρον ἐν τῷ ξενῶνι, ἡ οἰκιακῷ ξενοδοχείῳ ἢ οἴκῳ αὐτοῦ ἦτο
τὸ βιβλίον τοῦτο μὲ τὸ ὅποιον ἐπέρασα εὐχριστῶς ὥρας τινὰς
τῆς ἐν Λευκάδι διαμονῆς μου.

ΤΙΜ. ΑΜΠΕΡΑΣ.

ΕΙΣ ΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΝ ΤΗΣ

Πές μου, τριανταφυλλάκι μου, έρωτικό λουλουδι,
 Ποιο μευ φέρνεις μήνυμα, ποιο μαγικό τραγουδι,
 'Απ' τής ψυχής μου τήν ψυχήν 'σέ μένανε σταλιμένο;
 Τί κρύβεις μέσ' 'στά φύλλα σου; ποιο μυστικό γραμμένο
 Μέ τήν άκτίνα τής ματιᾶς ἤ τῶν χειλιῶν τόν τύπο;
 Μοῦ φέρνεις 'στά μπουμπούκια σου καμμιᾶ χαρά κλεισμένη,
 "Ἡ κομπλιμένο άχαρο, παρηγοριᾶ χαμένη;
 'Στή μπουτονιέρα τοῦ κορσέ ποῦ ἔσους φυτρωμένο
 Σᾶ νάσουν άπ' τὰ ροδαλά τὰ χεῖλη τής πεσμένο,
 Τί εἶδες μεσ' 'στοῦ κόρφου τής τὸ ἱερὸ τὸ θεῖο;
 Τί άκουσες εἰς τῶν παλμῶν τ' ἀλάθητο μαντεῖο;
 Ποιᾶ μυστικᾶ ἀνακάλυψες εἰς τὰ στενάγματά τής;
 Ποιόδες λογισμοὺς ἐδιάθασες 'στά μαγικᾶ ὄμματά τής;
 'Πές μου αἰσθάνθη τὸ φιλι πῶστεῖλα με ζεφύρια;
 Τῆς εἶπαν τῆ λατρεία μου τὰ λούλουδα τὰ μύρια;
 Τ' ἀδέρφια τῶν ὀμμάτων τής, τ' ἀστέρια, μεσιτέψαν
 Γιὰ 'μένανε, συμπάθεια 'λίγη δὲν τής γυρέψαν;
 Τὰ τόσα μου παράπονα τῆς τάφερε τ' αἴρι;
 Τὸν πόνο πῶχῳ 'στην καρδιᾶ τὸν ἔμαθε; τὸν ἔξερι;
 'Πές μου γιατρεῖά μου σ' ἔστειλε; πῶς ἔρχεσαι; τί εἶδες;
 Ποῖες μοῦ φέρνεις μυστικῆς παρηγοριᾶς καὶ ἐλπίδες;...
 Σιγᾶς;... Ναί;... Μὰ τὰ φύλλα σου 'στή μυστικῆ τους γλωσσο
 Μοῦ λέν' παρηγορητικᾶ γλυκᾶ λογάκια τόσα!

'Εν Ἀθήναις, τῆ 11 Ἰουνίου 1887.

ΔΗΜ. ΜΠΕΝΗ ΨΑΛΤΗΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΒΙΟΥ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ ΕΝ ΔΟΥΛΕΙΑ

(ΣΤΕΝΗΜΑΧΟΣ ΕΝ ΘΡΑΚΗ)

Ἡ Στενημαχιώτου εἶναι κατ' ἐξοχήν ἀμπελοφυτρί. Ἐν κύριον προϊόν τοῦ τόπου τῶν εἶναι αἱ σταφυλαί, ἐξ ὧν παράγεται ἀφθονώτατος οἶνος, ἐκ δὲ τῶν στεμ- φύλων αὐτῶν οἰνόπνευμα. Πᾶς κάτοικος τοῦ Στε- νημάχου κέκτηται ἀμπελώνα. Ὅλα τὰ περίε τῆς πόλεως καὶ αἱ πλευραὶ τῶν πρὸς νότον καὶ δυσμᾶς ὁρέων μέχρις αὐτῶν τῶν κορυφῶν εἶναι κατάρτα ὑπὸ ἀμπελῶνων, περιεχόντων συνήθως καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, ἰδίως ροδακινέας καὶ κερασεᾶς, ἐτι δὲ συκομορέας διὰ τὴν μεταξοσκωλητροφίαν. Ἄπασαι δὲ αἱ ἐργασίαι τῶν κατοίκων σχετίζονται μετὰ τὴν ἀμπελοφυτρίαν διότι κατὰ μὲν τοὺς μῆνας τῆς καλλιέργειας ἀσχολοῦνται εἰς τὰς παν- τοειδεῖς ἐργασίας αὐτῶν, εἰς τὸ φυτεῦσιν, σκάπτειν, κλαδεῦσιν, καθαρίζειν, παραβάλλειν καταβολάδας, βλαστολογεῖν, τρυγεῖν, κτλ. κτλ. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν ἐκποίησιν τοῦ οἴνου, τοῦ οἰνο- πνεύματος καὶ τοῦ ὄξους, τὰ ὁποῖα διὰ τῶν ἡμιόνων ἐντὸς βασιλείων κομίζουσι μακρὰν ἀπὸ τῆς Θράκης καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

Ἡ ἀμπελος προσέτι ἀποτελεῖ τὴν παγίαν περιουσίαν τοῦ Στενημαχιώτου καὶ τὴν βάση τῆς οικονομικῆς αὐτοῦ πίστεως. Οἱ πλείστοι τοὺς ἐννέα τοῦλάχιστον μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ ζῶσιν εἰς βάρος τῆς μελλούσης ἐσοδείας τῶν ἀμπελῶνων τῶν τοῦτο δὲ δυστυχῶς ἐγένετο παρά τισι δανεισταῖς πηγῆ καταχρήσεων, καθ' ὅσον μάλιστα ἔλαι αἱ μικραὶ συναλλαγαὶ ἐτελοῦντο καλῆ τῆ πίστει, ὁ δανειστής μόνον ἐσημείωνεν εἰς τὸ κατάστιχόν του τὰ εἰς διαφόρους δόσεις παρεχόμενα ἐλάχιστα ποσάκια χρη- ματικᾶ δάνεια διὰ τὰς καθημερινὰς ἀνάγκας τοῦ πελάτου του. Ἡ ἰδέα τῆς ἰσότητος εἶναι βαθέως ἐγκαταρκυμένη εἰς τὸ πνεῦμα

των Ἑλλήνων. Ἡ δὲ τουρκικὴ δεσποτεία οὐ μόνον δὲν κατέπιξεν αὐτήν, ἀλλ' ἴσω· μᾶλλον τὴν ἐνίσχυσε καὶ τὴν κατέστησε καθολικωτέραν· διότι τῶ ὄντι ἅπαντες ἔβλεπον ὅτι ἐνώπιον τοῦ κατακτητοῦ ὅλοι αἱ κεφαλαὶ εἶχον τὴν αὐτὴν ἀξίαν, τὴν τοῦ κεφαλικοῦ φόρου. Οὐχ ἥττον ὑπῆρχεν εἰς τὰς ἑλληνικὰς κοινότητας καὶ εἰδὸς τι ὀλιγαρχίας ἐχούσης ἀναλογίαν τινὰ μὲ τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τυραννίδα. Πολῖται ἐξέχοντες κατὰ τὴν ἰκανότητα καὶ ἄλλα κεκτιμένοι προσόντα καὶ ἰδίως δύναμιν λόγου ἐφέροντο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν ἀρχὴν. Οὗτοι ἐν Στενημάχῳ, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Θουρίας, ἐκαλοῦντο τσορμπατζήδες. Ὁ τσορμπατζής ἦτο ὁ ἀνώτατος δημοτικὸς καὶ πολιτικὸς ἄρχων τῆς πόλεως, ὃς τοιοῦτος ἀναγνωρίζομενος καὶ ὑπὸ τῆς τουρκικῆς Ἀρχῆς. Ὁ τσορμπατζής ἀνηγορεύετο εἰς τὴν ἀρχὴν οὐχὶ διὰ ψηφοφορίας ἢ δι' ἄλλης οἰκισθῆναι δικτυώσεως· ἀλλὰ σιωπηλῶς ἀνεγνωρίζετο ὡς τοιοῦτος ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Ἡ ἐξουσία του ὅμως δὲν ἦτο ἀπεριόριστος· ὅμως τις πολιτῶν γένει, πλούτῳ καὶ προσωπικῇ κξία ὑπερχόντων ἀπετέλει τρόπον τινὰ τὸ συμβούλιον ἢ τὴν γερουσίαν· μετὰ τούτων ὄφειλε νὰ συσκέπηται ὁ τσορμπατζής καὶ τῇ γνώμῃ αὐτῶν νὰ ἀποφασίζῃ καὶ νὰ ἐνεργῇ τὰ κοινῇ συμφέροντα. Ὁ τσορμπατζής ἀντεπροσώπευε τὴν κοινότητα ἐνώπιον τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν, ὑπὸ τῶν ὁποίων καὶ προσεκλεῖτο πολλάκις, προκειμένου περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων οὐχὶ μόνον τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ κράτους.

Καθὼς δὲ ἐν Ῥώμῃ τὸ πάλαι ἕκαστος plebejus εἶχε τὸν πάτρωνά του, οὕτω πᾶς Στενημαχιώτης εἶχε τὸν τσορμπατζήν του. Οἱ μικροὶ οὗτοι τσορμπατζήδες, οἱ πατρικοὶ οὗτος εἶπεῖν, ἐλέγοντο μερικώτερον μαξουλιτζήδες. Μαξουλιτζήδες δὲ ἦσαν πάντες οἱ εὐπορώτεροι ἀμπελοκτῆμονες, αἵτινες ἐκέκτηντο παμμεγίστους πολλάκις ξυλίλους ληνοὺς, δυναμένους νὰ δεχθῶσιν εἰκοσι καὶ πλέον χιλιάδας ἀκάδων σταφυλῶν, ἔτι δὲ τεράστια βουτσίσια ἐντὸς εὐρέων ὑπογείων πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ οἴνου. Οὗτοι λοιπὸν πλὴν τῶν ἰδίων σταφυλῶν ἠγόραζον καὶ τὰς ἄλλας σταφυλάς ἄλλων πολιτῶν μὴ ἐχόντων τὰ ἀγγεῖα ταῦτα, ὧν ἡ ἀπόκτησις ἦτο πολυδάπανος. Αἱ δὲ

σχέσεις τῶν μαξουλιτζήδων πρὸς τοὺς πελάτας τῶν ἡσάν πωρ σχέσεις προστάτου καὶ προστατευομένου· ἀλλὰ πολλάκις ἐγεννῶντο δυσἀρέσκεια τῶν πληθῶν τούτων πρὸς τοὺς πάτρωνάς των ἐνεκα μικρῶν, τυχῶν, καταχρήσεων.

Τὰ δὲ παράπονά των οἱ μικροκτηματῖαι ἐξεδήλουν πολλάκις γενικώτερον. Μία δὲ εὐκαιρία εἶδεται εἰς αὐτοὺς, πρὸ πάντων κατ' ἔτος, ὅπου πεπαρησιασμένως ἐκδηλώσωσι τὰ παράπονά των· τοῦτο συνέβαινε συνήθως τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ὁ γενικὸς τραγητὸς ἐν Στενημάχῳ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἀρχεται τὴν ἐπιούσαν τῆς ἐορτῆς τοῦ Σταυροῦ. Μίαν δὲ ἢ δύο Κυριακὰς πρὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐγένετο εἰς τὸ Μεσοχώρι, μικρὰν πλατεῖαν πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας, ἀληθῆς ἐκκλησίαι τοῦ λαοῦ. Ἐμπροσθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ ἐπὶ μικρῶν λιθοκτιστῶν παρὰ τὸν τοῖχον καθισμάτων ἐρχόμενοι ἐκάθηντο οἱ μεγάλοι μαξουλιτζήδες, ἐνώπιον δὲ αὐτῶν ἐπλήρουν τὴν πλατεῖαν ὅλην οἱ μικροκτηματῖαι, οἱ πωληταὶ σταφυλῶν. Ἐκεῖ δὲ ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ λόγου ἔμελλε νὰ ῥησθῇ (νὰ κ.ο.π.ῆ) ἢ τιμῇ τῶν σταφυλῶν, εἰς ἣν ἔπρεπεν οἱ μαξουλιτζήδες νὰ ἀγοράσωσιν αὐτὰς παρὰ τῶν πελατῶν αὐτῶν. Ἡ τιμὴ ὀρίζετο κατὰ χιλιάδας ἀκάδων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι οἱ μὲν μαξουλιτζήδες συμμέρον εἶχον νὰ ἐλαττώσωσι τὰς τιμὰς, ὃ δὲ λαὸς νὰ ὑψώσῃ αὐτάς. Πρῶτον λοιπὸν ὁ εὐγλωττότερος τῶν μαξουλιτζήδων καὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τὴν ἡλικίαν, ἐλάμβανε τὸν λόγον, καὶ ἀκολουθῶν ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ῥητορικῆς τοὺς ἰσχύοντας ὄχι ἀφότου ἐγράφησαν ῥητορικὰ τέχναι, ἀλλ' ἀφότου ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι καὶ πάθη καὶ συμμέροντα, ἠγωνίζετο νὰ πείσῃ τοὺς πολίτας, ὅτι ἐφέτος αἱ σταφυλαὶ εἶναι· εἴπερ ποτὲ ἄφθονοι, ὅτι οἱ περισσοὶ οἶνοι μένουσιν ὅλοι σχεδὸν ἀπόλητοι, ὅτι ἡ ἀχρηματία εἶναι μεγάλη, καὶ ἐπομένως ὅτι οἱ ἀμπελοκτῆμονες δὲν πρέπει νὰ ζητῶσι μεγάλας τιμὰς διὰ τὰς σταφυλάς των. «Ἐγὼ τοῦλάχιστον, προσέθετεν ὁ ῥήτωρ, δὲν ἔχω διαθέσιν νὰ ἀγοράσω ξένα σταφύλια.»

Τὸν πρῶτον ἠκολούθει καὶ δεῦτερος καὶ τρίτος ῥήτωρ ὁμιλοῦντες ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. Τὸ πλῆθος ἐδυσσάροι, πολλοὶ εἰκύνον τὰς κεφαλὰς, τινὲς ἐκρυσομίλου εἰς μικροὺς ὀμίλους· τολμηρότεροι δὲ τινὲς ὑψοῦντες τὴν φωνὴν ἔλεγον, ὅτι οἱ τσορμπατζήδες θέλουν νὰ πάρουν τὰ σταφύλια τῆς φτωχολογίας

1 Ἀπὸ τὴν τουρκικὴν λέξιν μαξουλι σημαίνουσαν τὴν ἐσοδαίαν.

δὲ ἓνα κομμάτι ψωμί μετακινήσεις ἀπὸ ὀμίλου εἰς ὀμιλον ἐγίνοντο, καὶ προτροπαὶ ἐδίδοντο εἰς τινὰς ἐκ τῆς τάξεως τοῦ λαοῦ γνωστούς ἐπὶ τόλμη, ὅπως ὑπερασπίσῃσι τὰ δίκαια τῶν πτωχῶν.

Οὗτοι ἀνήκον, καθὼς ἠθέλομεν εἰπῆ τώρα, εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, οἵτινες, καθὼς παντοῦ καὶ πάντοτε, διὰ μικρῶν δημοσκοπιῶν προσεπάθουν νὰ φαίνωνται προστάται τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν συμφερόντων τῶν πολλῶν, προλαβόντες οὕτως εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν πολυζήλον ἀρχήν. Τῶν τοιούτων λοιπὸν τις προύχρει εἰς τὸ μέσον ἐκ τῶν πυκνῶν τοῦ λαοῦ τάξεων καὶ ὑψῶν τὴν φωνὴν ἤρχετο ἐπικρίνων ἀστηρῶς τὰς τάξεις τῶν τσορπατζήδων πρὸς ἀδικίαν τῆς πτωχολογίᾶς, καὶ προσεπάθει νὰ ἀνιρέσῃ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν προαγορευσάντων. « Ἐὰν σεῖς δὲν ἐπουλήσατε τὸ περυσινὸ κρασί σας, ἔλεγεν, ἡμεῖς οἱ ἄλλοι τὸ ἔχομεν πουλημένον ὡς καὶ στᾶλα (1). — Εἶπαν ὅτι φέτος τὰ ἀμπέλια ἔχουν πολλὰ σταφύλια, σὰν νὰ εἴμεθα ἀπὸ τὸ "Ιγκοβο, (2), καὶ σὰν νὰ ἐλησημονήσαμεν τὸ χαλάζι ποῦ δὲν ἀφῆκεν οὔτε φύλλα εἰς τὰ ἀμπέλια τοῦ Νόχτου (3), καὶ σὰν νὰ μὴ ἠξέυωμεν ὅτι στὲς Σαράντα βρόσεις (4), ὅλα τὰ ἀμπέλια σάπησαν φέτος ἀπὸ τὲς βροχῆς—πέρυσι οἱ μαξουλιτζήδες ἐγέλασαν τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐπῆραν τὰ σταφύλια των γιὰ τίποτε φέτος δὲν θὰ ἀφήσωμεν νὰ κάμουν πάλιν τὴν ἰδίαν ἀδικίαν. Εἶναι καὶ ἄλλοι στὸν Στενιμάχον, ποῦ ἔχουν ληνοὺς καὶ ἀγγεῖα γιὰ σταφύλια. — Ἡμεῖς προτείνομεν νὰ κοπῆ ἡ τιμὴ τῶν σταφυλιῶν 300 γρόσια ἢ χιλιάδα.» Τοιαῦτα ἔλεγε δημοκόπος ἢ καὶ φιλόδημος τις ῥήτωρ. « Καλὰ λέγει, καλὰ λέγει! » ἤκούοντο πολλὰ φωνὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, καὶ πολλοὶ συνέχαιρον τὸν νέον ῥήτορα διὰ τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τὸ πούλου (5). Καὶ ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς τάξεως τοῦ λαοῦ ἀμιλλώ-

¹ Στάλα=σταγόν.

² Ἴγκοβο, μικρὸν βουλγαρικὸν χωρίον ἐπὶ τῆς Ρωδοῦνης, οὗ οἱ κάτοικοι ἐφημίζοντο διὰ τὴν εὐθεσίαν των.

³ Νόχτος, Ὀχθος, τοποθεσία ὑψηλὴ πρὸς Ἄν. τοῦ Στενιμάχου.

⁴ Θέσις ὁμοίως πρὸς Ἄν. ἀπέχουσα τῆς πόλεως ὥρας σχεδὸν ὁδόν, περιφρῆμος διὰ τὰ ἄφθονα καὶ δροσερώτατα νερά του, ἐκεῖ ἀναθλύζοντα.

⁵ Πούπουλο, λαός, populus.

μενοι καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ἠγόρευον ὑπερασπίζοντες τὰ συμφέροντα τῶν πολλῶν. Κάπου δὲ καὶ αὐστηρότεροι ἠκούοντο ἐπικρίσεις. « Αὐτοὶ οἱ τσορπατζήδες μὰς ἀφῆκαν χωρὶς 'ποκάμισο' τὸ ἓνα ποῦ μὰς δίνουν τὸ γράφουν δέκα' σκλάβους θέλουν νὰ μὰς ἔχουν, » καὶ ἄλλα ὅμοια. Καὶ ἐγίνοντο θόρυβος καὶ φιλονεικίαι μεγάλαι καὶ ἀνεγγλήσεις πολλαί. Ἄλλα—πρέπει νὰ τὸ εἰπωμεν πρὸς τιμὴν τῶν ἀπλοϊκῶν ἐκείνων ἀνθρώπων—οὐδεμίαν προσωπικὴν ὕβρις ἐξετοξεύετο κατὰ τινος, οὐδεμίαν χειρὸς ὑψοῦτο κατὰ τοῦ ἄλλου, περὶ βροπάλων δὲν λέγομεν τίποτε. διότι δὲν συνῆθιζον νὰ βροπαλοφορῶσι, ποῦ δὲ τραύματα καὶ φόνου, μόνον ἐν διαστήματι τριακονταετίας δύο τρεῖς ἀνθρωποκτονίαι μόνοι ἀναφέρονται ἐν πόλει ἀριθμούση 10—12 χιλ. κατοίκων.

Ἄφου δὲ ὁπωσοῦν κατηνύαζοτο ὁ ἀναχράσμος, ἄλλως τις ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀρχόντων ἐλάμβανε τὸν λόγον καὶ ἀπέκρουε τὰς κατὰ τῶν τσορπατζήδων ἐκτοξευθείσας κατηγορίας, ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἦσαν συσσωρευμένοι οἱ ἰδικοὶ τοῦ clients, καὶ τονίζων τὴν φράσιν του ἔκραζεν· « Ἄς εἰπῶν οἱ ἴδιοι οἱ πτωχοί, τοὺς ἀδικουμένους, ἢ τοὺς βοηθουμένους εἰς τὰς ἀνάγκαις των σὰν νὰ εἶναι παιδιὰ μας; ποῖος ἀπ' αὐτοὺς δὲν λαμβάνει κάθε πέμπτην (1) ὅσα τοῦ χρειάζονται, διὰ νὰ αγοράσῃ τὸ σιτάρι του ἀπὸ τὸ παζάρι; ποῖος δὲν λαμβάνει ἀπὸ τὸν τσορπατζήν του χρήματα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐμπορικῆς πανηγύρεως (2), διὰ νὰ αγοράσῃ νῆμα καὶ ὅτι ἄλλο χρειάζεται διὰ τὴν οἰκογένειάν του; » Ἐπιδοκιμαστικαί τινες φωναὶ ἠκούοντο καὶ μετὰ ταῦτα προσετίνατο τιμὴ διὰ τὰς σταφυλάς παρὰ τῶν μαξουλιτζήδων ἐγίνοντο ἀντιπροτάσεις, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ἀποδεικτὴ ὑπὸ πάντων ἐγίνετο τιμὴ τις μεταξὺ τῶν διαφόρων προταθεισῶν, ἰκανοποιούσα ὅπως δῆποτε ἀμφότερα τὰ μέρη, καὶ διελύετο ἡ ἐκκλησία. Ἐνίστε ὁμως αἱ συζητήσεις ἐγίνοντο θορυβωδέστεραι, εἰς οὐδὲν ὀρισμένον ἀποτέλεσμα καταλήγουσαι, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἡ συνέλευσις ἐπανελαμβάνετο τὴν ἐπομένῃ κυριακῇ.

Οὕτως αἱ κατ' ἔτος γινόμενα αὐτὰ γενικὰ συνελεύσεις

¹ Τὴν πέμπτην γίνεταί ἐβδομαδιαία ἀγορά.

² Κατὰ τὸν Αὐγουστον τελεῖται ἐν Στενιμάχῳ μεγάλη ἐμπορικὴ πανηγύρις.

ἐκτός τοῦ εἰδικοῦ σκοποῦ ὃν εἶχον, ὑπηρετοῦν πως καὶ τὰς μικρὰς φιλοδοξίας τῶν πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπαρχόντων ἀρχολιπάρων, ἀλλὰ καὶ τὸν λαὸν βαθμηδὸν καὶ λεληθότως ἐγύμναζον εἰς διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων του.

Ἀναφέρεται δὲ ὅτι εἰς τὴν μικρὰν ταύτην πνύκα συνήλθον οἱ Στενημαχιῶται τῷ 1795 καὶ ὁμοφώνως ἀπεφάσισαν ἐνόπλιως νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὰς ὁρδὰς τοῦ Σινάπη (1), ὡς καὶ τῷ ὄντι ἐπολέμησαν κατ' αὐτοῦ γενναίως, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑπέκυψαν, ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς διὰ προδοσίας εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς τουρκικῆς συνοικίας εἰς τὴν πόλιν, ἣν καὶ ἐπυρπόλησεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον μηδεμιᾶς οἰκίας σωθείσης.

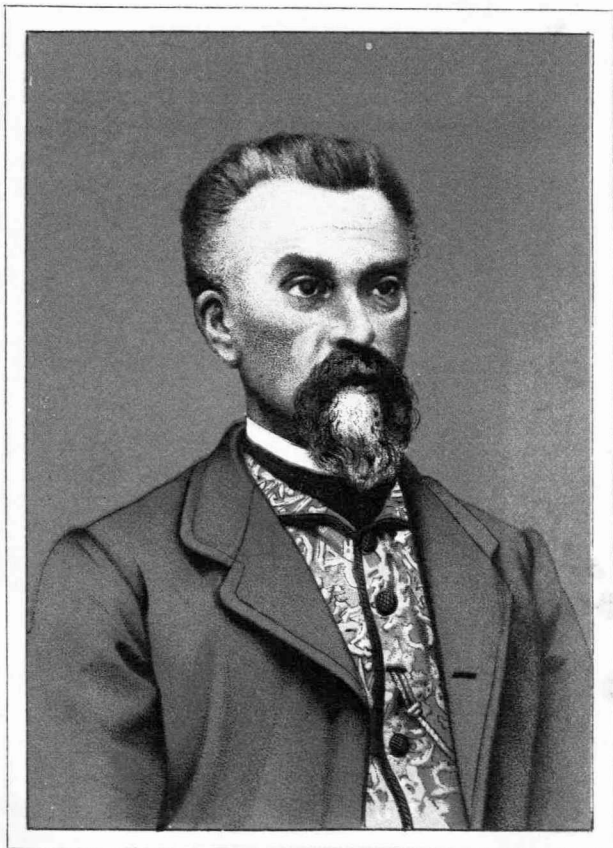
Ἐν Πειραιεῖ κατ' Ἰούλιον.

ΒΑΣΙΛΙΟΣ Γ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ.

ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΥ

Η ἐπίδρασις τοῦ μαγνητισμοῦ ἐπὶ ὑγιῶν καὶ ἀσθενῶν ἀνήκει προσωρινῶς εἰς τὰς αἰνιγματώδεις ἐκείνας ἐμφανίσεις, αἵτινες δὲν ἐξηγήθησαν ἀκόμη τελείως, ἀφοῦ τὰ μέχρι τοῦδε παρατηρηθέντα γνωστοποιοῦσιν ἡμῖν παράδοξόν τινα ἐπίδρασιν ἐπὶ ἀνθρώπων ὡς καὶ ἐπὶ ζώων, ἐνῶ συγχρόνως ἀποδεικνύεται ὅτι τινὲς μόνον φύσεις ὑπόκεινται εἰς αὐτόν, ἐνῶ αἱ πλεῖσταί μενουσιν ἀνεπίδραστοι. Πολλοὶ πειραματισταί, οἵτινες μεταχειρίζονται εἰς φυσικὰ πειράματα ἰσχυροὺς μαγνήτας, δὲν αἰσθάνονται τὴν ἐλαχίστην ἐπίδρασιν τῆς αἰνιγματώδους ταύτης δυνάμεως, ἥτις παρέχει εἰς τεμάχιον σιδήρου τὴν ιδιότητα νὰ ἐλκύη τὸν σίδηρον καὶ νὰ φέρῃ βάρη. Ὁ Lord Lindsay ὅστις ἐπανειλημμένως ἐκίνει τὴν κεφαλὴν του

¹ Ἀντάρτης, ὅστις μετὰ τὰς ἀνωμάλους ἐκείνας περιστάσεις ἐλυμαίνετο πολλὰ μέρη τῆς Θράκης, τὸν δὲ Στενήμαχον ἄρδην κατέστρεψεν.

Θ. Π. ΗΠΙΤΗΣ

μεταξύ τῶν πόλων ἑνὸς γιγαντιαίου ἠλεκτρομαγνήτου, δὲν παρετήρησε τὴν ἐλαχίστην ἐπίδρασιν, ἐνῶ τούναντι οἱ εἰς λίαν νευρικούς ἀνθρώπους ἀρκεῖ μικρὸς σιδηροῦς μαγνήτης ἵνα ἐνεργήσῃ ὀφθαλμοφανῶς. Ὁ ἐν Φραγκφούρτη αὐλικὸς σύμβουλος Stein εἶδε δύο περιπτώσεις, καθ' ἃς μαγνήτης εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς δακτύλου ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπινου σώματος λίαν εὐαισθήτου προσώπου, παρουσίασε τοιαύτην ἐπίδρασιν, ὥστε εἰς τὸ δέρμα τὸ ἀπέναντι τῶν δύο πόλων τοῦ μαγνήτου, ἐσχηματίσθησαν δύο ἐρυθραὶ κηλίδες, δι' ἧν ἀπεδείχθη ἡ δι' αἵματος ὑπερπλήρωσις τῶν λεπτοτάτων φλεβῶν. Συγχρόνως ἡ ἀπέναντι τοῦ θετικοῦ βορείου πόλου κηλὶς ἦτο μάλλον ἐρυθρὰ τῆς τῷ νοτίῳ ἀρνητικῷ πόλῳ ἀντικειμένης.

Μάλλον ἐκπληκτικὰ εἶναι ἐν τούτοις τὰ πειράματα, ἅτινα ἐξετέλεσεν ὁ καθηγητὴς Charcot ἐν Salpêtrière. ἦτοι ἐν τῷ περιφρήμῳ τῶν Παρισίων νοσοκομείῳ διὰ νευρικὰ καὶ ψυχικὰ νοσήματα γυναικῶν. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἐδέθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τινῶν λίαν εὐαισθήτων ἀνθρώπων, παρετηρήθη ὅτι οἱ βραχίονες καὶ αἱ χεῖρες, ὡς καὶ οἱ πόδες ἠκολούθουν τὸν μαγνήτην ὃν ὁ ἰατρὸς ἐπλησίαζεν εἰς τὰ μέλη ταῦτα. Ὅταν δὲ ὁ ἰατρὸς ἐπλησίαζε τὸν μαγνήτην πρὸς τὸ ἀντικάρδιον, τότε οἱ ἀσθενεῖς ἠκολούθουν τὸν ἰατρὸν ὡς ἐάν ἐσύροντο ὑπ' αὐτοῦ. Τὰ αὐτὰ πειράματα ἐπανελήφθησαν καὶ ἀλλαχοῦ μὲ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα.

Φοβερὰ σχεδὸν εἶναι τὰ μαγνητικὰ πειράματα τῶν ἰταλῶν καθηγητῶν Tamburini καὶ Sepilli εἰς τὸ ἐν Reggio δημόσιον κατὰσταμα ἐπὶ ὑπνωτισθέντων ἀσθενῶν. Ἀφοῦ οὗτοι (οἱ ἀσθενεῖς) διὰ τῆς ἀσκαρδαμυκτεῖ παρατηρήσεως στίλβοντος τινὸς ἀντικειμένου εἶχον φθάσει εἰς τὴν παράδοξον ἐκείνην ὑπνωτικὴν κατὰστασιν, ἦν ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη ὀνομάζει ὑπνωτισμὸν, εἰς ἀπόστασιν τινὰ ἀπὸ τοῦ στόματος, ἔβησαν ἀπέναντι τοῦ ἀντικαρδίου σιδηροῦν μαγνήτην. Τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα

ἤτο παροδική στάσις τῆς ἀναπνοῆς, ἣν μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ μαγνήτου ἠκολούθησεν ἰσχυρὰ ἀναπνοή. Πρὸς τὸ μέρος τῆς καρδίας διήγειρεν ὁ μαγνήτης ὑψωμένην καρδιακὴν ἐνέργειαν καὶ ἰσχυρότερον σφυγμὸν. Τεθεῖς δὲ ὁ μαγνήτης πλησίον τῆς σπονδυλικῆς στήλης ἔφερε τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα· ἡ κεφαλὴ ἔκλινε πρὸς τὰ ὀπίσω, ὁ δὲ κορμὸς ἐκυρτώθη τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὰ κάτω μέρη τοῦ στόματος ἔκλιναν πρὸς τὰ ἄνω καὶ ὀπίσω, οἱ δὲ πόδες σχεδὸν ἤγγισαν τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς κεφαλῆς. Τοιοῦτοτρόπως ἔλαβε τὸ σῶμα τοξοειδῆ θέσιν, ἐνῶ ἡ ἀναπνοὴ ἐγένετο βραθεῖα καὶ θορυβώδης, τὸ δὲ πρόσωπον ἔλαβε χρῶμα κυανοῦν πρὸς τὸ μέλαν. Ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ μαγνήτου διήρκεσε τὸ φαινόμενον τοῦτο ὀλίγον χρόνον.

Ἐν τούτοις ἀπεδείχθη ἄνευ ἀμφιβολίας, ὅτι ὁ μαγνητισμὸς ἐπενεργεῖ ἐπὶ εὐερεθίστων καὶ εὐκισθήτων φύσεων καὶ μάλιστα ὑπὸ ὠρισμένης περιστάσεως μετὰ μεγάλης δυνάμεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ ἡμῶν εἶναι εἰς μέγας πλανήτης τοῦ ὁποίου οἱ μαγνητικοὶ μεσημβρινοὶ κύκλοι ἔχουσι τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἣν καὶ ἡ μαγνητικὴ βελόνη τῆς πυξίδος, καὶ σχηματίζουσι μὲ τοὺς ἀστερονομικοὺς μεσημβρινοὺς κύκλους τῶν ἀστεροσκοπεῖων γωνίαν. Πράγμα γνωστὸν εἰς πολλοὺς ἰατροὺς καὶ ἀσθενεῖς εἶναι τὸ ἐξῆς· ὅτι οἱ νευρικοὶ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ κοιμηθῶσιν εἰς κλίνας, αἵτινες κατὰ μῆκος κεῖνται ἐπὶ τοῦ μαγνητικοῦ μεσημβρινοῦ κύκλου, ἤτοι ἔχουσι διεύθυνσιν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον. Παρουσιάζονται ἐμφανίσεις πυρετοῦ, καὶ ὁ ὕπνος ἢ εἶναι ἀνήσυχος, ἢ ἐλλείπει ὅλως διόλου, ἐνῶ συγχρόνως ἀπερίγραπτόν τι αἰσθημα στενοχωρίας καταλαμβάνει τὸν κατακλιθέντα. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς θέσεως τῆς κλίνης, ἀρκεῖ νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὰς στενοχωρίας ταύτας. Πολλοὶ νευρικοὶ παραπονοῦνται, ὅτι ἐν καιρῷ ταξειδίου δὲν κοιμῶνται καλῶς, καὶ ἀποδίδουσι τὴν αἰτίαν εἰς τὰς ξένας κλίνας, ἐνῶ ἡ πραγματικὴ αἰτία θὰ ἦτο ἴσως,

ὅτι κατὰ μῆκος ἔκειντο ἐπὶ τοῦ μαγνητικοῦ μεσημβρινοῦ. Πολλάκις τὸ ἀποτέλεσμα τῆς χάριν ἀναρρώσεως ἐν λουτροῖς διαμονῆς, παραβλάπτεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ νευρικός ἀσθενὴς κοιμᾶται ἐπὶ κλίνης ἐχούσης τὴν διεύθυνσιν τοῦ μαγνητικοῦ μεσημβρινοῦ. Διὰ τοῦτο, ὅστις ἔκαμε τὴν παρατήρησιν, ὅτι ὁ μαγνητισμὸς τῆς γῆς ἐπενεργεῖ ἐπ' αὐτοῦ, καλὸν εἶναι, ἐν καιρῷ ταξειδίου, νὰ λαμβάνῃ μεθ' ἑαυτοῦ ναυτικὴν πυξίδα, καὶ νὰ θέτῃ τὴν κλίνην του κατὰ μῆκος οὐχὶ ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον, ἀλλ' ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς.

[Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.]

ΒΕΡΘΑ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΡΕΜΒΑΣΜΟΙ

Α'.

Πόσον καλὰ καταλαμβάνω,
Πῶς κάτω, κάτω, ὄχι ἄνω
Γλυκύτατα θάναπαυθῶ·
Ὁ οὐρανὸς ζωὴ ἐκλήθη.
Ἄλλὰ ὁ τάφος εἶναι λήθη
Καὶ θέλω ν' ἀποκοιμηθῶ
Ἀναίσθητον νὰ κεῖμαι πῶμα,
Κ' ἤχῳ σιγῆς, ὑπὸ τὸ χῶμα
Τοῦ τάφου κάτω νὰ σιγῶ!
Ἄ, πόσα δὲν θὰ λησμονήσω,
Ὅταν τὴν ὑπάρξιν ἀψήσω·
Αὐτὸ γνωρίζεις..... εἰς· ἐγώ.
Ἐγώ, Θεέ μου, ἐγώ μόνον·
Σὺ, ἔχεις ὑψηλὰ τὸν θρόνον
Καὶ δὲν ἀκούεις τὸν τριγμὸν
Τοῦ σκώληκος ἢ ἀκοῆ Σου·
Τὰ εἴωσαν, ἀ, τοῦ Παραδείσου,
Τοῦ πένθους πνίγουν τὸν λυγμὸν!

Β'.

Ἐκ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου,
Μετὰ αἰσθήματος μυχίου.

Τὸ γέρας βλέπω τὸ λευκόν·
Τὴν Γέφυραν τὴν μαρμαρίνην,
Ἥτις μᾶς δίδει τὴν γαλήνην
Καὶ λήθης ὕπνον μυστικόν.
Χαῖρε, ὦ Γέφυρα ἅγια·
Χαῖρε, πανύστατος πορεία,
Μεταίχμιον σιωπηλὸν
Πολυθορυβῶν τρικυμίας
Καὶ ἀκυμάντου ἡσυχίας.
Πρώτον καὶ ὕστατον καλόν·
Κεῖσθε παράδοξον· σκοτία
Θανάτου, καὶ σιγὴ βλαθεῖα
Σκέπει τὴν μίαν σου πλευράν·
Τὴν ἄλλην, εἰς ζωῆς φαιδρύνει,
Καὶ καταπράσιнос μυρσίνη,
Ἐρώτων πνέουσα χαράν.
Καὶ βήματα χωρίζουν μόνα,
Τὴν Γλαῦκα καὶ τὴν ἀγρόνα,
Καὶ ἀρροῖσαι τῆς φῶξης,
Τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ θανάτου
Καὶ συνενοὶ τὸ ἄρωμά του
Ὁ λίθανος μὲ τῆς βροῆς.....

Πόσον ἡ θέα σου μ' εὐφραίνει,
 ὦ Γέφυρα περιλημένη,
 Τὸ μάργαρόν σου τὸ λευκόν,
 Λευκὸν μοι φαίνεται ἰστίον,
 Οἰκτιρῶν δάκτυλος δεικνύων
 Διμένα ξένον, μυστικόν·
 Θαρρῶ ἀφώνως ἀπὸ πέραν,
 Μᾶς λέγεις νύκτα καὶ ἡμέραν,
 «Δεῦτε ἐν βήματι γοργῶ,
 Ἐπρὸς με εἰ καταπονεμένοι·
 «Δεῦτε, ὀδῶνται κουρασμένοι,
 «Εἶμαι ἀνάπαυσις ἐγὼ!»
 Καὶ εἰς ἀκύμαντον λιμένα,
 Κ' εἰς μνήματα ἡγιασμένα,
 Μυστηριώδης ναὺς περᾶς,
 Ἀναίσθητος τοῖς ἀναισθήτους,
 Ἀκίνητος τοὺς ἀκινήτους,
 Μακρὰν ὀδύνης καὶ χαρᾶς!
 ὦ Γέφυρα κρυφῆς πορείας,
 Τόσας νὰ ἔχῃς εὐλογίας,
 «Ὅσας διέσωσας ψυχάς·
 Καὶ ὅσοι λίθοι σ' ἀπαρτίθουν,
 Τσαχμάτας νὰ σοῦ ψιθυρίζουν,
 Χεῖλην εὐγνώμονα εὐχάς!
 Εὐλογημένα τὰ ἐδάφη
 Ὅπου ὁ κτίτωρ σου ἐτάφη·
 Ὑπνον τοῦ εὐχομαι μακρόν·
 ὦ, εἶθε νὰ μὴ ξευπνήσῃ
 Κ' ἡ σάλπιγξ ὅταν ἀντηχήσῃ,
 Ἡ παντοσάτη τῶν νεκρῶν....
 Εὐλογημένοι πλὴν κ' ἐκεῖνοι
 Οἱ τέσσαρες, οὓς θὰ βαρύνῃ
 Τὸ φέρετρόν μου, κ' εἰς τὴν γῆν,
 Θὰ μὲ κομίσουν τὴν ἀγίαν,
 Ὅπου τῆς λήθης ἀμύροισαν.
 Ὁ χάρων δίδει μὲ στοργήν!
 ὦ εὐεργεταὶ ἀγνωστοί μου,
 Πρὶν κλείσασιν οἱ ὀφθαλμοί μου,
 Δεχθῆτ' εὐγνώμονα παλμόν·
 Φεῦ· ὅταν θὰ μ' εὐεργετῆτε,
 Νεκρὸς ὁ φίλος σας θὰ κείται,
 Μὲ γέλιος ἄφωνον, χλωμόν.
 Ζωὴ καὶ εὐθύγως θὰ τοῦ λείπη
 Καὶ δὲν θὰ συνηθῆ νὰ εἶπη,
 «ὦ φίλοι μου, εὐχαριστῶ!»
 .....

Γ.

Ἔως θανάτου τεβλιμμένος
 Κ' εἰς βακτηρίαν στηριγμένος,
 Ἐδῶ κ' ἐκεῖ περιπατῶ,
 Καὶ ὀδοιπόρος νυσταλέος,
 Μίαν εὐνήν ζητῶ μακαίως·
 Δρόμον δὲν ἄφρασα μακρόν,
 Ἄλλ' ἦτον ἀκανθῶν ὁ δρόμος,
 Ἄλλ' ἦτον ἔρεθος καὶ τρόμος
 Καὶ δὲν συνήνητσα περῶν,
 Δένδρον, σκιάν νὰ μὲ χάρισῃ,
 Ῥυάκιον νὰ μὲ δροσίσῃ,
 Ἡ ἐν πλανώμενον πτηγόν
 Τὸν δρόμον μου νὰ εὐλογήσῃ,
 Ἐν ἄνθος νὰ μ' ἀρωματίσῃ,
 Ἔστω, νεκράνθεμον ἰσχνόν!

Δ.

Ἐκ τῶν στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου,
 Τὴν θύραν τοῦ κοιμητηρίου,
 Ὡς γενεθλίαν βλεπῶ γῆν,
 Πῶς τὴν καρδίαν μου ἔλκει,
 Ἡ θύρα του ἧτις δὲν κλείει,
 Ποτέ, καὶ νύκτα καὶ αὐγῆν...
 Ἡ θύρα, θῆραν περιμένει
 Κ' ἐκ τούτου εἶναι ἀνοιγμένη·
 Τρέμει τὸν μέγα θερευτήν,
 Ὅστις πρὶν φύγῃ ἐπιστρέφει,
 Ἀπὸ τὴν γῆν, ἀπὸ τὰ νεφρῶν,
 Τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἀκτὴν!
 Χαῖρε, μυστηριώδης πύλη·
 Χαῖρε, τῶν τεβλιμμένων φίλη
 Καὶ παραλίη ἱερά,
 Ἡτις ναυάγια συνάξεις
 Κ' εὐσπλάγγως τὰ ἐνταφιάξεις
 Ἐπὶ ἐδάφῃ ἱερά.
 Ὡς οἱ δειλοί, ὡς ἡ μωρία,
 Ποτέ, ὦ πύλη μακαρία
 Δὲν σ' ἐφοθήθην· ὁ μωρὸς
 Ἄς τρέμει καὶ ἄς συγκινεῖται,
 Ὁ ἀνάνδρος ἄς σὲ φοβεῖται
 Καὶ ἄς μακρύνεται ὠχρὸς!
 ὦ, πάντοτε ἐγὼ ἡγάπων,
 Λιμένα ὄρσαν ἰαυτάπων,
 Μὲ τὴν προμήτορα σιγῆν.

Λατρεῦο τὴν καταγωγήν μου,
 Τὴν γῆν μου, πάντοτε τὴν γῆν μου,
 Καὶ ὄχι οὐρανοῦ αὐγῆν!...
 Πρὸς τὴν πτωχὴν μου τὴν Μητέρα,
 Εἶ' ἡ στοργὴ μου θερμότερα·
 Μισῶ τὸν θῆλιον υἱόν.
 Ὅστις παχὺς γονεῖς ἀρεῖται
 Καὶ μὲ παράσημα κοσμεῖται
 Καὶ τίτλους ξένων εὐκλειῶν.
 Φεῦ, εἶναι τόσον, τόσον ξένος,
 Πρὸς τ' ἀγγιλλῶδες ἡμῶν γένος,
 Ὁ φωτοδόλος οὐρανό·
 Τ' ἄστρα δὲν εἶναι ἀδελφοί μας·
 Καὶ συγγενεῦσσι μαζὶ μας,
 Κόνις καὶ σκόληξ ταπεινός.

Ε.

ὦ θύρα τοῦ κοιμητηρίου,
 Κ' ἐγὼ ὡς ἔβλον ναυαγίου,
 Θὰ ἔβλω μέχρι σοῦ ζητῶν
 Τὴν ἀμοιβὴν τοσοῦτων πόνων,
 Τὸν ὕπνον τοῦ μνημείου μόνον
 Καὶ λήθην χρόνων μισητῶν...
 Φεῦ, δὲν θ' ἀργήσω, δὲν θ' ἀργήσω·
 Ταχύτατα θὰ σοῦ ζητήσω,
 Εἰς τὸν θανάτου τὸν ναόν.
 Τοῦ πάφου τὴν λευκὴν σινδόναν·
 Σοῦ ἔχω δώσει ἀρραβῶνα.
 Πατέρα, ἀδελφῆν, υἱόν...
 Ἐκθρονισμένους ἡγεμόν,
 Τὸν διαδόχου τοὺς λίθους,
 Ἐφύλαξα ἐπὶ τοῦ στήθους,
 Καὶ τοὺς φρουρῶ μετὰ παλμῶν...
 Θέλω νὰ μὴ μὲ παραιτήθουν,
 Θέλω νεκρὸν νὰ μὲ θρηγήσουν
 Οἱ φίλατοί μου· νὰ θρηνοῦν
 Ἀπηθόησαν οἱ ὀφθαλμοί μου·
 Πράλαθε, πράλαθε, ψυχὴ μου,
 Καὶ φύγε, φύγε πρὶν φανοῦν,
 Καὶ ἄλλαι θλίψεις, ἄλλοι τάφοι·
 Εἰς τοῦ θανάτου τὰ ἐδάφη,
 Δὲν θ' ἀγαπᾶς, δὲν θὰ ποῦθῃς.
 Ἐκεῖ, τὸ πᾶν ὁ χάρων θραυεῖ·
 Ἐκεῖ καὶ ἡ ἀγάπη παύει·
 Ἐκεῖ ψυχὴ θὰ κοιμηθῆς!

(Σεπτέμβριος τοῦ 1884)

Α. ΠΑΡΑΣΚΟΣ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΤΙΓΡΑΝΟΥ

{ ΔΙΗΓΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΑΣΙΑΤΙΚΑ ΗΘΗ }

Α.

Η κόρη της ἦτο ἄφθογος, μακρὰ μέχρι τῶν γονάτων της, καὶ ὡς τὰ πτερὰ τοῦ κόρακος μελανή· τὸ ὄρατον πρόσωπόν της, τὸ στρογγύλον καὶ παχουλόν, ἔκοσμεῖτο μ' ἐπίδερμίδα διαφανή καὶ λευκοτάτην· ὀφθαλμοὺς εἶχε μέλανας, ὄφρως τοῦ αὐτοῦ χρώματος, διασταυρουμένας ὑπεράνω τῆς ῥινός· γρυπὴν εἶνα, μέτριον στόμα, παχέα δὲ καὶ ὡς τὸ αἶμα ἐρυθρὰ χεῖλη. Καὶ ἐν γένει, ἦτο νεῆνος εὐσυχρῆς, εὐμελῆς, με ἀνάστημα μᾶλλον βραχὺ, πλὴν χειρωμένον. Ἡ καλλονὴ τῶν ἀλθααστρίνων βραχιόνων της, τῶν εὐτόρων κνημῶν της ἡ ἀτελεύτητος χεῖρας, καὶ οἱ ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ τοῦ κομψοῦ στήθους της, ἦσαν τι ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐτύχχανε πεποικισμένη με βλέμμα τόσον ὑπεροπτικόν, καὶ με ἔκφρασιν φυσιογνωμίας τοσοῦτον ἀγέρωγον καὶ τοσοῦτο σύναμα ὤμῶν, ὥστε καὶ ὁ ἄπαξ μόνον ἐπ' ὀλίγιστον αὐτὴν ἀνείσπας θά ἐπέιθετο, ὅτι τὸ γνησιώτερον αἶμα τοῦ γένους τῶν Ἀρσακιδῶν!) ἔρρεεν εἰς τὰς βασιλικὰς φλέβας της. Ἐν τούτοις, ἡ καλλονὴ της, καίτοι ἔξοχος, ἦτο μηδὲν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀκαταμέτρητον ἐκείνον ὄγκον τῆς εὐδαμονίας, τοῦ ὄλθου, τῆς γλιδῆς καὶ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς, δι' ὃν περιεβάλλετο καὶ ἠκτινοβόλοι ἡ δεκαεπτεῖς αὐτῆ παιδίσκη. Ὡς κόρη τοῦ Τιγράνου, ὡς θυγάτηρ τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἀπὸ ἀπλοῦ βασιλίσκου τῆς ἀσῆμου Ἀρμενίας εἶχεν ἀνυψωθῆ εἰς βασιλεῖα τῶν βασιλείων τῆς Ἀσίας, πολὺ φιστικόν ἦτο ὅτι κατεῖχεν ὄλθον ἰκανὸν νὰ θαμβώσῃ καὶ καταπλήξῃ τὴν σήμερον καὶ μίαν Τσαρίνας τοὺς ὀφθαλμοὺς.

Φαντασθῆτε εὐμεγέθη καὶ καταφώτιστον αἰθουσαν, ἧς τινος τὸ ἔδαφος, οἱ τοῖχοι καὶ ὁ ὄροφος νὰ σύγκεινται ἑλοκλήρως ἐξ ὀγκωδῶν καὶ στιλβουσῶν πλακῶν χρυσοῦ, κάλλιστα συνηρμοσμένων, καὶ συνεχῆ πανταχῶθεν λαμπροκοπούσαν ἐπιφάνειαν αποτελουσῶν σκέψθητε, ὅτι οἱ τε τοῖχοι καὶ ὁ ὄροφος, ἀντὶ τοιχογραφιῶν καὶ ζωγραφημάτων, ἔφερον κοσμήματα καὶ ἄνθη ἐσχημα-

(*) Οἱ Ἀρσακίδαι ἦσαν δυναστεία βασιλείων ἐνδοξοῦ καὶ μεγάλη, ἰδρυτὴν ἔχουσα τὸν Ἀρσάκην, πρῶτον βασιλεῖα τῆς μεγάλης παρθικῆς Μοναρχίας. Ἡ δυναστεία αὕτη ἐπὶ αἰῶνας ἤρξε τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀρμενίας.

τισμένα διὰ σαπφείρων, ἀδαμάντων, τοπαζίων, μαργαριτῶν, σμαράγδων, καὶ μυριωνύμων ἄλλων τιμαλφῶν λίθων μεγίστης ἀξίας· ὅτι οἱ κίονες οἱ ὑποβαστάζοντες τὸν ὄροφον ἦσαν ἐκ καθαροῦ σφυρηλάτου ἀργύρου, με κιονόκρανα ἐκ χρυσοῦ· ὅτι ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ ἀνακείμενα ἐπιπλα ἢ ἀγάλματα ἦσαν χρυσελεφάντινα· ὅτι ἡ κλίνη τῆς ἡγεμονίδος δὲν ἦτο ἐκ χρυσοῦ — διότι ὁ χρυσοῦς δι' αὐτὴν ἦτο τι εὐτελεῶς — ἀλλ' ἐκ μαργαριτῶν ἐκ χιλιεῶν πολιτιμοτάτων μαργαριτῶν, συνδοσιμένον πρὸς ἀλλήλους διὰ μικρᾶς ποσότητος χρυσοῦ, χρησιμεύοντος ὡς συγκολλητικῆ οὐσία. Καὶ μόνον ὅταν ἐν τῇ διανοῇ ὡμῶν ἀναπαραστήσῃτε ὅλην τὴν ἀνήκουστον ταύτην μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν ὀγκώδη πολυτέλειαν, θά δυνθῆτε νὰ σχηματίσητε μίαν ἰδέαν περὶ τοῦ κοιτῶνος τῆς κόρης τοῦ Τιγράνου, ἐντὺς τοῦ ἑποίου κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς παρούσης διηγήσεως εὐρίσκαμεν αὐτήν.

Καὶ ἦτο ἡμέρα θερινὴ τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἑκατοστῆς ἑβδομηκοστῆς ἑκτῆς Ὀλυμπιάδος, ἦτο ὀδοδοκῆνα ἔτη πρὶν Χριστοῦ, ὡρα δὲ μεσημβρινὴ περίπου. Ἡ κόρη τοῦ Τιγράνου, καίτοι ἀφυπνισθεῖσα πρὸ ἀρκυτῆς ὥρας, δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐγερθῆ τῆς κλίνης της· ἀλλ' ἐνώπιόν της μία γυνὴ, νεύζουσα εἰσέτι, ἡλικίαν ἔχουσα τεσσαράκοντα περίπου ἔτων, καὶ λαμπρῶς ἐνδεδυμένη, ἐγονυπέτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς χεῖρας ἐνόουσα, με τόνον ἰκετευτικόν τῇ ὡμίλει, ἐνῷ περίε, πρὸς τὰς ἐσχατίας τῆς αἰθούσης, διακόσια παρθένοι, λευκαὶ ὡς κρῖνα, ἐσταμέναι με ἄνθη, καὶ φέρουσαι ποικίλας τὸ χρῶμα στολάς, ἔκειντο ποιηεῖς, προσκυνούσαι ἑδαφιαίως τὴν ὑπερήφανον ἡγεμονίδα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τολμῶσιν ἐπὶ τοῦ σεπτοῦ προσώπου της νὰ ὑψώσωσιν τὰ δεῖλα ὀμμάτων τῆς. Ὡ! καὶ ἐὰν ἠξέστυρε ἐν τούτοις, πόσον ἐπεθύμουν αἱ ἀπλοῖκαὶ καὶ ἄκακοι παιδίσκαι, νὰ ἔρριπτον ἐν βλέμμα, ἐν καὶ μόνον βλέμμα, εἰς τὸ λατρευτὸν πρόσωπον τῆς ὀλθίας θνητῆς, τὴν ὅποιαν περιτύγαζε τότος ὄλθος, τόση δόξα! Ἀλλ' ἠναγκάζοντο ἐν στεναγμῷ νὰ καταπνίγωσι τὸν ζῶηρον τοῦτον πόθον τῶν, διότι τὸ λυμῆμα τοιοῦτον ἐπιμωροῖτο διὰ σκληροῦ θανάτου· καὶ ἡ κόρη τοῦ Τιγράνου ἦτο ὡς ἡ τίγρις ἀμείλικτος εἰς τὰς τιμωρίας αὐτῆς!

Ἀναφέροντες ἀνωτέρω περὶ τῆς αἰθούσης, ἐλησμονήσαμεν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὑπερβῆν τοῦ προσκεφαλαίου τῆς κλίνης τῆς ἡγεμονίδος, ἐπὶ ὀγκώδους ἀργυροῦ στιλβότου, ὑψοῦτο χρυσοῦν ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἐννυσοῦς, ἧτις ἦτο ἡ κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων λατρευομένη τότε θεότης· ἦτο, ὡσὰν νὰ ἔτοποθετεῖ σήμερον καλὴ τῆς χριστιανῆς εἰκόνα τῆς Παναγίας ὑπερβῆν τοῦ προσκεφαλαίου τῆς κλίνης της. Τὸ ἄγαλμα ἦτο τέχνης μισοβαρβάρ-

ρου, ἑλληνοασσυριακῆς, παρίστα δὲ τὴν θεὰν ὑπὸ μορφήν γυναικὸς εὐσάρκου, γυμνῆς, καὶ ἐν στάσει ἀσελγεί, φερουσῆς ἀμφοτέρως αὐτῆς τὰς παλάμας ἐπὶ τῶν ἐξωγκωμένων μαστῶν τῆς, ἐνῶ διὰ τῶν ποδῶν τῆς ἐπάτει ἐπὶ τοῦ στήθους ἀβρᾶς καὶ λεπτοφυοῦς παρθένου, ἧτις παρίστατο ὡς ψυχorroαγοῦσα καὶ θυήσκουσα ὑπὸ τὴν πιέζουσαν τὰ στήθη τῆς πτέρναν τῆς θεᾶς . . . . . Καὶ ἠδύνατο ἀκόμη νὰ λογισθῇ τὸ ἄγαλμα τοῦτο, ὡς ἀλληγορικὴ παράστασις τῆς Κακίας, συντριβούσης ἐν θριάμβῳ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς τὴν Ἀρετὴν.

Ταῦτα μὲν κατὰ παρέκβασιν ἡ δὲ γυνή, περὶ ἧς εἶπομεν, οἶτο ἵτο γονυπετῆς πρὸ τῆς κλίνης, καὶ ἐφαίνετο ὀμιλοῦσα πρὸς τὴν βασιλοπούδα μὲ ὕφος ἰκετευτικόν, ἵτο ἡ τροφὸς τῆς, ἧτις τὴν ἠρώτα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τὸ αἶτιον τῆς ἀθυμίας καὶ τῆς θλίψεως, ἃς ἔβλεπε ζωγραφίζομένης ἐπὶ τῆς ὠραιᾶς φυσιογνωμίας τῆς σεπτῆς τροφίμου τῆς.

— Τί ἔχεις, λατρευτὴ βασιλοπούλα, πολυφίλητος Ἀρμαθενή μου. τί ἔχεις καὶ ἀναστενάζεις ὡσάν νὰ μὴν ἦσουν σὺ ἡ τόσον καλότροχη βασιλοπούλα, εἰς τιμὴν τῆς ὁποίας ὑψώθησαν βωμοὶ καὶ προσφέρονται θυσιάαι καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν; . . . ὡς νὰ εἶχες τὴν τύχην μιᾶς τῶν ἀθλίων ἐκείνων νεανίδων, τὰς ὁποίας προχθὲς κατεδίκασας νὰ κλεισθῶσιν ἐντὸς τῶν ὕψων καὶ σκοτεινῶν ὑπογείων τοῦ λαμπροῦ τούτου ἀνακτόρου, ὅπως ἐκεῖ διαγάγῃσιν ὅλην τὴν ζωὴν των ἀλέθουσαι κοπιωδῶς διὰ τῶν χειρομύλων, νύκτα καὶ ἡμέραν! . . . ὦ! λατρευτόν μου τέκνον. παρατήρησον περὶ σὲ μίαν στιγμήν, ἰδὲ ὑπὸ πόσης δόξης, ὑπὸ πόσης εὐδαιμονίας καὶ λαμπηδόνος περικυκλοῦσαι, ἰδὲ πῶς αἱ εὐγενέστεραι καὶ πολυτιμότεραι κεφαλαὶ κλίνουσι μέχρις ἐδάφους εἰς προσκύνησίν σου, καὶ μεϊδιάσων φαιδριῶς. Τόσον γλυκά σοι προσμειδιᾷ τὸ παρόν, τόσον εὐδαιμον σοὶ προμηνύεται τὸ μέλλον!

Ἄλλ' ἡ ἡγεμονίς, ἐξακολουθοῦσα νὰ διακινῆ σκυθρωπῆ, οὐδ' ἠξίωσε καὶ ἀπαντήσεως τοὺς λόγους τῆς τροφῆς τῆς.

— Ἄλλὰ τί ἔχεις λοιπόν; Θέλεις νὰ καλέσω τὸν γελωτοποιόν σου, θέλεις νὰ καλέσω τὸν νόνον σου, διὰ νὰ σὲ φαιδρύνωσιν ὀλίγον μὲ τὰς ἀστειότητάς των;

Ἡ ἡγεμονίς ἔνευσεν ἀποφατικῶς.

— Τότε λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ἡ τροφὸς, θὰ εἶπω νὰ ἔλθουν αἱ δώδεκα αὐλητρίδες σου, αἱ δώδεκα ὀργηστρίδες καὶ αἱ δώδεκα αἰδοῖ, περιβεβλημένη τὰ ὠραιότερα ἐνδύματά των ἴσως ἡ μουσικῆ, ἡ ὄρχησις καὶ τὰ ἄσματα ἀποδιώξωσι τὴν δυσθυμίαν σου!

— Ὅχι, ὄχι, σοὶ λέγω! ἀπῆνθησεν ἀποτόμως ἡ βασιλοπούδα.

— Τότε ἐπίτρεψον, καλὴ μου Ἀρμαθενή, νὰ προσενέγκω-

ΑΝΙΑΔΕΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

μεν εκατόμβην εἰς τὴν θεᾶν Ἐννυώ, ὅπως εὐαρεστουμένη διαλύσῃ τὴν δυσθυμίαν σου καὶ σοὶ χάριση πάλιν τὴν εὐθυμίαν καὶ τὴν φαιδρότητα, τὴν ἀρμόζουσαν εἰς βασιλοπούλαν τόσον καλότυχον, ὡς σύ! . . . Θύματα ὑπάρχουσιν ἔτοιμα· χθές ἔτι ἐκομίσθησαν ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Καυκάσου χίλια διακόσια παρθένοι αἰγυμάλωτοι· δὲν μᾶς μένει, παρὰ νὰ ἐκλέξωμεν μεταξύ των ἑκατόν, τὰς ὠραιότερας, καὶ νὰ τὰς πέμψωμεν εἰς τὴν πυρᾶν . . . (α) Ὡ! εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ σὲ διασκεδάσῃ πολὺ ἡ θέα τῆς μεγαλοπρεποῦς ἀνθρωπίνης εκατόμβης! Νεῦσον μόνον, καὶ σπεύδω νὰ ὀρίσω τὰς μελλούσας νὰ θυσιασθῶσι.

— Δὲν θέλω! δὲν θέλω, σοὶ λέγω! ἀπήντησε μετὰ πείσματος καὶ πάλιν ἡ βασιλόπαις.

— Ἄχ! τώρα, τί νὰ κάμω! . . . Ἡ ἀθυμία σου διαρκεῖ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν . . . τρεῖς ἡμέρας μειδίημα δὲν διέστειλε τὰ χεῖλή σου . . . Ὡ! καὶ πόσαι τρυφεραὶ ὑπάρξεις δὲν εἶνε πρόθυμοι νὰ θυσιάσωσι τὴν ζωὴν των, νὰ προσφέρωσιν ἑαυτὰς ὀλοκαυτώματα, μόνον ὅπως ἀνατείλῃ τὸ μειδίημα εἰς τὰ λατρευτὰ ταῦτα χεῖλή . . . Ἐν τούτοις, ἡ σεπτὴ μήτηρ σου, ἡ βασίλισσά μας, ὡς καὶ αὐτὴ, τὴν μελαγχολίαν σου παρετήρησε . . . μοὶ ὤμιλησε χθές περὶ τούτου, μὲ ἠπειλήσε δὲ, ὅτι ἐὰν μέχρι τῆς σήμερον ἐσπέρας δὲν κατορθώσω νὰ διαλύσω τὴν μελαγχολίαν σου, ἢ τοῦλάχιστον τὸ αἷτιον αὐτῆς ν' ἀνοκαλύψω, θὰ μὲ στείλῃ εἰς τὴν ἀγχόνην! . . . Ὡ! θεοὶ ἐπουράνιοι! τί νὰ κάμω; τί νὰ κάμω! . . . Μὲ στέλλεις εἰς τὸν δῆμιον, τέκνον μου! ἀκούεις; εἰς τὸν δῆμιον μὲ στέλλεις, τηροῦσα σιγὴν!

Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς τροφῆς ἐπληρώθησαν δακρύων λεγούσης ταῦτα· ἀλλ' ἡ ἀμειλίχτος βασιλόπαις, διετέλεσε, καὶ μόνον τοῦτο, σιωπηλὴ.

Ἡ δυστυχὴς τροφός, ἥτις ἔτρεμε διὰ τὴν ζωὴν της, ἐπὶ μακρὰς στιγμὰς διέμεινε λίαν περίλυπος, σιωπηλὴ, καὶ ἀμηχανοῦσα περὶ τοῦ πρακτέου· ἐσκέπτετο, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα προσηλωμένους εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ μόνον κατὰ διαλείμματα ἐτόλμα νὰ τοὺς ἀνυψῆι μέχρι τῆς μελαγχολικῆς φυσιογνωμίας τῆς ἡγεμονίδος, ὅπως ἀμέσως καὶ πάλιν τοὺς καταβιβάσῃ πρὸς τὸ ἔδαφος.

Ἀφοῦ οὕτως, ἐν πληκτικῇ σιγῇ, ἀσκετὸς διέρρευσε χρόνος, αἰφνης ἐφάνη, ὅτι μία φωτεινὴ ἰδέα ἐπῆλθεν εἰς τὴν διάνοιαν τῆς τροφῆς· διότι ἀνεκίρτησεν αἰφνιδίως, ἔτυψε διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπόν της καὶ εἶπε·

(α) Ἐν Ἀρμενίᾳ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους συνηθέσταται ἦσαν αἱ ἀνθρωποθυσίαι, πρὸς τιμὴν, εἴτε τῶν θεῶν, εἴτε τῶν ἡγεμόνων.

— Καλὰ τὸ ἐνθυμήθην· θὰ κράξω ἀμέσως τὸν Σμέρδιν, τὸν μάγον τῶν Ἀνακτόρων· μόνος αὐτός, ὁ γινώσκων καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα, θὰ δυνήθῃ νὰ μαντεύσῃ τὸ αἴτιον τῆς θλίψεως τῆς βασιλοπούλας, καὶ θὰ εἴπῃ τὰ μέσα τῆς θεραπείας αὐτῆς!

"Αὐ" ἔπος αὐ' ἔργον. Αἰθίοψ εὐνοῦχος, ἐκ τῶν ἐκεῖ παρισταμένων, διαταγθεὶς, ἀνεχώρησεν ἀμέσως ὅπως καλέσῃ τὸν μάγον καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας, ὁ Σμέρδιν εἰσῆρχετο εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς βασιλοπούλας.

Ἐἶχεν ἐξωτερικὸν ὁμοιάζον πολὺ εἰς τὸ τῶν πλανήτων δερβισῶν, ὅτινες συχνὰ ἀπαντῶσι σήμερον εἰς τὰς τουρκικὰς πόλεις· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἔφερε μέλαιναν τιάραν ὀρθήν, κάτωθεν τῆς ὁποίας ἐκρέματο ἀτάκτως ἡ μακρὰ καὶ ἄφθονος κόμη του. Εἶχε μακρὸν ψαρὸν γενειάδα, φθάνουσαν μέχρις ὀσφύος σχεδόν, τὸ δὲ τριχωτὸν στῆθος του καὶ ἡ νευρώδης δεξιὰ του διετέλουσαν γυμνά· οἱ πόδες του ἦσαν ἐπίσης γυμνοί, καὶ τὸ ὅλον τῆς φυσιογνωμίας του εἶχε τὸ ἄγριον καὶ τρόμον ἐμπνέον. Προσεκύνησε τὴν βασιλοπούδα ἐπτάκις, κατὰ τὴν ἐθιμοταξίαν, καὶ προχωρήσας, ἔστη ὀρθος, ἀναμένων τὰς διαταγὰς τῆς.

Τὸν λόγον ἔλαβε τότε ἡ τροφός.

— "ὦ πάνσοφε μάγε, τῷ εἶπεν ἡ σεπτὴ καὶ λατρευτὴ βασιλοπούδα μας εἶνε βεβουλισμένη εἰς ἄκραν μελαγχολίαν ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν, καὶ δὲν θέλει κατ' οὐδὲνα τρόπον νὰ μᾶς φανερώσῃ τὸ αἴτιον αὐτῆς. Σὲ προσκαλέσομεν λοιπὸν, ἵνα δυνάμει τῆς πεφημισμένης μαγικῆς σου ἐπιστήμης, μαντεύσῃς τὸ αἴτιον τοῦτο τῆς μελαγχολίας τῆς, καὶ μᾶς εἴπῃς πρὸς τούτοις τίνι τρόπῳ δύναται νὰ θεραπευθῇ.

Καὶ ὁ μάγος, μὲ ὕφος σοβαρὸν ἀπήντησεν·

— Εἶχετε δίκαιον νὰ μὲ προσκαλέσητε, διότι τῇ ἀληθείᾳ, οὐδὲν δύναται νὰ διαφύγῃ τὴν μαγικὴν ἐπιστήμη. Διὰ νὰ μαντεύσω ὅμως, ὅτι παρ' ἐμοῦ ζητεῖτε, χρειάζομαι τρία θύματα, τρεῖς ἀγνὰς παρθένους, τῶν ὁποίων νὰ σχίσω τὰ σπλάγγνα, ὅπως ἐξετάσω αὐτά.

Στιγμὴ στιγμῆς ἐμετολάβησεν ἐν τῷ μεταξύ. Μεθ', ἀποτεινομένη πρὸς τὴν βασιλοπούδα, ἡ τροφὸς εἶπε·

— Λατρευτὸν μου τέκνον, ἡ διαταγὴ σου εἶνε ἀπαραίτητος, ὅπως τρεῖς παρθένοι τεθῶσιν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ σοφοῦ μάγου. . . . Σὺ μόνη ἐδῶ διαθέσεις κατὰ βούλησιν τὴν ζωὴν ὅλων μας. . . . Μὴ ἀρνήθῃς, σὲ καθικετεύω, νὰ παρασχεῖς τὴν συναίνεσίν σου. . . .

Καὶ ἡ τροφὸς προσέπεσεν εἰς τὸ ἔδαφος, καθικετεύουσα τὴν ἡγεμονίδα νὰ μὴ ἀρνήθῃ. Ἐκείνη, εἶτε διότι ἄκτιον τὴν θέσιν

τῆς τροφῆς τῆς, εἶτε διότι καὶ αὐτὴ διεκαίετο ὑπὸ τῆς περιεργείας τῆς ἰδῆς, ἐὰν ὁ μάγος θὰ ἐμάντευεν ἀληθῶς τὸ αἴτιον τῆς μελαγχολίας τῆς, κατένειπεν ἐλαφρῶς, σχεδὸν ἀδιοσώτως· ἀλλ' ὅσον ἐλαφρὸν καὶ ἂν ἴτο τὸ νεῦμα τῆς πανισχύρου βασιλοπούλας ὑπερήρκει ὅπως κόψῃ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τριῶν ἀτυχῶν πλασματίων.

Τότε ἡ τροφός, σκιστῶσα εἰς ἀγαλλιάσεως, ὡς νὰ ἴτο πεπεισμένη πλέον ὅτι θὰ ἐφανερωτο ἀφεύκτως τὸ αἴτιον τῆς μελαγχολίας τῆς Ἀρμαθενῆς, ἐστράφη καὶ ἀπετάθη πρὸς τὰς διακόσιαις παρθένους, αἰτίνες, ὡς εἶπομεν, ἐκύκλουν ἐν ἀποστάσει τὴν κλίνην τῆς βασιλοπούλας·

— "Ὅσαι εἰς ὑμῶν στέργετε νὰ προσφερθῆτε θύματα χάριν τῆς λατρευτῆς ἡγεμονίδος μας, νὰ ἐγείρετε τὰς χεῖρας! εἶπε γεγωνίᾳ τῇ φωνῇ.

Πᾶσαι ἤγειρον τὰς χεῖρας! Καὶ αἱ διακόσιαι νεαρὰ ὑπάρξεις ἦσαν πρόθυμοι νὰ ὑποστῶσι τὸν σκληρὸν θάνατον, ἥκει μόνον τὰ χεῖλη τῆς ἐρατεινῆς βασιλοπούλας νὰ μειδιάσωσι!

Μετὰ τὴν ὁμόθυμον ταύτην ἐκδήλωσιν, ἡ τροφὸς ἐπανάλαβε τὸν λόγον·

— Τώρα, πάνσοφε μάγε, εἶπεν, ἔκλεξον τρία θύματα μεταξύ τῶν παρθένων τούτων.

Ὁ Σμέρδιν δὲν ἐδυσκολεύθη διόλου εἰς τὴν ἐκλογὴν. Ἄπασαι ἦσαν ἐπίσης ὠραῖαι, ἐπίσης ἄγναι, καὶ ὅσων αἱ ἀθάνα καρδίαι ἐλάτρευον ἐπίσης ἐνθουσιῶδῶς τὴν βασιλοπούδα. Ἐδακτυλοδείκνυσε τυχαίως τρεῖς ἐξ αὐτῶν, καὶ τὰς διέταξε νὰ πλησιάζωσιν. Αἱ ὑποδειχθεῖσαι ἐγένοντο ἐν μιᾷ στιγμῇ κάτωχοι καὶ ἀμέσως κατόπιν ἐλοπόρφυροι ἐκ τρόμου. Προὐχώρησαν πρὸς τὴν κλίνην τῆς ἡγεμονίδος ἐρπουσαι, ἐνῶ αἱ τρυφεραὶ καρδίαι των ἔπαλλον σφοδρῶς, μέχρι διαρρήξεως. Τὴν προσεκύνησαν ἐπτάκις ἐδαφιαίως, κατὰ τὴν συνήθειαν, παρηγορούμεναι ἐν ταῖς ἐσχάταις των στιγμαῖς, ὅτι ἡ μεγάλῃ ἡγεμονίδος θὰ τὰς ἤξιοι ἦδη ἐνός τῆς βλεμματός, ἀφοῦ ἐβάδιζον, χάριν αὐτῆς, ἐκούσια θύματα εἰς τὸ σφαγεῖον.

— "ὦ! διελογίζοντο αἱ ἀτυχεῖς· θὰ καταδεχθῇ ἡ λατρευτὴ βασιλοπούδα μας νὰ ρίψῃ ἐφ' ἡμῶν τῶν ταπεινῶν ἐν βλέμμα, ἔστω καὶ ἀδιάφορον, ἔστω καὶ περιφρονητικὸν, ἀφοῦ χάριν αὐτῆς θυσιάζομεν μὲ τόσῃ προθυμίᾳ, ὅτι γλυκύτερον καὶ τιμαλφέστερον ἔχομεν εἰς τὸν κόσμον, τὴν ζωὴν μας!

Καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ταύτην, ἐπλησίασαν τὰ τρέμοντα καὶ ἤδη κατάλευκα χεῖλη των εἰς τὸ ἄκρον τῆς σινδόνης τῆς βασιλικῆς κλίνης, ὅπως ἐπιθέσωσιν ἐπ' αὐτῆς ἀνα ἐν δειλὸν φίλημα. . . . Ἀμέσως κατόπιν, ἐτόλμησαν νὰ ἐγείρωσι τὰ ἐποτημένα βλέμμα-

τά των μέχρι τοῦ ὕψους ἐκείνης, χάριν τῆς ὁποίας ἔμελλον μετὰ μίαν στιγμήν νὰ θανατωθῶσιν. . . .

Ἄλλὰ φεῦ! λυπηρὰ διάψευσις ἐλπίδων ἀνέμενε τὰς δυστυχεῖς ἢ ὑπερήφανος ἡγεμονίς, μετὰ μεγαλοπρεποῦς νωχελείας ἀφῆκε νὰ προακινήθῃ ὑπὸ τῶν δισυοίων θυμάτων, ἀλλὰ δὲν κατεδέχθη ποσῶς νὰ βίβῃ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἀγέρωγον καὶ ὑπεροπτικὸν βλέμμα τῆς, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἔτυχε νὰ ἔχῃ προσηλωμένον εἰς τὰ τιμαλφῆ κεντήματα μιᾶς πτυγῆς τῶν αὐλαίων τῆς κλίνης, ἐφ' ἧς ἦτο ἐξηλωμένη ἐν στάσει ἡδυπαθεστάτη.

Καὶ αἱ δυστυχεῖς, τεβλημμένα κατὰ καρδᾶ, ἔκυψαν τότε ταπεινῶς τὰς κεφαλὰς τῶν, καὶ παρεδόθησαν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μάγου, ἡμιθανεῖς ἐκ τοῦ τρόμου.

Ἐνώπιον τοῦ Σμέρδριος εἶχε τεθῆ εὐμεγέθης χρυσῆ λεκάνη· ἐντὸς αὐτῆς ἐξήπλου ἕκαστον τῶν θυμάτων του· διὰ λεπίδας ἀργυρᾶς καὶ λίαν ὀξείας ἔσπευδε νὰ πάλλευο καὶ ἀφρογῶντα στέρνα τῆς νεάνιδος, τὰ κατ' οὐδὲν κατώτερα τῶν στένων ἐκείνης, ὑπὲρ ἧς ἔσπαρσσαντο, καὶ ἐνῶ ἡ δυστυχὴς ἀνέπνεεν ἀκόμη, καὶ ἐνῶ ἐν μέσῳ φρικτῶν ἀλγηδόνων ἐψυγορράγει, μεγαλοφώνως καὶ εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν περιβάλλουσα τὸ γλυκὺ ὄνομα τῆς χαριτοβότου βασιλοπούλας, ἐκείνος ἔκουπτε καὶ ἐξήταζε μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος τὰ θερμὰ ἀκόμη καὶ ζωντανὰ σπλάγγνα τῆς!

Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ διὰ τὰς τρεῖς· καὶ ἐνῶ ἡ τρομερὰ αὐτῆ σκηνὴ καθίστα ἀναύδου ἐκ τῆς καταπλήξεως πάντας τοὺς παρισταμένους, καίτοι δὲν ἴσαν ἀσυνήθιστοι εἰς τοιαῦτα θεάματα, αὐτὸς ἐξηκολούθει νὰ ἐξετάζῃ τὰ σπλάγγνα τῶν θυμάτων καὶ ἐπὶ πολλὴν ἀκόμη ὥραν. ἀφοῦ τὰ πτώματά των εἶχον ἀπονεκρωθῆ.

Τέλος ἡγέρθη, ἔπλυε τὰς καθημυκμένας χεῖράς του, καὶ προσκυνήσας ἐδαφιαίως, ἔστη ἔμπροσθεν τῆς βασιλοπούλας, ἔτοιμος ν' ἀπαντήσῃ εἰς ὅτι θὰ ἤρωτάτο.

— Εἰπέ τώρα, ὦ σοφὲ Σμέρδρι, τὸ αἴτιον τῆς μελαγχολίας τῆς σεπτῆς βασιλοπούλας ἡμῶν, εἶπεν ἡ τροφός.

— Ἐν πρώτοις, πρέπει νὰ σοῦ εἶπω, ὅτι ἐγκαίρως μὲ προσεκαλέσατε, διότι ἐάν ὀλίγον ἀκόμη ἤρογορεῖτε τὸ κακὸν ἤθελε προχωρήσει ὑπὲρ τὸ δέον. . . . διότι ἡ βασιλοπούλα, ὑπερήφανος, ὡς εἶνε, οὐδέποτε θ' ἀπεκάλυπτε τὸ αἴτιον τῆς μελαγχολίας τῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε τὸ ἐξῆς· ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ἠράσθη ἐμμανῶς νεανίω τινὸς ὠραιστάτου, τοσοῦτον ὅμως ταπεινοῦ τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν καὶ τοσοῦτο γυδαίου, ὥστε εἶνε ἀνάσθιος καὶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν τῆς νὰ ἀσπασθῇ, πολὺ ὀλιγώτερον νὰ χρησιμεύσῃ ἔραστῆς τῆς. Τοῦτο γινώσκουσα ἡ βασιλοπούλα, ἐν τῇ ὑπερηφανείᾳ τῆς, ἠθέλησε νὰ καταπνίξῃ τὸ πᾶ

θος τῆς καὶ νὰ μὴ ὁμολογήσῃ εἰς οὐδένα τὸ αἴτιον τῆς μελαγχολίας τῆς· ἀλλ' ὁ ἔρωσ δεινῶς τὴν ἐβασάνιζε, καὶ θὰ ἠσβένει ἐπικινδύνως ἐπὶ τέλους, ἐάν δὲν μὲ προσεκαλεῖτε.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας τοῦ μάγου, ἡ ὄψις τῆς ἡγεμονίδος ἐξέφραζε προφανῆ ἔκπληξιν. Ὁ Σμέρδριος εἶχε μαντεύσει ἀκριβέστατα πᾶν ὅτι συνέβαιεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς!

— Καὶ τώρα, μάγε, τί πρέπει νὰ γίνῃ πρὸς θεραπείαν τῆς; ἠρώτησεν ἡ τροφός.

— Τίποτε δὲν εἶνε ἀδύνατον διὰ κραταῖαν βασιλίδαν, οἷα ἡ ὑψηλὴ δέσποινα ἡμῶν, ἐπανελάθειν εὐλαβῶς ὁ μάγος, προσκλινῶν ἐνώπιον τῆς Ἀρμαβεννῆς· ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ, εἶνε δοῦλος κηπουρός, ἐργαζόμενος ἐν τῷ κήπῳ τῆς, ἐκ τῶν αἰγματοῦτων, τοὺς ὁποίους ὁ ἀήττητος πατὴρ τῆς ἐκόμισε κατὰ μυριάδας ἐκ Συρίας. Διὰ μιᾶς λέξεως τῆς δύναται νὰ προαγάγῃ αὐτὸν εἰς μεγίσταν· νὰ τὸν ἀπολαύσῃ ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας—διότι, χάρις εἰς τὴν μαγικὴν ἐπιστήμην μου γνωρίζω, ὅτι ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν θὰ κορσθῇ ἐκ τοῦ ἔρωτός του—καὶ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ νὰ παραδώσῃ αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐνὸς τῶν δημίων τῆς. . . . Ὁ τελευταῖος ὅρος εἶνε ἰσῶως ἀπαραίτητος, τὸ μὲν, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει πέπρωται νὰ ἐπέλωσι συμφοραὶ εἰς τὴν σεπτὴν ἡμῶν βασιλοπούλαν, τὸ δὲ, καὶ διότι εἶνε ἄτοπον νὰ ἐπιζῆσῃ μετὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνήρ καταγωγῆς τοσοῦτο ταπεινῆς, τοσοῦτον ἀνάξιος ἑαυτοῦ τιμηθεῖς ὑπὸ τῆς ὀλιωτέρας τῶν βασιλίδων τοῦ κόσμου!

Ταῦτα εἰπόν, ὁ μάγος προσεκύνησε καὶ πάλιν ἐδαφιαίως καὶ ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν βασιλοπούλαν, ἡ ἀγαλλίασις τῆς ἦτο ἀπερίγραπτος.

— Ἄς ἐτοιμασθῇ ἄμεσα τὸ πολυτελέστερον τῶν θριαμβευτικῶν ἀρμάτων μου! διέταξεν, ἀνατιναχθεῖσα ἐκ τῆς κλίνης· ἄς ζευγθῶσιν εἰς αὐτὸ αἱ ὀκτὼ βασιλοπούλαι αἰγματοῦται μου (α), ἐνδεδυμένα τὰ ἐλαφρότερα καὶ ὠραιότερα ἐνδύματά των. . . . Θεῖλω νὰ περιέλθω ἐποχουμένη τὸν κήπόν μου, ὅπως ἀναπνεύσω ὀλίγον τὴν μυρωμένην ἀῤραν τῶν ἀνθέων!

(α) Εἶνε ἱστορικῶς γνωστὸν, ὅτι ὁ βασιλεὺς Τιγράνης ἐσυνήθειε νὰ ζευγνύῃ εἰς τὸ ἄρμα του ὀκτὼ βασιλεῖς, τοὺς ὁποίους εἶχεν αἰγματοῦται εἰς διαφόρους πολέμους· κατὰ μίμησιν ἄρα τοῦ πατρὸς τῆς, οὐδόλιος ἀπίθανον, ἐάν καὶ ἡ Ἀρμαβεννὴ ἐξέγυνε βασιλοπούλας εἰς τὸ ἰδικὸν τῆς ἄρμα.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ εὐρυτάτου ἀνακτορικοῦ κήπου, ἐντὸς μικροῦ δάσους καστανεῶν, ἔκειτο μικρὰ καὶ χαμηλὴ καλύβη, ἀχρυσόσκεπαστος, ἐν μόνον ἔχουσα διαμέρισμα, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ, ἀντὶ παντὸς ἐπίπουρο δύο δερμάτια αἰγῶν, ὀλίγα ξηρὰ χόρτα χρησιμεύοντα ἀντὶ στρωμνῆς, μίαν πηλίνην ὕδριαν καὶ ἐν ἀγγεῖσιν, πῆλινον ἐπίσης.

Ἐντὸς τῆς πενιχρᾶς καὶ ταπεινῆς ταύτης καλύβης ἔζων δύο νεαρὰ ὑπάρχεις, ἀνὴρ καὶ γυνή, ἀποτελούντες ἡγαπημένον καὶ εὐτυχῆ ἀνδρόγυνον. Ἦσαν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν χιλίων δούλων, τῶν ἐπιφορτισμένων τὸ δυσχερῆς ἔργον τῆς καλλιέργειας καὶ συντηρήσεως τοῦ παμμεγέθους ἐκείνου παραδείσου. Εἰς τὸ ζεύγος τοῦτο ἦτο ἀναθεθεμένη ἡ διὰ προσωπικῆς ἐργασίας καλλιέργεια ὠρισμένης περὶ τὴν καλύβην περιοχῆς, καθ' ἑκάστην δὲ ἐσπέραν, διεργόμενος ἐκεῖθεν ὁ ἐπόπτης τῶν δούλων, ἐπεθεώρει τὴν ἐργασίαν, ἣν ἐξτελέσαν κατὰ τὸ θέλημα τῆς ἡμέρας, καὶ προσδιώριζε τὸ ποσὸν καὶ τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας, ὅπως ὄφειλε τὴν ἐπαύριον νὰ ἐκτελέσῃ ἑκάστος τῶν δύο συζύγων.

Πενιχρὸτάτη, ὡς εἶδομεν, ἦτο ἡ κατοικία των· μέγα βάρος προσωπικῆς ἐργασίας ἐβάρυνεν ἀμφοτέρους· ὀλίγος κριθίνος ἄρτος με σκόροδα, κρόμμυα καὶ ὄξος, ἦτο ἡ μόνη τροφὴ ἣτις παρείχεται εἰς αὐτούς, ὡς καὶ εἰς πάντας τοὺς λοιποὺς δούλους τοῦ κήπου· καὶ ὅμως, πρᾶγμα περίεργον! Ἦσαν εὐτυχεῖς. Ἡ εὐτυχία, διωκομένη ἐκ τῶν χρυσοτεύκτων καὶ πολυουρῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἀρμενίου δυνάστου, εἶχεν εὖρως καταφύγιον ἐκεῖ, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ὀλίγων ἐκείνων καστανεῶν, ἐντὸς τῆς ἀχρυσόσκεπαστου καλύβης, τὴν ὅποιαν εἶδομεν!

Ὁ ἀνὴρ μόνος ἦγε τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ ὑπῆρχεν ὁ ἐντελέστατος τύπος ἡνδοικῆς ἐλληνικῆς καλλονῆς· ἡ δὲ πεφιλημένη του σύντροφος ἦτο ἑτῶν δέκα ἐννέα, ἐξόχως ὠραία, ἔχουσα καλλονὴν λεπτοφυῆ, ἰδανικὴν, εὐγενεστάτην. Καὶ δυνατὸν εἶπεν, ὅτι ἡ νεάνις αὕτη ἀπετέλει ἀκριβῶς τὸν ἀντίποδα τῆς θυγατρὸς τοῦ Τιγράνου, καθ' ὅλα· οὐ μόνον διὰ τὴν καλλονὴν της καὶ διὰ τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' ἀκόμη καὶ διὰ τὴν κοινωνικὴν της τάξιν. Διότι, ἡ μὲν, ἦτο περιθάλπιος, τρισολβία καὶ πανίσχυρος ἡγεμονίς, ζῶσα ἐν μέσῳ θησαυρῶν ἀμυβήτων, ἡ δὲ, ταπεινὴ καὶ εὐτελεστάτη δούλη, ἡγαγκασμένη νὰ ἐργάζεται ὀλοκλήρον τὴν ἡμέραν, ὅπως ἀπολαμβάνῃ ὀλίγον κριθίνον ἄρτον· ἡ μὲν, ἦτο βραχεῖα τὸ ἀνάστημα, εὐτραφῆς τὸ

σῶμα καὶ εἶχε τὴν ἡδυσπείθειαν ἀποτετυπωμένην εἰς τὴν φυσιογνωμίαν της καὶ εἰς ὅλας της τὰς κινήσεις, ἡ δὲ, εἶχεν ὑψηλὸν καὶ ὠραῖον ἀνάστημα, μετρία εὐσαρκίαν, κλίνουσταν μᾶλλον εἰς τὸ ἰσχνόν, ἄκραν λεπτότητα καὶ εὐγένειαν χαρακτηριστικῶν, καλλιτεχνικωτάτην συμμετρίαν μελῶν, καὶ σεμνότητα κινήσεων καὶ τρόπων λιαν αἰσθητῆν καὶ τέλος, ἡ μὲν ἦτο ἐντελῶς ὕλική καὶ κτηνώδης, κατὰ τε τὰ φρονήματα, τὸν τρόπον τοῦ βίου, τοὺς πόθους καὶ τὰς ἀπολαύσεις, ἡ δὲ, πλάσμα εὐγενές, ἰδανικόν, ζῶν μὲν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ὑπάρχον διὰ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ θείου ἔρωτος, ὡς μόνον δ' ἀπόλαυσιν ἔχον τὴν ποίησιν καὶ τὴν στιγουργίαν. Ἐν συντόμῳ δέ, ἡ πρώτη ἦτο ἐντελής τύπος Ἀρμενίας, ἡ δὲ δεύτερα τύπος Ἑλληνίδος, ἐπίσης ἐντελής.

Καὶ ἐκαλεῖτο Στρατονίκη ἡ νεαρὰ αὕτη Ἑλληνίς, οὖσα ὁμῶν νομος τῆς ποτὲ βασιλείσσης Στρατονίκης, θυγατρὸς Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ καὶ γυναικίς τοῦ πρώτου τῶν Ἀντιόχων τῆς Συρίας· ὁ σύζυγος τῆς ἡραίδος ἡμῶν ἐκαλεῖτο Εὐρυκλῆς. Ἄμφοτερον ἦσαν Ἀντιοχεῖς, καταγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Ἀθηναίων, οἵτινες εἶχον μετοικήσει ποτὲ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τρεῖς αἰῶνας πρότερον, ἐν περιστάσει λιαν θλιβεραῖς διὰ τὴν περίπυστον πόλιν τῆς Ἡλλάδος.

Ὅτε ὁ Τιγράνης κατέκτησε τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐξηνδραπόδισε τοὺς κατοίκους τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Συρίας, μεταξὺ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων ἦσαν καὶ ὁ Εὐρυκλῆς μετὰ τῆς Στρατονίκης του, οἵτινες, πρὸ μηνῶν μόνως εἶχον συνέλθει εἰς γάμου κοινωνίαν, ἀπέτελουν δ' οἰκογένειαν νεαρὰν, ἐκ τῶν εὐπορώτερων τῆς μεγαλοπόλεως Ἀντιοχείας. Αἱ συμφοραὶ τῶν ἔκτοτε ἦσαν ἀπερίγραπτοι· ἐκ χαμηλοῦτων εἶχον κατανήσει πτωχότατοι, διαρπαγέντος ὀλοκλήρου τοῦ πλοῦτου των ὑπὸ τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ, καὶ ἐξ ἐλευθέρων εἶχον γίνεαι δούλοι ἐσχάτης τάξεως. Ἦδη, ὡς εἶπομεν, κατώφνον τὴν πενιχρὸτάτην τῶν καλυβῶν τοῦ κήπου καὶ εἰργάζοντο κοπιωδῶς ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ὄντες μᾶλα ταῦτα εὐτυχεῖς. Καὶ τοῦτο, χάρις εἰς τὸν οὐράνιον ἔρωτά των, χάρις εἰς τὸν ἔρωτα ἐκείνον, ὅστις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μεταβάλλῃ εἰς ἀνάκτορον τὴν καλύβην, εἰς χρυστὴν κλίνην τὸ ἀχρυσόστροφμα, καὶ εἰς δεῖπνον βασιλικὸν τὸν κριθίνον ἄρτον καὶ τὰ κρόμμυα.

Ἰδοὺ δὲ πῶς διῆγον τὸν βίον των :

Ὁ Εὐρυκλῆς ἠγεῖρετο ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καὶ ἐπεδίδετο μετὰ ζήλου εἰς συντέλειαν τοῦ κοπιωδωτέρου μέρους τῆς εἰς αὐτὸν λαχούσης ἐργασίας, ἀφίνων τὴν Στρατονίκην νὰ κοιμᾶται, ἐπειδὴ αὕτη, ὡς πλάσμα ἀσθενέστε-

ρον, ἀντέγειν ὀλιγώτερον εἰς τοὺς κόπους, καὶ δὲν ἤδυνατο, συνεπῶς, νὰ ἐγείρῃται λίαν πρῶτ', ὡς καταβεβλημένη ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς προτεραίας. Δύο ἢ τρεῖς ὥρας μετὰ τὸν Εὐρυκλῆ, ἐγειρομένη καὶ ἡ τρυφερὰ σύντροφός του, πρὸ τοῦ ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν τῆς, παρέθετο τὸ λιπὸν τῶν πρόγευμα. Μίαν τράπεζαν καὶ ἐν κἀθήσῃ εἶχε κατασκευάσει ἐκ τοῦ προχείρου ὁ Εὐρυκλῆς· ἐπὶ τοῦ μόνου τούτου κἀθήσματος, διακόπτων τὴν ἐργασίαν του, ἤρχεται καὶ ἐκάθητο ὁ ἦρωας μας, πληθύν τῆς τραπέζης· τὴν Στρατονικήν του τὴν ἐκάθιζεν ἐπὶ τῶν γονάτων του, καὶ τὸ πρόγευμά των, καίτοι συχκαίμενον στερεοτύπως ἐκ τοῦ κριθίνου ἄρτου, τῶν κομμύων καὶ τοῦ ὄζου, τοῖς ἐφαίνοτο γλυκύτατον καὶ πολυτελέστατον, διότι, πρῶτον μὲν εἶχον ὄρεξιν ἀκαίμα, δεύτερον δὲ, τὸ ἔρτυον συχνὰ πυκνὰ διὰ τρυφερῶν φιλημάτων καὶ περὶ πύξεων. Ὁ Εὐρυκλῆς κατῶρθου ἐνότιε μετὰ πολλοῦ κόπου, ἐργαζόμενος μίαν ἢ δύο ὥρας περισσώτερον τῶν ὠρισμένων νὰ προκηθεύηται λευκὸν ἄρτον, τεμάχιον ὀπποῦ κρέατος, κάποτε δὲ καὶ καρπὸς τινάς, καὶ νὰ προσφέρῃ τὰ πολυτελῆ ταῦτα ὄψα, χωρὶς αὐτὴ νὰ τὸ προσδοκᾷ εἰς τὴν ἀγαπητὴν του Στρατονικήν, εἴτε κατὰ τὸ πρόγευμα εἴτε κατὰ τὸ δεῖπνον. "Ω! ὅποια ἀγαλλίασις, ὅποια χαρὰ ἐπλημμύρει τότε τὰς καρδίας τοῦ τρυφεροῦ τούτου ζεύγους! Ὁ Εὐρυκλῆς, ἐννοεῖται, δὲν ἔθιγε οὔτε ψιχίον ἐκ τῶν ἐξαιρετικῶν τούτων ἐδεσμάτων, τὰ ὅσα προῦριζεν ἀποκλειστικῶς διὰ τὸν λεπτότερον καὶ εὐγενέστερον στόμαχον τῆς Στρατονίκης του· ἐκείνη δὲ δακρύουσα ἐκ συγκινήσεως καὶ ἔρωτος, τὰ ἐδέγετο ἐνγνωμῶνως· καθ' ὅσον δὲ ἔτρωγεν, ὁ Εὐρυκλῆς τὴν παρετῆρει ἐν ἀγαλλιάσει, ἐν ἐκστάσει σχεδόν, κρατῶν αὐτὴν σφιγκτὰ ἐπὶ τῶν γονάτων του, καὶ αἰσθανόμενος γιλιάκις μείζονα εὐχαρίστησιν, παρὰ ἐὰν ἔτρωγεν αὐτός· καὶ ὅταν ἡ Στρατονική του ἐπεράτω τὸ ἐκτάκτως πολυτελὲς γευμὰ τῆς, περιέβαλλεν ἐρωτύλως τὸν τράχηλόν του διὰ τῶν παλλεύκων καὶ τορνευτῶν βραχιόνων τῆς, ἐκλίνε τὴν ὠραίαν ξανθὴν κεφαλὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ὤμου του, καὶ ἐφιθύριζεν εἰς τὸ οὖς του διὰ φωνῆς σιγανῆς, μόλις ἀκουσμένης, σχεδὸν ἐκπνεούσης: «Εὐρυκλῆ μου σὲ ἀγαπῶ!» Καὶ ἡ ἀγαλλίασις, ἡ πλημμυρούσα τὴν καρδίαν τοῦ νεανίου, καθίστατο τότε τοσοῦτο μεγάλη, καὶ ἡ εὐτυχία του τόσο ἐντελής, ὥστε τῷ ἔλειπε καὶ ἡ δύναμις ὅπως σφίγῃ σφιβαρῶς ἐπὶ τοῦ στήθους του τὴν προσωριεστάτην ἐκείνην ὑπαρξίν.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἐπελαμβάνοντο ἀμφότεροι τῆς ἐργασίας· ἡ Στρατονική ἐξετέλει μετ' εὐκινήσιας, ἐπιτηδεϊότητος καὶ χάριτος, τὰς κηπουρικές τῆς ἐργασίας, προσφιλάττουσα, τὸ μὲν πρόσωπόν τῆς ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου διὰ πλατυγύσου ψιαθίνου

πίλου, τὰς δὲ λεπτοφύεις χεῖράς τῆς, δι' εἶδους λινῶν χειροκτίων, τὰ ὅποια αὐτὴ, ἐν τῇ ἀγγινοῖα τῆς, εἶχεν ἐπινοήσει, διότι προσεπάθει παντὶ σθένει νὰ μὴ καταστρέψῃ τὴν λεπτότητα καὶ ἀβρότητα τῶν ὠραίων χειρῶν τῆς, χάριν τοῦ ἀγαπητοῦ τῆς Εὐρυκλέους, ὅστις τὰς ἐλάτρευε.

Τὴν μεσημβρίαν, ἀμφότεροι κατέπαυον τὴν ἐργασίαν, ὅπως ἀναπαυθῶσιν ἐπὶ τινὰς ὥρας ὑπὸ σκιά. Ἡ Στρατονική ἐκοιμᾶτο συνήθως, καταβυλλομένη ἐκ τοῦ κόπου· ὁ Εὐρυκλῆς ὅμως, ὅσα ἐβλεπεν αὐτὴν ἀποκοιμηθεῖσαν, ὠρθεύον, ἐλάμβανε τὸν λίσγον καὶ τὴν σκαπάνην, καὶ ὥρμα εἰς τὴν ἐργασίαν, προθυμοποιούμενος ὅπως, κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ταύτας ὥρας, ἐκτελέσῃ αὐτὸς τὸ δυσχερέστερον καὶ κοπιωδέστερον μέρος τῆς λαχούσης εἰς τὴν Στρατονικήν ἐργασίας, ἀπαλλάξῃ δὲ τὸ ἄβρον τοῦτο πλάσμα ἐκ τοῦ περαιτέρου κόπου. Καὶ ἐνῶ λοιπὸν ὁ ἡλιος ἐκκυτῆριαζε τὴν γῆν, ἐκπέμπων καθέτως τὰς ἀκτίνάς του, ἐνῶ πάντες οἱ λοιποὶ ἐργᾶται ἐκοιμῶντο, ὁ Εὐρυκλῆς ἐεργάζετο κοπιωδέστατα ὑπὸ ἀληθῶν χειμάρρων ἰδρωτῶς περιρροσόμενος. Καὶ ὅμως, τίς ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ, ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ἐκείνην, ἦτο ὁ εὐτυχέστατος τῶν θνητῶν; Τόσον γλυκὺ εἶνε νὰ κοιᾶ καὶ νὰ ὑποφέρῃ τις ὑπὲρ φιλάτου ὄντος! Πράγματι· ἦτο εὐτυχέστατος κατὰ τὰς κοπιώδεις ἐκείνας ὥρας τοῦ ὁ Εὐρυκλῆς, καὶ τοσοῦτο μᾶλλον, καθ' ὅσον, ἔβλεπεν ἀπέναντί του τὴν λατρευτὴν ὑπαρξίν, χάριν τῆς ὅποιας ὑπεβάλλετο εἰς τοιοῦτον μόθον, κοιμωμένην ὑπὸ παγεῖαν σκιάν καστανέας τινός, καὶ μειδιῶσαν ἐν τῷ ὕπνῳ τῆς. Ἐνότιε, ὅταν ἔβλεπε μέλισσάν τινα, ἢ ἄλλο ἐνοσλητικὸν ἔντομον, πετυχιζόν πλησίον τῆς καὶ ἀπειλοῦν νὰ ἐπικαθίσῃ ἐπὶ τῆς τρυφερᾶς ἐπιδερμίδος τῆς, ἔριπτε καὶ λίσγον καὶ σκαπάνην, ὥρμα πλησίον τῆς, συνελάμβανε καὶ ἐρόνυε τὰ ἔντομα, ἀφοῦ δὲ ἐκυπτε καὶ ἀπέθετεν ἐλαφρόν, ἐλαφρότατον φίλημα ἐπὶ τῶν λατρευτῶν χειλέων τῆς, ἀπεμακρύνετο, καὶ ἐπανελάμβανε μετὰ τετραπλάσιου ζήλου τὴν διακοπεῖσαν ἐργασίαν του.

Περὶ ὥραν τρίτην μετὰ μεσημβρίαν, ἤγειρετο ἐκ τοῦ ὕπνου τῆς· μὲ νέας δυνάμεις πρὸς ἐργασίαν, ἡ Στρατονική· καὶ βλέπουσα τὸ ὅλον σχεδὸν τῆς δι' αὐτὴν ὠρισμένης ἐργασίας ἐκτελεσθῆν λάθρα ὑπὸ τοῦ συζύγου τῆς, οὐδεμίαν εἰδείκνυεν ἐκπληξίν· ἦτο τόσο βεβαία περὶ τῆς τρυφερᾶς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης του! Ἠγείροτο, ἐνίπτετο εἰς τὴν ὄρσορον πηγήν, ἐπλήρου ὕδατος τὴν πληθύν ὑδρίαν των, καὶ πλησιάζουσα τὸν Εὐρυκλῆ, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ ἐργάζεται ἀφθῶν ἰδρωτῶν περιρροσόμενος· ἐδρόσειε τὸ πρόσωπόν των, τὰ στήθη των, καὶ τοὺς βραχιόνάς του, ἐμβαπτιζουσα εἰς τὸ δροσερὸν ὕδωρ τῆν ἄβραν χεῖρά τῆς, καὶ δι' αὐτῆς

ἐπιφάουσα ἰδέως τὴν ἐπίδερμίδα τοῦ φίλου της. Κατόπιν, ἐσπόγγιζε τὸ πρόσωπον τοῦ Εὐρυκλέους διὰ τῆς ἀφθόου χρυσῆς κόμης της, τὴν ὁποῖαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄφηνε νὰ πίπτῃ ἀτάκτως εἰς τοὺς ὤμους της. Καὶ ὁ Εὐρυκλῆς, πρὶν ἐκείνη ἀναλάβῃ τὴν ὄδραν της καὶ ἀπομακρυνθῆ, τὴν εἴλκυε τρυφερῶς πλησίον του καὶ τὴν ἔσφιγγεν ἐπὶ τοῦ λασίου στήθους του δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν εὐρώστων βραχιόνων του· καὶ τότε τὰ χεῖρά των, συναντώμενα, ἀντήλλασαν μακρὸν καὶ γλυκὺν ἀσπασμόν.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ἐν ἐργασίᾳ καὶ ἔρωτι αἱ ὦραι παρήρχοντο, ὁ ἥλιος ἔδωε, καὶ οἱ δύο σύζυγοι ἐγευμάτιον καθ' ὃν τρόπον προεγεύθησαν. Μετὰ τοῦτο, καθήμενοι ἐν τῇ δρόσῳ παρὰ τὴν πύλην τῆς καλύβης των, παρεδίδοντο, ἐπὶ ὥρας μακράς, εἰς τὰς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος καὶ εἰς κρίσεις ἐπὶ τοῦ παρόντος· κάποτε δὲ ἡ Στρατονίκη ἔψαλλε στίχους, οὓς αὐτὴ ἐν ὥραις σχολῆς συνέθετε· καὶ τοιοῦτοτρόπως, προὔχωρε· ἡ νύξ, αἱ δὲ ᾠδαὶ τῶν ἀλεκτρυόνων πολλὰκις τὸ μεσονύκτιον ἀνεμνησκονεῖς τὸ νεαρὸν ζεῦγος, ὅτι ᾤφειλον νὰ κοιμηθῶσιν, ὅπως ἔξυπνήσωσι τὴν πρωΐαν ἐνωρίς.

Καὶ μίαν ἐσπέραν, ἐνῶ κατὰ τὸ σύνθημα, ἐκάθηντο παρὰ τὸ πλευρὸν ἀλλήλων, ἐπὶ τῆς πυχλαῖς γλῶσῃς, ὑπὸ τὸν κορμὸν γηραιῆς καστανέας, καὶ συνδιελέγοντο, ὁ Εὐρυκλῆς ἀνεμνήσθη καὶ πάλιν εὐδαιμονίας παλαιῶν ἡμερῶν.

— Ἐνθυμεῖσαι, εἶπε, ἐνθυμεῖσαι, Στρατονίκη μου, τοὺς πρώτους μῆνας τῆς συμβιώσεώς μας· πόσον εἴμεθα τότε εὐτυχεῖς! Τότε ἄλλην ἐργασίαν δὲν εἶχομεν, εἰμὴ τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τὸν ἔρωτα· πεντακόσιοι δούλοι ἐργάζοντο δι' ἡμᾶς εἰς τὰ ἐκτεταμένα κτήματά μας, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου σὺ περιεκυκλοῦσο ὑπὸ ἐξήκοντα θεορακταίνων, ἐτοίμων νὰ μαντεύωσι τὰς θελήσεις σου. Ἐνθυμεῖσαι, φίλτάτη μου, πόσον εὐδαιμόνα, πόσον ἡδυπαθὴ ζωὴν διήγεις τότε; ὅλος ὁ βίος σου διήρχετο εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν περικυκλούντων σε, εἰς τὰς ἀγκάλας ἐκείνων οἵτινες σὲ ἐλάτρευον· δὲν ἀφήναμεν τὸν μικρὸν σου καὶ ἄθρον πῶδα, ποτὲ σκεδὸν νὰ θίξῃ τὸ ἔδαφος· ἐκ τῆς ἰδικῆς μου ἀγκάλης καὶ ἐκ τῶν ἰδικῶν μου θωπεῖων, μετέβαινες ἀμέσως εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν πιστῶν σου θεορακταίνων, εἰς τὰς ὁποίας σὲ παρέδιδον, καὶ ἐπὶ ὥρας ἀπελάμβανες τὴν λατρείαν, τὰς θωπείας καὶ τὰς περιποιήσεις ἐκείνων· καὶ πρὶν ἀκόμη αὐταὶ χορτάσωσι λατρεύουσαι καὶ ὑπηρετοῦσαι σέ, μετέβαινες εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς σου, ὅπου ἄλλα θωπεῖαι καὶ ἄλλα φιλήματα σὲ ἀνέμενον· καὶ πρὶν ἀκόμη ἡ μητὴρ σου σὲ χορτάσῃ, σὲ ἤρπαζον ἐκ τῆς ἀγκάλης της, ὅπως σε λατρεύω σὲ περιποιηθῶ καὶ σὲ θωπεύω πάλιν ἐγώ...

Ἵλην τὴν ζωὴν σου διήρχετο ὡς μακρόβροτον παιδίον, μεταβιβαζομένη ἀπὸ ἀγκάλης εἰς ἀγκάλην, καὶ ὑπὸ πάντων ὁμοίως λατρευομένη, θωπευομένη, ὑπηρετουμένη! . . . Καὶ τώρα! . . . Φεῦ! . . . φεῦ! . . . τίς ἠδύνατο νὰ προῖδῃ τὴν σκληρὰν τύχην μας;

— Μὴ γίνεσαι ἀχάριστος, οὐδὲ ἀμνήμων, Εὐρυκλείς· ἀπάντα ἡ Στρατονίκη· ἐὰν ἀπολέσασμεν τώρα, τὰς ἀπολαύσεις τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς γλιότης, ἐκερδήσαμεν ἀντ' αὐτῶν ἄλλας ἀπολαύσεις, κατὰ πολὺ ζωηρότερας· σὺ ὁ ἴδιος τσακίς μοι τὸ ὀικολόγησας· ἐνθυμοῦ, ὅτι ἡ τύχη μας ἠδύνατο νὰ εἶνε πολὺ ἀϊκροτέρα· ἠδύνατο νὰ μᾶς ἀποχωρίσωσιν ἢ το ἀκόμη δυνατόν ὁ ἔρωσ μας νὰ ψυχρανθῇ· ἀλλ' ἐνόσω εἴμεθα ἠνωμένοι, καὶ ἐνόσω ἀνταγαπώμεθα, δὲν δύνασαι νὰ εἴπῃς ὅτι δὲν εἴμεθα πάντοτε εὐτυχεῖς. . . Ἄκουσον τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους συνέθεσα σήμερον ἐπὶ τῆς ἰδέας ταύτης.

Καὶ ἤρξατο διὰ φωνῆς γλυκυτάτης νὰ ψάλλῃ τοὺς στίχους της, στίχους τρυφεροῦς, τρυφεροῦς, θαυμασίους.

Ὅταν ἐτελείωσεν, ὁ Εὐρυκλῆς ἔκλινε πρὸς αὐτήν, τὴν περιπτύχθη τρυφερῶς, καὶ τὴν ἠσπάσθη παραφόρος εἰς τὰ χεῖλην, ἐνῶ ὁσο δάκρυα ἐκυλίστο διὰ τῶν παρειῶν του.

Ἡ Στρατονίκη, αἰφνης ἐσκυρόπασε καὶ εἶπεν: — Ἀληθῶς, ἀγαπητέ μου, ἡ ἐνεστῶσα ζωὴ μας εἶνε εὐτυχεστάτη, καὶ εἴθε οἱ θεοὶ νὰ μὴ τὴν διακόψωσιν ἀποτόμως· ἀλλὰ, Εὐρυκλείς μου, τί νὰ σοὶ εἶπω; Μία θλιβερὰ προαισθήσις μὲ κατέχει ἀπὸ τινων ἡμερῶν. Νοεῖζω, ὅτι ἐντὸς βραχέος χρόνου θὰ χωρισθῶμεν. . .

— Ὡ! τί εἶνε αὐτὰ ὅπου λέγεις, προσφιλεστάτη ψυχῇ! τὴν διέκοψεν ἐπιπὼν ὁ Εὐρυκλῆς, καὶ συγχρόνως τὴν ἔσφιγγε βρωμαλέως ἐπὶ τοῦ στήθους του. . .

— Μὴ νομίσῃς ὅτι ἀστεϊεύουμαι· καὶ ἐν γεγονόσ μάλιστα, τὸ ὁποῖον ἴσως σὺ δὲν παρετήρησας, ἦλθεν εἰς ἐπιρῶσιν τῶν δυσαρέστων προαισθησέων μου. Ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν βλέπω τὴν βασιλῆα παιδὴ Ἀρμαθεννὴ, τὴν κόρην τοῦ Τιγράνου, νὰ συγκυριαδίην ἐντυθεῖν, ἐν ὅλῃ τῇ βαρβαρικῇ πομπῇ καὶ ἐπιδείξει της, πεφορτωμένη μετὰ τὰς ἀδάμκνας ὅλης τῆς Ἀσίας, ἐξηλεκμένη ἐντὸς θριαμβευτικοῦ ἄρματος στρομένου ὑπὸ ὀκτώ δυσμοίρων βασιλίδων, καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ στρατιᾶς ὁμοίων. . . . Μάλιστα, τὴν βλέπω νὰ διαβαίη συχνά· ὅταν φθάσῃ ἐνταῦθα, διατάσσει πάντοτε νὰ τρέχουν ἀργότερα τὰ ὑποζύγια της. . . . καὶ στρεφόμενη πρὸς σέ, σὲ παρατηρεῖ μετὰ βλέμματα τῶσαν φλογερά, τῶσαν ἔρωτικὰ, ὥστε οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν μοὶ μένει, ὅτι μανιωδῶς σὲ ἀγαπᾷ.

— Τί λέγεις; ἐγὼ τίποτε τοιοῦτο δὲν παρετήρησα!

— Τὸ παρετήρησα ὅμως ἐγώ, καὶ μοὶ φαίνεται φυσικώτατον, διότι εἶσαι ἀναμφιβόλως ὁ ὠραιότερος ἀνὴρ τῆς Ἀσίας... "Ω! εἴαν μᾶς ἐπήργετο ἢ ἀνεπανόρθωτος συμφορὰ νὰ σὲ ἀναρπάξῃ ἐκ τῆς ἀγκάλῃς μου! "Ω! τί θὰ ἐγίνοντο τότε!

Καὶ ἡ δυστυχὴ Στρατονίκη, στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν τῆς ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Εὐρυκλέους, ἤρξατο νὰ κλαίῃ γοερώς, μάρτην προσπεθεύοντας αὐτοῦ νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

Γ'

Καὶ δυστυχῶς, δὲν τὴν ἠπάτων αἱ προαισθήσεις τῆς τὴν Στρατονίκην. Τῷ ὄντι, τὴν ἐπαύριον, ὀλίγον μετὰ μεσημβρίαν, καθ' ἣν ὥραν τὸ νεαρὸν ζευγὸς ἠτοιμάζετο νὰ κατακλιθῆ ὑπὸ τῆς σκιᾶν μιᾶς καστανίας, ὅπως ἀναπαυθῆ ἐκ τῶν κόπων τῆς ἡμέρας, ἡ Στρατονίκη ἀνασείσθη, ἀκούσασα αἴφνης ἀπομακρυσμένον ἤχον ἀλαλαγμῶν· ἐπέστησε πάραυτα τὴν προσοχὴν τοῦ συζύγου τῆς· ἀπασαί αἱ ἀπαίσιαί προαισθήσεις τῆς εἶχον ἐξεγερθῆ διὰ μιᾶς.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων στιγμῶν, ἐνεφανίσθη ἡ πομπὴ τῆς ἡγεμονίδος Ἀρμαβεννῆς, ὡς αἰφνίδιος ἀνεμοστρόβιλος. Τὸ ἄρμα τῆς βασιλοπούλας μόλις ἐφάνη ἐπ' ὀλίγον, καὶ ἀμέσως ἔπειτα ἐγάθη ἀνὰ μέσον τῶν δένδρων, μετὰ πολλῆς ταχύτητος συρόμενον· ἀλλ' ἡ ἡδυπαθὴς Ἀρμαβεννῆ εἶχε προφθάσει νὰ εἴψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν θυμάτων τῆς, ὅπου ἔκαμε τὴν αὐτοῦ Στρατονίκην νὰ ἀνυπερβῆσθαι μέρει μυελοῦ ὀστέου, καθότι ἦτο βλέμμα ἀκτινοβολοῦν ἐκ χαρᾶς, βλέμμα θριαμβίου.

Δύο λεπτὰ δὲν εἶχον παρέλθει, ὅτε αἴφνης οἱ δύο συζυγοὶ ἠσθάνθησαν τὰς χαλυδῶνας χεῖρας τέσσαρων ἡρακλείων αἰθίοπων, περισφιγγούσας τοὺς τραχήλους των ὡς διὰ σιδήρου κλοιοῦ· ἡ Στρατονίκη ἠθέλησε νὰ κραυγᾶσῃ, ἀλλ' ἰσχυρὰς γρόνθος κατενεχθεὶς ἐπὶ τῶν νώτων τῆς, τὴν ἔρριψε λιποθύμον εἰς τὸ ἔδαφος.

Τότε οἱ τέσσαρες εὐνοῦχοι, ἀρπάξαντες τὸν Εὐρικλῆ, τὸν ἀπῆγαγον ἐν τάχει πρὸς τὰ ἀνώκτορα, ἀφῆξαν δὲ τὴν Στρατονίκην λιποθύμον ἐπὶ τῶν γρότων.

Ἡ δυστυχὴς ἔμεινεν ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἀναίσθητος· καὶ ὅταν συνῆλθεν, ὁ ἥλιος ἔδεν ἤδη· κατ' ἀρχὰς, δὲν ἐνθυμείτο τὴν ἐπέλευσιν αὐτῆ συμφορᾶν, διὸ καὶ ἐγεγείσα, ἀνεζήτησε τὸν Εὐρυκλέα, τὸν ἐκάλεισεν ἐξ ὀνόματος, ἐπερεύθη δὲ καὶ εἰς τὴν καλύβην ὅπως τὸν ἀναζητήσῃ· ἀλλὰ μόλις εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ

μνήμη τῶν συμβάντων τῆς ἡμέρας τῇ ἐπέπληεν αἰφνιδίως. Ἐνθυμήθη, ὅτι ἀνηρπάγη ἐκ τῆς ἀγκάλῃς τῆς ὁ προσφιλέτης, ὁ λατρευτὸς τῆς σύμβιος· ἠσθάνθη, ὅτι ἔμεινεν ὀλόμονη καὶ ἀπροσάτευτος πλέον εἰς τὸν κόσμον, καὶ τότε, δευτέρω λιποθυμία, διαρκεστέρα τῆς πρώτης κατέβυλεν αὐτὴν εἰς τὸ ἔδαφος.

Ὅταν καὶ ἐκ δευτέρου συνῆλθεν εἰς τὰς αἰσθήσεις τῆς, δὲν ἐγίνωσκεν, οὔτε πόσας ὥρας οὔτε πόσας ἡμέρας εἶχε μείνει εἰς κατῆστασιν ληθαργίας· ἠσθάνετο μόνον ἑαυτὴν λίαν ἀδύνατον....

Ἐσῴθη ὀλίγον ποὺς τὴν θύραν τῆς καλύβης διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ· ἡ ἡμέρα ἦτο ἤδη προχωρημένη, καὶ ὁ ἥλιος εἶχε διανύσει μὲγα μέρος τῆς τροχιάς του· μετ' ὀλίγην ὥραν, τὰ ὄπτα τῆς προσέβυλον οἱ ἀλαλαγμοί, οἵτινες συνήθως προηγούντο τῆς ἐμφανίσεως τῆς πομπῆς τῆς βασιλόπαιδος Ἀρμαβεννῆς. Ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῆς· ἡ συνοδεία ἀνεφάνη μετὰ τινα λεπτὰ, λαμπρότερα καὶ πολυτελεστέρα παρὰ ποτὲ ἡ ἡγεμονίς Ἀρμαβεννῆ, ἡμίγυμος, ὑπὲρ ποτε κατὰφορος ἐκ τῶν βαρυτιμωτάτων λίθων τῆς, ἀκτινοβολοῦσα ἐξ ἀγαλλιάσεως καὶ ἡδονῆς, ἐξηπλοῦτο ἡδυπαθέστατα ἐντὸς τοῦ καταρχοῦτου καὶ ὑπὸ ἀδαυάντων καταλαμπρομένου θριαμβευτικοῦ ἄρματός τῆς, τὸ ὅποιον ἐσύρετο ὑπὸ τῶν γνωστῶν ὀκτὼ βασιλίδων, αἵτινες ἔφερον χρυσὰ στῆμματα, καὶ διὰ μέσου τῶν ἐλαφροτάτων ἐνδυμασιῶν των εἰσέκινουν τὰ προκλητικὰ κάλλη των.... Καὶ περίε τοῦ ἄρματος, χειροκρατούμεναι, λευκοφόροι, καὶ ἐστεμμέναι μὲ ῥόδα, ἴσαν τριακόσκιαι παρθέναι, αἵτινες ἔψαλλον ὕμνους πρὸς δόξαν τῆς βασιλόπαιδος.... Ἄλλ' ὅτι ἔθιξεν εἰς τὰ καίρια τὴν καρδίαν τῆς αὐτοῦ Στρατονίκης ἦτο, ὅτι παρὰ τὸ πλεῖστον τῆς Ἀρμενίας βασιλόπαιδος, ἐντὸς τοῦ ἄρματος, εἶδεν ἄνδρα ἐξόχου κάλλους, λαμπροτα ἐκ χρυσοῦ καὶ μαργαριτῶν.... καὶ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦτο ὁ Εὐρυκλής.... Ναί, αὐτός! Καὶ ἐπὶ τοῦ τραχήλου του ἡ εὐδαίμων Ἀρμενία ἐστήριξε νοגעλῶς τὸν παρχοῦλον, εὐτρονον καὶ ἀλαθάστονον βραχιονῶν τῆς! Ἡ Στρατονίκη ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς· ὁ ἄδης νὰ ἦναιε τὰς πύλας του καὶ νὰ τὴν κατέπειν τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἢ τῇ ἦτο προτιμότερον.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης· ἔπεσε βαρύτερα ἀσθενής, πυρῆστος, παρκληροῦσα· διήγαγεν οὕτω μόνη τῆς πέντε ὅλας ἡμέρας, χωρὶς νὰ τὴν πλησίησῃ ἢ νὰ τὴν βοηθήσῃ ψυχῇ γεννητῇ.

Πρὸς τὸ ἐσπέραις τῆς πέμπτης ἡμέρας ἠσθάνθη κάπως τὰς δυνάμεις τῆς ἐπανερχομένης· καὶ συγγνώμῃ τῇ ἐπέπληε μίαν προαισθήσει, ὅτι ὁ Εὐρυκλής διέτρεχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων.

Ἐπειδὴ καὶ προαισθήσεις τῆς οὐδέποτε τὴν εἶχον ἀπατήσει,

ἠνωρθώθη, ἐξήλθε, καὶ ἤρξατο τρέχουσα, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ποῦ διευθύνετο, μὲ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ εὕρῃ τὸν σύζυγόν της.

Ἔτρεξεν, ἔτρεξεν, ἔτρεξεν ἐπὶ πολὺ, χωρὶς κανένα νὰ συναντιῆσθῃ· καὶ τέλος, ὅταν ἐσταμάτησεν, εἶδεν ὅτι ἀπέναντί της εἶχεν ἓνα τῶν ἐξωστῶν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Τιγράνου. Ἡ ἐκεῖσε σκιὰν ἔφελλυσεν ἐν πρώτοις τὴν προσοχὴν της.

Ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τούτου, ἐντὸς ἀνακλίντρου ἀμυθίου πολυτελείας, ἦτο ἀνακεκλιμένη νοσηλῶς ἡ Ἀρμαθενῆ, μὲ κόσμοι πολυτίμων λίθων ὀλιγώτερον τοῦ συνήθους· τὸν δεξιὸν της βραχίονα ἐστήριζεν ἀτημελῶς ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς τροφῆς της, ἥτις ἦτο γονυκλινῆς πλησίον της· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδαμάντων καὶ τῶν σαπφείρων τοῦ ψελλίου της ἀντηνακλῶντο αἱ ὕστατοι ἀκτίνες τοῦ δύνοντος ἡλίου· τοὺς γυμνοὺς πόδας της, πλήρεις καὶ τούτους ἀδαμάντων, τοὺς εἶχεν ἐστηριγμένους ἐπὶ τῶν γονάτων ἐτέρας δούλης, ἀσχολουμένης εἰς τὸ νὰ τρίβῃ αὐτούς· καὶ δύο ἢ τρεῖς ἄλλαι· θεραπευτικῶς ἐπίσης ἴσταντο ἐγγὺς της. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο φαεινὸν καὶ ἀμέριμον· ἀνέπνευεν ἠδουπαθῶς τὴν ἀρωματώδη καὶ δροσερὰν αὔραν, ἥτις ἤρχετο ἐκ τῶν ἀνθέων καὶ τῶν φυτῶν τοῦ ἀπεράντου κήπου, τὰ δὲ ὡτὰ της κατεκίχλει· ἠδέως μουσικὴ συμφωνία, ἀκουσμένη ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν ἀνακτόρων.

Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἡ Στρατονίκη ἐθεῶτο τὴν νέαν ἐκείνην κόρην, ἣν καθίστα τοσοῦτο σκληρὰν καὶ τοσοῦτον ἀνόδη ἡ βασιλικὴ ἀλουργίς· ἐκείνην, ἥτις ἐνῶ εἶχε συντριψαί τὴν ὑπαρξίν της, ὅπως καὶ ἀνακλιθῆτος ἄλλας ὑπάρξεις, ἦτο ἐν τούτοις τόσον εὐτυχής. Ἄλλ' αἰφνης κατεβίβασε τὰ βλέμματά της ἀπὸ τοῦ ἐξώστου, καὶ τότε θέαμα προμερῶν τῆ παρουσιάσθη, θέαμα τὸ ὅποιον τὴν ἔκαμε νὰ ἐκβάλλῃ προμερῶν κραυγὴν ὀδύνης.

Ἄνῃ τις, ἀκρίτως κίτῳθεν τοῦ ἐξώστου, ἴστατο γονυπετής, μὲ τὰς χεῖρας δεδεμένους ὀπισθεν, καὶ μὲ τὸν τράχηλον τεταμένον καὶ ἔτοιμον νὰ δεχθῇ τὸ πλήγμα φοβερᾶς μαχίρας, τὴν ὁποίαν εἰς πελώριος δῆμιος, ἰστάμενος ὄρθιος πρὸ αὐτοῦ, ἐκράτει γυμνῆν, ἀνυψωμένην, ἀνακμένον ὅπως ἡ ἐπὶ τοῦ ἐξώστου ἡγεμονίς ποιήσῃ τὸ μοιραῖον νεῦμα, διὰ νὰ καταβιβάσῃ μεθ' ὀρθῆς τὴν λεπίδα ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ καταδίκου. Ἄλλ' ἡ ἀμέριμος Ἀρμαθενῆ, ἀπασχοληθεῖσα, φαίνεται, πρὸς στιγμὴν ἀλλαγῆς, εἶπε ληθμονήσει νὰ ποιήσῃ τὸ ἀναμενόμενον νεῦμα.

Καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὁ ἀναμείνων τοιαυτοτρόπως τὸν θάνατον, ἦτο ὁ Εὐρυκλῆς!

Ἡ Στρατονίκη, ρήξασα προμερῶν κραυγὴν, εὐρέθη δι' ἐνὸς πηδῆματος εἰς τὰς ἀγκύλας του. Τὸν περιεπτύχθη ἰσχυρῶς, κατησπᾶσθησαν ἀλλήλους, ἔκλαυσαν· ἡ Στρατονίκη εἶπεν·

— Ἴδου ἐγὼ φθάνουσα ἐγκλίριος ὅπως συναποθάνω μετὰ σοῦ, φίλτατε σύζυγε!

— Καὶ μὲ ἀσπάζεσαι ἀκόμη τὸν ἄθλιον, ὅστις ὤφειλον ἦδη ν' ἀποθάνω πρὸ ὀκτώ ἡμερῶν, ὅτε διὰ τῆς βίας μᾶς ἀπεχώρησαν; μὲ συγχωρεῖς λοιπόν!

— Ἄν σε συγχωρῶ!... Φίλησέ με δι' ὑστάτην φοράν, Εὐρυκλῆς! Ἄς ἀφήσωμεν τὸν κόσμον τοῦτον, φίλτατε, ἀφοῦ εἶνε προωρισμένος ν' ἀνήκῃ εἰς ἀνθρωπόμορφα κτήνη καὶ εἰς ἐστεμμένους κακούργους!

Καὶ συγχρόνως ἐξεσφενδόνθησαν κατὰ τῆς Ἀρμαθενῆς φρικτῆν ἀράν.

Ἐκείνη, συνειδησμένη πάντοτε ν' ἀκούῃ εὐχὰς, εὐλογίας καὶ ὕμνους· καὶ παρ' αὐτῶν ἀκόμη, τοὺς ὁποίους ἔπιμπεν εἰς τὴν ἀγχοῦνην, συνεταράχθη ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς ἀρᾶς· ἤγειρε μετ' ὀργῆς τὸν δεξιὸν βραχίονα, ὃν ἕως τότε ἐστήριζεν ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῆς τροφῆς της, καὶ δακτυλοδεικτοῦσα τὸ ἀτυχὲς ζεῦγος τῶν θυμάτων της, διέταξε μὲ φωνὴν, ἥτις ἔκαμε τὰς δειλὰς θεραπευτικῶν της νὰ αἰσθανθῶσι βῆγος εἰς τὴν καρδίαν·

— Νὰ τοὺς διαμελίσετε καὶ νὰ τοὺς ῥίψετε εἰς τοὺς κύνας!

Μετ' ὀλίγον, ἐνῶ οἱ κύνες διημφισθῆθον ὑλκιστοῦντες τὰ τεμάχια τῶν σαρκῶν τῆς Στρατονίκης καὶ τοῦ Εὐρυκλέους, ἡ ἀβρὰ Ἀρμαθενῆ ἐκάγχασε θορυβῶδῶς, βλέπουσα τὸν γελωτοποιὸν της καὶ τὸν νόνον της, ἀπομιμουμένους ἐπὶ τὸ κομικώτερον τὴν περίπτωξιν· καὶ τοὺς λυπηροὺς ἀποχαριετιμοὺς τῶν δύο ἀτυχῶν θυμάτων.

Καὶ ἡ αὔρα ἐξηκολούθει· νὰ πνέῃ δροσερὰ καὶ ἀρωματώδης, ὡς πρότερον· αἱ ἀηδόνες ἐκελάδουν γλυκύτατα ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν δένδρων, ἡ νύξ περιεβάλλετο ἀπᾶσας τὰς καλλονὰς της, καὶ τὰ ἄστρα ἔλαμπον εἰς τὸν σαπφείρινον οὐρανόν.

Ἄθῆναι 4 Αὐγούστου 1887.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ

ΣΙΓΗ*

ὦ φίλη, μάτην ζητεῖ ἡ γλῶσσα
 νὰ περιγράψῃ τὰς συγκινήσεις
 ἃς διεγείρεις ὅταν σιγῶσα
 καὶ μειδιῶσα μὲ θεωρεῖς.

Σὲ ἀτενίζω σιγῶν ἐπίσης
 καὶ τὸν δακρῦν μὴ ἀπορῆς·
 φεῦ! εἶναι πόνος περιπαθείας,
 δάκρυ καρδίας, ἣτις πονεῖ.

ὦραία εἶσαι· πλὴν ἂν τολμήσω
 περὶ ἀγάπης νὰ σὲ λαλήσω,
 ἴσως μὲ εἶπης μετὰ πικρίας
 δὲν συγκινεῖται ἡ καλλονή.

Ἄλλ' ὅταν τύχῃ θερμὴν καρδίαν
 καὶ ἀνωτέραν ψυχῶν κοινῶν
 θ' ἀνταποδώσῃ ἴσην λατρείαν
 ἔρωτα ἓνα, παντοτεινόν.

† ΔΗΜ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

* Εἰς μνημόσυνον τοῦ ἀοιδίου ποιητοῦ Δ. Παπαρρηγοπούλου ἀνοί-
 γομεν μίαν σελίδα τοῦ ἡμερολογίου ἡμῶν εἰς τὸ ἄνωθι ἀνέκδοτον ἁσμά-
 τιον μελοποιηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Λαμπίρη, ὅστις καὶ εὐηρεστήθη νὰ παρα-
 χορήσῃ ἡμῖν αὐτὸ πρὸς δημοσίευσιν.

Δ. ΠΑΡΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘ. ΧΡΕΣΤΟΠΟΛΙΤΗΣ

Φίλτατέ μοι !

Ἐγκλείστως λαμβάνεις τὴν διατριβήν, ἣν σοὶ ὑπεσχέθην. Καὶ διότι μοὶ ἔδωκες προθεσίαν ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ διότι τὸ θέμα, ἄξιον ὄν πολλῆς μελέτης καὶ μεγάλης σκέψεως ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας τοῦ νομικοῦ μου καλέμου, σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ κρίνης αὐτὴν ἐπιεικῶς· εἶναι μίᾳ ἀπλῇ σταχυολογίᾳ ἐκ τῶν ἔργων τῶν εἰδικῶς περὶ τῶν ἐπαναστατικῶν κινήματων ἐν Ῥωσίᾳ ἀσχοληθέντων.

Ἀθήνησι, 2 Αὐγούστου 1887.

Σὺ ἀπαξομαι

Α. Μομφερράτος.

ΜΗΔΕΝΙΣΜΟΣ ΕΝ ΡΩΣΙΑΙ

ΣΟΦΙΑ ΠΕΡΟΦΣΚΑΓΙΑ

 πρῶτον σύμπτωμα τῶν ἐπαναστατικῶν κινήματων, τῶν παραγωγόντων τὴν ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Β' ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ρωσίας, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ περὶ Συντάγματος ἀπόπειρα τῶν δεκαδρικανῶν ἐν ἔτει 1825. Εἰς τὸ ἀτυχὲς καὶ ἀδέξιον ἐκεῖνο κίνημα εἶχε μέρος τὸ ἄνθος τῆς ρωσικῆς ἀριστοκρατίας· μολονότι δὲ ἡ ὑπὸ τῆς κρατησάσης αὐτοκρατορίας ἐπιβληθεῖσα τιμωρία ἐγένετο ἀγρία καὶ ἀπάνθρωπος, διότι διεμελίσθησαν καὶ ἀπηγχονίσθησαν καὶ ἐτουρεψίσθησαν συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ ἐπιφανεῖς καὶ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ πρόεχοντες, ἐνέμειναν οὐχ ἥττον ὁ σπóρος τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν ἐν τοῖς κόλποις πασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων· διὰ τοῦτο ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1825 εἶναι ἡ ἀνοίξασα τῆς πύλης τῆς ἀντιδράσεως ἐν Ρωσίᾳ.

* Σημ.—Καὶ ἐντούτοις χαιρούσα καὶ σεμνουμένη ἡ Διεύθυνσις τοῦ ἀνά χειρας Ἡμερολογίου συγκαταλέγει μετὰ τῶν συνεργατῶν καὶ ἀνοίγει τὰς σελίδας αὐτοῦ εἰς τὸν ἐξαίρετον φίλον καὶ διαπρεπῆ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς νομικῷ κόσμῳ κ. Ἄντ. Μομφερράτον, ὅστις, παρὰ τὴν μετριόφροναν περὶ ἑαυτοῦ προκατάληψιν, γνωστῆς τυγχάνει οὐ μόνον διὰ τὴν εὐρεῖαν νομομάθειαν καὶ τὰς ἐκάστοτε ἐπιστημονικὰς δημοσιεύσεις, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ποικίλας φιλολογικὰς καὶ ἐγκυκλοπαιδικὰς μελέτας, περὶ αἵ μετ' ἴσης ἐπιτυχίας ἐνδιατρίβει.

Σκοπῶν ἐνταῦθα νὰ παράσχω μικράς τινας βιογραφικὰς σημειώσεις τῆς περιέργου ὑπάρξεως τῆς Σοφίας Περόφσκαγιας, λυποῦμαι ὅτι δὲν δύναμαι νὰ ἐνδιατρίψω εἰς τὴν ἱστορικὴν πορείαν τῆς ἀντιδράσεως ταύτης. Ὡς πρὸς τοῦτο παραπέμπω εἰς τὰ ἄξια λόγου ἔργα τοῦ Ἀλφόνσου Thun,¹ τοῦ Γρηγορίου Kupczanko² καὶ εἰς τὰς σπουδαιότητας πληροφορίας τὰς δημοσιευθείσας ὑπὸ τοῦ Stepniak, διευθυντοῦ τῆς ἐπαναστατικῆς ἐφημερίδος Γ ἢ καὶ ἐ λ ε υ θ ε ρ ί α.³ Σημειοῦμαι μόνον ἐνταῦθα, ὅτι τὸ παθολογικὸν φαινόμενον τοῦ μηδενισμοῦ, ὡς ἐπεκλήθη ἐσχάτως ἢ ἐπαναστατικὴ προπαγάνδα, ἐνεφανίσθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τὴν ἀθώαν μορφήν φιλολογικῶν συλλόγων, ἐν οἷς ἀνεπτύσσοντο συζητήσεις κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ζητημάτων. Ἡ ἀπληρτος δ' ἀνάγνωσις τῶν ἐκ τῆς δύσεως βιβλίων, προϊόντων τοῦ προοδευτικοῦ ἐκπολιτιστικοῦ πνεύματος, καὶ ἰδίως τῶν Saint-Simon, Fourier, Louis Blanc, Proudhon, Owen καὶ ἄλλων, οὐκ ὀλίγον συνεπέδρασαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν αἰσθημάτων τῆς ἐλευθερίας, ἀγνώστους κόσμους ἀποκαλύπτουσα εἰς τὰς ψυχὰς τῆς ἑωσίδος νεότητος. Διὰ νὰ συλλάβῃ τις ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς ἀναπτύξεως ταύτης, ἀρκεῖ νὰ μάθῃ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1875 εἶχον κατηγορηθῆ ἐπὶ ἐπαναστατικοῖς κινήμασιν 612 ἄνδρες καὶ 158 γυναῖκες,⁴ μεταξὺ δ' αὐτῶν ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ τὴν χονδροειδῆ ὄψιν τοῦ χειρῶνακτος παρὰ τῇ εὐγενεῖ μορφῇ τῶν ἀριστοκρατικῶν αἰθουσῶν, τὸν πλουσιώτατον γαιοκτήμονα καὶ εἰρηνοδίκην τοῦ διαιμερίσματος Pensa Ἐνδουκρόφ, ὡς παρέχοντα ἄσυλον καὶ χρήματα τοῖς ἐταίροις, τὴν σύζυγον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς Γλουσέφ, παρεστρέφουσαν τὸν υἱὸν τῆς εἰς ἐπαναστατικὰς ἐπιχειρήσεις, τὸν καθηγητὴν Δουχόβσκιην προστατεύοντα τὸν μλητητὴν Κοβάλεικ, δραστηριώτατον μηδενιστὴν, τὸν διακεκριμένον ἱατρὸν Πορτουγαλάφ ὡς προστατεύοντα τοὺς φιλελευθέρους, τὴν ζάπλουτον Σοφίαν Σουβ-δοτίνην ποσὰ μυθώδη προσενεγκοῦσαν εἰς εὐδωσιν τοῦ ἔργου

¹ Geschichte der Revolutionären Bewegungen in Russland. (Leipzig 1883).

² Kupczanko σελ. 11.

³ Der Russische Nihilismus. (Leipzig 1884).

⁴ La Russia sotterranea. (Milano 1882).

τῆς προπαγάνδας τῶν χωρικῶν τῆς διοικήσεως Kursk, τὸν ταμίαν Πλέτιεφ παρέχοντα τῷ υἱῷ του ἀφθονὸν ὕλην ἀναγνώσεως ἐπαναστατικῶν βιβλίων καὶ καυχώμενον ὅτι παρεσκευάζεν αὐτὸν διὰ τὸν λαόν.

Ἐπικίνδυνον ὅμως εἶσαν ἔλαβον τὰ πράγματα διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐκτελεστικοῦ κομητάτου, ἐνεκα τῆς αὐστηρᾶς στάσεως ἣν ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις κατὰ τὸ παρὰ Βελταίρω ἄξιωμα «gouverne qui peut, et quand on est parvenu à être le maître, on gouverne comme on peut.» Κατὰ τὸν Χρόνον τοῦ Λονδίνου ¹ «ὁ λαὸς διετέλει ἐν καθημερινῇ συγκρούσει πρὸς τὴν διεφθαρμένην γραφειοκρατίαν, πρὸς τὸ ὄργανωμένον σύστημα τῆς αστυνομικῆς κατασκοπείας, πρὸς τὰς μυστηριώδεις συλλήψεις, πρὸς τὰ παθήματα τῶν ἀθῶων καὶ τὴν ἀτιμωρησίαν τῶν ἐνόχων.» Ἡ ἰδέα ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ συγκεντρωτὸς ἐν αὐτῷ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐπόμενον ἦτο νὰ συνεπισύρῃ τὴν εὐθύνην τῆς οὐκ ἐπιτυχῆς καταστάσεως καὶ τὰς ἐπιθέσεις τῆς ἀντεδίκησεως τῶν τυραννουμένων. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ ἀτυχὴς Βροῦτος τῆς Ρωσίας Ζελιάμπωφ ἐν τῇ περιβόητῳ ἀγορεύσει του ἀπολογούμενος ἐπὶ τῇ δολοφονίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος ἔλεγεν, «ἐν ἀρχῇ εἴμεθα εἰρηνικοὶ ἀπόστολοι, ἀλλ' ἡ καταπίεσις καὶ ἡ καταδίωξις ἠνάγκασαν ἡμᾶς ν' ἀνακηρύξωμεν τὴν Κυβέρνησιν ἐχθρὸν ἀσπονδὸν ἡμῶν» ἐν τῇ πράξει μεταβλήθησαν αἱ ἰδέαι ἡμῶν.»

Ἡ ἐπικίνδυνος δὲ τῶ ὄντι αὕτη εἶσις ἐσημειώθη κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς ἀποπειρᾶς φόνου κατὰ τοῦ προερχοῦ Πητροπόλεως Τρεπόφ ὑπὸ τῆς γυναικὸς Βέρκας Σάσσουλιτς.

Τὸ ἐκτελεστικὸν κομητάτον ἐν τούτοις εἶχεν ἐν συμβουλευῶ ἀποφασίσει καὶ τὴν ἴδρυσιν δημοσιογραφικῶν ὀργάνων, ὅπερ ὠνομάσθη «θέλησις τοῦ λαοῦ.» Ὁ Μοροσῶφ διορίσθη ἀρχισυντάκτης, ἕτεροι δ' ἐπτά, ἐν οἷς καὶ τρεῖς γυναῖκες, συντάκται. Διὰ τῶν πρώτων φύλλων ἐδημοσιεῖσθη τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐφέροντο ἀρχαί πολλήν τὴν οὐμιάτητα ἐξουσίας πρὸς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἐγεννήθησαν ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς Βασιλείας. «Πεποιθήμεν, ἐκήρυττε τὸ κομητάτον, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης μόνον ἐπὶ τῇ βίβσει τῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν δύναται νὰ συνενώσῃ ἀδι-

¹ Ἐν τοῖς φύλλοις τοῦ Μαρτίου 1881.

αρχήτως τὴν ὑπαρξίν τῆς τῆ ἐλευθερίας, τῆ ἰσότητι καὶ τῆ ἀδελφότητι: ὅτι μόνον τοιοῦτω τρόπῳ ἢ κοινῇ ὕλικῃ εὐθυμερίᾳ καὶ ἢ πλήρῃ καὶ τελείᾳ ἀνάπτυξίς τῆς προσωπικότητος καὶ δὴ ἢ πρόοδος αὐτῆς δύναται νὰ ἐξασφαλίζηται. Πισποίθαμεν ὅτι μόνον ἢ θέλησις τῶν λαῶν δύναται νὰ ὀργανώσῃ τοὺς κοινωνικοὺς τύπους, καὶ ὅτι ἢ πρόοδος τοῦ λαοῦ τότε μόνον εἶνε διαρκής, ὅταν αὐτός αὐθόπαρκτος καὶ ἐλεύθερος διενεργεῖ αὐτήν, καὶ ὅταν ἐνάστη ἰδέα, ἣτις πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐν τῷ βίῳ, τῆ ἐπιγνώσει καὶ τῆ θελήσει τοῦ λαοῦ προαίτηται. Τὸ καλὸν τοῦ λαοῦ καὶ ἢ θέλησις τοῦ λαοῦ εἰσὶν αἱ ἰερώταται καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀδιάσπαστοι ἀρχαὶ ἡμῶν.» Μεταξὺ δὲ τῶν αἰτημάτων τοῦ λαοῦ, ἃ διατυπώθησαν ἐν ταῖς ρύλλαις τῆς βίβησις ἐφημερίδος ὑπῆρξαν καὶ αἱ ἐξῆς: σταθερὰ προστασία καὶ ἀσφάλεια τοῦ λαοῦ, ἀνεξαρτησία τῶν ἀγροτικῶν κοινοτήτων, κυριότης ἐδάφους, πλήρης ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἐλευθερία τοῦ λόγου, ἐλευθερία τοῦ τύπου, δικαίωμα τοῦ συνέρχασθαι, δικαίωμα ψήφου ἀνευ διακρίσεως περιουσίας καὶ τάξεως.

Αἱ ἀρχαὶ αὗται αἱ ὑποστηρίζουσι τὸ οικοδόμημα τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, ὑπῆρξαν καὶ θὰ ὑπάρξουσιν ἐπὶ πολὺ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐριδος μεταξὺ λαοῦ καὶ αὐτοκρατορίας, εἰς τὸν βωμὸν δ' αὐτῶν πολῦτοιμοι ὑπάρχουσιν ἐθυσιάθησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων, ἰδίως ὁμοῦ πλεῖστοι μεγάλοι ἄνδρες ἐκ τῶν φιλελευθέρων, οἵτινες, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Stepniak, ἐν ἄλλῃ μὲν χώρα θ' ἀπετέλουσιν τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν δόξαν, ἐν Ῥωσίᾳ ὁμοῦ ἐσθῆθησαν ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ εἰς τὰς στέππας τῆς Σιβηρίας. Ἐν τῷ περὶ τῶν ἀρχῶν τούτων ἀγῶνι ἔπεσε θῦμα καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος II κατὰ τὰς καλῆνδας τοῦ μηνὸς Μαρτίου 1881, κριθεὶς ὑπεύθυνος, ὡς ἔγραφεν ὁ Times, ἐπὶ γεγονόσιν, ἅτινα ἴσως οὐδ' εἰς γινῶσιν αὐτοῦ ἐφέροντο, περικυκλωμένοι ἐν τῇ ἀπομονώσει τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀξιώματος ὑπὸ ὑπαλλήλων ἐνδιαφερομένων συνήθως ν' ἀποπλανῶσιν αὐτόν, ζήτησας βίον φέροντα τὸν τύπον τῆς βυθίας λύπης καὶ τοῦ φόβου. Ἐπὶ τῇ δολορονίᾳ αὐτοῦ κατηγγερόθη καὶ ἡ Σοφία Περόφσκαγια.

Ἡ Σοφία Περόφσκαγια ἐγεννήθη ἐν Πετρούπολει ἔτει 1854 ὡς ὁ Κραπότιν, εἶλικε καὶ αὐτὴ τὸ γένος ἐξ ὕψηλης καὶ εὐγενεστάτης οἰκογενείας, διότι οἱ Perowski εἶνε κλάδος τῆς

οἰκογενείας τοῦ Rasemowski, συζύγου ἀναπισήμου τῆς αυτοκράτειρας Ἐλισάβετ βασιλευσάσης κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ὁ πατὴρ τῆς Σοφίας ὑπῆρξε γενικός διοικητὴς Πετρούπολεως, ὁ δ' ἐκ πατρὸς θεῖος κατέκτησεν ἐπὶ Νικολάου σπουδαιότατον μέρος τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, καὶ ὁ πάππος ἐχρημάτισεν ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Εὐκόλῳ ἐκ τούτων νὰ νοήσῃ τις ὅτι ἀρίστης ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως ἔτυχεν. Ἡ μήτηρ αὐτῆς Βαρβάρα Σεργιεγιέβνα ἦτο ἀγαθωτάτη γυνὴ ὑπερῶς πῶσα τὴν θυγατέρα τῆς, ἣτις ἐπίσης ἄκραν στοργὴν πρὸς τὴν μητέρα ἠσθάνετο ὁ πατὴρ ὁμοῦ ἦτο τύπος ὑπαλλήλου χαρκατῆρος μικροῦ καὶ φιλαύτου, δεσπότης τύραννος ἐν τῇ οἰκογενείᾳ⁴. Ἀπὸ τῆς ἡλικίας ὀκτώ ἐτῶν ἐδίδασκεν αὐτὴν ἢ μήτηρ τὴν ἀνάγνωσιν, ὅταν δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1869 ἦλθεν ἢ οἰκογενεὶά τῆς εἰς Πετρούπολιν ἐκ Krim, διότι ἐπρόκειτο νὰ πωληθῇ τὸ μητρικὸν κτήμα, ἐνθα διέμενον, ἢ Σοφία εἰσῆχθη εἰς Γυμνάσιον, ἐν ᾧ ἐγνώρισε τὰς Wilberg, Kornilowa καὶ Lörschern, αἵτινες βραδύτερον ἐπεδέθησαν εἰς ἐπαναστατικὰ ἔργα. Ἡ ἀνάγνωσις δ' ἐν νεαρωτάτῃ ἡλικίᾳ συγγραφῶν, οἷοι ὁ Τσερνιζέβσκι καὶ ὁ Δεβρολιούβσκι, οἵτινες κατὰ τινὰς ὑπῆρξαν καὶ διδάσκαλοι τῆς, ἐνέπνευσαν τῇ ἀπαλῇ καὶ εὐγενεῖ ψυχῇ τῆς νεάνιδος ζῶηρά κισθήματα καὶ μυστηριώδη πάθη, ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια ἄγουσιν ἢ εἰς τὴν δόξαν ἢ εἰς τὴν ἀρχήνην.

Ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ὁ πατὴρ τῆς διέμενε μακρὰν τῆς οἰκογενείας ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς Πετρούπολιν ἔτει 1870 ἀπικρούσας τῇ Σοφίᾳ πᾶσαν σγῆσιν καὶ ἰδίως μετὰ τῶν μηθευσιῶν φίλων, κατὰ δὲ τὸν Stepniak καὶ πᾶσαν σπουδῆν. Τοιαύτην τυραννίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπενέγκῃ ἢ ζῶηρά κόρη, καὶ προσῆν εἰς τὸ πρῶτον ἐπαναστατικὸν κινήμα τῆς, ἐγκατέλιπε δὴλα δὴ τὴν πατρικὴν στέγην μόλις ἄγουσα τὸ 16 ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς. Ὁ πατὴρ, ὡς εἶπες, μανιωδῶς ἀνεζήτησεν αὐτὴν διὰ τῆς αστυνομίας, καταφυγούσας εἰς φιλικὰς οἰκογενείας ἀνεῦρεν αὐτήν, ἀλλ' ἀπελπισθεὶς νὰ μετατρέψῃ τὸν χαλύβδινον χαρκατῆρά τῆς, τὴν ἐγκατέλειπεν ἢ μήτηρ ὁμοῦ κρύφα παρεγώρει αὐτῇ χρηματικὰς βοηθείας.

Μείνασα ἢ Σοφία ἐλευθέρη, ὡς ὁ ἀπὸρ, παρεδόθη εἰς τὰς

⁴ Πρὸς. Russia Sotterranea.

ὄρμας τῶν φρονημάτων της, κατατάχθη εἰς τὸν φιλανθρωπικὸν σύλλογον τὸν λεγόμενον τοῦ Τσαϊκόβτση¹, μετὰ τινὰ δὲ χρόνον κατήλθεν εἰς τὸν λαόν²· καὶ ἐγένετο λοιπὸν ἀρίστη διδασκάλισσα. Ἔτει 1872 εὗρισκομεν αὐτὴν ἐν Κάμα ὡς ἐμβολιάστριαν, ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον πλανωμένην καὶ ὡς οἱ μάρτυρες τοῦ χριστιανισμοῦ ὑφισταμένην πᾶσαν στέρησιν. Ἐν συρμῷ ὑπῆρχε τότε τὸ μυθιστόρημα τοῦ Τσαρνιζέβσκη «τί ποιητέον» κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ θεωρίας ἔζησε καὶ ἡ Σοφία διὰ μέλιτος καὶ τικάλως, ἐκοιμήθη ἐπὶ ἀχυρίων προσκεφαλαίως, καὶ ἐν ταῖς κалуχίαις κατ' οὐδὲν ἠλαττώθη ἡ ὑγεία τῆς νεάνιδος. Ἐκεῖθεν ἐλθοῦσα εἰς Jedimnowo τῆς ἐπαρχίας Twer ἐγένετο βοηθὸς τοῦ διδασκάλου τοῦ λαϊκοῦ σχολείου καὶ μετὰ τῆς νεολαίας ἐκαλλιέργει ἐπαναστατικὰ κινήματα. Κατὰ τὸν Ἰθρίον τοῦ 1873 συνελήθη, ἀλλ' ἐπὶ ἐγγυοδοσία 5000 ρουβλίων ἀφέθη πάλιν ἐλευθερία. Ἀπεράσισε κατόπιν νὰ ἐκμάθῃ τὴν χειρουργικὴν (ἐν ἐκστρατείᾳ), καὶ ἔλαθεν ὄντως μαθήματα ὑπὸ ἱατροῦ τινος ἐν τῷ διοικητηρίῳ Twer, εἶτα ὁμως ἐτελειοποιήθη ἐν τῇ σχολῇ Συμφερουπόλεως λαβοῦσα καὶ δίπλωμα.

Ἡ φιλανθρωπία, ἧς ἔνεκεν ἐγένετο θυμὰ καθίστη αὐτὴν νοσοκόμον ἀμήμητον. Ἄν τις τῶν φίλων της ἠσθένει, πρώτη ἡ Σοφία ἔσπευδε παρὰ τῇ κλίνῃ του καὶ παρεῖχεν εὐεργετικὰς περιποιήσεις, μετὰ τοιοῦτου δὲ ζήλου καὶ ὑπομονῆς ἐπεδεψίλευεν αὐτὰς ὥστε τῶν ἀσθενῶν της πάντων κατέταξεν τὴν καρδίαν³.

Κατὰ τὴν γνωστὴν καὶ διαδόχτην δίκην τῶν 193,⁴ ἦν εἰς τῶν κατηγορουμένων, ὁ Myschkin, διαμαρτυρούμενος κατὰ τοῦ αποκλεισμοῦ πάσης δημοσιότητος ἀπεκάλασε μωρὰν κομφιδίαν, ὑπῆρξε κατηγορουμένη καὶ ἡ Σοφία καὶ ἠθωώθη μὲν δικαστικῶς, ἀλλὰ διοικητικῶς μέρῳ (!) ἐξωρίσθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀλονέζ (ἔτει 1879). Ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ Ζούντοβον ὑπεσκέλισε τὸν χωροφύλακα, ὅστις ἐκοιμήτο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας τοῦ κοιτῶνος, ἐνθα ἐφυλάσσετο ἡ ἐξόρι-

¹ Ἰδ. περὶ αὐτοῦ Thun σελ. 90.

² Περὶ τῆς ἐν Ῥωσίᾳ ἐννοίας *πηγαίρειν εἰς τὸν λαόν* πρὸς Thun αὐτόθι.

³ Russia Sotterr.

⁴ Ἰδ. περὶ αὐτῆς Thun σελ. 149 ἐνθα καὶ τὰς πικροτάτας ἀποτροπὰς τοῦ Myschkin.

στος, καὶ ἀπέδρα καταφυγοῦσα καὶ εἰσδύσασα ἐν τῷ πλησίον δάσει, κατώρθωσε δὲ νὰ διαφύγῃ τοὺς ὄνυχας τῆς ἐξουσίας κρυβέσθαι ἐν αὐτῷ ἔξ ὥρας μακρῶν τοῦ σταθμοῦ. Ἐν ἄκρᾳ δ' ἀρεθία ἐπανήλθε κατόπιν εἰς Πετρούπολιν.

Ἐν τούτοις εἶχεν ἔλθῃ εἰς συνενόησιν καὶ εἰργάσθη μετὰ τοῦ συλλόγου «γῆ καὶ ἐλευθερία» πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἢ βοήθειαν τῶν ἐν Χαρκόβῳ κρατουμένων ἐταίρων, τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς ἐνόπλων συμμοριῶν· μεταμφοισθεῖσα δὲ αὐτὴ καὶ οἱ ὀπαδοὶ της εἰς χωροφύλακας ἐπεχείρησε βίβλιν ἀπαλλάξῃ τοὺς Rogatschell, Kowalik, Wojnaralsky, καὶ Murawsky τῶν χειρῶν τῆς ἐξουσίας μεταγομένους εἰς τὰς κεντρικὰς φυλακὰς Χαρκόβου.¹ Ὁ ρηθεῖς σύλλογος εἶχεν ἰδρυθῆ κατὰ τὸ 1879, ἤκμαζε δὲ κυρίως ἐν τῇ βορείῳ Ῥωσίᾳ².

Ἐν τῇ μεγάλῃ συνλεύσει τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν μελῶν παντοίων συλλόγων ἐν Βορονέζ, ἡ ἡμετέρα ἡρώϊς κατατάχθη ἐν ἐκείνοις, οἵτινες ἐκ παντὸς τρόπου ἐπεθύμουν τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐνώσεως· ἐν τῇ ἐνώσει διέδλεπε τὴν δύναμιν τῆς ἀντιδράσεως.

Ἐκ πνεύματος ἀντιδράσεως διὰ τὴν ἀπηνῆ καὶ ἀγρίαν κατάδιξιμὴν καὶ θανάτωσιν τῶν συνεταίρων ἐκηρύχθη καὶ ἡ Σοφία ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης τοῦ θανάτου τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅν, ὡς ἀνωτέρω εἶρηται, ἐθεώρουν τῶν κακῶν πάντων ὑπεύθυνον· εἶχεν ὁμως τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ δὲν ἔπρεπε νὰ παρυστῆ ὡς κοινὸν καὶ μεμονωμένον κηκούργημα, ἀλλὰ παρεσκευασμένον πολιτικὸν πραξικόπημα ὡς ὁ τοῦ Καίσαρος, συνοδεύμενος ὑπὸ ἐπαναστάσεως τῶν λαῶν· ἐνθα λοιπὸν σύμπραξιν τῶν λαϊκῶν συλλόγων· καθέσσαν ὁμως «τὸ κόμμα τῆς μαύρης ἀποφάσεως»³ δὲν εἶχεν ἔτι στενάς σχέσεις μετὰ τοῦ λαοῦ, ἀπεράσισε νὰ συμπράξῃ μετὰ τῶν τρομοκρατικῶν, ἐργαζομένη συγχρόνως καὶ μετὰ τῶν λαϊκῶν. Καὶ εὗρισκομεν λοιπὸν αὐτὴν εἰς τὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Σουχρουνκὸς ἐκμισθωθεῖσαν οἰκίαν ἐν Μόσχᾳ μετὰ τοῦ Χάρτμαν καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν· δὲν ἦτο ἄρα ξένη εἰς τὴν τρομερὰν ἐκείνην ἐπιχείρησιν τῆς δι' ὑπόνομον καὶ δυναμίτιδος

¹ Ἰδ. Kupezanko σελ. 67.

² πρὸς περὶ αὐτοῦ Thun σελ. 182.

³ Περὶ αὐτοῦ Ἰδ. Thun σελ. 223 καὶ ἐπ.

ἀνατινάξεις τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ τοῦ συρμοῦ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1879, ὅταν ἐκ θαύματος διεσώθη ἡ ζωὴ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιστρέφοντος ἐκ Αἰθαθείας εἰς Πετρούπολιν διὰ Μόσχας¹.

Τέλος εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου συνήργησαν οὐκ ὀλίγον² διὰ μολυβδίδος ἐσημείου ἐπὶ τινος γραμματοκλιβωτίου³ τὸ σχέδιον τῆς μάχης, τὰς θέσεις δὴλα δὴ ὡς ὤφειλον νὰ καταλάβωσιν οἱ συνωμῶται, τὴν δὲ πρωίαν τοῦ προξικοπήματος ἴστατο ἐπὶ τοῦ πεδίου λαμβάνουσα πληροφορίας παρὰ τῶν σκοπῶν περὶ τῆς πορείας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διαδιέζουσα αὐτὰς διὰ κινήματων σάκκου, ἐκ τῶν κινήματων δὲ τούτων ὀδηγηθέντες καὶ οἱ Ῥισσικῶφ καὶ Γρινεβίτκι συνεπλήρωσαν τὸ φερέρον ἔργον.

Μίαν ἐβδομάδα κατόπιν συνελήφθη καὶ μετὰ τῶν συνενόχων Ῥισσικῶφ Κίβαλιτσιε, Μιχαηλῶς, τῆς Ἐσσης Χέλφμαν καὶ τοῦ Ζελιάμπωφ ἤχθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου παρέστη ἐνώπιον αὐτοῦ ἀτάραχος, καὶ ὅταν ἐκλήθη εἰς ἀπολογίαν ὡμολόγησε μετὰ θάρρους τὰς πράξεις τῆς, παρακαλέσασα μάλιστα νὰ μὴ λάθωσιν ὑπ' ὄψει τὴν ἀδυναμίαν τοῦ φύλου, ἀλλ' ὡς ἄνδρα νὰ θεωρήσωσιν αὐτήν!³ ὡς νὰ ἐροθεῖτο ἡ γενναία κόρη μήπως ἐκλήφθη ὅτι ἐν τῷ στήθει ἐκρύπτετο γυνικίως καρδιά. Κατεδικάσθη εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον ἄγουσα μόλις τὸ 26 τῆς νεότητος ἔτος.

Ἡ Σοφία Περόφσκαγια ἦτο ὠραία, non di quella beltà, ὡς λέγει ὁ Stepniak, che abbaglia a prima vista, ma di quella che più si guarda più affascina. Μικρὰ κεφαλή, ἔκνη κόμη, ζεῦγος γαλανῶν ὀφθαλμῶν μυστηριώδους λάμψεως εὐφυστάτων καὶ ζωηροτάτων ὑπὸ μέτωπον εὐρὸ καὶ ὑψηλόν, ῥίς μικρά, στόμα θροσερὸν ἐστολισμένον διὰ διπλῆς σειρᾶς ὠραιστάτων ὀδόντων, ἀπέτελουν τὴν χαριστάτην φυσιογνωμίαν αὐτῆς ἡ φωνὴ αὐτῆς ἦτο γλυκεῖα καὶ συμπαθητικωτάτη, ἦτο φιλόγελος ὡς πᾶσαι αἱ νεάνιδες, ἀλλὰ δὲν ἠγάπα τὴν πολυτέλειαν, διὰ τοῦτο ἡ περιβολὴ αὐτῆς ἐκτάκτως ἀπλή ὑπῆρχεν, ἐλάτρευεν

¹ Thun σελ. 207.

² Kupczanko, κατὰ δὲ τὸν Stepniak in un vecchio busto.

³ Παρ. Russia Sotterranea καὶ Kupczanko σελ. 68.

ὅμως ὑπερβαλλόντως τὴν καθαριότητα καὶ διατήρει αὐτὴν ὡς Ἐλβετὶς κόρη¹ ὑπερφέρει τὰ μικρὰ παιδιὰ.¹

Περὶ δὲ τῶν ἐρώτων τῆς; Ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δὲν ὑπάρχουσιν ἀσφαλεῖς πληροφορίες, εἰ μὴ ὅτι μόνον κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ζωῆς τῆς ὁ μόνος ἀνὴρ ὅστις ἐπεβλήθη τῇ καρδίᾳ τῆς ὑπῆρξεν ὁ Ζελιάμπωφ μετὰ τοῦ ὁποῖου καὶ συναπέθανε.

Λέγεται ὅτι κατ' οὐδὲν ἐθεώρει τοὺς ἄνδρας ἀνωτέρους τῶν γυναικῶν, ἔκρινεν ὅμως ἐξ ἑαυτῆς. Ὁ Stepniak περιγράφων τὸν χαρακτήρα τῆς ἀνακράζει ἐκ θαυμασμοῦ: che forza titanica si nascondeva sotto quel sembiante così sereno! Che qualità aveva questa donna straordinaria!

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς καταδίκης τῆς, ἦτις ἐκ τοῦ προτέρου ἦτο γνωστὴ, ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν ἐν Κρίμ. δικνόμευσαν μητέρα τῆς. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη πλήρης πάθους καὶ χάριτος καὶ τρυφεροῦ αἰσθήματος εἶνε ἀξία νὰ μνημονευθῇ ἐνταῦθα.²

Ἀκριθὴ καὶ ἀνεκτίμητος μῆτερ μου!

Μὲ καταθλίβει καὶ βασιανίζει ἀκαταπαύστως ἡ σκέψις, τί τάχα ἐν τῇ ψυχῇ σου νὰ συμβαίνει; Σὲ ἱκετεύω, ἀκριθὴ μου, μὴ ανησύχει, μὴ θλίβου, φεῖσθητι σεαυτῆς χάριν τῆς οἰκογενείας σου καὶ πρὸς χάριν ἐμοῦ. Παντάσας δὲν λυποῦμαι διὰ τὴν τύχην μου, ἀντιμετωπίζω αὐτὴν ἐν ἄκρᾳ ἡρεμίᾳ, διότι πρὸ πολλοῦ ἐγίνωσκον καὶ θάπτον ἢ βράδιον ἀνέμενον αὐτὴν ἵνα ἐπέλθῃ. Καὶ ὅμως, ἀγαπητὴ μου μῆτερ, ἡ τύχη αὕτη δὲν εἶνε τόσον πολὺ μαύρη. Ἐξῶν ὡς αἱ πεποιθήσεις μου ὑπεργόρευον ἐναντία αὐτῶν νὰ πράξω ἀδύνατον εἰς ἐμὲ ὑπῆρχε³ τούτου ἕνεκα ἐν ἡσυχῇ συνειδέσθαι περιέμενον ὅ,τι μοι πέπτωται. Τὸ μόνον πράγμα, ὅπερ βαρέως πιέζει τὴν ψυχὴν μου, εἶνε ἡ λύπη σου, ἀνεκτίμητος μῆτερ μου. Τοῦτο εἶνε τὸ μόνον ὅπερ μὲ καταθλίβει, καὶ δὲν γνωρίζω τί θὰ ἔδυναμην νὰ δώσω διὰ νὰ ἀνακουρίσω αὐτὴν. Γλυκεῖά μου μῆτερ, συλλογίσθητι ὅτι ἔχεις ἀκόμη πολυμελῆ οἰκογένειαν, ὅτι μικρὰ καὶ μεγαλείτερα τέ-

¹ Παρ. Russia Sotterr. καὶ Kupczanko.

² Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον, ἐν τῷ δημοσιογραφικῷ ἐπαναστατικῷ ὄργάνῳ «θέλεις τοῦ λαοῦ» καὶ μετεφράσθη ὑπὸ τοῦ Kupczanko.

να σὲ περιστοιχίζουσι, καὶ ὄλων αὐτῶν ἀναγκαῖον ὑπόδειγμα ἠθικῆς δυνάμεως ὑπάρχεις. Ἐλυπήθη πάντοτε ἐνδομύχως ἡ ψυχὴ μου ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ φθάσω εἰς τὸ ἠθικὸν ἐκεῖνο ὕψος ἐν ᾧ σὺ ἴστασαι· ἐν τούτοις ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς ἀμφιβολίας διετήρησα πάντοτε τὴν εἰκόνα σου. Δὲν θέλω νὰ βεβαιώσω τὰ πρὸς σὲ αἰσθημάτά μου, διότι σὺ γνωρίζεις ὅτι ἀδιαλείπτως ἤσο ἡ σταθεροτάτη καὶ μεγίστη ἀγάπη μου. Ἡ ἀνησυχία μου διὰ σὲ ἦτο διαρκῶς δι' ἐμέ· ἡ μεγαλύτερα λύπη. Ἐλπίζω ὅμως, ἀκριβῆ μου, ὅτι θὰ ἡσυχάσῃς καὶ ὅτι ἐν μέρει τοῦλάχιστον θὰ μοὶ συγχωρήσῃς δι' ὅλην τὴν λύπην, ἣν σοὶ προξενῶ. Ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ μὲ μαλώσῃς πολὺ. Ἡ ἐπίπληξις σου εἶνε τὸ μόνον ὅπερ μὲ στενοχωρεῖ.

Πολύ, πολὺ φιλῶ τὰ χεράκια σου καὶ γονατιστὴ σὲ ἐκετεύω νὰ μὴ μου θυμώσῃς. Τὰ θερμὰ μου χαιρετίσματα πρὸς ἅπαντας τοὺς συγγενεῖς. Ἔχω ὅμως ἀκόμη μίαν παράκλησιν πρὸς σὲ, ἀκριβῆ μου μητερίτσα· ἀγόρασον μοὶ ἐν περιλαίμιον καὶ χειρόκτια φέροντα κομβία, διότι μὲ περόνας ἀπαγορεύεται ἐνταῦθα, τὸ δὲ περιλαίμιον νὰ εἶνε στενόν, πρέπει νὰ εὐτραπίσῃ τις τὴν ἐνδυμασίαν του διὰ τὸ δικαστήριον, διότι ἐνταῦθα παντελῶς ἐφθάρη.

Καλὴν ἐντάμωσιν λοιπόν, ἀκριβῆ μου· ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν τὴν παράκλησίν μου, μὴ λυπήσῃς, μὴ φροντίζῃς δι' ἐμέ. Ἡ τύχη μου δὲν εἶνε τόσον θλιβερά, καὶ ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε δίκαιον νὰ μὲ πικραίνῃς.

12/3 Μαρτίου 1881.

Ἡ Σοφία σου.

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔγραψεν ἐκ τῆς φυλακῆς. Ἄμα τῇ λήψει αὐτῆς ἡ μήτηρ ἔσπευσεν εἰς Πετρούπολιν· δὲν τῇ ἀπηγόρευσαν τὴν ἐν τῇ φυλακῇ εἴσοδον, ἀλλ' ἀνέβαλον τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, μόλις δὲ κατὰ τὴν 3/13 Ἀπριλίου ἐπέτρεψαν αὐτῇ νὰ ἴδῃ τὴν Σοφίαν τῆς, ἀκριβῶς καθ' ἣν ὄραν ἐπρόκειτο νὰ ἀπαχθῇ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τιθεμένη ἐντὸς μαύρου κάρρου, δεδεμένη ἐπὶ δοκοῦ, τὸ πρόσωπον ἔχουσα ἐστραμμένον πρὸς τὰ ὀπισθεν καὶ φέρουσα ἐπὶ τοῦ στήθους κρεμαμμένην πινακίδα μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «προδότις τῆς πατρίδος.»

Οἷα φρικτὴ συνάντησις μητρὸς καὶ θυγατρὸς! φρικτοτέρα

ὅμως διὰ τὴν ταλαιπωρον μητέρα ὑπῆρξεν ἡ στιγμή, καθ' ἣν εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς τὴν Σοφίαν ἐπὶ τῆς ἀγχόνης.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτόπτου μάρτυρος¹ πρὶν ἡ ἀποθάνῃ, ἀπέσπασεν ἐν ἄνθος, ὅπερ ἔφερεν ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καὶ προσήνεγκεν αὐτὸ μειδιῶσα εἰς τὸν ἀξιωματικὸν τὸν συνοδεύσαντα αὐτήν· ὅταν δὲ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐρρίφθη εἰς τὸ κενόν ὁ χριστάμενος λαὸς ἐγονάτισεν ὡς νὰ ἐξέφραζε σεβασμὸν καὶ εὐγνωμοσύνην.

Ἀθήνησι, τῇ 2 Αὐγούστου 1881.

Α. ΜΟΜΦΕΡΑΤΟΣ.

Εἰς Λευκῶμα Κλιτεχνίδος

Καὶ Κ. Δ. Κ.

(Sonetto)

* Ἄν ἠμποροῦσε ὁ στίχος μου νὰ πάρῃ
τὴν τέχνην ἀπ' τῆ δικῆ σου ζωγραφιά,
τόση γλυκάδα θάπαιρνε καὶ χάρι
Ποῦ θάκαμαν οὐράνια συντροφιά.

† Θὰ τραγουδοῦσαν τὸ χλωμὸ φεγγάρι,
τὸ κύμα, τὴ δροσιά, τὴ συγνεφιά,
καὶ θάκαμαν ἀτίμητο ζευγάρι
τοῦ κόσμου νὰ λαλοῦν τὴν ὕμνον φιά.

Κοὶ θάψαλλον οἱ στίχοι μου μὲ κάλλη
Ποῦ δὲν ἐξαναφάνηκαν ἀκόμα
τ' ἀστέρι, τὸ χορτάρι, τὸ λουλουδί!

Καὶ ὅπως ἐσένα ἡ ζωγραφιά σου ψάλλει,
Ὅπως ἐσὺ τονίζεις μὲ τὸ χρῶμα,
Ἐγὼ νὰ ζωγραφίζω τὸ τραγοῦδι.

Ἀθήνησι, 1887.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Σ. ΜΑΤΣΙΕΙΣ

¹ Οὗτος εἶνε ὁ φίλος μου κ. Βελιανίτης.

Ο ΤΟΣΚΑΣ

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

«Oh! l'on devrait prendre la société par les quatre coins de la nappe et et tout jeter en l'air! Tout se casserait, c'est possible, mais au moins personne n'aurait rien, ce serait cela de gagné!»

V. Hugo.

I

Καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβησαν τὰ γεγονότα, ἀτινα θά σὰς διηγηθῶ, ὁ Τόσκας ἦτο ἡδὴ γέρον. Τέκνον τοῦ λαοῦ εἶχε γεννηθῆ εἰς ἀπόκεντρον τι χωρίον τῆς Πελοποννήσου, δούλης ἔτι, ἐκ γονέων πτωχῶν, ἀνατραφεὶς μὲ τὰς ἰδέας τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἀγνὸς ἐν πᾶσιν, κατὰ τὴν ἐθνικότητα, τὰ ἦθη, τὸ ἔνδυμα, τὴν γλῶσσαν, τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν ἐν γένει βίον. Οὐδέποτε ἔμαθε γράμματα, διότι τὰ φῶτα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου μόλις πρὸ ἐλίγων ἐτῶν εἶχον εἰσέλθει· μέχρι τοῦ πατρικοῦ τοῦ χωρίου, πτωχὸς δὲ ὢν εἶχε παιδιόθεν προσκολληθῆ εἰς τὸ ἄροτρον τοῦ Ἡσιόδου. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἣτις τὸν εὗρε δεκαπενταετῆ, ἠκολούθησε διὰ βοηθητικὰς ὑπηρεσίας ἑλληνικὸν τι στρατόπεδον, χωρὶς να ἐγείρη καὶ αὐτὸς κατόπιν ἀξιώσεις ἀγωνιστοῦ, ἀπικτιῶν προικοδοτήσεις ἐθνικῶν γαιῶν, γαλιόνια ὑποστρατήγου ἢ ἀξιωμα ὑπαπιστοῦ τοῦ βασιλέως.

Καὶ εἶχε μὲν μάθει βραδυτερον, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀπέκτησε Σύνταγμα καὶ ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὁ Τόσκας πλὴν τοῦ ἀνοικτοῦ ἀέρος, τοῦ ἐλευθεροῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς κύκλιφ ἀναπεπταμένης φύσεως, οὔτε ἐνόησε οὔτε ἐπεθύμει ἄλλην ἐλευθερίαν. Ὅταν δὲ μάλιστα ἐφθασε κάποτε εἰς τὰς ἀκοάς του, ἐκ διηγήσεων τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἀποσπασματάρχου κανονὸς μεταβατικοῦ, ὅτι ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς συνταγματικῆς ἰσότητος ἐδολοφρονεῖτο ὁ Καποδίστριας καὶ ἐξεθρονίζετο ὁ Ὄθων, καὶ

ἀλλήλοκτόνον οἱ ἐλευθεροὶ πολῖται ἢ ἐτσακίζοντο ἐ τὸ ξύλον ὑπὸ τῶν δημοσίων ὀργάνων χάριν τοῦ νόμου καὶ τῆς δημοσίας τάξεως, εἶχε σχηματίσει τόσφ συγκεχυμένην ἰδέαν περὶ τῆς θρυλουμένης αὐτῆς ἐλευθερίας, ὥστε τὴν ἐφανατάζετο ὡς τινα αἰμοχρηρὴ Ἐρινύον, ὁμοίαν πρὸς τὰ παραμύθια τῆς μάμμιης του, ἔτρεμε δὲ καὶ ἐσταυροκοπεῖτο καὶ ἠύχετο εἰς τὸν πανάγαθον Θεὸν νὰ μὴ ἀξιώθῃ ποτε νὰ συναντήσῃ αὐτὴν κατὰ πρόσωπον.

Ἦγνός ἐμως ὁ ἀγαθὸς τῶν ὁρέων κάτοικος, ὅτι ἦτο φεῦ! ἐκὼν ἄκων καὶ αὐτὸς ἐλευθερὸς συνταγματικὸς πολίτης, χρεωστὸν τὴν ψῆφόν του εἰς τὸν κομματάρχην τῆς περιφερείας καὶ τὴν βῆχιν του εἰς τοὺς χωροφύλακας, καὶ ὅτι ἐπομένως ὠρεῖλε καὶ αὐτὸς μίαν ἡμέραν νὰ γευθῆ τῶν καρπῶν καὶ νὰ ὑποστῆ τὰ ἀγκυλὰ τοῦ πολυθρυλήτου Συντάγματος.

Ἄλλὰ πρὸ τούτου ἔζη βίον φουσιώτατον, ὡς οἱ θάμνοι τῶν βουνῶν, ὅλον δὲ τὸ εἰδύλλιον τῆς εὐτυχίας του συνίστατο εἰς τὸν ἐκ κριθῆς ἢ ἀραβοσίτου ἄροτρον του, τὸ ἄροτρον του, τὸ μικρὸν του ποίμνιον, τὴν οἰλογέραν του, τὴν καλύδην του, τὴν σύζυγόν του καὶ τὴν ὑστερότερον κόρην του, ἐπιζήσασαν ἐξ ἄλλων τέκνων, δροσερὰν εἰκοσαετίδα καλλικηνή. Ἡ δὲ προσφιλεστέρα του κοινωνία ἦτο ὁ ἱερεὺς, ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ πάρεδρος τοῦ χωρίου.

Ὑπὸ τοιούτους ὄρους ἀμεριμνησίας καὶ ἀπλότητος, ὑπὸ τοὺς ὁποίους φιλοτεχνεῖτε σεῖς οἱ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι τῶν πόλεων τὰ θελητικώτερα φανταστικὰ εἰδύλλια περὶ τοῦ ἑλληνος ἀγρότου, θὰ νομιζήτε ἴσως καὶ τὸν Τόσκαν μακάριον καὶ θὰ τὸν ζηλεύητε πολλοί, ὅσοι βαρυνόμενοι τὸν θόρυβον καὶ τὸν κόρον τῆς πρωτευούσης, ἀποδημεῖτε ἐνίστα διὰ τῆς φαντασίας καὶ πλάττετε καὶ ποθεῖτε τὰ θέληγητρα τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς. Καὶ ὅμως ἀγνοεῖτε ὅποσοι ἀκάνθηι περιβάλλουσι καὶ αὐτὰ τὰ κρίνα τῶν βουνῶν καὶ ὅτι ὁ χωρικός ἐν Ἑλλάδι, ὁ συνταγματικὸς αὐτὸς Παρίας, ὁ ἀποτελῶν ἕνα τῶν κρίκων τῆς ἀλύσεως, ἦτις καλεῖται εἰνομουμένη ἑλληνικὴ πολιτεία, παρέχει μὲν ὕλην ἐμπνεύσεως εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς εἰδύλλιακοὺς μυθιστοριογράφους, ἀλλὰ παρέχει ἀφθονωτέραν τοιαύτην καὶ εἰς τοὺς χωροφύλακας, τοὺς εἰσπράκτορας, ἀποσπασματάρχας κτλ., οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ μαρτυρήσουν ὅτι

ή ποιήσεις απέχει πολύ τῆς πραγματικότητος. Καί πρὸς ἀπέδειξιν σὰς ἀνοίγῃς ὀλίγας σελίδας τοῦ βίου του. Ἐξ αὐτῶν θα μάθῃτε, ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ ἀγροτικοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἐκαίνη, ἣν σπουδάζετε ἐκ τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν ποιητικῶν περιγραφῶν, ἐντὸς τοῦ γραφείου σας, ἐπὶ τῶν ἀνακλίντρων τῶν μεγάλων σας, εἰς τὰς εὐρωπαϊκῆσιν αἰθούσας σας καὶ μαρμαρωστρώτους λεωφόρους σας, τὰς τερπνὰς πλατείας, τὰς τρυφιλὰς ἐπαύλεις καὶ τὰ ψυχαγωγικὰ θεωρεῖα τῆς Βουλῆς, ὅσαίς ὑποστηρίζεται φορολογικόν τι νομοσχέδιον τῆς κυβερνήσεως χάριν τῆς εὐτυχίας τοῦ λαοῦ.

II

Δὲν εἰξεύρω πῶσα ἀκριβῶς ἔτη εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς λαοσωτηρίου τελευταίας μεταβολῆς, ὅτε ὁ Τόσκας ἐθεωρεῖτο εἰς τῶν κολῶν οἰκοκυραίων τοῦ χωρίου του, διότι εἶχεν ἀποκτήσει, ἐκτὸς ἀγρῶν τινῶν, ἑβδομήκοντα αἰγοπρόβατα καὶ ἓνα ὄνον.

Ἡμέραν τινὰ ἀνεπαύστῃ ἐξηπλωμένον ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιάν μεγάλου πρῖνου καὶ καίζων τὴν φλογέραν του, ἐν ᾧ το ποιμνίον του ἐποτίζετο σκιρτῶν εἰς μινυρίζουσαν παρέμει διαιυγῆ πηγῆν, ὅτε εἶδεν αἶφνης ἐνώπιόν του τὸν δημόσιον εἰσπράκτορα μεθ' ἑνὸς ὑπενωμιωτάρχου καὶ τριῶν χωροφυλάκων.

Τὸν ἐχαιρέτισαν καὶ ἐστάθησαν. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Τόσκας, ἐγερθεὶς, ἐφρόντιζε νὰ τοὺς περιποιηθῇ, προσφέρων αὐτοῖς γάλα κωπόν, ὁ εἰσπράκτωρ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ δρ. 3, διότι, ὡς ἐβεβαίωτο, ὁ διοικητικὸς ταμίης τῆς Ἐπαρχίας εὗρεν αὐτὸν εἰς τὰ βιβλία του ὀφειλέτην τοῦ Δημοσίου διὰ λεπ. 80, φόρον τοῦ ὄνου του, ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ ἦτο καὶ ὁ ὀδικὸς, δημοτικὸς καὶ ἐπαρχιακός! Ὁ Τόσκας ὅμως, μὴ ἐννοῶν τὰ σανοχηρικὰ αὐτὰ τῶν δημοσίων ὀργάνων, τοῖς ἀπεκρίθη, ὅτι θὰ ἔχουν λῆθος, διότι τὸν φόρον τοῦ ὄνου τοῦ εἶχε πληρῶσαι πρὸ καιροῦ.

— Βρέ, τί κάθεσαι καὶ λῆς; ἐβρυχήθη ὁ εἰσπράκτωρ ἐντονωσ' ὁ ἄλλος ἐκείνος εἰσπράκτορας, ποῦ ἐπῆρε τὰ λεπτὰ, ἦτο κλέφταρος καὶ δὲν τὰ ἐμάσσε 'ς τὸ ταμεῖον καὶ πᾶνε χαμένα. Θὰ πληρώσης τόρα καὶ θὰ πηδήσης!

— Δυὸ φορτῆς;

— Καὶ τέσσεραίς! ὀγκᾶται εἰς τῶν χωροφυλάκων, συλλαμβάνων τὸν καλλίτερον τράγον τοῦ ποιμνίου καὶ ἐτοιμαζόμενος νὰ τὸν σφάζῃ.

— Μὴ παιδί μου, μὴ αὐτὸν! τὸν θέλω γιὰ κεσέμι, φωνάζει μετὰ στεναγμοῦ ὁ γέρον Τόσκας.

— Ἄ! ἔχουμε καὶ ἀντίστασι, καὶ δὲν ξέρεις, ὅτι ὑπάρχει καὶ νόμος! μυκᾶται ὁ ἄλλος σταυρωτῆς.

Καί, ἐν ᾧ ὁ συνάδελφος του σφάζει τὸν τράγον, αὐτὸς μετὰ τῶν λοιπῶν ἐφαρμόζει τὸν νόμον ἐπὶ τῆς βίαιας τοῦ Τόσκα, τὸν δαίρουν ἀνηλεῶς, ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, τὸν ἀφίνου ἐκτάδην μὲ δύο τραύματα χάριν τῆς δημοσίας τάξεως, καὶ φεύγου λαβόντες τὸ λάφυρον, τροπαιοῦχοι καὶ νικηταί, ἀντιστάσεως μὴ οὔσης, καὶ ἄδοντες:

«Τιμὴ καὶ νεκρὰ νὰ γραῖθ ὁ στρατιώτης ἔβρει!»

III

— Κάνε γρήγορα, Μαριώ μου, συγκύρισε τὸ σπίτι, γιὰτὶ ὁ ἥλιος νά! ἐδοσίλειψε καὶ ὅπου κι' ἂν ἦνε θάρθη ὁ πατέρας σου. Ἡ ὄρα τὸν καρτερεῖ.

Ἐλεγον ἀρελῆς γραῖα πρὸς σεμνήν, ὠραίαν καὶ δροσεράν, ὡς τὸ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων ἐκηγχάζον ὕδωρ, κόρην. Καὶ ἡ Μαριώ, ἀναδέσασα τοὺς μέγχις ὀσφύος μακροὺς καὶ μαύρους, ὡς ὁ ἔβενος, πλοκάμους τῆς, εὐπειθεστάτῃ εἰς τὴν φωνὴν τῆς μητρὸς, ἐτακτοποιεῖ τὸν οἰκίσκον, ἀναμένουσα τὸν πατέρα τῆς Τόσκα.

Ἄντ' αὐτοῦ ὅμως εἶδε περίφοδος τοὺς χωροφύλακας μετὰ τοῦ εἰσπράκτορος, οἵτινες εἶχον προπορευθῆ διὰ νὰ κἀμουνα κ ο ν ἀ κ ι εἰς τὴν οἰκίαν του. Τί σημαίνει κ ο ν ἀ κ ι χωροφυλάκων ἀπατεῖται! Δάντου φαντασία καὶ ἠρωϊσμὸς μάρτυρος διὰ νὰ ἐννοήσῃ κανεῖς. Μόνον ἡ λέξις δύναται νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν καὶ τοὺς διποδας καὶ τοὺς τετράποδας κατοίκους τῶν χωρίων τῆς Ἑλλάδος.

Ἐσφαξαν ἀμέσως δύο ὄρνιθας, ἔπιον καὶ ἔχυσαν οὐκ ὀλίγον οἶνον καὶ ἐζήτησαν ἄζυμιτῆν ἄρτον (μπυγάτσαν), διότι περὶ τοῦ λεηλατηθέντος τράγου τοῦ ποιμνίου ἐγένετο σκέψις νὰ προορισθῆ πρὸς πώλησιν! Ἐως οὗ ὅμως ψηθῶσιν αἱ ὄρνιθες, κατεγίνοντο νὰ συντάξουν κατὰ τοῦ Τόσκα ἔλθεσιν ἀντιστάσεως κατὰ τῶν δημοσίων ὀργάνων ἐν τῇ ἐνασχίσει: τῶν νομίμων αὐτῶν καθηκόντων. Ἐπεράνη τότε πρὸς σιγμῆν ἡ, εἰς τὴν ἐμφάνισιν τω ἀποκρυβεῖσα, ὠραία Μαριώ, μόλις δὲ τὴν εἶδεν ὁ ὑπενωμιωτάρ-

χης κατεβλήθη ἐκ τοῦ παρθένου καὶ ἀνθροῦ κάλλους της, καί, στρίβων ἡδυπαθῶς τὸν μύστακα, ἐζήτησε παρ' αὐτῆς ὕδωρ μετὰ φράσεως καθαρῶς στρατιωτικῆς, ἥτις ἠνάγκασε τὴν κόρην νὰ γίνῃ ἀφαντος. Ἄλλ' ἡ ἀφάνεια αὐτῆς παρώξυνε τὸ πάθος τῶν ἀρειμανίων, οἵτινες εἰς ἀποζημιώσιν ἤρξαντο καταστρέφοντες πᾶν ὅ, τι ἔβλεπον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Τόσκα. Ἡ γριὰ οἰκοδόμοισιν ἔβαλε γροθιάς φωνάς. Τὸ χωρίον ἀνεστατώθη· ἔφθασεν ὁ πάρεδρος ἐκ τοῦ ἀγροῦ του, ὁ ἱερεὺς καὶ ἄλλοι χωρικοὶ καί, ἐπειδὴ τὰ πράγματα ἐγίνοντο σοβαρώτερα, τὸ ἀπόσπασμα ἀπῆλθεν.

Οὕτως, ὅτε ὁ γέρον Τόσκα ἔφθασεν εἰς τὴν ἐστίαν του, κακῶς ἔχων, εὔρε τὰ πάντα γῆν Μαδιάμ. Εἰς τὴν θέαν του ἐρρηξεν ἔδυνηράς κρυγὰς ἢ οἰκογένειά του, τὸν περιποιήθησαν δὲ τῇ συνδρομῇ καὶ ἐνὸς πλανοδίου ἱατροῦ καὶ μετὰ πενθήμερον νοσηλαίαν ἀνέρωσεν.

Ὅσον καὶ ἂν ἦτο ὅμως ἀπλοῦς χωρικός, ὁ γέρον Τόσκας ἦτο δίκαιος καὶ φιλότιμος· εἰς ἄκρον καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνεγθῆ δωρεὰν τοιοῦτου εἴδους συνταγματικὰς ἐλευθερίας, τὰς ὁποίας ἤσθάνετο μὲν καλῶς ἐπὶ τῶν πλευρῶν του, δὲν ἠδύνατο ὅμως καὶ νὰ τὰς συμβιβάσῃ μετὰ τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς του.

Τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν θεϊαν λειτουργίαν συνήθροισεν ἔξωθι τοῦ χωρίου, τὸν ἱερέα, τὸν πάρεδρον, τὸν διδασκαλὸν καὶ ἄλλους γέροντας ἐκ τῶν ἐγχρίτων καὶ διαξेत्रαγώδησεν αὐτοῖς καὶ ἄλλιν τὰ δεινοπαθήματά του, ζητῶν τρόπον ἱκανοποιήσεως.

Ἄλλ' ὁ μὲν πολύπειρος καὶ συνετὸς λευίτης συνεβούλευσεν ἄφασιν ἀμαρτιῶν πρὸς ἀποφυγὴν χειρόνων ἐν τῷ μέλλοντι δεινῶν, ὁ δὲ πάρεδρος παρεκάλεσε νὰ μὴ τὸν ἀναμίξουν εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, διότι εἶχε πολλὰς σχέσεις μετὰ τῆς ταμιακῆς ὑπηρεσίας διὰ φόρους κτλ., οὗς ὄφειλον ἀλληλεγγύως αὐτὸς καὶ τὰ κτήνη του, τὰ μὴ δηλωθέντα, διότι αὐτὸς ἦτο πρὸ πολλοῦ δηλωμένος.

Ἐν τούτοις μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἐκράτησεν ἡ δικαία ἐπιρογὴ τοῦ Τόσκα καὶ προσεκλήθη ὁ ἱατρός διὰ νὰ κάμῃ ἐκθεσιν. Ἡ ἱατρικὴ αὕτη ἔκθεσις, ἀριστούργημα κλασικὸν εἰς τὸ εἶδος της, ἐπιστοποῖται αὐτὸς λέγει, ὅτι— «... εὔρε τὸν Τόσκαν κτηπιμένον ὄχι διὰ ροπάλου, ἀλλὰ τὸν ἔριψαν χαμὲ καὶ «τὸν ἐγονάτισαν ἐπάνω εἰς τὰ πλεβρά καὶ εἰς τὸ ἵπαρ εἰς τὸ ἀριστερόν μέρος καὶ τοῦ ἐπροσέβαλαν τρεῖς πλεβράς καὶ

ΕΛΙΖΑ ΣΚ. ΣΟΥΤΤΟΥ

«τὸ ἴπαρ καὶ δύο τραύματα περὶ κοντακίου ὅστε ἡ θεραπεία
«του εἶναι τριάκοντα ἡμερῶν καὶ ἔλα τῶν ἐννεμήκοντα.» Ὁ
ἰατρὸς ἐπληρώθη δρ. Ἔ διὰ τὴν ἔκθεσιν.

Μετὰ τοῦτο παρεκλήθη ὁ διδάσκαλος διὰ νὰ γράψῃ τὴν μή-
νυσιν, ἧς ἀντίγραφον δὲν ἠδυνήθην δυστυχῶς νὰ λάβω' ἔμαθον
δὲ μόνον, ὅτι ἐσημείωσεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ τὸ τραγικώτερον, ὅτι
αὐτὰ δὲν γίνονται οὔτε εἰς τὴν Νορβηγίαν!!

— ὦ λίθοι κεκράξατε! ὦ, ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη!
ὦ, νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέστη!.. Φτύστε, μωρέ, τὸ παιδί μου!..
ἠκούσθη αἴφνης συγκεχυμένη ἐπιφώνησις πολιτοῦ γέροντος.
Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ πατρὸς τοῦ διδασκάλου, ὅστις μετ' ἐνθουσια-
σμοῦ ἀπεθαύμαζε τὴν λογικότητα τοῦ υἱοῦ του, ἀναγινώσκοντος
τὴν μήνυσιν.

— Παράξενος εἶσαι, γεροσυμπέθερε, τῷ παρατηρεῖ πονηρὸς
τις ὁμηλίξ του. Τίνος θὰ μοιάσῃ;... τὸ μῆλο θὰ πέσῃ ἀποκά-
του ἀπὸ τὴν μηλιά!

IV

Λαβὼν τὴν ἔκθεσιν καὶ μήνυσιν, ἔτι δὲ καὶ συστατικὴν ἐπι-
στολὴν τοῦ παρέδρου πρὸς τὸν βουλευτὴν τῆς Ἐπαρχίας, ὁ
γέρον Τόσκας ἀνεχώρησε τὴν ἐπιούσαν διὰ τὴν πρωτεύουσαν
αὐτῆς, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὸν δήμαρχόν του στενὸν συγ-
γενῆ τοῦ εἰσπράκτορος τυγχάνοντα.

— Ποῦ θὰ μοῦ πᾶτε, παληρόσκυλα! ἔλεγε καθ' ἑαυτόν.
Ἐδῶ ἔχουμε ἀρχὰς καὶ νόμους! Νὰ ἴδῳ τὸν Ἐπαρχον καὶ τὸν
εἶδα! θὰ σᾶς ψήσω, θὰ σᾶς ξενυχιάσω, μπερμπάντιδες. ποῦ
ῤημάζετε τὸν κόσμον μὲ τῆς κλεψιαῖς καὶ τῆς ἀτιμίας σας!..

Τοιαῦτα μονολογῶν καθ' ὁδόν, ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου
ὡς ἤκουσε πρὸ πολλοῦ, ἐπεκράτει τάξις καὶ ἀσφάλεια ἐξαί-
ρετος.

Χάριν μικρῶν ἐξόδων εἶχε λάβει μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς πώλη-
σιν τρεῖς ὀκάδας βουτύρου. Ἄμα εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν εὗρεν
ἀγοραστὴν παντοπώλην τινὰ μεθ' οὗ τὸ συναφώνησεν· ἀλλ' ὁ
ἐπὶ τοῦ δημοτικοῦ φόρου τοῦ στατήρος, ζυγίσας αὐτό, εἶπεν,
ὅτι εἶνε τέσσαρες ὀκάδες καὶ ἐζήτησε τὸν ἀνάλογον φόρον.

— Τρεῖς ὀκάδες μοναχὰ εἶνε, παιδί μου! τῷ ἀπὴν-
τησεν ὁ ἀρχθὸς Τόσκας, ἀγνοῶν ὁ ἀτυχῆς ὅτι δὲν εἶνε φρό-

νιμον να επιμενη τις πάντοτε λέγων την ἀλήθειαν ἐντὸς τῶν πόλεων.

— Σοῦ σπάζω τὰ μούτρα, παληθόλαχε, ποῦ θὰ μὲ βγάλῃς καὶ ψεύτη! ἀποκρίνεται παραφύρως ὁ ζυγιστὴς προτεινῶν τὸν γρόνθον του καὶ ἀρπάζων ἀπὸ τῶν χειρῶν του τὸ βούτυρον.

Ὁ Τόσκακ καταφεύγει κραυγάζων εἰς τὸν παρέκει χάσκοντα ἀστυνόμον διὰ νὰ κάμῃ τὸ παράπονόν του, ἀλλ' ὁ ἀστυνόμος, φίλος πολιτικὸς τοῦ ζυγιστοῦ, τῷ στρέφει τὰ νῶτα. Εἰς τὰς φωνάς του κλητῆρ, παριστάμενος παρασύρει αὐτὸν καὶ τῷ λέγει, ἐπισείων ῥόπαλον, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν «ἰσχύς τοῦ Νόμου:»

— Ποῦ βρίσκεσαι, βρέ; Ἔτσι μιλοῦν στὸν κύρ-ἀστυνόμον; Ἄρε χάσου!

Ἀπωτέρω ἐδημάτιζεν ἡ ρεδιγκόνα τοῦ κ. ἐπάρχου μετὰ τραγικῆς σοβαρότητος. Οὗτος ἀκούσας τὰ διατρέχοντα, ἐστράφη νοθεύων καὶ προσέθηκε μετ' ἀηδίας ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον

— Αἰωνίως τοιοῦτοι εἶνε αὐτοὶ οἱ χωρικοὶ. Χαλοῦν τὸν κόσμον διὰ τὸ τίποτε! καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ κ. Ἐπάρχου στραφέισα ἐντὸς τῶν δύο ὑψηλῶν φρικτῶν ἐκινήθη μετὰ τῶν ποδῶν καὶ τῆς κοιλίας του ἀντιθέτως μακρὰν τῆς σκηνῆς.

Ὁ Τόσκακ δὲν εὗρεκα διέξοδον. Ὁ ἀγοραστὴς τοῦ βουτύρου παντοπώλης τῷ συμβουλεύει νὰ δώσῃ τόπον τῆ ὀργῆ, νὰ πληρώσῃ φέρον τεσσάρων οὐκάδων, νὰ ζυγίσουν δὲ τὸ βούτυρον εἰς τὸ παντοπωλεῖόν του, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἀλλ' ὁ παντοπώλης, ἐξύγιος σιωπηλῶς τὸ βούτυρον, καὶ ἀφοῦ τὸ ἔχυσεν εἰς τὸν πίθον του ἰσχυρίσθη ὅτι ἦτο οὐκάδες ὄχι 4 ὡς ἤξιον ὁ ζυγιστὴς, ὄχι 3 ὡς διατεινέτο ὁ Τόσκακ, ἀλλὰ μόνον 2 καὶ δρ. 250!

— Ἀθὼς ἔκαμες, εὐλογημένε! τῷ παρατηρεῖ ὁ Τόσκακ.

— Ἄ!, γέρο κουμπάρε, μὲ συμπαθῆς καὶ λιγώτερα τὰ λόγια σου! ἀποκρίνεται ἐντόνως ὁ παντοπώλης. Ἐγὼ τὴν ὑπέληψίν μου δὲν τὴν ἀλλάζω μὲ ὅλον τὸν κόσμον καὶ ὄχι μὲ 150 δράμια βουτύρον!

Ὁ Τόσκακ ἐζαλίσθη. Ὁλίγον καὶ θὰ ἐκινδύνευε νὰ παραφρονήσῃ. Δὲν ἠδύνατο νὰ συμβιάσῃ ἐν τῇ συνειδήσει του πῶς ἦτο δυνατόν κανεὶς νὰ κλέπτῃ συγχρόνως καὶ νὰ διεκδικῆ καὶ τὸ ἀκέραιον τῆς φιλοτιμίας του ἀπὸ τὸν κλεπτόμενον. Ἐν τοῦ-

τοῖς ὁ παντοπώλης τῷ ἐπλήρωσεν εἰς δίλεπτα τὸ βούτυρον διὰ νὰ κερδήσῃ 10—15 τοῖς % ἐπὶ τοῦ τιμημάτος.

Ἀλλὰ πολὺ εὐκόλως ἐλησμώνησε τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο καθόσον εἶχε νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς σοβαρᾶς υποθέσεως, δι' ἣν ἤλθεν εἰς τὴν πόλιν. Καὶ διὰ ἀνεξήτησε φίλον του, ἔμπορον. ὅστις ἀφοῦ ἤκουσε τὴν ἱστορίαν ὅλην, τῷ συνέστησε νὰ ζητήσῃ θεραπείαν τοῦ κακοῦ διοικητικῶς.

Ὁ Τόσκακ λοιπὸν μετέβη εἰς τὴν ὑπομοίραρχίαν ἀλλ' ὁ ὑπομοίραρχος ἀνὴρ κλωστομύσταξ καὶ ἀρειμάνιος, διότι ἄλλοτε ποτὲ εἶχεν εὐδοκίμησῃ καὶ ὡς χασάπης, ἀκούσας, ὅτι ἔχει παράπονα κατὰ τῶν χωροφυλάκων του, ἠρκέσθη νὰ τὸν κρημνίσῃ τῆς κλίμακος δι' ἐνὸς στρατιωτικοῦ λακτισμάτος, ἐνῶ ἠδύνατο κάλλιστα, ἂν ἦτο εἰς τοὺς οἴστρους του, νὰ τὸν ξεθεώσῃ ῥωμαντικώτερον.

Μετέβη εἶτα εἰς τὸν ταμίαν, τὸν ἔφορον καὶ ἐπαρχον, ὡς ἀπὸ τοῦ Ἄγνα εἰς τὸν Καϊάραν περιφερόμενος ὁ ἀπλοϊκὸς γέρον ἄλλ' οὐδὲν κατώρθωσεν. Ἐντύπωσιν καὶ ἀμηχανίαν ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν, ὅτι ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ τῆς ἐξουσίας ἐκύτταζον αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας καὶ τῷ ἔλεγον, ὅτι δὲν ἔχουν καιρὸν νὰ τὸν ἀκούσουν. Ὁ κλητῆρ τοῦ ἐπαρχεῖου, εὐφυῆς ἄνθρωπος, εὐηρεστήθη νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν του ταύτην, πληροφορήσας αὐτὸν, ὅτι ὅστις θέλει νὰ κάμῃ τὴν δουλειὰ του, δὲν πηγαίνει εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ ἄδεια τὰ χεῖριά! Ὁ Τόσκακ ἐπέισθη, καὶ εἰς ἔνδειξιν ἔσπευσε ν' ἀγοράσῃ τρία ζεύγη κοτόπουλα καὶ ἐκόμισεν ἀνά ἓν εἰς ἕκαστον. Αἱ ἀρχαὶ τότε τῷ παρέσχον ἀκρόασιν ἀλλ' ὁ μὲν ἔφορος τῷ εἶπεν, ὅτι αὐτὴ εἶνε δουλειὰ τοῦ ταμίου, ὁ ταμίης, ὅτι εἶχε τὰ σχετικὰ χαρτὰ ὁ εἰσπράκτωρ καὶ ὁ ἐπαρχος, ὅτι πρέπει νὰ κάμῃ μίαν ἀναφορὰν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον νὰ φροντίσουν δὲ καὶ οἱ βουλευταὶ, οἱ ὅποιοι ἐν ἀνάγκῃ νὰ φέρον τὸ ζήτημα εἰς τὴν Βουλὴν, καὶ . . . νὰ μείνῃ ἡσυχος.

Ὁ Τόσκακ προσέφυγε καὶ εἰς τὸν βουλευτὴν, εἰς ὃν εἶχε συστηθῆ ὑπὸ τοῦ παρέδρου τοῦ χωρίου καὶ τῷ ἐνεχείρισε τὴν συστατικὴν.

Ἀλλ' ὁ βουλευτὴς, καίπερ ὑπουργικὸς, ἀλλ' ἴσως διότι δὲν ἐπιπρίαζον ἐκλογαί, χωρὶς νὰ τὴν ἀναγνώσῃ, τῷ εἶπεν, ὅτι δὲν εἶνε φίλος τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ὑπομῆν δὲ ἕως οὗ ἔλθουν

εἰς τὰ πράγματα οἱ φίλοι του καὶ τότε θὰ τοὺς παύσῃ ὅλους καὶ ἔπαρχον καὶ ταμίαν καὶ ἔφορον καὶ ἀστυνόμον καὶ εἰσπράκτορα καὶ θὰ ξηλώσῃ τὰ γαλόνια τοῦ ὑπομειράρχου καὶ τῶν χωροφυλάκων.

Εἶχε δώσει ὁ ἥλιος, ὅτε ὁ Τόσκας μετὰ τὰς ἐπανειλημμένας αὐτὰς ἀτυχίας ἀνεζήτησε δικαστικὸν τινα κλητῆρα, μεθ' οὗ πολλάκις μεταδύνας εἰς τὸ χωρίον του χάριν ὑπηρεσίας του, εἶχε καλῶς σχετισθῆ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου ἐσκέφθη νὰ καταλύσῃ τὴν νύκτα.

Ὁ κλητῆρ εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φίλου του Τόσκα ἔδειξεν ἐνδιαφέρον ἔντακτον καὶ μεγάλην χαρὰν, ἥτις ἐνέπνευσεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα. Φυσικῶς δὲ τῷ λόγῳ ὁ Τόσκας διηγῆθη αὐτῷ τὰς περιπετείας του. Ὁ κλητῆρ, ἀκούσας τὰ πάντα μετὰ πολλῆς σοβαρότητος, παρέστησεν αὐτῷ, ὅτι τὸ μόνον μέσον ἱκανοποιήσεως του ἦν ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ δικαστήρια. Ἰδὼν δὲ τὴν μὴνυσιν καὶ ἱατρικὴν ἔκθεσιν εἶπεν ὅτι αὐτὰ εἶνε ἀκυροὶ καὶ ὅτι πρέπει νὰ γίνουσι ἄλλα. Προσέφυγον εἰς ἱατρὸν, ὅστις συνέταξε νέαν ἔκθεσιν, δι' ἣν ἐπληρώθη δραχμὰς τέσσαρας, καὶ εἰς δικολάβον διὰ τὴν μὴνυσιν, δι' ἣν ἐπλήρωσαν δραχμὰς πέντε. Ὁ κλητῆρ ἀνέλαβε νὰ ἐγγειρίσῃ τὴν μὴνυσιν τῷ εἰρηνοδίκῃ καὶ διεθεδαίωσε τὸν Τόσκαν, ὅτι ἐντὸς δύο τῶν πολὺ ἐβδομάδων θὰ εἰσαχθῆ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ δικαστήριον, ὁ δὲ Τόσκας ἐρησυχάσας πλέον, ἀνεχώρησε τὴν ἐπιούσαν διὰ τὸ χωρίον του, ὅπου κατόπιν πολλὰ ἐθυσίασε, φιλοξενῶν ἐκάστοτε τὸν φίλον του κλητῆρα, δι' ἣν παρέσχεν αὐτῷ συνδρομὴν.

Λέγεται, ὅτι Φρειδερίκος ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας, ἠγάπησε κτηματικὴν τινα περιφέρειαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπῆρχεν ἀνεμόμυλος ἀνήκων εἰς τινα χωρικόν. Ὁ βασιλεὺς, θέλων νὰ μὴ ὑπάρχῃ ξένη ἰδιοκτησία ἐντὸς τοῦ κτήματός του, ἐζήτησε ν' ἀγοράσῃ τὸν ἀνεμόμυλον τοῦ χωρικοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἤρνεϊτο νὰ τὸν πωλήσῃ, ὁ βασιλεὺς τὸν ἠπειλήσεν, ὅτι θὰ λάθῃ αὐτὸν διὰ τῆς βίας· τότε ὁμως ὁ χωρικός, στρέψας τὸ βλέμμα πρὸς τὴν παρακειμένην πόλιν, εἶπε τῷ βασιλεῖ: «Ἐν ὄσῳ εἰς τὴν Πόσδαμ, ὑπάρχουν δικαστήρια, δὲν θὰ δυνήθῃς νὰ μοῦ πάρῃς τὸν ἀνεμόμυλον μου!» Ὡς ὁ χωρικός τῆς Πόσδαμ, καὶ ὁ Τόσκας εἶχαν ἀπερίοριστον ὑπόληψιν καὶ πίστιν εἰς τὴν

δικαιοσύνην τῆς πατρίδος του, ὥσως διότι οὐδέποτε μέχρι τοῦδε συνέπεσε νὰ ἴδῃ θύραν οἰουδῆποτε Ἑλληνικοῦ δικαστηρίου οὔτε πολιτικοῦ οὔτε ποινικοῦ.

V

Παρήλθον ἕκτοτε δύο-τρεῖς μῆνες ἐν γαλήνῃ καὶ οὐδεμία ἐφάνη οὐδὲ ἠκούσθη ἐνέργεια τῆς δικαιοσύνης. Ἐνθὺ δὲ ὁ Τόσκας ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἐβαρυνόμην, μὲ τῶν ἡμερῶν βλέπει εἰς τὸ χωρίον του δικαστικὸν κλητῆρα, ὅστις τῷ ἐπιδίδει κλησιν, δι' ἣς ἐκαλεῖτο νὰ ἐμφανισθῆ ἐνώπιον τοῦ Ἀνακριτοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Νομοῦ...

Ὁ Τόσκας ἐμπλεως χαρὰς ὕψωσε τὰ ὄμματα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ σταυροκοπούμενος:

—Δόξα σοι ὁ Θεός, ἀνεκράχυσσε συγκρατημένως. Τὸ δικαίον δὲν χάνεται ἐς αὐτὸν τὸν κόσμον!

Ἐβεξίωθη τὸν κλητῆρα, ὃν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐθεώρει ὡς τὸν δάκτυλον τῆς θεῆς Προνοίας καὶ τῷ προσέφερον ἄφθονον πρόγευμα ἐξ ὠν, γάλακτος, τυροῦ, ὀλίγον δὲ ἔλειψε μάλιστα, παρασυρόμενος ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, νὰ σφάξῃ καὶ ἕνα μικρὸν ἀμύδον ἀρτιγέννητον χάριν τοῦ φιλοξενουμένου.

Ὁ κλητῆρ, ὅστις δὲν εἶχε λόγους νὰ δυσαρεστηθῆ ἐκ τοῦ ξεχειλίζοντος ἐκείνου ἐνθουσιασμοῦ τοῦ Τόσκα, τοῦναντίον μάλιστα εἶχε λόγους νὰ μείνῃ καὶ αὐτὸς ἐπίσης κατενθουσιασμένος, ἀφοῦ ἔφαγε καλὰ καὶ ἐπιε καλλίτερα, ἐθώπευσε τὴν στρογγυλωθεῖσαν γαστέρα του, ἔστριψεν ἐν στιγμῶν καὶ ζῦων τοὺς ὀδόντας διὰ προχείρου ὀδοντογλυφίδος, ἐθεώρησε δίκαιον νὰ διαφωτίσῃ τὸν γέροντα περὶ τίνος πρόκειται.

—Ἐεῦρετε ὁμως, πατέρα μου, ὅτι παρεξήγησας τὸ πρᾶγμα. Ἡ κλησις αὕτη εἶναι διὰ νὰ παρουσιασθῆς ἐς τὸν ἀνακριτὴ διὰ τὴν καταγγελίαν ποῦ σοῦ ἔκαμαν οἱ χωροφύλακες ἐπὶ ἀντιτάσει κατὰ τῆς ἐξουσίας.

Ὁ Τόσκας ἀπελιθώθη. Παρ' ὀλίγον δὲ νὰ μείνῃ κεραυνόπληκτος ὅταν ἐρωτήσας περὶ τῆς ἰδικῆς του μὴνύσεως, ἔμαθε παρὰ τοῦ κλητῆρος, ὅτι τὰ χαρτιά του θὰ ἐπληρώθησαν στὸ εἰρηνοδικεῖον, χωρὶς νὰ ἐνεργηθῆ τίποτε, διότι—συνεπαίρανεν ὁ κλητῆρ—ὁ Τόσκας παρέλειψε νὰ περὶπιοθῆ καὶ τὸν κύριον εἰρηνοδίκην.

Προδῆλω; ἐξετροχιάζετο ἡ ὑπόθεσις σοβαρῶς εἰς βάρος τοῦ δουτυχοῦς Τόσκα, διό καὶ συνεβουλευθῆ παλίν τοὺς ἐγκρίτους τῆς κοινότητος· μετὰ κοινήν δὲ σύσκεψιν ἀπερασίθη νὰ μεταβῆ πάραυτα εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ καὶ ἐμφανισθῆ εἰς τὸν Ἀνακριτὴν, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς βιαιᾶς προσαγωγῆς, ἀφοῦ ὁμοῦ συνεννοηθῆ μετὰ τινος μεγάλου ἐκεῖ δικηγόρου, πρὸς ὃν εἰς κουμπάρου του τῷ ἔδωκε συστατικὴν.

Κατήλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας πεζοπορῶν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν τοῦ νομοῦ δι' ἀμαξίας, δι' ἣν ἐπιλήρωσεν ἀγώγιον δραχμὴν μίαν, εἰ καὶ εἶχε συμφωνήσει λεπτὰ πενήκοντα, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν πῆραν του, ἣν τοῦ ἤρπασεν ὁ ἀμαξηλάτης, ὡς ἐνέχυρον τῆς διπλοσυσταθείσης παρ' ἐλιπίδα ἀπαιτήσεώς του.

Μόλις εἰσηλθεν ὁ Τόσκας εἰς τὴν πόλιν, ἀνεγνωρίσθη ὑφ' ἑνὸς βιομηχάνου φίλου του, ὅστις ἦτο μέλος μυστικῆς τινος ἑταιρίας δικηγορικῶν πρακτόρων.

Ὁ Τόσκας παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸν δικηγόρον, πρὸς ὃν εἶχε τὴν συστατικὴν. Ἀλλ' ὁ βιομηχάνος τῷ ἐξήγγισε ρητορικώτατα καὶ δι' ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων, ὅτι διὰ τῆς συναντήσεώς του ἐσώθη, ὡς ἐκ θαύματος, διότι αὐτὸς γνωρίζει δικηγόρον, ὅστις τὰ ἔχει καλὰ μὲν τὸν Εἰσαγγελέα, Ἀνακριτὴν, Πρόεδρον καὶ Δικαστάς, ἀναλαμβάνει δὲ τὴν ὑπόθεσιν μὲ πενήκοντα μόνον φράγκα. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ Τόσκας ἐπέμεινε νὰ ἴδῃ τὸν συστηθέντα δικηγόρον, ὁ φίλος του λαμβάνει τὴν ἐπιστολήν καὶ τὸν ὀδηγεῖ εἰς ἐκεῖνον δῆθεν, πράγματι ὁμοῦ εἰς ἄλλον, τὸν φίλον του. Ὁ πράκτωρ προσφωνεῖ τὸν δικηγόρον, ὃν ὁ Τόσκας δὲν ἐγνωρίζεν ἔξ ὕψεως, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ συστηθέντος, ὁ δικηγόρος τοὺς υποδέχεται φιλοφρόνως, ἀναγινώσκει τὴν συστατικὴν, ἀκούει σύντομα τὴν ἱστορίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀνοίγει τὸν μ. ε γ ἄ λ ο ν ν ὁ μ ο ν (ἐν λεξικὸν τοῦ Γαζῆ), συναρροῦται, σκέπτεται, συγχοινεῖ τὴν κεφαλήν ἐν ἀμχανίᾳ καὶ λέγει μετὰ μελαγχολικωτάτης σοβαρότητος.

— Πάρα πολὺ σπουδαία εἶνε αὕτη ἡ ὑπόθεσις. Δέκα χρόνια φυλακὴ σὲ περιμένει, καμμένη γέρο!

Ὁ Τόσκας ὠχρία καὶ ἐρρίγει. Ὁ δικηγόρος ἐξηκολούθησε·

— Καὶ νὰ ἴδοῦμε, πῶς θὰ τὰ οἰκονομήσωμεν. Ἐὰ φροντίσω,

θὰ τρέξω, θὰ φωγάξω, θὰ χαλάσω κόσμον! Ἐὰ πέσω εἰς τὰ πόδια τοῦ Εἰσαγγελέως, θὰ σχίσω τὰ ρούχά μου εἰς τὸν Πρόεδρον... Ὁ, πολὺ σοβαρὰ πράγματα σοῦ ἐσκάρωσαν οἱ σταυρωτῆδες!...

— Μὰ ἐγώ, παιδί μου, δὲν ἔκανα τίποτα, δὲν φταίω. Εἶνε ψεύματα αὐτά, ποῦ μοῦ ρίχνουν στὴ ράχη! Ἐγὼ ἔχω δίκαιον λέγει περιδείης ὁ Τόσκας.

— Καὶ τί σὲ ὠφελεῖ, χριστιανέ μου, νὰ ἔχῃς δίκαιον; Τὸ ζήτημα εἶνε νὰ τὸ εὔρησ! ἀποκρίνεται ὁ δικηγόρος.

— Ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ στὰ χέρια σας, κύριε δικηγόρε! διακόπτει συγκεκλιμένος ὁ μυστικὸς πράκτωρ. Νὰ τὸν σώσητε τὸν κακόμοιρον. Εἶνε φίλος μου παλαιός. Δὲν φταίει ὁ ἄνθρωπος. Ἐὰ πληρωθῆτε τοὺς κόπους σας καλὰ.

— Ὅσον γι' αὐτὸ, βέβαια! ὑπέλαθεν ὁ δικηγόρος. Ἄ!... πρέπει νὰ κάμουμε καὶ ἐμεῖς μῆνυσιν.

— Καὶ πολιτικὴν ἀγωγὴν! προσθέτει ὁ πράκτωρ. Νὰ ζητήσωμεν ἀποζημιώσιν καὶ ἱκανοποίησιν πέντε χιλιάδων δραχμῶν τοῦλάχιστον! νὰ τοὺς σπάρσωμεν τὰ κόκαλα!

— Καὶ δέκα! εἶπεν ὁ δικηγόρος, ὑπερθεματίζων.

Ὁ Τόσκας ἤρξατο ἀναλαμβάνων θάρρος καὶ ζῶην.

Ὁ δικηγόρος τότε, ἀπαριθμήσας τὰς πολλὰς καὶ σοβαρὰς ἐργασίας, ἃς ἤθελε κάμει, ἐξήγγισε νὰ πληρωθῆ δι' αὐτὰς δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι.

— Σὺν πάρα πολλὰ! εἶπεν ὁ Τόσκας, στεναζῶν, καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω μαζὶ μου παρὰ μόνον 40 δραχμὰς.

— Ὁ φίλος θέλει καὶ τὸν λύκον χορτάτον καὶ τὴν προδατῖναν ἀκέριχα! ἐπιθύρησε μειδιῶν ὁ δικηγόρος πρὸς τὸν πράκτορα. Δωρεὰν θέλει νὰ γλυτώσῃ δέκα χρόνια φυλακὴν καὶ νὰ πάρῃ δέκα χιλιάδας δραχμὰς.

— Νὰ παραβλέψῃτε κατὶ! τῷ ἀπεκρίθη ὁ πράκτωρ μετ' ἤθους ἱκετευτικοῦ. Ἐὰ τὸν ἔχετε καὶ τακτικὸν πελάτην καὶ θὰ σὰς φέρῃ πολλὰς ὑποθέσεις. Σὰς παρακαλῶ καὶ πρὸς χάριν μου νὰ δεχθῆτε ἑκατὸν δραχμὰς μόνον.

— Χμ! Χμ! Σκύβαλα τὴν ἐκάμαμε τὴν δικηγορίαν! ἔτον-θόρυσεν ὁ δικηγόρος, ἀνυψῶν τὰς ἄφρῆς ἀθύμως.

— Ὅσῳ δὲ γιὰ χρήματα, ἔχω ἐγὼ γιὰ σένα! προσέθηκεν ὁ πράκτωρ στραφεὶς πρὸς τὸν Τόσκαν.

Ἐκὼν ἄκων παρεσύρθη ὁ Τόσκακς καὶ συνεφώνησαν. Μετέβη μετὰ τοῦ πράκτορος εἰς συμβολαιογραφεῖον καὶ συντάξαζαν συμβόλαιον, δι' οὗ ὠμολόγηε, ὅτι ἐδανείσθη δραχμὰς ἑκατόν, μετὰ τούτου δραχμῶν δεκαπέντε κατὰ μῆνα, ἀντὶ νὰ γραφῆ κατ' ἔτος ὡς ἐξηγήθησαν. Τὸ μικρὸν αὐτὸ λάθος ἦτο τοῦ συμβολαιογράφου, ὅστις, κατὰ περιεργὸν σύμπτωσιν ἐνοχληθεὶς ὑπὸ ἰσχυρὸν βρῆα καθ' ἣν στιγμὴν ἀναγινώσκων τὸ συμβόλαιον πρὸς ὑπογραφήν ἐφθασεν εἰς τὴν περικοπὴν αὐτὴν, δὲν ἠκούσθη εὐκρινῶς οὕτε ὑπὸ τοῦ Τόσκα οὕτε ὑπὸ τῶν μαρτύρων. Ἐπανήλθον εἶτα εἰς τὸν δικηγόρον, ὅστις ἔλαβε σημεῖώσεις περὶ τῆς υποθέσεως.

— Τὴν μῆνυσιν, γρήγορα τὴν μῆνυσιν! τῷ εἶπεν ὁ πράκτωρ.

— Πλημμέλημα νὰ τὴν κάμωμεν ἢ κακούργημα;

— Κακούργημα καὶ γὰρ διὰ βίου δεσμὰ καὶ γὰρ καρμυγὰν ἀκόμη! ἀπεκρίθη ἐν ἐξάψει ὁ πράκτωρ.

— Ἄ, ἄ, ἄ!... εἶπεν ὁ δικηγόρος, ἐν ᾧ ὁ Τόσκακς παρετήρει ἡλιθίως, μὴ δυνάμενος νὰ συναρμολογήσῃ καὶ κατανοήσῃ ὅσα ἐδλεπε καὶ ἤκουεν.

Ὁ δικηγόρος ἔλαβε κιτρίνην, χρυσοῦν κατὰ τὸν πράκτορα, γραφίδα καὶ συντάξαε τὴν μῆνυσιν, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ ἐγείρῃ ἐν καιρῷ καὶ πολιτικὴν ἀγωγὴν! Εἶπε δὲ τῷ πελάτῃ του νὰ ἐπανέλθῃ τὴν δεῖλῃν διὰ νὰ μεταβῶσι μαζὴ εἰς τὴν Εἰσαγγελίαν πρὸς ἐγχείρισιν.

Τότε ὁ εὐσπλαγχνὸς πράκτωρ ἐσκέφθη καλὸν νὰ γίνῃ καὶ μία ἀναφορὰ εἰς τὸν νομάρχην, ἣν, ὡς πρόσθετον ἐργασίαν, συγκατετέθη ὁ δικηγόρος νὰ συντάξῃ ἐφ' ὑποσχέσει ἐνὸς λαγῶυ. Ἄλλ' ἡ ἀναφορὰ αὕτη ἔσχεν οἰκτροτέραν τύχην, διότι ὁ Τόσκακς, τετράκις μεταβάς εἰς τὴν νομαρχίαν, δὲν ἤδυνήθη νὰ ἴδῃ τὸν νομάρχην τὴν δὲ τετάρτην φορὰν τὸν παρουσίασαν εἰς ὑπάλληλον τῆς νομαρχίας, ὡς εἰς τὸν Νομάρχην, ὅστις, ἀκροῦόμενος καὶ διαβεβαίων, ὅτι θὰ τὸν ἱκανοποιήσῃ, ἀπησχόλησεν αὐτὸν τόσον, ὅσον ἤρκει εἰς δύο ἄλλους γραφεῖς νὰ κολησῶσιν ἐπὶ τῆς κάπας του εἴκοσι περίπου κεραλάς τσίρων. Ὁ Τόσκακς ἐξῆλθεν ἀνύποπτος εἰς τὴν ὁδόν, οἱ δὲ ἀγυρίαιδες τὸν ἐξέλαβον ὡς τρελλόν, καὶ τὸν παρηκολούθησαν ἀλλοῦζοντες, ἕως οὗ, δικαίως ἀγανακτήσας, ἤγειρε τὴν βρόδον ἀπειλῶν νὰ κτυπήσῃ, ὅτε ὁμῶς συνελήθη ὑφ' ἐνὸς ἀστυνομικοῦ

κλητῆρος καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ κρατητήριον, ὅπου μετὰ τρίωρον περίπου μαρτυρολόγιον, δυνάμενος νὰ ἀνοίξῃ μίαν θέσιν εἰς τὸν παρᾶδεισον καὶ ἄλλην μίαν εἰς τὸ ἐαρτολόγιον τοῦ Καζαμίκα, ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν μὲ ἀρκετὰ ἀνεξαλείπτους ἐντυπώσεις ἐπὶ τῆς μνήμης καὶ τῶν πλευρῶν του.

Τὴν δεῖλῃν μετέβη μετὰ τοῦ δικηγόρου εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Εἰσαγγελίας. Ὁ δικηγόρος τὸν ἀφῆκεν εἰς τὸν προθάλαμον διὰ νὰ ὁμιλήσῃ μόνος τῷ εἰσαγγελεῖ, παρ' οὗ ὁμῶς ἐξήτησε πληροφορίας δι' ἄλλην ὑπόθεσιν του, ἐξελθὼν δὲ ἐβεβαίωσε τὸν πελάτην του, ὅτι ἡ δουλειὰ θὰ ἐνεργηθῆ δραστηρίως καὶ ἐδηγῆσας αὐτὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ γραφείου τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων διὰ νὰ ἐγχειρίσῃ τὴν μῆνυσιν ἀπῆλθεν. Ὁ Τόσκακς εἰσῆλθεν, ἐγχειράσθη δὲ μίαν ὀλόκληρον ὥρα, ἕως οὗ ὁ ἀρμόδιος ὑπάλληλος ἀναγνώσῃ τὴν εφημερίδα καὶ εὐχερευθῆ νὰ παραλάβῃ τὴν μῆνυσιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐξησφάλισεν εἰς τὸν ὑπὸ τὴν τράπεζαν κάλαθον.

Ἰπελείπετο ὁ ἀνακριτὴς, δι' ἃν ἀνησυχεῖ πολὺ ὁ γέρον Τόσκακς. Παρῆλθεν ὁμῶς ἑβδομάς ὀλόκληρος, καθ' ἣν ἐπάσχε καὶ ἐμαστιζέτο πολυειδῶς ἐν μέσῳ τῆς ἀνεπτυγμένης κοινωνίας, ἕως οὗ κατορθώσῃ νὰ ἴδῃ τὸν κ. ἀνακριτὴν. Μετέβη ἀμέσως εἰς τὸ ἀνακριτικὸν γραφεῖον, ἀλλ' ἔμειθεν ἐκεῖ, ὅτι ὁ ἀνακριτὴς ἐργάζεται κατ' οἶκον. Ἐπρεξεν ἐκεῖ τὴν ἐπιούσαν, ἀλλὰ τῷ εἶπεν, ὅτι κοιμᾶται. Ἐπανήλθεν, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἐκεῖ. Ἐπιστρέφει τὴν μεσημβρίαν, ἀλλ' ἔπρωγεν. Πηγαίνει τὴν δεῖλῃν, ἀλλ' ὁ κ. ἀνακριτὴς εἶχεν ἐξέλθει εἰς περίπατον. Ἐπανέρχεται τὴν ἐπαύριον, ἀλλὰ δὲν εἰχεκαίρον ὁ κ. ἀνακριτὴς. Ἦτο πολὺ ἀβροδίαιτος ὁ κ. ἀνακριτὴς, νέος δὲ, ὀνειροπόλος καὶ ἀνευ οἰκογενείας, ὥστε δὲν ἦτον εὐκόλον νὰ εὕρῃ καιρὸν ἕνας γέρον Τόσκακς νὰ τὸν ἀπασχολήσῃ. Ἐπὶ τέλους, ἀπαυδῆσας ἀπεφάσισεν ἡμέραν τινα νὰ μεταβῆ εἰς τὴν οἰκίαν του ἀπὸ τῆς μεσημβρίας καὶ τὸν ἀναμένῃ, ἕως οὗ ἐξυπνήσῃ, διότι ἦτον ἀδύνατον νὰ θυσιάσῃ τὸν μεσημβρινὸν ὕπνον του ὁ κύριος ἀνακριτὴς δι' οἰανδήποτε ὑπόθεσιν. Ἐκάθησε λοιπὸν εἰς τὸ μαγειρεῖον μετὰ τοῦ ὑπηρετοῦ, ὅστις, ἕως οὐ λάβῃ τὸν κόπον καὶ ἐξυπνήσῃ ὁ κ. ἀνακριτὴς, ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς τὸν Τόσκακ τὸ πλύσιμον τῶν πιάτων, τὸ σάρωμα τῆς κουζίνας καὶ ὅτι ἄλλο πρόχειρον ἔργον...

Ἐσήμανεν ἡ 4 μ. μ. ὄρα καὶ βαθεῖα ἀκόμη σιγῇ ἐπεκρά-
τει εἰς τὸν θάλαμον τοῦ κυρίου ἀνακριτοῦ. Μετ' ὀλίγον δὲ
ἠκούσθησαν γλυκεῖς τόνοι κιθάρας, καὶ ἀσματίου, ὅπερ ἦτο τῷ
καιρῷ ἐκείνῳ τοῦ συρμού.

Νὰ μὴ πιστεύης ἔρωτα,
Π' ὀρίζονται ἢ παρθένοι·
Ἢ θλίψις μόνον μένει
Καὶ ὄνειρα πικρά.
Τρέλλα, ἡ καρδίᾳ νὰ χάνεται!
Γι' αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια,
Νὰ γίνεται κομμάτι
Γιὰ μὰτις γαλανὰ!

Ἦτον ὁ ἀνακριτὴς, ὅστις μετὰ τὸν ὕπνον του ἐρρέμδαζεν εἰς
τὰς νεανικὰς καὶ τρυφερὰς ἀναμνήσεις του, ἀναγινούς σελίδας
τινὰς τοῦ ὑπὸ τὰς φιλοῦρας μυθιστορήματος τοῦ Ἀλφόν-
σου Κάρρ καὶ εἶτα κιθαρῶδων. Ἐπαυσεν ἐν τούτοις τὸ ἄσμα,
ἀφῆκε τὴν κιθάραν, ἐδυσφύρει, ἐστέναιζε καὶ ἐμονολόγει περι-
παθῶς πρὸς τὴν ἀποῦσαν Βεατρίκην του καὶ κατηρᾶτο τὸν
ἐπαρχιακὸν βίον, ὅστις οὔτε συγκινήσεις ἔχει, οὔτε σκάνδαλα
μυθιστορικά, οὔτε ὑψηλότερα πνευματικὰ ἀπολαύσεις, οὔτε βω-
μοὺς διεθνοῦς ἔρωτος, οὔτε . . .

Ὁ Τόσκας, ἀκούσας τὴν κιθάραν καὶ τὸ ἄσμα καὶ μαθὼν
παρὰ τοῦ ὑπηρετοῦ, ὅτι ὁ ἄδων εἶνε ὁ ἀρμπνισθεὶς ἀνακριτὴς,
παρεκάλεσε τὸν ὑπηρετὴν νὰ τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὴν αἴθουσαν
διὰ ν' ἀνακριθῇ. Ὁ ὑπηρετὴς ἀντέστη, φρίττων ἐπὶ τῇ θρασύ-
τητι τοῦ χωρικοῦ, οὗτος ὅμως ἐπέμενε καὶ, θέλοντος τοῦ ὑ-
πηρετοῦ νὰ τὸν ἐκδιώξῃ τῆς οἰκίας, συνήρθη μεταξὺ των ἕρις
καὶ θόρυβος πολὺς. Ὁ σάλος ἀφύπνισε τὸν ἀνακριτὴν, ὅστις
ἔκρουσε τὸν κώδωνα. Ὁ ὑπηρετὴς ἐνεφανίσθη παραχρῆμα εἰς
τὴν θύραν τοῦ θαλάμου.

— Τί τρέχει ἔξω ζῶν; Τί θόρυβος εἶνε αὐτός; ἠρώτησεν
ὀργίλως ὁ ἀνακριτὴς.

— Ἐκεῖνος, ὁ μαγκούφης ὁ χωρικός, κύριε, ποῦ ἔρχεται
κάθε μέρα νὰ τὸν ἀνακρίνετε, αὐτὸς κάμνει ὅλην τὴν ἀνησυ-
χίαν, θέλει νὰ ἔλθῃ μέσα καὶ δὲν τὸν ἀρίνω.

— Ἐλα, σκάσε, τώρα, βλάνα, μὲ τὴν φλυαρίαν σου! Πότε
ἦλθεν;

— Ἐχει ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἐδῶ καὶ σὲς περιμένει.

— Καλὰ. Ὁδήγησέ τον εἰς τὴν σάλαν καὶ πήγαίνε γρή-
γορα νὰ φωνάξῃς τὸν ὑπάλληλόν μου.

Ὁ ὑπηρετὴς εἰσήγαγε τὸν Τόσκαν εἰς τὴν σάλαν καὶ ἀπῆλ-
θεν. Μετὰ δέκα λεπτά ἐπεφάνη ὁ ἀνακριτὴς, ὠχρὸς, σοβαρὸς,
βίαιος καὶ, ὡς ἀρχαῖος ἀρειοπαγίτης, στεγανός. Μετὰ τινὰς
ἀρρυθμοὺς βηματισμοῦ στρέφει πρὸς τὸν ὄρθιον ἐν τινι ἄκρᾳ
τῆς αἰθούσης καὶ συνεσταλμένον Τόσκαν, λέγων . .

— Ἐπὶ τέλους δὲν ἐννοεῖτε νὰ γίνετε ἄνθρωποι, διαδόλου
τέρατα! Δὲν ἔχει ἡσυχίαν ἡ κοινωνία ἀπὸ τὰ κακουργήματά
σας! Ἐγέμισαν αἱ φυλακαὶ ἀπὸ σᾶς, φονιάδες! Οὔτε νὰ φά-
με, οὔτε νὰ κειμηθοῦμε μὴ ὄρα δὲν μᾶς μένει καιρὸς, θηρία
κνήμερα! . . .

Καὶ μετὰ τινὰ σιγῆν.

— Τί σοῦ ἔκαμα, βρε γερόλυκα, τὸ ἀθῶο παιδί, ποῦ τὸ
ἔσφαξες σὰν ἀρνί;

Ὁ Τόσκας ἔμεινεν ἐμβρόντητος, καὶ ἀνοίξας ἐκπληκτα ὀμ-
ματα ἐφέλλισε μετὰ δέους:

— Μὰ ἐγώ, κύριε ἀνακριτῆ . . .

— Σοῦτ' ἔτερα; γιὰτὶ στῆ στιγμή σὲ στέλλω μέσα δεμι-
νον ὀπισθάγκωνα!

Ὁ ὑπάλληλος τοῦ ἀνακριτοῦ εἰσῆλθεν ἐν πάσῃ αὐστηρότητι
εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ ἀνακριτὴς, ὅστις οὔτε εἴξευρεν, οὔτε νὰ
μάθῃ περὶ τίνος πρόκειτο εἶχε καιρὸν, ἐπεφόρτισε τὸν ὑπάλ-
ληλόν του ν' ἀνακρίνῃ τὸν Τόσκαν, αὐτὸς δέ, ὡς ἀδιαθετῶν,
ἀπῆλθεν εἰς τὸν θάλαμόν του. Ὁ ὑπάλληλος εἶχεν ἐνώσει
ἀμφοτέρας τὰς δικουγραφίας, ὡς συναρξᾶς καὶ ἐνήργησε τὴν ἀνά-
κρισιν, ὑπέγραψε δὲ ὕστερον τὰς ἐκθέσεις ὁ ἀνακριτὴς κατὰ
τὸ σύνθημα καὶ χωρὶς νὰ λάθῃ τὸν κόπον νὰ τὰς παρατηρήσῃ.

VI

Δὲν ἐγνώσθη ὅποιος περιπετειὰς διήλθεν ἡ ἀνάκρισις κατὰ
τὸ στάδιον αὐτῆς. Ἄλλ' ὁ Τόσκας ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ ἕνεκα
τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐκ τοῦ χωρίου του εἰς τὴν πρωτεύουσαν
τοῦ νομοῦ ἑννέα ταξείδια, πλήρη ῥωμαντικότητος, δαπανῶν,
συναντήσεων ἀπροόπτων, μυθιστορικῶν ἐπεισοδίων, ποῦ δὲ καὶ
ποῦ καὶ γρονθοκοπημάτων.

Θέλων ν' ἀπορύγῃ τοὺς μὀχθους τῆς πεζοπορίας, ἐπισιθῆ-
τοὺς εἰς τὴν ἡλικίαν του, καὶ τὰς πιέσεις τῶν ἀμαξήλατῶν.

ἐπροτίμησεν ἀντ' αὐτῶν τὸν ὄνον του. Ἄλλ' ὁ πανδοχεύς, εἰς ὃν τὸν ἐνεπιστεύθη, ἠθέλησε νὰ τὸν διδάξῃ τὸ μᾶθημα τοῦ ἵππου τοῦ σχολαστικοῦ, κλέπτων τὸ ἄχυρον. Εἰς τὸ τέταρτον ταξίδιον ὁ Τόσκας ἠθέλησε ν' ἀναπαυθῆ ὑπὸ τὴν σκιάν δένδρου παρὰ τινι πηγῇ, ἀλλ' ὁ ὄνος του ἀποπλανηθεὶς καὶ περιπλακείς εἰς θάμνους, κατεκρημνίσθη εἰς βαθύτατον καὶ κρημνώδες ρεύμα, διότι αἱ ἐπαρχιακαὶ ὁδοὶ ἦσαν στεναὶ καὶ κρημνώδεις ἀτρακοί, χρήσιμοι δι' αἰγας καὶ ἀλώπεκας. Εἰς τὸ πέμπτον ταξίδιον παρ' ὄλιγον νὰ γίνῃ, ὡς ὁ Ἀκταίων, βόρα ποιμενικῶν κοινῶν. Εἰς τὸ ἕκτον ἐνέπεσεν εἰς ὄνουας στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος καταδιώκοντος φυγοδίκους, καὶ μόλις ἐλυτρώθη ἀντὶ ζεύγους ὀρνίθων, ὅπερ μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερεν. Οὕτως ἕκαστον ταξίδιον ἦτο καὶ μία χαριστάτη Ὀδύσεια περιπετειῶν καὶ ἀπροσδοκῶν.

Ἐξεδήθη τέλος τὸ βούλευμα τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, ὅπερ ἔπαυσε πρὸς καιρὸν τὴν περαιτέρω καταδιώξιν τοῦ Εἰσπράκτορος καὶ τῶν χωροφυλάκων, παρέπεμψε δὲ τὸν Τόσκαν εἰς τὸ Πλημμελειοδικεῖον ἐπὶ ἐξυδρίσει τῶν δημοσίων ὀργάνων διὰ τὰ ἔργα τῆς ὑπηρεσίας των! Τὸ βούλευμα ἔμεινεν ὀριστικόν, διότι ὁ Τόσκας ἠγνόει, ὅτι καὶ μέλα ταῦτα, ὁ νόμος τοῦ ἔδιδε τὸ δικαίωμα τῆς... ἀνακοπῆς!

Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν δικάσιμον μετέθῃ ὁ Τόσκας εἰς τὴν ἔδραν τοῦ δικαστηρίου. Εἶδε τὸν δικηγόρον του, ὅστις πῶ ἐξήγησε τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀνακρίσεως, ὡς ἀποτέλεσμα ἐπεμβάσεως σπουδαίων προσώπων καὶ τῆς πολιτικῆς, ἐνοχοποιήσας μάλιστα καὶ τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης! Ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν πῶ εἶπεν, ὅτι δὲν ἐκοινοποιήθη, διότι εἶνε σπάνιον κατόρθωμα νὰ κοινοποιήσῃ τις δικόγραρον εἰς στρατιωτικούς, καθόσον ἀπηρῆσαν ὁ κλητῆρ ν' ἀναδοκαταβάνῃ, εἰς τὸ Φρουραρχεῖον διὰ νὰ εὕρῃ τὸν φρουραρχον εὐκαιρον νὰ ὑπογράψῃ τὸ ἐπιδοτήριον, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους ἀπωλέσθη τὸ δικόγραρον τῆς ἀγωγῆς. Τὸν παρηγόρησεν ὁμοῦ καὶ πῶ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ τὸν ἀθώωσῃ.

Ἡ δίκη ἔγινε συνοπτικώτατα κατὰ τὸ σοφὸν λόγιον: Ἐὐνοῦν καὶ ἡ χάριν ἔχει! Πράξειραι μάρτυρες τῆς κατηγορίας ἦσαν οἱ χωροφυλάκες καὶ τινες ζωοκλέπται, εἰς λίαν τρυφερὰς μετ' ἐκείνων σχέσεις διατελοῦντες. Ἐκ τῆς ἀποδει-

κτικῆς διαδικασίας ἐξηκριβώθη ἥλιου φαεινότερον, ὅτι ὁ Τόσκας ἐξυδρίσει τοὺς χωροφυλάκας καὶ ἐπετέθη ἐνόπλιος κατ' αὐτῶν, ἐνασκούντων ἡσυχῶς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου καθήκοντά των, καὶ οἱ ἐν καταστάσει μέθης διατελῶν, ὠλίσθησε καὶ ἔπεσεν εἰς πετροῦδες τι μέρος καὶ ἐμολωπίσθη. Μάρτυρας ὑπερασπίσεως αὐτόπτης δὲν εἶχεν ὁ Τόσκας. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων, ὁ Εἰσαγγελεὺς διὰ δύο ἑτηρῶν, ὡς ὁ λάρυξ του, λέξεων ἐξήτησε τὴν ἐνοχίην του. Ἐν ᾧ δὲ ὁ δικηγόρος του μόλις ἤρχισε τὴν ὑπεράσπισιν, οἱ καπελάδες — ὡς λέγουσι οἱ χωρικοὶ τοὺς δικαστὰς — διεσκέπτοντο ἐπὶ τῶν ἐδρῶν των διὰ νευμάτων καὶ ὁ Πρόεδρος ἀπηγγέειλε τὴν ἀπόφασιν, ἐν ᾧ ὁ συνήγορος δὲν εἶχε τελεώσει ἀκόμη τὸ προοίμιον, διὰ τῆς ποίσεως ὁ Τόσκας κατεδικάζετο εἰς πενήθημερον φυλάκισιν. εἰς τὰ ἔξοδα τῆς δίκης κτλ. Ὁ Τόσκας ἔκαμε τὸν σταυρὸν του μίαν ἔτι φοράν καὶ ἀφῆθη εἰς τὰς χεῖρας τῶν χωροφυλάκων. Ὁ ἐπιστάτης τῆς φυλακῆς ἐξ εὐσπλαγχνίας κινούμενος ὑπεσχέθη εἰς τὸν Τόσκαν νὰ φρονίσῃ διὰ τοῦ γραμματέως καὶ τοῦ ξεκαθαρίστῃ ὀλίγα τὰ δικαστικὰ ἔξοδα, ἤρκει μόνον νὰ παραγγεῖλῃ νὰ τοῦ σταίλουν ἐν ἐρίσιον ἀπὸ τῶ χωρίου του. Ὁ ἀγαθὸς Τόσκας δὲν ἐγνώριζε τὸ περιεχόμενον ἐκείνου τοῦ ἔδ λαδουλαίῃ, ὅτι διὰ νὰ διεξαγάγῃ τις δίκη, ἀπαιτοῦνται δικαίκα ὑπέθεσις, καλὸς δικηγόρος, καλὴ συμβουλή, καλὰ ἀποδείξεις, καλὸς δικαστὴς καὶ εὖνους τύχη, ἐξ πράγματα συντρέχοντα, ἐξ ὧν ὁμοῦ αὐτὸς μόλις εἶχεν ἐν καὶ μόνον, τὸ πρῶτον.

Ὅτε ἐξῆλθε τῶν φυλακῶν ὁ πολυπαθὴς χωρικός ἀπελιπίθει ἐν τῆς κοινωνίας, μεθ' ἧς ἐπέπρωτο νὰ ἐλθῇ εἰς συνάφειαν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας, ἠσθάνθη εἰς ἄκρον βεβαρμένην τὴν ψυχὴν του καὶ, ἐπειδὴ ἦτο καλὸς χριστιανὸς ἐσκέπη νὰ ἴδῃ τὸν ἀρχιερέα, ὃν εἶχε γνωρίσει καὶ φιλοξενήσει ποτὲ εἰς τὸ χωρίον του, διὰ ν' ἀντλήσῃ τὴν ἐκ τῆς θρησκείας ἀνακούφισιν καὶ παραμυθίαν. Ἄλλ' ὁ σεβασμιώτατος ἔλειπεν εἰς περιοδείαν, διάκονός τις δὲ, μένων ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ, τὸν ὑπεδέχθη μετὰ προσήκους καὶ παρέπεισεν ὁ εὐλογημένος τὸν εὐλογημένον νὰ προκαλέσῃ δῆθεν τὴν ἔκδοσιν ἀρχιερατικοῦ ἐπιτιμίου καθ' ἕλθον, οἵτινες τὸν ἔκλεψαν καὶ τὸν ἤδικησαν, ἀντὶ δραχμῶν εἶκοσι μόνον, ἃς ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ἐπει-

κῶς καὶ πρὸς χάριν του ἔξαιρετικῶς, ἐνῶ ἄλλοι χριστιανοὶ πληρώνουν καὶ 40 καὶ 60 εἰς τοιαύτας περιστάσεις.

VII

Ὁ γέρον Ἰόσκας οὕτω, μυριτρόπως καὶ πανταχόθεν ἀδικηθεῖς, ληστευθεῖς καὶ ἀπογοητευθεῖς, ἐπανήλθεν εἰς τὸ χωριὸν του μὴ θέλων οὕτε νὰ σκεφθῆ πλῆρον περὶ διοικήσεως, δικαιοσύνης καὶ κοινωνίας ἐν γένει. Ὅτε δὲ οἱ πρόκριτοι τοῦ χωρίου τὸν ἠρώτησαν, πῶς ἀπέβη ἡ ὑπόθεσίς του εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχάς καὶ τὰ δικαστήρια, ἀπεκρίθη μελαγχολικώτατα «μρούντζα Μέγαρα, στρούντζα Πηγάδα!» παραφωδὼν τὴν γνωστὴν δημώδη παροιμίαν περὶ τῆς ἄλλοτε ἀθλιότητος τῶν Μεγάρων καὶ τῆς Ἐπιδαύρου.

Οὐδέποτε πλῆρον ἔκτοτε ἀρῆκε τὴν ἐστίαν του. Εἰς πρώτην συνάντησιν τοῦ διαβολῆτος εἰσπράκτορος, ἐπλήρωσεν αὐτῷ ἀμέσως τὸν φόρον τοῦ ὄνου του, δωρήσας καὶ ἐν ἐρίφῳ ἐκ φόβου παγεροῦ μὴ ἐπαναληφθῶσι νέα ἔκδοσις τῆς πολυπλάγκτου Ὀδυσεείας του. Ἐσέβετο ἀπεριορίστως τὸν ἐφημέριον του, ὅστις τῷ εἶχε δώσει τὴν χρυσὴν συμβουλὴν τῆς ἀρέσεως τῶν ἀμαρτιῶν καὶ πικρότατα μετεμέλετο, ὅτι παρήκουσεν. Οὐδέποτε πλῆρον κατέρυγεν εἰς δικαστήριον, δίδων καὶ τὸ ἱμάτιον εἰς τὸν ζητοῦντα τὸν χιτῶνά του. Ὅτε δὲ ἀνελογίζετο, ὅτι διὰ φόρον λεπτῶν ὀγδοήκοντα, καὶ τοῦτον παράνομον, ὑπέστη δεινὰ καὶ ζημίας ἀπεριγράπτους, ὅτι οἰκινήποτε καὶ ἂν ἔκρουσε θύραν διὰ νὰ εὐρῆ τὸ δικαίον του, εὐρε πανταχῶ ἔχθρους, ἀπαταιῶνας καὶ ἀρπαγὰς καὶ ὅτι οἱ νόμοι ἦσαν, ὡς ἔλεγεν ὁ Μούσας τοῦ Σίλλερ, μορμολύκεια, φοβίζοντα τοὺς ἀνοήτους μόνον, ἢ δὲ ἐλευθερία πικρὰ εἰρωνεία διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ, καὶ πτηνῶν, σπανίων ἐν τῇ γῆ, ὡς μέλας κύκνος, θαλάσιμον μῖσος καθ' ὅλης τῆς κοινωνίας ἐπλήρου τὴν ἀγαθὴν του καρδίαν. Ἐρθῶναι μόνον τὰς πέρικαιας καὶ τοὺς θάμνους τῶν βουνῶν, ὧν ἡ ζωὴ ἦτο ἐλευθερία, κελἀθημα καὶ δρόσος.

Καὶ ὀλίγιστα κατόπιν ἔζησεν ἔτη ὁ γέρον Ἰόσκας ἐν γαλήνῃ. Κατορθώσας νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν μόνην θυγατέρα του, ἐκήδευσεν ὑστερον τὴν σύντροφον τοῦ βίου του, καὶ ὀλίγον βραδύτερον κατὰ τινα δροσερὰν δειλὴν εὐρέθη νεκρὸς, εἰς τὸ δάσος παρὰ τινι πηγῇ, ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς ὁποίας ἐρύοντο μικραὶ τρυφεραὶ πλάτανοι καὶ μυρσῖναι, ἐν ᾧ παρὰ τὴν ἀκτινο-

βολοῦσαν ἐξ ἀγαθότητος κεφαλὴν αὐτοῦ ἐκελάδουν ἄσμα λιγυρὸν καὶ συμπαθὲς ὁ ἄφροντις κόσσυφος καὶ ὁ εὐχάρις κορυδαλός.

(Ἄργος, Ἰούλιος 1887.)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΒΑΡΑΟΥΝΙΩΤΗΣ.

Εἰς τὴν Βασιλίσσαν Βικτωρίαν

Ἄνδρες τᾶσδε περιρρῦτου
γαίας, νῦν θιάσους πρέπει
πᾶσιν χρυσολυρεῖς μέλειν
ἦκει γὰρ καλὸν ἡμᾶρ!
ἐμπλέξει στέφανον κομαῖς
αἰ' Βικτωρία ευωνύμος, Ἀγγλίας
τιμὰς ωγύγιας χέρσιν
νέμους', εὐπατρὶς ἐν γένει.
νῦν πόλος οὐρανοῦ
σχίσθεις ἀντιβαῖ, βρέμων
πανδύμοις ἀλαλαγμοῖς!
καὶ σὺ χαίρε, γύναι! θρόνους
ἄλυτους κατέχεις αἰεὶ—
Δαίμων σοι βίον ὄλειον
δοίη' μήποτε Νίκη
παύσαιτ' ἱπταμένη περὶ
τᾶν σὰν εὐστέφανον κόμαιν
ναίσις ψυχστακῶν πόρρω
μεριμνῶν ἄπο, καὶ δικην
σοι πάρεδρον νέμοις—
ω! ταῦτα θεὸς πόροι
Σωτήρ. Χαίρε μαλ' αὖθις.

William Andrew

ΣΗΜ. — Ἀφορμὴν λαμβάνοντες ἐκ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, καταχωρίζομεν τὸ ποίημα τοῦτο τὸ συντεθὲν πρὸ πεντηκονταετίας κατὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάστησιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνιστοῦ Reverend Canon Andrew. Ὁ γρηαῖος ἦδη φιλλήλων διακρινόμενος πάντοτε διὰ τὰ πόδι τὴν ἑλλάδα αἰσθημάτων του, ἰδημοσίευσεν ἄλλοτε ἄριστον ποίημα εἰς τὸν Καναδὸν. Μετίφρασεν ἰπίσης εἰς τὴν Ἀγγλικὴν τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Μακεδόνα σπουδαστοῦ τῆς εὐπειλείτου καὶ καλλιποῦς ἡμῶν συνεργάτου Κας. Ἀρσινόης Παπαδοπούλου. Σημειωτέον ὅτι τὸ ἄνωθι ποίημα ἔχει τονισθῆ κατὰ τὴν ἰδιοφρασίαν ἀγγλικὴν προσώδιον, ἰ. ἢ καὶ τὸ ἰδιῶδες τοῦ τονισμοῦ τῶν λέξεων.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 10 Αὐγούστου 1887.

Ἀξιότιμε φίλε Κύριε Σκόπε!

Ἐπεχείρησα πέρυσιν, ὑπὸ σοῦ παρορμηθεὶς, νὰ γράψω πραγματεῖαν ἀφορῶσαν εἰς τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν Μανιατῶν. Δυστυχῶς δὲ τὸ ἔργον δὲν συνεπληρώθη ἔκτοτε, ἔμοῦ περὶ ἄλλα βιοποριστικώτερα ἀσχολουμένου, δεομένου δὲ πρὸς τοῦτο εὐκαιρίας. Ἀνταποκρινόμενος ἐν τούτοις ἀτελῶς εἰς ἀναληφθεῖσαν ὑποχρέωσιν, σοὶ ἀποστέλλω διὰ τὸ ἡμερολόγιον τὴν ἱστορικὴν εἰσαγωγὴν τῆς πραγματείας, ἐπιβίβων ὅτι θὰ παράσχω εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ τοιοῦτον τρόπον ἄριστον, ὅπως δῆποτε, καὶ ἐνδιαφέρον ἀνάγνωσμα.

Η. Κανελλίδης.

ΟΙ ΜΑΝΙΑΤΑΙ

Ἡ νεώτεροι Ἕλληνας διαφέρουσι προφανῶς τῶν ἀρχαίων. Ἐν παντὶ οἱ ἀρχαῖοι πρωτότυποι, ἠρεσύνησαν πολυειδῶς τὰ τοῦ κόσμου, ζητοῦντες σοφίαν ἀνέπτυξαν τοῦ καλοῦ τὸ κίσθημα, ἀνῆλθον ἐν τοῖς ἔργοις τῆς διανοίας εἰς ἀνυπέροβλητον ὕψος καὶ ἐδημιούργησαν ἀριστοτέλγημα πολιτισμοῦ, φωτίζον ἔκτοτε τὴν ἀνθρωπότητα δίκην φωτεινοῦ μεταφῶρου. Ἀπ' ἐναντίας, οἱ νεώτεροι ἀκολουθοῦντες ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀντίθετον ὁδόν, ἀποτελοῦσι τὸν ἀντίποδα τῆς προγονικῆς εὐδοξίας. Ἀποξενούμενοι τῆς σπουδῆς καὶ τῶν τέρφων τοῦ ἔθνικοῦ βίου, ἐπιδιώκουσι τὴν προσωπικῶν ἀλλοτριῶν ἠθῶν, ἰδεῶν καὶ παραδόσεων οὕτω δὲ ἀποξενεῖται ἐν αὐτοῖς τὸ νᾶμα τῆς ζωῆς, καὶ ἡ τυφλὴ μίμησις, νοσογόνος αἰτία ἠθικοῦ θανάτου καὶ πνευματικῆς ἀποχωνώσεως, ἀποδεικνύει ἄγονον τὸν νοῦν καὶ διαφθείρει τέλειον τὴν κίσθησιν τοῦ ἐν τῇ τέχνῃ καλοῦ. Περιφρονοῦντες τὰ οἰκεῖα, παραβλέπουσι τὰ πρὸ ποδῶν πυρέσσουσα δὲ φαντασία, ἐλευνομένη ὑπὸ τοῦ πολυπράγμονος, ἀρύεται τὴν εὐγλωττίαν ἀπὸ μυθιστοριῶν, καὶ συλλέγει ἀπὸ περιουσιῶν ταμείων θησαυροὺς ἀσφόρου κακοδαμονίας.

Ἐπάρχει ἐν Ἑλλάδι χώρα ἀξία σπουδῆς, ἀγνωσμένη ὑπὸ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, κειμένη δὲ εἰς ἐσχάτιάν τινα τοῦ

ἑλληνικοῦ βασιλείου. Ἡ terra incognita αὕτη, φύσει ἀπρόσιτος εἰς τοὺς ἐπιδρομαῖς, διατηρηθεῖσα ἐπ' αἰῶνας ἐν καταστάσει οἰονεὶ ἀγρίας ἀνεξαρτησίας, περιλαμβάνει πλουσιώτατον μεταλλεῖον ποιητικῶν ἐμπνεύσεων καὶ ἱστορικῶν ἐρευνῶν. Αὐτῷ οἰκεῖ ἄλλος μάχμος, ἀδάμαστος ἀνέκαθεν. Ἀποφυγὼν τὴν δουλείαν τῶν ἀλλοφύλων καὶ τὴν πολιτικὴν τυραννίαν, δὲν κητήρησεν αὐτοβούλως πολιτεῖαν εὐκοσμον, οὐδὲ ὑπετάχθη εἰς νόμους γραπτούς. Διεβίωσεν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν πατριαρχικοῦ τινος βίου, ἐν διέπουσιν ἴδια ἦθη καὶ ἔθιμα, ἀγνωσόμενα εἰσέτι ὑπὸ τῶν θιασωτῶν τῆς μυθιστορικῆς πολυμαθείας διεμόρφωσε δὲ κοινωνίαν ὅλως πρωτότυπον, διακριθεὶς εἰς γέννη ἀνεξάρτητα πολιτικῶς ἀπ' ἀλλήλων, τὰ ὅποια συνεδέοντο διὰ τοῦ αἵματος ἢ τῶν πρὸς ἀλλήλα κοινῶν ἀγῶνων. Ἡ ἐπίδρασις δὲ τῶν ἰδιορρυθμῶν ἠθῶν διέπλασεν ἀξιοσπουδαστον φυλετικὸν χαρακτήρα, καὶ κοινωνικὸν βίον παράλληλον ἐν μέρει τῷ βίῳ τῶν ὄρειων τῆς Ἀλβανίας, ἢ τῆς νεφελώδους Σκωτίας, ὧν ὁ χαρακτήρ καὶ τὰ ἔθιμα παρήγαγον τὰς περιγραφὰς τοῦ Βάλτερ Σκότου καὶ τὰ ἔπη τοῦ Ὀσιανῦ.

Οἱ ἀναγινῶσται νοοῦσιν, ὅτι πρόκειται περὶ τῶν Μανιατῶν. Ὁ Μεσσηνιακὸς κόλπος ἀναπτύσσει πρὸ τοῦ θεατοῦ κάλλος θαυμασίον· οἱ δὲ εἰσπλέοντες αὐτὸν ἔχουσι πρὸ ὀφθαλμῶν ἐξαισιονίαν πᾶν ὄραμα φυσικῶν, καλλιτεχνικῶν καὶ ἱστορικῶν ἀντιθέσεων. Δεξιῶθεν ἀκτῆ ἀπρόσιτος καὶ πέτρα ἀπορροφῆ, ἀριστέροθεν δὲ ὀμαλὴ παραλία καὶ γλοῦζον ἔδαφος ἐντεῦθεν τὸ ἐρευθρόχρονον Ταΐναρον, καθ' οὗ μαίνονται συνήθως ὁ συρίζων βορρῶς καὶ τὰ ἀφρίζοντα κύματα, περιστρεφόμενον ὑπὸ πύργων, καταφυγίων μαχίμου καὶ ὑπερηφάνου λαοῦ, ἐκαίθει δὲ ὁ πρασινοῦζων Ἀκρίτας, ἐν περιβάλλει γαληνῶσα θάλασσα καὶ πληθὸς ἰχθύων, ἐπιδεικνύων ἐπὶ λῆξις φρουριῶν, προπύργια σκληρῆς καὶ ἀδυσωπῆτος κατακτῆσεως· ἐνθεν χρᾶζονται καὶ χεῖμαρροι, καὶ ἐνθεν βύκαρις καὶ ποταμοὶ ἐνταῦθα χωρὶς προδῆλλοντα ἀπὸ τῶν ὑπωρειῶν ὄψιν ἀγέρωχον, ἀπέναντι πόλεις λευκάζουσαι, κυψέλαι πλοῦτος καὶ βιωτικῆς εὐημερίας· ἐδῶ τοῦ Τρυγέτου αἱ φαλακρὰ καὶ οὐρανομήκεις κορυφαί, διασχίζουσαι κατὰ μήκος τὴν χώραν, ἐκαὶ πεδιάδες κατάφυτοι ὑπὸ ἀμπέλων καὶ συκῶν, λεμονεῶν καὶ πορτοκαλεῶν. Τὰ πάντα, τέλος, ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ δημιουργοῦσιν ἀντιθέσεις γοητευτι-

κάς, καὶ τὸν βίον τῶν ἐπ' ἀμφοτέρω τὰ σκέλη οἰκούντων λαῶν χαρακτηρίζει: ἱστορία δραματικῶν ἀνταγωνισμῶν καὶ πολιτικῶν ἀντιθέσεων.

Τοιαῦται πρόκεινται τῷ θεατῇ αἱ χῶραι: τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνίας. Τῆς τελευταίας ταύτης τὴν ἱστορίαν, ἰδίως δὲ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ ἐν αὐτῇ λαοῦ, προτίθεμαι ἐνταῦθα νὰ σκιαγραφήσω ἀμυδρῶς καὶ δι' ὀλίγων γραμμῶν. Ἐπιθυμῶ δὲ οὕτω νὰ ἐπισύρω τὴν κοινὴν προσοχὴν, εἰ δυνατόν, ἐπὶ ἀνεξερευνητοῦ πακτωλοῦ ἱστορικῶν μελετῶν καὶ δραματικῶν υποθέσεων. Ἀρῶ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν Σικελῶν καὶ τῶν Κορσικανῶν χωρηγεῖσθαι ἐκαστοτε τοῖς ποιηταῖς τῆς Δύσεως ἐνδιαφέρουσαν ὕλην δραματικῶν υποθέσεων, τὰ δὲ τῶν Σκώτων ἐδημιούργησαν φιλολογίαν ὀλόκληρον ἐπῶν καὶ μυθιστορικῶν περιγραφῶν, πολλῶ δὴ μᾶλλον τὰ τῶν Μανιατῶν, τὰ μείζονα κεντημένα ζῶν καὶ ἀγνόητα, ἰσχύον καὶ λαμπρότητα, ἔχουσι προορισμὸν παρόμοιον ἐν ἀρίστῳ μέλλοντι.

Βραχεῖα ἀνάμνησις ἱστορικῶν γεγονότων, ἀγνώστων ἐν μέρει, ἀρκεῖ νὰ καταδείξῃ ἐκ τίνων οἱ Μανιαῖται ἀποτελοῦνται: στοιχείων καὶ πόθεν ἐπήγασαν ὁ βίος αὐτῶν καὶ τὰ ἔθιμα. Ἀκμαζούσης τῆς ἀρχαίας Σπάρτης, ὧσιν ἐκατέρωθεν τοῦ Ταυγέτου Λάκωνας μέρος δὲ αὐτῶν ὑπέστη τὰ δεινὰ τῆς σκληρῆς εἰλωτείας, καὶ τὸ δυτικὸν τῆς χώρας τῶν, τὸ μὲχρι Πέφνου, ἡμισυβητήθη ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων, κατὰ τὸν περιηγητὴν Παισανίαν. Ἀραναῖς διχμεῖναντες κατὰ τοὺς εὐκλεεῖς χρόνους τοῦ ἑλληνικοῦ μεγαλείου, ἐπεράνησαν ἐν τῷ ἱστορικῷ ὄριζοντι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως. Εὐγνωμονοῦντες αὐτοκράτορες, δι' ἃς παρέσχον αὐτοῖς ἐπικουρίαν κατὰ φοβῶν ἀντιζήλων, ἀπένειμαν εἰς τὰς πόλεις τῶν Ἐλευθερολακωνῶν πολλὰ εὐεργετήματα καὶ τὴν αὐτονομίαν. Κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ πόλεις αὗται ἔκειντο ἐπὶ τῆς ἐκατέρωθεν τοῦ Ταυγέτου καὶ τοῦ Ταινάρου παραλίας, ἐνίων δὲ ἡ θέσις καὶ τὸ ὄνομα περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Ἡ Καρδαμυλῆ, τὸ Λεῦντρον, ἡ Οἴτυλος κατέχουσιν ἔτι καὶ νῦν τὸ ἴδιον ἔδαφος: τὰ δὲ ἐρείπια τῆς Ἀβίας καὶ τῶν Θαλαμῶν, ἡ Βοιωτῶν κατὰ Σπράδωνα, σημαίνουσι πόλεις ἄλλοτε μεγάλας καὶ εὐδαίμονας. Αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι δὲ ἐν Θαλάμῃσι, μεταξὺ κιονοκράνιον καὶ κίωνων, παρὰ τὸ ἱερόν τῆς Ἰουδῆς, ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαί, αἰ

τιμῶσαι τὸν θεὸν καὶ Σεβαστὸν καὶ Ὀλύμπιον Τραϊανὸν καὶ τοὺς κατόπιν αὐτοκράτορας ἀποκλύπτουσιν ἡμῖν τὴν κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν αἰῶνας ἐπικρατήσαν αὐτόθι ἀκμὴν. Μέχρι δὲ Ἰουστινιανοῦ, οὐδεμία ἐπήλθεν ἐν Λακωνικῇ, εἰς ἐπιδρομῶν ἢ ἄλλων συμφορῶν, πολιτικῆ καταστροφῆ ἢ οὐσιώδους ἐθνολογικῆς ἀλλοιώσεως. Οἱ ἀπὸ Δουναβείως ὡς κύματα ἐπερχόμενοι βάρβαροι οὐδόλως ἐπεξέτεινον τὰς ἑαυτῶν ἐπιδρομὰς μέχρι τῶν λακωνικῶν παραλίων: οἱ Γότθοι, δις ἐπιδραμόντες τὴν Ἑλλάδα, ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ Δεξιπίπου καὶ Στιλίχωνος πρὶν εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ Ὁ Αττίλας ὑπεχώρησε, διατάσας νὰ διαθῇ τὰς Θερμοπύλας: οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ, ἢ μετ' αὐτῶν, πολυάριθμοι βάρβαροι, ἐρημόωκοντες τὴν Μοισίαν καὶ τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἰλλυρίαν, διέμειναν αὐτόθι: ἢ κατέβησαν διὰ τῶν Ἰουλιῶν Ἀλπεων εἰς Ἰταλίαν. Ἀληθῶς οἱ Βάνδαλοι, ἐγκαταστάντες ἐν τῇ Ἀρρικῇ, ἐπεχείρουν ἐκεῖθεν πειρατικὰς ἐκδρομὰς κατὰ τῶν ἑλληνικῶν παραλίων, ἕως οὗ τὸ κράτος αὐτῶν συνετρίβη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Σολομῶντος καὶ Βελισσαρίου: οὗτοι ὅμως καὶ οἱ Ἀράβες, οἱ ὁμοίως ἐπιχειρήσαντες πειρατικὰς ἐκστρατείας κατὰ τὸν ἐπόμενον αἰῶνα, ἐπ' ἐλάχιστον βεβαίως ἐβάψαν τοὺς Λάκωνας, οἰκούντας χώραν ἀπρόσιτον ἀπὸ ξηρᾶς διὰ τὸ δύσβατον καὶ συνεχῆς τῶν ὄρεων καὶ ἀπὸ θαλάσσης διὰ τὸ κρημνώδες καὶ ἀλίμενον τῆς παραλίας. Μέχρι τοῦ ὀγδόου αἰῶνος ἐν συνόλῳ οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν σχετικῇ εἰρήνῃ βιώσαντες ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ἀπῆλασαν τῶν ἀγαθῶν ἀνιστορήτου βίου καὶ ἀπράγμονος: ἰδίᾳ ὅμως οἱ Λάκωνες, ἀποφυγόντες πιθανῶς, διὰ τὸ μάχημον καὶ τὸ τῆς χώρας ὄχυρον καὶ ἀπρόσοδον, τὴν ἀπληστίαν τῶν αὐτοκρατορικῶν ὑπαλλήλων καὶ τὸν λήθηρον τῆς διοικητικῆς συγκειντρούσεως, ἐν ἐπέβαλον ἡ μακεδονικῆς δυναστείας, περιέσσωσαν πολλὰ προνόμια αὐτονομίας. Ἀναμιθῶλως ἐπηρεῶσαν αὐτοὺς οἱ περὶ αὐτοὺς πολεμικοὶ θόρυβοι, αἱ πειρατεῖαι καὶ ἡ ἐκλιπούσα ἀσφάλεια. Ἐν συγκρίσει ὅμως ἠῤῥῆσε παρ' αὐτοῖς ὁ πληθυσμὸς, πολλῶν καταφυγόντων εἰς Λακωνικὴν διὰ τὸν φόβον τῶν ἐπιδρομῶν καὶ τὸ αὐτόνομον τοῦ βίου, τὸ φορολογικῶς ἀνεπαρχθῆς καὶ τὰς καταδιώξεις τῆς ὀρθοδόξου μισαλλοδοξίας. Πρὸ δὲ γεὰ δὲ τεκμήρια μεγάλου πληθυσμοῦ μέχρι τοῦ

ὄγδου αἰῶνος, παρέρχουσι, πλὴν τῶν ἱστορικῶν ὑπανηγμένων καὶ
 ὑποθέσεων, τὰ αὐτόθι κείμενα ἐρείπια πολλῶν κωμῶν καὶ πό-
 λεων καὶ οἱ ἐν αὐταῖς πολυάριθμοι βυζαντινοὶ ναοί, ὧν ἡ μεγα-
 λοιπρεπὴς ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ πολυτελής διακόσμησις δηλοῦσι
 προδήλως πληθυσμὸν ἀφθονόν, πολιτισμὸν λόγου ἄξιον καὶ
 ἀκμάσσαν ὕλικὴν εὐήμεριαν. Τὰ πολύτιμα δὲ ταῦτα μνημεῖα,
 χαρακτηρίζοντα πάντας τοὺς αἰῶνας τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς,
 κινήθησαν πολλαχῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀρχαίων ναῶν, περι-
 ἔχουσι δὲ πλεῖστα τεμάχια αὐτῶν, ἐπιγραφάς, ἐπιστήλια καὶ
 μιονόκρανα, καὶ συνεχίζουσι περιφανῶς τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλευ-
 θερολακωνίων. Καθ' ὅλα ὅμως τὰ φαινόμενα, ὁ χριστιανισμὸς
 ταχέως διαδόθη εἰς τὴν Λακωνικὴν, δὲν ἠδυνήθη γὰρ ἐξαρτίωσιν
 εὐχερῶς τοὺς ὀπαδοὺς τῶν Ὀλυμπίων. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ
 θρησκεία εὖρε παρὰ τὸν Ταύγετον τὸ ἔσχατον αὐτῆς καταφύγιον.
 Ἀμφότερα δὲ τὰ θρησκευτικά, ἀπηλλαγμένα τῆς βυζαντινῆς
 θρησκομανίας, διεδίωξαν εἰρηνικῶς ἐπὶ πλείστους αἰῶνας ὑπὸ τὴν
 αἰγίδα τῆς λακωνικῆς ἑλευθερίας. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πορφυ-
 ρογεννήτου ὑπῆρχον ἀκόμη Ἕλληνας, λάτραι τουτέστι τῶν ἀρ-
 χαίων θεῶν, ἐν μόνῃ τῇ Λακωνικῇ, καὶ ὁ ὀλύμπιος Ζεὺς ἤϊετο
 αὐτόθι θαψιλῶν θυσιῶν. Κατὰ τὸν δέκατον δὲ μόλις αἰῶνα ἐπε-
 κράτησεν αὐτόθι ὀριστικῶς ὁ χριστιανισμὸς καὶ ὁ ὅσιος Νίκων
 ἐπιτελέσας εὐστόχως τὰ ἀποστολικά αὐτοῦ καθήκοντα ἐν Λα-
 κωνίᾳ, μεθ' ὅλας τὰς ἀντιπράξεις τοῦ ἰσχυροῦ Ἀντιόχου, ὠδή-
 γησά τούς πλείστους τῶν Λακωνίων εἰδωλολατρῶν εἰς τὸ ὀρ-
 θόδοξον ποιμνίον. Τοῦ ὁσίου δὲ τούτου ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ ἀσκη-
 τήριον διατηροῦνται ἀκόμη ἀνέπαρα ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου
 Νίκωνος, κειμένον πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ὀχλακίων· τὸ δὲ παρα-
 δοξότερον, οἱ κληρονόμοι τῆς περιουσίας τοῦ ὁσίου ἀπὸ χρόνων
 ἀγνώτων κληθῶνται Δὴμ' ἄγγελοι καὶ ἀνήκουσι εἰς ἰθα-
 γενῆ τῆς χώρας οἰκογένειαν. Εἰδωλολάτραι ὅμως περισσεύοντο
 κατὰ τοὺς ἐπομένους αἰῶνας, καὶ ἴσως ἐξέλιπον μόνον ἐπὶ τῆς
 τουρκοκρατίας, ὅτε ἡ κραταιωθείσα ἐπιρροή τοῦ Οἰκουμενικοῦ
 Πατριαρχείου ἵδρυσεν ἐν Λακωνίᾳ δυσανάλογον ἀριθμὸν ἐπι-
 σκοπῶν καὶ ἐξέτειναν ἐπὶ παντὸς τοῦ ἔθνους τὴν εὐσεβητικὴν
 αὐτοῦ προστασίαν. Ἄν δὲ μὴ ὑπῆρχον εἰδωλολάτραι ἐκεί· περὶ
 τὰ μέσα τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, δὲν θὰ διανοεῖτο βεβαίως
 ὁ φιλόσοφος Πλήθων τὴν ἀνάβωσιν τῆς εἰδωλολατρίας· ἵδρῦ-

σας οὗτος ἐν Σπάρτῃ πλατωνικὴν ἀκαδημίαν, ἥτις πολυαριθ-
 μος ἔσχε μαθητάς, ἠνάγκασεν εἰς ἀγῶνα ὑπὲρ πίστεως τὸν
 Θεσσαλὸν θεολόγον Σχολάριον, τὸν ἀναδειχθέντα κατόπιν
 Πατριάρχην Οἰκουμενικόν.

Κατὰ τὸν ὄγδον ὅμως αἰῶνα ἔληξε, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα,
 ἡ τέως περὶ τὸν Ταύγετον ἐπικρατήσασα εὐημερία, καὶ ὁ πρῶην
 δημόσιος βίος ἀνετρέπη ἀπὸ θεμελιῶν. Λοιμὸς ἐλεύθερος ἠφά-
 νισε τὸν πληθυσμὸν καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον· αἱ πό-
 λεις ἐμειώθησαν σημαντικῶς καὶ ἡ ὑπαίθρος χώρα, πολὺ ἐρη-
 μωθεῖσα κατοίκων, ἐπληρώθη βαθυμῆδεν δασῶν καὶ θηρίων.
 Ἐκτοσε δὲ πλῆθος ἐποίκων κατῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον
 ἀπὸ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας, προσκληθέντες πιθανῶς
 ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων ἐπὶ καλλιέργειά τῶν χερσῶθέντων
 ἀγρῶν ἢ ἀναζητήσαντες τροφήν ποιμνίων, ἢ υποχωρήσαντες
 πρὸς τὰ ἐπιθαλάσσια, φέβω τῶν διηρικῶς ἐπερχομένων ἀπὸ
 τοῦ Ἰστρου βαρβάρων λαῶν. Κατελθόντες δὲ φιλικῶς,
 ὅπως δῆποτε, ἐγκατεστάθησαν, κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς ποιμένες,
 ἐπὶ τῶν ὄρεων, καὶ ἐσχηματίσθη ἐπὶ τῶν πεδιάδων τῆς Ἀχαΐας,
 τῆς Ἠλείας καὶ τῆς Μεσσηνίας τάξιν οἰοει δουλικοποικῶν
 καλλιέργητῶν, γεωργούντων ἐπὶ γεωμῆρῳ τὰ μεγάλα κτήματα
 τῶν χωροδεσποτῶν καὶ τῶν γαιοκτημόνων. Οἱ ἀποικοὶ δὲ οὗ-
 τοι, εἰ δόντες ἀσφραγὴν εἰς τὸν ἀνυπόστατον μῦθον τῶν Σλα-
 δικῶν ἐποικίσεων, ἦσαν προφανῶς Ἕλληνας καὶ Ἀλβανοί,
 Βλάχοι καὶ Ἀρβανιτῆλαχοι. Ὅτι δὲ τοιοῦτοι ἦσαν, ὄχι Σλά-
 βοι, ἐξηγοῦσι προδήλως, πλὴν τῶν ἄλλων, τὰ ἄνθηκα τῶν
 χωρίων, τῶν κωμῶν, τῶν τοποθεσιῶν, ἀλακωνικῆν ἢ κρυσο-
 ὄλακωνικὴν ἢ ἑλληνικὴν ἔχοντα καταγωγὴν, μετενεχθέντα δὲ
 ἀπαραλλάκτως ἐκ τῶν χωρίων καὶ τῶν ὄρεων τῆς Ἡπείρου
 καὶ τῆς Θεσσαλίας. Τὸ δύσλυτον δέ, ὅσα καὶ περιδύθησαν ἔθνο-
 λογικὸν ζήτημα, περὶ ὃ θέλω ἄλλοτε εἰδικῶς ἀσχοληθῆ-
 λῦει ἀναμφιβόλως ἡ ἐπισταμένη μελέτη τῶν λακωνικῶν χω-
 ρίων καὶ τῶν περὶ αὐτῶν ἱστορικῶν εἰδήσεων. Αὐτόθι, ὡς βε-
 βαιοῦσιν ἀμαθεῖς χρονογράφοι, περισσεύοντο οἱ Σλάβοι μέχρι
 τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος· ἀπὸ τῶν ὄρεων δὲ ἀδιαλείπτως
 κατεργόμενοι· ἐδῆσαν τὰς χώρας τῶν φράγκων ἡγεμόνων. Καί-
 ὅμως, οἱ Σλάβοι οὗτοι οὐδὲν ἔχον ἀπέλιπον τῆς ἑαυτῶν ἐγ-
 καταστάσεως· οὕτε ὁ χαρακτήρ τοῦ λαοῦ καὶ τὰ ἔθιμα, οὕτε

ἡ γλώσσα καὶ τὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα ἐπιμαρτυροῦσι σλαβικήν ἐπίδρασιν ἀπ' ἐναντίας δὲ ὁ χαρακτήρ καὶ τὰ ἔθιμα ἀποδεικνύουσι τὴν ἀλβανοβλαχικήν ἐπιμείξιν. Τὰ ὀνόματα πλείστον οἰκογενειῶν καὶ τοποθεσιῶν εἰσὶν ἀλβανικά καὶ κούσου-βλαχικά· πολλές λέξεις ἐν τῇ γλώσσῃ ἔχουσι ὀνόματα τῶν ὄρων καὶ τῶν ἀκριτερίων μετηγέθησαν ἀπαρλλάκτως ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς παραλάς· καὶ τῶν χωρίων τὰ ὀνόματα, τῶν ἐπὶ τῆς ὁροσειρᾶς τοῦ Ταυγέτου κειμένων, εὐρίσκονται ἐντελῶς ἀμετάβλητα ἐπὶ τῶν ὁροσειρῶν τοῦ Πίνδου, τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν Καμβουνίων ὄρεω. Αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα Μάνη, ἐκ τοῦ Magna πιθανῶς γενόμενον, καὶ ἀρχικῶς δηλοῦν πολίτην τινά, κειμένον ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου, φέρει ἀκόμη κώμη τις τῶν Γρεβενῶν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων, ἔχουσι ἱστορικῆς μαρτυρίας· ἡ περιώνυμος Μπαρδούλια, ἡ ὀχυρὰν τινα κλεισούραν τοῦ Ταυγέτου προστατεύουσα, ἐθεωρεῖτο πόλις ἱερὰ τῶν Ἀλβανῶν μέχρι τοῦ 16ου αἰῶνος· γάλλος δὲ στρατηγὸς σταλείς εἰς Μάνην περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐξδόμου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Καρόλου Η', ὅπως ἐξεγείρῃ ἐπανάστασιν, βεβαίωθ' ὅτι ἡ Μάνη ἠδύνατο τότε γὰ παρατάξῃ δώδεκα χιλιάδας μαχητῶν, οἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον ἦσαν Ἀλβανοί. Ὑπάρχει δὲ καὶ σήμερον ἐν Μάνη κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι ἐνθυμοῦνται ὅτι οἱ πάπποι των ἐλάλουν τὴν Ἀλβανικήν.

Ἡ συμβίωσις τῶν ἐπηλύδων τούτων ἐπέδρασε βαθμυρὸν ἐπὶ τοῦ καθόλου βίου τῶν ἰθαγενῶν πληθυσμῶν. Φιλικὴ δὲ μᾶλλον ἀλληλεπίδρασις ἐπήνεγκεν εἰς τὰ ἦθη ἐκατέρων ἀξιωματικῶν μεταβολὴν καὶ διαιόρθωσε διὰ τῆς φυλετικῆς συγχωνεύσεως κοινωνίαν πρωτότυπον διὰ τε τὸν χαρακτήρα, τὰ ἔθιμα, τὸ εἶδος τῶν πολιτικῶν τῆς ἔξεως καὶ τὴν πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν ἀκατάσχετον ῥοπήν. Οἱ ἰθαγενεῖς μειωθέντες ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ, ἤσκησαν ἀσθενῶς ἐπὶ τῶν ἐπηλύδων ἀφομοιωτικήν ἐξημέρωσιν. Αἱ ἀκμάζουσαι πόλεις, κῶμαι γινόμεναι ἀσημαντοὶ κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὸν πληθυσμὸν, ἀπέβαλον διὰ τοῦ χρόνου τὰς ἔξεις τοῦ πολιτικοῦ βίου, τὸν πολιτισμὸν, τὴν ἐπὶ τῶν περιούριων δύναμιν, καὶ οἱ κάτοικοι τῶν ἐν τῇ παραλίᾳ κειμένων, ἐγκαταλιπόντες αὐτὰς ἐρήμους διὰ τὸν κίνδυνον τῶν πειρατῶν, ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς ὑπορείας τῶν ὄρων καὶ ἀνεμίχθησαν μετὰ τῶν ἑτεροχθόνων πληθυσμῶν. Οὗτο δέ, ἀπολι-

πόντες τὸν αὐτόνομον βίον τῶν πόλεων, ἀπώλεσαν τὰς πολιτικὰς ἀρετάς, ἀντήλλαξαν τοὺς νόμους διὰ τῶν ἐθίμων καὶ προσέλαβον χαρακτῆρα ἀτιθάσους βαρβαρότητος· ἐξωκείωσαν ὁμοίως τοὺς ποιμενικοὺς ἐπηλύδους πρὸς τὴν ζώην τῶν μονίμων κωμῶν ἡσέων μετέδωκαν αὐτοῖς πολλὰς ἀρετάς, τὴν ξενίαν, τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας τὴν ἀγνότητα, τὸ δίκαιον τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων· μετέλαβον δὲ τὸ ἦθος καὶ τὰς ἔξεις τῶν ἀλβανοβλαχικῶν φυλῶν. Τὴν πόλιν διεδέχθη ἡ φάρα, ἡ τὸ γένος, ἀποτελέσαν εἶδος κρατιδίου, κεντημένου βίου οἰονεὶ ἀνεξάρτητον καὶ συνδέομένου μετὰ τῶν λοιπῶν διὰ σχέσεων οἰονεὶ διεθινῶν· τὸ πνεῦμα τοῦ κατὰ πόλεις αὐτόνομως ζῆν, ἐπικρατήσαν ἐπ' αἰῶνας, κατέστησαν ἔπειτα ἀνεπίκτον τὴν διοικητικήν τῆς χώρας συνοχήν, καὶ τὴν ἀπουσίαν τῶν νόμων ἀνεπλήρωσε τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροῦ. Ἐν Μάνη πλέον δὲν ὑπῆρχε πνεῦμα κοινοπραξίας καὶ πολιτικῆς ἐνότητος. Οἱ πρῶτοι Λακωνεὺς καὶ οὖν Μανιάται ἐγένοντο ξένοι πρὸς τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους, καὶ πρὸς ἀλλήλους διετέθησαν ἐχθρικῶς καὶ πολεμῶς. Τοιαύτη δὲ κατάστασις διηνεκοῦς ἀναρχίας διέρρηξε τοὺς δεσμούς τῶν πολιτικῶν σχέσεων, καὶ ἐξώθησε τὰ γένη εἰς τοὺς ἐμφυλίους πολέμους τῶν οἰκογενειακῶν ἀντακδικήσεων. Ἀπὸ ταύτης δὲ διαιμορρώθη ἡρέμα ὁ ἰδιῶν κοινωνικὸς βίος καὶ ἡ φυλετικὴς χαρακτῆρ τῶν Μανιατῶν, ὁ πλήρους τυχὼν ἀναπτύξεως κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς ὁσμаниκῆς κατακτητέως. Ἐκ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν ἑτερογενῶν στοιχείων ἀνεβλάστησαν δύο τάξεις γενῶν, μεγαλογενεῖται καὶ οἰκέται, νίκλοι καὶ φαμέγιοι ἢ ἀρχμυνομεροί, πελάται καὶ πάτρωνες. Οἱ φαμέγιοι (οἰκέται), ὄντες κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἐπηλύδων, ὡς δηλοῦσι τὰ οἰκογενειακὰ τῶν ὀνόματα, ὑπέκον δίκην πελατῶν εἰς τὰς ἐπιφανεῖς γενεάς, αἵτινες, κεχωρισμένοι κατὰ συνοικίας ἢ χωρία, ἐμάχοντο συνήθως πρὸς ἀλλήλας, ἐνισχύοντο δὲ ἐκατέρωθεν διὰ συμμαχιῶν. Αἱ δὲ τοιαῦται τῶν γενεῶν συμμαχίαι καὶ ἡ Ἐκκλησία ἦσαν οἱ μόνοι κοινωνικοὶ καὶ πολιτικοὶ δεσμοὶ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ πληθυσμῶν, οἵτινες, στερούμενοι πολιτικῆς καὶ διοικητικῆς ἐνότητος, ἀνέπτυξαν κατὰ τόπους ἀξιοσπούδατον ἐθίμων καὶ ἠθῶν ποικιλίαν, κατέστησαν δὲ ἐντελῶς ἀνάκαιοι εἰς δημιουργίαν κοινῆς καὶ εὐκόσμου πολιτείας, ἐχούσης πολιτικὸν ἰδεώδες καὶ τάσεις ἐθνικῆς ἐπεκτάσεως. Οὗτο

δυστυχῶς συνέθη καὶ συμβαίνει ἔτι εἰς πᾶν ἔθνος, διάγον τὸν πατριαρχικὸν βίον τῶν φυλῶν, ὧν ἕνεκα ἀποβαίνει δυσχερῆς ἢ μᾶλλον ἀνέφικτος ὁ καθαρτισμὸς κοινῆς καὶ προοδευτικῆς πολιτείας.

Ἐπεκράτει, μεθ' ὅλα ταῦτα, ἐν Μάνη, μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Λατινῶν ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως σιὰ τις βυζαντινῆς διοικήσεως, συντηροῦσα τὴν κοινωνικὴν εὐκοσμίαν ὑπὸ τὸ κράτος δὲ αὐτῆς εὐημερία τις ἀνεπτύχθη ἐκ νέου καὶ ὁ πληθυσμὸς ἠξήθησεν, ὡς εἰκάζεται, σημαντικῶς. Ἀπόδειξις δὲ τούτου χορηγεῖ ἡμῖν ἡ ἱστορία τῆς φραγκικῆς κατακτήσεως. Κατὰ τῶν ἱποπτῶν τοῦ κόμητος τῆς Καμπανίας, κατακτῆσαντος ἀμαχητὶ σχεδὸν τὴν ἄλλην Πελοπόννησον, ἀντέταξαν μόνοι οἱ δυτικοὶ Μανιάται ἐξ ἑκατῶν μαχητῶν, καὶ οἱ ἀνατολικοὶ ἠγωνίσθησαν ἐπὶ μικρὸν ἡρωϊκῶς ὑπὸ τὸν Μποταρᾶν Δοξαπατρήν, ὑπερασπίσαντα πεισιμόνως τὸ ἔχυρον Ἀράκλοβον. Μεθ' ὅλας δὲ τὰς προσπάθειάς αὐτῶν, οἱ αὐθένται τοῦ Μωρέως οὐδέποτε ἐγένοντο κύριοι τῶν Μανιατῶν. Οὗτοι ἀδιαλείπτως ἐπεχείρουν φοβερὰς ἐπιδρομὰς κατὰ τῶν γειτονικῶν χωρῶν τῶν Φράγκων ἡγεμόνων, ἤλωσαν δὲ ποτε καὶ τὸ φρούριον τῶν Καλαμῶν. Ὅπως δὲ περιστείλωσιν οἱ Βιλαρδουῖνοι τοὺς ἐπιδρομαῖς, ἠναγκάσθησαν ν' ἀναγειροῦσιν ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς ἀκτῆς τὰ φρούρια τῆς Μάνης, καὶ τοῦ Λεούτρου, καὶ ἐπὶ τῆς κοιλιάδος τοῦ Εὐρώτα τὸ φρούριον τοῦ Μιζιθρά. Γουλιέλμος δὲ ὁ Γ', ἐπιχειρήσας τὴν πολιτορικὴν τῆς Μονεμβασίας, κατάρθρωσε μόλις μετὰ τριετίαν, ἀφοῦ οἱ πολιορκούμενοι κατέφαγον γαλάς καὶ ποντικούς, νὰ συνομολογήσῃ συνθήκην παραδόσεως, καθ' ἣν οἱ ἐνδόξως ἠττηθέντες διετήρησαν πλεῖστα προνόμια αὐτονομίας⁴ θελήσας δὲ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς Μάνην ἐξ ἀνατολῶν, ὅπως ἀπέτυχεν⁴ ἔκτοτε δὲ οἱ Φράγκοι ἀνήγειραν ἐκεῖθεν τὸ φρούριον τοῦ Πασαβᾶν⁴ περιφανῆς μνημεῖον τοῦ ἀπαραιτίστου τῆς λακωνικῆς ἐλευθερίας. Δυστυχῶς οἱ Μανιάται ἐκήδοντο μόνον τῆς ἰδίας ἀνεξαρτησίας, ἀνημενονῶντες τῶν δεδουλωμένων ὁμογενῶν τοῦ Μωρέως⁴ ἄλλως, οἱ εὐχάριστοι Φράγκοι ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἤθελον διατηρήσει αὐτῶν τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ καταστάσει τῆς ἀκόσμου καὶ ἡμιαγρίας ἀνεξαρτησίας διετέλε-

⁴ Pas avant = μὴ περαιτέρω.

σαν οἱ Μανιάται μέχρι τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς Ὀσμανικῆς κατακτήσεως ὁ χαρακτήρ, ὁ βίος καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν ἔλαβον, ὡς εἶπα, πλήρη, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀγρίαν μορφήν. Ἡ Μάνη τότε ἐγένετο κοινὸν τῶν τυραννυμένων καταφύγιον, καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἠξήθη εἰς ἀριθμὸν προδήλους τεράστιον, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἑκτασιν τῆς χώρας καὶ τὴν ἀπορίαν. Ὁ Γάλλος στρατηγός, οὗ ἐμνήσθη ἀνωτέρω, ποιούμενος περιγραφὴν τῆς καταστάσεως τῶν Μανιατῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, λέγει «ὅτι ἡ Μάνη, ἀρχομένη ἀπὸ Καλαμάτας καὶ λήγουσα εἰς Πασαβᾶν περιέχει χιλίας πόλεις καὶ χωρία, πληθυσμὸν ἑκατὸν χιλιάδων καὶ δώδεκα χιλιάδας μαχητῶν. Ἐναταῦθα, ἐπιφανῆ, κατέφυγον ὅλα τὰ ἐπιφανῆ γένη τῆς Ἐνατολῆς, φεύγοντα τὴν τουρκικὴν τυραννίαν.» Χρονισγράφος δὲ ἀρχαιοπισκόπος, ποιούμενος λόγον περὶ τῆς χώρας τοῦ Ζυγού, βεβαίωσ' ὅτι «ὁ Ζυγὸς τῆς Μελιγκοῦς ἔχει χώρας πολλὰ μεγάλας, καὶ κλεισούρας πολλὰ δυνατὰς, καὶ δάση ἀπέραντα, καὶ ἄνδρας ὑπερηφάνους, ἀλαζονικούς.» Ἀπλῆ δὲ ἔρευνα τῆς χώρας κυροῖ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἱστορικῶν τούτων εἰδήσεων. Πανταχοῦ κεῖνται ἐρείπια κωμῶν, χωριῶν, πόλεων, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρητιδος τῶν ἀρχαίων Θαλαμῶν ὑπάρχει πλῆθος κωμῶν καὶ χωριῶν, κειμένων εἰς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν, ἐπὶ χωρῶν δὲ καλύπτουσι. Βυζαντινοὶ καὶ περισπούδαστοι καὶ ἐρείπια οἰκοδομῶν. Οἱ νέοι οὗτοι πρόσφυγες καὶ τὰ ἐπιφανῆ γένη, ὧν πολλὰ διασώζονται μέχρι τῆς σήμερον, προῆλθον ἀληθῶς ἐκ πάσης γῆς Ἑλληνικῆς, ἐξ Ἀδριανουπόλεως καὶ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῆς Κυζίκου καὶ τῆς Καλλιπόλεως, ἐξ Αἰγίου καὶ Πελοποννήσου, ἐκ Κρήτης καὶ Μονεμβασίας, ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Οὗτοι ἰδίχ, ὄντες πολυάριθμοι, ἐσηματίσαν νέας γενεὰς εὐπατριδῶν, συνετέλεσαν λίαν διὰ τῆς γλώσσης εἰς τὴν πλήρη ἀφομοίωσιν τῶν ἀθανεβλαχικῶν πληθυσμῶν καὶ ἀνέπτυξαν ζώπυρα ἔθνη καὶ ἐθνικῶν φρονήματος, ἐκδηλωθέντα διὰ περιοδικῶν ἀγῶνων καὶ ἐπαναστάσεων κατὰ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας. Πρῶτοι οἱ Μανιάται ἤρξαντο τοῦ κατὰ τῶν Τούρκων ἀγῶνος, καὶ πρῶτοι ὕψωσαν ἐν Καλαμάκῃ τὴν σημαίαν τῆς Ἑθνικῆς ἀναστάσεως. Τῶν ἀγῶνων δὲ αὐτῶν ἐλλίπες σκιαγράφημα χαραξάς ὁ Σάβας ἐν τῇ Τουρκοκρατούμενῃ Ἑλ-

λάδι γνωστόν ἐν μέρει κατέστησεν ὅτι οἱ Μανιάται μόνον ἀδίαλειπτως ἐμάχοντο κατὰ τῶν περικυκλούντων αὐτοὺς πολυμίμων, προστατεύοντες ἐρρωμένως τῆς χώρας τὴν ἀδάμαστον ἐλευθερίαν, κατειργάσαντο δὲ κατὰ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ σειράν ἐπαναστάσεων. Εἰς Μάνην προσέφυγον ὁ Δουξ τοῦ Νεβέρ καὶ ὁ Κάρολος Α', ὅπως, ἐπαναστατικὴν ἐγείροντες, διεκδικήσωσι κατὰ τῶν Τούρκων δυναστικά δικαιώματα· ἐκείθεν ἡ Βενετία καὶ ὁ Μοροζίνης ἐπέζητήσαν δύναμιν πρὸς ἀνάγκησιν τοῦ περιπολήτου Μωρέως· ἐκεῖ ἡ Ρωσία εὗρεν ὑπηρετικὰς φιλοπάτριδας ἄλεθριων σχεδίων, καὶ ὁ ἀνάξιος Ὁρλώφ εἶδε τοὺς τετρακοσίους Μανιάτας, μιμουμένους τὸ ἀθάνατον παράδειγμα τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων προγόνων· αὐτόθι, τέλος, ὑπῆρχε τὸ ἀσφαλές καταφύγιον τοῦ Ζαχαριᾶ, τοῦ Πετμεζῆ, τῶν Κελοκοτρωνέων. Οἱ Τούρκοι, μετὰ πολυμήθους ἀγῶνας, κατέλαβον τὰ φρούρια τοῦ Παταχᾶ, τῆς Ζαρνάτας καὶ τοῦ Κελερᾶ· αἱ ἐπαρχίαι ὅμως τῆς Ἀνδρούστιας, τῆς Μηλέας, τοῦ Ζυγοῦ, καὶ τοῦ Ταϊνάρου διετέλεσαν πάντοτε ἀπρόσιτοι εἰς τοὺς κατακτητάς. Ἐκεῖθεν δὲ ἀγωνιζομένη ἥρωϊκῶς ἡ γηραιὰ ἐλευθερία τῶν Ἐλευθερολακωνίων ἀπέκρουσε διὰ παντός τοὺς Τούρκους ἐκ τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς ἐδάφους, καὶ τῇ βοήθειᾳ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μοροζίνη, τὰ τρία φρούρια, μνημεῖα πλεόν μουσουλμανικῆς βεβηλώσεως, κατεβλήθησαν εἰς ἕδαφος καὶ ἠρημώθησαν. Μέχρι δὲ τοῦ παρόντος αἰῶνος οἱ Μανιάται, ἀποβαλόντες ἐκ τῆς χώρας τοὺς Τούρκους, ὑπέθαλπον τοὺς ἥρωας τῆς ἐθνικῆς ἀπολυτρώσεως, ἐξήκολούθουν τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν κατὰ τῶν περιόικων πολυμίμων, καὶ ὁ διώξας ἐκ τῆς Πελοποννήσου τοὺς Τουρκαλθάνους πασᾶς πολμήσας νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ζανετάκην καὶ τὸν Παναγιώταρον, εἶδε τρεῖς χιλιάδας Μανιατῶν κατασφάζοντας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, λόγῳ ἐκδικήσεως, τὰ ἀνεύθυνα μέλη ἐπτακοσίων οἰκογενειῶν τουρκικῶν.

Δυστυχῶς, τῆς Μάνης ὁ ἀκμάζων πληθυσμὸς κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς τουρκικῆς κατακτησεως ἠρῳαῖωθ' ἐπαίσθητῶς κατὰ τὸν ἑπειτα χρόνον. Οἱ κατὰ τῶν Τούρκων συναχθεὶς ἀγῶνας, οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοί, ἡ ἔλλησις τάξεως καὶ ἀνερνήσεως, τὸ ἄγρον τῆς χώρας, ὁ κατὰ ξηρὰν στενὴς ἀποκλεισμὸς καὶ ἡ καταστροφή παντός ἐμπορίου κατὰ θάλασσαν, ἠνάγκασαν βαθμηδὸν πλείστους Μανιάτας νὰ μεταναστεύσωσιν

εἰς ἄλλας χώρας διὰ τροφὴν ἢ ἀσφάλειαν. Πολλὰ γένη ἐξώθησαν τοῦ πατρῶος ἐδάφους ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων γενῶν ἄλλα ἔφυγον τοὺς κινδύνους τῶν οἰκογενειακῶν ἀντεκδικήσεων· καὶ τὸ πολυάριθμον γένος τῶν Στεφανοπούλων, διωκόμενον ὑπὸ τοῦ φιλεκδικίου Γερακάρη, μετώκησεν ἔκτοτε εἰς Κορσικὴν. Πολλὰ ἐπιφανεῖς οἰκογένειαι, φεύγουσαι τὰ δεινὰ τῆς πείνης καὶ τῆς ἀναρχίας, ἀπήλθον εἰς Ἐπτάνησον καὶ πλείστοι πένητες ἐπέζητήσαν αὐτόθι ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Βενετικῆς ἐξουσίας τὸν ἄρτον, ἢ τὴν εὐπορίαν. Τοιοῦτῳ δὲ τρόπῳ ὁ πρῶην μέγας πληθυσμὸς περιστάλη εἰς ἑκατὸν δέκα ἐπτὰ μόνον χωρία, κατὰ τοῦ Νήσου τὴν χωρογραφίαν, καὶ οἱ Μανιάται, ἀνίκανοὶ νὰ ἐπιχειρήσωσι πλεόν διὰ τὸ εὐάριθμον γενναῖα τολμήματα, ἐξακριωθέντες βαθμηδὸν ὑπὸ τῆς ἀκαθίας, τῶν στερήσεων καὶ τοῦ πολεμικοῦ βίου, ἐτράπησαν ἐπὶ τὴν πειρατικὴν καὶ ἐξετραχηλίσθησαν εἰς τὰς ἀνθρωποθυσίας τῶν οἰκογενειακῶν ἀντεκδικήσεων. Ἡ τροφὴ καὶ τὸ λάφυρον ἀνεζητήθησαν ἐνόπλιω χεירὶ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν! Οἱ Μανιάται ἐπλήρωσαν τὰ πελάγη περατόλων πειρατῶν, ἡ κώμη τοῦ Βεϊτούλου μεταβλήθη εἰς μικρὸν Ἀλγέριον, καὶ τὰ πειρατικὰ πλοῖα, ἀπὸ τοῦ Ταϊνάρου ἐκπέλοντα, ἐνέπλησαν πολλάκις τρόμου καὶ φόβου τοὺς Τούρκους, πολιορκούντας τὸν Χάνδακα. Τὰ δὲ πεδία τῆς Μάνης μεταβλήθησαν εἰς πεδία μαχῶν, καὶ τὰ γένη, ἀνεξάρτητα δικάγοντα βίον, διετέλουν εἰς πολέμους κατ' ἀλλήλων συνεχῆς. Αἱ διαφοραὶ καὶ αἱ οἰκογενειακαὶ ἐριδες κατέληγον πάντοτε εἰς ῥῆξιν ἐνοπλιον· τὸ αἷμα ἀπῆται αἷμα, ὁ φόνος ἐγένετο φόνος, καὶ οἱ ἄνδρες κελεισμένοι σχεδὸν διαρκῶς εἰς οἰκογενειακὰ φρούρια καὶ πυργούς ροβερούς, ἠγωνίζοντο ἐκεῖθεν ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς τιμῆς τῶν ἰδίων γενῶν. Οὐδὲν δὲ ἠδυνήθησαν πρὸς περιστολήν τῆς ἀγρίας ταύτης ἀναρχίας οἱ μέρη τινὰ τῆς Μάνης φιλικῶς μᾶλλον κατασχόντες Βενετοί, καὶ ὁ Μπέης ἑπειτα ψιλὴν μόνον ἤσκησεν ἐπὶ τῶν ἀτιθάστων γενῶν ἐπικυριαρχίαν. Οὗτος ἐπερᾶν μόνον ἐν Μάνη κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ 18ου αἰῶνος. Ὁ Ἰσχυρὸς Ζανετάκης Κουτσήραρις ἀνεγνώρισεν πρῶτος ἐξ ἀνάγκης, ἢ φιλοδοξίας, τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Πύλης καὶ ἐδέχθη παρὰ τοῦ Σουλτάνου τὸ κατάνιον τοῦ Μπέη· οἱ δὲ Μανιάται ἐν ἀρχῇ ἀντέστησαν κατὰ τοῦ αἵσχους τούτου τῆς Λακωνικῆς ἐλευθερίας, καὶ ὁ τοῦ Ζυ-

γαῦ ἐπίσκοπος ἐξέδοτο κατ' αὐτοῦ φοβερὸν ἀφορισμὸν κατόπιν ὁμως, πεισθέντες πιθανῶς ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ δυνατοῦ, ἀνεγνώρισαν θεωρητικὴν ἀπλῶς κυριαρχίαν, ἐπλήρωσαν δὲ ἐτησίως τῶ ἀντιπροσώπῳ τοῦ Σουλτάνου φόρον γροσίου κατὰ οἰκογένειαν. Τὸ σουλτανικὸν ἐν τούτοις καρτάνιον ἐξήψη τὴν φιλοδοξίαν τῶν ἀντιζήλων γενῶν καὶ πολλοὶ ἔσπευδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπως διὰ τῶν ῥαδιουργιῶν, τῶν χρημάτων καὶ τῶν δουλικῶν ὑποκλίσεων τύγῳσιν ἀσθενοῦς καὶ ἀδόξου ἡγεμονικῆς ἐξουσίας, ἣτις ἐλαχίστην ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἀσκήσασα ἀγαθοποιὸν ἐπιρροήν, μὴ δυναθεῖσα δὲ νὰ ἐπιβάλλῃ τάξιν καὶ νόμους, διοίκησιν καὶ πολιτείαν, ἤθελε περιαγαγεῖ πιθανῶς εὐκαιρίας δοθείσης λαὸν ἀσθενῆ, πτωχὸν καὶ κακουχούμενον ὑπὸ διχονοιῶν, εἰς τὰ δεσμὰ τῆς μουσουλμανικῆς ὑποδουλώσεως, εἰμὴ οἱ Τούρκοι ἀπηλαύνοντο ἐγκαίρως τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν!

Τοιαύτη ἐν τῷ συνόλω ἡ ὄχρᾶ σκιαγραφία τῆς ἱστορίας τοῦ λαοῦ τῶν Μανιατῶν. Ἐσκιαγράφηται αὕτην δι' ὀλίγων γραμμῶν καὶ κατ' εἶδος ἀόριστον, ἀποφυγὼν τὰς πηγὰς καὶ τὰ σχόλια, ἀντλήσας δὲ εὐλόγως ἱστορικὰς ἀληθείας καὶ ἐκ τῆς λογικῆς ἐρμηγείας τῶν περισωζομένων μνημείων, τῶν ἐθίμων καὶ τῶν οἰκογενειακῶν παραδόσεων. Μὴ ἐπιχειρήσας δὲ νὰ γράψω ἐπὶ τοῦ παρόντος ἱστορίαν, ἣτις ἀπαιτεῖ εὐκαιρίαν κατάλληλον καὶ χρόνον μείζονα, ἐπίδιωξα ἀπλῶς νὰ καταδείξω διὰ συντόμου ἱστορικοῦ προοιμίου ὅποιον ἡ λακωνικὴ ἐγκρύπτει θησαυρὸν ἱστορικῶν κειμηλίων, ἐθνικῶν παραδόσεων, ἱερῶν ἀναμνησέων, καὶ ἀπὸ τίνος εὐρώστου κορμοῦ ἀνεβλάστησαν ὁ χαρακτήρ, ὁ βίος καὶ τὰ ἔθιμα τῶν Μανιατῶν. Εἰς τὰ ὄρη τοῦ Ταυγέτου καὶ τὰς κλεισθερεῖας κατέφυγεν ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία ἀνέκαθεν καὶ συνετηρήθη ἐκεῖ ἀρκυῆς μὲν καὶ ἀδοξος ἀλλ' ὁμως ἀμίαντος καὶ ὑπερήφανος, μέχρι τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ἡ Μάνη ὑπῆρξεν ἢ κατ' ἐξοχὴν ἀγέρωχος τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀκρόπολις κατὰ τὴν μακραίωνα ἐποχὴν τῆς ἑλληνικῆς ὑποδουλώσεως καὶ ἐκεῖθεν τὰ λείψανα τῶν Λακεδαιμονίων ἢ Ἐλευθερολακῶνων ἠμύναντο ἡρωϊκῶς κατὰ παντὸς ἐπιδρομῆως, προστατεύοντα φιλοστόργως τοῦ γένους τὴν αὐτονομίαν καὶ τῆς Σπάρτης τὸ ἐνδοξον ὄνομα· ἡ Μάνη, σχοῦσα κάλλος ἄγριον καὶ ἀτίθασσον φρόνημα, περιέσωσε μέχρις ἡμῶν τὸ ἀγνό-

τερον αἷμα τῆς ἐνδοξοτάτης τῶν φυλῶν καὶ παρέσχε σώτειραν ἑστίαν εἰς τοὺς ἐπιφανεστέρους υἱοὺς τῆς ἑλληνικῆς εὐγενείας. Ἡ Μάνη, τούτων ἕνεκα, περικλείει τοῦ ἑλληνικοῦ βίου καὶ χαρακτήρος τὰς γνησιωτέρας καλλονὰς, προώρισται δὲ νὰ καταστῇ, ὅταν ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά τοῦ ἔθνους ἀπαλλαγῶσιν ἀλλοτριῶν καὶ μiasματικῶν ἐπιδράσεων, διηνεκῆς μελέτημα καὶ περισπούδαστον ἐντρυφήμα χορείας ὅλης καλλιτεχνῶν καὶ ποιητῶν, ἱστορικῶν καὶ συγγραφέων!

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΝΕΛΙΔΗΣ

Γ' ΑΗΔΟΝΙΑ *

Γ' ἀηδόνια νὰ σωπάσουε
Λίγη ἡσυχία νὰ γένη
Νὰ τραγουδήσ' ἡ Ἐλένη
Μὲ τὴ γλυκεῖα φωνή.

Γ' ἀηδόνια νὰ σωπάσουε
Νὰ μὴ φυσῶ τ' ἀέρι,
Ἐνα ἀγγελουδι αἰτέρι
Το' Ἐλένης νὰ φανῇ.

Νὰ ἐλθῇ ἀπ' τὴν Παράδεισο
Σ' ἐμᾶς ἐν Ἀγγελουδι,
Νὰ πῆ ἂν ἐκεῖ τραγουδι
Ἄκουσε πλέον γλυκό.

Νὰ πῆ ἂν εἰς τὴν Παράδεισο
Εἶναι κ' ἐκεῖ μιὰ Ἐλένη,
Νὰ τραγουδᾷ, νὰ εὐφραίνῃ
Τὸν ἀπειρο Οὐρανό.

ΑΝΔΡ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ.

Τὸ ἀνωτέρω ἀνέκδοτον τρυφερὸν ἀγαπίον παραχωρηθὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ μελοποιήσαντος αὐτὸ μουσικοδιδασκάλου κ. Γ. Λαμπέρη εὐχαρίστως καταχωρίζομεν.

ΜΙΑ ΥΠΟΘΗΚΗ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΥΡΙΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

«ΟΔΗΓΙΑΙ πρὸς τὸν κ. Γρηγόριον Καμπούρογλου.»

Τοιαύτην φέρει ἐπιγραφὴν ἔγγραφόν τι τοῦ μικκαρίτου δημοσιογράφου Κωνσταντίνου Λεβίδου, τοῦ γνωστοῦ συντάκτου τῆς Ἑλπίδος, ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Γρηγόριον Καμπούρογλου, ἐπίσης δημοσιογράφον, συντάσσοντα τότε τὴν Πατρίδα καὶ εὐρισκόμενον εἰς χεῖρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ φίλου κ. Δημητρίου Γρ. Καμπούρογλου.

Οἱ δύο οὗτοι αἰδιμίῳ δημοσιογράφοι συνεδέοντο — πρῶτα σπάνιον ἐν Ἑλλάδι — διὰ στενῆς φιλικῆς, καίτοι πάντοτε σχεδὸν ἦσαν ἀντίθετοι εἰς τὰς πολιτικὰς δοξασίας. Ὅσῳ δὲ ὁ εἰς ἦτο ἠναγκασμένος νὰ καταλίπῃ ἐπὶ τινα χρόνον τὰς Ἀθῆνας ἀνέθετε τῷ ἐτέρῳ τὴν περὶ τοῦ φύλλου αὐτοῦ φροντίδα καὶ τὴν σύνταξιν.

Ὅτε ποτὲ ὁ κ. Λεβίδης ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους χάριν τῆς πασχούσης υγείας του ἀνέθηκε τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν σύνταξιν τῆς Ἑλπίδος εἰς τῷ Γρ. Καμπούρογλω, ἀφῆκε αὐτῷ καὶ ἔγγραφον ὁδηγίας, εἰς ὃν δημοσιεύμενον κατωτέρω τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον μέρος, ὅπως γνωστὸν καταστῆ πῶς οἱ τότε δημοσιογράφοι ἐνόησαν νὰ ὑπερκασιάζωσι τὴν Κυβέρνησιν καὶ ὅταν ἀκόμη ἦσαν τὰ ἐπίσημα αὐτῆς ὄργανα, καὶ ἐν γένει ποίας ἰδέας εἶχον περὶ τῶν δημοσιογραφικῶν καθηκόντων αὐτῶν. Ἴδου ἡ ἐφεξῆς τοῦ λόγου περικοπή.

«Ὡς ὁδηγὸν κατὰ τὴν σύνταξιν θέλετε εἶχει πρὸ πάντων τὴν ἀρχὴν ταύτην «Ὑπερασπίζου τὴν Κυβέρνησιν κατὰ πάσης »συσκοφαντίας καὶ κατὰ παντὸς ψεύδους, ὡς ἐπίσης καὶ πᾶν »μέλος τῆς Κυβερνήσεως, ἰδίως ἂν προσβληθῇ· ἀλλ' ἄπεχε »ἐπαίνων μὴ πρεπόντων, ἄπεχε τῆς ὑπερκασιάζσεως μέτρων μὴ »ὑπερκασιάζσεως ἀξίων, καὶ ἀπέφευγε, ὅσον τὸ δυνατόν, ἐν ὁμι- »λίῃς περὶ προσώπων.» Νῆ μὴν ἀμελήσῃς οὐδεμίαν περίπτωσιν, νὰ διατηρῆς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν θρόνον μεταξὺ

τοῦ λαοῦ. Φειδωλότατος ἔσο ἐπαίνων ὑπὲρ ὑπαλλήλων, ἐκτός ἐν περιπτώσει καθ' ἣν διὰ τῆς διαγωγῆς του ὑπάλληλός τις ἤθελε φανῆ ἀξιώτατος ἐπαίνων, ἀλλὰ, τὸ ἐπαναλαμβάνω, καὶ τότε μετὰ πολλῆς μετριότητος τοὺς ἐπαίνους. Ἐπίσης ἄπεχε κατηγοριῶν κατὰ ὑπαλλήλων, ἐκτός ἂν ἀποδείξει μὲν ὡς ὑπάρχουν λόγοι κατηγορίας. Ἐννοεῖς ἐκ τούτων ὅτι καὶ τὰς ἐξωθεν στελλομένας διατριβὰς δὲν πρέπει νὰ δέχῃσαι, ἐκτός ἂν εἶναι εὐσηχημότατα γεγραμμένα.»

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ

(Ἐν ἀγαπητῷ μοι Σ' κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου σου.)

Φύσα δροσάτο, μαλακὸ καὶ μυρωμένο ἀγέρι
Καὶ μιὰ στιγμὴ σταμάτησε 'ς τ' ἀγαπημένο ταῖρι
Ποῦ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ τὴν ὥρ' αὐτῆ ἐνόησε!
Καὶ δύο καρδιὰς ἀγγελικαῖς ἡ ἀγάπη ζευγαρώνει.

Φιθύρισέ τους μυστικὰ—κι' ἄς εἶμαι μακριὰ τους—
Πῶς ἡ ψυχὴ μου εἶν' ἐκεῖ χαρούμενη σιμὰ τους.

Ἄστέρι μοι ἂν ἤξευρες τὸν πόθο 'ς τὴν καρδιά μου
Θὰ 'περνες φῶς ἀπ' τὴ ψυχὴ κι' ἀχτίν' ἀπ' τὴ ματιά μου
Καὶ θὰ τὴν ἔρριχνες ἐκεῖ, πονετικό μου ἀστέρι,
Κρυφὰ—κρυφὰ 'ς τὸ ζηλευτὸ κι' ἀγαπημένο ταῖρι.

Θὰ σ' ἐνοιωθῶ ἀπ' τὴ λάμψη σου—κι' ἄς εἶμαι μακριὰ τους—
Πῶς ἡ ψυχὴ μου εἶν' ἐκεῖ καὶ βλέπει τὴ χαρὰ τους.

Πουλὲ μοι ταξειδιάρικο ποῦ τριγυρᾷς 'ς τὰ ξένα
Πέτα καὶ τώρα μιὰ στιγμὴ χαρούμενο γιὰ μένα,
Κι' ἂν 'βρῆς 'ς τὸ δρομο σου ἐκεῖ τ' ἀγαπημένο ταῖρι
Θέλω ἡ γλυκεριά σου ἡ λαλιὰ τραγουδι νὰ τοὺς φέρῃ.

Θὰ νοιώσουν 'ς τὸ τραγουδι σου—κι' ἄς εἶμαι μακριὰ τους—
Πῶς ἡ καρδιά μου εἶν' ἐκεῖ καὶ ψέλνει τὴ χαρὰ τους.

Ἐκ Σύρου, Ἰανουάριος 1887.

Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ

ναντιρρήτως ὁ Νικόλαος Γύζης κατέχει τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ζωγράφων θέσιν. Γεννηθεὶς ἐν τῇ μικρᾷ νήσῳ Τήνῳ κατὰ τὸ 1842, ὅπου τοσοῦτοι ἄλλοι καλλιτέχναι εἶδον τὸ φῶς, ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ εὐαγοῦς ἰδρύματος τῆς Εὐαγγελιστρίας ἅμα ὡς ἀποπεριτώσας τὰς ἐν τῇ ἐνταῦθα καλλιτεχνικῇ Σχολῇ σπουδὰς του, τῇ γενναίᾳ προστασίᾳ τοῦ κ. Ν. Νάξου, γνωστοῦ διὰ τὴν πρὸς τὰς ὡραίας τέχνας λατρείαν του, εἰς Μόναχον τῆς Γερμανίας, ὅπου ἐγένετο μαθητὴς τοῦ ἀποθανόντος πέρυσιν διασήμεου Πιλότη, σχὼν ὡς συμμαθητὰς τοὺς μᾶλλον σήμερον διακεκριμένους Γερμανοὺς τεχνίτας: Δέφρεγκερ, Μάξ, τὸν μεταστάντα δαιμόνιον Μάκαρτ καὶ ἄλλους. Ἑλληνα συμμαθητὴν εἶχε μόνον τὸν Λύτραν, διὰ σπανίας ἰδιοφυΐας ἐν τῇ γραφικῇ πεπρακισμένον καὶ μεθ' οὗ παιδιόθεν συνεδέετο δι' ἀρρήκτου φιλίας. Ὁ Πιλότης ἦτο μέγας τεχνίτης, ἀλλὰ μεγαλύτερος ἔτι διδάσκαλος, κατώρθωσε νὰ μορφώσῃ — πρῆγμα σπανιώτατον — ἕκαστον μαθητὴν κατὰ τὸ ἴδιόν του ἄλαντον, διὰ τοῦτο ὅλοι οἱ μαθηταὶ του ἀνεδείχθησαν ἐν τῇ τέχνῃ. Τὸ πρῶτον βραβευθὲν ἔργον τοῦ κ. Γύζη ἦτο ἡ «Ἰουδίθ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Ὁλοφέρνους.» Ἡ βαθεῖα αἰσθητικότης καὶ ὁ πρὸς τὰς ἀνατολικὰς καλλονὰς ἔρωσ τοῦ Γύζη εὗρον εὐρὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐκείνῳ στάδιον. Ἐν ἐνὶ ἑτέρῳ πίνακι, ὀλίγον μετὰ ταῦτα ἐκτελεσθέντι, ἐν τῇ «Εἰδήσει τῆς ἀλώσεως τοῦ Σεδάν», ἐκδηλοῦται ἡ λαμπρὰ περὶ τοὺς χαρακτῆρας ἰδιοφυΐα τοῦ τεχνίτου, ὡς καὶ ἡ ἀμεμπτος ἐκτέλεσις. Ὁ Γύζης ἤλλαξε πολὺ ἔκτοτε τὸτε τὰ ἔργα του ἦσαν πολὺ κωπῶ, σήμερον ἐργάζεται μετὰ μεγίστης τελειότητος, ἐννοεῖ νὰ ἱκανοποιῇ καὶ τοὺς μᾶλλον αὐστηροὺς κριτὰς. Τὸ «Παραμύθιον», ἐν τῶν τελευταίων ἔργων του, εἶναι ἴσως τὸ ἀριστούργημά του. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι κεφαλαὶ ἀμιμήτου χάριτος, ἐκφράσεως, χρωματισμοῦ καὶ κάλλους. Ἡ ὄλη σύνθεσις εἶναι τι σαγηνεῦσον. Ἐκεῖνα τὰ περίεξ τῆς ἀγαθῆς μάχης συμμαχουμένα παιδία εἶναι ὡς ἀγγελουδία. Ὁ Γύζης ἂν καὶ ἐξῆτε τὸν ἡμισυν βίον του ἐν Γερμανίᾳ εἶναι τόσον Ἑλληνα τὴν μορφήν, μελαψὸς καὶ εὐειδέστατος ὢν, ὅσον καὶ τὴν τέχνην, τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ἄκραν ἡρεμίαν ἐν τοῖς πίναξιν φιλῶν.

Μετὰ τὸν Λύτραν φίλον ἀριστον θεωρεῖ τὸν γερμανὸν Δέφ-

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ

φρεγγερ, οὐ τὰ ἔργα κατέστησαν δημοτικώτατα ἐν Γερμανίᾳ. Καὶ ἡ καλύβη τοῦ χωρικοῦ θὰ ἔγῃ ἢ τὸν Ἀνδρέαν Χόφερ ἢ τι ἄλλον ἔργον αὐτοῦ. Ὁ Γύζης ὁμοιάζει κατὰ τοῦτο τὸν Δέφφρεγγερ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἔργων του σχῶν ὡς θέματα τὰ ἔθιμα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Σειρὰ ὀλοκλήρων πινάκων ἐξήλθον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ δαφνοστεφοῦς Ἑλληγνος καλλιτέχνου ἐφελκόμενα μεγάλως τὸν θαυμασμόν ἐν ταῖς Ἐκθέσεσι τῶν μεγαλοπόλων. «Οἱ ἀραβῶνες τῶν τέκνων ἐν Ἑλλάδι» ὅπερ ἔτυχε καὶ τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου· ἡ «Ταμμένη κόρη», «ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀράπη Χρήστου» ὁ «ὄρνιθοκλέπτης» καὶ τόσα ἄλλα ἐν οἷς διαλάμπει ὁ φαντασιώδης ζωηρὸς ὁρμονικὸς τοῦ Γύζη χρωματισμός. Τὰ βλ ἄ χ ι κ α τῶν ὠραίων του ἐλληνίδων οὐδεὶς τεχνίτης ἔγραψε μὲ τόσην χάριν καὶ μὲ τοσαύτην θαυμασίαν μαγεῖαν χρώματος. Ἄλλ' ὁ Γύζης δὲν εἶνε μόνον τέχνη· εἰς τὰ στήθη του πάλαι εὐγενὴς φυγὴ ἀναβλύζουσα ἐπὶ τῶν πλείστων πινάκων του. Οὐδαμοῦ θὰ ἀπαντήτητε ἐν αὐτοῖς κεφαλὴν ἀνευ ἐκφράσεως. Ποῖος θὰ ἀρνηθῇ ἕκτακτον αἰσθητικότητα εἰς τὸν ζωγράφον τῆς «Ταμμένης κόρης»! Ὡ εἶνε τόσον σπάνιοι σήμερον οἱ καλλιτέχνη οἱ ἐγκλείοντες ἐν αὐτοῖς τοσαῦτα ἀδαμάντινα αἰσθηματά ὡς ὁ Γύζης. Ἀκένωτος δημιουργικὴ ὑπαρξίς δυναμένη διηνεκῶς νὰ πλημμυρῇ ὀθόνας μὲ συνθέσεις φανταστικωτάτης συλλήψεως. Τὸ forte τοῦ κ. Γύζη εἶνε τὸ skizzo. Μὲ ὀλίγας γραμμὰς πλάττει καὶ τοὺς μᾶλλον φαντασιώδεις κόσμους, βλέπει τόσον ζωηρὰ ὡς ὁ ἀθάνατος Delacroix· τὸ τελείωμα, τελεία ἐκτέλεισις εἶνε διὰ τὴν φαντασίαν του προσφιλέτης μὲν χαλινὸς ἀλλὰ κἄπως βασανιστικός· ἐκ τούτου θὰ ἀπαντήτητε πληθὺν ἀτελειώτων πινάκων ἐν τῇ atelier αὐτοῦ. Ἄλλ' αὐτὰ ἴσα ἴσα τὰ σχεδιογραφήματα εἶνε ἡ ἄμεσος τῆς φαντασίας του ἀποτύπωσις· ἐκεῖ βλέπετε τί ἐστὶ-Γύζης.

Ὁ Γύζης δὲν δύναται νὰ μεμψιμοιρῇ κατὰ τῆς Τύχης ἧτις συχνάκις ἀστειεύεται μὲ τοὺς καλλιτέχνας. Διορισθεὶς καθηγητῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Μονάρχου ἀπολαμβάνει καὶ δόξης καὶ τιμῆς. Ἀπὸ ἐτῶν δὲ συζευθεὶς μετὰ τῆς ἐρασμίας τοῦ κ. Ν. Νάζου θυγατρὸς ἄγει βίον εὐδαιμονέστατον ἐν μέσῳ τριάδος ἀγγελικῶν τέκνων. Εἰς τὴν ἐν Μονάρχῳ σχολὴν αὐτοῦ συρρέει πλῆθος ξένων ἀπαιταγόντων τῆς γῆς· Γερμανοί, Ἑλβετοί, Σουηδοί, Ἀμερικανοί, Ἑλληγνες, Νορθηγοί, Ἴταλοί, Οὐγγροι, Ἀγγλοί, ἀποτελοῦντες θαυμάσιον καλλιτεχνικὸν μωσαϊκόν. Οἱ λεπτοὶ καὶ ὠραῖοι χαρακτῆρες τοῦ προσώπου, ἡ λίαν μελαγχροινὴ ὄψις, ἡ ἐξαιρετικὴ καὶ εἰλικρινὴς εὐγένεια τοῦ Ἑλληγνος καλλιτέχνου, τῶν ξένων πάντων τὰς συμπαθείας ἐλκύουσιν. Ὀγδοῆ-

κοντα μαθηταὶ τὸ παρελθὸν ἔτος κατεπλήρουν τὴν σχολὴν αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἡ σχολὴ τοῦ Lüßls διὰ τὸν χρωματισμὸν ἢ πρωταγωνιστοῦτα θεωρεῖται, οὕτω καὶ ἡ τοῦ κ. Γύζη ὡς πρὸς τὴν σκίαγραφίαν. Οὐδαμῶς ἐκτελοῦνται μετ' ἀνθρώκας τὸσαν ἀληθείς καὶ τέλειαι σπουδαί.

Γλυκεῖα μορφή εὐφρόσυνος καὶ συμπαθὴς ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, ἐν μέσῳ τῶν πάγων τοῦ βορρᾶ φέρουσα τὰς ἡλιοκαεῖς τῶν μεσημβρινῶν πασειᾶς καὶ τοὺς ζεστοὺς σπινθηροβολοῦντας τῆς φυλῆς μας ὀφθαλμοῦς, μαγνητίζει τοὺς ἑρσάτας τοῦ καλοῦ ὅταν λέγῃ μεθ' ὑπερφηανείας ὅτι εἶνε — "Εὐγγλν

Φ.

ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΙΛΙΣΣΟΝ

(Ἀναμνήσεις τοῦ θέρους τοῦ 1876.)

Πρωίαν τινα τοῦ Ἰουλίου ἤθελον ν' ἀποσπασθῶ ἐπὶ στιγμῆς τινας τῆς τύρβης τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν καὶ ἐξελεῖσθαί τῆς πόλεως διηυθύνθη πρὸς τοὺς ἀγρούς. Σοβαρὰ σιγῆ ἐπεκράτει· εἰσέτι πανταχοῦ ἐνῶ τὰ περίε ἀντικείμενα ὑπὸ τοῦ λυκαυγοῦ φωτιζόμενα ἐχρωματίζοντο βαθμηδὸν ὡς ὑπὸ μαγικῆς τινος ἐπιρροῆας διὰ μυρίων καὶ ποικίλων ἀποχρώσεων. Ἐγὼ δὲ περιχαρῆς διὰ τὴν ἐλευθερίαν μου ἔτρεχον ἀπὸ λορίσκου εἰς λορίσκον, ἀπὸ βύακος εἰς βύακον, ὅτε μὲν συνάξουσα ἄνθη, ὅτε δὲ θαυμάζουσα τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φύσεως θέμα.

Ἀφῆνς ὅμως ἐνῶ παρηκολούθουν τὸν ροῦν τοῦ Ἰλισσοῦ, ὁ φλοῖσθος παρκακειμένης πηγῆς ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν μου· ἐστάθην παρευθὺς, διότι μοι ἐράνη ὅτι διὰ μέσου τοῦ μονοτόνου ἤχου τῶν ὑδάτων, διέκρινον ἡμᾶ τι τοσοῦτω γλυκῷ, το-

ΣΗΜ. Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ ἡμετέρου Ἡμερολογίου ἀξιμέναις δημοσιεύμεν ὧδε, εὐμενῶς χορηγηθὲν ἡμῖν, ἐν τῶν ὀριαιτέρων διηγημάτων τῆς γνωστῆς καὶ ἐξ ἄλλων ἐμβριθεστέρων φιλολογικῶν ἔργων λογοτέχνης Κυρίας Ἀρσινόης Γ. Παπαδοπούλου, ὅπερ ἀληθῶς ἀποπνεύει χάριν, τρυφερότητα αἰσθητικῆς καὶ ἀγνοῦντα παρθενικῆς ἐμπνεύσεως, ἅτε γραφὴν ὑπ' αὐτῆς μόλις ἐξελευθούσης τοῦ μαθητικοῦ σταδίου ἐν ἀερωτάτῃ ἔτι ἡλικίᾳ.

σοῦτω περιπαθεῖς, ὥστε ὑπὸ συγκινήσεως καταληφθεῖσα, προσήλωσα ὄλην τὴν προσοχὴν μου ὅπως ἀκροασθῶ. Καὶ ἀληθῶς ὁ φλοῖσθος ἐκεῖνος παρηκολούθει· ἐλαφρῶς φωνὴν καθαρὰν καὶ νεανικὴν, ἥτις διὰ μυρίων μελωδικωτάτων τόνων, ὅτε μὲν ἀνεπαίσθητος ὑφουμένη, ὅτε δὲ μετ' εὐστροφίας ἀκατανοήτου συγκαισθητικῶς ὑφουμένη, ὅτε δὲ μετ' ἀρμονίαν αἰθέριον· ἀλλ' ἡ ἀρμονία ἐκεῖνη ἦτο τοσοῦτον παρκαποντακτικῆ, ὥστε ὑπὸ τοῦ πῶλου τοῦ ν' ἀνακαλύψω τὴν ἄδουσαν, ἀκουσίως πως ἐλκομένη, ἐπροχώρησα βήματ' ἕνα πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ἡ φωνή. Ὅποια ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς μου, ὅτε διὰ μέσου τοῦ φυλλώματος διέκρινον νεανίδα καλλονῆς οὐρανίας! Κατελήφθη ἡμέσως ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐκείνου, ἐν αἰσθάνεται τις πρὸ καλλιτεχνικοῦ ἀριστουργήματος καὶ ἔστην ἐν ἐκστάσει θεωροῦσα αὐτήν.

Λεπτὸς πέπλος ἐκάλυπτε τὸ αἰθέριον αὐτῆς σῶμα ἐπὶ τοῦ ὀποίου διέλαμπεν ἡ χάρις καὶ ἡ νεότης, ἀλλ' ἐνῶ προσεπάθουν ν' ἀνακαλύψω τὴν μυστηριώδη μαρμαρυγὴν, τὴν φωτιζούσαν αὐτὸ, δὲν ἤξεύρω ὅποιον προαίσθημα μ' ἔκχευε νὰ ἐνοήσω ὅτι ἡ σεμνὴ ἐκεῖνη καλλονὴ δὲν ἦν ἄλλο ἐκ τῶν διαδακτικῶν τοῦ κόσμου τοῦτου ὑπάρξει, ἀλλὰ κάποιος ποιητικῶς καὶ αἰθιαλῶς κόσμου, εἰς τοὺς μυστηριώδεις ὠκεανούς τῆς φαντασίας πλανωμένη, ἔθεσε πρὸς στιγμὴν τὸν ἐλαφρὸν αὐτῆς πῶλον ἐπὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς πεδιάδος, ὅπως διαλύουσα αἴφνης τὰ σκότη τῆς λήθης, διαχύσῃ τὸ φέγγος ἀθανάτων καὶ προσφίλων ἀναμνήσεων! Ἀφελῶς καὶ μετὰ χάριτος ἀπαρμύλλου πρὸς τὸν βύακον καλλιμένη, ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας ὑδρίαν ἀφ' ἧς κατέρρεε τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς· ἐκεῖνης, ὅπερ ἀφρίζον κατέρρεχε τοὺς λεπτοφυεῖς αὐτῆς πόδας καὶ παρηκολούθει μετὰ ταῦτα τὸν ροῦν τοῦ ἐπὶ τῆς γλῶφης.

Ἄλλὰ μόλις ἤκουσε τὸν κρότον τῶν βημάτων μου, ἐστράφη ἀνησυχῶς ζητοῦσα νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν τολμῶντα νὰ διαταράξῃ οὕτω πῶς τὸ ἄσμά της· ὁ δὲ θαυμασμός μου ἠῤῥησε τότε ὅτι μᾶλλον ὅτε μοι ἀπεκαλύφθησαν οἱ χαρακτῆρες τῆς μορφῆς της. Τὸ ἦθος τῆς ἐνεργεῖας τῆς δεξιᾶν τῆς παιδικῆς ἀφελείας, ἐνῶ εἰς τὸ ἐμβρότιος καὶ βαθύ αὐτῆς βλέμμα διέκρινέ τις σκιάν μελαγχολίας καθωραϊζούσαν ἔτι μᾶλλον τὴν εὐγενὴ ἐκείνην φυσιογνωμίαν.

« Ω σύ, ἦτις μοι ἐμπνέεις τοσαύτην συμπάθειαν, εἶπον τότε προχωροῦσα πρὸς αὐτήν, εἶπέ μοι, διατί τὸ ἄσμά σου εἶναι τόσον θλιβερόν ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρισμένου ταύτης φύσεως; »

Ἡ ἄγνωστος τότε προσηλώσατο ἐπ' ἐμοῦ τοὺς γοργούς ὀφθαλμούς της — Ἀθηναίκα! μοι εἶπε, καὶ ἡ φωνὴ της ὡς ἤχος μελωδικῆς λύρας ἐπληξε τὸν αἴρα. Εἶμαι ἡ νόμψη Καλλιόρονη, ἡ ἐφορευούσα ἐπὶ τῶν τόπων τούτων τῶν κλεισθέντων ὑπὸ τῶν προγόνων σου. Μ' ἐρωτᾷς διατί τὸ ἄσμά μου εἶναι θλιβερόν, ἀλλ' ἰδὲ ἐλίγον ἀπωτέρω τὰ καταγώγια ἐκεῖνα τοῦ νεωτερισμοῦ ἐν οἷς παρασκευάζεται ἡ τῶν Ἑλληνίδων μας διασπάρξις τὰς εὐτελεῖς ἐκείνας τῆς μυθιστορίας ἀπηχῆσαι; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ θλιβῆται ἀναλογιζομένη ὅτι αἱ συμπολίτιδες αὐτῆς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐλληνοπρεπειᾶς ἀποβάλλουσαι μεθύσκονται ὑπὸ τοῦ ρωμαντισμοῦ, ὅστις ὡς ἡδὺ δηλητήριον λυμάνεται τὰς εὐκισθήτους καρδίας των: « Ω! τίς βάσιλκος δαίμων ὠθήσει τὴν πατρίδα ἡμῶν εἰς τὴν λατρείαν τῆς ξενικῆς ταύτης μούσης, ἦτις οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν σεμνὴν μούσῃν τοῦ πατρῶου θεάτρου! »

« Ποσάκις κατὰ τὰς σεληνοεργεῖς νύκτας ὑπὸ τὸν αἴθριον τοῦτον τῆς Ἀττικῆς οὐρανόν, ὅτε ἡ ἡρεμία τῆς φύσεως καλεῖ τὰς εὐκισθήτους ψυχὰς εἰς κατάνυξιν, ποσάκις τότε τὰ ἀκούσματὰ ἐκεῖνα, ἀτινα ἔχρουσι τὴν ἀξίωσιν νὰ κλῶνται καλλιτεχνικά, ἀκρωμένῃ, ἐπόθησα τὴν ἀγρίαν τοῦ χειμῶνος θύελλαν, καθ' ἣν ὁ Παισὸς ἐξηγριωμένος ζητεῖ νὰ μὲ παρασύρῃ εἰς τὸν ῥόυον του, ὅτε ἐν μέσῳ τῆς βοῆς τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς μυκωμένης καταιγίδος ἀντηχοῦσιν ἐκ τοῦ νεκροταφείου οἱ θεῆνοι τῶν Αἰολιανῶν ἀρπῶν καὶ οἱ Τρίτονες καὶ οἱ λοιποὶ εἰδεχθεῖς δαίμονες τῶν ὑδάτων μετὰ πατάγου ἀνακικῶσι τὸν Φαληρικὸν ὄρμον! »

« Ω! ἐὰν ἡδυνάμην νὰ ἐγκαταλείψω τοὺς ἀξένους τούτους τόπους καὶ νὰ ζητήσω καταρῦγινον μακρὰν εἰς τοὺς σκιερούς λειμῶνας τῆς δούλης Ἑλλάδος! Ἀλλ' οἴμοι, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παραδιάσω, τοὺς μυστικούς ἔρκους μεθ' ὧν συνεδέθη ἡ ὑπαρξίς μου; Πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀπομακρυνθῶ τῆς πηγῆς ταύτης ἀφ' ἧς ἄλλοτε ὑπεράνω τοῦ Παρθενῶνος ἔδρασκον περιπταμένην τὴν σκιάν τῆς Παλλάδος τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ κλέος

τῶν Ἀθηναίων διασώζουσαν; Ἀφότου ξενικὸς θίασος κατέλαβε τὰς ἀκτᾶς τοῦ Φαλήρου αἱ ἀδελφαί μου ἐσάκις διέρχονται τὸ ἐσπέρας παρὰ τὸν ὄρμον ἐκεῖνον βυθίζονται ὑπὸ τὸ κύμα, ἀλλ' ἐγὼ, ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν ἄλλοτε καταρρῦται καὶ συσκίων τούτων μερῶν, ὅθεν ἀντήχσαν ποτε οἱ πρὸς τὸν Ὀλύμπιον ὕμνον, τεθλιμμένος νῦν μάρτυς τῆς παρακμῆς τῆς πατρίδος παρισταμένη αἰωνίως θέλω συνοδεύει: « διὰ τῶν θρήνων μου τὸν μονότονον τῆς πηγῆς ταύτης φλοῖσδον! »

— Νύμψη! ἀνέκραξα τότε, συγκινηθεῖσα ὑπὸ τῶν τελευταίων λόγων, οἱ θνητοὶ ὡς πνοὴ ἀνέμου παρέρχονται, ἀλλ' αἱ χορεῖται τῶν ἀθανάτων ἀπρόσιτοι εἰς τὸν πανδαμάτωρα χρόνον, πλανῶνται ἀείποτε ἐπὶ τῆς προσφιλοῦς ταύτης γῆς διατί λοιπὸν νὰ μὴ ἐλιπίξῃς ὅτι ἐκ τῶν ὀχθῶν τούτων θέλεις ποτὲ ἀκούσει τὴν φωνὴν τῆς πατρῶας μούσης μυσταγωγούσαν τὴν Ἑλληνικὴν νεολαίαν εἰς τὰ προγονικά μεγαλοεργήματα; Ἀλλὰ μοι ἀνέφερες περὶ τῶν ἀδελφῶν σου, δύνασαι νὰ μοι εἴπῃς, ὁ Ναιάς, τίνας εἰσὶν αὐταί;

— Αἱ θυγατέρες τοῦ Νηρέως, μοι ἀπεκρίθη, εἰσὶν αἱ μυστηριώδεις νόμψαι, αἱ ὀδηγοῦσαι μετὰ τῶν Τριτόνων τὰ πνεύματα τῶν ἀγαθῶν εἰς τὰς νήσους τῶν μακάρων. Ἐν μέσῳ τοῦ πατάγου καὶ τοῦ κλύδωνος ἀκολουθοῦσι τὴν καταιγίδα, παίζουσαι μετὰ τὸν ἄρρον τῆς θαλάσσης καὶ συνοδεύουσαι τὸ κύμα διὰ τῶν γόργων παιάνων των, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἔταν ὁ ὀρθαλμὸς τοῦ θνητοῦ δὲν εὐάνῃ μέχρις αὐτῶν, ἐξέρχονται τῆς θαλάσσης ἵνα χορεύσωσιν εἰς τὸ παράλιον παρουσιάζει χιτῶν καλύπτει τὰ αἰθέρια αὐτῶν σώματα καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των θάλλει στέφανος ἐκ κισσοῦ εἰς ἀνάμνησιν τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων ἀτινα αὐτὰ πρῶται ἀπεκάλυψαν εἰς τὸν κόσμον. Τὴν ἐσπέραν ὅτε ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς ἤγξει ὁ φλοῖσδος τῆς θαλάσσης, τείνον τὸ οὖς σου μετὰ προσοχῆς, ἐὰν τὰ μυθιστορικά ἀναγνώσματα καὶ τὰ θεάματα δὲν σὲ διέσφειραν μέχρι τούδε ἐντελῶς, ἐὰν ἐν τῇ φύσει εὐρίσκασι δύνασαι εἰσεῖναι νὰ αἰσθανθῆς ἀντὶ τῆς ῥεμβαστικῆς μεταγωγίας τὰ ὑγιᾶ καὶ ἐναρμόνια αἰσθητάματα, ἀτινα αὐτῇ διαχέει, θέλεις τότε δια μέσου τοῦ μονότονου ἐκεῖνου ἤχου διακρίνει τὸ μέλος τῶν ἀδελφῶν μου τούτων, αἵτινας ἀράτοι, λαμβάνουσι μέρος εἰς τὸν νυκτερινὸν ὕμνον τῆς φύσεως.

— Ὁ νυκτερινὸς ὕμνος! ἐπανέλαβον μετ' ἀπορίας, τίς εἶναι

αὐτός, ὦ Νύμφη; εἰπέ μοι σὺ ἦτις διὰ τῶν εὐεργετικῶν ναμάτων σου καταπαύεις τὴν δίψαν τοῦ κεκμηκότος ὀδοπόρου, εἰπέ μοι ποῦ δύναμαι ν' ἀκούσω τὸν ὕμνον τοῦτον;

— Ἄκουσον, μοι εἶπε τότε, ἐνῶ ἡ χεῖρ αὐτῆς ἀποθῆ-
τασα τὴν κυματίζουσαν κόμην τῆς, μοι ἀπεκάλυψε τὸ σκαπτικὸν
μέτωπόν τῆς, ἀκροάσθητι: μετὰ προσοχῆς, διότι ἡ ἔννοια τῶν
λόγων μου εἶναι βαθεῖα καὶ δύσκολος.

«Ὁ ναὸς τῆς δημιουργίας εἶναι μέγας, ἄπειρος! ἡ δὲ ἐκλε-
κτὴ ψυχὴ, ἐν οἰαδήποτε στιγμή ὅπου καὶ ἂν φέρῃ τὴν πτῆσίν
τῆς, πανταχοῦ δύναται ν' ἀκούῃ τὴν φωνὴν τῆς φύσεως· ἀλλὰ
τὸ ἐσπέρας ὅταν ὁ σάλλος καὶ ἡ τύρβη τῶν ἀσχολιῶν τοῦ ἀν-
θρώπου κατακλύσωσιν, ὅταν ὁ ὕπνος γαλήνιος καὶ μεγαλοπρε-
πῆς ἐκτείνῃ τὸ πανίσχυρον αὐτοῦ σκαπτικὸν ὑπὲρ τὰ ἄσχη τῶν
θητων, τότε αἱ χορεῖαι τῶν νυμφῶν ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ἐνδι-
κιτήματα αὐτῶν καὶ ἐνοῦσι τὰς ἀκρμονίους φωνὰς των μετὰ
τοῦ ὕμνου ἐκείνου . . . . Ἐκεῖ εἰς τὰ πυκνὰ δάση διὰ μέσου
τῶν ὁμοίων ἢ Ἄρτεμις ἐκτοξεύει τὰ ἀργυροειδῆ αὐτῆς βέλη,
ὑπὸ τὴν τρέμουσαν σκιάν αἱ χορεῖαι τῶν Δρυάδων ψιθυρίζουσι
τὰς μυστηριώδεις αὐτῶν ἄρμονίας.

«Ἐκεῖ εἰς τὰ ὄρη ἔνθα κυλίνονται τὰ κρυσταλλώδη τῶν πη-
γῶν νάματα, ἔνθα ἡ κισσάμπελος περιπλέκεται ἐπὶ τῆς ἀκαν-
θώδους βάλτου καὶ τὸ γλιχώνιον καὶ ὁ λυγρὸς διαχύνουσι τὴν
λεπτὴν αὐτῶν εὐωδίαν, αἱ ὄρεσιζίδες Νύμφαι, ὄρχουσι ἐλα-
φρῶς, ἐνῶ ἡ θελιμμένη Ἥχώ πλησίον που ἐντὸς σπηλαίου
κεκρυμμένη ἐπαναλαμβάνει διὰ φωνῆς τρεμουσῆς τὰ χαρμόσυνα
αὐτῶν ἄσματα.

«Ἐκεῖ εἰς τὰ βῆθη τοῦ ὀρίζοντος ἔνθα ἐκτείνονται τὰ ἀεικί-
νητα πεδία τῆς θαλάσσης, ὁ γαλήνιος Προσειδῶν ὑπὸ τῶν Τρι-
τόνων περικυλωμένος ψάλλει τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ πικνῶνα.

«Ἐκεῖ εἰς τὰς καταπρασίους πεδιάδας ἔνθα ἡ ἀμπελος
κάμπτει τοὺς κλώνους τῆς ὑπὸ τὸ βῆρος τῶν σταφυλῶν καὶ ἡ
γλαυκὴ ἐλαία κινεῖ μελαγχολικῶς τὴν κερυφῆν, ἀναπαύεται ὁ
εὐεργετικὸς Βάκχος ἐνῶ περὶ αὐτὸν οἱ Σιλῆνοι καὶ οἱ Σάτυ-
ροι συγκροτοῦσι τοὺς ἰδιορρυθμοὺς αὐτῶν χοροὺς ὑπὸ τοῦ ἤχου
τῶν κροτάλων καὶ τῶν κύλων συνοδευόμενοι.

«Ἐκεῖ τέλος εἰς μεμακρυσμένην καὶ ἐρημικὴν κοιλάδα ἔνθα
ὁ ἄνθρωπος, ὁσάκις εὐρεθῇ μόνος κατακλυβάνεται ὑπὸ φόβου

ἀορίστου, ἀκούων ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς τοὺς συγκεχυμένους
ψιθυρισμοὺς τῆς φύσεως, οἵτινες φαίνονται αὐτῷ ὡς φωναὶ ἀπ'
ἀοράτου τινὸς κόσμου πρὸς αὐτὸν ἀποτεινόμενοι, ἐκεῖ πλησίον
που ἐπὶ βράχου καθήμενος ὁ μυστηριώδης Πᾶν παίξει τὸν πολύ-
φωνον αὐλὸν του.

«Καὶ πάντες οἱ συγκεχυμένοι οὗτοι ἤχοι, αἱ μυστηριώδεις
φωναὶ, αἵτινες ὅτε μὲν ἐκπνέουσιν ὅτε δὲ ἀναγεννῶνται πάλιν
θευμασίως πως εἰς τὸν αὐτὸν συμπίπτουσι ρυθμὸν, ἀποτελοῦσι
μῆαν καὶ μόνην ἁρμονίαν . . . ἐνῶ αἱ εἰς τὸ χάος μαρμαίρουσαι
σφαῖραι, ὡς ἀγαθοὶ δαίμονες κλίνοντες μετὰ σεβασμοῦ τὰς κε-
φαλάς, διαχύνουσι πρὸς τὴν γῆν τὸ μυστηριώδες αὐτῶν φέγγος καὶ
οὕτω ἡ συμφωνία αὐτῆ ποιικιλοτρόπως ἐπαναλαμβάνουμένη σχημα-
τίζει ὕμνον μέγαν, ὕμνον αἰώνιον, ὅστις ὡς θυμίαμα εὐγνωμοσύ-
νης ἀνέρχεται ἀκαταπαύστως πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Δημιουργοῦ.»

— «ὦ! ἐνοῶ νῦν, ἀνέκραξεν τότε ὡς ἀπὸ θνείρων συναρ-
χομένη, ἐνοῶ ὅποιαν παρκατονία ἀποτελεῖ εἰς τὴν εὐαίσθητον
ακοήν σου ἡ φωνὴ ἐκείνη τοῦ ἀνθρώπου ἢ διαταράττουσα καθ'
ἐκάστην ἐσπέραν τὰς ἡσυχίας τῆς μονώσεώς σου στιγμῆς!

Ἄλλὰ δὲν μοι ἀπεκρίθη διότι ἐφρίετο βυθισμένη εἰς σκέ-
ψεις θλιβεράς. Αἰφνης σοβαρὰ αὐστηρότης ἀντικατέστησε τὸ
μειδιμα τῆς κωλοκαγαθίας ὅπερ ἐπλανᾶτο εἰς τὰ χεῖλη τῆς.

— Ἐγὼ Πατρίς! ἀνέκραξεν, ἦν ποτε χρόνος ὅτε ὑπὲρ
σοῦ καὶ μόνης ἐπικλῆεν ἡ καρδία τοῦ νεανίσκου, ὅστις ἐπὶ τοῦ
πεδίου τῆς μάχης ἀποθνήσκων, ὑπερηγάτως πρὸς τὴν τροπαι-
οῦχον σημαίαν σου ἠτένιζε καὶ ἡ Ἑλληνίς ἀπὸ γενετῆς εἰς τὴν
τὴν καθιερωτὸν λατρεῖαν! Νῦν δὲ ὅτε δεινοὶ ἐπίκεινται κίνδυνοι,
ἐνταῦθα ἔνθα πᾶν ὅτι τὸ βλέμμα ἀπαντᾷ ἀνκμινῆσκει τῆς
προγονικῆς εὐκλείας τὸ μεγαλεῖον. Ἐνταῦθα τὰ πλῆθη τῶν
Ἑλλήνων ἄθροα συνεργόμενα ἐμπνέονται ὑπὸ τῶν εὐτελῶν
δημιουργημάτων τοῦ βεμβασμοῦ καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως!»

Ἄλλ' οἱ λόγοι τῆς οὗτοι διεκόπησαν αἰφνης ὑπὸ τοῦ κρότου
τῶν βημάτων διαβατῶν διερχομένων ὀπισθεν ἡμῶν ἐστράφη
ἀνησυχῶς πρὸς τὴν Νύμφην, ἀλλ' εἶχε γίνοι ἀφαντος. Οἱ ἐλα-
φροὶ κύκλοι, οἵτινες ἀλληλοδιαδόχως σχηματίζόμενοι καὶ δια-
λυόμενοι ἐφρουτίζουσι κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην τὴν ἐπιφάνειαν
τοῦ ὕδατος, μοι εἰδείξαν μόνον τὰ ἴχνη τῆς· ἐνῶ δὲ ἐκυπτον ἴνα
παρκατήρσω πλησιέστερον, μοι ἐφάνη ὅτι διέκρινα μεταξὺ τοῦ

λευκοῦ ἀφροῦ τὸν κυματίζοντα αὐτῆς πέπλον· ἀλλ' ἐν ἀκαρεῖ τὰ πάντα ἐξηλεῖσθην καὶ τὰ ὕδατα ἡρέμα κατακυλιόμενα ἐπανελάβον τὸν μονότονον αὐτῶν φλοῖσθον.

Συγκεχυμένοι ἰδέαι, αἰσθήματα ἀόριστα μὲ κατέλαβον τότε . . . ἐστὲνάξα θεωροῦσα καὶ πάλιν τὸ διαυγὲς ὕδωρ ὑπὸ τὸ ὅποιον ἔγεινεν ἄφαντος ἢ ὠραία ὄπτασί μου καὶ ἐξηκολούθησα τὸν περιπάτὸν μου σύννουσ καὶ ἐκπεπληγμένη ἀναπολοῦσα τοὺς λόγους τῆς Νηιάδος, οἵτινες τοσοῦτον ἀποτόμως εἶχον διακοπῆ.

ΑΡΣΙΝΟΗ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΙ

I

Ἐγλυκοχάραξε ἡ αὐγή, λαλοῦν τ' ἀηδονάκια
κι' ὀλόχαρα τὴν ψέλνουνε στὰ δένδρα μὲ φιλάκια.
Παίζει ὁ βοσκὸς εἰς τὸ βουνὸ μὲ χάρι τῆ φλογέρα,
κι' ὄλος ὁ κόσμος χαιρεταί ποῦ πρόβαλε ἡμέρα.
Ἄνοιγ' τὸ παράθυρο κ' ἐγὼ νὰ χαιρετίσω
τὰ πλουμισμένα τῆς αὐγῆς κι' ὀλόχρυσά παλάτια,
μὰ σὺ ἀντιπολίτευσι μοῦ κάνεις σὺν γυρίσω
καὶ σὲ κυττάω μὲ τὰ δυὸ δλόμαυρά σου μάτια.

II

Παράδωκε τὸ θρόνο τῆς στῆ νύχτα ἡ ἡμέρα
κ' ἐντύθηκε κατάμαυρα ἀπὸ παντοῦ ἡ σφαῖρα.
Ἄπὸ ψιλὰ στὸν οὐρανὸ τ' ἀστέρια λαμπυρίζουν
καὶ τὰ πουλάκια ἐπαψαν τραγούδια νὰ τονίζουν.
Καὶ νύχτα ὄλοι λέγουνε πῶς εἶνε καὶ σκοτάδι
πίδ μαύρη κι' ἀπ' τὰ μάτια σου, πιδ μαύρη κι' ἀπ' τὸν Ἄδῃ.
Μὰ σὺ ἀντιπολίτευσι μοῦ κάνεις ὀλοένα,
καὶ ὅταν εἰς τὰ χεῖλή σου χαμιόγελο πλανιέται,
ἡ νύχτα φοίνεται αὐγὴ ὀλόφωτη σ' ἐμένα
κι' ἥλιο μυριάχιθι θωρῶ ἐμπρός μου νὰ σκορπιέται.

Ἐρμούπολις 1887.

ΕΠΑΜ. Π. ΠΟΛΙΤΑΚΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΑΥΤΟΥ

A'.

ΣΧΕΣΙΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΩΜΑ

Εἴρηναι τῆς ἐπιρροῆς τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ τῶν διαφόρων ὀργανικῶν αὐτοῦ λειτουργιῶν ἀποτελεῖ σπουδαιότατον ψυχολογικὸν ἐν ταύτῃ καὶ φυσιολογικὸν θέμα ἀπαιτοῦν ἰκανὴν καὶ εὐρεῖαν ἀνάπτυξιν ὑπὸ πλείστας ὄσας ἐνδιαφερούσας καὶ διδακτικὰς ἐπόψεις, ὅπερ ὅμως τὰ ὅρια τοῦ ἐνταυθὰ μοι ὀρισθέντος χώρου μὲ ἀναγκάζει ὅσον εἶδόν τε συντόμως νὰ ἐπεξέλθω μὴ ἐνδιατρίβων ἢ μόνον εἰς τὰ κεφαλαῖά τῃ καὶ κύρια.

* *

Ἄπαν τὸ σῶμα ἡμῶν ἀπαρτίζει ὀργανισμὸν πολυτύνθετον, συσκευτὴν πολυπλοκὸν καὶ λεπτοφυσεστάτην συνισταμένην ἐκ διαφόρων ὀργάνων, ἅτινα ἔχοντα ἕκαστον τὴν ἰδίαν αὐτοῦ λειτουργίαν συμβάλλουσιν ἅπαντα ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἀλληλεπιδεῖται πρὸς τὴν καθόλου κίνησιν τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἐκδήλωσιν αὐτῆς διὰ τῶν διαφόρων ζωϊκῶν φαινομένων.

Ὁ κύριος ὅμως μοχλὸς ἀπάσης τῆς ζωϊκῆς ταύτης κινήσεως ἐν τοῖς διαφόροις ὀργάνοις δύναται νὰ θεωρηθῆ ἐν τοῖς τελειότεροις τοῦλάχιστον ὀργανισμοῖς τὸ νευρικὸν σύστημα, ὅπερ προερχόμενον ἐκ τινος κέντρο, τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νωτιαίου μυελου, φέρεται καὶ διακλαδίζεται εἰς λεπτοτάτας νευρικός ἴνας καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ λεπτοφυσεστάτα στοιχεῖα τῶν διαφόρων ἰσθῶν καὶ ὀργάνων τοῦ σώματος.

Πρὸς κανονικὴν δὲ λειτουργίαν ὅλου αὐτοῦ τοῦ πολυσυνθέτου ὀργανισμοῦ φ. ΣΚΟΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1888

ὄργανισμοῦ εἶνε ἀνάγκη νὰ διατηρῆται ἐντελής καὶ ἀμοιβαία ἡ ἀκεραιότης τοῦ τε νευρικοῦ συστήματος καὶ σύμπαντος τοῦ λοιποῦ ὄργανισμοῦ. Πᾶσα πάθῃσις ἢ ἀλλοίωσις τῶν διαφόρων ἰσθῶν καὶ ὀργάνων ἐπιδρᾷ κατ' ἄλλοτε ἄλλον βαθμὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατομικῆς ὑφῆς καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος· ἀλλὰ πρὸ πάντων ἢ πάθῃσις τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐπιδρᾷ σπουδαίως ἐπὶ τῆς συστάσεως ἐν γένει καὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἰσθῶν καὶ ὀργάνων τοῦ σώματος· αἱ πλεῖστα αἰτιολογικῶς κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος συνεπάγονται ἀναγκαστικῶς καὶ πάθῃσις τῶν διαφόρων ἰσθῶν καὶ ὀργάνων, ἅτινα οὕτω φθείρονται καὶ ἀτροφουσι ἢ καὶ καθ' ὀλοκληρίαν ἐνίοτε καταστρέφονται. Ἐπίσης πολλὰ ὀργανικὰ πάθῃσις τοῦ σώματος διαστρέφουσι καὶ ἄλλοιουσιν ἐν πολλοῖς τὰς διαφόρους λειτουργίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τῶν διαφόρων διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἐγκεφάλου. Διὸ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος ἐλέγχθη μετ' ἐπιτυχῆς παρατηρητικότητος καὶ εὐφυΐας, ὅτι ἐν σώματι ὑγιεῖ ἐγκρατασκηνοῖ καὶ νοῦς ὑγιής.

Δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ πραγματευθῶμεν τινος ἀπόρροια εἶνε τὸ πνεῦμα, ἂν τούτῃσι τοῦτο προέρχεται ἐκ τινος αὐλοῦ κέντρου τῆς ψυχῆς, ἢ ἦνε ἀπλῆ ἐκδήλωσις τῆς λειτουργίας τῶν νευρικῶν κυττάρων. Τοῦτο μόνον δυνάμεθα ἤδη νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐδράζει ἐν τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι, τῷ ἐγκεφάλῳ, καὶ δι' αὐτοῦ ἐκδηλοῦται, ὅτι πᾶσα νοσηρὰ ἀλλοίωσις ἢ παθολογικὴ κατάστασις τῶν νευρικῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου παθαίνει καὶ ἄλλοιαι σπουδαιότατα καὶ τὸ πνεῦμα.

Τὸ πνεῦμα ἐπομένως μετὰ πασῶν αὐτῶν ἐκδηλώσεων ὑποτύπον διαφόρων νοητικῶν δυνάμεων ἐδράζει καὶ ἐκδηλοῦται ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, ὅστις, ὡς εἴπομεν, ὡς κύριον νευρικὸν κέντρον ἐποπεύει· ἐφ' ὧν ἐν γένει τῶν ζωϊκῶν λειτουργιῶν τοῦ ὄργανισμοῦ. Ἡ κίνησις, ἡ αἰσθησις, ἡ λειτουργία τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων τοῦ σώματος, ἡ κυκλοφορία, ἡ λειτουργία τῶν διαφόρων ὀργάνων καὶ ἀδένων, αἱ ἐκκρίσεις καὶ πλεῖστα ἄλλα ζωϊκὰ καὶ λειτουργία τελουῦνται τῇ ἐποπτεία καὶ ἐπενεργείᾳ μάλιστα τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος· ἐπομένως καὶ τὸ πνεῦμα, ὅπου ἐδράζει ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ ἐκδηλοῦται δι' αὐτοῦ, δύναται ἐπίσης σπουδαίως νὰ ἐπιδρᾷ ἐφ' ἅπαντος τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιφέρῃ διαφόρους ἐν αὐτῷ τροποποιήσεις καὶ ἀλλοιώσεις, ὡς διὰ βραχέων θέλομεν εἶδε ἐν τοῖς κατωτέρω.

Πᾶσα ἰδέα ἢ φαντασία, ἢ αἰσθηματικὴ διαθέσις τοῦ πνεύματος, ἅμα γεννωμένη ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἴτε αὐτομάτως εἴτε δι' ἐξωτερικῆς τινος ἐπιδράσεως εὐθὺς ἀντανακλάται καὶ ἐξωτερικεύεται διὰ τῶν διαφόρων νευρικῶν διακλάδωσεων εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ σώματος καὶ ἐκεῖ ἐκδηλοῦται διὰ διαφόρων προσδιαζουσῶν πρὸς τὰς πνευματικὰς ταύτας καταστάσεις ἐπὶ τοῦ σώματος κινήσεων, τροποποιήσεων τῶν διαφόρων λειτουργιῶν, αἰτινες ἀποτελοῦσιν, οὕτως εἰπεῖν, εἰδικὰ εἰκόνας παραπτικτικῆς τῶν διαφόρων αὐτῶν πνευματικῶν διαθέσεων.

Οὕτως ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης διαθέσεως τοῦ πνεύματος ἐπιγενομένης διὰ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐπὶ τῶν μυῶν τὸ πρόσωπον διαγράφεται τὸ σύνολον ἐκείνου τῶν μυϊκῶν κινήσεων αὐτοῦ καὶ ἡ διαμόρφωσις τῶν γραμμῶν καὶ χαρακτηρισμῶν τὸ ἀποτελοῦν τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὰς διαφόρους ἐκφράσεις αὐτῆς.

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἀνθρώπου καὶ αἱ διαφόροι καὶ ποικίλαι ἐκφραστικαὶ παραλλαγαὶ αὐτῆς εἰσὶν ἐν ἐκ τῶν ὠριωτέρων καὶ προχειροτέρων παραδειγμάτων τῆς ἐπιρροῆς τοῦ πνεύματος καὶ τῶν διαθέσεων αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σώματος. Ἐκίστη ἰδιόζουσα πνευματικὴ ἢ ψυχικὴ (ὡς λέγεται) κατάστασις ζωγραφεῖται ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ προσώπου δι' ἰδιαζουσῶν ἐκφράσεων αὐτῆς, ὡσανεὶ ἡ φυσιογνωμία ἦτο ὁ καθρέπτης, ἐφ' οὗ ἀντανακλάται ἡ διάφορος κατάστασις τοῦ πνεύματος. Οὕτως ἡ γαργ, ἡ λύπη, ὁ πόνος, ἡ μελαγχολία, ἡ ὀργή, ὁ φόβος, ἡ ὑπερφύξια, ἡ κατάνυξις, ἡ ἀηδία, ὁ φθόνος κλπ. χαρακτηρίζονται ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ προσώπου διὰ τῆς ἐντάσεως ἢ χαλαρώσεως τούτων ἢ ἐκείνων τῶν μυῶν, διὰ τῆς ζωηρότητος τοῦ βλέμματος, διὰ τῆς συστολῆς ἢ διαστολῆς καὶ ἐπιμηκύνσεως τῶν χαρακτηρισμῶν καὶ γραμμῶν τοῦ προσώπου, διὰ τῆς ἐρυθρότητος, ὠχρότητος ἢ πελιδνότητος τῆς ὄψεως.

Ἄλλ' ἅπαντα αὐτὰ αἱ παραλλαγαὶ τῆς φυσιογνωμίας ἐκφράζουσι παροδικὰς καὶ στιγμιαίας αἰσθηματικὰς καταστάσεις τοῦ πνεύματος. Διαρκῆς ὅμως καὶ συνήθης ἠθικὴ κατάστασις τοῦ πνεύματος ἀντανακλωμένη ἐπὶ μακρὸν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐγκαθίσταται ἐπὶ τῶν χαρακτηρισμῶν αὐτοῦ καὶ ἀποτελεῖ τὴν διαρκῆ καὶ μόνιμον ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας ἐκείνου αὐτοῦ· οὕτω δὲ ἡ μόνιμος φυσιογνωμία τῶν ἀνθρώπων παραλλάσσει· ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς αὐτῶν καταστάσεως ὡς ἐκ τῶν συνθηκῶν καὶ ἔξωθεν τοῦ βίου, ὡς ἐκ τῆς εὐπαθείας καὶ εὐαισθησίας, ὡς ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων, καὶ ὡς ἐκ τοῦ βίημου τῆς διανοητι-

κῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν. Δὲν ἐξήτουν ἐπομένως καὶ ζητοῦσιν ἀδύνατα οἱ φυσιογνώσται, ὅσοι προσπαθοῦσιν ἐκ τῆς μορφῆς τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου νὰ διαγνώσασιν ἐκάστου ἀνθρώπου τὴν πνευματικὴν κατάστασιν καὶ τὰς ψυχικὰς ὁρμὰς αὐτοῦ κατὰ προσέγγισιν ἱερί, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἀφθόνως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπικραίσθη ὑπὸ πληθῆος μυῶν καὶ νεύρων καὶ ἀγγείων, εἶνε ὄντως πεδῖον ἀναπεπταμένον εἰς πάσας καὶ αὐτὰς τὰς λεπτοτέρας, ἠθικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πνεύματος. Οὕτω δὲ ἡ εὐγένεια τοῦ φρονήματος καὶ ἀγιότητος τῆς ψυχικῆς καταστάσεως ἀποτυπῶνται ἐπὶ λεπτῶν εὐθειῶν καὶ κανονικῶν γραμμῶν συνιστώσων τύπον καθαρὸν ἐκφράσεως, ἐνῶ ἡ ὑπερίσχυσις ταπεινῶν καὶ πονηρῶν αἰσθημάτων τείνει νὰ παραγγῆγῃ τύπον διεστραμμένον καὶ εὐτελεῖ τῆς μορφῆς τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου. Ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ δραστηριότης τοῦ πνεύματος εἰκονίζεται ἐπὶ τῆς ζωηρότητος τῶν χαρακτήρων, τῆς δούτητος καὶ διαπεραστικότητος τοῦ βλέμματος καὶ τῆς ἀναπτύξεως—τῆς ὕψεως τοῦ προσώπου, ἐνῶ ἡ νωθρότης καὶ ἡ ἀπάθεια τοῦ πνεύματος ἀφίνει χαλαρὰν καὶ δυσκίνητον τὴν φυσιογνωμίαν· καὶ ἡ ὠραιότερα ἐκ φύσεως μορφή ἀμαυροῦται καὶ ἀσχημίζεται ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῆς ἐντυπώσεως κτηνωδῶν καὶ ταπεινῶν ψυχικῶν καταστάσεων. Δίαν δὲ ἐπιτυχῶς καὶ ὁ Οὐάλτερ Σκόττ ἐν τῷ Rokeby ἐκφράζεται· κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Bertram λέγων: Τὰ κακὰ πάθη ἅτινα ὑπέβαλλεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἶχον ἐντυπωθῆ βαθέως ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ.

* *

Τὰς διαφορὰς δὲ ταύτας ἐκφράσεις τῆς φυσιογνωμίας τοῦ προσώπου τὰς παραστατικὰς τῶν διαφορῶν διαθέσεων τοῦ πνεύματος παρακολουθοῦσι καὶ ἄλλαι κινήσεις τοῦ σώματος ἐν γένει ἀποτελοῦσαι τὴν στάσιν αὐτοῦ καὶ τὴν θέσιν τῶν διαφορῶν μελῶν τοῦ σώματος. Αἱ συνδεύουσαι δ' αὐταὶ κινήσεις τὰς διαφορὰς ἐκφράσεις τοῦ προσώπου, ὅταν τὰ ἐν τῷ πνεύματι ὑπερίσχυοντα αἰσθημάτων εἰσὶν ἰσχυρά, γίνονται μετ' ἐκτόκτου δυνάμειος καὶ ζωρότητος· οὕτως ἐξ εὐαρέστου διαθέσεως τοῦ πνεύματος παράγονται αἱ σπασμωδικαὶ μυϊκαὶ κινήσεις τοῦ στήθους, τοῦ δικαφράγματος καὶ τοῦ λάρυγγος αἱ συνιστῶσαι τὸν γέλωτα, ἐνῶ ἐκ δυσαρέστου καὶ λυπηρᾶς διαθέσεως αἱ σπασμωδικαὶ κινήσεις αἱ συνιστῶσαι τοὺς λυγμούς. Οὕτως ἐπὶ ἰσχυροῦ καὶ αἰφνιδίου αἰσθηματος τρόμου παράγονται οἱ τετανικοὶ σπασμοὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, τοῦ λάρυγγος καὶ ἐν γένει τοῦ σώματος, οἵτινες πνίγουσι μὲν τὴν φωνὴν ἐν τῷ λάρυγγι, κρατοῦσι δὲ ἀκί-

νητον ὡσεὶ ὄγκλημα τὸν φοβηθέντα. Οὕτως ἐπίσης ἡ διέγερσις ὑπερβαλλούσης ὀργῆς φέρει σπασμὸν τῶν σιαγόνων, δυσκαμψίαν ἢ τρῶμον τῶν μυῶν, σπασμωδικὴν σύσφιξιν τῆς πυγμῆς καὶ ταχέας περιστροφικὰς κινήσεις τῶν βολβῶν τῶν ὀφθαλμῶν.

Τοιαῦται κινήσεις γενικαὶ τοῦ σώματος γίνονται διὰ πάσας τὰς ἠθικὰς καταστάσεις τοῦ πνεύματος καὶ συνιστῶσι τὴν φυσικὴν γλώσσαν καὶ μιμικὴν ἔκφρασιν αὐτῶν.

B.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω ἡ διάφορος κατάστασις τοῦ πνεύματος ἀκτινοβολεῖ καὶ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς περιφερείας καὶ φέρει διαφορὰς κινήσεις τοῦ σώματος παραστατικὰς, ἐκφραστικὰς τῶν πνευματικῶν αὐτῶν καταστάσεων. Πλὴν τούτων ὅμως πᾶσαι αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις αἱ ἐκδηλούμεναι ὑπὸ τύπον ἰδεῶν, φαντασίας, βουλήσεως, αἰσθηματικῶν ἢ παθητικῶν καταστάσεων, ἐπιδρῶσι διαφοροτρόπως ἐπὶ τῶν φυσικῶν λειτουργιῶν τῶν διαφορῶν ἰσθμῶν καὶ ὀργάνων τοῦ σώματος.

Οὕτως ἡ προσοχὴ καὶ ἡ συγκέντρωσις τοῦ πνεύματος ἐπὶ τινος μέρους τοῦ σώματος προκαλεῖ αἰσθητὴν ἢ κίνησιν ἢ ἄλλην τινὰ λειτουργικὴν τροποποίησιν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἰδέαν ἢ τὸ αἰσθηματὸν ἐπὶ τοῦ πνεύματος ἐπικρατοῦν κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην. Ἐὰν προσηλωσώμεν τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἐπὶ τι μέρος τοῦ σώματος, ὀλισπιῶμεν δὲν θέλουσιν αἰσθανθῆναι ἐπὶ τοῦ μέρους αὐτοῦ οἱ πλεῖστοι ὅμως θέλουσιν αἰσθανθῆναι τὴν αἰμωδίαν, ἢ κνισμὸν, ἢ ἀσθησιακὰς σφύξεις, ἢ βῆρος καὶ περίτασιν, ἢ πόνον ἐλαφρῶν ἢ ἐν γένει ταλαιπωρίαν τινὰ· ἂν τύχῃ μάλιστα νὰ πάσχη τὸ μέρος τοῦτο, ἢ κατάστασις αὐτοῦ βελτιωθῆται ἢ χειροτερευεῖ ἀναλόγως τῆς ἐπικρατούσης ἰδέας. Οὕτω, καὶ μόνον ἐὰν προσέξωμεν ἐπὶ τι ἄλλο μὲρος τοῦ σώματός μας, πολλὰκις αἰσθανόμεθα πολλὴ ἰσχυρότερον καὶ δριμύτερον τοὺς πόνους, ἐνῶ τούναντιον ἢ ἀπασχόλησις τοῦ πνεύματος ἐπ' ἄλλας ἰδέας ἢ αἰσθητήματα καὶ ἡ ἀφαιρέσις καὶ ἀποτροπὴ τῆς προσοχῆς αὐτοῦ ἐκ τινος μέρους τοῦ σώματος ἐκληθενίζετο πολλὰκις τὴν αἰσθησιν τοῦ μέρους αὐτοῦ, ὥστε οὐ μόνον δὲν ἀντιλαμβάνόμεθα κάκωσιν τινὰ ἐπιφερομένην ἐπὶ τοῦ μέρους αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ, ἐὰν τοῦτο ἀλλοτρίως ἐκ τινος παθήσεως, δὲν αἰσθανόμεθα τοὺς πόνους. Ἐνεκεν τούτου δὲ πολ-

λάκις μετ' ἐκπλήξεως παρατηροῦμεν κοκώσεις ἐπὶ διαφόρων μερῶν τοῦ σώματος ἐκ τυχαίων αἰτιῶν, ἅτινα προσέβαλον τὸ σῶμα ἡμῶν ἐν στιγμαῖς ἀφοριέσεως ἢ ἀλλαγῆς ἀπευλόγησας τῆς προσοχῆς ἡμῶν. Ἐπίσης καὶ αὐτὰς τὰς ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων ἐντυπώσεις τὸ περισπώμενον ἐπ' ἄλλα ἢ ἐν ἀφαιρέσει ἢ ἐν πνεῦμα δὲν ἀντιλαμβάνεται. Οὕτω δὲ ἀπασχολημένα ἢ ἀφροσύμει οὐκ ὄντες συναντῶμεν φίλους ἢ γνωρίζουσ, οὐς μολοῦσι βλέπομεν, δὲν ἀντιλαμβάνομεθα ἐν τούτοις καὶ δὲν ἀπαντῶμεν εἰς τὸν χαιρετισμὸν αὐτῶν· ἄλλοτε ἐν ὁμοίᾳ καταστάσει πνεύματος, ἐνῶ ἀκούομεν ἄτομα παρ' ἡμῖν ζωηρῶς συζητοῦντα ἢ ὁμιλοῦντα, ἐν τούτοις οὐδὲν ἐκ τῆς ὁμιλίας τῶν ἀντιλαμβανόμεθα. Παρὰ τούτοις δὲ ἀπασχολημένοι τῶν ἀκρατῶν εἰς διαφορῶς ὁμιγῶσι δὲν παρερῶνται ἔπειτα πτερόεντα τὰ ὑπὸ τῶν ῥητόρων λεγόμενα· ὑπάρχουσι μάλιστα καὶ ἀκραταί, εἰς οὐς ὁ ἦχος τῶν ὁμιλοῦντων πλήτεως μηχανικῶς τὰ ὅσα χρησιμεύει εἰς πρόκλησιν ἡδῶς ὕπνου.

Πολλάκις δὲ ἐν αἴσθημα ἢ μία ἰδέα ἰσχυρῶς κατέχουσα τὸ πνεῦμα ἐκμηδενίζει καὶ κατευνάζει· ἄλλα αἰσθήματα πολλάκις ἀναγκαῖα εἰς τὸν ὀργανισμόν. Μάρτυς αὐτόπτης μάχης τινὲς περιγράφει ὡς ἐξῆς φυσικώτατα αὐτήν: «καθ' ἅπασαν τὴν ἡμέραν ὁ ἀγων ἦτο λισσώδης· ὁ στρατὸς ἦτο ἐξηγνημένος ἐκ τῆς πείνης καὶ τῆς κοπώσεως· ἐν τούτοις ὑπέστη τὸ πᾶν μετὰ τῆς μεγαλύτερας καρτερίας καὶ ὑπομονῆς, ἣν ποτὲ εἶδον· ἢ βεβαιότητος τῆς νίκης ἀπενάρκου τὰ δεινὰ αὐτῶν.» Τὴν φυσιολογικὴν ταύτην παρατήρησιν ἐκφραστικώτατα παρέστησε καὶ ὁ Σατωβριάνδος εἰπὼν: πᾶν κυριεῦον πάθος ἢ αἰσθημασθύνει πάντα τὰ ἄλλα ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν, ὡς ὁ ἥλιος ἀνατέλλων σθύνει τὰ ἄστροα ἐν τῇ λάμπει τῶν ἀκτίνων του.

* *

Ἄλλ' ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων, καὶ ἰδίως τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὄρασεως, τὸ πνεῦμα δύναται νὰ ἐπιδράτῃ σπουδαίως.

Ἐκ τῆς φυσιολογίας γνωρίζομεν, ὅτι ἕκαστον ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον ἢ ἦχος προσπίπτων εἰς τὸ ὄκρον τοῦ αἰσθητηρίου νεύρου μεταβιβάζεται πρὸς τὸν ἐγκέφαλον εἰς τὸ ὁμόλογον αἰσθητήριον κέντρον (sensorium), ὅπερ τίθεται εἰς κραδασμὸν καὶ προκαλεῖ τὴν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἀντίληψιν τοῦ ἀντικειμένου ἢ τοῦ ἤχου. Ἐκ τοῦ αἰσθητηρίου δὲ τοῦτο κέντρον τότε γίνεται ἢ κατὰλληλος διανοητικὴ ἐπεξεργασία καὶ οὕτω ἢ ἀντίληψις εἰς τὴν περιφέρειαν ὡς κίνησις.

Ἄλλ' ἐνίοτε δὲ συμβαίνει οὕτως ἢ λειτουργία αὐτῆ· διεγείρεται τις αὐτομάτως ἢ ἐξ ἀναμνήσεως φαντασιώδης ἰδέα ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ σχετικῶς πρὸς τινὰ αἰσθησιν, ἣτις τοσοῦτον κυριεύει καὶ κατέχει τὸ πνεῦμα, ὥστε ἡ ἰσχυρὰ αὐτῆ ὑποκειμένη ἰδέα τῆς αἰσθήσεως τίθει εἰς δόνησιν τὸ ἀνάλογον αἰσθητήριον κέντρον, ἔνθα γεννᾶται οὕτως ὑποκειμενικῶς ἢ ἀνάλογος αἰσθησις, ἣτις μεταδίδεται ἐκ τοῦ κέντρον εἰς τὸ ὄκρον τοῦ περιφερικοῦ αἰσθητηρίου νεύρου, ὅπερ κινεῖται ἐντυπώσεις, ὥσαντι αὐτὰ προήρχοντο ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Ἐκ τούτου δὲ ἡ φαντασία ἡμῶν δημιουργεῖ τὴν ὑπάρξιν ἀντικειμένων ἢ πραγμάτων ὅσως ἀνυπάρχτων. Οὕτω γεννῶνται αἱ καλούμεναι φαντασμαγορίαι, ὅπλα σίαι, φαντάσματα, κλπ.

Οὕτως ἐξηγῶνται αἱ διαφοροὶ ὑπερφυσικαὶ καὶ θαυμασταὶ ὀπτασίαι, αἱ ἰσραὶ διαφορῶν θρησκουμάτων ἀποκαλύψεις, τὰ φασματώδη ὄραματα, οἱ μυστηριώδεις ἦχοι ἢ φωναί, ἅτινα ἀντιλαμβάνονται τὰ ἀσθενῆ ἢ πεφοβισμένα πνεύματα τὰ προσλωμένα ἰσχυρῶς ἐπὶ τινος πίστεως ἢ φανατικῆς θρησκευτικῆς ἰδέας, ἢ θεουργικῆς δοξασίας ἢ καὶ θεοειδαίμονος πεποιθήσεως.

Οὕτω δικαιολογοῦνται πῶς τὰ ἀσθενῆ καὶ εὐφάνταστα καλούμενα πνεύματα, ἅτινα προσηλωμένα ἰσχυρῶς ἐπὶ τινος ἰδέας καὶ ὑπέκοντα εἰς τὴν ἐπήρειαν αὐτῆς βλέπουσι καὶ ἀκούουσι πᾶν ὅτι διανοοῦνται. Πάντα ἐπομένως τὰ θαυμασία καὶ ἐκπληκτικὰ ὑπερφυσικὰ φαινόμενα ἅτινα τὰ τοιαῦτα πνεύματα διηγῶνται ἐν ἀρελῇ πεποιθήσει πολλάκις δὲν προέρχονται ἐκ καθαρῶν ψευδολογιῶν, ἀλλ' εἰσὶ φαινόμενα, ἅτινα πράγματι εἶδον ἢ ἤκουσαν ἐν τῇ φαντασίᾳ τῶν οὐτοῖ εἰσὶ τὰ θύματα τῆς ἀφωσιωμένης πίστεως τῶν καὶ τῆς σφόδρα ἐπὶ τούτῳ διεγερμένης φαντασίας τῶν. Ἡ ἀνθρωπότης δὲ κατὰ διαφορῶς ἐποχὰς πολλὰκις ἐγένετο θύμα ἐπιδημιῶν τοιούτων φανατικῶν πίστεων εἴτε θρησκευτικῶν εἴτε προληπτικῶν· οὕτως ὑπῆρξαν ἐποχὰι τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ ἢ πνευματισμοῦ, κατὰ τὰ πειράματα τῶν ὁσίων ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ σφόδρα διεγερμένη φαντασία τῶν ἀφωσιωμένων ὁπαδῶν ἔβλεπε πλείστα ἀνυπερκατὰ καὶ ὑπερφυσικὰ φαινόμενα, ἀφ' ἑτέρου δὲ κοινὰ καὶ συνήθη ἢ ἐπουσιώδη φυσικὰ φαινόμενα ἐπὶ τοσοῦτον ὑπερβολικὰ καὶ μεταβληθέντα ἢ θερμὰ φαντασία τῶν ἀντελαμβάνοντων, ὥστε ἐδημιουργεῖτο ὁλόκληρος σειρά ἐκπληκτικῶν φαινομένων. Ἦδη ὁμως ὅτε ἡ ἐπιστήμη εἰσῆλθεν εἰς ἀμύθητα τὰ ζητήματα ταῦτα καὶ ἐπέγυσε τὸ φῶς αὐτῆς καὶ ἔδειξε τὰ πραγματικὰ φαινόμενα, ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ὑπερφυσικὰ καὶ θαυμασιώδη διελύθησαν καθ' ὁλοκληρίαν.

"Άλλοτε πάλιν ἡ προτήλωσις τοῦ πνεύματος ἐπὶ τινος ἰδέας ἢ αἰσθημάτων τινός εἶνε τοσοῦτον ἰσχυρά, ὥστε καὶ αἱ ἔξωθεν ἐρχόμεναι ἐντυπώσεις ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μεταβάλλονται καὶ τροποποιούνται σύμφωνα πρὸς τὴν ἐν τῷ πνεύματι ἐπικρατοῦσαν ταύτην ἰδέαν ἢ φαντασίαν. Οὕτω βλέτοντες δένδρον ἐκ' αὐθιάν, μὲν αὐτὸ ἀντὶ ἀνθρώπου ἢ ξύλον ἀντὶ ζώου, κλπ.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δὲν πρέπει ν' ἀποδίδωμεν εἰς τὰ αἰσθητήρια ἡμῶν ὄργανα τὴν πλάνην τῆς ψευδοῦς αἰσθήσεως, διότι δὲν εἶνε αὐτὰ ὑπεύθυνα. Εἶνε τὸ ἴδιον ὡσάν ν' ἀποδίδωμεν εἰς τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα ἢ τὸ ἤλεκτρικὸν ρεῦμα, τὸ σφάλμα τῆς μεταβιβάσεως ἡμαρτημένου τηλεγραφήματος, ὅπως ἐκεῖ πταίει ὁ τηλεγραφητής ὁ ἐξηγήσας κακῶς τὰς λέξεις τοῦ τηλεγραφήματος, οὕτω καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν πταίουν τὰ αἰσθητήρια ὄργανα, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀπησχολημένον ὄν ἐκ τινος ἰδέας ἐξετίμησε κακῶς τὴν εἰς τὸν ἐγκέφαλον μεταβιβάσθεισαν ἐντύπωσιν ἐκ τοῦ αἰσθητηρίου ὄργάνου.

Πλείστον τοιοῦτων παραισθησέων καθ' ἐκάστην γίνεται ὄμμα ὁ ἄνθρωπος; πολλὰ δ' ἐπὶ τούτῳ ἀναφέρονται τὰ ἀνέκδοτα καὶ περιέργα γεγονότα. Οὕτω τοιαύτης τινος παραισθήσεως τοῦ ὄργάνου τῆς ὄσφρησης θύμα ὑπέβηεν, ὡς ἀναφέρεται, μεγάλη τις Κυρία, ἣτις πάντοτε ἔπαιχεν ἐκ λιποθυμιῶν, ὅσάκις ἢ ὀσμὴ τοῦ ῥόδου προσέβηκε τὴν ὄσφρησίν της. Τοσοῦτον δὲ κατὰ τῆς ὀσμῆς ταύτης τὸ πνεῦμά της ἦτο προκατειλημμένον, ὥστε, ὅτε ποτὲ εἶδεν εἰσερχομένην εἰς τὴν αἴθυσάν της πρὸς ἐπίσκεψιν φίλην της μετ' ὄριστάτου ῥόδου ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς, ἐλιποθύμησε μὴ δυνηθεῖσα ν' ἀνθέξῃ εἰς τὴν ὀσμὴν τοῦ ῥόδου, τὸ ὅποιον ἐν τούτοις μετ' ὀλίγον ἐγνώσθη ὅτι ἦτο... τεχνητόν.

Μία ἐκ τῶν λίαν ἁξιοπεριέργων καὶ θαυμαστοτέρων ἐπενεργειῶν τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῦ σώματος, ἣτις ἐγνώσθη μὲν πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ἣτις ἐφημερίσθη μόνον ἐσχάτως ἐν πειράμασιν ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκπληκτικαίς, εἶνε ἡ ἀκυσίως ὁνομάδης κινήσις τῶν μυῶν τοῦ σώματος ἢ συνοδεύουσα ἐκάστην ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ γεννωμένην ἰδέαν ἢ διεγερόμενον αἰσθημα.

Πρῶτος διέκρινε καὶ ἔδειξε τὰς ἀοράτους ταύτας κινήσεις ὁ Gratiotet, ὃς ὠνόμασε συμβολικὰς κινήσεις, διότι ἀποτελοῦσιν ἐνδείξεις πύξων ἐν σχέσει οὐσῶν πρὸς τὴν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὑπάρχουσαν ἰδέαν, ἢ συριστῶσιν, ἵνα εἰπωμεν κάλλιον, πράξεις ἀσυνοδηγῆτως προδιδοῦσας τὴν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τελουμένην ἀνάλογον διανοητικὴν ἐργασίαν.

Ὁ Chevreul δὲ ἀπέδειξε καὶ πειραματικῶς, ἡ ὑπαρξὴν τῶν

ἀκουσίων τούτων συμβολικῶν μυϊκῶν κινήσεων. Ἐὰν ἀτομὸν τι λ. γ. κρατοῦν εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκκρεμές σκέπτηται εἰς κίνησιν τινὰ, τὸ ἐκκρεμές μετ' ὀλίγον ἀνεπισθῆτως ἄρχεται νὰ κινήτῃ· τότε δὲ, ἐὰν σκεφθῇ, ὅτι ἡ κίνησις καταπαύει, τὸ ἐκκρεμές δὲν βραδύνει νὰ παύσῃ κινούμενον. Ἡ αἰτία δὲ τοῦ φαινομένου τούτου εἶνε ἡ εἴησις: Φαντάζεσθαι ζωηρῶς κίνησιν τινὰ εἶνε τὸ αὐτὸ, κατὰ τὰ ἄνωθι ῥηθέντα, ὡς νὰ βλέπωμεν ταύτην καὶ νὰ ἀντιλαμβάνομεθα ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ· ἐκ τούτου δὲ ὁ ὀρθαλμὸς ἀνεπισθῆτως φέρεται πρὸς τὴν διευθυνσιν τῆς κινήσεως, ἣν ὁ ἐγκέφαλος φαντάζεται. Εἰς τὴν συμβολικὴν δὲ ταύτην κίνησιν τοῦ ὀρθαλμοῦ παρεκκλίνει μετ' ὀλίγον συμπληρωτικὴ κίνησις ἡ κουσία τῆς χειρὸς, ἣτις κρατεῖ τὸ ἐκκρεμές, καὶ ἡ κίνησις αὕτη διδεται ὑπὸ ἀνεπισθῆτως καὶ ἀκυσίως ταλαντώσεις κατὰ τὸσον μεγαλύτερας, ὅσον ἢ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἰδέα εἶνε ζωηροτέρα καὶ ἢ θέλησις ἰσχυροτέρα.

* *

Τῶν φυσιολογικῶν τούτων νόμων καὶ ὁ "Ἄγγλος μάντις Cumberland ἐπωφελοῦμενος ἐδημιούργησε τὰ πειράματα αὐτοῦ τῆς ἐρμηνείας τῶν στοχασμῶν, ἅτινα τοσοῦτον ἐξέπληξαν κατ' ἀρχὰς τὴν κοινωνίαν. Πεπροικισμένος ὑπὸ λεπτοτάτης ἀντιλήψεως καὶ εὐφυίας ὁ Cumberland κατώρθου διὰ τῆς ἀκριβοῦς ἀναλύσεως καὶ ἐρμηνείας τῶν ἀκουσίων αὐτῶν παλμικῶν μυϊκῶν κινήσεων ν' ἀναγινώσκη, ὡς ἔλεγε, τοὺς στοχασμοὺς τῶν ἄλλων ἀτόμων.

Ἐν τοῖς πειράμασιν ὅμως αὐτοῦ τούτοις περιορίζετο μόνον εἰς τὸ νὰ μαντεύῃ τὰ ὀριζόμενα ἰδιαίτερος ἐκ τῶν προτέρων πρόσωπα ἢ νὰ εὐρίσκη τὰ κρυπτόμενα ἀντικείμενα. Πρὸς τοῦτο δ' ἔχων περιδεδομένους τοὺς ὀρθαλμοὺς ἐλάμβανε τὴν χεῖρα τοῦ ὀριστῶτος τὸ πρόσωπον ἢ κρυφάντος τὸ πρᾶγμα ἀτόμου καὶ ἀφοῦ συνίστα αὐτῷ ζωηρῶς νὰ ἔχη συγκεντρωμένην τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τοῦ ὀρισμένου προσώπου ἢ ἀντικειμένου, ἐλάμβανε διαφόρους διευθύνσεις καὶ ἀκολουθῶν πάντοτε μετ' ἡμερίστης προσοχῆς τὰς ἐνδείξεις τῶν παλμικῶν μυϊκῶν κινήσεων τῆς χειρὸς τοῦ ὀδηγοῦντος ἀκυσίως ἀτόμου, κατώρθου εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων νὰ εὐρίσκη τὰ ὀριζόμενα πρόσωπα ἢ κρυπτόμενα ἀντικείμενα. Εἰς τὴν ἐξήγησιν δὲ ταύτην τῶν πειραμάτων τοῦ Cumberland στηρίζομενοι καὶ πλείστοι ἄλλοι ὀλίγον πεπειραμένοι καὶ κατὰ τι εὐαίσθητοι κατόπιν ἐπεχείρησαν νὰ ἐπαναλάβωσιν αὐτὰ καὶ πολλὰκις ἀκολουθοῦντες τὰς ἐνδείξεις τῶν συμβολικῶν μυϊκῶν κινήσεων κατώρθου νὰ ἐπιτυγχάνωσιν.

Οὕτω καὶ ἡ πολυβρύχτος αὐτόματος κίνησις καὶ περιστροφή τῶν τραπέζων, ἢ κατ' ἐποχὰς καὶ ἐπιδημίας διαταράσσασα ἰσχυροῦς καὶ θέσασα εἰς κίνησιν μέχρις ἀναθρασμοῦ τόσοσ ἐγκεφάλου μέχρις σήμερον, ἐξηγεῖται ἤδη ἀπλοῦστατα, ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα καθαρῶν τῶν ἀνοσίων αὐτῶν παλμικῶν κινήσεων τῶν ἐπιτεθειμένων χειρῶν τῶν κύκλω τραπέζοκαθεζομένων, αἵτινες ἐμβάλλουσιν εἰς κίνησιν τὸ ἐλαφρὸν πνευματικὸν τραπέζιον ἀπαραλλήλως, ὡς ἐμβάλλεται εἰς κίνησιν τὸ ἐκ τῆς χειρὸς κατούμενον ἔκχρημέ κατά τὸ ἄνω μνημονευθέν πείραμα τοῦ Chevreul. Οἱ περὶ τὴν τράπεζαν καθήμενοι συγκεντροῦντες τὴν προσοχὴν αὐτῶν μετὰ πεποιθήσεως ἐπὶ τῆς ἰδέας, ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἴδωσιν αὐτὴν κινουμένην, ὑφίστανται ἀκουσίως καὶ ἀνεπαισθητῶς τὰς παλμώδεις συμβολικὰς μουκὰς κινήσεις τῶν χειρῶν, αἵτινες μάλιστα οὐξάνουσι καὶ ἐκ τοῦ καμάτου, εἰς ὃν ὑποβάλλονται αἱ χεῖρες ἐπὶ μακρῶν πολλὰκις χρόνον μένουσαι ἀκίνητοι καὶ προσηλωμένοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως. Αἱ κινήσεις δ' αὐταὶ τῶν μυῶν εἰς τινὰς περιστάσεις ἀρκοῦσιν ἢ κινήσωσι τραπέζιον ἐλαφρὸν καὶ νὰ ἰδηθῆσιν αὐτὸ ἀνεπαισθητῶς εἰς ἐκτέλεσιν διαφόρων κινήσεων. * * * * * Ὅτι δὲ ἡ αὐτόματος λεγομένη κίνησις τῶν τραπέζων ὀφείλεται εἰς τὸς ἄνω περιγραφείσας παλμικὰς μουκὰς κινήσεις τῶν χειρῶν ἀπέδειξεν ἐπι πολλῶν ἐτῶν καὶ ὁ ἄγγλος Faraday, ὅστις κατεσκεύασε μηχανήματα εὐφρέστατον δεικνύον διὰ τῆς μετακινήσεως λίαν εὐαισθητῶς βελόνης, ὅτι ἡ τράπεζα κινεῖται διὰ τῆς ἐπεμβάσεως μηχανικῆς δυνάμεως προσερχομένης ἐκ τῶν πειραματικῶν χωρὶς οὗτοι νὰ ἐνωῶσιν αὐτό.

* * * * *
Ἡ ἐπίδρασις τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ δεικνύεται ἐπι διὰ πλείστων ἄλλων μᾶλλον ψηλαφητῶν καὶ αἰσθητῶν γεγονότων ἢ φαινόμενων.

Καὶ μόνον τὸ αἰσθημα αἰδοῦς διεγειρόμενον ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ προκαλεῖ κυκλοφορικὰς τροποποιήσεις ἰδίᾳ καταφανεῖς εἰς τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ γίνεται αἰφνιδίᾳ διεύρυνσις τῶν ὀγγείων καὶ συνόρμησις αἵματος καὶ παράγεται ἐρυθρῆμα ἰσχυρὸν καὶ αἰσθησις θερμότητος δικαιοῦσα τὸ κοινῶς λεγόμενον καυστικὴ ἐν τροπῇ. Ἡ συνήθης δ' ἐκφρασις ἐπάγασεν ἄπὸ τῶν φόβων του ἔχει τὴν ἀρχὴν εἰς ἀκριβεστέρην φυσιολογικὴν παρατήρησιν· διότι τὸ αἰσθημα τοῦ φόβου ἢ τῆς φοβίης ἐν τῷ πνεύματι γεννιόμενον φέρει σύσπασιν τῶν περιφερικῶν ἄγγείων καὶ ἐκ τούτου ἰσχυρίαν καὶ ὠρότητα τοῦ δέρματος· ἔνεκα δὲ τῆς αἰφνιδίᾳ ταύτης ἀναμείσις τοῦ δ' ὀρματος, τοῦτο ψύχεται ταχέως καὶ αἰσθημα βίγους περιτρέ-

χει αὐτὸ περιεσόμενον πολλὰκις καὶ ὑπὸ ψυχροῦ ἰδρώτος· λίαν ἐπιτυχῶς δὲ ὁ δαιμόσιος Σαϊξσπῆρος ἐκφράζεται πού, ὅτι ὁ φόβος εἰσάγει εἰς τὰς φλέβας μου ψύχος, τὸ ὅποσον παγώνει σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν τὸ θάλαπος τῆς ζωῆς.

* * * * *
Οὐ μόνον δὲ ἡ κατάστασις τοῦ πνεύματος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν αἰμοφόρων ἄγγείων καὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἀλλὰ πρὸ πάντων καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας, ἧτις εὐκόλως ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπιθρῆσαν πλείστων αἰσθημάτων ἢ συγκινήσεως. Εἶνε γνωστόν, ὅτι πᾶσα αἰφνιδία συγκίνησις ἢ διάθεσις αἰσθηματικῆ τοῦ πνεύματος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς καρδίας ἐπιταλύνουσα ἢ ἐπιβραδύνουσα, ἐντείνουσα, ἢ ἐξασθενοῦσα τὴν ἐνέργειαν τῆς καρδίας καὶ τὰς παλμικὰς αὐτῆς συστολὰς καὶ διαστολὰς. Διὰ τὴν μεγάλην δὲ ταύτην εὐαισθησίαν τῆς καρδίας εἰς τὴν ἠθικὴν ἐπίδρασιν τοῦ πνεύματος ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος πάντοτε αὐτὴ ἐθεωρήθη καὶ θεωρεῖται ὡς τὸ κύριον ὄργανον, ἐν ᾧ ἐδράζουσι τὰ διάφορα αἰσθηματα· ἐξ οὗ καὶ πλείστα φράσεις σχετικαὶ ὑπάρχουσιν εἰς τὰς πλείστας τῶν γλώσσων.

Ἐνίστε μάλιστα, ὅταν ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ἠθικὴ ἐπίδρασις γίνεται ἀπότομος καὶ ἀρκοῦντως ἐντονος, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ καὶ συγκοπὴν τῆς καρδίας ἐξ αἰφνιδίου σπασμοῦ ἢ παραλύσεως τοῦ καρδιακοῦ μυῶς. Τοιαῦτα παραδείγματα θανάτων ἐκ συγκοπῆς τῆς καρδίας ἔνεκα ἰσχυρῶν καὶ ἀποτόμων συγκινήσεων ἀναφέρονται πλείστα ὄσκι, ἀφορῶντα μάλιστα καὶ ἄνδρας ἐπισήμους ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος.

* * * * *
Ἐπὶ τῶν λειτουργῶν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων ἐπίσης σπουδαίως ἐπιδρᾷ τὸ πνεῦμα καὶ αἱ διάφοροι αὐτοῦ διαθέσεις· πᾶν σφοδρὸν αἰσθημα ἀπόσπαστον ἢ αἰφνιδίᾳ ἰσχυρὰ συγκίνησις διακόπτει τὴν ὄρεξιν καὶ διαταράττει τὴν πέψιν· ἡ φαντασία δὲ μεγάλως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν λειτουργῶν τοῦ στομάχου. Πᾶσα χαρὰ ἢ λύπη ἢ φόβος· ἐπιδρᾷ σπουδαίως ἐπὶ τῆς ὄρεξεως καὶ τῆς πέψεως γνωστῆ δὲ εἶνε ἡ ἐπανάστασις καὶ ἡ διατύραξις τοῦ στομάχου ἢ ἐπερχομένη οὐχὶ σπανίως καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ ἀχθοῦς τινος ἀντικειμένου εἰσελθόντος εἰς τὸν στόμαχον. Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς πατὴρ διηγεῖται περὶ ἑαυτοῦ ὁ ἴδιος ὅτι εὐρισκόμενος ποτὲ ἐν Ἑλβετίᾳ ἐν τινι ἐξοικῷ ξενοδοχείῳ ἔφαγε μετὰ ἐκτάκτου ὄρεξεως ὄσκι κατεσκευασμένον ἐκ κρέατος ἄρκτου, ὅπερ μεγάλως ἠγάπα. Μετὰ δὲ τὸ πρῶσι τοῦ λαμψοῦ προγεύματός του συνδια-

λεγόμενος μετὰ τοῦ ξυνοδόχου ἔμαθεν, ὅτι ἡ ἄρκτος, ἣς τὸ κρέας μετὰ τῆς ὀρέξεως ἔφαγεν, ἐφανεύθη εἰς τὰ πέριξ ὑπὸ τῶν κυνηγῶν μετὰ μεγίστης δυσκολίας, ἀφοῦ κατεσπάραζεν ἓνα ἐξ αὐτῶν· τότε ὁ Δουμᾶς φαντασθεῖς, ὅτι ἦτο δυνατόν εἰς τὸ κρέας τῆς ἄρκτου νὰ ὑπῆρχε καὶ αἷμα ἀνθρώπινον κατελήφθη ὑπὸ ἰσχυρᾶς ναυτίας καὶ ἐμέτου καὶ ἀπέβαλε πᾶσαν ἐν τῷ στομάχῳ εἰσελθοῦσαν τροφήν πρὸ ὀλίγου μόλις μετὰ τῆς μακκαρίου εὐχαραστήσεως.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδέα μόνη ἐξ ἀναμνήσεως διεγειρομένη ἀηδοῦς τινος ποτοῦ ἢ φαγητοῦ ἢ ἄλλου ἀντικειμένου φέρει τὴν ναυτίαν ἐν τῷ στομάχῳ καὶ ἀηδῆς αἰσθημα ἐν τῷ στόματι, ὡσανεὶ ἡ οὐσία αὕτη νὰ ὑπῆρχε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐν τῷ στόματι· Ὁ Van Swieten ὁ διάσημος ἄγγλος ἰατρός διηγεῖται, ὅτι ὁ ἴδιος ποτὲ διεσπάραζε παρὰ πτώμα κυνὸς ἐν σήψει εὐρισκόμενον ἡμεσὸν ἐκ τῆς ἀηδίας· πλὴν κατόπιν μετὰ παρελθούσιν πολλῶν ἐτῶν διεβλήθη κατὰ τύχην ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου ἀνεμνήσθη τόσον ἰσχυρῶς τοῦ συμβάντος, ὥστε κατελήφθη ὑπὸ ναυτίας καὶ ἐμέτου. Τὸ αἰσθημα μόνον τῆς ἀναμνήσεως ἐν τῷ πνεύματι τοσοῦτον ἐπενήργησεν, ὥστε προὐκάλεσεν ἐπανάστασιν καὶ διατάραξιν ἰσχυρὰν τοῦ στομάχου.

Ὅπως δὲ αἱ κίβνιδαι καὶ ἰσχυραὶ συγκινήσεις φέρουσιν ἀνορεξίαν καὶ δυσπεψίαν, οὕτως αἱ μέτρια εὐχάριστοι συγκινήσεις καὶ ἡ εὐάρεστος διάθεσις τοῦ πνεύματος διεγείρουσι τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν πέψιν· διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ εὐάρεστος αὕτη διάθεσις, ὡς εἶπομεν ἄνωτέρω, δίδει ἰσθὺν καὶ κανονικότητα εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς καρδίας διεκκολύουσα τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος εἰς τὰ διάφορα ὄργανα, παρέχει ἐπίσης ἰσθὺν καὶ κανονικότητα εἰς τὰς μινίκας συστολάς τοῦ στομάχου καὶ προκαλεῖ ἀβηνοτέραν ἔκκρισιν γαστρικοῦ ὕγρου, δι' ὧν εὐκοπώτερον καὶ ζωηρότερον τελείται ἡ λειτουργία τῆς πέψεως. Διὰ τοῦτο δὲ τρώγομεν πλείωτερον καὶ μετὰ μεγαλύτερας ὀρέξεως ἐν εὐκρέστῳ συναναστροφῇ ἢ ἐν καινῷ μετὰ φίλων συμπόσιῳ. Ἐπίσης ἡ μουσικὴ κατὰ τὸ τὸ συμπόσιον καὶ μετ' αὐτὸ διαθέτουσα εὐαρέστως τὸ πνεῦμα καὶ διὰ τοῦτου τὸ σῶμα ἐπενεργεῖ εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ὀρέξεως τῶν πυθαιτουμένων καὶ εἰς τὴν ζωηρότεραν λειτουργίαν τῆς πέψεως. Τοῦτο δὲ κάλλιστα ἐγνώριζον οἱ φιλόμουσοι πρόγονοι ἡμῶν, οἵτινες σπανίως ἐσυμποσίουζον ἄνευ μουσικῆς.

Αἱ διάφοροι συγκινήσεις, εἶνε γνωστόν, εἶνε ἄλλοιοῦσι πολλὰ-

καὶ σποδτικῶς τὰς διαφόρους ἐκκρίσεις τοῦ σώματος, ἅς αὐξάνουσιν ἢ ἐλαττοῦσιν ἢ καὶ ἐπέχουσι καθ' ὁλοκληρίαν. Ἡ ἀνάμνησις καλοῦ καὶ ὀρεκτικοῦ φαγητοῦ ἢ ποτοῦ προκαλεῖ τὴν ἔκκρισιν τοῦ σιέλου ἐν τῷ στόματι. Ὁ ὑπέρμετρος φόβος καὶ ἡ δειλία αὐξάνει τὴν ἔκκρισιν τῶν ἐντέρων καὶ τῶν νεφρῶν καὶ παραλύει τοὺς σφιγκτήρας τῶν τε πεπτικῶν καὶ οὐροποιητικῶν ὀργάνων, δι' ὧν ἀκουσίως πολλὰκις καὶ ἐν ἀκαταλήτῳ στιγμῇ διεκφεύγουσι τὰ ἀπεκκρίματα· διάφοροι δὲ φράσεις ἐνδεικτικαὶ τῶν παθημάτων τούτων ἐξ ὑπερβολικῆς γαστρῆς ἢ φόβου καὶ δειλίας ὑπάρχουσιν ἐν γράσει παρὰ τῷ λαῷ. Ὁ Carpenter ἐν τῇ Φυσιολογίᾳ αὐτοῦ διηγεῖται ἀρκούντως περίεργον συμβατικὸν ἀνάγκη τῆς ἐντερικῆς λειτουργίας ἐπέιγουσα καὶ ἐπιβάλλουσα ἀνάγκη τῆς ἐντερικῆς λειτουργίας ἐτάραξε μεγάλως ἡμέραν τινὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς παραδόσεώς του· ἐν τούτοις ἡ ἰσχυρὰ αὐτοῦ θέλησις ἠδυνήθη νὰ ὑπεργύσῃ κατὰ τῆς ἀπροσδοκίτου ταύτης ἀνάγκης· πλὴν ἡ φαντασία τοῦ τοσοῦτον ἐπήρεσθη ἐκ τοῦ ἀπρόσπου τούτου συμβάντος, ὥστε ἐκτοτε δασκίς ἤρχιζε τὴν παράδοσιν του εἰς τὴν αὐτὴν αἰθουσαν, οἰαζήποτε προφυλάξεις καὶ ἂν ἐλάμβανε πρὸ τῆς ἐνάξεως τῆς παραδόσεως, πάντοτε ὁ ἀτυχῆς καθηγητὴς ἐταράσσεται ἐν τούτοις ἐκ τοῦ αὐτοῦ δυσαρέστου αἰσθήματος καὶ τῆς ἀνάγκης, ἐνῶ δὲν ἔπασχε τοῦτο, ὅταν παρέδιδεν εἰς ἄλλην αἰθουσαν.

Ὁ φόβος ἐπίσης προκαλεῖ τὴν ἔκκρισιν τοῦ ἰδρώτος, ὅστις καὶ εἶνε πολλάκις ψυχρὸς, διότι, ὡς εἶπομεν ἄνωτέρω, ὁ φόβος προκαλεῖ ἅμα καὶ ἀναμίαν τοῦ δέρματος, ἐξ ἧς τοῦτο καὶ αἱ ἐκκρίσεις αὐτοῦ ψύχουσαι.

Ἡ ὀργή ἢ λύπη καὶ αἱ διάφοροι ζωηραὶ ἠθικαὶ καταστάσεις τοῦ πνεύματος εἶνε γνωστὸν ἐπίσης, ὅτι οὐ μόνον ἐλαττοῦσι τινὰς τῶν ἐκκρίσεων, ἀλλὰ καὶ τὰ συστατικὰ αὐτῶν ἐνίοτε ἄλλοιοῦσι χημικῶς ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καθίστανται ἔστιν ὅτε οὐ μόνον ἐπιβλαβὴ ἀλλὰ καὶ δηλητηριώδη. Οὕτως ὁ σιέλος τῶν ἐν ὀργῇ ζῶων καθίσταται δηλητηριώδης, πολλὰκις καὶ οὐ μόνον τῶν ζῶων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἀνθρώπων, ὡς ἀναφέρεται ὑπὸ πλείωτων παρατηρητῶν. Αἱ φιλόστοργοι μητέρες γνωρίζουσι καλῶς, ὅτι τὸ γάλα αὐτῶν ἢ τῶν τροφῶν ἐλαττοῦται καὶ ἄλλοιοῦται μεγάλως κατὰ τὴν σύστασιν ἐκ διαφόρων ἠθικῶν αἰτιῶν· ἐπὶ ἰσχυρᾶς μάλιστα ὀργῆς εἰς πολλὰς τῶν γυναικῶν τούτων τὸ γάλα αὐτῶν καθίσταται δηλητηριώδες καὶ φέρει παντοίας γαστρικὰς διαταραχὰς εἰς τὰ θηλάζοντα βρέφη.

Ἄλλ' ἐξ ἀπασι τῶν ἐκκρίσεων ἢ τῶν δακρύων εἶνε ἡ μόνη ἢ μεγάλως ὑποκειμένη εἰς τὴν ἐπήρσειαν τῶν διαφόρων αἰσθημάτων ἢ συγκινήσεων. Δακρύομεν ἐκ τῆς λύπης τόσον εὐκόλως ὅσον καὶ ἐξ ὀργῆς καὶ ἐκ χαρᾶς καὶ ἐξ ὑπερβαλλούσης ἀγάπης καὶ στοργῆς. Ὅποιοι δὲ κόσμοι αἰσθημάτων πολλάκις δὲν ἐκφράζει εἰς τοιοῦτος μαργαρίτης διυγραίνων τὰ βλέφαρα καὶ ἡρέμα κυλιόμενος ἐπὶ ἀβρῶν καὶ ῥοδοχρῶν παρεῖων συμπαθητικοῦ τινος πλάσματος! Τὰ δάκρυα οὗτοι ἢ θερμότερα ἐκδήλωσις τῶν αἰσθημάτων εἰσδύουσι μέχρι τῶν μυχιαιτέρων χωρῶν τῆς καρδίας, καὶ ὅπως σταγόνες ὕδατος πέτρας κοιλαινόνσιν οὕτω καὶ ὀλίγα σταγόνες θερμῶν δακρύων μόλις πολλάκις ἐπιφανίζονται ἐμάλαξαν καὶ συνέτριψαν καὶ τὰς σκληροτέρας πολλάκις καὶ δυσκίμπους καρδίας.

Εἶνε γνωστὸν πόσον εἰς ἰσχυρὰς λύπας ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην τῶν δακρύων· τὸ βαρυκλυρῶν πνεῦμα, ἢ πονοῦσα καρδία ἀνακουφίζεται μόνον ἀναλυομένη εἰς ἀψυχοῦν ῥοήν δακρύων. Ὄταν δὲ μάλιστα τὰ δάκρυα κατὰ τὰς ἰσχυρὰς ταύτας συγκινήσεις στειρεύσασιν, συγκλονοῦσιν ἐλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημα ποικιλοῦν οὕτω διαφόρους διαταραχὰς καὶ νοσηρὰς καταστάσεις, ὡς ἐπιθυμίας, σπασμούς, συγκοπὰς, κλπ.

Ἡ ἐπίσχεσις δὲ τῶν δακρύων ὀφείλεται οὐ μόνον εἰς ἰσχυρὰς λύπας ἀλλὰ καὶ εἰς διάφορα ἄλλα αἰσθητά. Ὅπως ὁ Hunter διηγείται τὸ ἐξῆς περὶ ἐαυτοῦ λίαν ἀξιοπεριεργον ἱστορικὸν γεγονός. «Ἐπορεύθην ποτέ, λέγει, ὅπως ἐπισκεθῶ περιώνυμον ἡθιοποῖον ἀτυχήσαν· ἐγνώριζα καλῶς, ὅτι ἤθελον συγκινήθῃ μεγάλως. Πλὴν δυστυχῶς ἀργὰ παρετήρησα, ὅτι κατὰ λάθος δὲν εἶχον λάθει μακρόλιον ἐν τῷ θυλακίῳ μου. Ἡ ἀνησυχία, ἣν ἠσθάνθην ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἀπαραιτήτου τούτου ἐφοδίου εἰς πᾶν ἄτομον κλαῖον, καὶ ὁ φόβος τρόπον τινὰ τοῦ νὰ κλαύσω, ἐστεύρευσαν ἐν ἐμοὶ τὴν πηγὴν τῶν δακρύων. Ἐφθασα δ' ὡς ἐκ τούτου εἰς θέσιν νὰ ἐντρέπωμαι· διότι δὲν ἔκλαιον καὶ δὲν ἤδυνάμην νὰ τὸ κάμω.»

— 0 —

Τοιαῦτα ἐν συντόμῳ εἰσὶ τὰ κυριώτερα φαινόμενα τῆς σχέσεως καὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ πνεύματος καὶ τῶν διαφόρων διανοητικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐπὶ τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ σώματος. Ὅπως δὲ εὐρεῖται εἶνε ἡ ἐπενέργεια τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν, οὕτω μάλιστα εἶνε καὶ ἡ ἐπήρσεια αὐτοῦ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς πλείστων νοσηρῶν φαινομένων καὶ παθολογικῶν ἀλλοιώσεων ἐπὶ τοῦ ὀργανι-

σμοῦ, περὶ ὧν δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ πραγματευθῶμεν τοῦ χώρου ὄντος ἡμῖν ὀρισμένου, ἐπιφυλαττόμεθα δὲ ἄλλοτε δοθεῖσης ἡμῖν εὐκαιρίας νὰ συμπληρώσωμεν.

Ἐπίσης σπουδαιότατη καὶ λίαν ἀξιοσημείωτος εἶνε καὶ ἡ θεραπευτικὴ καὶ ἐξανακτικὴ ἐπίδρασις τοῦ πνεύματος διὰ τῆς φαντασίας καὶ τῶν διαφόρων αὐτοῦ διαθέσεων ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ παθήσεων τοῦ ὀργανισμοῦ. Καὶ περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου κεφαλαίου ἐπιφυλαττόμεθα ἄλλοτε νὰ πραγματευθῶμεν σὺν τῷ προηγουμένῳ καταλείποντες ἤδη ἄλλοις ἡμῶν κρείττους περὶ τὸν κάλαμον λογοτέχναις τὸν χώρον τῆς πολυτίμου ταύτης διανοητικῆς ἀνοδοδέρμεως, ὅπως κοσμήσωσιν αὐτὴν δι' εὐόσμων καὶ μᾶλλον ψυχροτέρων πνευματικῶν προϊόντων.

Ἐγγραφὸν ἐν Σύμφ., τῆ 8 Αὐγούστου 1887.

Γ. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ ἱατρός.

Ο ΡΩΣΣΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΝΑΤΣΩΝ

Φιλατέ μοι Κύριε Σκόκε,

Σοὶ πέμπω δύο ποιημάτια τοῦ ἄρτι ἀποβιώσαντος Ρώσσοι ποιητοῦ Ν. Νάτσωνος, οὗτινος ὁ θάνατος ἐβύθησεν εἰς πένθος τὴν Ρωσικὴν ἄπαναν. Σπανίως ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Βορρᾶ Αὐτοκρατορίᾳ τὸ πένθος ἐξεδηλώθη τόσον ἐπισήμως, ὡς κατὰ τὸν θάνατον τοῦ εἰκοσιπενταετοῦς ποιητοῦ τῆς, ὅστις ὅμως παρ' ὅλην τὴν νεότητά του προσέθεσε μίαν ἐτι ἐθνικὴν δόξαν. Ὁ Νάτσων ἐγεννήθη ἵνα γίνῃ μέγας ποιητής· ὁ θάνατος ὅμως τοῦ ἀπέκοψε τὸ στάδιον, προτοῦ εἶτι ἐκλύση τὸ μυσιστὸν τοῦ πυρὸς ὅπερ ἐνέκλειεν ἐν ἐαυτῷ. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἐξῆλθε τῆς καρδίας του εἰς δύο τόμους φλογερῶν στίχων, ἀρκεῖ νὰ διατηρῇ θερμότητην τὴν ἀγάπην τῶν συμπατριωτῶν του ἐπὶ κίωνας. Σπανίως ποιητὴς ἔγραψε μετὰ τοσαύτης τρυφερότητος, καὶ σπανίως ποιητοῦ ποιήματα ἐγένοντο τόσον γνωστά, ἐν διαστήματι τεσσαρῶν μόνον ἐτῶν, ὅσον τὰ τοῦ Νάτσωνος. Ἐκεῖνο ὅπερ συνήθως λέγεται, χωρὶς ὅμως νὰ γίνηται, δηλαδὴ ὅτι ἐγένοντο ἀνάρπαστα τὰ ἔργα τοῦ θείνου συγγραφέως, διὰ τὸν Νάτσωνα ὑπῆρξε πρᾶγμα, ἀπόδειξις δὲ ὅτι ἀμέσως ἐπεβλήθη εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπὶ μὴνας περὶ αὐτοῦ μόνον ὠμί-

λει ἡ Πετρούπολις εἶναι, ὅτι ὁ πτωχὸς νεανίας τῆς Ρωσθόθης ἐγένετο περιζήνητος, καὶ ἐτιμήθη δια παρασῆμων, καὶ ἐγένετο πλούσιος, καὶ ἐθεωρεῖτο τιμῆ διὰ τὰ μέγαρα τῶν πριγκίπων ὅτε ἐπαρουσιάζετο εἰς τὰς ἐσπερίδας των. Ἡ κοινωνία ἐνεκωλύθη ἀμέσως τὴν ἀνατέλλουσαν μεγάλην ὑπαρξίν ἐν τῷ φιλολογικῷ ὄρειοντι· τῷ παρέσχεν ἐλεύθερον τὸ στάδιον, πλήρη τὴν ἐνθάρρυνσιν, ἵνα βαδίση εἰς τὴν δόξαν, ἣτις τὸν ἐστεψε μόνις ὑπερβάντα τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν. "Ὅτε δὲ πάσχων ἐκ φθίσεως ἀπῆρχετο εἰς Γιάλταν ἵνα ἐν τῇ γλιαρρότητι τοῦ κλιματος συγκρατήσῃ τὴν ἐκπεύγουσαν αὐτοῦ ζωὴν, τὸ ἔθνος του ἀπὸ τῆς Αὐτοκρατείας, ἣτις ἐδίδοε διαταγὰς νὰ ἐπιτρέπηται ἡ εἴσοδος εἰς τὸν παράδεισόν της διὰ τὸν Νάτσωνα καὶ τοὺς φίλους του, μέχρι τῶν ἀστῶν τοῦ Χαρκόβου, οἵτινες κατὰ τὴν διάβασίν του ἐκείθεν ἐτέλεσαν πανηγύρεις, καὶ τῆς δημαρχίας τῆς Μόσχας, ἣτις ὀνομάζει μίαν τῶν σημαντικωτέρων δόξων της μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, παρηκολούθησε τὴν ἀσθενείαν του μετὰ θερμότητος ἐνδιαφέροντος, καὶ ἐπὶ τῷ θανάτῳ του ἐπένησε βαθείας τὴν ἀπόλειάν του. Ἐν τοιαύταις κοινωνίαις, βεβαίως δύνανται νὰ μεγαλοουργήσωσιν οἱ αἰσθανόμενοι τὴν δύναμιν ταύτην, ὡς ἐπίσης ἐν κοινωνίαις οἷα ἡ ἡμετέρα, ἀποσβέννυνται ἄγνωστοι, ἀπαρτήρητοι, ἄνδρες οἵτινες ἠδύναντο νὰ κατασταθῶσι δόξαι ἔθνικαί.

Μεταφράζων τὰ δύο μικρὰ ποιημάτια τοῦ Νάτσωνος, γνωρίζω ὅτι δὲν μεταδίδω ὑπὸ τὸ νέον των ἔνδυμα τὴν χάριν καὶ τὴν κομψότητά των, ἀλλ' ὅ,τι πράττω εἶναι καθήκον τῆς φιλίας ὀφειλόμενον.

Ἴδου αὐτά.

Μὴ φύγης.

(Ἐκ τῶν τοῦ Νάτσωνος)

Μὴ φεύγης ἀπὸ τὸ χωριὸ
Μικρὸ μου περιστέρι,
Μεῖνε νὰ ζήσωμε τὰ δύο
Στ' ἀγαπημένα μέρη,
Ἐδῶ ποῦ μεγαλώσαμε
Ἀγάπη μου κ' οἱ δύο,
Ἐδῶ καὶ ἄς γεράσομε,
Στὸ ἴδιο τὸ χωριό,
Στὸ ἴδιο τὸ χωριό.

Ἐκεῖ ποῦ τρέχεις χαροπὰ
Τρελλούτσικη μικρῆ μου,
Δὲν θαύρης μιὰ νὰ σ' ἀγαπᾷ
Καρδιὰ σὰν τὴν δική μου.
Ἐδῶ π' ἀγαπηθήκαμε,
Ἀγάπη μου κ' οἱ δύο,
Ἐδῶ καὶ ἄς πεθάνουμε
Στὸ ἴδιο τὸ χωριό
Στὸ ἴδιο τὸ χωριό.

Ματάκια γλυκὰ καὶ σγουρά μου μαλλιά,
Ποῦ εἶχατε τόση μαγεία γιὰ μένα,
Ποῦ εἶχα ἀμέτρητα πάρει φιλιὰ,
Φιλιὰ στὸ σκοτάδι τῆς νύκτας κλεμμένα,
Ματάκια γλυκὰ καὶ μαλλιά μου ἑαυθὰ,
Ποῖς τῶρα σιμὰ σας τῆς νύχταις μεθᾶ;

Ματάκια γλυκὰ καὶ σγουρά μου μαλλιά,
Ποῦ τῶρα σὰς ἔχει ἡ μότρα ριχμένα;
Ποῖς ἔξει ποιά χεῖλη μεθοῦν σὲ φιλιὰ,
Ποιά τῶρα σὰς βλέπουν ματάκια κλαμμένα!
"Ἀχ, ὅποιος κ' ἂν εἶναι, ἀγάπη γλυκειὰ μου
Ποτὲ δὲν θὰ ἔχουν ποτὲ τὴν φωτειὰ μου.

Ματάκια γλυκὰ καὶ σγουρά μου μαλλιά,
Ποτὲ δὲν θαυρήτε στὸν κόσμον κανένα,
Νὰ ἔχη τραγούδια, παλμοὺς καὶ φιλιὰ
Μονάχα γιὰ σὰς τὰ φτωχὰ φυλαγμένα;
Στοῦ κόσμου τὴν μαύρη αὐτὴ ἔρημιὰ,
Ἐπῆρχε γιὰ σὰς μοναχὰ μιὰ καρδιὰ,
Μὰ τρίμματα γίνεταί κ' αὐτὴ τρομασμένη
Σὰν βάρκα ποῦ θάλασσα κτυπᾷ μανισμένη.

Ἀθήνησι τῆ 15 Αὐγούστου 1887.

ΘΕΟΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΜΙΚΡΑ ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

Εν τῇ *Revue Critique* τῆς 28 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου ἐπιμελεῖα εὐλαβοῦς συγγενικῆς χειρὸς ἐδημοσιεύθησαν πέντε ἐπιστολαὶ τοῦ γάλλου στρατηγοῦ Ἰωσήφ Λουδοβίκου d'Arbois de Jubainville, δύο ἐκ τῶν ὑποίων ἔχουσι τινα ἀναφορὰν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Κερκύρας ἐπὶ τῆς γαλλικῆς κατοχῆς.

Ὁ στρατηγὸς d'Arbois γεννηθεὶς κατὰ τὸ 1764 καὶ ἐισελθὼν εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, δὲν ἔκρινε πρέπον νὰ μεταναστεύσῃ ἄμα τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπανάστασεως ἂν καὶ ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν, παρὰ τῆς ἐπανάστασεως μάλιστα ἔτυχεν ἀνεπίστου προαγωγῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1793, ὅτε διὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσαν τρομοκρατίαν ἀφηρέθη τὸν βαθμὸν του ὡς ὑποπτος, ἐν ᾧ λαμπρὰς προσέφερον ὑπηρεσίας ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Βορρὰ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Dampierre. Μετὰ δύο ἔτη ἀνέκτισε πάλιν τὸν βαθμὸν τοῦ λοχαγοῦ καὶ ἐστάλη εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἰταλίας, οὗτινος ὁ ἀρχιστράτηγος, ὁ Βοναπάρτης, προβιβάσας αὐτὸν εἰς ταγματάρχην τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὸ στρατηγεῖον καὶ τὸν προσέταξε νὰ συνοδεύσῃ εἰς τὴν Κέρκυραν τῇ 7 λειμωνίου, τοῦ ἔτους ε' ἤτοι τῇ 26 Μαΐου 1797, ὡς ὑπασπιστής, τὸν ἀντιστράτηγον Γεντίλην, ὅστις μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Βοναπάρτου κατάλυσιν τῆς Βενετικῆς Πολιτείας προσορμισθεὶς μετὰ ἕνα περίπου μῆνα ἐπὶ κεφαλῆς χιλίων πεντακοσίων γάλλων στρατιωτῶν εἰς Κέρκυραν ἐλάβεθαι κατοχὴν τῆς νήσου ἀνηκούσης ἕως τότε εἰς τὰς Βενετικὰς κτήσεις. Διορισθεὶς δὲ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ τῆς κατοχῆς ἔγεινεν ἐπὶ τινα χρόνον διοικητὴς τῆς Κερκύρας, προσωρινῶς ἀναπληρῶν τὸν διὰ τὰς τότε περιστάσεις ἀναγκα-

σθέντα νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς Κερκύρας, ἀντιστράτηγον Γεντίλην. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀντιστρατήγου ὁ d'Arbois ἔλαβε τὴν ἐντολὴν παρ' αὐτοῦ νὰ πορευθῇ διὰ λόγους ὑπηρεσίας εἰς Μεδιόλανον πρὸς τὸν Βοναπάρτην, ἐκεῖ δὲ εὐρισκόμενος ἐπαύθη τὸ δεύτερον, τῇ 28 Νοεμβρίου 1797 ἕνεκα πολιτικῶν ῥαδιουργιῶν. Ἄλλ' ὅμως ὁ Βοναπάρτης τὸν ἐπροστάτευσεν καὶ πάλιν καὶ ἠδυνήθη οὕτω νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν θέσιν του εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, εἶχε δὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποστρατήγου, ὅτε συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἄγγλων αἰχμάλωτος ἐν Ἀγίῳ Δομίγγῳ ἀπέθανεν ἐπιβαίνων πολεμικοῦ πλοίου παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰαμαϊκῆς τῇ 16 Νοεμβρίου 1803.

Ἡ δευτέρα ἐκ τῶν δημοσιευθεισῶν ἐπιστολῶν ἐγράφη ὑπὸ τοῦ d'Arbois πρὸς τὸν ἀδελφόν του, ὡσαύτως στρατιωτικὸν καὶ εὐρισκόμενον εἰς Τρεβίσον, ἐκ Μεδιόλανου τῇ 16 ἡμιχλώδους τοῦ ἔτους σ'. Ἄπρὸ μικροῦ, λέγει, ἔλαβον ἐπιστολὴν ἐκ Κερκύρας. Ὁ Joui μὲ πληροφορεῖ, ἀλλ' ἄνευ λεπτομερειῶν ὅτι μετὰ τὸν ἐκείθεν ἀπόπλου μου *la Grimani et le Facchinei* (?) περιέπεσαν εἰς κατασχόνην ὅτι ἄπασα ἡ μοῖρα τοῦ στρατοῦ μετέβλε γνῶμην ὡς πρὸς τὸν Καππάδοκον (Capadoce) καὶ τὸν Λοβέρδον, οὓς τώρα βλέπει μετ' εὐχαριστήσεως καὶ πολὺ περιποιεῖται, δὲν μὲ μέμφονται πλὴν παρὰ διὰ τὴν ὑπεροψίαν, μὲ τὴν ὀρίαν κατεφρόνησα τὰς κατ' ἐμοῦ ἐνεργείας. Βλέπεις ὅτι ἡ ἐπανάστασις ὑπῆρξεν εὐτυχῆς. Ἐδῶ ὁ ἀρχιστράτηγος δὲν ἐζήτησε νὰ φωτισθῇ περὶ τῆς ὑποθέσεώς μου. Μὲ ἐπεφόρτισεν νὰ παρασκευάσω πίνακα ἐμφαινόντα πάσας τὰς γνώσεις, ἃς περὶ τῶν νήσων ἀπέκτησα κατὰ τὴν ἐκεῖ διακονίην μου καὶ νὰ προσαρτήσω λεπτομερῆς ὑπόμνημα εἰς τὸν ῥηθέντα πίνακα. Πρὸς τοῦτο εἰργάσθην ἀπὸ 24 ὥρῶν καὶ ἐνεχείρισα τὴν ἐργασίαν μου πρὸς τὸν Vignolle ἵνα τὴν ὑποβάλῃ εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον. Δὲν ἤξεύρω ἀκόμη ἂν θὰ τὸν εὐχαριστήσῃ καὶ τί σκοπεῖ νὰ μὲ κάμῃ. Ἐν τῷ μεταξῷ ἀναπαύο-

μαι. . . . . Ὁ Γεντίλης ἐφρονέθη ἐν Κερκύρα ὁ δὲ ἀρχιστρατήγος δὲν ἤξεύρει διὰ τίνος νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Πέμπει τοὺς στρατηγούς Chabot καὶ La Valette μετὰ 2700 περίπου ἀνδρῶν. Τὸ κατ' ἐμὲ ἔχω ἀπόφασιν νὰ μὴ ἐπανεέλθω εἰς τὴν Κέρκυραν.»

Δὲν εἶναι εὐκόλον ἄνευ εἰδικῶν ἐρευνῶν νὰ ὄρισῃ τις ὁποῖαι ἦσαν αἱ κατὰ τοῦ d'Arbois ἐνέργειαι τῶν ἐν Κερκύρα, οὐδὲ ὁποῖαι αἱ σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν Καππάδοκον καὶ τὸν Λοσέρδον, γνωστὰ πρόσωπα ἀναμιχθέντα εἰς τὴν πολυκύμαντον πολιτικὴν τῶν Ἰονίων νήσων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Ὡσαύτως δὲ ἄγνωστον μένει εἰς ἡμᾶς τίνα εἶναι τὰ δύο ἐκεῖνα πρόσωπα τὰ μετὰ τὸν ἐκ Κερκύρας ἀπόπλου τοῦ d'Arbois περιπεσόντα εἰς κατασχύνῃν εἰς τὰ ὁποῖα ἐν τῷ γαλλικῷ πρωτοτύπῳ φέρονται ὅπως καὶ ἐν τῇ μεταφράσει τὰ ἄφησα : la Grimani et le Facchinei.

Παραλείπων νὰ κάμω λόγον περὶ τῆς πρώτης, τρίτης καὶ πέμπτης ἐπιστολῆς, ὡς ὅπως ξένων πρὸς τὰ ἡμέτερα καὶ περὶ τοῦ μέρους τῆς δευτέρας, τοῦ μὴ ἀναφερομένου κατ' οὐδένα λόγον εἰς τὰ τῆς Κερκύρας πράγματα, ἔρχομαι εἰς τὴν τετάρτην. Ἡ τετάρτη ἐπιστολὴ «πρὸς τὴν πολιτίδα d'Arbois» τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἐπιστέλλοντος, εὐρισκομένην τότε ἐν Γαλλίᾳ, ἐγράφη ἐκ Μεδιολάνου κατὰ τὴν 7 παγετώδους τοῦ ἔτους σ'. Τὸ πρὸς τὴν ἐν Κερκύρα διαμονὴν τοῦ d'Arbois σχετικὸν μέρος τῆς ἐπιστολῆς εἶναι τὸ ἑξῆς : « . . . . Ἐὰν τυχὸν μάθης ὅτι ἐπαύθημεν [καὶ οἱ δύο ἀδελφοί] μὴ ταρχθῆς· εἶναι ἀποτέλεσμα συκοφαντίας, ἣν ὀλίγος χρόνος θὰ διαλύσῃ, ἔχομεν δὲ ἐδῶ πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς φίλους, οἵτινες εὐκόλως θὰ μᾶς κάμωσι νὰ καταβάλωμεν τὸν ἄνακτρον καὶ ταπεινὸν ῥαδιοῦργον, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ μοῦ συχωρήσῃ ὅτι συνετέλεσα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν Κερκυραίων ἐμποδιζὼν τὰς βιαιοπραγίας του καὶ ὁ ὁποῖος διὰ νὰ μὲ ἐκδικηθῇ μὲ κατηγόρησεν εἰς τὸ Διευθυντήριον

(Directoire) καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Κάρολον [τὸν ἀδελφόν του] ὅτι εἴμεθα ἐχθροὶ τῆς δημοκρατίας καὶ ὅτι ἠρνήθημεν νὰ υπογράψω τὴν πρὸς τὸ Ἐκτελεστικὸν Διευθυντήριον ἀναφορὰν τῆς μοίρας τῆς Ἀνατολῆς. . . . Καὶ αὐτὸς ὁ Βοναπάρτης ἀνεγνώρισεν τὴν συκοφαντίαν καὶ ἔχομεν πολλὰς ἐλπίδας ἐπὶ τὴν προστασίαν του κατὰ τὴν περίστασιν μας ταύτην. . . . »

Ὁ ἀνακτρος καὶ ταπεινὸς ῥαδιοῦργος εἶναι, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς τρίτης ἐπιστολῆς τοῦ d'Arbois (πρὸς τὸν ἀδελφόν του Κάρολον), ἀξιωματικὸς τις καλούμενος Godart, ὅστις εἶχεν ἐπιδώσῃ τακτικὴν καταγγελίαν τῷ ἀρχιστρατήγῳ κατὰ τῶν δύο ἀδελφῶν d'Arbois. Τὰ περὶ τῶν ἐν Κερκύρα βιαιοπραγιῶν τούτου τοῦ Godart εἶναι καθ' ὅσον ἠξέουρομεν ἄγνωστα.

Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

ΑΔΗΘΗΣ ΣΚΗΝΗ

— Κ' ἐγὼ σὰς λέγω ὅτι ἡ εὐτυχία δὲν εἶνε τόσοσ ἀφθονος εἰς τὸν κόσμον ὥστε ν' ἀρκῇ δι' ὅλους! ἐφώνει ἐντὸς τοῦ καφενείου τῆς «Νέας Ἑλλάδος», ὁ τελειόφοιτος τῆς νομικῆς Κονδύλης, ὅστις ἔγραφε καὶ στίχους, ὡς ὅλοι σχεδὸν οἱ φοιτηταὶ τῆς νομικῆς. Ἡ εὐτυχία δὲν ὁμοιάζει μὲ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον θυνάμεθα ν' ἀναπνέωμεν ὅλοι χωρὶς οἱ πνεύμονες τοῦ ἐνὸς νὰ κλέπτωσι τὸ μερίδιον τοῦ ἄλλου· δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν θάλασσαν εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπάρχει ἕκτασις δι' ὅλους· καὶ διὰ τοὺς ὑπερωκεανίους σιδηροὺς ὄγκους τῶν ἀντιπόδων καὶ διὰ τὰ κότερα τῶν νήσων μας. Ἀλλὰ, καὶ πάλιν, φαντάσθητε τρώγλην ἀνθρακωρυχείου καταχωσθέντος, ὅπου ἐτάφησαν πέντε εἰς ἐργάται, τείνοντες ἐναγωνίως τὸ οὖς ὅπως

ακούσωσιν ἂν ἐργάζονται ἔξω, εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον, διὰ νὰ τοὺς σώσουν· ὁ ἀναπνέων τὸν ὀλίγον ἐκεῖ μέσα κεκλεισμένον ἄερα δὲν τὸν κλέπτει ἀπὸ τοὺς συντρόφους του; δι' ἐκάστης εἰσπνοῆς του ἕκαστος δὲν θανατώνει τοὺς ἄλλους; Ἡ μήπως καὶ αὐτὰ τὰ πλοῖα δὲν στενοχωροῦνται πολὺναι εἰς ἓνα πορθιμὸν ἢ εἰς ἓνα λιμένα καὶ δὲν συγκρούονται ὡς νὰ συνάπτωσι καὶ αὐτὰ τὸν περὶ ὑπάρξεως ἄγωνα; Τὸ ἐπαναλαμβάνω ἢ εὐτυχία εἶνε τόσο ὀλίγη εἰς τὸν κόσμον ὥστε ὅστις τὴν ἀποκτᾷ τὴν κλέπτει ἀπὸ ἄλλους. Δύο νέοι ἀγαπῶνται· παρεμβάλλονται ἐμπόδια εἰς τὴν εὐτυχίαν των· ἐπὶ τέλους σύζευγνύονται· εἶνε εὐδαιμονέστατοι· ἀλλ' ἄραγε ἢ εὐδαιμονία των δὲν ἀφῆκε κανένα δυστυχῆ, δὲν ἀρῆκεν ἐγκαταλειμμένον, ἀνευ ἀγάπης καὶ ἔρημον γηραιὸν τινα πατέρα ἢ μητέρα, ὑπαρξῆν τινα ἀγαπῶσαν τὸν ἕτερον τῶν εὐτυχῶν νεογμόρων; Ὁρρελεῖται τις εἰς μίαν ἐπιχείρησιν· πόσων ζημιῶν ἄθροισμα εἶνε ἄραγε τὸ κέρδος του; Κερδαίνει τις εἰς ἓν λαχεῖον· ἀπὸ πόσας διαψευθείσας ἐλπίδας ἀποτελεῖται ἢ εὐτυχία του;

Οἱ φίλοι· τοῦ Κοנדύλη, ἄλλος μὲν στηρίζων τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς τραπέζης, ἄλλος κρατῶν διὰ τῶν δύο γρόνθων τὸ ἄκρον τῆς ράβδου του καὶ ἐρείδων ἐπ' αὐτῆς τὴν κάτω σιαγόνα, ἄλλος κἀπνίζων νεφελίην, ἤκουον τὸν ἀγορευόντα. οὐ ἢ φωνὴ κατὰ μικρὸν ἀνῆρχετο. Ὁ Κοנדύλης εἶχε τὸ προσὸν μεγάλων τινῶν ῥητόρων· ἐμεθύσκετο ἐκ τῶν φρασῶν του· αἱ ιδέαι τῶ ἤρχοντο ἔχι πρὶν ὀμιλήσῃ, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἤκουε τοὺς τόνους τῆς ἰδίας του φωνῆς.

— Εἶπα λαχεῖον, ἐξηκολούθησεν ὁ Κοנדύλης, πῶν ὀλίγον ὕδωρ ἐκ τοῦ ποτηρίου του ὡς κοινοβουλευτικὸς ῥήτωρ ἐπὶ τοῦ βήματος, καὶ ἐνεθυμήθη ἓν ἐπεισόδιον, τὸ ὅποιον οὔτε δραματικὸν εἶνε οὔτε συγκινητικόν, εἶνε ἀστεῖον μᾶλλον, ἀλλὰ τὸ ὅποιον ἐπικυρόνει τὴν ιδέαν μου πληρέστατα.

«Ἡ Τριανταφυλλιά ἦτο ὑπέρτρια εἰς μίαν πλουσίαν οἰκίαν· ἡ κυρία τῆς καὶ ὁ κύριός τῆς, οἵτινες ἦσαν ἐξάριστοι ἄνθρωποι, τὴν ἠγάπων, ὅπως ἀγαπῶμεν τὰ σπάνια πράγματα· αἱ δὲ καλαὶ ὑπέρτριαι εἶνε σπανιότης σήμερον.

— Εἰς τοῦτο ἀπατάσκει, ὑπέλαβε μὲ πονηρίαν δεκανεὺς τις τοῦ μηχανικοῦ ἐκ τοῦ παρακειμένου τραπέζιου.

Ὁλος ὁ κύκλος τῶν περικαθημένων ἐξεροράγη εἰς γέλωτα.

— Εἰξεύρω ὅτι ἔχετε κάμη εἰδικὰς μελέτας καὶ σέδομα τὰς εἰδικότητας, ἀπήντησε μειδιῶν ὁ Κοנדύλης. Λοιπὸν οἱ κύριοί τῆς τὴν ἠγάπων πολὺ· μὲ τοὺς μισθοὺς τῆς ὁ κύριός τῆς ἠγόρασε μίαν λαχειοφόρον ὁμολογίαν τῆς Τραπεζίης καὶ τὴν ἐφύλαττε μετὰ τῶν πολλῶν ἰδικῶν του σημειώσας ἐπ' αὐτῆς τὸ ὄνομα τῆς Τριανταφυλλιάς.

Ἡ Τριανταφυλλιά ἦτο εὐτυχῆ· ἦτο καὶ ὠραία· ὅταν δὲ ἔβαζε μπουγάδαν καὶ ἐξήρχετο ἐπὶ μικρὸν εἰς τὴν θυραν διὰ νὰ φωνίσῃ ἀπὸ τὸν μανάθην, ἦτο τύπος καλλονῆς τοῦ λαοῦ μὲ τοὺς ἀνασκουμπωμένους εὐτόρνους βραχιόνάς τῆς, τὰς ῥοδόχρους κάτω τοῦ καρποῦ ἐκ τῆς ἀλυσίδας χεῖράς τῆς, τὴν ἀτημέλητον ἐνδυμασίαν τῆς ὕψ' ἦν διεγράφετο παχυλὸν καὶ εὐπλαστον σῶμα, τοὺς μεγάλους ἀμυγδαλωτοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καὶ τὰ ὀλόμυρα μακρὰ μαλλιά τῆς. Ἦτο νὰ τὴν πιῇ κανεὶς εἰς τὸ ποτήρι!»

Αὐτῆς τῆς ιδέας πρὸ πάντων ἦτο ὁ Γκιουζέπος, συριανὸς σαγκάκης, ὅστις ἔστησεν ἀμέσως πολιορκίαν περὶ τὸ φρούριον· ἤρχισαν αἱ καντάδες μὲ τὴν ἀρμυνικὴν ἤρχισαν αἱ περιπαθέστατοι ἀμυνέδες ἀπὸ τὸ κατέναντι καπηλεῖον.

Ἡ Τριανταφυλλιά ἦτο ἐξυπνῆ· ἔδλεπε πέραν τῆς ῥινόε τῆς· εἶδε λοιπὸν ποῖαν εὐλόγη ἠγάπη εἰς τὸ στήθος τοῦ δυστυχῆς Γκιουζέπου, αὐτὴ ἢ ὅποια ἔσθυνε μὲ τὴν προσοχὴν καὶ βράδυ τὴν φωτιάν εἰς τὸ σπῆτι, καὶ ἠσθάνθη κατὰ τι ὑπὸ τὸν ἀριστερὸν μακτόν. Ὁ καυμένος ὁ νέος πόσον θὰ ὑπέφερε! Ἦτο καὶ τόσο ἀποκατωμένος! ἐκεῖνο τὸ μουστάκι του ὀμοίως μὲ κόρακος πτερόν, ἐκεῖνη ἢ ἐλγὰ του πάλιν εἰς τὸ δεξιὸν μάγουλον! Εἶχε καὶ τόσο γλυκειὰ φωνήν, ὥστε ὅταν ἤρχετο κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρόν τῆς κ' ἐτραγουδοῦσε, ἢ Τριανταφυλλιά ἐσηκόνετο, ὅπως ἦτο ἀπὸ τὸ κρεβάτι, μισοάνοιγε σιγὰ σιγὰ τὸ παράθυρον καὶ ἤκροατο, μὲ γλυκὴ καρδιοκτύπι, τὴν παθητικὴν μελωδίαν, ἣτις ἐμέλλετο δι' αὐτὴν ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτός, ἐρρόφα ἀπλήστως ὅλον ἐκεῖνο τὸ θυμίαμα τῆς λατρείας τὸ πρὸς αὐτὴν ἀναπεμπόμενον ἐκ τοῦ πεζοδρομίου. Κατ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ ἐξερχεταὶ καὶ τὴν ἡμέραν εἰς τὸ παράθυρον· τί καλὸν ἔκαμε ἂν τὸν ἔδλεπε κάποτε; ἐργάζετο ἔπειτα μὲ περισσοτέραν ῥεζίν· χάριν τῶν κυριῶν τῆς λοιπὸν ἔπρεπε νὰ τὸν βλέπῃ, διὰ νὰ γίνεταί καλλιτέρα ἢ ὑπηρεσία· δὲν εἰξευρεν ἢ

Τριανταφυλλιά, ἀλλ' ἐμάντευεν ὀρμεμφύτως ὅτι κάποτε ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα.

Τὰς ἀποστάσεις ὀλιγοσταύρου ὄχι μόνον ὁ ἀτμός καὶ ὁ ηλεκτρισμὸς ἀλλ', ὡς γνωστὸν, καὶ ὁ ἔρωσ' ἐσπέραν τινα συνητήθησαν κάτω εἰς τὴν θύραν ὁ Γκιουζέπος καὶ ἡ Τριανταφυλλιά· ἀγνωστὸν ἂν συνητήθησαν μόνον αὐτοὶ ἢ καὶ τὰ χεῖλη των· εἰξεύρω ὅμως ὅτι ἡ Τριανταφυλλιά δὲν κατέβη ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος τοῦ ἔρωτος, ἀλλ' ἐσταμάτησεν ὡς ἀληθῶς γνωστικὴ κόρη.

Ἡ Τριανταφυλλιά τὸ ἐδήλωσε καθαρὰ καὶ ἑξάστερα εἰς τὸν Γκιουζέπον: ἀγαπητικιά του δὲν ἐδέχετο νὰ γείνη, γυναικῶς του μάλιστα.

— Καὶ ἐγὼ αὐτὸ θέλω, Τριανταφυλλιά μου, νὰ σ' ἔχω γιὰ πάντα γιὰ πάντα, δική μου, καὶ νὰ μὴ μπορῇ νὰ σὲ πάρῃ ἀπ' τὴν ἀγκαλιά μου οὔτε ὁ πατέρας σου οὔτε ἡ μητέρα σου, οὔτε ὁ κλητῆρας, οὔτε ὁ Βασιλεὺς. Νὰ εἶσαι δική μου, μονάχα δική μου. — Καὶ πότε θὲς νὰ στεφανωθοῦμε, Τριανταφυλλιά; ἤρώτησε μετὰ τῆς μεγίστης ἀμεριμνησίας ὁ Γκιουζέπος.

Ἄλλ' ἡ Τριανταφυλλιά, τῆς ὁποίας ἡ καρδία εἶχε κηλὴ ἀπὸ ἓνα ἀκατάστατον γαμβρόν, ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς καυμένης τῆς ἀδελφῆς, ὁ ὁποῖος περνᾷ τὰς ἡμέρας του 'ς τὸ καπηλεῖο κι' ἀφίνει τὴ γυναικῶν του καὶ τὰ κοκόμοιρα τὰ παιδάκιά του χωρὶς φωμί, μὲ ξεσχισμένα φορέματα, καὶ χωρὶς λάδι τὴν κανδήλα τῆς Παναγίας, ἠρώτησε σοβαρῶς.

— Καὶ πόσαι δραχμαὶς ἔχεις οἰκονομήσῃ, Γκιουζέπο;

— Ἄπ' αὐτὰ ποῦ φορῶ καὶ ἄλλα δὲν θεωρῶ! ἀπήντησε παιγνιωδῶς ὁ Γκιουζέπος.

— Ἐγὼ ἔχω ὡς ὀκτακόσιες δραχμαὶς 'ς τὸν παραφέντη· μὰ ποῦ νὰ φτάσουν; ἡ παντρεῖα θέλει ἔξοδα· θέλομε καὶ μπόμπιλα· ἂν μᾶς πάρουν καὶ τὰ παιδιὰ Γκιουζέπο!

— Δὲν βαριέσαι; εἶπεν ὁ υποδηματοποιὸς ὅτι, τρώγων γὼ θὰ τρῶς καὶ σὺ καὶ ὅτι, τρῶς ἐσὺ θὰ τρώγουν καὶ τὰ παιδιὰ· ἀπὸ τὸ φαγὶ τοῦ ἐνδὸς χορταίνουσι δύο, καὶ ἀπ' τὸ φαγὶ τῶν δύο χορταίνουσι τρεῖς.

Ἄλλ' ἡ Τριανταφυλλιά μὴ εὐρίσκουσα σωστοὺς τοὺς υπολογισμοὺς τούτους τοῦ ἔκοψε διὰ μιᾶς τὸν βήχα.

— Νὰ δουλέψῃς γερὰ ἓνα χρόνο, τῷ εἶπε, νὰ βάλῃς κατὶ

'ς τὸ κομμάδεμα, νὰ δουλέψῃς κι' ἐγὼ νὰ μὴ ξεδέψῃς τίποτα ἀπ' τοὺς μισθοὺς μου καὶ τοῦ χρόνου νὰ στεφανωθοῦμε.

— Ἄς εἶνε· εἶπεν ὁ Γκιουζέπος.

Ἡ Τριανταφυλλιά ἀπὸ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐπῆρε τὰ πράγματα ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψίν· ὅλη ἡ δυστυχία τῆς ἀδελφῆς τῆς διήρχετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς καὶ συνέσφιγγε τὴν καρδίαν τῆς· ἔφριπτεν ἀναλογιζομένη ὅτι ὁ βίος τῆς ὅλος ἡδύνατο νὰ διέλθῃ μὲ πείναν καὶ δάκρυα· καὶ ἐσκέπτετο ἦδη ὡς οἰκουρά, ὑπολογίζουσα, προπαρασκευάζουσα, ἐπιθλέπουσα μακρόθεν τὸν Γκιουζέπον μετ' ἐνδιαφέροντος συζύγου.

Ἄλλ' ὁ Γκιουζέπος διατὶ ἔπαυσε κατὰ μικρὸν νὰ βλέπῃ τὴν Τριανταφυλλιάν; Διότι ἡ καρδία τοῦ Γκιουζέπου δὲν ἠγάπα τὰς ἀναβολάς, διότι ὁ ἔρωσ του ἦτο ἀνυπόμονος, ἐλαφρὸς καὶ πτερυγίζων καὶ ἡ αἴφνης ἀναφανεῖσα σοβαρότης τῆς Τριανταφυλλιάς τὸν ἐπτόησε.

Εἰς ἄλλην συνοικίαν ἀντήχει τώρα ἡ γλυκεῖα φωνὴ τοῦ υποδηματοποιοῦ τραβαδούρου, δι' ἄλλους ὀφθαλμοὺς ἐκτενίζετο ἡ στίλβουσα χωρίστρα του· καὶ μίαν ἡμέραν ἡ Τριανταφυλλιά μακθάνει ὅτι ὁ Γκιουζέπος ὑπανδρεύεται!...

Ἡ σφοδρὰ λύπη τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη, τὰ πικρὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα ἔχυσε, προήρχοντο ἀρά γε ἀπὸ γυναικείου πείσματος· διότι εἶδεν ἑαυτὴν περιφρονηθεῖσαν ἀντὶ ἄλλης ἢ διότι ἠγάπα τὸν ἀπίστεον μὲ ὅλον τὸ πῦρ τοῦ πρώτου ἔρωτος;

Εἰς τὸ μαχαίρειον, εἰς τὸ πλυσταρειὸν ἐστῆνάξῃ ψιθυρίζουσα:

— Δὲν ἔχω τύχη, ἡ ἄμοιρη!

Καὶ ὅμως εἶχε τύχην, τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ ἀναγνώσταί τοῦ Ἡμερολογίου θὰ ζηλεύσουν. Ἡμέραν τινα ὁ παραφέντης τῆς Α* (ἐπαναλαμβάνων ὅτι ἡ ἱστορία αὕτη εἶνε ἀληθὴς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους) καλεῖ τὴν Τριανταφυλλιάν εἰς τὸ γραφεῖόν του.

— Τριανταφυλλιά, τῇ λέγει, ἐκέρδισες τὸ λαχεῖον τῆς Τραπεζῆς, ἐκέρδισες τὸν πρῶτον ἀριθμὸν, ἐβδομηκονταχιλίας χρυσᾶ φράγκα.

Ἡ Τριανταφυλλιά ἔμεινεν ἐνεαί· ἐνόησε ἀμυδρῶς ὅτι εὐτυχία τις, μεγάλη εὐτυχία τὴν εὔρε, ἀλλὰ δὲν εἶχε πλήρη ἀντίληψιν αὐτῆς· ἦτο παραξυλισμένη ὡς νὰ τὴν εἶχον κτυπήσῃ κατὰ κεφαλήν ἐντὸς σάκκου τὰ ἐβδομηκονταχιλίας ἐκεῖνα φράγκα.

Ὀρμεμφύτως μόνον ἠσθάνετο θαυμασμὸν τινα πρὸς τὸν ἀν-

θρωπον ἐκαίνον, ὅστις ἐν ᾧ ἠδύνατο νὰ σφετερισθῇ τὰ χρήματα, διότι αὐτὴ οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν τῆς μεταγωγῆς εἴξευρε, ἔδειξε σχεδὸν ὑπεράνθρωπον εἰς τοὺς χρόνους μας τιμιότητα καὶ τῇ προσέφερε, μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀπλότητος, ὀλόκληρον περιουσίαν.

Ἡ πτωχὴ κόρη ἤρπασε τὴν εὐγενῆ ἐκείνην χεῖρα καὶ προσεκόλλησεν ἐπ' αὐτῆς τὰ χεῖλη της καὶ ἔδραξεν αὐτὴν μὲ τὰ δάκρυά της.

"ὦ! Πολύ, πολὺ καλὰ ἔκαμεν ἡ τυφλὴ Τύχη κρούσασα καὶ μίαν φอรὰν τὴν θύραν ἐνὸς μαγειρείου, βαρυνθεῖσα τὰς μαρμαρίνους κλίμακας τῶν μεγάρων!...

"Ὅτε ἦλθον τὰ χρήματα τότε ἔδειξεν ἡ ὑπηρετρία ἐκείνη τί καρδίαι κρύπτονται, πολλάκις εἰς τὰ στήθη τοῦ λαοῦ ἔστειλε χιλίας δραχμὰς εἰς τὸ θρανὸν κοράσιον τὸ ἐξαγαγὸν τὸν λαχρόν· ἔδωκεν ἀνὰ χιλίας δραχμὰς εἰς τὰς ἄλλας ὑπηρετρίας τῆς οἰκίας· τὸσον καλὰ μεταχειρίσθη τὸν πλοῦτόν της ὥστε σχεδὸν ἀφώπλισε τὸν φθόνον· ἔδωκε πέντε χιλιάδας εἰς τὴν πτωχὴν ἀδελφὴν της· ἀπεσύρθη τῆς ὑπηρεσίας, ὡς λέγουσιν οἱ συντάξιουχοι· ἔδωκε τὰ χρήματά της εἰς τὴν τράπεζαν, ἐνοικίασεν ἐν εὐμορφῇ σπητάκι, ἤρχισε νὰ μανθάνῃ γράμματα καὶ πιάνο—δὲν θὰ τῆς εἶπε κανεὶς φαίνεται ὅτι αὐτὰ τὰ δύο δὲν κάμνουν καθέλου εὐτυχέστερον τὸν βίον,—καὶ ἀντὶ τοῦ Γκιουζέπου τὴν περικυκλόνουν τώρα ἱατροὶ καὶ δικηγόροι—ὄλοι δάκτορες!—καὶ ἐργολαβοῦν τὸν χρυσὸν της, παλαιότες μετὰ λύσσης ποῖος νὰ λὰ ὅτι τὴν χεῖρα ἐκείνην, ἣτις ἔπλυνε πινακία καὶ ἐκράτει τὸ σάρωθρον. Διότι κανεὶς πλέον δὲν συλλογίζεται τὸ παρελθὸν της· τὸ βράπτισμα τοῦ χρυσοῦ τὴν ἐξηγγένισε. Τὸ χρῆμα ὁμοιάζει μὲ τὸν Μέγαν Ναπολέοντα, δίδοντα τίτλους κομήτων καὶ μαρκησιῶν εἰς τοὺς στρατηγούς του, πτωχὰ τέκνα τοῦ λαοῦ.

Καὶ ὁ Γκιουζέπος, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ δὲν τραγωδεῖ πλέον τὴν νύκτα, τοῦ ὁποίου ἔπεσαν τ' αὐτίκα διότι ἔδοκίμασεν ὅ,τι ἐκείνο τὸ ὁποῖον φθάνει δι' ἓνα δὲν φθάνει καὶ διὰ δύο καὶ ἔπειτα διὰ τρεῖς καὶ τέσσαρας, ὁ Γκιουζέπος, ὅστις ἐξ ὅλης ἐκείνης τῆς βραγδαίας χρυσῆς βροχῆς οὐδὲ ψεκὰδα εἶδε νὰ τὸν βρέξῃ, ἐνόμισεν ὅτι ἡ τύχη τῶ ἐκλεψεν τὰς ἔβδομηντα χιλιάδας φράγκων ἐκ τοῦ θυλακίου του, διότι ἦτο τὸσον πλησίον νὰ γίνῃ σύζυγος τῆς Τριανταφυλλιάς ὥστε τὰς ἐθεώρει σχεδὸν ἰδικὰς

του. Καὶ ποῖος πταίει ὅτι δὲν τὰς ἔχει τώρα—διότι οὐδέποτε πταίμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δι' ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ ἀλλὰ πάντοτε ἄλλος τις—ποῖος εἶνε ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν θὰ παιδεύεται ἰσοβίως μὲ τὴν φαλτσέταν καὶ μὲ τὸ σουδλί, ἔλευσιδος καὶ κακομοιριασμένος, ζῶν μεροδουλι μεροαῆρι; Ἡ γυναῖκά του, ἡ ὁποία διὰ τὴν κακίην του τύχην ἐβγήκε ἐμπρὸς του, ἡ γυναῖκά του ἡ ὁποία ἔγεινεν ἐμπόδιον καὶ δὲν ἐπῆρε τὴν Τριανταφυλλίαν. Καὶ ἐκδικεῖται λυσσωδῶς τὴν τύχην ἐπὶ τῆς βράχειος τῆς γυναικὸς του, καὶ ἡ δυστυχὴς γυνὴ παραζαλισμένη ἀπὸ τὸ ἀλύπητον ξυλοφόρτωμα δὲν ἐννοεῖ καλὰ καλὰ διατὶ ἐνέσκηψεν ἔξαφνα ἡ συμφορὰ αὐτὴ εἰς τὸ σπῆτι της, διατὶ ὁ σύζυγός της, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπερνοῦσε τόσο καλὰ σὰν πτωχικὸ ἀλλ' ἀγαπημένον ἀνδρόγυνο, τὴν μισεῖ τώρα τὸσον, τὴν μεταχειρίζεται τὸσον ἀπηνῶς!...

Ἡ ἀπλοϊκὴ γυνὴ ἀγνοοῦσα τοὺς νόμους τῆς εὐτυχίας, δὲν εἴξευρε ὅτι αὐτὴ πληθύνει διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς Τριανταφυλλιάς, καὶ ὅτι διὰ νὰ γείνη ὑπαρξίς τις εὐτυχὴς χάριν ἰσορροπίας ἀπηγεῖτο νὰ γείνη μίκα κὰν ἄλλη δυστυχὴς!

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΕΙΣ ΕΚΛΟΓΕΥΣ

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

"Ὅταν ὁ Ἀποστόλης, ἐγκαταλιπὼν τὴν κρύπτην τῆς πάσσαρας αὐτοῦ, ἔβη μέρη τῆς ὥρας ἐκείνης διήμενον, ἔφθασεν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς, τὸ πλῆθος ἐκυμάτιζε περιδινούμενον κ' ἔβόα ὡς ἐν τρικυμίᾳ. Ἄλλ' ἡ μετὰστασις ἀπὸ τῆς ἐρημικῆς προκυμαίας μέσφ τῆς μυριόβου ἐκλογικῆς τύρῃς δὲν ἐπήνεγκεν εἰς αὐτὸν ὁμοίαν ἐντύπωσιν πρὸς τὴν ἐκ τοῦ παφλάσματος τῆς εὐρείας θαλάσσης, ὁσάκις ἐπὶ τοῦ ἀκατίου του ἐξέπλεε τῶν ἀβαθῶν νερῶν τῆς λιμνοθαλάσσης εἰς προϋπάνθησιν τοῦ καθ' ἑβδομάδα προσεγγίζοντος ἀτμοπλοίου· οὐδὲ προσεῖθε τὸ πολυτάραχον θέαμα τὸ πρὸ αὐτοῦ διαπλούμενον διὰ τοῦ συνήθους ἐν τῇ ὥρᾳ τῶν μόχθων βλέμματος, βλέμματος ναυτίλου, ἐν φρυάγματι μακρῶθεν ἀναμετρῶντος, πρὶν εἰσχωρῆσῃ ἐντὸς αὐτῶν, τὸν ὄγκον τὸν μαινόμενον ἄν κωμάτων. Ἄλλὰ δισταγμὸς καὶ ἀμηχανία τις ἐκδηλοῦνται ἐν τῇ ὥρᾳ καὶ τῇ στάσει αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ βυθῆος μετὰχρον καὶ στοργυλίου αὐ-

τύπως και αισθηματικώτατα βαπτίσας τὸν πάσσαρά του δι' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὑποψηφίου, ἐπὶ τῆς πρώρας.

Ἄλλὰ μὲν ἡ προσαράξας ἀπέβη εἰς τὸ ἐπίγειον, τὴν αὐτὴν ἀγγελίαν, ἀπροσδόκην, μυθώδη, πανταχόθεν προσδέχεται! «Ὁ Θανάσης θὰ πάρῃ τὸν Ἀριστάρχη ἕως τῆς βάρκας του!» Μεταξὺ τῶν περὶ τὴν ἀποθάβραν προσδεδεμένων ποικιλοσχέμων πλοικαρίων διακρίνεται ἡ λέμβος τοῦ Θανάσης ἐξαιρέτως κεκοσμημένη κ' ἐκείνη διὰ σκιαδὸς καὶ σημαίας καὶ τάπητος, καινουργῆς καὶ στιλβουσα. Εἶνε δ' ὁ Θανάσης ὁ ἐν τῷ συναγωνισμῷ τῆς ἐργασίας ἀδιάλλακτος ἀντιζήλος τοῦ Ἀποστόλου· οὐδέποτε ἀπευθύνουσι τὸν λόγον πρὸς ἀλλήλους, εἰμὴ σαρκάζοντες καὶ καθυβρίζοντες ἐν τῇ παρατάξει τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῇ φορτώσει τῶν ἐμπορευμάτων. Κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀπόστολος, ἅμα τῷ ἀκούσασθαι, ἀνεκάγχασε φαιδρότατα ὡς ἂν τῷ ἀγγέλλον ὅτι ἡ θάλασσα δὲν εἶνε πλέον ἄλμυρά. Ἄλλ' ὅταν ἴδῃ τὰ παιδιὰ τὸν περιεκύκλωσαν, καὶ ἐπανελάθον εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ Θανάσης θὰ πάρῃ τὸν Ἀριστάρχη ἕως τῆς βάρκας του» καὶ προσέθηκαν ὅτι ὁ Θανάσης ἔλαβε πρὸς τοῦτο ῥητὴν παραγγελίαν ἀπὸ μέρους τοῦ κυρ Ζαφεῖρη, τοῦ παντοδυνάμου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ διεθυντοῦ τῶν ὑποθέσεων τοῦ κόμματος καὶ ἐμπιστευμένου τῷ Ἀριστάρχει, ὁ Ἀπόστολος ἤρχισε νὰ ἐξάψεται· ἔπειθεν ἀπειλητικὸν τὸν γρόνον πρὸς τὸ μέρος τῆς λέμβου, καὶ τὸ ἐρυθρόμαυρον ἐκ τῆς ὀργῆς πρόσπονον τοῦ ἐχρωματίσθαι ζωηρότερον ἐκ τῶν πρώτων ἀκτίων τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἔρριψε κατὰ γῆς τὸν σχοῦφόν του, καὶ κινῶν ἄνω κάτω τὰς χεῖρας, καὶ πληγῶν διὰ τῶν ποδῶν του τὸ ἔδαφος, ἀνέκραξε βροντοφωνῶς, ὥστε ν' ἀκουσθῆ πρὸ τῶν συνηθισμένων ἐκεῖ πέραν ὁμοτέχων καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόμματος τῶν πρὸς ὑπόδοχὴν τοῦ ὑποψηφίου:

— Κύρ Ζαφεῖρη καὶ Θανάση δὲν ξέρετε ὁ Ἀπόστολος! Ὁ Ἀριστάρχης ὅσκις φοραῖ, ἦρθε, πρῶτον ποῦ πατάει τὸ πόδι του τὸ πατάει ἕως τὴν πάσσαρά μου! Ἀριστάρχης θὰ μῆψῃ ἕως τὸν Ἀριστάρχη! Τελείωσε! Ὁ Χριστὸς δὲν μοῦ τὸν παίρνει ἀπ' τὰ χεῖρά μου!

Καὶ ἄλλα πολλά κατεκράχασεν ἐναλλάξ, παραπονούμενος καὶ ἀπειλῶν. Ὁ Θανάσης ἐλαττούμενος μὲν κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ σώματος καὶ τῶν λόγων τὴν ἐτοιμότητα τοῦ ἀντιπάλου, ἀλλ' ὑπερτερῶν τὴν πονηρίαν μεθ' ἧς διετέλλε τὰς ὑποθέσεις του, ἀποφέρων ἐξ αὐτῶν πολλὰ κακολογήματα, ἀλλὰ πλείονα κέρδη, διέμενον ἀπαθῆς πρὸ τῆς ἐξάλειψος τοῦ Ἀποστόλου συρίζων, καὶ διευθετῶν τὸ ἐρυθρὸν ἐπίστρομα τῆς λέμβου του.

Μετ' ὀλίγων παρελθούσης τῆς πρώτης ὁρμῆς, ὁ Ἀπόστολος ἐσκέφθη ἅτι δὲν ἤρχουν αἱ κραυγαὶ αὐτοῦ πρὸς ματαίωσιν τοῦ ἀδικήματος, ἀλλ' ἡ δραστηρία φρονεῖ πρὸς ἀναγνώρισιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἄρμοδιων. Ἄν ὁ Θανάσης ἐδέχθη ῥητὴν ἐντολὴν νὰ παραλάβῃ τὸν Ἀριστάρχη, ἀλλ' ὑπεράνω πάσης ἐντολῆς ἐτίθετο τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀποστόλου· οὔτε ποτὲ ἤδυνάτο νὰ προμαντεύσῃ, ὅτι, αὐτοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῇ ζωῇ καὶ διακειμένου πρὸς τὸ κόμμα ἐως πάντοτε, θὰ ἀπελύτο οὕτως καταπαρρησιαστικῶς τοιαύτης φροντίδος, ὡς στρατιωτικῆς αἴφνης δημοσίου καθαιρούμενος ἄνευ προηγηθέντος ἐγκλήματος οὔτε διαδικασίας κόν. Ὑστερον

ἀπὸ τοιαύτην ἀφοσίωσιν νὰ ὑποστῇ τοιαύτην προσβολὴν κατάκαρδα! Δὲν ἦτο δυνατὴ τὴση κακία· κἀκεῖ θὰ ἔτρεχεν ὥσως ἡ διάδοσις εἶνε μοχθηρὸν ἐπιπόνημα τοῦ Θανάσης· πρέπει νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὸν κύρ Ζαφεῖρην καὶ νὰ τὸ μάθῃ.

Ὁ κύρ Ζαφεῖρης εἶνε ἐκ τῶν εὐπορωτέρων ἐμπορῶν τοῦ τόπου, δεξιότατος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του, ὅσον ἀδέξιος εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τοῦ κόμματος, ὡς γενικῶς ἐλέγετο· ὑπὸ πολλῶν φίλων ἄλλως τοῦ κυρίου Ἀριστάρχου, ὑπεθλίπετο· οἱ μὲν κατεγίνωσκον αὐτοῦ ἔλλειψιν νομοσύνης, οἱ δὲ στέρησιν ἀγαθότητος· ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου ἔχαιρεν ἀμέριτον τὴν πίστιν τοῦ ἀρχηγοῦ, — ἡ μόνη ἀδυναμία τοῦ ἀνδρός, ὡς ἐφρόνου. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ κύρ Ζαφεῖρης ἐνέπνευεν ἐμφύτως τὴν ἀντιπάθειαν, ὡς αἱ γυναῖκες ἐμπνεύουσι τὸν ἔρωτα. Πρὸς τοῦτον ἔσπευσεν ὁ Ἀπόστολος· εἶχεν ἔλθει ἕως ἐκεῖ μετὰ συγγενῶν καὶ φίλων πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου δεξίωσιν τοῦ ὑποψηφίου.

— Κύρ Ζαφεῖρη, ἡ πάσσαρα εἶν' ἐτοιμὴ. Νὰ τὸ ξέρης; ἕως τῆς δικῆς μου θὰ μῆψῃ! Ὁ Ἀριστάρχης δὲν θέλει ἄλλη πάσσαρα. Κἀκεῖ ἀκούω Θανάση καὶ Θανάση.

Ὁ δὲ κύριος Ζαφεῖρης ἐν προστατευτικῇ προσηνεῖα:

— Ἀπόστολε, τώρα εἶπαμε τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἔμπορῶμε νὰ τὸν γελάσουμε. Τί νὰ σοῦ κάμω! δὲν ἦρθε νὰ μοῦ τὸ πῆς προητέρα· δὲν ἤξερα πὼς ἦβλεες καὶ σύ!

Καὶ ἄλλα ἦτον ἐτοιμὸς νὰ προσθήσῃ, ἀλλ' ὁ Ἀπόστολος ἀποτόμως διακόπτων ἐκραύχασεν:

— Ἐπρεπὲ νάρθω νὰ σοῦ πῶ, κύρ Ζαφεῖρη! δὲν ἤξερες πὼς ἦβλε κα κ' ἐγώ, κύρ Ζαφεῖρη! Καὶ τόσα χρόνια, κύρ Ζαφεῖρη ποῦ τὸν φέρνω καὶ τὸν φέρνω, καὶ τὸν φέρνω καὶ τὸν φέρνω! Τάχα εἴμαστε σκουπίδια καὶ δὲν μᾶς ἐσυλλογίστηκες! Νὰ τὸ ξέρετε, ὅς σας τὸν πάρω μὲ τὸ σταυρό!

Καὶ ἀπεσύρθη ἔξω φρενῶν εἰς τὰ βάθη τῆς πάσσαράς του. Ἡδὴ τὰ ἠκονισμένα ὄμματα τῶν ναυτικῶν ἀνεκάλυπτον κατὰ τὸ πέρας τοῦ ὀριζήτου ὡς στίγμα ἀδιόρατον εἰς πάντα ἄλλον ὀφθαλμὸν τὸ καταπλέον ἀτμόπλοιον· καὶ φωναὶ ἠκούοντο: «Φάνηκε! φάνηκε!»

Μετὰ παρέλευσιν ὥρας, πρὶν εἶτι ἀγκυροβολήσῃ τὸ ἀτμόπλοιον, ἐξέπλεον πρὸς συνάντησίν του μετὰ σπουδῆς καὶ ἀλαλήτου αἰ πλαταΐας πάσσαρα, αἱ περίκομφοι φελοῦκαι, τὸ στενὰ καὶ μακρὰ μονόξυλα· ἀλλ' ὁ ἄνεμος δὲν ἦτον εὐνοϊκὸς καὶ αἱ δυσκίνητοι πάσσαρα· δὲν κατόρθωσαν νὰ πιάσουν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, εἰμὴ μετὰ πολλοῦς ἐλιγμούς καὶ συστροφὰς τῶν ἰστίων, ὕστερον ἀπὸ τὰς λέμβους καὶ τὰ πλοίαρια. Οὕτως ὅταν ὁ Ἀπόστολος ἤδυνῆθη δι' ἐπιτηδείου χειρισμοῦ νὰ προσκολληθῇ τὸ ἀκάτιόν του εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ πυροσκάφους, καὶ ἐκ τοῦ κίβου ἀναρτηθεῖς, εἰσεπήδησεν εἰς τὸ κατόστρωμα, γοργὸς καὶ ὁρμητικὸς ὡς οὐδέποτε, ἀποφασισμένος δὲ νὰ παλαίσῃ ὑπὲρ τῆς νίκης, ὁ κύριος Ἀριστάρχης ἦτον ἐτοιμὸς νὰ κατέβῃ ἐπὶ τῆς ἀναμενούσης λέμβου τοῦ Ἀποστόλου. Οἱ φίλοι συνωστίζοντο ἐν συγκινήσει περὶ αὐτὸν, προσφωνοῦντα ἕκαστον ἰδιαίτερος καὶ μειδιῶντα πρὸς πάντας ὑπὸ τὸν θόρυβον τῶν ἐπιτιθαζομένων ἀνθρώπων, τῶν αἰρομένων ἀποσκευῶν, τῶν ὕδρευων

τῶν λεμβούχων, τῶν βλασφημιῶν τῶν ναυτῶν, καὶ τῶν χαιρετιστηρίων κρότων τῶν τρομπανίων, ἤχουντων ἀπὸ τῶν ἀκατίων πρὸς τιμὴν τοῦ καταπεύσαντος ὑποψηφίου.

— Κύριε Ἀριστάρχῃ, ἡ πάσσαρα εἶν' ἑτοιμὴ σὲ περιμένει! ἔρρηξε κραυγὴν ὁ Ἀποστόλης, βιπτόμενος πρὸ τοῦ ὑποψηφίου μὲ τὸν σκούφον του ἀνά χειράς ἐν ὑψίστῃ σεβασμοῦ ἐνδείξει, καθ' ὃ οὐδέποτε πρὸ οὐδενὸς ἀποκαλυπτόμενος.

Ἄλλ' ὁ κύριος Ἀριστάρχης εὐρισκόμενος ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ πλοίου, παραχαλισμένος ἐκ τοῦ πλοῦ, τῶν χαιρετισμῶν καὶ προσφωνήσεων τῶν φίλων, σπεύδων δὲ νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἐνοχλήσεως τοῦ κόμματος, δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὸ νόημα τῆς προσκλήσεως τοῦ Ἀποστόλη.

— Εὐχαριστῶ! καὶ κατέρχεται εἰς τὴν λέμβον τοῦ θριαμβουτικῶς ἀναμένοντος Θανάση.

— Πάει καλὰ! ἐγόγγυσε μᾶλλον ἢ ἀπεκρίθη ὁ ἐγκαταλειφθεὶς, διευθύνων πρὸς τὸν κύριον Ζαφεῖρην ἐν βλέμμα, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ρίψῃ ναυτικὸς μόνον, οἷον ἐκ παραλαμβάνων ἐκ τῆς ὁρμῆς τοῦ πελάγους τὴν ἔκτρασιν τοῦ βλέμματος τῆς φωνῆς καὶ τῆς κινήσεως.

Δὲν κατῆλθεν, ἀλλὰ κατέπεσεν εἰς τὴν πάσσαραν. Δὲν ἐφρόντισε δι' ἐπιβάτας καὶ ἀπήντησε διὰ βλασφημιῶν εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν συναδέλφων του. Καταβιβάζων ἐν ἀγριότητι ἐξέσχισε τὸ ἰστίον, κατέρριψεν ἀπρόσεκτος μίαν κώπην εἰς τὴν θάλασσαν, μικροῦ δεῖν συνέτριψε τὸ ἀκάτιον ὑπὸ τὸν ἔλικα τοῦ ἀτμοπλοίου. Καὶ μόλις αὐθις ἠκούσθησαν πυροκροτοῦντα τὰ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀριστάρχου πλατύστομα ἐκ τῶν ἀκολουθούντων ἐν πομπῇ τὴν λέμβον τοῦ Θανάση πλοιαρίων, ἐκείνος εἰς ἀπάντησιν κατεβίβασεν ἐν τάχει τῶν ἐξαρκίων καὶ συνήθρισεν ἀτάκτως πρὸ αὐτοῦ σημαίας καὶ μυστρίνας καὶ σήματα καὶ ἐπιστρώματα καὶ πᾶν ἑορτάσιμον ἀνάκρημα, καὶ τὰ κατεπάτησε λυσσαδῶς καὶ τὸ κατερρύπανεν.

Ἐκτοτε παρέμενε *δυσαρραστημένος* ἡ λέξις ἐν ἡμέραις ἐκλογικῶν συγκινήσεων συνοψίζει τὰ παράπονα τῶν ἐκλογέων κατὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν. Νὰ ἀνῆχῃ εἰς τὸ κόμμα συνεχῶς ἀπὸ δεκαετίας — δεκαπενταετίας ἐψήφισε τὸ πρῶτον ἐγγράφει εἰς τὸν κατάλογον ὡς εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν, — νὰ εἶνε ἀρρωστωμένος ὡς οὐδεὶς ἄλλοι, μεγάλοι καὶ μικροί, νὰ συναλλάσσουσι τὴν φιλίαν των διὰ θέσεων καὶ μισθῶν καὶ παροχῶν παντοίων, αὐτὸς δὲ νὰ πληροῖ πάντα πόθον διὰ τῆς μοναδικῆς ἀξιώσεως νὰ φέρῃ αὐτὸς τὸν Ἀριστάρχην μέσα εἰς τὴν ἰδικὴν του πάσσαραν, — ὕψιστος σταθμὸς τιμῆς δι' ἐκεῖνον, ὅπως δι' ἕνα βουλευτὴν ἢ πρὸς τὸ ὑπουργικὸν ἄνοδος —, καὶ νὰ λησμονηθῇ, νὰ καταφρονηθῇ, νὰ προτιμηθῇ αὐτοῦ «ἕνας παλιάνθρωπος!» Ὁ Ἀποστόλης δὲν ἐφάνη εἰς τὸ *σαλόνι* τοῦ κυρίου Ἀριστάρχου, δὲν ἤδυνάτο δέ, καὶ θέλων, νὰ τὸν ἐπανίδῃ, καθ' ὅτι τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ ἡμέραν ἔειχεν ἀναχωρήσει εἰς ψηφροθευτικὴν περιοδείαν ἀνὰ τοὺς δήμους. Ἄλλὰ ληληθῶτως, παρερχομένων τῶν ἡμερῶν, κατηννοῦντο ἢ ἐν τῷ Ἀποστόλῃ δριμύτης ἡ μηνσικάκος καὶ ἦτον ὡς πυρέσσων θερμὸς ἔτι ἐκ τῆς νόσου, ἀλλὰ μὴ ὑψιστάμενος πλέον τὸ βίγος καὶ τὴν ἔαψιν τῆς πρώτης προσβολῆς. Ἄλλ' ἡμέραν τινα — δεκαπέντε ἡμέρας

μετὰ τὴν ἀφίξιν, — συναντήσας καθ' ὁδὸν τὸν κύριον Ζαφεῖρην, ἔκρινε καλὸν νὰ ἐκχύσῃ πρὸς ἐκεῖνον τὸ τελευταῖον λείψανον τοῦ παραπόνου του. Τὸν ἐσταμάτησε καὶ ἤρχισε προσομιάζομενος:

— Μὰ τὸ Χριστό! αὐτὸ ποῦ μέκαμας, κύριε Ζαφεῖρην, δὲν ἔβριζε νὰ μοὺ τὸ κόμμα;

Ἄλλὰ τὸν κύριον Ζαφεῖρην ἀπησχόλει κατ' ἐκείνας τὰς στιγμὰς σοβαροτάτη ὑπόθεσις ἔσπευδεν ὅπως συναντήσῃ πολυσήμαντον κομματάρχην τοῦ Ἀριστάρχου, καὶ ἐξηγηθῇ μετ' αὐτοῦ, ἀπειλοῦντος ἀποσιγήτησεν εἰς τοὺς ἀντιθέτους.

— Ὑστερα, ὕστερα τὰ λέμε· βιάζομαι τώρα. Καὶ ἐκίνησεν ὅπως ἀπέβη.

Ἄλλ' ὁ Ἀποστόλης ἐκ νέου καὶ βαθέτερον πληγείς ἐκ τῆς υπερφίατου ἀφροντισίας τοῦ κυρίου Ζαφεῖρη πρὸς τὸ παράπονον του, ἀνέκραξε πικρῶς καὶ σαρκάζων:

— Μπράβο! ὦραϊα ξέρεις νὰ μεταχειρίζεσαι τὸ κόμμα! ὦραϊα ξέρεις, κύριε Ζαφεῖρην, νὰ εὐχαριστῆς τοὺς φίλους!

— Κάμε μου τὴν χάρη, παιδί μου, μὴ με σκοπίξῃς, ἀπήντησεν ὁ κύριος Ζαφεῖρης, προσβληθεὶς, καὶ ἀπῆλθεν ἐν τάχει, δύσθυμος, ἐπειγόμενος νὰ συναντήσῃ τὸν κομματάρχην.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἀνωτέρω συναντήσεως ὑπῆρξεν ἡ ἀπὸ τῆς μερίδος τοῦ Ἀριστάρχου ὀριστικὴ μετάστασις τοῦ Ἀποστόλη. Κατ' αὐτοῦ τοῦ ὑποψηφίου οὐδὲν ὀρισμένως ἤδυνάτο νὰ διατυπώσῃ κατηγορητήριον, ἀλλ' ἐμίσει, δὲν ἠγείετο πλέον κατ' οὐδὲνα τρόπον ἐκεῖνον τὸν «ἀντί-Χριστον», τὸν κύριον Ζαφεῖρην. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ ἀνάμνησις τοῦ ὑποψηφίου — διήρκει ἔτι ἡ ἀπουσία του — ἐξήγειρεν ἐν αὐτῷ αἰσθημὰ τι συντριβῆς, ὡς ἂν καταλαμβάνετο ὑπὸ αἰσχύνῃς, ὡς ἂν ὄργα πρὸς μετάνοιαν. Ἄλλὰ σπανιώτατα ὑψίστατο τοιαύτην κρίσιν ταχέως ἐξουδέτερον τὴν ἐνδόμυχον ἀντεπίδρασιν ἢ ἀνυπόφορος εἰκὼν τοῦ κυρίου Ζαφεῖρη, ἡ πάντοτε παρούσα ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ καὶ ἀπεχθεῖς πληροῦσα τὴν καρδίαν του καὶ ἐν διαρκεῖ ἐνστάσει τηροῦσα τὰ νεῦρά του· καὶ κατήντησεν οὕτως ἐν τῷ Ἀριστάρχῃ νὰ μὴ φαντάζεται πλέον ἢ τὸν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ ὑποψήφιον, τὸν μετὰ μειδιήματος ἀποκρινόμενον πρὸς τοὺς κυκλοῦντας «καλαμαράδες καὶ πεινασμένους» πρὸς αὐτὸν δὲ ζηρῶς ἀπαντῶντα «εὐχαριστῶ, καὶ κατερχόμενον εἰς τὴν λέμβον τοῦ Θανάση. Καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τῶν φίλων τοῦ δὲν ὠμίλει πλέον περὶ τοῦ Ἀριστάρχου ἢ ὡς περὶ ἄνθρωπου, ἐμπιστευομένου εἰς ἕνα «ψεύτην, ἀφιλότιμον καὶ ἀθεόφοβον!» «Ἐργον ἀπὸ τὸ κόμμα ἀπλοῦστατα: «γὰ νὰ δώσῃ τοῦ κυρίου Ζαφεῖρη νὰ καταλάβῃ.»

Καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὸ σαλόνι τοῦ κυρίου Χρύση, τοῦ *τὰλλαῖ*. Ἐν τῷ κύκλῳ τῶν θιασωτῶν τούτου δὲν ὑπῆρχε τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἀρρωστωμένων εἰς τὸν Ἀριστάρχην μέτρον ἐκτιμήσεως. Ἐκατέρωθεν εἰ ὁπαδοὶ συναντῶμενοι, ὡσπὴν οἱ μὲν ἐξεπροσώπων τὴν πράξιν, οἱ δὲ τὸ αἰσθημα, τοιαῦτα συνήθως διήμειβον πρὸς ἀλλήλους:

— Μὲ ποῖο κόμμα εἶσαι;

— Ἐγὼ εἶμαι μετὰ τὰ τὰλλαρα!

— Κ' ἐσὺ μετὰ ποῖο κόμμα εἶσαι;

— 'Εγώ εἶμαι μὲ τυχθόντα !
 'Εν γένει δ' οἱ Ἀρισταρχικοί ἐνθουσίῳν διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἐνῷ οἱ φίλοι τοῦ Χρύση ἐπιβάνειαν τὸν πλούσιον. Μετὰ τῶν τελευταίων τούτων ἤρχισεν ἀναστρεφόμενος ἰδιαζόντως ὁ Ἀποστόλης· οὗτοι καὶ ἐργαζόμενοι καὶ εὐαχούμενοι ἐπείραινον τὰς κομματικές τῶν συζητήσεις διὰ τῆς ἐπιφωδῆς :

— Παρὰ μὲ μούχλια ! ἴλα μὲ οὐρά !
 Ἡ βῆτις δ' αὐτῆ καὶ μόνη καθύναζε τὴν ἐξανισταμένη συνείδησιν αὐτῶν πρὸ παντὸς λόγου συνηγορούντος ὑπὲρ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ἀρισταρχίου.

Καὶ ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τῶν περὶ αὐτὸν φοιτῶν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Χρύση, συγκοινωνῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ, ἀπόλασε τὴν ἀγρίαν ἀρετὴν τῆς καρδίας, δυνάμει τῆς ὁποίας εἶχεν ἀφοσιωθῆ εἰς τὸν Ἀρισταρχίην. Καὶ εὐλόγησεν, διότι οὗτου μὲν ὑπῆρξε θιασώτης αὐθόρμητος, ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν ἀμέτρου τινὸς καὶ δυσαναλότου ἐνθουσιασμοῦ, πληροῦντος τὸν θίον του, καὶ ἀναπληροῦντος ἐν αὐτῷ τὴν ἔλλειψιν τοῦ πνεύματος· ἐκείνου δὲ προσῆλθεν ὁπαδὸς ἑτεροκίνητος, ἐνδύς εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ πείσματος, τυράννου ἐγκαθιδρυθέντος ἐν αὐτῷ καὶ ἀποπνίξαντος τὸ γαῦρον αἶσθημα. Ἀγαπῶν τὸν Ἀρισταρχίην, ὑποδεχόμενος αὐτὸν, θαμίζων εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτοῦ, ἀκροῶμενος αὐτοῦ, ἐκφραζόμενος καὶ ψηφίζων ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀνέπαυε τὴν μικρότητά του ἐπὶ τοῦ μεγαλείου ἐκείνου, ἐπρατέτε τι ὡς τὸ πτηνὸν ὅπερ καθίπταται ν' ἀναπαυθῆ ἐπὶ τῶν κλώνων τῆς ὑψικоруφου δρυὸς· περσχωρῶν δ' ἐς ὀργῆς εἰς τὸν Χρύσην ἐπασχέτε ὡς τὸ πτηνὸν· τὸ συλληφθέν εἰς δίκτυ καὶ περιλεισθέν ἐντὸς κλωσθῶν· ἀλλ' εἰς τοιαῦτα κλωθία ἀπόλλυται ἡ δύναμις τῶν πτερυγῶν καὶ τῶν καρδιῶν. Διὰ τοῦτο πάντῃ ἄλλοίως ἐξετίμησε τὸν νέον αὐτοῦ ἀρχηγόν· πειραχθεὶς ὑπὸ τοῦ διαφημιζομένου πλούτου αὐτοῦ, ἤρχισε νὰ ὑπολογίξῃ τί ἡδύνατο τυχῶν νὰ καρπωθῆ ἐκ τῆς ἀλλαξοπιστίας του. Τοῦ αἰσθήματος νεκρωθέντος, ελειτούργουν ἀκαίαια καὶ χορτασμοὶ ἀπαιτοῦσαι αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ. Διότι ὡς εἰς τοὺς πλείστους τῆς τάξεώς του, ὑπέθεσκε καὶ ἐν αὐτῷ τὸ πῦρ τῆς ἀπολασεως. Καὶ μὲν οὐδέποτε ἐληθμόναι τὴν πάσσαρὸν του καὶ δὲ αὐτῆς εἰργάζετο ὡς οὐδαίς· ἀλλὰ πλείοτερον ἠγάπα, ἀντὶ νὰ ἐργάζεται, νὰ ἐξαπλοῦται ὕπτιος ἐντὸς αὐτῆς ἀπολαύων ὑπὸ οὐρανὸν ἀνέμελον τοῦ ἡδυστάτου θάλαμου τοῦ χειμερινοῦ ἡλίου· ἢ τὸ θέρος ὑπὸ τὴν σκιὰδα ἐσοικιστοῦ καφενεῖου νὰ παραδίθεται ἐπὶ ὥρας εἰς τὸ κέφι ὑπὸ τὰ ἡδύλακα τοῦ ναργίλι του βροφηματα· ἢ τὰς ἐσπέρας νὰ τηρῆ τὴν ὄσση πτωχὴν, τὸσφ ἐρωτικὴν κόρην τοῦ ναυτοῦ ὀπισθεν τοῦ μετὰ φέθου ἡμιανοιομένου παραθύρου μέχρις οὗ ἀποσθεσθῆ καὶ ὁ τελευταῖος βαρυνεθῆς λυγμὸς τοῦ *amaré tou*· ἢ ἐν διαστήματι ἡμερονυκτίου νὰ ἀσπαστῇ τὸ κέρδος τῶν ἐδομαχιδαιῶν κίπων του εἰς τὰ βιοκλά. Ἐγκαίρως πληροφορηθεὶς ὅτι πρόκειται «νὰ πέσῃ πολὺς παρὰ» διὰ τὰς ἐκλογάς, ἤρχισεν νὰ σκέπτεται ὅτι ἂν ἔδιδον καὶ εἰς αὐτὸν ὀλίγον ἀπὸ τὸν πολλὸν αὐτὸν παρὰν, θὰ ἡδύνατο ἀρκετὰς ἡμέρας καὶ ν' ἀπλωθῆ μακρὺς πλατύς εἰς τὴν πάσσαρον, καὶ νὰ ροφήσῃ ἀμέριμνος τὸν ναργίλιν του, καὶ νὰ ξετρελλάνῃ τὴν *ἀδυναμία του*, καὶ νὰ ξενοχίστῃ μὲ

τὰ βιοκλά . . . Καὶ μίαν ἐσπέραν, κατερχόμενος μετ' ἄλλων φίλων τῆς αἰθούσης τοῦ Χρύση, διεκλήρουε μετὰ πονηρῶν γελώτων καὶ σχημάτων ὅτι «δὲν ἐνοεῖ νὰ ψηφίσῃ, ἂν δὲν τοῦ δόσσαν.» Τὴν ἀξίωσιν δὲ ταύτην ἐπανέλαβε μετέπειτα πολλῶν σαφέστερον καὶ θρασύτερον πρὸς διαφρούς.

Δύο ἡμέραι ἐτι ὑπελείποντο διὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς, ὅτε ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κυρίου Χρύση συνήλθον κατὰ προηγηθεῖσαν ἐν μυστικότητι πρόσκλησιν ὀλίγοι ἐκ τῶν μάλ्लων πιστῶν εἰς τὸ κόμμα πρὸς ἐπιθεωρήσιν τοῦ καταλόγου. Ἦτο ἡ συζέουσις ἐκ τῶν σοβαρωτάτων, καὶ ὁ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἐκ τῶν προτέρων δυνατὴν διευκρίνισιν τῶν φίλων τῆς μερίδος, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν μέσων πρὸς πορισμὸν ψήφων. Κομισθέντες τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου, νεανίας τις ἀνεδέχθη τὴν μεγάλωφωνον ἐκφώνησιν τῶν ὀνομάτων. Οἱ ἐμπειρότεροι γινώσκοντες τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα ἐτήρουν σημειώσεις διὰ τὰ περαιτέρω. Καὶ τούτου μὲν τὸ ὄνομα ἀναγγελλόμενον παρήχθητο σιωπηρῶς ὡς δεδηλωμένον ὁπαδοῦ τούτων ἢ ἐκείνων, ἐπὶ ἄλλου δὲ ὀνοματος ἡγέιστο συζητήσεις, ὡς ἐκλογίως ἀμφιθόλου ἀποχωρῶσαι, ἕτερον δὲ προὐκάλει φαεινὰς ἀναφωνήσεις «ἐκλεκτικὸς! ἐκλεκτικὸς!» *Εκλεκτικοὶ ἀπεκαλοῦντο, κατὰ σαρκαστικὴν εὐφημίαν*, οἱ παλωύντες τὰς ψήφους αὐτῶν. Μόλις ἀπηφίληθ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀποστόλη, δύο τρεῖς ἀνεκράξαν· «ἐκλεκτικὸς, ἐκλεκτικὸς καὶ αὐτός!»

Δύο ἐκ τῶν παρισταμένων, ὁ κύρ Τρεμοντάνας, ἔμπορος ἐκκλητικῆς, καὶ ὁ κύριος Κουβαρὰς, ἰατρός, ἀμφοτέρω πεπειραμένοι καὶ ἐπιτηδεῖσι περὶ τὸ τοιαῦτα, εἶχαν ἀναδεχθῆ τὴν δυσχερῆ φροντίδα τῆς προμηθείας ψήφων. Ἡ δὲ τοῦ χρήματος πρόσκτησις τῆς πλειοψηφίας, μέσον τότε πρῶτον διενεργούμενον ἐν τῇ πόλιν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ βαθυπλοῦτου γέροντος, εἶχε κριθῆ ἀπαραίτητος καὶ ὁ μόνη συντελεστικὴ πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀντιπάλου. Ὁ ἰατρός ἐνέγραψεν εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ σημειωματάριον τὸ ὄνομα τοῦ Ἀποστόλη.

Τὴν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τῆς ἐπισήμου ἡμέρας νύκτα διήλθον ἄγρυπνοι οἱ μέσται τοῦ Χρύση, ἐκτελοῦντες μετὰ πάσης περιπέφως καὶ μυστικότητος τὸ ἔργον αὐτῶν. . . Τὴν ἐπαύριον πτωχὴ τις γυνὴ, ἀκούσασα «ὅτι πολὺ χρηματικὸ εἶχε σκορπισθῆ τὴ νύκτα», ἀνεκράξε βαθίως στενάχασα·

— Ἄχ! δὲν ἤξερα ἡ κακομοῖρα νὰ γράψω τὸ παιδί μου, γιὰ νὰ ντυθῶμε !

Κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ἠγοράσθη καὶ ὁ Ἀποστόλης. Κατελήθη ὑπὸ τοῦ Κουβαρᾶ, ἐν ᾗ ἐπέστρεψε νὰ κοιμηθῆ εἰς τὴν πάσσαρὸν του ἦτον ὀλίγον εἰς τὸ κέρι. Τρεῖς χαρτονομίσματα τῶν εἰκοσιπέντε τῶ προσηχέθησαν· τὰ ἔλαθεν ὁμνύων ὅτι εἶνε «φανατικὸς χρυσιστής.» Ὁ κύριος Κουβαρὰς ἐν τῇ ἔληφ του ἐπρόσεξε πολὺ εἰς τοὺς δροκούς, καὶ ὀλίγον εἰς τὴν εὐθυμίαν του. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν του ὁ Ἀποστόλης, ἀντὶ νὰ κοιμηθῆ, ἠτύχθη ἀκατάσχετον ὄρεσιν νὰ διεύθῃ τὸ ἐπιλοιπον τῆς νυκτὸς ἐν τῇ ὑπερτάτῃ εὐτυχίᾳ τῆς σπιτάλης τῶν τριῶν χαρτονομισμάτων του.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος τῆς ἐπιούσης τὸν κατέλαθεν ἄγρυπνὸν μὲν, πλὴν βεθυ-
θισμένον εἰς βίωσις ἄλλοιαν συγκίνησιν ἢ τὴν ἐκ τῆς διασπαθίσεως τῶν
ἐνόγων κτηθέντων χρημάτων.

Μόλις τὸν κατέλαθεν ἡ ὄρεξις νὰ ἐξοδεύσῃ τὰ χρήματα, ἔστρεψε διευ-
θυνομένης πρὸς τὴν ἀγορὰν, ὅπου συνητήθη μετὰ τὸν Παῦλον· ὁ Παῦλος
ἦτον ἀπὸ τοὺς ἐγκαρδιωτέρους συντρόφους σου, ἂν καὶ ἀνῆκεν εἰς τὸ
ἀντίθεον κόμμα.

— Ποῦ πᾶς;

— Εἶμαι, ἀπαντᾷ ὁ Παῦλος, εἶμαι γιὰ τοῦ Ἀριστάρχη ἔρχεσαι;

— Νῆρθω ἔς αὐτόν; ὤρεσι... Καὶ ὁ Ἀποστόλης ὡς συνήθως, ἐξε-
ράγη εἰς ὑβερεολόγια κατὰ τοῦ κυρ Ζαφείρη.

— Καὶ τί πειράζει; διέκοψεν ὁ Παῦλος· τάχα ποῦ τῶχεις φύγει; ποῖς;
θὰ σοῦ μιλῆσῃ τέτοια ἄμερα! Βρὲ θὰ λοχαρίσουν ποῦ θὰ σὲ ἰδοῦνε·
θὰ σοῦ φιλήσουν τὰ πόδια!

Ὁ Παῦλος, προθυμούμενος νὰ σύρῃ τὸν Ἀποστόλην εἰς τὸ σαλόνι τοῦ
Ἀριστάρχου ἤθελε νὰ φανῇ τάχα, ἔστω καὶ ψευδῶς, πρὸ τῶν ὀμμάτων
τῶν συναυθουσίων ἐκεῖ πύρον, ὡς ἄσκη ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν φίλων του.
ὡς διαθέτων ψήφους· ὁ δ' Ἀποστόλης ταχύς ἀνακαγγέλων·

— Βρὲ καλὸ λῆς! πᾶμε!

Καὶ μετετρέπη τῆς ὀρέξεως αὐτοῦ ἡ διεύθυνσις μεθ' ὅσας εὐκολίας ἐν
τῇ ὥρᾳ τοῦ πλοῦ μετήλλασε τοῦ ἱστίου τὴν θέσιν πρὸς τὸν ἐπιπέοντα
ἄνεμον ὑπέκων εἰς νεοφάτες κακηντραχείας ἀσθημα, ἐπεθύμησεν, ἀπαξ
ἔτι, νὰ ἐπανίδῃ τὸ σαλόνι τοῦ παλαίου ἀφ' ἑνὲς ἐπεθύμησε νὰ κορο-
δέψῃ τοὺς ἀγνοοῦντας τὸ νέον φρόνημά του, νὰ σκάσῃ τοὺς ὄντας ἐν
γνώσει τῆς αὐτομολίας του, καὶ πρὸ πάντων νὰ τὸν ἴδῃ ὁ κυρ Ζαφεί-
ρης, καὶ τὸν νομίση φίλον, ἐνῶ αὐτὸς δὲν εἶνε, καὶ «ὅα τοῦ τὸ δεῖξῃ
καὶ θὰ τὸν ἐκδικῇ ἦ!»

Ὁ κύριος Ἀριστάρχης ἐδέχετο εἰς τὴν ὠραίαν σάλλαν τῆς πατρικῆς
αὐτοῦ οἰκίας· ἡ σάλλα εἶχεν ἐπιτήθειε διευθετηθῆ εἰς σαλόνι· τὰ μόνα
τῆς ἐπιπλά ἦσαν πολλὰ τριγύρω καθίσματα, εἰς καναπές, ἐν τῷ μέσῳ
στρογγύλη τράπεζα ἐφ' ἧς καπνὸς καὶ σιγαρόχαρτον ἐν ὀρθονία· ἡ ἀτμο-
σαίρα πινηγρὰ καὶ βορβύσμος. Τὸν πρώτων ὄν διεκρίνον εἰσερχόμενος
ὁ Ἀποστόλης, ἦτον ὁ ὑποψήφιος, ὄρθιος εἰς μέσον ὀμίλου· μόλις τὸν
εἶδε, παράδοξος συγκίνησις τὸν κατέλαθεν. Ἦτον ἡ αὐτὴ αἰθουσα, ἐν ᾗ
ἐπὶ ἔτι ἐπεδείκνυε τὸ καλῆμά του, τὰ αὐτὰ περίπου πρόσωπα, αἱ
αὐταὶ συνομιλίαι ἐπάνω κάτω, χαρμύσσοι ἐκδηλώσεις ἐπιβίων, συ-
γερὰ τὸν ἀντιθέτων ἀποδοκιμασίαι· καὶ ὁ κύριος Ἀριστάρχης, ὁ ἴδιος,
μετὰ τὴν ὑπέροχον κεφαλὴν, τὴν ἐπιδεικνύουσαν εὐρὺ μέτωπον κ' ἐξέχουσα
τὴν παρεγκεφαλίδα, μελαγχροῖνος, βαθύς τὸ βλέμμα, ὑψηλὸς τὸ ἀνάστη-
μα, ἐπιβλητικὸς τὸ παράστημα, ἀγέρωχος τὴν στάσιν, ἀλλὰ γλυκύτατος
τὸ ἦθος, σταμύλος πρὸς τρανοὺς καὶ ταπεινοὺς, τούτων τὴν ἔκστασιν
ἐφελκύνων, ἐκείνων δὲ τὸν θαυμασμόν. Πόσον ὑπελείπετο αὐτοῦ ὁ ἐντί-
παλος, βαρὺ γερνόντιον, πεποίθησιν τρέφων εἰς τὸ χρηματοκιθιώτιόν του,
καὶ ἄχαρι καὶ ἀδέξιον εἰς τὰς πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς αὐτοῦ συνεννοήσεις
καὶ φιλοσοφίαις! Ὁ Ἀποστόλης, εἰ καὶ λεπτολογῶν μέχρι τῶν αἰ-
τίων εἰς ἃ ὀφείλετο τοῦ μὲν ἡ μαγικὴ ἰσχὺς, τοῦ δὲ ἡ ἀποκρουστικὴ

ιδιότης, ἀλλὰ ζωῆρως ὑφίστατο τὰ ποτελέσματα καὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ-
του καὶ τῆς δυνάμεως ἐκείνου. Εἶχε παρασυρθῆ ἐκεῖ ἐκ κακηντραχείας,
ἀλλ' ἐκεῖ δὲ ἑκατοστὴν φορὰν διέβλεπεν ὅτι ὁ Ἀριστάρχης ἦτο «ἀφεν-
τόνθρωπος», καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτο πλέον μετὰ τὸν ἀφεντόνθρωπον, ταχθεὶς
... ἀλλοίμονον! πωλήθεις εἰς τὸν Χρῆσῃν· Καὶ ἠθάναθῃ ὅτι ἐκκοκίλιζεν
ἀπὸ ἐντροπῆν, καὶ ἐλησμένονε καὶ τὸν κ ρ Ζαφείρη καὶ τὸ παῖδά του,
καὶ ὀίλω; κἂν προβάς νὰ χαιρετίσῃ τὸν ὑποψήφιον, περιστάλη ἄφρονος
ἐπὶ τινος παρὰ τὴν θύραν καθίσματος. Οὕτω πολλὰκις ἀδικοῦμενοι ἐν
τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, ἐκουσῶσι ἐξοριζόμεθα ταύτης· καὶ ἐν τῇ ξένην πλανώ-
μενοι, νομιζόμεν ὅτι ἐπουλοῦμεν τὸ ἐνδομυχον τραῦμα, καταλαλοῦντες
πικρῶς τῆς πατρίδος, ἀλλ' ὅταν μετὰ χρόνον παλιννοστοῦμεν, κ' ἐπανα-
πνέομεν τὸ καταλύγον τοῦ πατρίου ἀέρος ἄρωμα, καὶ ἐπαναθλίπομεν
τὰ μέρη τάλησμόνητα τῆς πρώτης ἡλικίας καὶ τῶν πρώτων φίλων,
λησμονοῦμεν τὸ ἀδίκημα, καὶ μονοῦ δακρύοντες πατοῦμεν τῆς πα-
τρίδος τὸ γῶμα.

Ὁ Ἀποστόλης δὲν ἐτόλμησε ἐγερθεὶς νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν τράπεζαν
διὰ νὰ λάθῃ ἐκ τοῦ κοινου καπνοῦ, ἀλλὰ κατεσκεύασε τὸ σιγάρων του
ἐκ τῆς καπνοσακκούλας του, καὶ λησμονήσας ταύτην ἐπὶ τῶν γονάτων
του, ἐπαρῆθ, συντελοῦσης καὶ τῆς ἡδύτητας τοῦ καπνίσματος, ὥστε
εἰς βύθος πολύφροντι. Ἀλλὰ συνῆλθεν εἰς ἐαυτὸν ὡς ἠθάναθῃ χειρὰ τι-
θεμένην ἐπὶ τῆς καπνοσακκούλας του. Ὁ κύριος Ἀριστάρχης, ὅστις
ἐθιμάτιζεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς αἰθούσης, συνδιελεγόμενος ὅτε μὲν
πρὸς τούτους, ὅτε δὲ πρὸς ἐκείνους, εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ Ἀποστόλη.
Καὶ ὁ Ἀποστόλης τὸν βλέπει ἀφῆρας ἱστάμενον ἔμπροσθεν, ἀποπρόντα
ἐκ τῆς καπνοσακκούλας δρᾶκα καπνοῦ ἐν ἀρεταίᾳ παλαιοῦ καὶ ἀχω-
ρίστου συντρόφου. ἀνάπτοντα τὸ σιγάρων εἰς τὸ ἰδικόν του, καὶ μετὰ ὅλην
«τὴν λεβεντιάν» διὰ τῆς ὀπίας κατέκτα τὰς ψήφους εὐκολωτερον τῆς
σαγήνης τῶν παροχῶν καὶ μετὰ τὸ μεθιδάμα του δὲ οὐ προῦκάλει τὴν
ἀφοσίωσιν ταῦτότερον τῆς πεισιτικωτάτης ῥητορείας. ἐπισπραγίζοντα τὴν
γοητεῖαν δὲ ἑνὸς· Ἐὐχαριστῶ, Ἀποστόλη μου!»

Καὶ ὁ Ἀποστόλης συγχρόνως ἐσκεπτετο: «Δὲν ἔχω φιλότιμο. ἀλ-
λοῖωτικα δὲ θὰ φευγ' ἀπ' τὸ κόμμα γιὰ τὸ χατήρι τοῦ Θανάση ποῦ
τὸν τῆρε ἔς τὴ βάρκα του, γιὰ τὸ χατήρι τοῦ κυρ Ζαφείρη ποῦ με
καταφρόνησε. Στὸν ἄνεμο κ' ἡ βάρκας κ' ἡ πάσσαρες. Ἄν εἶχα μυαλό,
θῆκανα τὸ πορπάνον μου ἔς τὸν Ἀριστάρχη κ' αὐτὸς θὰ τὰ συμθίβαζε.
Μωρ' αὐτὸς εἶνε λεβέντης, ἀφέντης, ἕνα κομμάτι μάλαμα! Εἶδες ἐκεῖ!
ἦρθε καὶ μοῦ ἤρρε τὴ καπνὰ μου μετὰ χαμόγελο κ' εὐχαρίστησιν, ὅσ' νὰ
μὴν ἤξερε τίποτε. Θὰ πῆς ἔχει τὴν ἀνάγκη μου· ἔχει δὲν ἔχει, ἐγὼ
δικὸς τὸν ταιριάσει νῆμι· αὐτὸ εἶνε τὸ φυσικὸ μου· μπορῶ νὰ ρῖξω
ἄλλοῦ τὸν ψῆρό μου! Ἀλλὰ μπορεῖ νὰ μὴν ἔξερῃ καὶ τίποτε· προχθὲς
ἦρθ' ἀπ' τὴν περιοδείᾳ γιὰ κῦττα! νῆχῃ τὴν ἐμπιστοσύνη ἔς μένα, κ'
ἐγὼ νὰ του βγάνω τὸ μάτι ἔς τὸ σαλόνι τοῦ Χρῆσῃν· καὶ νὰ πέρνω καὶ
παράδοξ ὅπ' τοὺς σαφούτηδες! Δὲν ἔχω φιλότιμο ἀπάνου μου.

— Αἱ! πῶς τὰ βλέπεις τὰ πράγματα! τὸν ἠρώτησεν ὁ Παῦλος, ὅτε
περὶ τὸ μεσονύκτιον ὅμοῦ καθήρχοντο τῆς οἰκίας.

— Αἱ! πῶς τὰ βλέπω! Ἀριστάρχης γεννήθηκα καὶ Ἀριστάρχης θὰ πεθάνω!

Ἐσθητριγμένος ἐπὶ τοῦ τηλεγραφικοῦ στύλου μετώφρος ἐστὶ ἐπισκοπεῖ τὰ πέριξ· ἡ ὥρα παρέργεται καὶ διαστέλλει νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸν νότον. Ἦνε πλήρης συντριβῆς, ἀλλὰ καὶ πλήρης αἰσχύνης· ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ θδικτικὸς τηρεῖται ἡ ἐντύπωση τῆς χλευστικῆς νουκτῆς, ἀλλ' ἐπίσης θδικτικὰ εἰς τὸ θυλάκιόν του τὴν εἰκοσιπεντάδραχμα τοῦ Κουβαρά. Νὰ βίβῃ τὴν ψῆφόν του εἰς τὸν Χρύσην; τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον! Νὰ δώσῃ λευκὴν εἰς τὸν Ἀριστάρχη; ἀλλὰ συνηθάνετο ὅτι ἔπρεπε νὰ παραστῇ πρὸ τῆς κάλπης του καθαρῆς καὶ τίμιος, οὐχὶ ἐρρωπωμένος ἐκ τῆς δωροληψίης κ' ἐπιπροσθέτως εἰς τὴν ταπεινότητα τῆς ἀποδοχῆς τῶν χρημάτων τὴν κακοῦθειαν τῆς ἀπάτης πρὸς τοὺς δωροδοκῆσαντας. Εἰς ἄλλην περίστασιν ἦσθε ὁ Ἀποστόλης δὲν ἠσθάνετο οὕτως ὄψεαι τοὺς νυγμούς τῆς συνειδήσεως· ἀλλ' ἤδη, ἂν ἐράθυθε τὰ κατ' αὐτὸν ὁ Ἀριστάρχης· θὰ ἐξετιμῶ, ὡς ἄλλοτε, τὴν ψῆφόν σου; . . . Ἀπέναντι τῆς περὶ αὐτοῦ ὑπολήψεως ἐκείνου, ὅχι ἐδωμῆκοντα πέντε ψωροδραχμάς, ἀλλὰ καὶ χιλιάδας δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποκρούσῃ:

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τὸ βαθμυδὸν πυκνούμενον ἐν τῇ πλατείᾳ πλῆθος ἀνεκινήθη βιαιότερον τοῦ συνήθους, καὶ ὁ Ἀποστόλης διακρίνει τὸν Ἀριστάρχη μετὰ τινων φίλων ἀπερχόμενον εἰς τὸν νότον, ὀλίγη δὲ μετέπειτα βλέπει ἀκολουθοῦντα ἐντὸς καὶ τὸν Κουβαρᾶν. Ὁ Ἀποστόλης αἰφνίως διασχίζει ταχύς τὸ πλῆθος, φθάνει πρὸ τοῦ ναοῦ, λαμβάνει τὸν ἀριθμόν του ἐν τῇ ἐκλογικῇ καταλόγῳ παρὰ τινος ἐκεῖ πέραν ἐκ τῶν ἐντεταλμένων τὴν φροντίδα ταύτην, καὶ τῇ βοήθειᾳ τῶν μυωδῶν αὐτοῦ βραχιόνων, διαθῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοὺς πρὸ τῆς θύρας συναστίζομένους ἐκλογεῖς, εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐθόρυθος ἐντὸς καὶ ἀταξία καὶ σύγχυσις· κραυγάζουσιν οἱ τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, κραυγάζουσιν ὑποψήφιοι καὶ ἀντιπρόσωποι καὶ σφαιριδοῦται καὶ χωροφυλακίαι· διασταυροῦνται αἱ διαμαρτυρήσεις καὶ συνεχῶς διακόπουσιν αἱ ἐνστάσεις τὴν ψηφοφορίαν. Ὁ κύριος Κουβαρᾶς σπεύδει νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν του ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ Χρύση, ἀλλ' ἐπιστρέφεται, διότι τὸν καλοῦσι.

- Γρατῆ, μπορῶ νὰ σοῦ πῶ δυὸ λόγια;
- Τί εἶ', Ἀποστόλη; δὲν ψήφισες ἀκόμα;
- Ἐδῶ παρήμερα;
- Λέγε.

— Γρατῆ, χθὲς τὸ βράδυ ἤμουνα πιωμένος, δὲν ἤξερα τί ἔκανα· πάρε πίσω τὰ λεπτὰ σου. Καὶ κρύφα τεινεὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιμελῶς ἐπιτυγμένα τὰ χαρτονομίσματα.

— Μοῦ φαίνεται πῶς τώρα εἶσαι πιωμένος, λέγει ὁ ἰατρὸς ἀμήχανος, καὶ προσεκτικῶς παρατηρῶν τὸν Ἀποστόλη μήπως ἀνακαλύψῃ τὸν λόγον τοιαύτης ἀπροσοκίτου ἀποδόσεως.

— Πάρε τὰ λεπτὰ σου, κύρ Κουβαρᾶ, δὲν τὰ θέλω!

ἘΑ τὸν παλῆνθρωπον! ἐσυλλογίσθη οὕτως, θὰ μοῦ θέλῃ καὶ ἄλλα, πρέπει νὰ τὸν ξεφορτωθῶ. Καὶ βίης γοργῶς τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν του, καὶ ὑπόπτως προσδύλων πέριξ, καὶ ταπεινῶν τὴν φωνήν:

— Βρὲ Ἀποστόλη, μή μας φέρνῃς τώρα δουλειά; νά! πάρε κι' ἄλλο ἓνα εἰκοσιπεντάριον καὶ τρέχα νὰ ψηφίσῃς.

Ἄλλ' ὁ Ἀποστόλης, μόλις συνεκράτει τὴν στιγμήν ἐκείνην τὰ ἠρεθισμένα νεῦρά του· ἅμα δὲ ἰδὼν ὅτι ἀντὶ νὰ πεθασθῶσι τὴν μεταμέλειαν αὐτοῦ καὶ νὰ τὴν ἐκτιμῶσιν, ἀπεναντίας φέρονται ὑβριστικότερον ἐστὶ, ἐξερράγη ἀκράτητος· καὶ μικρὸν ἀναπηδήσας πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔρριψε κατὰ πρόσωπον τοῦ ἰατροῦ, δίκην πτύσματος, τὰ χαρτονομίσματα, καὶ μετὰ τὴν βροντερὰν φωνήν του, τὴν δεινῶς ἐκεῖ πέραν ἀντιχρήσασαν, ἀνέκραξε:

— Νὰ μέσ' εἰς τὰ μουτρά σου κ' ἔσενα καὶ τ' ἀφέντη σου. Πουλημένους δὲν εἶμαι· κοπέλι σας δὲν γίνομαι!

Ἀπερίγραφτος βῆθ' ἐπικολούθησε τὸ κίνημα τοῦτο· πάντες ἀντελήφθησαν αὐτοῦ· ὁ ἰατρὸς ἀπέμεινε χαίρων· ἡ ψηφοφορία διεκόπη· οἱ τῆς φρουρᾶς ἔσπευσαν πρὸς τὸν τολμητῆαν· τὰ μέλη τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀντιπρόσωποι, σφαιριδοῦδοται, ἐκλογεῖς, ἤρχισαν νὰ κραυγάζουσι, νὰ φιλονεικῶσι, νὰ διαμαρτυροῦνται.

— Ἰδοῦ! κύριε δικαστικὲ ἀντιπρόσωπε! ἐφώνησον οἱ Ἀρισταρχικοί, ἐκτελέσατε τὰ καθήκοντά σας. Βλέπετε ὅτι αἰσχρὰ δωροδοκία τελεῖται καὶ ἐν αὐτῇ τῷ τόπῳ τῆς ἐκλογῆς. Λάβετε ὑπ' ὄψιν ἐνιστάμεθα.

— Αὐτὰ εἶνε κακοῦθη καὶ καταχθόνια τεχνάσματα, ἀντεφώνουν οἱ ἀντίθετοι, ὅπως φέρωσι προσκόμματα εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐκλογῆς· βλέπουν ὅτι τὸ βέσμα εἶνε ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ βάζουν τὰ κοπέλια των νὰ φωνάζουν τάχα ὅτι δωροδοκοῦνται, μὴ τοὺς πιστεύετε τοὺς ραδιούργους!

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἡ τάξις ἀποκατέστη· ὁ Ἀποστόλης κινδυνεύσας νὰ ἐκδηληθῇ τοῦ τύπου τῆς ἐκλογῆς, ἔτυχε μετὰ κόπου τῆς ἀδείας νὰ ψηφίσῃ, ὕστερον ἀπὸ ἐντόνους ὑπὲρ αὐτοῦ παραστάσεις τοῦ κυρίου Ἀριστάρχου. Πρὸ τῆς κάλπης του ὁ Ἀποστόλης, πρὶν ἢ τὸ ρίψῃ, ἐρίλησε τὸ σφαιριδοῦτον. Καθ' ἣν στιγμήν ἐξήρχετο, ἠσθάνθη ὅτι χεῖρ τις θεωπευτικῶς ἐτίθετο ἐπὶ τοῦ ὄμου του· στρέφεται καὶ βλέπει τὸν Ἀριστάρχην:

— Ἀποστόλη, σὲ συγχάριω! ἔδωκε σήμερον λαμπρὸν καὶ ἀλγισμότηγον παράδειγμα εἰς ὅλους. . . Ἐτίμησαι τὴν ψῆφόν σου, καὶ ἡ ἀγάπη σου μετ' ἐμῆ! Πάντοτε τὸ ἐπερίμενα ἀπὸ σεῖνα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΜΠΟΝΑΜΑΣ

"Όλα τ' αστέρια τ' ούρανοῦ μέσα σ' ἓνα πανέρι,
 "Αν ἡμποροῦσα νά 'δαζα ὀλόχρυσό μ' ἀστέρι,
 "Όλα θά σοῦ τὰ χάριζα, στολίδι σου νά γείνουν,
 Κ' εἰς τὴ μεγάλη σου ψυχὴ ἢ λάμπαις των νά σβύνουν.

Τῆς γῆς ὅλα τὰ λούλουδα ἂν ἦτανε 'δικά μου,
 'Ολόδροσα θά σ' τὰ 'φερνα ἄσπρη τριανταφυλλιά μου,
 Στὴν τρυφερὴ καρδοῦλά σου τὸ μύρο τους νά χύνουν,
 "Όταν θά πίνουν τὴν πνοὴ τὰ χεῖλή σου π' ἀφίνουν.

Καὶ τὰ πουλάκια ποῦ πετοῦν καὶ γλυκοκελαδοῦνε,
 "Όλα μαζὴ σ' ἓνα κλουδί ἂν ἦτανε νά μποῦνε,
 "Όλα γιὰ τὴν πρωτοχρονιά θά σ' τὰ 'στελνα πουλί μου,
 Νὰ σὲ ξυπνοῦνε τὴν αὐγὴ μαζὴ μὲ τὴν ψυχὴ μου.

Μὰ ὁ χειμῶνας, ἢ βροχαῖς, οἱ κεραυνοί, τὰ χιόνια,
 Σκορπίσανε τῆς μυρωδιαῖς, τ' ἄνθη, τὰ χελιδόνια,
 Κι' ἄλλο δὲν ἔμεινε γιὰ σὲ παρὰ οἱ στεναγμοί μου,
 Γιὰ θλιβερό κελάδημα, γι' ἀστέρι ἢ ψυχὴ μου...

Σῦρος.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ι. ΑΔΑΜ.

Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΤΕΧΝΗ

Η τοπικὴ ἀνάπτυξις τῆς τέχνης προσομοιάζει πρὸς κῶνον, οὗ τὴν κορυφὴν κατέχει τὸ ἀρχαιότατον τῆς γεννήσεως τῆς τέχνης σημεῖον — ἡ Ἑλλάς. Αἱ αἰεὶ εὐφρονόμεναι κυκλικαί τοῦ κῶνου περιφέρειαι δηλοῦσι τὴν τοῦ χρόνου προϊόντος μετὰ τὴν τοπικὴν τῆς τέχνης ἐπὶ τῆς γῆς ἐπέκτασιν καὶ διάδοσιν. Τὸν εὐρύτατον κύκλον, τὴν βᾶσιν, τὴν σημερινήν, τοῦ κῶνου ἀποτελεῖ ἡ νεωτέρα τέχνη εἴπομεν «σημερινήν» διότι τὸ ρεῦμα τῆς ἀναπτύξεως βραίνει γοργῶ βήματι ἀνεγκλιῶς δὲ καὶ ἡ βᾶσις μετὰ περιόδους μακρὰς ἐπιπλέον ἢ εὐφρονθῆ.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ νεωτέρα τέχνη κατέχη τόσα πλεῖθρα γῆς ἀπὸ νότου μέχρι βορρᾶ καὶ ἀπὸ δυσμῶν μέχρι ἀνατολῶν διήκουσα, δὲν δύναται ἐν τούτοις νὰ σκοτίσῃ διὰ τῆς τοπικῆς αὐτῆς ἐκτάσεως τὰς παρελθούσας τῆς τέχνης φαινὰς περιόδους. Ἐν Ἑλλάδι αἱ ἀκτίνες τοῦ Καλοῦ ἐν μικρῷ χώρῳ ἐπιπτον καθέτως σήμερον ἐπὶ μεγίστης ἐκτάσεως διασκαδάνονται, τὴν δὲ αὐτὴν ποσότητα φωτὸς ἦν τότε ἀπερρόφουν σχετικῶς ὀλίγιστα διάνοιαι, σήμερον διανέμονται μυριάδες, ἀπάντων τῶν ἐθνῶν μετεχόντων τῆς ἀμίλλης. Εἰς τὴν φωτεινὴν ταύτην συγκέντρωσιν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὴν μοναδικὴν αἴγλην καὶ τὸ ἀνυπερέβλητον μεγαλεῖον τῆς ἐλληνικῆς καλλιτεχνίας. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν τὴν ἐξῆχος καλλιτεχνικὴν φύσιν τῆς Ἑλλάδος, τὴν γραφικωτάτην αὐτῆς τοποθεσίαν, τὸ εὐκράδες, γλυκὺ ἔκρινόν τῆς κλίμα, ἅτινα πάντα συνεβάλλοντο εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ εὐφροσετάτου λαοῦ τῆς μικρᾶς ταύτης χώρας, οὗ ἡ δαιμονία πῆσις ἀρῆκε χρυσὰ αἰῶνια ἴχνη ἐν μέσῳ τοῦ ἀγχνοῦς τῆς αἰωνιότητος ἐφ' ἃ ἐβάδισε καὶ θά βαδίσῃ σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης.

Τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῇ τέχνῃ πνεῦμα δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν ἐν τῇ τέχνῃ ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν. Ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ, ἢ θρησκείᾳ ἐν τῷ Μακεδονισμῷ, ὁ θρίαμβος ἐν τῷ ρωμαϊσμῷ, ἢ ἰσχὺς ἐν τῇ Ἀναγεννήσει (ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' αἰὼν μ. Χ.) ὁ

χριστιανισμός. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ τέχνῃ; . . . Ἰδοὺ la pierre d'echoppement. Πῶς νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ ὑπὸ ὄλων τῶν ἀνέμων κλυδωνιζόμενον πέλαγος τῆς σημερινῆς συγχρόνου καλλιτεχνίας! Μερικοὶ λέγουσιν ἡ ὕλη — ἀλλὰ πόσα ἔργα δὲν εἶνε πλήρη πνεύματος! Δὲν εἶνε λοιπὸν ὁ ὕλισμός ἀλλὰ κάλλιον ἡ ἐπιστήμη. Παρὰ τοῖς μεγάλαις τεχνίταις τοῦ μεσαίωνα, ἡ ἐπιστήμη, ὡς ἐν μυστήριον οἱ λαοὶ ἐγονοπέτυον πρὸ τῆς «Μεταμορφώσεως» τοῦ Ραφαήλ, ἐπίστευον ὅτι ὁ γράψας τὴν ἀθάνατον ἐκείνην γραφὴν ἦτο θεὸς ἄγγελος διατρέψας ὀλίγον ἐπὶ τῆς γῆς ὅπως σὺρῃ ὀλίγας γραμμὰς διὰ νὰ καταπλήξῃ τὴν ἀνθρωπότητα — ὡς ἂν ἐκόμιζε λίθους ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι ὁ Φειδίας ἐκλαβὴν ἀκτῖνας ἐκ τοῦ κεραυνοῦ τοῦ Διὸς ὅστις μετὰ τὸ πέρας τοῦ θαυμασίου δημιουργήματος δεινῶς ἐβρόντησεν αὐτοῖσι ἐπισήμως ἐπιδοκιμάσας τὸ ἔργομα αὐτοῦ. Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος νηπιον ἐτι ἐνέχουσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὸν «ἔρωτά» του, ὃν ἐκχωσθέντα μετὰ χρόνον ἐπίστευον τὰ ἐκπληκτὰ πλήθη ὡς ἀληθῆ ἀρχαιότητα. Κατ' ἀμφοτέρως τὰς περιόδους ταύτας ἡ θρησκεία ἐκράτει τῶν πνευμάτων ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε αἱ εὐφυσταταί φύσεις ἐθαυματουργοῦν ἐκ τῆς μεγάλης πρὸς τὴν «Ἰδέαν» πίστεως καὶ ἐκ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀληθοῦς λατρείας τοῦ λαοῦ. Σήμερον οὐδὲν κοινὸν ὑπάρχει μεταξὺ λαοῦ καὶ καλλιτεχνῶν, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ποιηταὶ πλησιάζουσι νὰ ποξενωθῶσιν ἐντελῶς τοῦ ἀληθοῦς τῆς Πειρήσεως Πανεπιστημίου — τῆς παραδόσεως. Ὁ Φειδίας συνεκέντρωσε καὶ συνεσώρευσε εἰς τὴν εὐρείαν του διάνοιαν ὡς ἄλλος Ὅμηρος ὅλον τὸ παρελθόν, ὅλα τὰ μέχρι αὐτοῦ δημιουργηθέντα, ὅλας τὰς παραδόσεις, ὅλα τὰ ἐνστικτὰ τῆς ἐλληρικῆς φυλῆς, ἐνεπνευμάτωσεν ὅλας τὰς κυκλοφορούσας τῶν συγχρόνων του σκέψεις καὶ διαθέσεις· τις εὐτυχῆς τὴν σήμερον καλλιτέχνης δύναται νὰ καυχῆθῃ τοιοῦτό τις; — Ὡ, θὰ εἶνε πολὺ μεγάλη περικεφαλαία ἡτις διὰ τὰς νεωτέρας κεφαλὰς θὰ εἰσέρχεται μέχρι τῶν ὧτων.

Πολλοὶ ποιηταὶ μας κυχῶνται ὅτι εἶνε ἐθνικοί, ἀλλὰ μὴ τὴν ἀληθεῖαν ἂν καὶ ὅλους τοὺς ἀγαπῶ δὲν εἰξέυρω ποῖος ἐξωτερικεύει ἀληθέστερον τὰ αἰσθηματὰ μας. Ὁ Παράσχος εἶνε ἐθνικὸς ποιητὴς ἀλλὰ ἡ Ἑλλάς εὐτυχῶς δὲν εἶνε πλήρως σταυρῶν, λιθάνων καὶ σαβάνων, οὔτε πάλιν τόσον αἰγλήσεσά ὡς

τὴν ἐλάτρευσε ὁ ἰδανιστὴς Βασιλειάδης. Οὐδεὶς ἐξ ὄλων τῶν ποιητῶν μας ἐνεσαρκώθη τὸ πανελλήριον ὡς ὁ Δάντε τὸν Ἰταλισμὸν. Ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις κρατεῖ ὁ ἄ τ ο μ ι κ ι σ μ ὸ ς ἢ νεωτέρα καλλιτεχνία εἶνε κοινοδούλιον ἐν ᾧ ἀντιπροσωπεύονται πάντα καὶ τὰ μᾶλλον ἀντίθετα πνεύματα. Ἐν μῖξ παγκοσμίου καλλιτεχνικῆ Ἐκθέσει· πλησίον τῶν νομῶν τοῦ Μάκαρτ, συναντῶμεν τὰς χωρικὰς τοῦ Οὔδε ἢ τοὺς στρατιώτας τοῦ Νεβίλ· ἐδῶ μάχας, ἐκεῖ ζωολογικοὺς κήπους καὶ περαιτέρω καρπούς. Γενικὴ ἀναστάσις τοῦ Σύμπαντος.

Ἀλλὰ χωρὶς νὰ θέλωμεν πλησιάζουμεν νὰ διαταρίσωμεν τὸν ὄρισμόν μας, διατί δηλ. ἐχαρακτήρισάμεν ὡς δεσπόζουσαν σήμερον ἐν τῇ τέχνῃ τὴν Ἐπιστήμην. Ὁ τύπος ὅστις κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους κατέστη παιδαριμόνιον, ἄλλη Ἰδέα ἀγνωστος τοῖς παλαιοῖς, εἶνε ἡ εὐγλωττοτάτη γλῶσσα τῆς ἐπιστήμης. Τίς δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν καταπληκτικὴν ἐπὶ τοῦ νεωτέρου πνεύματος ἐπίδρασιν τοῦ τύπου! Ὁ τύπος σήμερον εἶνε ἐν ἐκ τῶν συστατικῶν τοῦ κοινωνικοῦ ἀέρος ὃν ἀναπνέομεν, μὲ αὐτὸν γεννώμεθα καὶ μὲ αὐτὸν ἀποθνήσκουμεν. Τανῦν ὁ κάλαμος τοῦ κριτικοῦ εἶνε ἡ μαγικὴ ράβδος ἢ ἰθύνουσα μυριάδας νεαρῶν ἰδιοφυῶν. Ἡ γραφὴ ἐγένετο δέσποινα τοῦ ἄλλοτε ἀδαμάστου ἀγαρώχου χρωστήρος πρὸ τοῦ ὁποίου ἐκλινον καὶ βασιλεῖς. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὁ χρωστήρ ἦτο σκηπτρον, κεραυνὸς εἰς τὰς χεῖρας τῶν ζωγράφων. Ὁ Πραξιτέλης πρῶτος ἐτόλμησε νὰ θραύσῃ καὶ καταρρίψῃ τὸν κροτῶν τῆς Ἀφροδίτης, βεβήλωσιν φοβερὰν κατὰ τοὺς ραντακίους ἐκείνους χρόνους καὶ δείξῃ τὴν Ἀφροδίτην του εἰς τὰ ἐκπληκτὰ βλέμματα τοῦ λαοῦ, ἡδυσπαθῇ καλλονῆν, λάχνον νεάνιδα καὶ οὐχὶ πλέον θεάν. Ὁ κόσμος ἐφώνησεν, οἱ φιλόσοφοι διεμαρτυρήθησαν, ἀλλὰ τὰ χεῖλη τῆς θελακτικῆς ἐκείνης γλώσσης τοὺς ἐμαρμάρωσαν. Σήμερον δὲν ἠξέυρω τί θὰ ἐγένετο διὰ τὸν Πραξιτέλην, ἠξέυρω μόνον ὅτι τὸν συνάδελφόν του τὸν δαιμόνιον Μάκαρτ ὅταν ἐξέθηκε τὴν περίφημον ἐκείνην «Εἴσοδον τοῦ Καρόλου τοῦ Ε'» εἰς Ἄντβέρπην» τοσοῦτον δεινῶς κατεκυράνωσεν ὁ τύπος, ὥστε ἐπὶ ἐτη δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκθέσῃ ἔργα του εἰς τὸ κοινόν, ἀπέκτησε δὲ τοσοῦτους ἐχθροὺς ὅσους οὐδεὶς θνητός. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τύπος οἱ μὲν βλέποντες θὰ ἠγανάκτου μὲν ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον θὰ ἐσαχηνεύοντο ὑπὸ τῆς μαγευτικῆς ἀρμονίας τοῦ

χρωματισμού του· αδύνατον ὁ ἄρμος ὁ ἀναβλύζων ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ στήθη νὰ μὴ θροσίῃ καὶ τὰ μᾶλλον συνωφρωμένα μέτωπα. Οἱ δὲ μακρὰν ἀκούοντες ἐκ τοῦ πατάγου ὄν ποιοῦσι τοιαῦτα ἔργα θὰ ἐξέπληττοντο.

Ἐάν λοιπὸν ἡ ἐπιστήμη ὀμιλῇ διὰ τοῦ τύπου ὁ δὲ τύπος κυριαρχῇ τῶν διανοιῶν, ἄρα ἡ ἐπιστήμη ἐπέδρασε πολὺ ἐπὶ τῆς τέχνης ἀφαιρέσασα τὸν πέπλον, τὴν μυστηριώδη ἀγλὴν ἣτις ἐκάλυπτε πρότερον τὸ ἄδυτον τῆς καλλιτεχνίας. Διὰ τῶν τεραστίων τῆς ἔργων, οἷα σήμερον δοξάζουσι τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ἔφριψε φῶς ἀπανταχοῦ γῆς καὶ διεσκέδασε τὰ σκότη τῆς προλήψεως καὶ τῆς δεισιδαιμονίας. Ἄνευ θρησκείας εἶνε ἀδύνατον νὰ υπάρξῃ ἰδανισμός, ἄνευ δὲ ἰδανισμοῦ ἀδύνατον νὰ μεγαλουργήσῃ ἡ τέχνη. Ὁ ἰδανισμὸς δοξάζει τὸ τέλειον, μίαν θεῖαν θηλαδὴ καλλονὴν ἣς τὰ στοιχεῖα μόνον ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἄλλ' ἣς ὁ τύπος εἶνε καθαρὰ ἔμπνευσις. Οἱ "Ἕλληνας ἐποίησαν τέλεια ὀμοιώματα θεῶν. διότι ἐξήτουν τὸ ὑπεράνθρωπον κάλλος, τὸ κάλλος ὅπερ βαίνει μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, διὸ καὶ αἰσθητὸν, ἀλλὰ κορυφῶται ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐξ οὗ καὶ νοητὸν. Ἡ νεωτέρα τέχνη γνωρίζει μόνον τὸ αἰσθητὸν καλόν, διὰ τοῦτο ἐν αὐτῇ ἔξοχον κατέχει θεῖον ὁ χρωματισμός· οἱ "Ἕλληνας τοῦναντίον ἤρκοῦντο εἰς ὀλίγας μόνον γραμμὰς—ἦσαν ὀλιγαρκέστατοι. Σήμερον αἰσθανόμεθα μᾶλλον ἢ νοοῦμεν, διὰ τοῦτο ἀρεσκόμεθα μᾶλλον τῷ Εὐριπίδῃ ἢ τῷ Σοφοκλεῖ, μᾶλλον τῷ Λαοκόοντι ἢ τῷ Θηραεῖ τοῦ Φειδίου.

Χαρακτηριστικὸν τῆς συγχρόνου ζωγραφικῆς εἶνε ὅτι αὐτὴ δημιουργεῖ ἔργα τοῦ ἐκρίθαντος, κατέστη δηλ. βιομηχανικὴ. Ἐνῶ τὸ πάλαι ἡ ζωγραφικὴ ἦτο ἀναπόσπαστος ἀπὸ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἀπὸ τῆς πλαστικῆς ἀποτελοῦσα μετ' αὐτῶν οὕτω ἀρμονικὴν τριῶδα. Καὶ σήμερον συνδυάζονται, — πόσον θαυμάσια οἰκοδομήματα δὲν δύναται νὰ δείξῃ, καὶ ἡ νεωτέρα τέχνη! ἀλλὰ τί μὲ τοῦτο; . . . Ταῦτα εἶνε μίμησις, ὡς ἀποδεικνύουσιν ὅτι βυθμός καὶ ἡ ὅλη διακόσμησις αὐτῶν. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπιφορτίζουσιν αἱ κυβερνήσεις ἢ τὸν Κορονήλιον διὰ τὰς ὁροφὰς τῆς «Γλυπτοθήκης» ἢ τὸν Σθωντᾶλαρ διὰ τὰ «Προπύλαια» ἢ τὸν Baudrit διὰ τὸ «μέγα Θεάτρον» ἢ ὡς ἡμεῖς τὸν βιενναῖον Griepenkerl διὰ τὴν Ἀκαδημίαν μας, τὸ πλεῖστον δ' ὅμως τῆς δημιουργικότητος των ἔξαντλοῦσιν οὐ-

το εἰς ἔργα τοῦ ἐκρίθαντος (chevalet) εἰς παραστάσεις δηλ. αὐτοτελεῖς, οὐδὲν οὔτε πρὸς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν οὔτε πρὸς τὴν Γλυπτικὴν τὸ κοινὸν ἐχούσας, ἐκ τούτου καὶ τὸ παραδω-
 ταν μωσαϊκὸν τῶν σημερινῶν θεμάτων τῆς ζωγραφικῆς.
 "Ὅταν ὁ τεχνίτης εἶνε ἐλεύθερος ἐπὶ μίᾳ μικρᾷ πολλακίς σπιθαμακίᾳ ὀθῆνης ὡς τὰ ἔργα τοῦ Messonier, νὰ γράψῃ εἰς ἀνδρήποτε παράστασιν θέλη, φανερόν ὅτι ἕκαστος θὰ ζητήσῃ τι πρωτότυπον καὶ καινοφανές. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἔχομεν τι ἐν τῇ νεωτέρᾳ τέχνῃ ἄγνωστον τῇ προτέρᾳ—τὸ παράδοξον. Διὰ τοῦτο ἄς μὴ παραξενεῖσθῃται οἱ εὐχίσθητοι τῶν Ἀθηνῶν ἐὰν βλέπωσιν ἐν τῇ πρώτῃ ἀθηναϊκῇ ἐκθέσει μας τὸν κ. Καλοῦ-
 δην ἐκθέτοντα ὡμὰ κρέατα, ἦττον ὀρεκτικὰ τῶν ζαχαροπλα-
 στικῶν πορτρέτων τοῦ κ. Πορσαλέντη.

Ἐρχόμεθα εἰς ἕν ἄλλο ὄρατον συμπέρασμα: ἡ ἐπιστήμη ζητεῖ τὴν ἀλήθειαν· τί δὲ βλέπομεν ἐν τῇ σημερινῇ καλλιτεχνίᾳ;—ζητήσιν ἀληθείας μέχρι δουλικῆς τῆς φυσικῆς ἀντιγραφῆς· ὅστις ἐπασκέσθη ἐκθέσει, ὅστις συναναστράφῃ καλλιτέχνας εἴτε γάλλους εἴτε γερμανοὺς εἴτε καὶ τοὺς ὀλι-
 γους πατριώτας μας ἀδύνατον νὰ μὴ συμφωνήσῃ μὲ τὴν ἰσχυ-
 ρισμὸν ἡμῶν. Ἰσα ἴσα δι' αὐτὸ τὸ ἰδίωμα τῶν συγχρόνων καλλιτεχνῶν ἐξεγείρονται σφοδρῶς πάντες οἱ τεχνικῆται φο-
 βούμενοι τὴν ἀπώλειαν τοῦ γαλοῦ ἐν τῆς τέχνης. Ὁ Claus
 Mayer, νεανίας γερμανὸς μόλις 22 ἐτῶν, πρὸ τριῶν ἐτῶν ἔ-
 δρεψεν ἐν Παγκοσμίῳ καλλ. ἐκθέσει τὸ χρυσοῦν μετάλλιον διὰ
 τὰς «καλογραφίας» του. Οὔτε πνεῦμα οὔτε εὐφυΐα οὔτε αἰσθη-
 τικότης ἐχαρακτήριζε τὸν μόλις ἡμίσεως μέτρον πίνακα·
 ἀλλ' ὅταν ἐβλέπετε ἐκεῖνα τὰ ὑψάσματα ἐνομιζετε ὅτι θὰ τὰ
 κινήσῃ ὁ ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰσπνεῶν ἄνεμος—αἱ κυρία ἡδύ-
 ναντο νὰ εἶς εἴπουν καὶ τί κοστίζουσι! ἔπειτα ἐκεῖνα τὰ ῥοδο-
 κόκκινα πρόσωπα! "Ἐ τί νὰ τὰ λέμε; καὶ οἱ κριτικοὶ πολλα-
 κίς τὴν παθαίνουν, ὅταν πρόκηται περὶ ὀρατίων καλογραφίων. . .
 Ὁ Κλάουερ-Mάγιερ εἶνε λαμπρὸς τύπος τῶν ζωγράφων
 τῆς ἐποχῆς μας· εὐειδῆς, κομψὸς μὲ τὴν χωρίστραν του καὶ
 τὰ χειρόκτια εἰς τὰς χεῖρας, ὅταν τὸν βλέπετε νὰ χορεύῃ, δὲν
 πιστεύετε ὅτι αὐτὸ τὸ giovenio ἔχει τὴν ὑπομονὴν νὰ χρωμα-
 τίσῃ ταντέλλαις! Πῶς ἀλλάζουσι οἱ καιροί!

Ἐν Κηφισίᾳ μηνὶ Αὐγούστῳ 1887.

Α. Α. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ.

ΨΕΥΔΗ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΕΣ

Οι θεολόγοι παραδέχονται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπέλασθη κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ. Δὲν θέλομεν νὰ ἐρευνήσωμεν τὸ βλάσιμον ἢ μὴ τοῦτο· χάριν τοῦ ἀσκανδαλίτου τοῦ παραδεχόμεθα ἀσυζητηταί κατὰ τὸ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα» ἐναντίον τῶν ἀρχῶν, ἃς καθιέρωσεν ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον συζητητικῆς 19^{ου} αἰῶν, ἀπαθείς τὸ δόγμα «ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς.» Ἄλλως παρατηροῦντες ὅτι οἱ δουτεῖοι ἀπόγονοι τῶν πιθήκων ἐν τόσῃ πληθύνει εἶναι ἔτι διεσπαρμένοι ἐπὶ τῶν δύο ἡμισφαιρίων καὶ μιμουῦνται βλακωδῶς ὡς οἱ — κατὰ τὸν Δαρβῖνον — πρόγονοὶ τῶν πᾶσιν κινήσιν τοῦ πησίου των, ἢ ἀ ἐνάντια ἰσως ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τοῦ ἀληθοῦς τῆς ἀνωτέρω δοξασίας. Οὕτως ἢ ἄλλως, ἀφοῦ ἀρμόδιοι εἰς ἀπάντησιν τῆς περὶ τῆς ἐξελέξεως τῶν ὄντων θεωρίας εἶναι οἱ ψιστολόγοι, — διδασκόμενοι ὑπὸ τῆν αὐτὴν στέγην, ἐν ἣ καὶ οἱ θεολόγοι, — καλὸν νομίζομεν ν' ἀφήσωμεν εἰς ἄλλους εἰδικούς τὴν μέριμναν τῆς λυτεῶς ζητημάτων οὗτο ὑψηλῶν, νὰ περιορισθώμεν δὲ εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ ζητηθέντος ὀλοῦ, εἰς τὸ Χρονογραφικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ φίλου κ. Σκόκου, ὅπερ βεβαίως δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ὁ καταλλήλοτερος τόπος πρὸς θεολογικὰς συζητήσεις. Ἄλλ' ὅτι εἰς τὴν ἱερὰν ἱστορίαν στηριζόμενοι δὲ νύμεθα προχέειν ν' ἀποδείξωμεν εἶναι ὅτι, ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἶναι ἡ προσωποποίησις τῆς ἀληθείας, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐπέλασθη κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ, πολὺ ὀλίγον ἔζησεν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, διότι, — ὡς εἶναι πασίγνωστον, — ὁ ἀπηγορευμένος ἐκεῖνος κερπὶς ταχέως ἐχρησίμευσεν ἢ πρώτῃ ἀφορμῇ, ἵνα βαπτισθῆ ἢ δυστυχῆ αὐτὴ ὑπαρξίς ἐν τῷ ψεύδει καὶ τῇ εἰκονικότητι. Δύναται δὲ τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἀπὸ τῆς ὀλεθρίας στιγμῆς τοῦ ἐγκλήματος τῆς Εὐσας, μολονότι παρῆλθε μακρὰ σειρὰ χιλιετηρίδων, πολλοὶ δὲ κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα ἐμικρύθησαν κατὰ τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῆς ἀληθείας, ἐν τούτοις ἔτι καὶ νῦν οἱ χῆτοιχοι τῆς ὕδρυγείου σφίρας κυχῶνται μὲν ἐπὶ προῶν δῆθεν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐξημερώσεως τῶν ἡθῶν, εἰς οὐδὲν ὅμως ἄλλο συμπέρασμα κατέληξαν πράγματι ἢ νὰ καταστήσωσι τὸν ἀνθρώπινον βίον ψευδῆ καὶ εἰκονικόν. Πλέρομεν πρὸ πολλοῦ ἐν τῷ μέσῳ ἀμιγλῶδους ἀτμοσφαιρας, ἀναπνέομεν τὸν ὄλον καὶ τὸ

ψεῦδος, ἀνατρεφόμεθα ἐν αὐτοῖς καὶ εἶναι δυσκόλον, ἔτως ἀδύνατον πλέον, ν' ἀνέλθωμεν εἰς τὴν ὑγιεστέραν τῆς ἀληθείας ἀτμοσφαιραν.

Οὔτε ὁ ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας ἡμερολογίῳ προσωρισμένος διὰ τὰ ψεύδη καὶ τὰς εἰκονικότητας χάρος θά ἴτο ἱκανὸς πρὸς ἀκριθεῖ ἀπαριθμησιν ὄλων αὐτῶν, οὔτε ἡμεῖς θά ἐῤχομεν τὴν ἀπαιτούμενην πρὸς τοῦτο μνήμη, ἀλλ' οὔτε ὁ ἀναγνώστη, ἢ θελον ἰσως εὐχαριστηθῆ ἀναγινώσκοντας τοιαύτας ἱερεμίδας· ἄλλως δὲ «ἡ ἀλήθεια δάκνει ψυχὴν νοσοῦσαν ὡσπερ καὶ μέλι τῶμα τετραυματισμένον.» Ἄλλὰ τὸ μὲν ὅπως τηρήσωμεν τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, τὸ δὲ ὅπως ἀποδείξωμεν, ὅτι δὲν συγκοφαντοῦμεν τὴν ἀνθρωπότητα, εἰς ἣν ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκωμεν, θέλομεν πειραθῆ οὐχί ν' ἀναπτύξωμεν, — τοῦτο θά ἴτο ἴδιον συγγραφῆς εἰδικῆς, — ἀλλὰ νὰ φέρωμεν παραδείγματα τινὰ ψεύδων καὶ εἰκονικότητων, αἵτινες ἀνηλεῶς μαστίζουσι τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ἐὰν ταχὺ ρίψωμεν βλέμμα εἰς τὸ ἐξωτερικόν τοῦ ἀνθρώπου, θέλομεν εὐρεῖ αὐτὸν κεκαλυμμένον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ὑπὸ μεγάλῃς καὶ παχείας φενάκης· ἐὰν δὲ ψυχολογήσωμεν ἐπὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ, θέλομεν πεισθῆ, ὅτι ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ὁ ἀνθρώπινος βίος μεταμορφοῦται εἰς κομβολόγιον ψεύδους καὶ ὀπορησίας. Συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ἀξιώσεις τοῦ πολιτισμοῦ, ἐν τόσῳ ἐθνοφελῶς πάντες μεταφτεύομεν ἐκ τῆς Δύσεως, ἐξετάσωμεν κατὰ προτίμησιν τὸ ὠραῖον φύλον, ὅπερ νῦν τοῦλάχιστον ἀξιοῖ ἐν πᾶσι τὴν προτεραιότητα. Ἄλλὰ πρὶν τούτου αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων ν' ἀνοίξωμεν μίαν παρένθεσιν, ἵνα ὑπομνήσωμεν, ὅτι πάντοτε αἱ ἐξαιρέσεις εἶνε ἢ ἐπιβεβαίωσις τοῦ κανόνος καὶ ἐπομένως ὅτι πᾶσαι αἱ ἀναγνωστριαὶ καὶ πάντες οἱ ἀναγνώσταί τοῦ ἡμερολογίου τούτου δύνανται, ἐὰν εὐαρεστώσονται, νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἱ ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος, ὃν θέλομεν ν' ἀναγράψωμεν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ κατηγορηθῶμεν ὡς ἄγαν ὑπερβολικοὶ ἐν τοῖς χρωματισμοῖς καὶ διὰ τοῦτο παρατηροῦμεν εἰς τοὺς τοιοῦτους τυχόν κατηγορούς ἡμῶν, ὅτι ὁ ζωγράφος, εἰκονίζων τὴν Ἀφροδίτην ἢ τὸν Σατανᾶν, θέλει κατ' ἀνάγκην λάθει τοὺς χαρακτήρας τῆς εἰκόνης του ἐκ διαφόρων ὑποδείγματων, διότι δύσκολος εἶνε συνήθως ἢ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ προσώπῳ συνυπαρξίς αὐτῶν.

Μετὰ τὴν μακρὰν μὲν ὄσῳ ἀναγκαίαν αὐτὴν παρέχθαισιν, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς γυναικὸς παρατηρήσεις μας, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ θεὰ αὐτῆς πλάστικ

ὕπνουμιζοι τὸ εὐφυές ἐπιπόνημα τοῦ βαυματοποιοῦ Βόσκου, ὅστις ἐσπέραν τινὰ εὐρισκόμενος ἐν τινι ξενοδοχείῳ μετ' ἄλλων ξένων ἀγνώστων αὐτῷ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ δωματίῳ, καὶ ἔχων ἀνάγκην εὐρυχωρίας, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν ἐκ φόβου τοῦ συνοίκου του, καθ' ἣν στιγμὴν θέλων νὰ κατακλιθῆ ἑναπέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης πρώτων τῶν ἑνα καὶ εἶτα τὸν ἕτερον πόδα, τὰς χεῖρας, τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς ὀδόντας καὶ τὴν κόμην. . . Ἄλλ' ἐκεῖνος ταῦτα πάντα ἔπραξε τῇ βοήθειᾳ . . . τῆς ὀπτικῆς ἀπάτης.

Ἡ δὲ σημερινὴ γυνή, ἔχουσα μὲν ἐπὶ τοῦ κεφαλικοῦ ἑδᾶφους ἀραιὰς τινὰς τριχοστοιχίας, ἐπιδεικνύει κομπαστικῶς πρὸς τὸ νῆμον κοινὸν ἀφθονοτάτους πλοκάμους. Ἐὰν δὲ ὁ σκληρὸς χρόνος ἐκάλυψε τὴν κόμην αὐτῆς ὑπὸ χιόνας, ὡς διὰ θαύματος τὴν καθιστᾷ μελανότεραν τῶν πτερυγίων τοῦ κόρακος· ἀλλὰ καὶ τὴν μέλαιναν δύναται ἀκόπως καὶ . . . ἀνευθερίστως νὰ μεταμορφώσῃ εἰς χρυτῆν. ἐὰν ἡ Ἐφημερὶς τοῦ Συρμου γράψῃ, — ἀληθῶς ἢ ψευδῶς ἀτάκτορον, — ὅτι αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς Παρισίους. » Ἡ κόνις τοῦ ὀρυζίου λευκαίνει τὰς μελαγχροινὰς καὶ τοῦ γάλακτος πλειότερον, συλλογῆ δὲ παντοίων χρωμάτων τὰς μὲν πελιδνὰς παρεῖας δὲν εἶνε παντελῶς δύσκολον νὰ μεταμορφώσῃ εἰς ῥοδινάς, τὰς δὲ ἐξ ὑπερβολικῆς ὑγείας ἐρυθρὰς εἰς ὄχρως πρὸς ἀπόκτησιν φυσιογνωμίας συμπαθοῦς ἢ μελαγχολικῆς. Οἱ στιβόδεσμοι, ὁ βάμβυξ, τὰ διάσημα ποῦ ἂν διαφόρου μεγέθους καὶ παντοίων διευθύνσεων καὶ σχημάτων, σκοποῦσι τὴν παραπλάνησιν τοῦ θεατοῦ πρὸς μόρφωσιν πεποιθήσεως. — οἷα αὐταπάτη! — ὅτι καὶ τὸ περιεγόμενον ὁμοιάζει τὸ περιέχον . . . Τίς εἶδε μάλιστα, ἐὰν ἡ συλλαβοῦσα τὴν μεγαλοῦρον τῶν ἐπιχωρίων ἰδέαν Παρισινὴν ῥάπτειν δὲν ἤλπιζε κυρίως νὰ προκαλέσῃ σχόλια περὶ αὐτῶν . . . Αἱ ἴσχναι συμπληροῦσι τὰ κενὰ καὶ αἱ παρχειαὶ δι' ἰσχυρὰς πιέσεις ἐπιδιώκουσι τὴν φήμην μικροκαμωμένης. Οἱ ὑποδηματοποιοὶ καὶ αἱ πιλοπόωιδες διδοῦσιν ἀνάστημα εἰς τὰς στερομμένες τοιοῦτου, αἱ δὲ διευθύνουσαι καταστήματα συρμου γυναικείων ἐνδυμάτων νυθημερῶν ἀσχολοῦνται εἰς ἐφευρεσιν στολισμοῦ καὶ εἰς συνδυασμὸν τῶν χρωμάτων, δι' ὧν τὰς μὲν ἀκόμψους νὰ παραστῆσιν λεπτοφεῖς καὶ χαριέσσας, τὰς ὠραίας νὰ προβιβάσωσιν εἰς ὠραιότερας καὶ τὰς δισειδεῖς γραίας νὰ κατατάξωσιν εἰς καλὸν ἄε, αἷτινες μετὰ τὴν πόροδον τῶν εἰσοσιν

Τοιαύτη ἡ παρὰ τῶν ἐμπόρων τῆς ὁδοῦ Ἐρμού γενομένη μεταβρασις τῶν tournures.

ἀναίξων κατώρθωσαν ὡς ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ νὰ σταματήσῃ ὁ ἥλιος.

Ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας ἐνσταλάζεται ἐπιμελῶς εἰς τὰς καρδίας τῶν νεανίδων ἢ φιλαρέσκεια, οἱ δὲ ἀτελεύτητοι καὶ ἡρωϊκοὶ οὗτοι περὶ καλλωπισμοῦ ἀγῶνες, δυσανάλογοι συνήθειαι πρὸς τὰ βαλάντια τῶν λαμβανόντων τοὺς λογορισμοὺς ἀνδρῶν. ἔστιν ὅτε δὲ καὶ πρὸς τὴν θέλησιν τῆς φύσεως, δὲν λήγουσιν οὔτε μετὰ τὸν γάμον καὶ τὴν ἀπόκτησιν ἡμισίας δωδεκάδος τέκνων οὔτε μετὰ τὸ γῆρας. Πολλάκις μάλιστα τὸ κακὸν ἐπιτείνεται προΐουσης τῆς ἡλικίας πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ παρεργόμενου φυσικοῦ κάλλους καὶ ἄλλοτε γίνεται πρόξενον σκανδάλων, διαζυγίων ἢ αὐτοκτονιῶν.

Ἄλλὰ μήπως ἡμεῖς οἱ ἄνδρες δὲν θέλομεν νὰ φαινώμεθα ὠραῖοι, ὅταν εἴμεθα ὄσχημοι, τριακοντούτεσι, ὅταν τὸ εἰκοστὴν ἔτος διατρέχωμεν καὶ νέοι, ὅταν τὰ ἔτη βαρύνωσι τὴν ἄγην ἡμῶν; Ἡ καλλιέργεια τῶν μυστάκιων καὶ τῆς γενειᾶδος παρὰ τοῖς νέοις εἶναι μία τῶν πρώτων φροντίδων ὁ δὲ ὑψηλὸς πιλος καὶ τὰ ὀμματούαλια τὸ ἄκρον ἄκτον τίς εὐτυχίας των. Τὸ κάπνισμα ἀρχίζουσι οἱ ἔφηβοι προῶρως, ἵνα θεωρηθῶσι προβεθηχότες τὴν ἡλικίαν. εἰς δὲ τὸν ὑπολογισμὸν τῶν ἐτῶν εἶναι σπάνιον νὰ μὴ προσθέσωσιν ἐν ἔτος τοῦλάχιστον. Ἐνῶ ταῦτα σχεδὸν πάντα γίγνονται ἀντιθέτως διὰ τοὺς υπερβάντας τὴν μέσθην ἡλικίαν. Πρὸ τινων ἐτῶν συνήθησι συνοικέσιον πτωχῆς νεάνιδος μετὰ γέροντος πλουσίου, ὅστις ἐτοιμαζόμενος νὰ κατακλιθῆ τὸ ἔσπερας ἀφῆρεσε τὴν μέλαιναν φενάκην του, ἔχουσαν τὸ αὐτὸ χρῶμα ὅσον καὶ οἱ βεβαμμένοι μύστακες καὶ οἱ κεχρωματισμένα ὄφρυς· ἐναπέθηκεν εἶτα ἐπὶ τῆς τραπέζης δύο σειρὰς λευκῶν ὀδόντων καὶ τὸν ἑνα τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἄλλὰ ταῦτα πάντα δὲν ἴσαν ὀπταπάτη, διότι δὲν ἦτο Βόσκος ὁ γέρον νεόγαμβρος . . . Ἡ νεόνυμφος πρὸ τοιοῦτου θεάματος, λησμονήσασα τὰ πλεῖστα τοῦ συζύγου, ὀπισθοδρομήσεν ἐκ φρικῆς· ἀλλ' ἦτο ἀργά· «οὐς ὁ Θεὸς συνέξουξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω . . . »

Ἡ ἀδυναμία ὅμως τῆς βαρῆς τῶν τριγῶν δὲν εἶναι φαινεται νέα. « Ἄνθρω εἰς Λακεδαιμόνα, — λέγει ὁ Στοβαῖος, — ἀφίκετο Χίος. » γέρον ἤδη ὢν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζῶν, ἤδειτο δ' ἐπὶ τῷ γῆρα καὶ τὴν τρίχα πολλὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῆ ἀφανίζειν. Παρελθῶν σὺν εἶπεν ἐκεῖνα ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο. Ἀναστάς οὖν ὁ Ἀργίδαμος, τί ἄν ἔφη οὗτος ὑγίης εἶποι, ὅς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει; »

Ἐὰν τοῦλάχιστον τὸ ἀνθρώπινον ψεῦδος περιορίζετο εἰς τοιαύτας μόνον ἀδυναμίας, ὑπομονή! ἀλλὰ ποῦ νὰ στρέψῃ τις τὸ βλέμ-

μα ὅπως εὖρη τὴν ἀλήθειαν ἢ τὴν σκιὰν αὐτῆς; Τὸ ψεῦδος τὴν κατετρόπισε, τὴν ἐξηφάνισεν. Ἐν αὐτῇ τῇ θρησκείᾳ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς λατρείας πρὸς τὸν Θεὸν ἐθυσιάσθησαν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν θρησκομανῶν ἀναμορφωτῶν. Ἐν τῇ θρησκείᾳ τοῦ Χριστοῦ, τῇ κατ' ἐσχορὴν πολεμικῇ ψευδῶν τύπων, εἰσῆχθησαν πρὸς τὰ παραγγέλματα ἐκείνου καὶ τὸ ἀληθές τοῦ χριστιανισμοῦ πνεῦμα, ψευδεπιθιζέεις πρὸς πλουτισμὸν καλοτήρων ἀργῶν. Ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπε σὺν τοῖς ἄλλοις νὰ μὴ βαττολογώμεν ἄλλ' οἱ ῥινόφωνοι ψάλλει ἡμᾶς χάριν ἐπιδείξεως παρατείνουσι μέγρις ἀπογνώσεως τὰ ἀτελεῦτῃτα τερερίσματα τῶν. Οἱ ναοὶ ἐθεωρήθησαν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν παθῶν, ὡς τὰ καταλλήλοτερα ἐντεκνήρια τῶν ἐρωτευμένων, ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ὁποίων ἐξακοντίζονται με ταχύτητα ἀστραπῆς καὶ με θερμότητα ἀθηναικοῦ καύσωνος τὰ βέλη τοῦ ἔρωτος. Οἱ λησταὶ κατὰ τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων δὲν λησμονοῦσι τὴν μερίδα τῆς Παναγίας, παρακαλοῦντες αὐτὴν νὰ τοὺς βοηθῇ εἰς τὸ θεέρεστον ἔργον των. Ὁ κακοῦργος, ἐξασφαλίζων τὸ μέλλον του ἐν τῷ παραδείσῳ διὰ τῶν φροσῶν κατὰ τὰς νηστείας, νομίζει ὅτι διακαιοῦται νὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του...

Ἐντε τῇ πολιτείᾳ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὸ αὐτὸ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παρατηρητοῦ παρίσταται θέαμα. Ὁ τόσον ἐξουνοῦμενος πολιτισμὸς ἐγαλάρωσε τοὺς πολιτικούς καὶ τοὺς κοινωνικούς δεσμούς, ὁ δὲ ἄλλοτε μᾶλλον ὑγιῆς καὶ μακρόβιος ἄνθρωπος ἐγένετο ἐμπαθής καὶ βροχῶσις. Κατὰ τὸν Rousseau, «L'homme est né libre et partout il est dans les fers». Ἐπλάσθη ἐλεύθερος ὁ ἀναπνέων τὸν ζεῖδωρον τῶν δασῶν ἀέρα, εὐρὺν ἔχων ἐνώπιόν του ὀρίζοντα ἄλλ' ἐξεκπηθείς κατῆλθεν ἐκ τῶν ὀρέων ἐπ' ἐλπίδι νὰ εὖρη τὴν εὐδαιμονίαν ἐν ταῖς πόλεσι... Οἷα πλάνη! ἡλικὸν ψεῦδος! Ὁ κωνορτός καὶ ἡ μεμολυμένη ἀμορφικὴ δηλητηριάζουσι τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀναπᾶσαν ἀναπνοήν. Τὸν εὐρὺν τοῦ οὐρανοῦ ὀρίζοντα παρακωλύουσι στενόχωροι οἰκίσκοι καὶ ὀγγίος δὲν ζωογονεῖ πλέον τὴν ἀνθρωπότητα, νύκτα καὶ ἡμέραν κύπτουσαν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐργασίας, ἵνα κερδίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Τὸ φιλοῦσιμα τῶν δασῶν καὶ τὸ κελεύθημα τῶν πτηνῶν ἀντικατέστησεν ἢ θορυβώδης τύρβη πόλεων ἀκαθάρτων καὶ ὀκρότος τῶν παιδοκτόνων ἀμαξῶν. Τὰ θηρία τῶν ὀρέων, ἅτινα τῷ εἶχον κηρύζει φανερόν πολεμὸν καὶ καθ' ὧν ἡδύνατο νὰ προφυλάσσῃται, ἐνεδύθησαν ἐντὸς τῶν πόλεων τὰς ἀπατηλὰς στολὰς τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐξουσίας, οἷτινες ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ δημοσίου συμφέροντος καὶ τῶν φόρων ληστεύουσι τὸν πολίτην καὶ υποβάλλουσιν αὐτὸν εἰς παντοίους περιορισμοὺς ὅθεν ἀνταλλάγματός. Ὁ ἀπηνῆς τοκογλύφος, ὁ ὑποκριτὴς καλόγηρος, ὁ ἀμαθής

δικολόβος, ὁ φατριαστὴς δῆμαρχος, ὁ τυφλὸς τὴν μάθησιν διδάσκαλος, ὁ φατριαστὴς εἰρηνοδίκης καὶ ὁ ἄπειρος ἰατρός εἰσὶν αἱ ἐπιτὰ πληγαὶ τοῦ Φαραὼ πάσης κομμοπέλειως.

Κρούει ὁ ἀδικούμενος τὴν θύραν τῆς δικαιοσύνης, ἀλλ' αὐτὴ, ἡ ὑπνώττει, ἵνα διασκεδάσῃ... τὴν πείναν, εἰς ἣν κατεδικάσθη, ἡ ἐγειρομένη βαδίζει βραδέως καὶ ὠθεῖ τὸν ἀδικηθέντα εἰς τὴν αὐτοδικίαν. Ἡ δικηγορικὴ στρεψοδικία, ἀναγεγραμμένη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νομοθεσίᾳ, εἶναι ὄπλον ἀπαραίτητον πάσης ἀμύνης. Εἰκονικαὶ συναλλαγματικαί, προκαλοῦνται εἰκονικὰ παραχωρήσεις περιουσιῶν, καὶ παντοίας ψευδεῖς ἐνστάσεις, εἶναι τῶσι ἀνυπόνομοι κατὰ τῆς ὑπονόμου τῆς πρωτοπικῆς κρατήσεως, ἣν ἤνοιξεν ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῇ νηπιακῇ αὐτῆς ἡλικίᾳ καὶ διατηρεῖ ἔτι ἐν ἰσχύϊ ἐκ γεροντικῆς προλήψεως. Ὁ θεσμὸς τῆς προφυλακίσεως, ἰσχύων δι' ὅλα τα ἐγκλήματα ἀνεξαιρέτως, μολοῦντο σκοπεῖν τὴν καλλιτέραν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομήν, γεννᾷ τὴν φυροδικίαν, ἣν πολλαπλασιάζει ἡ τε ἀνακριτικὴ ὀκνηρία καὶ τὸ ἀποτρόπαιον τῶν φυλακῶν. Ὁ χάριν τῆς λιμωττούσης οἰκογενείας τοῦ κλέπτων ἄστρον τιμωρεῖται, οἱ δὲ τῇ βοηθείᾳ ἐνὸς ἄστροῦ ἡ φάνη ἀφαιροῦντες ἐν ἀκαρεῖ περιουσίας δλοκλήρους καὶ ἀτιμωροῦνται μένουσι καὶ εἰς τὸ ἀφρόγῳ αἰ τῆς κοινωνίας ἀνήκοισιν. Οἱ νόμοι τιμωροῦσιν οὐ μόνον τ' ἀπρομελέτητα ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἐξ ἀμελείας τραύματα, ἡ δὲ κοινωνία ἀνέγεται νὰ βλέπῃ καὶ νὰ δέχῃται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸν ὕβριστήν, καὶ διαφθορὰ τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς, ἐὰν λόγῳ ἀσκήσεως ἢ τύχης ἀκρωτηριάσῃ ἐκ προμελέτης καὶ ἐσκεμμένως δίκην Ῥωμαίου μονομάχου τὸν ἀτμασθέντα!! Ὁ ὅρκος ἀνεγράφη πρὸς πιστοποίησιν τῆς εὐόρκου ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων τῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ τῶν αἰρετῶν ἀργῶν. Ἀλλὰ τίς ποτε ἐκ τῶν ὀρκιζομένων φατριαστῶν δημοσίων λειτουργῶν ἢ βουλευτῶν ἢ δημάρχων, διανοούμενος τὰς ἐναντίων τῶν ἀντιθέτων σχεδιαζόμενος ἐπιθέσεις του δὲν ψιθυρίζει: «Ἡ μὲν γλῶσσα ὠμόμοικεν, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος!» Ὁ μάρτυς ὀρκίζεται νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον τὴν ἀλήθειαν, συνήθως δὲ μόνον τὴν ἀλήθειαν λησμονεῖ.

Τῶν πολιτευμάτων πάντων ὁ κύριος χαρακτήρ διαστράφη· εἰς τὰς ἀπολύτους μοναρχίας ἢ παρασκευασθεῖσα ὀθηθεῖν πλειονοψηφία τοῦ λαοῦ ἐνεπιστεύθη τὴν τύχην τοῦ κράτους εἰς ἕνα καὶ μόνον ἄνθρωπον:—τὸν ἐλέω Θεοῦ μονάρχην· ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου κωθερωσὶν οἱ καλοὶ μάγειροι, οἱ ἐπιτήδειοι μαστροποὶ ἢ αἱ φίλαι τῶν ὑπάσιπτῶν τοῦ Μεγαλειοτάτου. Εἰς τὰς δημοκρατίας ἐρωτάται μόνον ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ ταύτην νοθεύουσιν, —

ἐκτός τῆς Ἑλβετικῆς Ὀμοσπονδίας. — ἄσυνειδήτῳ δημοκόποι ὠθοῦντες τὸ ἔθνος εἰς τὸ χάος τῆς ὀλιγαρχίας, ἐξ ἧς ἀναπηδῶσι πάνοπλοι λαοκτόνοι δικτάτορες ὡς Ναπολέον ὁ Α', ὁ ἑκατομμύρια ἀνθρωπίνων υπάρξεων θυσίας μόνον καὶ μόνον ὅπως προστεθῆ ἔτι πρὸ τοῦ ὀνόματός του ἡ λέξις «Μέγας.» Αἱ συνταγματικαὶ μοναρχίαι ἀνέθηκαν εἰς τὴν ἔθνικὴν ἀντιπροσωπεϊαν τὸ νομοθετεῖν, εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸ διοικεῖν, εἰς δὲ τὸν λαὸν τὸ ἐκλέγειν τοὺς ἀντιπροσώπους· ἀλλὰ τὸν βασιλέα, ὄνθρωπον ὄντα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπεύθυνον διὰ τὰς πράξεις του, ἐγαρυχτήρῃσαν κατὰ περίεργον νομικὸν πλάσμα ἀνεύθυνον, δηλαδή ἀκατολόγητον. . . . εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ κακοῦ βεβαίως ἀφιλότιμοι ὅμως συνταγματικοὶ βασιλεῖς, οὐδαμῶς μιμούμενοι τὸν δὸν Πέτρον τῆς Βρασιλίας, καλύπτονται ὑπὸ τὴν ἀσπίδα τοῦ ἀνευθύνου καὶ πρὸς διάπραξιν. . . . τοῦ καλοῦ ! Παραδόντες τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν εἰς χεῖρας τῶν πρωθυπουργῶν, δίδουσιν εἰς τὸ ἔθνος ὡς ἀντάλλαγμα τῶν ὑπὲρ αὐτῶν θυσιῶν τὴν ἐργασίαν. ἦν καὶ ἡ κοινοτέρα σφραγὶς αἰδικῶ παραέδρου εὐκολώτερον καὶ εὐωνότερον ἡδύνατο νὰ παράσχη.

Ὁ πρωθυπουργός, λαμβάνων τὰς ψήφους τῶν κομματικῶν του, καλεῖ αὐτοὺς ὑπουργοὺς, ἐνῶ ἐνεργοῦσιν ὑπηρεσίαν γενικῶν γραμματέων. Τὸ ὑπουργεῖον ἐν συνόλῳ παραδίδει τὴν διοίκησιν τῆς ἐπικρατείας εἰς τὰς χεῖρας τῶν βουλευτῶν, οὗτοι δὲ πληρώνουσι τὴν παραχώρησιν ταύτην δι' ἀρασίας ἐν τῷ κοινοβουλίῳ καὶ διὰ τοῦ νομίσματος ὅπερ καλεῖται «Ναί» εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς πρωθυπουργικὰς προτάσεις. Οὕτω τοὺς διὰ κόπων καὶ μόχθων εἰσπραττομένους φόρους διαχειρίζονται οἱ πατέρες τοῦ ἔθνους οἷονὶ ὡς μεταπραῖται, διότι τοὺς μεταδίδουσιν εἰς τοὺς στυλοβάτας τῶν δημάρχων καὶ τοὺς κομματικιστοὺς αὐτῶν, οἵτινες μόνον ὅσα τινὰ βίπτουσιν εἰς τοὺς ἐκλογεῖς, τὰ θύματα ὅλων τῶν πολιτευμάτων ὅλων τῶν ἐποχῶν. Διὰ τῆς ἀπλουστάτης ταύτης μεθόδου ὁ τόπος διαιρεῖται εἰς κλέπτουσιν καὶ κλεπτομένους, ὁ προϋπολογισμὸς διανέμεται ὑπὸ τῶν μετόχων τῆς κρατοῦσης μερίδος καὶ οἱ μὲν νομοθετοῦν, τῆς εὐρείας ἢ τῆς στενῆς περιφερείας ἀδιάφορον, — τοῦτο εἶνε ζήτημα μεγάλου ἢ μικροῦ μερίσματος, — μετασχηματίζονται εἰς μεταπωλητὰς βουσφετίων, οἱ δὲ ὑπουργοὶ εἰς κωφαλοὺς ὑπηρέτας τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὅστις συγκεντρώνει ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἅπασαν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν καὶ πανσοφίαν. Διὰ τοῦ εὐφυοῦς τούτου ἐπιστήματος ἢ συνταγματικῆς μοναρχίας μεταβάλλεται εἰς πρωθυπουργικὴν τυραννίαν.

Οἱ συνταγματικὴ χάριται ὅλων τῶν ἔθνῶν ἀνέγραψαν ὅτι ὅλοι

οἱ πολῖται εἶνε ἴσοι ἐνώπιον τῶν νόμων· ἀλλ' ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἀκόπως δύναται τις νὰ ἀποδείξῃ ὡς ἰσχυρὸν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον ἀξίωμα· ὁ αὐτὸς ἀληθὴς χάρτης ὑπόσχεται, ὅτι ὅλοι οἱ πολῖται συνεισφέρουσιν ἀδιακρίτως εἰς τὰ βάρη· ἀλλ' ἐν τούτοις οἱ πρῶτοι πολῖται οὐδὲ λεπτόν συνεισφέρουσι, ἄλλοι σκεδόν οὐδὲ ὅπως φορολογοῦνται, ἄλλοι ὀλίγον, ἄλλοι πλειότερον, οἱ δὲ πολλοὶ ληστεύονται ὑπὸ παντὸς εἴδους ἀρπακτῶρων.

Ὁ λαὸς ὀφείλει νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἀντιπροσώπους του· ἀλλὰ ἐπεὶ μὲν τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἐπεὶ δὲ οἱ κοκῆθεις συνεταιρισμοί, οἱ εἰς γλῶσσαν ἐκλογικὴν καλούμενοι συνδυασμοὶ πολιτικῆς ἀνάγκης κλείουσι τὴν θύραν τοῦ κοινοβουλίου εἰς τοὺς γνησίους τοῦ λαοῦ ἀντιπροσώπους. Δὲν ψηφίζεται προϋπολογισμὸς ἕνευ περισσεύματος εἰκονικοῦ καὶ δὲν λήγει ἕτος χωρὶς ἑλλειμμα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον σεβαστόν, πάντοτε δὲ πραγματικόν. . . .

Ἄλλ' ἐὰν εἶχμεν τὴν τομηρὰν ἰδέαν νὰ βίψωμεν βλέμμα ἔστω καὶ ταχὺ ἐφ' ὅλων τῶν βουλευτικῶν, τῶν Κυβερνητικῶν καὶ τῶν δικαστικῶν ἐργασιῶν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι πανταχοῦ βασιλεύει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον τὸ ψεῦδος καὶ ἡ εἰκονικότης, ἠθέλωμεν ἐξέλθει τοῦ σκοποῦ, ὃν διεγράψαμεν ἀρξάμενοι. Ὅθεν ἀρκούμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ τὸ πολιτικὸν ψεῦδος διαφθερίζει τὸν Τύπον ἢ ὁ Τύπος δημιουργεῖ τὸ πολιτικὸν ψεῦδος· ἐν πάσῃ περιπτώσει δηλητηριοῦνται θανασίμως ἡ κοινὴ καὶ δικαιοεῖται ὁ Τόπος εἰς δύο μεγάλα στρατόπεδα, ἐν οἷς ζωηρὸς σὺνὰπτεται ἀγὼν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι φαίνεται μέλαν εἰς τοὺς ἐκτός τῆς ἐξουσίας πᾶν ὅ,τι θεωροῦσιν λευκόν οἱ ξεκοκκαλίξοντες τὸν προϋπολογισμὸν. Ἄφου δὲ ὁ ἄνθρωπος εἶνε ζῶον μιμητικόν, ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἶπομεν, φυσικώτατον εἶνε ν' ἀπομνησθῆ λεληθότως καὶ ἀνεπαίσθητως καθ' ὅλας τὰς κοινωνικὰς αὐτοῦ σχέσεις τὸ ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ ψεῦδος.

Ἐὰν μίαν καὶ μόνην πτυχὴν τοῦ κοινωνικοῦ παρεπιτάσματος ἀναπτύρωμεν, θέλωμεν ἰδεῖ τὰς μὲχρι κομικότητος τυπικὰς ἐπισκέψεις καὶ τὰς ψευδοφιλοφρονήσεις ἀνθρώπων μισουμένων πρὸς ἀλλήλους, θέλωμεν δυνηθῆ νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς κωμωδίας, ἧτις κίεζεται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῶν λόγῳ τῆς κοινωνικότητος συμβιούτων ἐντός τῶν μεγάλων πόλεων, διότι εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς μικροτέρας πόλεις διατηροῦνται ἔτι ἥθη ἀπλοῦστερα καὶ δεσμοὶ φιλίας εὐκρινέστεροι. Αἱ ἑορταὶ καὶ αἱ ἐπισκέψεις ἦσαν ἄλλοτε εὐχάριστοι ἀναψυχῆς εὐκαιρίαι πρὸς συνάντησιν φίλων καὶ συγγενῶν· ἀλλ' ἤδη ὅτε ὁ μὲν ὕλισμὸς μετρεῖ καὶ ἀνταλλάσσει τὰ πάντα διὰ τῆς ὠφελείας, ὁ δὲ ψευδοπολιτισμὸς ἐπολ-

λαπλασίασε τὰς βιωτικὰς μερίμνας χάριν τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνας ἐνοθεύθησαν καὶ οἱ ἀγρότεροι κοινωνικοὶ δεσμοί· καὶ αὐταὶ αἱ ἐορταὶ ἐξηλείφθησαν ἐκ τοῦ ἐορτολογίου, αἱ δ' ἐπισκεψίφειες γενόμεναι πρὸς τὸ θεοῦ θῆναι, διεικωμώθησαν. Δὲν εἶνε πλέον σπάνια τὰ παραδείγματα ἀνθρώπων, κατοικούντων ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἀνταλλάσσοντων συνεχῶς ἐπισκεπτήρια καὶ οὐδόλους γνωρίζουμένων προσωπικῶς, διότι ὁ κύριος ἢ ἡ κυρία, — καθ' ἃ τούτῳ λήγιστον βεβαίαι — συμβαίνει ν' ἀπουσιάζουσι πάντοτε, ἐνῶ, ἐάν τις ὀλίγον προσέξῃ, θὰ ἴδῃ ἴσως ὄπισθεν θύρας ἢ παραθύρου τὸν κύριον ἢ τὴν κυρίαν ἢ καὶ ἀμφοτέρους, παρατηροῦντας τὸν ἀπερχόμενον ἐπισκεπτήριον, ὅστις μετ' ἀνεκφράστου πολλὰκις ἀγγαλιόσως δίδει τῇ ψευδομένῃ ὑπηρετρίᾳ τὸ ἥδη ἑτοιμον εἰς τὴν χειρὰ τοῦ ἐπισκεπτήριου, προσθέντος μάλιστα μετὰ προφανοῦς ὑποκριτικοῦ τόνου, ὅτι λυπεῖται πολὺ διότι δὲν εὖρεν εἰς τὴν οἰκίαν τοὺς οἰκοδεσπότας. Αἱ διὰ τῶν ἐπισκεπτηρίων, τῶν διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἢ τοῦ ὑπηρετιῶν ἀνταλλάσσόμενων, ψευδαισιβίφειαι ἐστέθησαν τὸν φύσει κοινωνικὸν ἄνθρωπον μίαν τῶν μεγαλειτέρων εὐχαριστήσεων, διότι πάντες ἐγενόμεθα διπλωμάται, διπρόσωποι ἢ ἀκριθέστερον διγλωσσοί· ἐν ὅσῳ εἴμεθα παρόντες ἐν τῇ ἀμυγρῇ δίδομεν καὶ λαμβάνομεν φιλοφρονήσεις, ἀλλὰ κρατοῦμεν καὶ σημειώσεις διὰ τὰ σχόλια μετὰ τὸν ἀποκριτικὸν οἱ ἐναπομείναντες σχολιάζουσι τοὺς ἀναχωρήσαντας καὶ οἱ ἀναχωρήσαντες τοὺς ἐναπομείναντας. Καλούμεθα εἰς γεῦμα; ἐπαινῶμεν τὰ φαγητά, τὸν οἶνον, τὴν οἰκοδεσποιναν, τὴν μάγειρον τὰ πάντα. Δὲν ἔχομεν ἐξέλθει τῆς θύρας τοῦ ἐστικτορίου καὶ λέγομεν εἰς τὸν πρῶτον γνωρισμένον μὸς ὅπως τὰ ἐναντία. Καλούμεθα εἰς ἐσπερίδα; ἢ κάλλιον ἀναγκάζεται ὁ ἀνοίξας τὰς αἰθούσας τοῖς πλούσιος ὁμογενῆς ὡς ἐκ τῆς μεγάλης πολιτοκίας, ἧτις τοῦ γίνονται, νὰ πέμψῃ ἡμῖν προσκλητήριον, ἵνα πίωμεν τὸ τσάι τὴν δεῖνα ἐσπερίαν; τὰς μεγαλειτέρας βλακείας τοῦ οἰκοδεσπότου ἀκούοντες μὲ κεχρῆνός στόμα, θαυμάζομεν τὴν δεσειδῆ οἰκοδεσποιναν διὰ τὴν καλὸν ἦν τῆς καὶ χειροκρατοῦμεν παταγωδῶς καὶ υποχρεωτικῶς τὴν δεσποινίδα θυγατέρα ἢ τὴν ἀνεψίαν τῶν διὰ τὴν ἔκτακτον ἐπίδοσιν εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τὸ ἄσμα, ἐνῶ ἐνδομύχως οἰκτεροῦμεν τὸ δυστυχῆς πλάσμα, διότι δὲν ἔχει τόσον νῦν, ἵνα διακρίνῃ μεταξὺ ὄλων ἐκείνων τῶν χειροκρατημάτων, ὅτι τὸ ἀκρατήριον ἀνυπομόναυτος ἀναμένει τὸ πέρας τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ ν' ἀκούῃ τοιαύτας παραφωνίας.

Ἡ ὑψηλὸς σύμπασα θαυμάζει τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Ἄλλὰ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ μάλιστα πολλοὶ τῶν ἐγγλέιδων νομί-

ζουσιν, ὅτι ἀναθιβάζονται εἰς ὑψηλοτέραν κοινωνικὴν σφαιραν, ἐὼν ἀποδείξουσιν, ὅτι κάλλιον τῆς μητρικῆς τῶν γλώσσης γινώσκουσι πᾶσαν ξένην· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ μόνον διαλόγου τινὰς ἐκ τοῦ Ὀλλενδόρφου ἀποστηθίσαντες, καυχῶνται διὰ τὴν πολυμάθειάν των· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ ἀγνοοῦντες τὸ ἀλφάβητον τῆς γαλλικῆς γλώσσης καὶ οὐδέποτε πατήσαντες τὸν πόδα αὐτῶν εἰς τὸ Γαλλικὸν ἔδαφος, νομίζουσιν ὅτι, ἐάν δὲν εἶχον τὰ ἐπισκεπτήρια τῶν ἢ τ' ἀρχικὰ ὀνόματα εἰς τ' ἀσπρόφρουγὰ των γαλλιστί, ἤθελον ἐκλιφθῆ ὡς ἄνθρωποι χυδαῖοι.

Καὶ αὐτὸς ὁ γάμος ἔχει τὰ ψεῦδη του, ἴσως δέ... τὰ πλείοτερα παντὸς ἄλλου κοινωνικοῦ θεσμοῦ. Ἀπὸ τῶν βασιλέων, οἵτινες ὡς ἤρθεσι καὶ μὴ ὑποκείμενοι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μητροπολίτου, δύνανται νὰ συζητηθῶσι· τὰς στενοτέρας συγγενεῖς αὐτῶν χάριν... τοῦ γαμοῦ ἢ τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης, μέχρι τοῦ υἱοῦ τοῦ δημάρχου καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ βουλευτοῦ, οἵτινες δύνανται νὰ συνάψωσι συνοικεσίαν λόφω... αὐξήσεως ἐκλογικῶν κεραλαίων, — ἀπὸ τοῦ φιλοσημαίου νεανίσκου, ὅστις πωλεῖται ὡς... πρόβατον, μέχρι τοῦ ἄγροίκου ἀγρότου, ὅστις τὴν ἐπιούσαν τοῦ γάμου τοῦ ὑπολογίζει ἐν ζῶον γοήσιμον διὰ τὰς ἐργασίας του πλείοτερον τῶν ὄσων εἶγεν, ἢ καὶ μέχρι τοῦ παπῶ, ὅστις εἰς τὴν ὑπὸ εὐνοῦχων φιλασσομένην ἀγέλην ἀνθρωπίνων σαρκῶν προσθέτει ἐν ἔτι ζωντανῶν ἄγαλμα, ὁ γάμος εἶνε ἐν ἔτι καὶ ἴσως πολὺ μέγα κοινωνικὸν ψεῦδος, ὡς ἀποδεικνύει ἢ ἐλάττωσις τῶν συνοικεσίων καὶ τῶν γεννήσεων καὶ ὁ αὐτῶν ἀειμὸς τῶν διαζυγίων καὶ τῶν φόνων χάριν τῆς γυναικὸς κατὰ τὸ «Ζητήσατε τὴν γυναῖκα...»

Ἐάν ὑπῆρχε στατιστικὴ τῶν λεγομένων ἀληθειῶν καὶ ψευδῶν ἀγνοοῦμεν κατὰ ποῖαν ἀναλογίαν ἤθελομεν εὖρει τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ ψεῦδει, μολοντί κατὰ τὴν ποσομίαν «τὸ ψεῦδος εἶναι ἄλλας τῆς ἀλήθειας»· ἀλλ' ἐν ταύτοις ἐκτὸς τῶν μηδεμίαν λεγόντων ἀλήθειαν... ἐκ συνηθείας, ὑπάρχει ἄλλη μεγάλη τάξις ἀνθρώπων ψευδομένων ἐξ ἐπαγγελματοσῶς οὕτως οἱ δικηγόροι μετ' ἐλαφροῦς συνειδήσεως ψεύδονται ἐν τῇ ὑπερασπίσει τῶν πάντοτε ἁθῶν, κατ' αὐτοῦς, κατηγορουμένων· οἱ ἐρωτευμένοι, ὅταν εἰς τὰς νυκτερινὰς ἐκ τῶν παραθύρων προσβλῶν ὑπάρξουσιν συνεντεύξεις των, ἀμύσουσι περὶ τοῦ πρεσβυτοῦ ἔρωτός των μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς των· οἱ βασιλεῖς, ὅταν πατοῦντες τὸ πρῶτον τὸν θρόνον των, ὑπόσχονται ν' ἀφιερῶσιν τὸν βίον των καὶ νὰ θυσιάσωσι τὴν ζωὴν των (!) χάριν τῆς εὐδαιμονίας τοῦ τόπου· οἱ ὑποψήφιοι δημάρχου καὶ βουλευταὶ ἐν τοῖς ἐκλογικῶς αὐτῶν προγράμμασι, ὅταν ὑπόσχονται, ὅτι

ἐκλεγόμενοι θέλουσι καταβιβάσει τοὺς ἀστέρας εἰς τὴν γῆν, ἵνα χρησιμεύσωσιν ἀντὶ ἡλεκτρικοῦ φωτός ἢ ὅτι θέλουσι δώσει μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δημοτικὴν ἢ δημοσίαν θέσιν εἰς πέντε τοῦλάχιστον πρόσωπα· οἱ πρωθπουργοί, ὅταν ἀναπτύσσοντες ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ βήματος τὸ πρόγραμμά των, βεβαίως μετὰ θρησκευτικῆς κατανόξεως, ὅτι ἐν μὲν τῇ διοικήσει· θά πατάξωσι τὴν συναλλαγὴν, ἐν τοῖς οικονομικοῖς θά δώσωσιν εἰς τὸ ἔθνος περίσσευμα, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ θέλουσιν ἀνορθώσει τοὺς νόμους καὶ ἐν ταῖς ἐξωπερικαῖς ὑποθέσει θέλουσι βεβαίως θριαμβεύσει, διότι ἐὰν οἱ πόδες των δὲν τοῖς ἐπιτρέψωσι νὰ προχωρήσωσι μέχρι Βυζαντίου, βεβαίως ὁμοῦ θέλουσιν εἰσελθεῖ ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν Θεσσαλονικίαν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὁμοῦ... νὰ ψηφισθῶσιν ἀμέσως καὶ εἰ δυνατόν ἀσυζητητῆ ὅλα τὰ φορολογικὰ νομοσχέδια...

Δὲν εἶναι ἀτυχῶς μόνον τὰ ἐκ τοῦ στόματος ἐξερχόμενα ψευδῆ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, διότι καὶ αὐτὰ τὰ εἰσερχόμενα δὲν εἶναι ἀγνῶζητεῖτε καφρῆν; σᾶς δίδουσι κριτὴν... ἀνευ παρεξηγήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ιδιότητός σας· ἀκριβοπληρώνετε τὸ σάκχαρ διὰ τὰ εἶναι καλόν, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ σᾶς δίδουσιν ἄλευρον· ἀγοράζετε βούτυρον καὶ τρώγετε λίπος· ἀντὶ οἴνου σταφυλῶν, χρωματίζετε τὰ ἐντέσθιά σας μὲ ὕδωρ βεβαμμένον· νομίζετε ὅτι τρώγετε τυρόν καὶ ἔχετε ἐνώπιόν σας φαγητόν γεωμήλων· παραγγέλλετε εἰς τὸν ὑπρέτην σας ν' ἀγοράσῃ βοῦν καὶ σᾶς φέρει βούβαλον. Δυσαναχετεῖτε, διότι τὸ κρέας ἐν τῷ ξηνοδογίῳ εἶναι ὑπόξυνον, καὶ ἐν τούτοις, ἐὰν ἐγνωρίζετε, ὅτι σᾶς προσφέρουσι κρέας ἵππειον, θά εἴθε ἄλλοτε ἠπιώτερος. "Ἐχετε κοιλιακὰς ἐνοχλήσεις καὶ λησμονεῖτε, ὅτι ἐφάγατε καρύκευμα ὠραιοτάτης ἐξωπερικῆς ὀψείως, ὑφ' ἣν ἐκαλύπτοντο σεσηπὸτα κρέατα· νομίζετε ὅτι πίνετε γάλα καὶ ἀνακαλύπτετε, ὅτι πληροῦται ὁ στόμαχός σας ὑπὸ ὕδατος, περιέχοντες τόσας σταγόνας γάλακτος, ὅσαι ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν λευκὸν χρωματισμὸν καὶ τὴν ἀπομιμησιν.

Στενοχωρημένος διὰ τὴν εἰκονικότητα ταύτην ὄλων τῶν τροφίμων εἰσερχεσθε εἰς τὸ σπουδαστήριόν σας καὶ λαμβάνετε τὴν ἐφημερίδα σας, ἵνα εὑρῆτε τοῦλάχιστον ἐν αὐτῇ ἀληθῆ διανοητικὴν τροφήν· ἀλλὰ πρὸ παντός ἡ λυχνία σας, καίτοι φαινομένη πλήρης πετρελαίου, δὲν φωτίζει ἀρκούντως, διότι τὸ ὕδωρ δὲν ἀντικατέστησεν εἰσέτι τὸ ἔλαιον· αἶφνης ῥίπτετε ὀργίλιως χυμὰ τὴν ἐφημερίδα σας, διότι μάτην ἐζητήσατε ἐν αὐτῇ καὶ ἀλήθειαν τινά. "Ἐξέρχεσθε εἰς τὸν περίπατον καὶ ἐξαπατώμενος ἀπὸ τὰ τοιχοκολλημένα μεγαλόσημα προγράμματα θεάτρων, εἰσερχεσθε εἰς ἐν ἐξ αὐτῶν ἵνα διδῶσθῆτε ἐκ τῶν ἡθοποιῶν... ἀλλὰ βλέπετε τὰ 3/4 τῶν ἀκροατῶν ἀγνοοῦντα τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν,

προσποιοῦμενα δέ, ὅτι ἀκροῶνται τὸ δεῖνα διδακτικὸν δράμα, γελῶντα, ὅταν καὶ οἱ ἄλλοι γελῶσι, καὶ ἐκδηλοῦντα συγκίνησιν, ὅταν βλέπωσι τοὺς ἄλλους ψευδοσυγχινωμένους μεταβαίνει εἰς ἄλλο θέατρον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ βλέπετε ἐν τῇ σκηνῇ κραινομηρίδας καὶ χορευτριάς. διδασκοῦσας χρῆστὰ ἤθη, ἐν δὲ τῷ ἀκροατηρίῳ νέους καὶ νέας ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν γονέων νὰ λαμβάνωσι τὰ πρῶτα μαθήματα, χροῖμα ἐν τε τῷ ἐνεστῶτι καὶ τῷ μέλλοντι...

Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀπαλλάσσεται ὑπὸ τοῦ ψεύδους οὔτε μετὰ... θάνατον· μόλις ἐκπνεύσει, οἱ περὶ αὐτὸν ἐνδύονται κατὰ μαυρα ἄν καὶ μετὰ πολλῆς ἀνυπομονησίας ἀνεμένετο τὸ εὐτυχεῖς συμβεβηκὸς τῆς κληρονομίας· κλαίουσιν καὶ ὀδύρονται· οἱ ἐνδομύχως μόνον ἀγαλλίασιν ἀισθανόμενοι διὰ τὰ μᾶτι· α τοῦ κόσμου κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον· αἱ φιλάρεσκοι, ἐπωφελοῦμενα τῆς καλῆς ταύτης εὐκαιρίας, φοροῦσι μελομένη ἐνδομυσίαν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καὶ μετὰ συντετριμμένης καρδίας πορεύονται νὰ θρηνησῶσι τὴν μακαρίτιδα, ἣν ζῶσαν μὲ λοζὸν ἔβλεπον βλέμμα· σφογγίζουσαι τὰ θερμὰ δάκρυά των κατὰ τὴν ἐκ τῆς θύρας τοῦ νεκροῦ ἔξοδον, αὐθημερόν παρερίσκονται εἰς θέατρα, δεῖπνα ἢ χορούς, φέρουσαι λευκὰς ἐσθῆτας καὶ δεικνύουσαι στήθη γυμνά καὶ σᾶρκας κεχρωματισμένας. Ἄφ' ἑτέρου οἱ ἔχοντες ἀνάγκην ῥητορικῶν δοκιμῶν ῥήτορας περικυκλοῦσι τὴν οἰκογένειαν, ἵνα τοὺς παρακαλέσωσι νὰ ἐκφωνήσωσι τὸν ἐπιτάφιον· ἐπίσης οἱ ἀπαλλαγέντες ὀχληροῦ πολιτικοῦ ἀντιπάλου προσέρχονται· νὰ βάνωσι δι' ἀνθρώπων τὴν τάφον τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἀσιδίου. ὄν μέχρι τῆς προεραίας βροντοφώνως ἐκάλουον κακοῦργον καὶ προδότην, μόλις νῦν κρατοῦντες τὰ δάκρυά των ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ταύτῃ ἀπωλείᾳ!... Ἐπέρχεται δὲ μετὰ πάντα ταῦτα καὶ ὁ ἱστορικός, ὅστις, συλλέγων τὴν ὕλην ἀνεξετάστως καὶ ἐνίοτε μὲ τὸ ἀζημίωτον, παραδίδει τὸ ψεῦδος εἰς τὴν ἀθανασίαν...

Ἐὰν εἶνε ἀληθές, ὅτι τὸ πρῶτον ψεῦδος ἐξεδότωε τὸ πρῶτον ἀνδρόγονον ἐκ τοῦ παραδείσου, ἀληθέστερον, νομίζομεν, πρέπει νὰ θεωρηθῆ, ὅτι οἱ πρωτόπλαστοι πρόγονοι ἡμῶν μετέδωκαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ ψεῦδος εἰς μεγάλην ὁσιν· ἀποδείξει τῆς εἰκασίας ἡμῶν ταύτης εἶνε, ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῶν ὄντων ἐπὶ γλιετηρίδας οὐ μόνον δὲν ἀφῆρσεν ἐκ τοῦ αἵματος τῆς ἀνθρωπότητος τὴν πρὸς τὸ ψεῦδεσθαι ἀκατάσχετον τάσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπηρέτησεν αὐτήν.

Ἐν Καλλιθέᾳ (Ἀθηνῶν) τῇ 1 Ἀυγούστου 1887.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΙΑΡΕΤΟΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΒΟΗΘΕΙΑΝ ΤΗΣ ΝΥΚΤΟΣ

Εν ὥραιο καθ' ἃς τὸ θερμομέτρον ἀνῆλθεν εἰς τὸν 38 τοῦ ἑκτακτοντάθμου, αἱ δὲ καυστικαὶ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες ἀπειλοῦσι: νὰ μεταβάλλωσι τὰ μέρμαρα τῆς Ἀττικῆς εἰς ἄσβεστον καὶ ἀποξηράνωσι μετὰ τῆς σταρίδος τοὺς κατοίκους αὐτῆς· ἐν ὥραιο καθ' ἃς ὁ ταλαίπωρος ἡμῶν νοῦς ὑπὸ τοῦ ἀρρορήτου καύτωνος πιεζόμενος ζητεῖ νὰ πετάξῃ εἰς τὰ ὑψηρὰ δώματα τῆς Κυρῆς Παρροσύνης, ὁ φίλιτάτός μου κ. Σκόκος μοῦ ζητεῖ κατὰ τὸ ἐξαιρετὸν Ἡμερολόγιόν του.

Εἶνε ἀπαίτησις, ἦν δὲν δύναμαι ν' ἀποφύγω καὶ ἰδοῦ, ἀσθμαίνων ὑπὸ τοῦ καύτωνος καὶ ἰδρωτὶ περιρρεόμενος, ἐπιχειρῶ νὰ γράψω ἀνοησίας τινὰς ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἡδέως προσοκίνοισι τῇ ἀκοῇ· ἀλλ' ἀτυχῶς τοσαύτη ὑπὸ τῶν καυμάτων κατέχουσα με χλύνωσις καὶ ἀναίσθησις, ὥστε ἀδυνατῶ καὶ νὰ σύρω τὸν κάλαμον.

Πρέπει ὅμως κατὰ νὰ γράψω καὶ νὰ τὸ γράψω ἀμέσως, διότι κλείει ἡ θύρα, δι' ἧς δύναται τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πανδοκίαν τοῦ ἡμερολογίου τούτου. Ἡ ὥρα καθ' ἣν κάμνει τὸ θαλάσσιον λουτρόν του ὁ εἰς λουτραντιστῆδες πάντας ἡμᾶς μεταβαλὼν ἦλιος, ἡ ὥρα καθ' ἣν, ὡς μόνη Ἄνασσα τοῦ οὐρανοῦ φεγγαβολεῖ ἐν τῷ στερεώματι ἡ θεότης τῶν εὐκισθητῶν ψυχῶν, εἰσνεῖ ἄρουσα τὴν πάνδημον πομπὴν τῶν οὐρανίων σφαιρῶν, ἡ ὥρα καθ' ἣν τὴν γαλήνην τῆς νυκτὸς κινεῖ ἡμέρα ψυχικὴ αὐρα καὶ ἡ σικὰ ταύτης ἐπικτεινομένη καλύπτει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὰ μάτια ἀντικείμενα διὰ νὰ μεταγάγῃ ἡμᾶς εἰς τὰ εἰθέρια ὕψη, εἶνε βεβαίως ἡ προσροτώτερα. Τὴν ὥραν λοιπὸν ταύτην λαθὼν χάριτίν καὶ μολυβδοκόκκιδον μετέβην εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου ἔνθα ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης καὶ τῆ βοήθειά τῶν ὀφθαλμῶν μου, οἵτινες καὶ Λυγκίως τηλεσκοπώτερον ὄρωσιν, ἤρχισα νὰ γράφω. Ἄλλ' ἐν ᾧ τὴν μὲν ἡμέραν ὑπὸ τοῦ ἡλίου τσιγαρίζομενος δὲν ἠδυνάμην νὰ διατυπώσω ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ τὴν ὁποίαν ἐν τῷ νῷ εἶχον ἰδέαν, ἤδη δὲν ἔχω σὺδεμίαν τοιαύτην. Αἱ γλυκεῖαι τῆς συμ-

παθοῦς σελήνης ἀκτῖνες, ἡ νυκτερινὴ γαλήνη ἐφ' ἧς πλέει δροσοβόλος αὐρα, ἡ μυστηριώδης μοναξία καὶ τὰ περίξ τῆς ἀρχαιότητος ἀντικείμενα συναρπάσαντά με ἔρριψαν εἰς πελάγη ἰδεῶν, ἐξ ὧν ὁ ταλαίπωρος νοῦς σὺδεμίαν δύναται νὰ συγκατήσῃ. Αἱ ἐν αὐτῷ γεννώμεναι σκέψεις, ἀρίπτανται ὡς ἐν ὄνερω ἀλλήλας διαδεχόμεναι, ἡ δὲ φαντασία ἐπικρατοῦσα μεταβάλλει αὐτὸν εἰς ἄπλοον ἄθυρμα καὶ ἀναγκάζει νὰ λαμβάνῃ τοσαύτας ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν διευθύνσεις, ὅσας ἀκτῖνας δύναται τις νὰ φέρῃ ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου εἰς τὴν περιφέρειαν.

Τὰ πάντα τέλος τὴν ὥραν ταύτην ζητοῦσι νὰ μὲ μεταβάλωσιν εἰς ποιητὴν, ἀλλ' ἀδυνατοῦσι, διότι δὲν εὐρίσκουσιν ἐν ἐμοὶ φαίνεται ποιητικὴν ἀπήχησιν.

Ἐπὶ ἤρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν θέλω ν' ἀποκουφίσω τὸ τοῦ ἔργου μου ἐπαχθές, ἐταρπόμεν ἐπὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν τῆς φιλολογίας προϊόντων καὶ μάλιστα τῶν τῆς ποιήσεως καλλιτεχνημάτων, ὅ,τι βεβαίως, ἵνα τὰ ἀνώμαλα ποιητικὰ ἀρχέτυπα μιμούμενος πειραθῶ κἀγὼ ὡς νεσοσός τοῦλάχιστον ἐν τῇ ποιήσει νὰ περυγίσω, διότι ἀρχήθην πέπεισμαι ὅτι ἡ τέχνη αὕτη, εἴνε τέχνη, εἴπερ τις καὶ ἄλλη πᾶσαν ἀποστρέφεται μετριότητα. ἀλλ' ἵνα περιδομβούμενος τὰ ὅσα ὑπὸ τῆς τοῦ κόσμου τύρβης ἀκούω ἐνίοτε καὶ τινὰς φθόγγους ἀρμονικωτέρους καὶ ἐν τῷ κρατῆρι τοῦ βίου συγκινοῦ τὴν γαλήνη τῶν μεριμνῶν καὶ φροντίδων μὲ τὸ νέκταρ τῆς ποιήσεως. Ἄλλ' ἤδη οὔτε καιρὸς οὔτε ὄρεξις μοὶ ἐναπέμεινε πρὸς τοιαύτας μελέτας.

Ἐν τοσούτῳ ἡ φαντασία μου τὴν ὥραν ταύτην φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῶν ἀστέρων καὶ τοῦ ἄλλου ἴσως ἐκείνου φωτὸς. «ὁ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον» ζητεῖ νὰ μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὰς ὄχθας πηγῆς διαυγαστέρας καὶ αὐτῆς τῆς διαφημιζομένης τῆς Κασταλίας, χρωμένη πρὸς τοῦτο τοιαύτην πείσιν, πρὸς ἣν ἀμφιβάλλω, εἴν θά δυνηθῶ μέχρι τέλους ν' ἀντιστῶ. Αἰσθάνομαι ἀγανάκτησιν οὕτω πιεζόμενος καὶ ἐν τῇ ἀγανάκτῃσι μοῦ ταύτῃ φαντάζομαι παραῦσαν τὴν ἀναριθμήτων χορείαν τῶν ὄχθων τούτων φαντασιοπλήκτων. Μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ κοῦροι ἐρασταὶ τῆς μοῦρας, οἵτινες ἀκολουθῆτε ὡς διηγετικὰ παιδιὰ τὰ λάμποντα τῆς ζωῆς φαντάσματα. Τί κοινοὺν ἔχετε οἱ ὄχθοι σεῖς πρὸς ἐμὲ τὸν ὀλοπόρφυρον; Δι' ἡμᾶς ὁ κόσμος εἶνε τάφος, δι' ἐμὲ ἐστὶν ζωῆς. Σεῖς ζῆτε διὰ τοὺς

ἀλλους, ἐγὼ ζῶ καὶ δι' ἐμαυτὸν. Δὲν εἶμαι ποιητῆς, εἶμαι δικηγόρος.
 - Ἄλλὰ τί νὰ σοὶ εἶπω, φίλτατε Σκόνα. Μοὶ ἐπέρχεται ὑπό-
 ψία τις, ἣν δὲν ἐκινῶ νὰ σοὶ ἀνακοινώσω. Ὑποπτεύω ὅτι
 εἶμαι ἢ τοῦλάχιστον γίνομαι — πρὸς σὲ μόνον τὸ λέγω — καὶ
 ἄκων ποιητῆς. Καὶ τίς τῶν ἀνθρώπων δὲν προσβάλλεται ὑπὸ
 τῆς νόσου ταύτης, τὴν ὁποῖαν, ὡς φαίνεται, οὐδὲν ἄλλο μᾶλλον
 τῆς νυκτὸς καὶ τῶν ἀστέρων τρέφει καὶ υποβάλλει.

Καὶ ἡμῖν ποιητῆς καὶ ἐγὼ. Μοὶ τὸ λέγει, μοὶ τὸ ἐπιβάλλει
 διὰ τῆς ἀρῶνου γλώσσης τῆς νυκτὸς ἢ γαλήνης, ὁ μαρμαίρων
 ἐκαῖνος ἀστὴρ, ἢ ὠχρὰ ἐκαῖνη σελήνη. Ἄλλὰ τίνας εἶδους
 ποιήσεις εἶνε αὕτη; Οὐτε στίχους ἔχει, οὐτε ρυθμούς, οὐτε γλωσ-
 σαν. Στίχους δὲν ἔχει. Τί τοὺς θέλει; Οἱ στίχοι εἶνε ὑλικὸν
 βανουσοῦργημα καὶ ἡ ποιήσις, ἥτις τὴν ὥραν ταύτην τὴν ψυχὴν
 μου πληροῖ, τὸ αἰσθάνομαι, εἶνέ τι ἄυλον. Ῥυθμούς δὲν ἔχει·
 τί τοὺς θέλει; Ἡ τῆς ὥρας ταύτης ποιήσις ἀπορρέει ἐξ αὐτῆς
 τῆς πηγῆς τῆς ἁρμονίας. Γλωσσαν δὲν ἔχει· ἐὰν εἶχε γλωσσαν
 δὲν θὰ ἦτο ποιήσις ἢ γλωσσοσύνκειται ἐν λέξεων, ἀὶ δὲ
 λέξεις παριστώσι γνωστάς ἐννοίας, ἀλλ' ἢ ἐν λόγῳ ποιήσις
 ἀπορρέει ἐκ τοῦ Ἄγνωστου. "Ὁ! ὅστις δὲν εὐρέθη ἐν τῇ θέσει
 ταύτῃ καὶ ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς πέραν τοῦ μεσονυκτίου γα-
 λήνης, δὲν ἐννοεῖ τί πρὸς αὐτὸν λαλῶ καὶ ἴσως ὑπολαμβάνει
 τοὺς λόγους μου, ὡς ληρήματα παρακινούσης φαντασίας. Ἄλλ'·
 ἐγὼ, ὅστις δὲν ἀναπνέω τὴν ὥραν ταύτην τὴν ἀκάθαρτον καὶ
 φλογερὰν πνοὴν τῶν παθῶν, δὲν βλέπω πρὸ τῶν ὀρθαλμῶν
 μου χαρσινοῦς πίνακας καὶ ἐν αὐτοῖς ἐστειμμένον τὸν φαίδρον
 τοῦ οἴνου θεόν, οὐδὲ γοητευτικὰ θεωρίας περιεκαλυμμένας
 διὰ τῶν ἀνθέων τῆς πλαστοουργίας, ἀλλ' ἀκούω ἀνωτέρως ἀλη-
 θείας κωτερομένης ἀπὸ τῆς αἰωνιότητος τοὺς κόλπους εἰς τὴν
 ψυχὴν μου διὰ τοῦ διαστήματος αὐτοῦ ἐν ᾧ βλέπω τρέγοντα
 τὰ ἀστρα, διαδεβαίω ὅτι ἐδῶ τὴν ὥραν ταύτην δὲν συνδιαλέ-
 γεται ἢ ὁ Θεὸς καὶ τὸ λογικόν! "Ὅτι δ' ὀφείλομεν νὰ σπουδά-
 σωμεν ὑπάρχον ἐν τῷ βᾶθει ἡμῶν αὐτῶν, θὰ τὸ σπουδάσωμεν
 τὴν ὥραν ταύτην διότι κατ' αὐτὴν καὶ μόνην καταδικάουσα ἢ
 ψυχὴ εἰς τὸ βᾶθος τοῦτο, ἀναβάνει ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς συνειδή-
 σεως, ἐδρεύει ἐν αὐτῇ ὡς ἀπόλυτος κυριάρχης καὶ ἐν τῷ μέσῳ
 τῶν συμβούλων αὐτῆς σταθμίζει τὸ παρελθόν καὶ προστοιμᾷ
 τὸ μέλλον.

Πόσον πλανᾷται ὁ ἄνθρωπος, ὅστις τὸ νὰ εὐρίσκηται μόνος
 νομίζει ὅτι εἶνε μοναξία. Μεγάλῃ συναναστροφή ἢ μετὰ τῶν ἀ-
 στέρων, τῆς σελήνης καὶ τῆς βαθείας νυκτερινῆς σιγῆς συν-
 διάλεξις καὶ συγκοινωνία. Ἐδῶ καὶ μόνον εὐρίσκονται οἱ γεν-
 ναῖοι τῆς ἀρετῆς στοχασμοί, ἀὶ εὐγενεῖς τῆς φαντασίας ἀνα-
 πτήσεις, ἀὶ ἐνθερμοὶ παραφοραὶ εὐαισθητοῦ καρδίας. Τὴν ὥραν
 ταύτην λύεται τῶν δεσμῶν ἢ φαντασία. ἐγείρεται ὁ διαλογι-
 σμὸς διαχυέστερος, δέχεται ἐν τῷ σκότει ἢ ψυχῇ τὰς ζωηρο-
 τέρως αὐτῆς ἀναλαμβάνει καὶ ἢ ζωὴ ἀποκαθίσταται διαβατικῶ-
 τέρα. Τὴν μὲν ἡμέραν προσβαλλομένη ὑπὸ τοῦ κινήσεως τῆς
 ζωῆς, ἐν ζάλῃ ὑπὸ τοῦ θορύβου διατελοῦσα, τεθαμβωμένη ὑπὸ
 τοῦ καθ' ὑπερβολὴν ζωηροῦ φωτός, παραγκωνιζομένη καὶ πε-
 ριπαζομένη, ἵνα εἶπω οὕτω, ὑπὸ τοῦ πλήθους, πλέει ἐν τῇ
 μέθῃ τῶν αἰσθήσεων καὶ ἀποπλανᾷται μακρὰν τοῦ λογικοῦ
 ἐμπνευζομένη ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων. Ἡ διάνοια δὲν
 δαναίκεται· τὸ φῶς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ἐξαντλεῖ τοῦτο
 ἐν τῇ πηγῇ ταύτῃ τοῦ πυρός, ἢς μία καὶ μόνη ἀπορροή, ἔδωκε
 τὴν ζωὴν εἰς ὅλα τὰ ὄντα καὶ τὴν κίνησιν εἰς τὴν ὕλην. Ἄλλ'·
 ἐν τῇ νυκτὶ ἢ ψυχῇ ἀνευρίσκει τὴν πληρὴ αὐτῆς ἐλευθερίαν,
 εἶνε κυρία ἑαυτῆς. Ἐὰ πάθῃ τῆς γαλήνην ἐλευθερίαν ἐν τῇ
 νυκτὶ. Αἱ σκέψεις τῆς ἐνδότερας καὶ μᾶλλον συνεσφιγ-
 μένας καταλείπουσι βαθύτερας ἐντυπώσεις. Δὲν εἶνε ἀίχμαλω-
 τος τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ κατ' ἐλλογὴν δέχεται τὰς ἀνεξαρτή-
 τους αὐτῆς ἰδέας καὶ τὰς διατάττει κατὰ βούλησιν ἐν ᾧ σχεδῶν
 προτιμᾷ. Ἐνὸς κόσμου ἢ ἔκτασις δὲν δύναται νὰ περιορίσῃ
 αὐτὴν περιηγουμένη τῶν οὐρανῶν τὸ ἄπειρον ἐπ' ἀνέρχεται δια-
 νὰ ἀναπαυθῆ ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς οἱ ναῦται, οἵτινες ἀπυρηνότες
 ἐκ τῆς ὑπερμέτρου θαλάσσης, ῥίπτουσι τὴν ἀγκυραν εἰς
 τὸν πυθμένα τῶν θαλασσῶν καὶ ἐπανακύουσι.

"Ὁ νῦν τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀρετῆς φίλη! Σὺ
 εἶσαι ἥτις προσφέρεις τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλον καὶ τοὺς συνδιελ-
 λάσσεις. Σὺ ἢ ἐκ τῶν παρεστρατήσεων τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ
 θορύβου ἐπανήγουσα ἡμᾶς εἰς τὴν εὐθεῖαν τῆς ἀρετῆς ὁδόν. Σὺ
 ἢ πλουσιοπάροχος τροφὴ τῶν πάλαι ὑψιπῶν ἐκείνων ἀνθρώπων,
 ὧν ἢ γενναία ψυχὴ διὰ τῆς πέφυκος τῆς θεωρίας ἤθευρε νὰ
 ἀναβάνῃ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ οὐρανοῦ, νὰ ἐρωτᾷ τὰ ἀστρα
 τοῦ στερεώματος καὶ συμβουλομένη αὐτὰ νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς

ἀπαντήσεις των. Οἱ ἥρωες οὗτοι τοῦ ἠθικοῦ κόσμου ἐκαίθην ἐπο-
ρίζοντο τὴν εὐγενῆ τῆς ζωῆς καταφρόνησιν καὶ ἐπληροῦντο ἀθα-
νάτων ἐλπίδων. Ἰδοὺ χρυσὴ τῆς σελήνης ἀκτίς ὁδηγεῖ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς μου τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς τὸ παρὰ τοὺς πόδας μου ἐκαίνο
σπῆλαιον, ὅπερ ἢ κοινῇ πίστις Φυλακίην τοῦ Σωκράτους ὀνομάζει,
δεικνύουσάν μοι παρὰ τὴν θύραν αὐτοῦ ἰστάμενον τὸν περιφρο-
νῆσαν Ἀθηναῖον, ὅστις πρῶτος προσεκκλήσατο τῶν οὐρανῶν τὴν φιλο-
σοφίαν καὶ τὴν ἠγάπησεν νὰ κατοικήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, νὰ εἶναι ἐπω-
φελῆς τοῖς ἀνθρώποις, καὶ, τοῖς ἀχάριστοις καὶ ἀγνώμοσι, παρ'
ὧν δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ εὐεργέτημα ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν τὸ δηλητη-
ριον! Τὸν βλέπω, καὶ! γονυπετῆ τὸν γέροντα φιλόσοφον νὰ ἐξακο-
λουθεῖ τὴν θερμὴν του πρὸς τὴν σοφίαν παράκλησιν καὶ νὰ δεχθῆται
τοὺς χρησμούς αὐτῆς εἰς τὸ θυσιαστήριον τῆς νυκτερινῆς μοναξίας·
νὰ μένῃ σιδηροδέσμιος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός εἰς τὸ ἀν-
τικείμενον τῆς μελέτης του καὶ νὰ θεωρῆ μετὰ θλίψεως τὰ χυ-
ράγματα τῆς Ἡῶς καὶ τὸν ὀχληρὸν ἥλιον ὑπνῆλκον ἀνατέλλοντα
ἀπὸ τὸν κάλπον τῶν ὑδάτων διὰ νὰ ἐπαναγάγῃ τὸν θόρυβον καὶ
τὰς ματαιολογίας καὶ σκοτίαν διὰ τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ τὸ καθῆκον
καὶ ἤρεμον φῶς, ὅπερ ἔλαμπεν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ φιλοσόφου. Τὰ δὲ
ἄστρα φερόμενα νὰ διακόψωσι τὸν φιλόσοφον, νὰ ὀλισθαίνωσι
σιωπηλὰ ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς του καὶ νὰ φαίνονται ὅτι κρατοῦνται
διὰ νὰ θεωρηθῶσιν αὐτόν, ὅστις ἡμέραν τινὰ ἔπρεπε νὰ λάθῃ θέσιν
εἰς τὰς φαίρας των. Λαμπρὰ τοῦ ἡλίου ἀνατολή! "Ἄς σ' ἐξυμνοῦσι
μοροὶ ποιηταί. Ἐγὼ τὴν ὄραν ταύτην αἰσθάνομαι πρὸς σέ ἀπο-
στροφῆν. Ἀναγκάζομαι δὲ μετὰ θλίψεως νὰ κατὰλιπῶ τὴν θέσιν
ταύτην, ἥτις μὲ ἐμπνέει καὶ μὲ καθιστᾷ οἰκνὸν φοιτῶλῃ πτον,
ὅπως μὴ ἀτενίσω τὸ φωτοβόλον πρόσωπόν σου.

Μοναδικαὶ στιγμαί, οἷς ἀσπάζομαι.

Ἐὰν δὲν μὲ ἀφήσητε νὰ γράψω ἕτι ἐγὼ ἤθελον διὰ τὸ
Ἡμερολόγιον τοῦ φίλου μου Σκόκου. Ἐγραψα ὅτι σεῖς μοὶ
ὑπερορεῦσατε καὶ δύναται οὗτος, καλῶς γινώσκων τὰς ὀρέξεις
τῶν εἰς τὴν πλουσίαν τράπεζαν τοῦ Ἡμερολογίου του προσ-
κεκλημένων κυρίων καὶ κυριῶν νὰ τὸ παραθέσῃ, ἐὰν τὸ ἐγχορήγῃ.

Ἐν Ἀθῆναις, τῇ 5 Αὐγούστου 1887.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

Φίλος κ. Σκόκου.

Σοὶ ἱσυχάζω διὰ τὸ προσφιλὲς Ἡμερολόγιόν σου μίαν πολὺ σύντομον Ἱστορίαν
ποιητικὴν τὴν ὅποιαν ἄξιον πλέον ἰκαστοῦ ἢ φαντασίαν νὰ ἐκτελεθῆ ὅσον καὶ ὅπου θέλει.
Ἀθῆναι, 27 Αὐγούστου 1887.

Σὰς ἀσπάζομαι ὁ φίλος Σκς
ΙΩ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ

Φίλος μοι διηγήθη:

Τοῦ ἐπῆγαν μίαν ἡμέραν πτηνὸν τι μικρὸν, ἀγνώστου εἴδους, ἄπειλον,
ἀσθενικόν, ὡσάν τι μαραμμένο κοτοπούδι ἔρημον. Τὸ ἔδεσεν ἐκ τοῦ πο-
δὸς διὰ νήματος εἰς τὴν κλίμακα κάτω, εἰς μέρος σκοτεινὸν διὰ τὰ
παραπεταμένα πράγματα, ἐκεῖ νὰ ζῆ καὶ αὐτό, καὶ νὰ ἰδοῦμεν! Τί
πούλι νὰ ἦνε ἄρα γι; πουλί κ' αὐτὸ τὸ ζωωμένον; Ἄς τ' ἀφήσωμε
νὰ μεγαλώσῃ, νὰ ἰδοῦμε πάλιν! Καὶ τὸ ἄφησαν ἐκεῖ, μετ' ἄγνην ποῦ καὶ
ποῦ τροφὴν καὶ μετ' ὀλιγωτέραν προσοχῆν. Μίαν ἡμέραν ὅμως γάτα τις
τὸ ἐπλησίασε, καὶ ἰδοὺ ἄμεσως τὸ ψοφῆμι ἤγειρεν ὀπλήν καὶ φοβερὸν
ὄρθουται. « Ἄ! εἶσ' ἀετιδεύς, σ' ἐγνώρισα! » ἰδὼν ὁ φίλος μου φω-
νάζει. Τὸν δένουν δὲ εὐθύς τὸν ταραξίαν ἀπὸ τοῦ ποδὸς δι' ἄλυσιδος
ἐλαφρᾶς, εἰς τὴν αὐλήν τοῦ οἴκου, κάτω. κ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀρνιθῶν.
Καὶ ἰδοὺ ὁ δυστυχὴς ἀετιδεύς ἐξοικειοῦται ὀλονὲν τῇ αὐλικῇ δουλείᾳ
καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσον ἠύξανεν. Ὁ πετεινὸς ὅψε καὶ βαθμηδὸν τὸν
ἐπλησίασεν, αἱ ὀρνιθῆς τὸν εἶδον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἡμερον καὶ βαθμη-
δὸν ἐφέροντο τριγύρω του γλυκύτερα, ἕως καὶ νὰ τὸν ὤκτιρον, τίς
οἶδεν! ὅπως δὴ πατε εὐθύμως μετ' αὐτοῦ συνεχωπιζόντο, ὡστε τρόπον
τινὰ εὐσώτησαν εἰς τοὺς αὐθέντας τὴν ἀπόλυσίν του ἐκ τῆς ἀλυσιδος·
καὶ πραγματικῶς, τοσοῦτῳ τὸν προσφικεῖσθῃσαν, τὸν ἔθιγον, διὰ τοῦ
ρήματος τὸν ἐκέντων, ἐπιπύλιζον κἀνὲν πτερὸν ἐκ τῆς οὐράς του, τὸν ἐ-
δέχοντο καὶ ἐν τῷ ὀρνιθῶν, τῷ μετέδωκαν καὶ φθείρας, τὸν κατήνη-
σαν ἐλευθέρου τοσοῦτον, ὡστε πᾶς ὁ πετεινὸς των ν' ἀναβαίη καὶ νὰ
κράξῃ « κικι-ρί! » πατῶν ἐπὶ τῶν νότων του! "Ἄχ, ἦτο πλέον ἀετός
τὸ ψωραλέον, γθαμαλόν, ἐκνευρισμένον καὶ ἀνάσθητον πτηνόν;
Μίαν ἡμέραν ὅμως ἄλλος τις ἀλέκτωρ ἐκ τοῦ γείτονος πηδῆσας πε-
ριβόλου ἐπροχώρησεν εἰς τὴν αὐλήν, ὁ δ' ἐδικὸς μοι πετεινός, μὴ ἀνε-

χόμενος τὴν προσβολὴν, ἀμέσως κατὰ τοῦ αὐθάδους ἐπιτίθεται, συνάπτει κρατερόν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡττᾶται: . . . Τότε ἔπρεπεν, ὡ τότε νὰ ἐδῶτε τὸ ἄθλιον πουλί πῶς ἐγεννήθη βασιλεὺς διὰ μιᾶς καὶ παντοκράτωρ ἀετὸς ἐν μέσῳ ὄρνιθων ταπεινῶν ! 'Ορμᾶ καὶ σχίξει τὸν νικήσαντα ἀλέκτορα, καὶ σχίξει — ἀκατάσχετος, δὲν εἶνε πλέον ἡμερὸς—σχίξει κι' ἀκόμη μίαν, δύο, τρεῖς καὶ πέντε ὄρνιθας . . . Ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ ὡς ἀετοῦ, μετὰ τασαύτην νέκραν τῶν δυνάμεών του, ὡς νὰ τὸν ἐνέπνευσε θαρρῆτε, νὰ ἀναμνησθῆ, νὰ αἰσθανθῆ τίς εἶνε . . . καὶ τὸ αἷμα τὸν ἐμέθυσεν ! Ἦτον ὁ ἀετός, ὁ ἀετός ! Τὸν ἔδεσαν ἀμέσως πάλιν, τὸν ἐκράτησαν. Οἱμοι, παρῆλθε καὶ ἡ ἔξασίς του. Πάλιν δοῦλος. Ὡς τι ἄνειρον διῆλθεν ἐκ τοῦ νοῦ του βέβαια τὸ γεγονός. Σιγὰ σιγὰ ἐταπεινώθη πάλιν καὶ οὐ μόνον, ἀλλ' ἐπόμε, ὅτι πλέον φοβηθεῖσαι δὲν τὸν ἐπλησίαζον αἱ ὄρνιθες. Ὡ, πόσον ἐχαμήλωνε καὶ μ' ἡμερὸν τὸ βλέμμα τὰς ἐθώπευε κ' ἐκτύπα «χλα-χλα-χλα» τὰς πτέρυγας του ὡς τις κλωσσα μαλθακή ! Τὸν ἐφοβοῦντο, δὲν τὸν ἐπλησίαζαν ! Οἱμοι, δὲν ἦτο πλέον οὔτε δοῦλος, οὔτε κύριος τῆς ὑφ' ἐπίτιδος ὁρμῆς τῶν αἰσθημάτων του. Καὶ ἐκ μαρασμοῦ μετὰ μικρὸν ἀπέθανεν !

Ἀθήναι, 1887

ΙΩ. Κ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΛΟΣ

ΝΥΚΤΕΡΙΝΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

(Στίχοι ἐκ τοῦ Λευκώματος τῆς.)

Εοιμοῦνται τὰ παιδιὰ μου στὴν κουνίτσα τους
Κ' ἐγὼ κοντὰ τους στέκομαι καὶ τὰ θωρῶ,
Πότε ἀκούω τὴν ἀναπνοήτσα τους
Πότε τριγύρω ἄγρια παρατηρῶ
Νὰ μὴν τὰ φᾶν' κουνούπια ! . . .

Καὶ βλέπω τὰ τραγούδια, τὰ ποιήματα,
Χίλια τῆς νεότητος ὄνειροπολήματα,
Νὰ φεύγουν ἔντροπιασμένα ἀπὸ τὴν καρδίαν
'Εκεῖνου ποῦχει στὸ πλευρό του δυὸ παιδιὰ
Καὶ κυνηγᾷ κουνούπια ! . . .

Ἰουλιὸς τοῦ 1887.

Δ. Γ. Κ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ρ. ΠΑΙΚΑΚΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Χαράσσοντες τὰς συντόμους ἡδὲ γραμμάς δὲν ἀξιοῦμεν ὅτι διατρίβωμεν, ὡς ἔδει, περὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀνδρὸς εἰς ὃν ἀφορῶσιν αὐταί, οὐδ' ὅτι ἐν ἀπλῶ σημειώματι δυνάμεθα νὰ περιλάβωμεν εἰκοσι καὶ πλέον ἐτῶν διπλωματικὴν ἐργασίαν, ἡμίσεος περίπου αἰῶνος ποικίλην καὶ πολύσημον φιλολογικὴν παραγωγὴν. Εὐτυχεῖς θὰ λογισθῶμεν μόνον ἂν αἱ πἀροῦσαι γραμμαὶ χρησιμεύσωσιν εἰς τοῦ μέλλοντος τὸν κριτικὸν ὡς ἀφετηρία εὐρείας καὶ φιλολογικωτέρας μελέτης περὶ αὐτοῦ.

Οκ. Ραγκαβῆς ἐσπούδασεν εἰς στρατιωτικὴν σχολήν. ἐξώσθη τὸ ξίφος τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὑπῆρξεν ὑπάλ-
ληλος, ὑπουργός, πρέσβυς, καθηγητὴς, βουλευτὴς,
ἀρχαιολόγος, ποιητὴς, λεξικογράφος, τεχνοκρίτης,
μεταφραστὴς, ἐξέδωκε χρηστομαθείας καὶ μαθηματικὰ προ-
βλήματα, συνέγραψε διηγήματα καὶ διδακτικὰ βιβλία, συνέ-
ταξε διπλωματικὰς διακοινώσεις καὶ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια,
ἀνεμίθθη εἰς τὰ ζητήματα τοῦ πνευματισμοῦ καὶ εἰς θεα-
τρικὰ ζητήματα. ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον πολυγράφος, ὁ μᾶλλον χαλ-
κέντερος, ὁ ἐγκυκλοπαιδικώτατος καὶ ἐφευρετικώτατος καὶ εὐφρέ-
στατος λόγιος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος· ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν
πολλὴν περὶ πλείστα ἐνασχόλησιν καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἑτέραν ἰδιότητα
αὐτοῦ ὁ Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς εἶναι ὁ κατ' ἔσοχὴν φιλόλογος,
ἢ ἀκριθέστερον εἰπεῖν, ὁ λογοτέχνης, ὁ μεριμνῶν οὐχὶ μόνον περὶ
τῆς ὕλης, ἀλλὰ καὶ τοῦ εἶδους τῶν λόγων αὐτοῦ, ὁ τῆς φαντα-
σίας τὰ ἰνδάλματα καὶ τῆς καρδίας τὰ αἰσθήματα εὐφραδῶς ἐκ-
φορῶν καὶ καλλιτεχνικῶς ἐξωτερικεύων, ὁ τὸ Πάριον μάρμαρον
διαπλάττων εἰς ἀγαλμάτια, οὐχὶ μὲν πάντοτε ἄρτια καὶ ἀψογα
τὸ κάλλος, ἀλλὰ πάντα φέροντα τὴν σφραγίδα τῆς χάριτος καὶ
ἰδιοφυίας αὐτοῦ. Ὡς καλλιτέχνης τοῦ λόγου οὐδέποτε λησμονεῖ
ἑαυτὸν ἐν οἰκιδήποτε συγγραφῇ, ἔστω καὶ περὶ ἄμουςα καὶ πεζὰ
διατριβούση, κατορθῶν ἀείποτε νὰ περιβάλλῃ πᾶσαν ἰδέαν διὰ
τῆς ἐσθῆτος τοῦ καλοῦ. Καὶ ἐν τοῖς οὐσιαστικαῖς καὶ ἐπιστημο-
νικοῖς πονήμασιν αὐτοῦ ὑποφαίνεται ἔτι ὁ πρὸς τὴν μορφὴν ἔρωσ
τοῦ συγγραφέως. Ἀνάγνωτε τὴν δίτομον « Ἱστορίαν τῆς Καλλι-

τεχνίας»· αἱ πλείστα σελίδες αὐτῆς, γεγραμμένοι εἰς τὸ δικαῖος τοῦ συγγραφέως ὄρος, δὲν διερχομένησι μόνον τὰ μυστήρια τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἀλλὰ — τοῦτου πολὺ περισσότερο — εἶναι τοσοῦτον ἀρμονικῆ καὶ εὐτεχνία, οὐχὶ μετὰ γνώσεως μόνης, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰσθημάτων ἀποκαλύψεις αὐτῶν, κινεῖται· καὶ ἀκουσίως τὴν σκέψιν, ὅτι σοφώτερος τοῦ σοφοῦ ὁ πρὸς τῇ γνώσει τῆς σοφίας τὴν τέχνην τοῦ λόγου ἐνών.

Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ σχηματίσῃ ἰδεῶν τοῦ πνεύματος δι' οὐ εἰνους ἢ φύσει ἐπροίκιστε τὸν κ. Ραγκαβῆν, ἄς ἀναδοῦμαι εἰς τὴν μακρὰν περίοδον τοῦ διπλωματικοῦ αὐτοῦ σταδίου, ἧτις εἶνε γόνιμος εἰς περιέργους λεπτομερείας καὶ χαριέστατα ἀνέκδοτα, τῶν ὁποίων ἦρως εἶνε ὁ κατὰ τὸν Τανταλίδην «τοσοῦτοίσις τὸ σῶμα καὶ τηλικούτος τὴν φαντασίαν.» Κρίνομεν ἄσκοπον νὰ ἀναγράψωμεν ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ χαρακτηριστικώτερα, διότι πάντα ἐπανειλημμένως ὠνεγράφησαν ὑπὸ τε τοῦ ἐγγύωρου καὶ τοῦ ξένου τύπου, κυκλοφοροῦσι δὲ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα. Ἄλλ' ὁ θέλων νὰ διακρίνη σαφέστερον καὶ ἀληθέστερον τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἄς φυλλολογήσῃ τοὺς δώδεκα ἢ δέκα τέσσαρας — μέχρι τοῦδε — τόμους τῶν «Φιλολογικῶν ἀπάντων,» ἄς ἐγκύψῃ εἰς τὴν ἀνάγκωσιν τῶν ἀγμάτων, τῶν εἰδωλλίων, τῶν δραμάτων, τῶν κωμωδιῶν, τῶν διηγήματων, τῶν μεταφράσεων αὐτοῦ· Οὐδεὶς κίνδυνος πλήξεως ἐκ μονοτονίας· ἢ πηλοδυσία, εἰς ἣν καλεῖ ὁ ποιητὴς, συνίσταται ἐκ ποικιλωτάτων ἐδεσμάτων, ἀνομοιοτάτων τὸ πολὺ πρὸς ἄλληλα. Καὶ ἂν οὐδένα τίτλον εἶχεν ὁ κ. Ραγκαβῆς, εἰμὴ τὸν τοῦ ποιητοῦ καὶ διηγηματογράφου, πάλιν θὰ ἦτο ὁ πολυγραφώτερος, ἐγκυκλοπαιδικώτερος, ἐπινοητικώτερος καὶ εὐφρεστερος τῶν ἡμετέρων λογίων. Ἡ φαντασία του εἶνε πλήρης δόσεως . . . τυχοδιωκτικῆς. Ἡ ποιησις του στερεῖται ἰδίου κόσμου, ἐρ' οὐ οἰκοδομοῦται καλιᾶν ἀνέτως νὰ διατρίβῃ. Ἡ Μοῦσά του ἐνθυμίζει τὰς Ἀθιγγανίδας τοῦ Πούσκιν, αἰτινες περιπλανῶνται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀνέστις· καὶ ἀφρόντιδας, ἐμπνέουσαι τὸν ἔρωτα, ἀγαπῶσαι καὶ αὐταί. ἀλλὰ μεταλλάττουσαι τοὺς ἐραστὰς αὐτῶν, ὡς αἱ λοιπαὶ γυναῖκες τὰ ἐνδύματα.

Εἶνε ποιητὴς ὁ κ. Ραγκαβῆς, ἀλλὰ, πλείοτερον ἔτι, εἶνε εἰς ἐρασιτέχνης τῆς ποιήσεως· οἱ στίχοι αὐτοῦ ἐν τοῖς πλείστοις δὲν εἶνε ἀπόρροια τῶν αἰσθημάτων του· τῶναντίον πολλὰκις ὑπεδύθη ἀλλότρια αἰσθημάτων ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ νὰ γράψῃ μελωδικούς στίχους καὶ νὰ περπατῆσῃ στανίας ὁμοιοκαταληξίας.

Ἐκ τῶν κρυπτῶν τῆς τύχης μου αὐτῶν .

Φωνὴ μυστηριώδης ἀπεράνη

Εἰς τὴν καρδίαν, ὅχι εἰς ἡσθάνθη,

Τί δύνατον νὰ αἰσθανθῆ τῆ ἤτον

λέγει αὐτός ὁ ποιητὴς περὶ τῶν λυρικῶν ποιημάτων του.

Καὶ ἐν τῇ οἰσίᾳ καὶ ἐν τῇ μορῇ τῶν φιλολογικῶν ἔργων αὐτοῦ ἡ αὐτὴ ἀσάθεια ἐπικρατεῖ, ὁ αὐτὸς πόθος ἐκφράζεται, ἡ αὐτὴ ἀπόπειρα ἐπαναλαμβάνεται τῆς ἀπαύστου μεταλλαγῆς τῶν σκηνογραφικῶν, τῆς γνώσεως διαφόρων λυρικῶν καταστάσεων, τῆς θεραπείας ἀντικειμένων δογημάτων. Τὰ μελικὰ αὐτοῦ ποιήματα συνίστανται ἐξ ὕμνων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ᾠδῶν εἰς τὴν 3ην Σεπτεμβρίου, ἐξ ἐρωτικῶν ἁσιμάτων, γεγραμμένων ἐπὶ γερμανικῶν μελωδιῶν, καὶ πολιτικῶν στίχων προωρισμένων διὰ τοὺς διανοητῶν Βυρῶνιον «Γκριαούρ», συναντάται ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ πρὸς τὸν «Διονύσου Πλοῦν», τὸ λελαξευμένον ἀρχαιοπρεπὲς ἀριστοῦργημα, τὸ ἐμπνευσθὲν ἐκ τῆς ζωφόρου τοῦ Λυκικρατείου μνημείου· καὶ ἡ «Ταξιδεῦσις», περιπαθῆς δημώδης θρούλις ὀλιγόστιχος, γεγραμμένος κατὰ ζῆλον τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, ἔπεται τῷ πεντασχιλίω «Λαοπλάω», ἔργῳ τῆς νεότητος τοῦ ποιητοῦ, ἐν ᾧ ἡ ρητορικὴ καὶ ὁ κόμπος ὑπερβάλλουσι τὴν ποίησιν καὶ τὸ αἰσθημα. Ὡς ἐπέλειπεν εἰς ἡμᾶς ὁ γῶρος, ἐν ἐξετινόμεθα εἰς ἰατρικὰς παραθέσεις πρὸς ἄλλα καὶ τῶν λοιπῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ. Ἐν τοῖς δράμασιν αὐτοῦ μεταπηρᾷ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Κομνηνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν τῶν τριάκοντα εἰς τὰ Ἰωάννινα τοῦ Ἀλῆ-πασσά, καὶ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ὁ πατὴρ τῆς μεγάλης καὶ ἔμπνου καὶ διθυραμβικῆς «Παραμονῆς» καὶ τῆς «Διᾶς ἐπισκέψεως», τοῦ παραδόξου τούτου κράματος ἐθνισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ, παρῳδίας καὶ ποιήσεως, ἀλληγορίας καὶ σατύρας, αἰσθημάτων καὶ φαντασμαγορίας, ἀνομοιοκαταλήκτων ἰσθῶν καὶ πλοσιωτάτων ὁμοιοκαταληξιῶν. Τὸν αὐτὸν τύπον φέρουσι καὶ τὰ διηγήματα αὐτοῦ, τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα κινεῖνται καὶ ζῶνι ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Ἰνδικῇ, ἐν τῇ Σπάρτῃ τοῦ μεσαίωνα, ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἀλγερίᾳ, ἐν ζηρᾷ καὶ ἐν θαλάσῃ, ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἄλλαχοῦ. Οὐδαμοῦ δ' ἄλλοι καθρωτέρον διαφαίνεται ὁ ἐν τῷ κ. Ραγκαβῆ πολυμαθὴς καὶ ποιητὴς καὶ ἀρχαιοφίλος καὶ καλλιτέχνης, ὁ φιλόκοσμος καὶ ὁ διπλωμάτης, ὁ «πολλῶν ἰδίων ἄστεα καὶ νόον γνοῦν», ὡς ἐν τοῖς «Διηγήμασιν» αὐτοῦ, τῶν ὁποίων ἡ καταφανεστέρη ἦρως καὶ ἡρωΐδας, παντὸς φύλου, τάξεως καὶ ἀναπτύξεως, οἵτινες ὁμιλοῦντι ὑπὲρ τοῦ δέου ἐν τῇ γλώσσῃ. . . αὐτοῦ τοῦ κ. Ραγκαβῆ.

Ἄλλ' ὁ κ. Ραγκαβῆς ἐν τοῖς κλέδοις τῶν ἔργων αὐτοῦ φωρᾷ-

ται μᾶλλον καλλιτέχνης ἐν τῇ διατυπώσει ἢ ποιητής ἐν τῇ οὐσίᾳ. Διατίθησι πλούτον καὶ ἀφθονίαν ρυθμῶν καὶ ὄρμονιων ἢ ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων πρωτοτυπίαν. Εἰς τῶν ἐπιζηλωτέρων αὐτοῦ τίτλων παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ φιλολογίᾳ εἶνε ἢ ἐν αὐτῇ εἰσαγωγή κινῶν ρυθμῶν καὶ μέτρων καὶ ἢ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν ποιήσει μεταφορὰ τῆς ἀρχαίας προσωπίδας. Χάριν τοῦ τελευταίου τούτου ἐπεχείρησε τὰς μεταφράσεις τῶν ἀρχαίων δραμάτων, καὶ χάριν αὐτοῦ συνέθηκε τὸν ἀριστοφάνειον «Γάμον τοῦ Κουτρούλη». "Αν ἢ ἐν λόγῳ κωμῳδία εἶνε πλήρης σατυρικοῦ ἁλατος καὶ δεικτικῶν ὑπανιγμῶν μὴ ὑπολογίσητε τοῦτο εἰς βῆρος τοῦ ποιήσαντος! Ὁ κ. 'Ραγκαθῆς γράφων τὸν «Γάμον τοῦ Κουτρούλη» δὲν ἀνειροπόλει ὀδύνας κωμωδοποιοῦ, ἀλλ' ἐπελομβάνετο, ἀπλούστατα, νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἢ ἀρχαία μετρικὴ κατ' οὐδὲν σχεδὸν διαφέρει τῆς ἡμετέρας. «Ἡ μετρικὴ ἀλήθεια, ἐξομολογεῖται αὐτὸς ὁ ποιητής, εἶνε ἢ μόνη ἢ κακοῦσα κωμῳδία ἐπιζητεῖ, ἂν δ' ἐπέτρεπε καὶ τινα πολιτικὴν ἢ κοινωνικὴν, κατὰ σύμπτωσιν, εἶνε ὡς ἐκ περισσοῦ!» Ἀστειότατον δ' εἶνε ὅτι ὁ «Γοργὸς Ἰέραξ», ποίημα ἀδελφῶν τοῦ «Διονύσου πλοῦ», κατὰ τὸ κάλλος τοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ εἶδους τὸ τέλειον, ὑποβλήθη ἐἰς τὸν Βουρσιναῖον ποιητικὸν ἀγῶνα δὲν ἡξιώθη τοῦ γέρατος «διὰ τὴν ἀτυχῆ—κατὰ τὸν κ. εἰσαγγητὴν—ἐκλογὴν τῶν ρυθμῶν», καὶ δι' ἄλλους τινὰς λόγους, τῶν ὑποίων ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κ. 'Ραγκαθῆ ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῶν Ἀπάντων του γενομένη ἀνασκευή εἶνε ἐν ἐπιτεκμήριον τοῦ ἀμέτρου πνεύματος αὐτοῦ. Ἀτυχῆς ἐκλογεὺς τῶν ὀυμῶν ὁ εὐρυθύμωτος τῶν Ἑλλήνων μουσικῶν, ἀφ' ἧς ἢ Ἑλλάς ἀνέδυ ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς ἀνομορξίας!

Ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἀλεξάνδρου 'Ραγκαθῆ ἐξοικονίζονται πᾶσαι αἱ φάσεις, ἄς ὑπέστη ἢ νεωτέρα ἐλληνικὴ φιλολογία. Ἰδίᾳ δὲ ἢ ποιήσι, ἀφ' ἧς συνεστήθη τὸ ἐλληνικὸν βασίλειον μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. «Πολλὰ τῶν ποιημάτων μου — ὁμολογεῖ καὶ αὐτὸς ὁ ποιητής ἐν εἰλικρινείᾳ—εἶνε ἢ ἀντανάγκαις τῶν σκέψεων, ἢ ἐνίοτε ἴσως καὶ τῆς ἀκρίβειας τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐγράφησαν.» Ὁ Ἀλεξάνδρος 'Ραγκαθῆς, μόνος ἐπιζῶν ἐκ τῆς πρώτης μετὰ τὴν ἐπανόστασιν γενεᾶς τῶν ἀειμνήστων λογίων καὶ ποιητῶν ἡμῶν, ἐπέσχε παρ' ἡμῖν θέσιν πατριαρχοῦ τῶν νέων ἐλληνικῶν γοαυμάτων. Προσθύτης ἦδη, ἀλλ' ἀκμῆος ἔτι τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν, ἐπανερχεται εἰς ἕδρας προσηφώτερον εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ. Νέας ὑπερσίας ἀναμενόμενος ἀκόμη παρ' αὐτοῦ τὰ γράμματα καὶ νέας ἀφορμὰς ἐκτεκμήριως αἰ παρ' ἡμῖν λογοτέχνι καὶ ποιητῆ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝ ΑΙΣΩΠΟΣ

φιλολογία τῶν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ μυθοποιῦ Αἰσώπου κληθέντων αἰσωπεῖων μύθων, τῶν χαριέντων ἐκείνων διηγηματίων, ἅτινα ἔχρουσι συνήθως τὰ πρόσωπα εἰληγμένα ἐκ τοῦ κόσμου τῶν ζῶων καὶ σποῦσι τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγωγῆσιν τῶν ἀνθρώπων ἄγοντα εἰς ἐπιμύθιον, ἐμπεριέχον ἠθικὸν ἀξίωμα ἐκ τῆς διηγήσεως τῆς ἐν τῷ μύθῳ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως ἐξαγόμενον, ἐπλούτισθη μεγάλως κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας διὰ διαφορῶν εὐρημάτων. Τὰ πλείστα τούτων ἀνάγονται εἰς τοὺς μεταγενεστέρους βυζαντιακοὺς χρόνους, ἀποδεικνύοντα, ὅτι μὲν ἐξέλιπε κατ' αὐτοὺς ἢ μυθοπλαστικὴ δύναμις τῶν Ἑλλήνων ἢ τοῦλάχιστον ἢ ἐπιθυμία νὰ περιενδύσῃ διὰ νέας περιβολῆς τὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἄλλως εἰρημένα. Ἄλλ' ἢ τῆσι αὕτη δὲν ἐξέλιπε καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ὅτε καὶ ἰδίαν μυθογραφικὴν λογοτεχνίαν θανάμειθα νὰ ἐπιδείξωμεν ἀπὸ τοῦ Κοραῖ ἕως τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διήκυσται, καὶ τὸ μὲν ἀναπλάσσοσαν τοὺς παλαιούς μύθους, τὸ δὲ μυθογραφοῦσαν κατὰ τὸν Λαφονταῖνον, τὸ δὲ καὶ ἐξ ἰδίας φαντασίας νέας δημιουργοῦσαν. Ἡ κατὰ κληρονομίαν οὕτως εἰπεῖν παράδοσις αὕτη τῆς μυθογραφίας εἶνε καὶ γενικοῦτερου λόγου ἕξια, ἀλλὰ δὲν πρόκειται νῦν ἐνταῦθα περὶ τούτου. Σήμερον θέλω μόνον νὰ γνωρίσω δι' ὀλίγων εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ ἀνὰ χειρὸς Ἡμερολογίου ὄγνωστον μέχρι τοῦδε κρίκον συνδύοντα τοὺς Βυζαντινοὺς πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν παρ' ἡμῶν μυθογράφων. Ὁ ποιητὴς οὗτος αἰσωπεῖων μύθων εἶνε Γεωργίος ὁ Αἰτωλός.

Περὶ τοῦ Γεωργίου Αἰτωλοῦ ὀλίγα γνωρίζομεν. Ἐκ τῆς Τουρκοκρατικῆς τοῦ Μαρτίνο, Κροσίου διδασκόμεθα, ὅτι διέτριψεν ἐπὶ τινα χρόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ πατριαρχεῖῳ καὶ ὅτι ἢ τὸ ἀνὴρ σφῆς καὶ ἐλλόγιμος, ὡς ἐκάλει αὐτὸν Ἰωάννης ὁ Βοναμαφεύς. (*) Ἐκ τινος ἐπιστολῆς Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου, ἐπ' ἐσγμάτων δαμοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθανασίου Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως (**) καὶ πρὸς τὸν Αἰτωλὸν ἀπευθυνομένης, μαθητῶμεν ὅτι καὶ ἐν Βενετίᾳ εἶχε διατρίψει. Ἡ δ' ἐκ Βενετίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιστροφή Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ συνέβη πάντως

(*) Turcogræcia σ. 270.

(**) Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἐν Κωνσταντ. 1886, σ. 62.

περί τήν τρίτην δεκάδα τοῦ 17 αἰῶνος. (*) Ἀκριβέστερον δὲ τι περὶ αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο γίνεται ἡμῖν γνωστὸν πλην ὅτι τήν παιδείαν αὐτοῦ βλέπομεν θαυμαζομένην ὑπὸ τοῦ Δαμασκηνῶ ἐν τῇ μνημνευθείσῃ ἐπιστολῇ. Ἦτο δὲ πιθανώτατα εἰς τῶν ἀνδρῶν τῶν καταστηράντων ἐπιφανῆ τήν ἐν Ἀγράφοις σχολήν, ἐν ἣ διεκρίθησαν πληρὴ ἄλλων Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς καὶ ἀργότερον ὁ τοῦτου μαθητὴς Ἀνυστάσιος ὁ Γόρδιος.

Οὐδὲν τοῦ Γεωργίου σύγγραμμα εἶνε γνωστὸν μέχρι τοῦδε πληρὴ δύο ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν Μηθύμνης Ἰππόλυτον, ἃς ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Κερυμείδ. (**) Ἀλλὰ σώζεται ἐν τῇ κατὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος εὐαγγελίῳ μόνῃ τῶν Ἰθρήων χειρόγραφον, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται ποιητικὰ ἔργα αὐτοῦ ἢ μᾶλλον στιχομυθίματα, ἃν ἀποβλέψωμεν εἰς τήν ποιητικὴν αὐτῶν ἄξιαν, ἣτις εἶνε μικροτάτη. Τούτων δύο μὲν ἀναφέρονται εἰς Μιχαὴλ τὸν Κοντακουζηνὸν τὸν γνωστὸν ἄλλως ὑπὸ τῷ ἐπώνυμον Σείτάνογλου, τὸν ἐν Ἀρχιᾶλῳ μακροτικῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπαγχονισθέντα ἐν ἔτει 1578, τὸ δὲ τρίτον εἶνε ἐγκώμιον τοῦ υἱοῦ τοῦ Μιχαὴλ Ἀνδρονίκου. Τῶν στιχομυθιάτων τούτων τὸ πρῶτον ἐγράφη ἐν ἔτει 1569, τὰ δὲ ἕτερα δύο πάντως μὲν εἶνε ἀρχαιότερα τοῦ ἐν ἔτει 1576 τελεσθέντος γάμου τοῦ Ἀνδρονίκου μετὰ τῆς πολυφύενου θυγατρὸς τοῦ πλουσιωτάτου ἐμπόρου τῆς Ἀνδριανουπόλεως Ἰακώβου Ῥάλλη, ἴσως δ' ἐγράφησαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος καὶ τὸ πρῶτον.

Καὶ περὶ τῶν ποιημάτων τούτων θέλω διαλάθει ἄλλοτε διὰ μακροτέρων. Ὁ δὲ αὐτὸς ἰθρητικὸς κώδιξ, ὅστις φέρει τὸν ἀριθμὸν 152, δοθέντα αὐτῷ παρ' ἐμοῦ κατὰ τήν ἐν ἔτει 1880 κατάταξιν τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, περιλαμβάνει καὶ συλλογὴν ἐμμέτρων μύθων, γραφέντων ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ κατὰ τὰ αὐτὰ περίπου ἔτη καθ' ἃ καὶ τὰ ἄλλα ποιήματα.

Οἱ μῦθοι Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ οἱ ἐν τῷ ἰθρητικῷ κώδικι περιεχόμενοι εἶνε ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τρεῖς τὸν ἀριθμὸν. Τούτων μόνον τέσσαρες οἱ ἐπιγραφόμενοι μῦθος γουρουνίου, μῦθος βοτάνου, μῦθος μεθυστοῦ καὶ μῦθος μοσχάριου, φαίνονται νέοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες φέρονται ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς συλλογαῖς τῶν λεγομένων ἀισωπειῶν μύθων ἢ τῶν τοῦ Βαβρίου. Ἀλλὰ καὶ οἱ τέσσαρες οὗτοι νέοι μῦθοι δὲν φαίνονται πλασθέντες ὑπὸ τοῦ Αἰτωλοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ οὗτοι ἐκ πρώτου-

(*) Τοῦτο εἰκότως βλέποντες ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιστολῆν ἔγραψεν ὁ Δαμασκηνὸς ὁ ἔπειτα γενόμενος ἐπίσκοπος Λιτῆς καὶ Ῥενδίου, ἐπὶ ὑποδιακόνος αὐτοῦ. Ὑποδιακόνος δὲ ἦτο δὲτε συνέγραψε τὸν ἰθρητικόν, τυποθίντα τὸ 1527.

(**) Ἐστ' ἀν. τ. σ. 61-62.

πιων, περιλαμβανομένων ἐν παλαιαῖς συλλογαῖς, στιχομυθιθέντες. Οἱ δὲ λοιποὶ περὶ τῶν ἀσφαλῶς δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐκ παραβολῆς πρὸς τοὺς σωζομένους ἐστιχομυθίσθησαν μετὰ πολλῆς δεξιότητος ἐν τῇ δημόδιαι γλώσσῃ καὶ εἰς στίχους πολιτικοῖς ὁμοιοτελεῦτους. Ἀλλ' ἡ ὁμοιοκαταληξία, ἣτις συνήθως εἶνε φυσικὴ καὶ εὐκόλος, ἔχει ἐνίοτέ τι τὸ τραχὺ καθότι μόλις εἰς αἰὼν εἶχε παρέλθει ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τήν νεαν ἐλληνικὴν ποίησιν.

Κατὰ ταῦτα οἱ μῦθοι Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ ὑπὸ μὲν τήν ἔποψιν τῆς μυθογραφίας δὲν εἶνε μὲν παντελῶς ἀσήμαντοι, ἅτε χρησιμεύοντες ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ὑπαρχούσας προγενεστέρας συλλογὰς εἰς τήν διαφώτισιν ἐνίων ζητημάτων εἰς τήν καθόλου μυθογραφικὴν γραμματείαν τῶν Ἑλλήνων ἀναφερομένων, ἀλλὰ καὶ δὲν παρέχουσι μεγάλην σπουδαιότητα. Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρῶγμα ἂν ἐξετασθῶσιν ὡς προϊόντα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν ἐξεταζόμενοι ἔχουσι διττὴν ἄξιαν τὸ μὲν διὰ τὴν φυσικότητα καὶ ἀφέλειαν τῆς στιχομυθίας, τὸ δὲ διὰ τὴν γλώσσαν, ἐν ἣ εἶνε γεγραμμένοι. Ἡ γλωσσικὴ μάλιστα αὐτῶν σπουδαιότης εἶνε μεγάλη, δημοσιεύμενοι δὲ ποτε, ὡς ἐλπίζω, μέλλουσι νὰ παράσχωσι πολλαπλὴν ὠφέλειαν εἰς τοὺς μελετῶντας τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς.

Περαιῶνον τὴν πρόχειρον ταύτην σημείωσιν περὶ τοῦ Γεωργίου Αἰτωλοῦ καὶ τῶν μύθων αὐτοῦ, παρέχω ἐνταῦθα ὡς δείγμα τῆς συλλογῆς ταύτης, ἣν ἔχω ἀντιγεγραμμένην ὁλόκληρον, τρεῖς μόνον ἐκ τῶν μύθων, καθαίρων αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐν τῷ χειρογράφῳ γραφικῶν πταισμάτων τοῦ βιβλιογράφου, ὅστις, ὡς δικαιούμεθα νὰ εἰκόσωμεν, εἶνε ἀγαμέμματος ἀντιγραφεὺς τοῦ πρωτοτύπου τοῦ Αἰτωλοῦ.

Μῦθος κτειδίου.*

Εἰς ἅπτε μέσα ποντικῶν ἀκτῖδι εἶχε ἄγειν
πολλὰ ἐπονηρέονταν τοὺς ποντικούς νὰ φάγη
Κοθημερνῶς ἐσκότωνε καὶ ἄρωγεν ἕναν ἕναν,
καὶ οἱ ποντικὸι ἀρχίνησαν ὀδοὶ καὶ ἴγιστέναν.
Τότε ἐκεῖ ἔσθ' μέσον τους εἶπεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον
δὲν βλέπετε τί πέσαμεν ἵσὲ κίνδυνον μεγάλον.
Ἐλάτε καὶ ἃς φύγωμεν ἔς τόπον ποῦ δὲν εἰσέρει,
ἄλλου νὰ κατοικήσωμεν διὰ νὰ μὴν μας εὔρη.

* Πρὸς τὸν μῦθον τοῦτον περιελάθηται ὁ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Αἰσωπειῶν μύθων ὑπὸ Halm (Teubner 1875) ὅμ' ἀριθ. 14 ὁ αἶρων τὸν ἰθρητικόν Α17 • οὐρεὶ καὶ μύθεο.

Ἐάν ἐσκορπιστήκασι ὅλοι ἀλλοῦ ἐπήγαν,
 τινὰς καὶ δὲν ἀπόμεινεν, ὅμ' ὅλοι τους ἐρύγαν.
 Τῆτιζίδι ἐκαμώθηκε πῶς εἶν' ἀποθαμμένο
 κ' εἰς ἕναν τόπον κοίτουταν ὡς ἂν τὸ νεκρωμένο,
 διὰ νὰ πᾶγγ ποντικὸς κοντὰ νὰ πλησιάσῃ
 καὶ τότε ἐκεῖνο μὲ σπουδὴ εὐθέως νὰ τον πιάσῃ.
 Εἰπέ του ἕνας ποντικὸς τότε ἀπὸ μακρτεία
 «αὐτὰ ὅπου καμόνεσαι ἡμᾶς δὲν κήνουν χρεῖα.
 ὡς ἂν τὸ ξύλ' ἂν κοίτεσαι, ὡς ἂν ἄσι ἂν γένης,
 ἐθὼ ποτὲ ἀπὸ ἡμᾶς τινὰν μὴν ἀνήμενης.»

Ἐπιμύθιον.

Ὁ μῦθος λέγ' οἱ φρόνιμοι πρῶτον ὅσον πεπραχθῶσι
 οἱ λόγοι καὶ τὰ ψέμματα πλέον δὲν τους γελούσι.

Σκύλος καὶ πετεινός. *

Σκύλος καὶ ἕνας πετεινός ἕκαμαν συντροφίαν
 χωρὶς κανένα δόλωμα νᾶχουν ἀγάπην μίαν.
 Ἐκεῖ ποῦ περπατούσασι κάπου βραδειαστῆκαν
 δὲν εἶχαν ποῦ νὰ κοιμηθῶν καὶ στενωγορηθῆκαν.
 Καὶ διὰ τοῦτο εἰς δένδρον κ' οἱ δύο διαθῆκαν,
 μὴ νὰ εὐρύον ἀνάπαυσιν πολλὰ ἐνοισταῖχαν.
 Ὁ πετεινός ἀνέθηκεν ἐπάνω καὶ κοιμήθη
 καὶ νὰ λαλήσῃ ἄρχισε τὴν νύκτα ἐθυμήθη.
 Τότε ἔδραμεν ἡ ἀλεπού' εἰς ἄρχισε καὶ κράζει
 καθὼς καὶ τὴν συνήθειαν τὴν ἔχει νὰ φωνάζῃ.
 Καὶ ἀποκάτω ἔστέκοντο, εἰπέ τον νὰ καταίθῃ,
 ὅτ' ἀγαπᾷ νὰ τον ἰδῇ, καὶ πάλι νὰ ἀναίθῃ.
 Λέγει τὴν τότε ὁ πετεινός πῶς εἶνε κεῖ πορτάρης,
 καὶ ἔυπνισέ τον καὶ αὐτὸν θέλημα νὰ τον πάρῃς.
 Τότε τὸν γύρον τοῦ δένδρου γύρευε νὰ ῥωτήσῃ,
 κ' εὐθύς ὁ σκύλος ἔδραμε κ' εἰχέ τὴν ἐσεκίσαι.

Ἐπιμύθιον.

Ἴδετε πῶς ὁ φρόνιμος πέμπει τον τὸν ἔχθρον του
 εἰς ἕλλον δυνατώτερον διὰ ἀντιδιδόν του

Μῦθος ξυλένιου θεοῦ. **

Ἐνας ξυλένιον θεὸν εἶχε καὶ παρακάλει,
 νὰ τονε ποίση ἄργοντα καθημερινῶς ἐλάλει.

Ἐάν ἐθλεπ' ὁ ταλαίπωρος πῶς πάγει ἐπὶ πτωχεῖα,
 ἀπ τὸν θεὸν τὴν ξυλένιον δὲν βλέπει ἀρχοντεία,
 Τὸν ἔρριξε ἐπὶ ἔδαφος, καὶ τότε ἐτζακίστη,
 ἡ κεφαλὴ του ἔχωρσε, μέσα ἐπὶ μέση στίσιτη.
 Ἐβγήκαν περισσὰ φλωριά. Τότε ἐκεῖνος λέγει
 «πρωτῆτερα ὁ πᾶσα εἰς ἔπρεπε νὰ με κλαίγῃ.»
 Ὅταν σε ἔτιμουν εὐκαιρα, δὲν εἶδα καλωσύνη,
 καὶ τώρα ποῦ σε ἐκαμν τούτην τὴν κακωσύνη.
 Φλωριά μ' ἔδωκες πολλὰ τώρα καὶ νὰ συνάξω
 ὅμως ἀπὸ τὴν σήμερον ἄτυχον νὰ σε κράξω.

Ἐπιμύθιον.

Λέγει διὰ τοὺς ἄτυχους μὴ τοὺς καλοκρατοῦμεν
 μηδὲ νὰ τους φοβούμεστε καὶ νὰ τους ἀγαποῦμεν.

Τοιαύτη ὡς ἐν δαίγματι ἡ συλλογὴ τῶν μύθων τοῦ νέου Ἑλ-
 ληνος Δισώπου, ἧτις καθ' ὅσον γνωρίζω ἔμεινε μέχρι τοῦδε παν-
 τελῶς ἄγνωστος.

ΣΥΓΓΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

* Παράβαλε τὴν ὕμ' ἀριθ. 225 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Κόμην καὶ ἀλλ' ἕκαστον μῦθον
 ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Halm.

** Παράβληται ὁ παρὰ Halm ὕμ' ἀριθ. 66 μῦθος ὁ φέρων τὴν ἐπιγραφὴν Ἐν τῷ ῥο-
 πῶς καταθροναστέκω γὰρ αὐτῶν.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ο ΦΩΚΙΔΟΣ ΔΑΥΙΔ. — Έγεννήθη τῇ 11ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ 1805 ἐν τῇ κομῇ Νεοχωρίου τοῦ Πηλίου ὄρους ὑπὸ γονέων εὐσεβῶν, τοῦ Παναγιῆ καὶ τῆς Ἐλένης Μωλοῦ ἀνομασθεῖς ἐν τῇ ἀγίῳ βαπτίσματι Ἀδαμάντιος. Ἐξέτης ἀπορραϊσθεῖς τοῦ πατρὸς διεπαδαγωγήθη ὑπὸ τὴν μητρικὴν ἐπίβλεψιν καὶ ἡσχολήθη παρὰ τινι γειτονικῷ μοναχῷ τοῦ Τιμίου Προδρόμου περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ γράμματα, προορισθεῖς ὑπὸ τῆς μητρὸς διὰ τὸ τῆς Ἱερουσῆς ἐπάγγελμα. Δωδεκαετῆς προσήλθη παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Δημητριάδος Ἀθανασίου, ὅστις διακόνος τὰ σπᾶνια τοῦ παιδὸς χάρισμα ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ἀναγνώστην, βραδύτερον δὲ διάκονον, ὅτε προσέλαβε τὸ ὄνομα Δαυὶδ. Διήρουν ἤδη τὸς ἐν τῷ ἑλληνικῷ Σχολείῳ Μακρυνίσσης σπουδῆς τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ὅτε ἐξερράγη ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις. Ἡ Θεσσαλία ἐπλήρωθη τουρκικῶν στρατῶν, ὁ δὲ διάκονος Δαυὶδ, μόλις διασωθεὶς ὡς ἐκ θαύματος μετὰ τοῦ Ἀρχιερέως ἐκ τινος λυσσαδούς κατὰ τῶν Τούρκων μάχης, διεπερασιώθη εἰς Σκόπελον, ἐξ ἧς ἠναγκάσθη νὰ ἐπανακάμψῃ οἴκῳ ἀπολεισθεῖσάν τὸν βορείων Σπαρῶν ὑπὸ τοῦ ὀθωμανικοῦ στέλλου. Ἄλλ' ἐπιδραμόντος μετ' οὐ πολὺ νέου τουρκικοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν μὴ ὑποτασσάντων χωρίων τῆς Μαχνησίας, ὅπου εὐρίσκατο καὶ τινες συγγενεῖς τοῦ Δαυὶδ, ὧν τὸς κεφαλὰς θριαμβευτικῶς φερομένης ἀνεγνώρισεν οὗτος, κατέφυγε μετὰ πολλὰς περιπετείας εἰς Τήνον, ἐνθα ἐπανάλαβε τὰ διακοπέντα μαθήματα ἐν τῷ ἑλλν. Σχολείῳ τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ ἰδρύματος τῆς Εὐαγγελιστρίας. Μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὁθωνος ἐπιτυχῶν διπλώμα γραμματοδιδασκάλου ὑπὸ τῆς ἐν Αἰγίνῃ τῷ πρώτῳ συστάσης ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς ἐδέχθη δημοσίαν τινὰ θέσιν. Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον, διδῶν εὐρύτερας ἐπιστημονικῆς μαθήσεως καὶ μαθῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου Καίρη σύστασιν σχολῆς ἐν Ἀνδρῶν προσέεραμεν αὐτῷ φοιτῶν ἀνελλιπῶς καὶ ὀσχαλούμενος περὶ τὴν μελέτην τῶν δημοσίων διδασκαλῶν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων, ἀπορῶν τῆς ἰδιαιτέρας διδασκαλίας τοῦ Καίρη, περὶ οὗ ἐβρῦλετο ὅτι εἰσέχοντο ἑτεροδοξίαι τινὲς κατὰ τὴν θρησκευτικῶν παραδόσεων. Μετὰ τριετίης οὗτοίη σπουδῆς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ὅπου ἀκρασθῆ τῶν ἐν τῷ ἔρτι συστάται Πανεπιστημίου μαθημάτων, μετ' ὃ ἐκλήθη ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν ἐν τῇ Μικ. Ἀ. Ἀσὶα Κυδωνιατῶν ὡς διδάσκαλος, ὅπου ἔλθων, ἐδέχθη ἐνθὺς νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καθόσον συνοδικὴ ἀπόφασις τοῦ τότε Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Σ' καθίστα ἀπαράδεικτον πρὸς διδασκαλίαν ἐν Τουρκίᾳ πάντα μαθητεύσαντα παρὰ τοῦ Θ. Καίρη. Τοῦτο προσέβαλε τὴν φιλοτιμίαν τοῦ διακόνου Δαυὶδ, μετ' οὗ καὶ τοῦ Πατριάρχου ὡς καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἐρέσου Ἀνθίμου, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπέχοντο αἱ Κυδωνίαι, ἐπῆλθε ψυχρότης σχολῆς λυπηρὰς συνεπειὰς διὰ τὸν Δαυὶδ, καθόσον ὁ Ἐρέσου ἐνῆργησε τὴν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἀποστολὴν ἐγγράφου πρὸς τὴν κοινότητα τῶν Κυδωνιῶν, δι' οὗ προετρέποντο οὗτοι ν' ἀποπέμψωσιν ἐκείθεν τὸν παρὰ τῷ ἀδελφῷ τοῦ

αὐτοῦ Δημητρίῳ Μολοχάδῃ διαμένοντα Δαυὶδ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὄθην εἶχε μνηστῆ τῶν ἀλλοδοξῶν τοῦ Καίρη. Τὸ γεγονός τοῦτο εἴμαρτο μετὰ πολλὰς δεκαετηρίδας νὰ παραχαρῆ ἡ μοχθηρία καὶ ἡ συκοφαντία τῶν ἐχθρῶν του, ὅπως δυσφημίσῃ τὸν ἀνεπίληπτον χριστιανικὸν βίον τοῦ Σεβασμιωτάτου Δαυὶδ καὶ ἀποκλείσῃ αὐτὸν οὕτω τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οὗ εἶχαν ὑποδειχθῆ ὑποψήφιος ἐσχάτως. Ἀπὸ τοῦ 1841 διετέλεσεν ὡς διευθυντῆς ἑλληνοδιδάσκαλος ἐν Τήνῳ καὶ Ἀνδρῶν, τῷ δὲ 1853 διαίρηθῃ ἱεροκήρυξ τοῦ νομοῦ Κυκλάδων, χειροτονηθεὶς τὸ ἐπόμενον ἔτος πρεσβύτερος. Αἱ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔμβουτος εὐγνωστὸι διδασκαλῆαι του ἐξησφάλισαν τὴν ὀρασιότεραν θέσιν ἐν τῇ συνειδήσει καὶ τῇ ἀγάπῃ τῆς κοινότητος, ἐφ' ἣ καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1855, εὐρισκόμενος ἀνὰ τὰ χωρία τῆς Νάξου πρὸς διδασκαλίαν τοῦ θεοῦ κηρύγματος ἐλαθεν αἴφνης τὴν εἰδήσιν ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ του ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ὡς ἐπίσκοπος Φωκίδος, ἣν ἐποίμανεν ἐπὶ 32 ὅλα ἔτη ἐν ἀρετῇ καὶ εὐσεβείᾳ, τύπος γενόμενος χριστιανικῆς πραότητος καὶ ἀγαθότητος, κατακτῆσαι τὴν ἀμερίστην ἀγάπην καὶ τὸν ἀπερίοριστον σεβασμὸν τοῦ ποιμνίου του.

Ἄλλὰ πλὴν τῶν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὑπηρεσιῶν του ὁ αἰδύμιος ἐπίσκοπος Φωκίδος οὐκ ὀλίγον ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα εἰς σοβαρὰς περιστάσεις, καθ' ἃς πεμφθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ Νεῖλου καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος διεξήγαγε μετὰ σπανίας συνείας τὰς διαπιστευθείσας αὐτῷ ἐντολὰς διεγείρας τὴν ἐκπλήξιν καὶ αὐτοῦ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σαρδάβαιόντος περὶ αὐτοῦ ὅτι: « ὑπὸ τὸ κλινοκρικὸν ῥῆσον ἐκρύπτετο ἕξοχος διπλωμάτης. »

Ἰδιαιτικὸς καὶ οἰκογενειακὸς βίος τοῦ σεβαστοῦ ἱερέως ὑπῆρξεν ἀειόζηλον καὶ μοναδικὸν ὑπόδειγμα λιτότητος, ἐγκρατείας, μετριωφροσύνης, φιλοστοργίας, ἀγαθότητος καὶ προσηγοῦς χάριτος. Ἡ Κυβερνήτης ἐκτιμῶσα τὰς ἀλλεπαλληλῶς ἐκδουλεύσεις τοῦ δουδίου Δαυὶδ ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἀριστείου τοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ παρασῆμου τῶν ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν. Ἄλλ' ὃ μάλιν ἐπίθετος τίτιος, ὃν κατέπεε μεταλλάξας τὴν βίον τὴν 17 Φεβρουαρίου 1887, ἐστὶν ἡ ἀνεξίτηλος καὶ λατρευτὴ μνήμη εἰς πάντας μὲν τους γωριόταντας ἐκ τοῦ ἔγγυς τὰ ἐξαιρετὰ αὐτοῦ προχόντα, ἰδίως δὲ εἰς τὸ χριστιανικὸν αὐτοῦ ποιμνιον, ὅπερ μετ' ἄλλῳ εὐγνωμοσύνης καὶ πόνου θέλει ἀναμνησθεσθαι τῶν πολλοπλῶν εὐεργεσιῶν, οἷον καὶ ὅσον ἔτυχε πατριετώτατα ὑπὸ τοῦ αἰδύμιου ἱερέρχου.

ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ ΣΟΥΤΣΟΣ. Ὁ ἀνιστράτηος Σκαρλάτος Σούτσος γεννηθεὶς ἐν Κωνσταντινούπολει τῷ 1807 ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἐξ ἐπιφανοῦς οἴκου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀλέξανδρος Σούτσος ὑπῆρξεν ἡγεμῶν τῆς Βλαχίας. Ὁ νεαρὸς ἡγεμονίδης Σκαρλάτος ἐσπούδασε τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του ἐν τῇ ἐν Βουκουρεστίῳ περιτμῶν σχολῇ, ἣν εἶχε καθιέρῶσει ὁ ἴδιος αὐτοῦ πατὴρ Ἀλέξανδρος, καὶ ἐν ἣ ἐδίδασκον οἱ μεγάλοι τοῦ Γένους διδάσκαλοι Βαρβαλάγος, Κλωνάρης, Γεννάδιος καὶ Σερουῖος. Μετὰ τὸς πρώτας ἐγκυκλίους σπουδὰς ἀπεστῆλθ εἰς Γερμανίαν, ἐνθα τὸ πρῶτον διήκουσε

τῆ Νομικῆ, βραδύτερον ὅμως ἐπεδόθη εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐπιστήμην ἐν τῇ σχολῇ τῶν Μονάχου, ἐξ ἧς ἐξελθὼν ἀξίωματικός τῷ 1828 κατέβη τῷ 1830 πρὸς τὸν Βαυαρῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου παράσχ' ἑὸς πολυτίμου αὐτοῦ γνώσεις καὶ συντελέσῃ εἰς τὴν στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐκ τοῦ πολυτέτου ἀγῶνος καταπεποιημένου ἔθνους.

Ἐπὶ Καποδιστριαῦ διετέλεσεν ἐκ τῶν πρώτων καθηγητῶν τῆς σχολῆς τῶν Ἑυελπίδων, αὐτάρχης δὲ ἐπὶ τῶν βασιλέων Ὁθωνος καὶ Γεωργίου. Διήλθε πάντας τοὺς βαθμοὺς τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας ἀδιαλείπτως παρεχὼν σπουδαίως ὑπερσείας πρὸς μέρωσιν τοῦ στρατοῦ, κατακτῶν τὴν ἀγάπην, τὴν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἐκ ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων αὐτοῦ, διὰ τε τὴν προσήθειαν τοῦ ἕθους καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν τῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σπανίαν πρακτικότητά, τὴν ἀνεπτυχθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ἐκάστοτε παρουσιάζομένων δυσχερῶν, τὴν ἀκατάβλητον δραστηριότητα καὶ τὸ ἀνδρείον φρόνημα ὑπ' οὗ διεπνέτο. Ἀξιοσημείωτος ἦτο καὶ αὐτὸς ἀκατὰ τὸ σεβασμὸς, ὃν ἐνέπνευεν εἰς τοὺς τούρκους, οἵτινες ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐσέβοντο τύπον στρατιωτικῆς ἡλικίας καὶ μετρίαν. Εἰς τὸν Σακρλάτον Σούτσου εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ διοίκησις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1878 διόρθωσιν τῶν ἑλληνικῶν συνόρων, ἐπίσης καὶ ἡ μετέπειτα στρατιωτικὴ κατὰληψις τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου. Κατ' ἀφορτέρας δὲ τὰς δυσχερεῖς ταύτας περιστάσεις διετέλεσε μετὰ σπανίας δεξιότητος καὶ εὐφυΐας τὴν ἀνατεθῆντα αὐτῷ ὕψηλὰ καὶ πολὺπλοκα καθήκοντα. Ἐχρημάτισεν ἐπὶ πολλὰς περιόδους βουλευτῆς καὶ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν. Οὕτω δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὰς βελτιώσας τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας μέχρι τοῦ ἀνωτάτου βαθμοῦ τοῦ ἀντιστρατήγου, τιμηθεὶς καὶ διὰ τοῦ Μεγιστοσταύρου. Ἀλλὰ πλὴν τῶν πολυτίμων καὶ πολλαπλῶν ἐκδουλεύσεων πρὸς τὴν πατρίδα, τὸν στρατὸν καὶ τὴν πολιτείαν οὐχ ἥττον ὠραίας σπουδῆς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ ὁ ἰδιωτικὸς αὐτοῦ βίος, καθὼς οὐδ' οἶκος τοῦ Σακρλάτου Σούτσου ὑπῆρξεν ἐστία ἀδιαλείπτου ἀγαθοεργίας πρὸς τοὺς πάσχοντας καὶ ἰδίως πρὸς τὴν τάξιν τῶν χωρικῶν, μεθ' ἧν εἶχε προικισθῆ ἔνεκεν τῆς καλλιέργειας τῶν ἐκτετατῶν ἐν Δεκελείᾳ κτημάτων του. Κατ' ἔσοχὴν δὲ διεκρίνετο ἡ αἰμίμητος αὐτοῦ σύζυγος Ἑλένη διὰ τῆς φιλάνθρωπα καὶ χριστιανικῆς ἀληθῆς καθήκοντα αὐτῆς, ἣ ἐκ τοῦ ἐπιταγοῦ τῶν Καντακουζηνῶν ἱστορικοῦ οἴκου καταγομένη, ἧτις ἀίσιπτε εἶχεν ἀναικτὴν τὴν καρδίαν καὶ τὸ βελάντιον διὰ τοὺς ἀναξιοπαθόντας, οἷς προσήρχετο ἀφανῆς πολλακίς, ὡς ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ, ἀρωγὴς πλήρης παραμυθίας καὶ ἀνακουφίσεως. Ὁ Σακρλάτος Σούτσος, μολούσῃ εἶχε διανύσει τὸ ὀγδοηκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος, διετέλει ἐν ταύτῃς μέχρις ἐσχάτων τὸ σθένος τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διανοίας τὴν διαύγειαν, ἕως οὗ νόσος ἀνίατος ἐπιτάθεισα καὶ ἐκ τοῦ ψυχικοῦ ἔλγους ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς πολυκλάστου θυγατρὸς του Ἑλένας, συνέτριψε τὴν ἀριστοκρατικὴν ὄψιν καὶ σιδηρῶν ἐκείνην φύσιν, ἀποστερήσασα τὸ ἔθνος, τὸν στρατὸν, τὴν κοινωνίαν καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐξόχου στρατιώτου, σεβαστοῦ πολίτου καὶ τρυφεροῦ οἰκογενειάρχου.

ΓΑΙΖΑ ΣΚ. ΣΟΥΤΣΟΥ. Ἡ πολυκλάστου Ἑλένα δὲν εἶχεν ἀνάγκη νὰ σμενύηται μὲν ἐπὶ τῆ ἀριστοκρατικῆ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ γένους

αὐτῆς. Ἄν πρὸς τοῦτο ἡ τύχη ὑπῆρξεν αὐτῇ εὐμενῆς, ἀλλ' ἐστὶ μάλλον ἢ φύσει ἐφάνη θαφιλότερα, προικίσσασα διὰ σπανίων προσόντων τὴν συμπαθῆ καὶ γλυκεῖαν ἐκείνην κόρην, ἧτις ἐκέντητο τὴν μοναδικὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ ἕθους, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς, δι' ἧς πλειότερον κατέκτησε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν λατρίαν τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, ἧς ὑπῆρχεν ἐπιζήλον ἀληθῆς σέμνωμα. Διὰ τοῦτο ἀποστεργόσα τὸν ἀποστήθοντα βίον τῶν αἰθουσῶν, καίπερ δικαιοσύνη καὶ δυναμένη νὰ ἰσῆρ περιφανῆς ἐν τῷ πολυτελεῖ αὐτῶν θουρῶν ὡς ἐκ τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ ὀνόματος, πρὸς δὲ καὶ τῶν ὑπερῶν χαρισμάτων τῆς ἰδίας μορφώσεως καὶ ἀνταρῶν ἐν ταύτῃς προτίμα τὴν μόνωσιν καὶ τὴν γαλήνην τοῦ σπουδαστηρίου τῆς ἐπιδιδομένη εἰς εὐγενεστέρως διανοητικῆς ἐργασίας καὶ ἀντιόσια τὸ γόητρον καὶ τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς ἐξ ἐκείνου τοῦ αἰθερίου κόσμου, μεθ' οὗ μόνον ἐξοχοί ψυχαί, ὡς ἡ τῆς Ἑλένας, γνωρίζουσι τὸ μυστήριον νὰ συκοινωνῶσιν. Κεντημένη ποικίλῃ παιδείᾳ καὶ γνωρίζουσα ἰκανὰς ξένας γλώσσας, ὡς καὶ ἐλάλει καὶ ἔγραπεν ὀπταίως, ἤσχολετο μετ' ἐθέτου ἔρωτος, εἰς ποικίλας φιλοσοφικὰς μελέτας, γράψασα καὶ δημοσιεύσασα πλείστα ἔργα, ἐν αἷς διελαμπεν ἡ ἀκτινοβολία τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς τῆς. Εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τῆς Μαγδαληνῆς τοῦ Ἰουλίου Σανδῶ, τῶν Μαρτυρῶν τῆς Ἐπιστήμης τοῦ Τισσαλιῆ καὶ τῆς *Περὶ ἀγαθοεργῶν Κιττασημάτων* πραγματείας τοῦ Μαξίμου Δουκῆ κατωρῶσε ν' ἀποδώσῃ τὴν χάριν, τὴν ἔνοιαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πρωτοτύπου, διεμνησάσα πιστῶς τοὺς λεπτοτέρως στοχασμοὺς καὶ τὰ ἐνδοτερά κινήματα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, τὰ ὅποια καὶ κατενόησε καὶ ἠθέλητο βαθύτατα αὐτῇ ἡ ἰδίᾳ. Διότι ἡ Ἑλένα περιεκοσμητοῦ καὶ διὰ τῶν ἐξιστίων ἐπιόντων ὁρετῶν, ὡς μόνον κατὰ τὰς στενὰς σφύσεις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου δύναται τις νὰ εἶη καὶ θυμάσῃ. Φιλάνθρωπος ἄνευ ἐπιδείξεως, σιμνή, μετριοφρων, ἐγκαρτεροῦσα μετὰ χριστιανικῆς ἀνοχῆς εἰς τὰς ἡθικὰς θυελλὰς τῆς ζωῆς, προεφερομένη μετ' ἀπαρμιλλοῦ ἀγαπαρνήσεως ἐπὶ τῆς ἑνῆς δυστυχίας, δὲν εἶη δι' ἑαυτὴν, ἀλλὰ διὰ τοὺς περὶ αὐτὴν πόσχοντας, ὃν ὑπῆρχεν ἄγγελος παρηγορίας καὶ ἐπιτίως. Προσάει, ἀντὶ νὰ ἐπιτεθῆ τὰ ὄρηματα καὶ τὰς μακροεργὰς τῶν μεγάλων αἰθουσῶν, αὐτῇ ἀφανῆς, ὡς ἡ χεὶρ τῆς Προνοίας, ἠγγρόνησε παρὰ τὸ προκειμένον ἀθνεοῦς πτωχῆς, συμπάσχουσα, παραμυθούσα, ἐλεούσα! Ἄλλ' εἰμαρτο ἡ ὠραία ἐκείνη ὑπαρξίς, ἣ ὄσον ἐντέλης ὑποτύπως τοῦ ἡλικικοῦ καὶ ψυχικοῦ κλίτους τῆς γυναικείας φύσεως, νὰ σθεσθῆ αὐτῶς προῶρως, βυθίσασα εἰς πένθος ἄλυτον οὐ μόνον τὸν σεβαστὸν αὐτῆς πατέρα στρατηγὸν Σακρλάτον Σούτσου, οὐ μόνον τοὺς συγγενεῖς καὶ οἰκείους, ἀλλὰ πάντας ὅσοι ἐγνώρισαν καὶ ἐθαύμασαν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν φωτοθόλον διάνοιαν καὶ τὴν ἀρωματώδη ψυχὴν τῆς ἀτυχῆς Ἑλένας.

Ο ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ἀνήκει εἰς ἀρχαίαν καὶ ἱστορικὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀθηνῶν, ὁ πατὴρ δὲ αὐτοῦ Παλαιολόγος Βενιζέλος ἦεν δημογέροντος τῆς πόλεως, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, φυλακισθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων συναδελφῶν του ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ἀποδράς διὰ σχοινίου ἐκ τῶν τειχῶν. Τὴν ἡμέραν τῆς ἀποδράσεως αὐτοῦ ἀκριθῆς ἐν ἔτει 1822 ἐγεννήθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐν Αἰγίνῃ, ὅπου εἶχε καταφύγει ἡ μήτηρ

του ἀνήκουσα εἰς τὴν οἰκογένειαν Μοίρα, ἐκ τῶν πρωτεύουσῶν τῆς γῆσου ἐκείνης. Παράτῳσις ἐναυθα τὰς πανεπιστημιακὰς του ἀπουσίας, ἀπήλθεν εἰς Βερολίον ὅπου ἐπὶ ὀκταετίαν ἐσπούδασεν εἰδικῶς τὸν κλάδον τῆς μακρυτικῆς, ἀναδειχθεὶς ὁ διαπρεπέστερος μακρυτῆρ ἐν ὁλοκλήρῳ τῇ Ἀνατολῇ, τογγάνων δὲ φήμης οὐ μικρᾶς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῳ. Ἐπιστρέψας τῷ 1850 εἰς Ἀθήνας διορίσθη δημοτικὸς ἰατρός τῆς πόλεως καὶ καθηγητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅπου μετὰ δύο ἐτῆ διορίσθη τακτικὸς καθηγητῆς. Πρώτῳσις ἐξελέγη δις, ἐν ἔτει 1865 καὶ 1883, ἐπυρνώνευσε δὲ καὶ τῷ 1866, ὅτε ἀπελθόντος τοῦ πρῶτάνεως κ. Α. Ραγκαζῆ εἰς Ἀθῶνων ὡς διορισθέντος πρῶσθευτοῦ, ἐκλήθη εἰς τὴν ἀνωτάτην πανεπιστημιακὴν ἀρχὴν αὐτὸς ὡς ἀντιπρῶτῳσις. Δις ἐπίσης ἐγένετο κοσμητῳρ τῆς Ἰατρικῆς σχολῆς, ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 1861 ὅεν ἔπαυσεν ἀποτελῶν μέρος τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου. Εἰς τὴν δημοσίαν ὑγίαν προσέφερον ὄντως πολυτίμους ὑπηρεσίας ὁ Βενιζέλος, ἀφῶσις παρασχόν τὴν συνδρομὴν του κατὰ τὴν χολερικὴν ἐπιδημίαν τοῦ 1854 καὶ κατορθώσας τὴν σύστασιν τοῦ νοσοκομείου τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων καὶ τοῦ μακρυτηρίου, οὗ διετέλει μέχρι πρὸ μικροῦ διευθυντῆς ὅτε παρητήθη καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ τῆς τοῦ καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἵνα καταλθῆ εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα. Εἰς διάφορα ἐν Εὐρώπῳ ἐπιστημονικὰ συνέδρια παρευρέθη ὁ Βενιζέλος ὡς ἀντιπρῶστωπος τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τῆς Κυβερνήσεως, ἐν πᾶσι δὲ ἐτίμησε τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ ἐν Κοπενάγῃ μάλιστα κατὰ τὸ 1884 συγκροτηθέν διεθνὲς ἰατρικὸν συνέδριον, ἐκτιμώμενος ὑπὸ τῶν συναδέλφων του διὰ τὴν πείραν καὶ τὰς γνώσεις του, ἐξελέγη πρόεδρος τοῦ τμήματος τῆς γυναικολογίας. Εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνεμίχθη ἐν ἔτει 1863 ἐκλεγθεὶς πληρεθῶσις εἰς τὴν Ἑθνικὴν Συνέλευσιν, ἧς ἐχρημάτισε καὶ ἀντιπρόεδρος. Ὁ ἀσιδῶμος Κανάρης καὶ ὁ Δελιγιώργης προσέφερον αὐτῷ χαρτοφυλάκια εἰς τὰ ὑπὸ τὴν προεδρείαν των σχηματισθέντα ὑπουργεῖα, ἀλλ' ἀπεποιήθη προτιμῶν τὸν ἥρεμον βίον τοῦ ἐπιστήμονος. Ἐσχάτως ὁμοῦ ἐδέχθη τὸ ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως εἰς τὸ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Βέλλη σχηματισθέν κατὰ Μότον τοῦ λήξαντος ἔτους ἄχρου ὑπουργεῖον, φρονῶν ὅτι παρέχει ὑπηρεσίαν τῇ πατρίδι του κατὰ τὰς δευνάς ἐκείνας περιστάσεις. Ὁ Βενιζέλος ἦν σταυρωμένος διὰ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Σαυροῦ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ θανικοῦ τάγματος Ἀναεθρόν, ὃν ἔλαβε, διότι ἠδυνήθη νὰ σώσῃ ἀπὸ σοβαροῦ κινδύνου τὴν ἐναυθα διατριβούσαν σύζυγον τοῦ διαδόχου τῆς Δανάης, μετακλιθεὶς νύκτωρ εἰς τὰ Ἀνάκτορα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως δι' ἐπιστολῆς ἰδιοχειροῦ.

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Βενιζέλου ἀπόλλυσι καὶ ἡ πτωχὴ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη μύστην ἐπιφανῆ καὶ ἡ πολιτικὴ, μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τῆς ὁποίας ἐσχάτως μόλις κατετάχθη, χρηστὸν εὐθὺν καὶ εὐκλήριν ἀντιρροπον, καὶ ἡ οἰκογενεὶα του ἀρχηγὸν πολῦτιμον.

Ο ΘΕΟΔΩΡΟΣ Η. ΗΠΙΤΗΣ, υἱὸς τοῦ ἱατροῦ καὶ μέλους τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας Ἠπίτης, γεννηθεὶς ἐν Ὁδησσῷ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1822, ὀκταετής ἐτι ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς Γενεύην τῆς Ἑλβετίας ἕνθα ἐπὶ ὀκταετίαν διήνηυσε τὰς πρώτας ἐγκυκλίους σπουδὰς, μετ'

ὁ καταλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἠκροάσθη ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν, ἧς μετὰ τινα ἐτῆ ἐπανακάμψας εἰς Ῥωσσίαν ἐξηκολούθησεν ἐν τοῖς Πανεπιστημίῳ τοῦ Kharkof καὶ Kremen-tchoug, τυχὼν διδακτορικοῦ διπλώματος, ἐξέμαθε δ' εὐρύτερον εἶτα εἰς τὸ ἐν Πετροῦπολεϊ. Ἀλλ' ὁ ἀσιδῶμος Ἠπίτης, βέκτης ἀπὸ φύσεως καὶ φιλομαθῆς, ἐλευούμενος ὑπὸ πνεύματος ἐρευνητικοῦ καὶ ἀκαταβλήτου δραστηριότητος, μετέθη κατόπιν εἰς Παρίσιον καὶ Μότι, ἕνθα ἐπεδόθη καὶ εἰς τὰς στρατιωτικὰς σπουδὰς, ἧς συνεπλήρωσε βραδύτερον ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Σχολῇ Πετροῦπόλεως, μετ' ὃ κατετάχθη ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸν Ῥωστικὸν στρατόν. Οὕτω κατηρτισμένος, καὶ διακαίμενος ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ χρησιμοποίησῃ τὰς πολυτίμους αὐτοῦ γνώσεις ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, παρητήθη τοῦ βαθμοῦ του καὶ κατῆλθεν εἰς Ἀθήνας τῷ 1849 καταχθεὶς ὡς ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ μηχανικοῦ ἐν τῷ ἑλλ. στρατῷ, ἀφοῦ μετ' αὐστηρὰς ἐξετάσεως ἐξετιμώθησεν αἱ βαθεῖαι ἐπιστημονικαὶ γνώσεις τοῦ ἀνδρὸς, νομρευθεὶς δὲ τὴν πρωτότακον θυγατέρα του ἀντιναυάρχου καὶ προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου Ἀνωτάτου Κριεζῆ ἐγκατέστη ὀριστικῶς ἐναυθα, παρέχων ἕκτοτε ἀδαιτείτους ὑπηρεσίας εἰς μόρφωσιν τοῦ στρατοῦ. Διετέλεσε καθηγητῆς τῆς ὑδραυλικῆς καὶ τῆς Ἐφηρμοσμένης Μηχανικῆς ἐν τῇ σχολῇ τῶν Ευελπίδων μέχρι τοῦ 1852, ὅτε ἐκλήθη εἰς τὴν διοργάνωσιν τοῦ ἄρτι συστάμενος πυροσβεστικοῦ σώματος. Ὑπῆρτέτηεν εἶτα εἰς τὴν Διευθύνσιν τοῦ Μηχανικοῦ μέχρι τοῦ 1855, ὅτε ἀνετέθη αὐτῷ καὶ πάλιν ἡ διδασκαλία τῆς Στατικῆς καὶ Μηχανικῆς, βραδύτερον δὲ τῆς Τυπογραφίας καὶ τῆς Ὀχυρωματικῆς μέχρι τοῦ 1868. Τὸ ἔτος τοῦτο προεβλήθη ὡς λοχαγὸς α' τάξεως εἰς τὸ σῶμα τῶν Γενικῶν Ἐπιτελῶν, γενόμενος τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ κατὰ τὰ μεθῶρια στρατοῦ. Εἰς τὸν ἀσιδῶμον Ἠπίτην, εἰδὸτα οὕτωι ἐμειθῶσι πάντας τοὺς κλάδους τῆς στρατιωτικῆς ἐπιστήμης, ἀνετίθητο ἐκάστοτε δυσχερέσταται ὑπηρεσίαι, οἷαι ἡ ἐκπόνησις λεπτομεροῦς τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος, ἡ μελέτη τῆς χώρας ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἑποιν, καὶ ἡ σχεδιασις ὁλοκλήρου συστήματος ὁδοποιίας. Ἐν γένει δὲ οὐδέμια εἰδικὴ ὑπηρεσία ὑπῆρξε, καθ' ἣν, διομένην ἰδιαίτερας ἐπιστημονικῆς γνώσεως, ὅεν ἐξητήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἢ πολῦτιμοι πεῖρα τοῦ «φιλοσόφου στρατιωτικοῦ», ὡς ἐκάλλον ἄπαντες οἱ στρατιωτικοὶ καὶ ἐπιστήμονες τὸν ἀσιδῶμον Ἠπίτην. Σημειούμεν ὡς κυριώτερας ἐργασίας αὐτοῦ τὰς ἑξῆς: «Τὴν μελέτην τῆς πρώτης ὀρθοετικῆς γραμμῆς» τὴν «Ἐρευναν τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν στρατιωτικῶν θέσεων», τὸν «Προβλεπτικὸν τῶν ἀμυντικῶν σημείων», τὴν «Ἐπιθεωρησιν τῶν βιομηχανικῶν ἔργων τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Ἀχαυρίου», τὴν «Σχεδιασιν τῆς διακλαδύσεως τῶν ὑδραγωγικῶν σωλήνων τῆς πόλεως Ἀθῶνων», τὴν «Μελέτην τῶν λιμενικῶν ἔργων Περιοῦς, Πατρῶν, Ὑδρας», τὴν «Διευθέτησιν τῆς κώτης τοῦ γειμαῖρου Καρπενησίου», τὴν ἀνατεθεισαν αὐτῷ πρώτῳ μελέτην καὶ σχεδιαγράφσιν τῆς ἀποξηράνεως τῆς Κοπαΐδος, κλπ. κλπ. ὧν ἡ ἀπαρίθμησις μόνη ἤθελε πληρῶσι: ὁλοκλήρους σελίδας τοῦ ἀνα χειρὰς Ἡμερολογίου. Λυπομεθα δὲ ὅτι τὰ στενὰ αὐτοῦ ὅρα ἐν ἐπιτηροῦσιν ἡμῶν νὰ ἀναλύσμεν ἐν λεπτομερεῖ τὴν ἕκτακτον ταῦτην προσηωπικότητα, ἧν

ἀπετείλει ὁ αἰδίδιμος Ἡπίτης ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν κλάδων τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, καὶ οἷαν ἀπόλειαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ὑπέστη ὁ στρατός, ἡ ἐπιστήμη, τὸ ἔθνος. Ἀτυχῶς ὅμως ἡ κυβερνητικὴ ἀστοργία καὶ ἐλαφρότης ἐπέπρωτο νὰ παραγνωρίσῃ πολλάκις καὶ τὴν ἔξοχον ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, καὶ τὰς εὐεργετικωτάτας αὐτοῦ καὶ ἀνεκτιμητὴτος ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἀπαραίτητον χρησιμότητα ἐν ταῖς δημοσίαις ἐν γένει ὑπηρεσίαις, προσερχόμεθα σκατιῶς καὶ ἐξεραβήσασα κατὰ τὸ 1879 τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ φιλοτιμίαν, ἀναγκάσασα δὲ αὐτὸν νὰ ζητήσῃ τὴν ἀποστράτευσίν του. Παρέμενεν οὕτω ἕκτοτε ἰδιωτεύων, κύπτων ὑπὸ τὸ βῆρος τῆς γενομένης αὐτῷ ἀσυγγνώστου ἀδικίας, ἀλλὰ μὴ ἀποκόμνων νὰ μιλετῆ καὶ ἐργάζηται ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του, οὗ ἡ σπανία βιβλιοθήκη ὑπερέβαινε τὴν ἀξίαν τῶν 60,000 δραχμῶν, παρακολουθῶν πᾶσαν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἐπιστημονικὴν καὶ στρατιωτικὴν πρόδον. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ καταλήπῃ κενὸν ἢ ἀπὸ τοῦ δημοσίου ἐνεργῶν βίου ἀποχώρησίν του, διὸ μετ' ὀλίγον παρεκλήθη νὰ δεχθῆ ὡς ἰδιώτης τὴν διεύθυνσιν τοῦ τμήματος τοῦ πυροβολικοῦ ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν Ναυτικῶν κατὰ τοὺς χαλιπωτάτους καιροὺς τῶν στρατιωτικῶν παρασκευῶν, ἧσι κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1881, ἀπέβη δὲ ἀναντιρρήτως σοφὸς ὁδηγὸς πάσης εὐστόχου ἐνεργείας καὶ ἐπιχειρήσεως ἐν τοῖς ἐξοπλισμοῖς τοῦ Κράτους. Τοιοῦτος ἐν συνόψει ὑπῆρξεν ὁ εἰρημιστὴς Θεόδωρος Ἡπίτης, ἀπέραντος ἀληθῶς καὶ ἀναλυτικῆς διάνοια, πλήρης σθένους καὶ ἐργατικότητος καὶ πάσης τοιαύτης, οἷαν μετρηεῖ τὸ γεγονός διὰ ἀπὸ τοῦ μαθητικοῦ ἐπι σταδίου μέχρι ἐσχάτης πνοῆς, ἐτήρει ἀκριβῆς ἡμερολόγιον, πολλαχῶς καὶ γαλλιστὶ σημειῶν πᾶσαν ἀξίαν λόγου λεπτομέρειαν καὶ πᾶσαν ἐν γένει ἐπιστημονικὴν παραγωγὴν κατὰ τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν αὐτοῦ βίον. Ἀπέθανε τῇ 24ῃ Φεβρουαρίου τοῦ 1887 κληροδοτήσας μνήμην ἄβιτον καὶ κενὸν δυσαναπλήρωτον ἐν τῷ στρατῷ καὶ τοῖς δημοσίοις ἐπιστημονικοῖς κλάδοις, ὧν ὑπῆρξεν ὁ στιβαρότερος βραχίων καὶ νοῦς δημιουργός.

Ο ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΙΑΝΟΣ ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν Ἰούλιον τοῦ 1811. Φεύγων τὴν αἰμοχαρῆ καταδίωξιν τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἐκρήξιν τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως κατήλθε, μετράζ' ἔτι, εἰς Νάξον καὶ εἰτα εἰς Ζάκυνθον, ἔνθα ἐμαθήτευσεν ἐν τῇ σχολῇ τοῦ αἰδίδιμου Κολοβῆ. Βραδύτερον, ἅμα συστάσει ὑπὸ τοῦ Καποδιστηρίου τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Ευελπίδων, ἐγένετο ἐκ τῶν πρώτων αὐτῆς μαθητῶν ἐξελεθῶν τὸ 1831 μετὰ τριετιῆς εὐδοκίμου σπουδᾶς πρώτος ἀνυπολόγατος τοῦ Πυροβολικοῦ. Πιστὸς εἰς τὸ καθήκον, αὐστηρὸς περὶ τὴν πειθαρχίαν ἦν ἐξωστὸς ὡς τὸν ἀερογωνιαῖον λίθον τοῦ στρατιωτικοῦ μέλλοντος τοῦ ἔθνους, ἀνῆλθε βαθμύδην τὴν κλίμακα τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας, κατακτών τὴν ἀγάπην καὶ ἐπιβάλλων τὸν σεβασμὸν εἰς πάντας διὰ τε τὴν εὐθύτητα τοῦ χαρακτῆρος, τὸ ἀδιάπτωτον τοῦ φρονήματος, τὴν ἄκραν νοησύνην καὶ τὴν ἀδιαφιλονεικίαν αὐτοῦ εὐρυμάρτυρον. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ὅλα ἔτη ὑπηρετήσας ἐν τῷ στρατῷ προσήνεκε πολυτίμους πράγματι ἐκδουλεύσεις διὰ τῶν γνώσεων, τῆς πείρας καὶ τῆς χρηστότητος αὐτοῦ. Ἐπὶ μακρῶν χρόνων διετέλεσε καθηγητὴς τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Σχολῇ, τῆς οὐρμα-

τικῆς καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν πυροβολοστασίων. Πρώτος ὁ αἰδίδιμος Σοφιανὸς ἐπεχειρήσθη καὶ ἐπιβοηθήσθη τὴν τε «πρόσκαιρον καὶ μνημονεὺς οὐρματικὴν» καὶ τὴν «κατασκευὴν τῶν πυροβολοστασίων», μετ' ἡδερμοσείσεως τύποις ὀλόκληρον τὴν σειράν τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Διὰ τῆς ἰδιαιτέσεως αὐτῷ ἀντιληπτικότητος, τῆς νοησύνης καὶ τῆς ἀκαταδήλου φιλοπονίας ἀνεπλήρωσε τὴν ἑλληνικὴν εὐρυτέρας ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ παιδείῳσεως, διὸ πάντῃ δικαίως θεωροῦντο ἐκ τῶν πρώτων μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν λόγῳ μαθήσεως, πείρας καὶ συνέσεως. Οἱ πλείστοι τῶν ἐν τοῖς τεχνικοῖς ὅπλοις ὑπηρετούντων σήμερον ἀξιωματικῶν ὑπῆρξαν μαθηταὶ αὐτοῦ, ἀγαπῶντες ἅμα καὶ σεβόμενοι αὐτὸν ὡς ἀληθῆ πατέρα καὶ διδασκαλόν. Καταπονηθεὶς τέλος ἐκ τοσοῦτον μακροῦ τοῦ πολυασχόλου στρατιωτικοῦ βίου ἀπεσύρθη πρό τινων ἐτῶν μετ' ὃν βαθμὸν τοῦ ὑποστράτηγου, καὶ ἰδιωτεύων ἕκτοτε ἐπέρας τὴν ζωὴν, ὑπὸ πολυχρονίου καταδότησε βόσου, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1887 καταλιπὼν μνήμην ἄβιτον καὶ ὄνομα ἐπιζήλον.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΝΤΑΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ναυπλίῳ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1832 καὶ ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις τὴν ἱατρικὴν λαθὼν εἰκοσαετῆς δίπλωμα διδάκτορος μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστος, ὅστις ἦν δυσκαπύκτητος καὶ ἐπιφθονος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τῷ 1857 ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰς Παρίσιους ὡς ὑπότροφος ἔνθα ἐσπούδασεν εἰδικῶς φρενολογίαν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, βραδύτερον δὲ πρωτοβουλίαν καὶ δαπάνη τῆς βασιλέσσης Ἀμαλίας περιήλθε τὰ διάφορα ἑταροκομεία τῆς Γερμανίας καὶ Ῥωσίας. Ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας κατέλαβε τὴν χρεώσασαν θέσιν τοῦ βοηθοῦ τῆς Ἀστυκλινικῆς, τῷ δὲ 1868 ἀνηγορεύθη ὑφηγητὴς τοῦ μαθήματος τῆς Ἱατροδικαστικῆς, μετὰ συνεχῆ δὲ εὐδοκίμων διδασκαλίαν διωρίσθη τῷ 1879 ἑτακτος καὶ τῷ 1881 τακτικὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου. Τὴν ἐπιστήμην, πρὸς ἣν διεπνέετο ἐξ ὑπερτέρου ἀγνοῦ ἔρωτος, ὑπηρετήσεν οὐ μόνον διὰ τῶν ἀπὸ τῆς ἑδρας εὐστόχων αὐτοῦ καὶ τακτικῶν παραδόσεων, ἀλλὰ διὰ πλείστον ἀξίαν λόγου συγγραφῶν, ἐν οἷς ἡ «Νοσολογία τοῦ Μουσαίου», αἱ «Ἱατροδικαστικαὶ μελέται περὶ ἐρωτοπληξίας», τὰ «Στοιχεῖα τῆς Ἱατροδικαστικῆς» κλπ. Εἰς τὸν μακαρίτην Γεωργιαντᾶν ὀφείλεται καὶ ἡ πρωτοβουλία τῆς ἰδρύσεως τοῦ γνωστοῦ ἱατρικοῦ περιοδικοῦ «Γαληνός» ὡς καὶ ἡ σύστασις τοῦ τοξικολογικοῦ φροντιστηρίου. Μετ' ἱλίχους τοὺς τρόπους, εἰλικρινῆς πρὸς πᾶσαν αὐτοῦ τὰς σχέσεις, ἀκριβῆς ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος, εἶχε κατακτήσει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπόληψιν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, τιμηθεὶς ἐσχάτως καὶ διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος. Ἐτελεύτησε τὴν 13 Φεβρουαρίου 1887 καταλιπὼν μνήμην προσφιλῆ καὶ ὄνομα σεβαστόν.

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΑΚΗΣ, οὗ τὸν πρόωγον θάνατον ἐβλήθη ἐν πενθῇ πᾶσα ἑλληνικὴ καρδία, ὁ τιμήσας τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα κατὰ τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ αἰμακτικὰ ἐπεισόδια τοῦ 1886 καὶ προσθεὶς μίαν ἔτι δάσχην εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡρώδαν δόξαν, ὑπῆρξεν ἀληθῶς σπανία στρατιωτικὴ φυσιογνωμία ἐκ τῆς λεοντοθύμου ἐκείνης τουρκολόμου φάλαγγος τοῦ 1821, ἡ ὁποία ἔζη ὀλόκληρος εἰς τὰς πλέξας του, εἰς τὸ παράσημά του, εἰς τὴν ψυχὴν του, εἰς τὰς σκέψεις του, εἰς τὰς πράξεις του.

εις τὸν ἀπαράμιλλον ἠρωϊσμόν του. Ἐν μέσῳ τῆς συγχρόνου πεζότητος ἠκτινεβόλησε καὶ διήλθεν ὡς ἀπιθανότης, συνέχουσα τὸ θέλημα τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης ἐποποιίας τοῦ Ἀγώνος πρὸς τὴν ῥάθυμον καὶ ἀδρανῆ γενεάν τῆς σήμερον, ἐκ τῶν μοναδικῶν ἐκείνων φύσεων, αἰτίνας εἰς τὴν προωρισμέναι νὰ μεγαλοουργήσωσιν, ἐὰν δὲν γεννηθῶσιν ἐν κοινωνίᾳ νάων, ἢ νὰ διέλθωσιν ἀπαρατήρητοι καὶ ἐν ἀπογοητεύσει ὅταν βλέπωσι περὶ ἑαυτοῦ τὰ πάντα εὐτελῆ καὶ ταπεινά. Τέκνον τῆς εὐάνδρου καὶ ὀρεινῆς Μάνης, γεννηθεὶς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1829, εἶχε καταταχθῆ ὡς ἐπιλοχίας ἐν τῇ ὀροφυλακῇ τῷ 1852. Ἰπολοχαγὸς ἐστὶ ὢν κατὰ τὴν Κρητικὴν ἐπανάστασιν ἐπολέμησεν ἐπὶ τοῦ αἰμοβρέκτου ἐδάφους τῆς ἠρωϊκῆς νήσου μετὰ 600 Σπαρτιατῶν, μεθ' ὧν ἐξεστράτευσεν πανοικειῶν σχεδὸν ἐκ Γυθείου, καθύστεν ὀκτὼ Πετροπουλάκων ἐμάχοντο εἰς τὸ ἐπιλεκτόν ἐκεῖνο σῶμα. Ἡ μοναδικὴ ἀνδρεία καὶ ἡ ἀπὸ φύσεως ἐξοχος στρατηγικὴ ἰσχύς τοῦ ἀνδρὸς διετρανώθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐνσπείρασα τὸν τρόμον εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ, τὸν σεβασμὸν δὲ καὶ τὴν κατὰπληξιν καὶ τὴν λατρείαν εἰς τοὺς ἡμετέρους. Τῷ 1859 ἀνθυπολοχαγὸς ἀνόμη ὢν ἐξελέγη ὑπὸ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του βουλευτῆς, ἦν ἔκτοτε ἀδιαιλίπτως ἀντεπροσώπευε. Τῷ 1878, ὅτε ἀνεκινεῖτο ἡ Ἀνατολή, παραιτηθεὶς τῆς πολιτικῆς ἐπανήλθεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ὄνειροπολῶν καὶ ἐλεγόμενος ἐκ τοῦ πόθου νὰ μεγαλοουργῆ καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς πατρίδος ἢ νὰ πέσῃ παρὰ τὴν πλευρὴν αὐτῆς. Ἀτυχῶς ὅσα ἐκεῖνα τὰ ἐθνικὰ ὄνειρα, δι' ὧν ἐθαυκαλιζέτο ὁ γενναῖος στρατιώτης, ἐξητμήθησαν καὶ ὁ Πετροπουλάκης ἐκυψε τὴν κεφαλὴν ἐν ἀπογοητεύσει εἰς τὸ ἐθνικὸν πεπρωμένον, μέχρις οὗ τῷ 1886, ὅτε τὸ ἔθνος ἐπανήλθεν ὡσεὶ γαλθανισθὲν ἐκ τοῦ πολυετοῦς ληθάργου εἰς νέας πολεμικὰς ἐξάψεις, ἔδραμεν εἰς τὰ Θεσσαλικὰ σύνορα ἐπ' ἐλπίδι νὰ ἴδῃ ἀνχθισῶν καὶ πραγματούμενον τὸ ὄνειρον αὐτοῦ. Ἐἶνε γνωστὴ πλεὸν ἡ ἀνδρεία, ἡ στρατηγικὴ σύνεσις καὶ ὁ πατριωτικὸς ἐνθουσιασμός, μεθ' οὗ ἠγωνίσθη ἐν Γριτσόβαλ. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ στενὰ ὄρια τοῦ Ἡμερολογίου ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ ἐκθέσωμεν ἐν λεπτομερείᾳ πάσας τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς τοῦ αὐοῦ ἀνδρὸς καὶ νὰ ἀναλύσωμεν τὸν ἔξοχον αὐτοῦ χαρακτήρα. Ἄλλως τε δὲ ὁ Πετροπουλάκης ζῆ καὶ θὰ ζῆσῃ ἐν ταῖς ἀναμνήσεσι καὶ τῇ ἀγάπῃ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀπέθανε μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου τὴν 13 Φεβρουαρίου 1887.

ΒΑΣΙΛΙΟΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Γορτυνίᾳ καὶ ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις τὴν νομικὴν ἄμειν ἰδρυθέντος τοῦ Πανεπιστημίου, οὗ ὑπῆρθε πρωτότοκος πρόεδρος, διότι ἐξῆλθεν ὁ πρῶτος διδάκτωρ τῆς Νομικῆς σχολῆς, λαθὼν δίπλωμα μετὰ τοῦ βαθμοῦ *Σ ρ ι σ τ α* τὴν 30 Ἰουνίου 1846. Πρὶν ἢ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν πολιτικὴν, ὑπηρετήσας τὴν πατρίδα ὡς δικαστικὸς λειτουργός, γενόμενος ἀλληλοδιαδόχως πρωτοδικῆς, πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν, ἐφέτης καὶ γενικός γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, ἐνέκυψε δὲ μετ' ἐμβριθείας οὗ τῆς τυχούσης περὶ τὴν ἔρευναν τοῦ δικαίου, μεταγλωττίσας ἐν ἐπιστημονικῶτάτῃ ἀληθείᾳ γλώσσῃ τὴν περισπούδαστον πραγματείαν τοῦ γάλλου Τροπιάου. Ἐπὶ τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων του χριστιανισμοῦ ἐπὶ τοῦ ἀστικῶν τῶν Ῥωμαίων δικαίου,» προτάξας πολυτίμους σημειώσεις καὶ

προλεγόμενα «Περὶ τῆς ἐνεργείας τῆς σταϊκῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου.» Γενόμενος ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ ἀειμνήστου Βουλγαρῆ ἀνεκολπῶθι βραδύτερον τὴν πολιτικὴν καὶ διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰς περιόδους βουλευτῆς Ἀρκαδίας καὶ ὑπουργός, χαρακτηριζόμενος ἐν ἰσπανίᾳ νοημοσύνη, ἐπιστημονικῇ μορφώσει καὶ πρακτικότητι πνεύματος. Ἐτελεύτησεν τὴν 22 Ἰανουαρίου 1887.

ΣΥΜΠΡΙΑΩΝ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Λευκάδι τὸν Μάιον τοῦ 1819. Διὰκουσας τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τὸν Ἰω. Οἰκονομίδην καὶ Κ. Ἀσώπιον, μετέβη τῷ 1837 εἰς Παρίσιος ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Νομικῆς. Τῷ 1849 ἀνεδείχθη πρῶτος βουλευτῆς κατὰ τὴν συγκρότησιν τῆς ἐλευθερᾶς Ἰονίου Βουλῆς τῆς Θ' περιόδου. Ἐκτοτε ἀντεπροσώπευε διαρκῶς τὴν Λευκάδα ἐν τῇ Ἰονίῳ Βουλῇ, τῇ Ἐθνοσυνελεύσει καὶ ταῖς μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν βουλαῖς. Διετέλεσε γραμματεὺς τῆς Θ' Βουλῆς, γερουσιαστὴς κατὰ τὴν Γ' καὶ ΙΑ' βουλευτικὴν περίοδον, ὑπουργός τῶν ἑξωτερικῶν ὑπὸ τὸν Βενιζέλον Ῥούφον τῷ 1866, τῶν Οἰκονομικῶν ὑπὸ τὸν Βούλγαρην τῷ 1868, καὶ μετὰ μικρὸν τῶν ἑξωτερικῶν ὑπὸ τὸν Ζαΐμην. Τῷ 1874 διωρίσθη πρέσβης ἐν Λονδίῳ, ὅπως ἀνεκλήθη τῷ 1875. Μετὰ τὴν ἡπειροβοσσαλικὴν προσάρτησιν ἐξελέγη δις πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Τῷ 1872 παρίστη ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως εἰς τοὺς γάμους τοῦ Διαδόχου τῆς Δανίας. Ἐτιμήθη διὰ τῶν Μεγαλοσταύρων τοῦ Δανεδρόου καὶ τοῦ Ἁγίου Ὀλὰφ τῆς Σουηδίας, τοῦ Σιδηροῦ Στέμματος τῆς Αὐστρίας, ἔφερε δὲ καὶ τὴν μεγάλην ταυρίαν τοῦ Μετζίτι, τὸν ταξιδάρχη τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ καὶ Γεωργίου τῆς Ἀγγλίας, καὶ τὸν ἀνώτερον Ταξιδάρχη τοῦ Σωτήρος. Ἀπέθανε τὴν νύκτα τῆς 30 Ἰουλίου 1887, ὁ δὲ νεκρὸς αὐτοῦ κατὰ ῥητὴν ἐπιθυμίαν τοῦ θανόντος μετεκομίσθη εἰς Λευκάδα, ἐνθα ἐκηδεύθη καὶ ἐτάφη μεγαλοπρεπέστατα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΧΙΝΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ὑδρα τὴν 29 Μαΐου 1817, καταγόμενος ἐξ ἐνὸς τῶν ἐγκριτωτέρων τῆς νήσου οἴκων, πολλαχῶς ὑπηρετήσας τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Ὁ πάππος αὐτοῦ ἐφημίετο διὰ τὸ τολμηρὸν καὶ ῥιψοκίνδυνον τοῦ χαρακτήρος του κατὰ τὰς μακρὰς αὐτοῦ θαλασσοπολείας, ὁ δὲ πατήρ Γεωργίος, αἰχμαλωτευθεὶς διὰ δόλου ὑπὸ τοῦ Ἄλφ πασᾶ τῆς Ἡπείρου, κατώρθωσε ν' ἀποδράσῃ εἰτα εἰς Κέρκυραν, συμμετασχὼν τῆς ἐπανάστασεως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς. Ὁ Δημήτριος Σαχίνης ἐσεπαιδεύθη ἐν Μονάχῳ περὶ τὰ στρατιωτικὰ, μεθ' ὃ μετέβη εἰς Γαλλίαν καὶ κατετάχθη ὡς ὀκμίος εἰς τὸ γαλλικὸν ναυτικόν, προαχθεὶς μετὰ μικρὸν εἰς ἀνθυποπλοίαρχον. Τῷ 1836 κατεβῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατετάχθη μετὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν εἰς τὸ πολεμικὸν ναυτικόν, οὗ ἐγένετο ὑποναύαρχος τῷ 1878, ὅποτε διωρίσθη καὶ ἀρχηγὸς τοῦ στρατιωτικοῦ οἴκου τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, βραδύτερον δὲ, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ κ. Ῥοδοστάμου, καὶ αὐλαρχεῶν, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας διὰ τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν προσήθειαν τοῦ χαρακτήρος. Ἀπέθανε τῇ 29 Αὐγούστου 1887.

ΙΩΑΚΕΙΜ Ο Δ' διεδέξατο ἐν τῇ πατριαρχείᾳ Ἰωακείμ τὸν Γ'. Μετὰ τὴν ἀποβίωσιν Ἰωακείμ τοῦ Β'. (6 Αὐγούστου 1879), τῶν ἐκ-

κλησιαστικῶν πραγμάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου περιελθόντων εἰς οἰκτρὰν θέσιν, τὸ ἔθνος ἀπέβλεψε καὶ σχεδὸν παμφηρεῖ ἐξελέξατο ὡς ἄξιον διδόχον Γενοαίου τοῦ Σχολαρίου, Ἰωακείμ τὸν Θεσσαλονίκης ἀνδρα φιλόπατριν καὶ ἥθους χρηστατότατον καὶ περὶ τὸ διοικεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἱκανωτάτον. Ἀλλὰ, ἀναφεύρας τοῦ πολυπλόκου ζητήματος τῶν πατριαρχικῶν προνομίων, ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ', περιῆλθε πρὸς τὴν τουρκικὴν Κυβέρνησιν εἰς θέσιν διαινήν, μὴ ἀποδεχόμενος τὰς τροποποιήσεις καὶ τὰς μειώσεις ἐπὶ τῶν προνομίων, ὅς ὡς πιστὸς φύλαξ τῆς πατρῴας παρακαταθήκης ὄφειλε νὰ τηρήσῃ σώας καὶ ἀνελλιπέως. Ἐν τῇ μεταξὺ δέ, θανάτος καὶ τοῦ αἰμνέστου εὐεργέτου τοῦ ἔθνους Γεωργίου Ζαρίφη, ὅστις παρὰ τῷ Σουλτάνῳ αἰείποτε συνηγόρει ὑπὲρ Ἰωακείμ τοῦ Γ', ἐγένετο ἀποδεικτὴ ἡ ἐπιμόνος παραίτησις αὐτοῦ καὶ τότε ἐξελέχθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὁ Ἰωακείμ Δ', ἀπὸ Δέρκων, ἐκ Χίου, ἀνεψιὸς Ἰωακείμ τοῦ Β', σπουδάζας ἐν τῇ θεολογικῇ τῆς Χάλκης σχολῇ. Ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ μέγα τότε ἰσχύοντος θεοῦ αὐτοῦ, ἀνῆλθεν εὐθύς, νεαρῶτατος ἔτι, εἰς μεγάλα τῆς ἐκκλησίας ἀξιώματα, γινόμενος ἀρχιμανδρίτης καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Κατόπιν ἐφηφίσθη καὶ ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Λαρίσης, ἀποθανόντος δὲ τοῦ μητροπολιτοῦ Δέρκων Νεοφύτου, διεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν μητρόπολιν ταύτην. Μητροπολίτης Δέρκων διατελών, ἀπεστάλη μετὰ τοῦ προαποβῶσαντος Νικαίως Ἰωαννικοῦ εἰς Ἁγίον Ὄρος ὡς πληρεξούσιος τῶν Πατριαρχείων ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Ἰωακείμ τοῦ Β' πρὸς διακανόνισιν τοῦ ζητήματος τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Λέγουσιν ὅτι εἰργάσθη ἐν τῷ ζητήματι ἐκεῖνον μετὰ πολλῆς φιλοπατρίας, ἀλλ' αἱ ἡμέτεροι πληροφοροῖσι καὶ ἐντυπώσεις τοῦ χρόνου ἐκείνου παριστάσι τὸν ἀνδρα οὐχὶ πόσον συνετόν, οὐδὲ τοσοῦτον φιλόπατριν, διότι ἀμέσως ἡ μὲν ἐκεῖνον περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν διαμφοσιητούτων αὐτῇ Ῥώτων, ἐκλεγέντος ἡγουμένου αὐτῆς τοῦ βωσόφρονος Μακαρίου. Ὅπωςδήποτε, ἡ ἱστορία, βραδύτερον ἐπιλαμβανομένη τοῦ θέματος τούτου, ἀποδώσει τὸ δίκαιον ἐνὶ ἑκάστῳ.

Γινόμενος Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Δ', εἰργάσθη ὀλίγον ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων Ἰσως ἢ ἀεργάτερον περισσώτερον, ἢ ὅτι ἐφαίνετο τοῦλάχιστον ἡ ἐργασία αὐτοῦ, ἂν δὲν διεδέχετο Ἰωακείμ τὸν Γ', πρωθυεράρχην βέκτην καὶ ἱκανώτατον. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἤθελεν ὁμοῦ νὰ ἐργασθῆ, δὲν ἠδύνατο, ἐπειδὴ κατεστράχετο ὑπὸ στήθικου νοσήματος, μάταιαι δ' ἀπέβησαν αἱ πρὸς θεραπείαν αὐτοῦ γινόμεναι ἐκδρομαὶ ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Οὐλόκληρον σχεδὸν τὸ διάστημα τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ διήγαγεν ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ ὑπερσία τῶν Πατριαρχείων ἐγαλαρώθη, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης, συναισθηθεὶς τὴν ἀνυπόληστον βλάβην, ἧς ἐγένετο πρότερος, παρητήθη καὶ μετέβη χάριν τῆς υγείας αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Χίον, ἔνθα καὶ ἀπεβίωσε. Διεδέξατο δ' αὐτὸν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1887 ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ὁ Ε'.

Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΤΗΣΙΟΝ

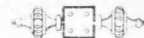
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ 1888 ΠΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

Τοῦ πολυπόδου «Οιδίποδος» ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν «Ὀλοκλήτων».

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΒΙΟΥ

Ἐν Ἀθήναις, Ἰούλιος 1887.

Φύλαξι μου Κλέρι Κοπρίδη

Εἰς Βλαχίαν

... Λέγε ὅ,τι θέλεις. Σὲ διαβαδαῖω ὅμως ὅτι αἱ Ἀθῆναι, ἂν καὶ οἱ ὄρκοι βρῖθουσι κοινοροῦ, λάσπης, ὑποψηφίων συμβούλων, ἀκαθαρσιῶν καὶ λογίων νέων, εἶνε ἐν τούτοις θαυμασία καὶ κλασικὴ πόλις. Ὑπὸ τῶν ἀνεξίτητων καὶ καλεκάρθων οὐρανῶν τῆς Ἀττικῆς, ὅστις ἐξίσου ὀριμάζει τὰς κολοκύνθας καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ζῶσιν ἀναμιξ καὶ ἐν χριστιανικῇ ἀδελφότητι ὅλα τὰ πολιτεύματα καὶ αἱ φιλοσοφίαι τῆς ὑφ'ἡλίου. Δημοκραταί, ἀριστοκρατικοί, καϊκί, κοινωνισταί, μηδενισταί, δυναμιτισταί, πνευματισταί, ὀρθολογισταί, φυσιολάτραι, ζωολάτραι, ξοκνολάτραι, ὅ,τι θέλεις. Κυρίως ὅμως πλεονάζουσι οἱ ... ἀντιπολιτευόμενοι.

Σοῦ ὀρμίζομαι, μὰ τὰ κόκαλα τῶν Μακραιομαράχων, ὅτι μόνον ἐδῶ ἤμπορεῖς νὰ βροκανίσῃς ἡσύχως καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Συντάγματος τὰ δύο - τρία ἑκατομμύρια, τὰ ὅποια ἀπεθρασύρισες αὐτοῦ διὰ τῶν λαθρεμποριῶν. Προκειμένου μάλιστα περὶ τοιοῦτου εἴδους βροκανίσματος σοῦ ὑπόσχομαι νὰ εὐρῆς συμφώνους καὶ ἀνευ ἀντιρρήσεως τὰς σιαχόνας ὄλων τῶν συγγρόνων Ἀθηναίων. Διότι — πρέπει νὰ ἤξεύρης — αἱ Ἀθῆναι δὲν εἶνε μόνον ἡ καρδιά καὶ ἡ διάνοια τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὡς ἰσχυρίζονται οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ὑπαίθριοι ῥήτορες, ἀλλ' ἀποτέλλουσι ἀκόμη καὶ τὴν κοιλίαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἰσχυρὸς ἐγκέφαλος, βλέπεις, πρέπει νὰ ὑπηρετῆται καὶ ἀπὸ ἰσχυρότερον στόμαχον. Εἶνε λοιπὸν τὸ χωνευτήριον τοῦ ἑλληνισμοῦ. Καὶ

δι' αὐτὸ δὲν ἀπορῶ ἂν συναντῶ ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀποπατήματα καὶ κόπρανα πανταχού τῆς πόλεως. Τρώγει καλὰ, χωνεύει περίφημα, τί ἤθελες ἔπειτα νὰ κάμνη; Τώρα ἐξηγῶ πῶς, κατόπιν τόσον ἀρθόλου λιπάσματος, παχύνονται ἀποπρογγυλούμενοι οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι, οἱ ὁμογενεῖς καὶ οἱ τελωνειακοὶ τμηματάρχαι. ἌΑ καὶ νὰ ἤρχεσο ἐδῶ νὰ ἐγκαταστής. Ἄφίνω ὅτι τὴν ἔλευσίν σου, πρὶν ἀγκυροβολήσῃ τὸ ἀτμόπλοιο, θὰ προαναγγεῖλον αἱ ἐξημερίδες ὅλοι, τὸ δὲ ὄνομά σου θὰ περικοσμηθῇ διὰ τῆς γαρνιτούρας

Πρὶν γίνῃ ὁμογενεῖς.

ὅλων τῶν γνωστῶν καὶ ἀγνώστων κοσμητικῶν ἐπιθέτων, ὅσα ὑπάρχουσι καὶ δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Βυζαντίου. Φοβοῦμαι μάλιστα μήπως, πρὶν ἀποθέσῃς τὸν ταξιδιωτικόν σου σάκκον, ἐμφανισθῇ ὁ γραμματεὺς τοῦ «Βῦρωνος» με ψήφισμα ἀνὰ χεῖρας, δι' οὗ θὰ ὑποσῆς ἐξ ἐφ' ἑσέου κάμιν προεφώνησιν καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου προέδρου....

Ἐνθυμεῖσαι τὸν ὑπρέτην ἐκεῖνον τοῦ παντοπωλείου σου, ὁ ὅποιος ἐκουβαλοῦσε μετὰ τὸ καρτσάκι τοὺς ἀσκούς τοῦ βουτύρου εἰς τοὺς πελάτας σου, καὶ τὸν ὅποιον πρὸ δεκαετίας εἶχες ἀποδιώξῃ λάξ καὶ πύξ, διότι εἶχες τὰς χεῖρας ταχυδακτυλοφυγιωτέρας τελωνειακοῦ ὑπαλλήλου; Αἶ! λοιπὸν σοῦ ὀρκίζομαι, ὅτι ἐδῶ ἐγείνεο ὁμογενεῖς ἀποστίλθων ὡς ἡ γλοιώδης λάσπη ὑπὸ τὸν ἥλιον, κρυβαλῶν ἀντὶ ἀσκῶν βουτύρου τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτήρος, τοῦναντίον δὲ κρυβαλούμενος, ὡσεὶ τουλούμιον ἐμψυχον, ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἐφ' ἀμάξῃς...

ἌΑ! Αἶ Ἀθῆναι, φίλτατέ μου, εἶνε ἡ πόλις τῶν θαυμάτων, τῶν ἀπροόπτων καὶ τῶν ἀντιθέσεων. Ἄφίνω ὅτι ἡμπορεῖς ἐδῶ νὰ ἔλθῃς ζῶν καὶ νὰ μεταβληθῇς εἰς ἄνθρωπον. Ἄρκεῖ νὰ ἦσαι ἀγνώστου προελεύσεως, διότι οἱ κλασικοὶ ἀπόγονοι τοῦ Περιηλέους καὶ τῆς Ἀσπασίας εὐκόλως ἐγκολοποῦνται πᾶν ὅ, τι

Ὅταν γίνῃς ὁμογενεῖς.

προέρχεται ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἀγαπᾷσι τὸ ἀγνώστον, διότι τὸ ἀγνώστον γαργαλίζει πάντοτε τὴν φαντασίαν εὐκολώτερον. Ὅσοι τοῦλάχιστον ξένοι, περιηγηταὶ ἢ λωποδῦται, καταφεύγουσιν ἐδῶ, καταγοητεύονται εὐρίσκοντες πρόσχειρα τὰ μέσα τῆς ἀπολαύσεως, καὶ κυλιόμενοι ἐλευθέρως ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁμως ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἐλλείπουσιν οὔτε κόπρανα οὔτε σκύλοι ἀφίμωτοι, οὔτε ἀστynomικοί κλητήρες. Αἱ κυραὶ μάλιστα, καὶ πρὸ πάντων τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας, τρέφουσιν ἰδικιτέραν ἀδυναμίαν πρὸς πάντα ξένον, ἔστω καὶ ἄνευ διαβατηρίου ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀστynomίας ἐπισκεπτόμενον τὰς Ἀθῆνας. Ἄρκεῖ ὅτι εἶνε ξένος, ὅτι δὲν εἶνε Ἕλλην ἢ τοῦλάχιστον ἐντόπιος. Αἱ κυραὶ τότε σπεύδουσιν νὰ ἀνοίξωσι μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰ χεῖλη, τὴν καρδίαν καὶ τὰς ἀγκάλας, παραδίδοντες εἰς πρώτην μετ' αὐτοῦ συνάντησιν τὴν προίκα τῆς κόρης των καὶ τὰ οἰκόσημα τοῦ συζύγου των. Ἐδῶ, φίλε μου, εθάνει νὰ ἦσαι ξένος, νὰ γνωρίζῃς ὀλίγα γαλλικὰ καὶ μερικὰς διπλωματικὰς ὑποκλίσεις, νὰ πλυστογραφῆσῃς τὰ ἐπισκεπτήριά σου δι' ὀλίγων τίτλων, ν' ἀγνοῆς κάπως τὴν ἑλληνικὴν, καὶ σε βεβαίω ὅτι τὴν ἐπισύσων θὰ σε πολιορκήσουν ὅλοι αἱ ἑλλεκαὶ νύμφαι τῶν Ἀθηνῶν.

***

Ἐπειτα δὲν φαντάζεται τί εἶδους ἀξιοπερίεργον ζῶον εἶνε ὁ νεώτερος Ἕλλην. Οἱ φυσιολόγοι θὰ παραφρόνουν ἢ θὰ συνείπρουν κατὰ πετρῶν τὸ κρᾶνιν των μὴ θυνάμενοι νὰ τὸν τοποθετήσουν εἰς οὐδεμίαν βαθμίδα τῆς ζωολογικῆς κλίμακος. Ἐγὼ ὁμως νομίζω ὅτι ὁ Ἕλλην εἶνε κυρίως: ζῶον κοινὸν τοῦ οὐλοῦ καὶ τοῦ ν. Βουλεύεται κοινῇ περὶ πάντων καὶ ἰδίως περὶ τῶν κοινῶν. Ἐκαστος πολίτης γεννᾶται ἐδῶ ἀπὸ κελίας μητρὸς τοῦλάχιστον μετὰ τὰς προζόντας τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας. Ἡ φύσις λ.χ. τὸν προικίζει μετὰ στίβαρους βραχίονας διὰ νὰ σκάπη τὴν γῆν. Ἄλλ' αἴφνης μίαν πρωίαν ἐγείρεται, τριβᾷ χασμώμενος τοὺς ὀφθαλμούς, ρίπτει μακρὰν τὴν ἀξίνην καὶ τὰ σαρούγια του, δακνύεται μίαν βεδιγρόταν καὶ ἐνῆς ὑψηλὸν πῆλον, καὶ ἐνσκή-

Πρὶν γίνῃ βουλευτικῶν.

πται εἰς τὴν πρωτεύουσαν μεταμορφωμένους εἰς ἀντιπρόσωπον τοῦ ἔθνους, διότι ἐν τῷ μεταξύ συνέπεσε νὰ διαπραχθῶσι καθ' ὅλον τὸ Βασιλικὸν βουλευτικαὶ ἐκλογαί, καὶ οὕτω κατόπιν δι' ἐνός νὰ εἴ ὅχι συμπληρωθῇ τὰ κενὰ τῆς νομοθεσίας καὶ... τῆς κοιλίας του.

Καὶ μὴ νομίσης ὅτι μόνον πολιτικὸς ἐπλάσθη ἀπὸ φύσεως. Ἄ! μὲ συγχωρεῖς! Ὁ νεώτερος Ἕλληνας εἶνε ἐν εἶδος Ἀριστοτέλους ἐφωδιασμένος ἐκ γενετῆς μὲ ὅλας ἀνεξαίρετως τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς γνώσεις τοῦ αἰῶνος, ἀδιάφορον ἂν δὲν ἐφρόντισέ ποτε νὰ μάθῃ τίποτε. Γνωρίζει παραδόξως ὅλα, ἀναμνηστέα εἰς ὅλα, ἀποφαίνεται περὶ ὅλων, καὶ ἔχει πρόχειρον τὴν λύσιν οἰοῦντι ποτε μεταφυσικοῦ ζητήματος, ρθάνει μόνον νὰ... τὸ ἀγνοῖ.

Ἐννοεῖς ὅμως ὅτι τὸν προστατεύει εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τὸ Σύνταγμα, ἐν ὄνοματι τοῦ ὁποίου κέντηται τὸ ἱερόν καὶ ἀπαραβίαστον δικαίωμα νὰ λαλῇ ἀενάως, ἐν ὑπαίθρῳ, ἐν τοῖς καφεναείοις, ἐν ταῖς πλατεαῖαις, εἰς πᾶσαν καρπὴν τῶν ὁδῶν, διὰ τοῦ στόματος, διὰ τῶν ποδῶν, διὰ τῶν γρόνθων, διὰ τῶν ἐφημερίδων, ὅπουδῆποτε σταθῆ, καὶ καθ' οἰανδήποτε ὥραν, κοιμώμενος, ἐφημεριῶν, ἀποπατῶν ἢ τρώγων! Λαλεῖ, λαλεῖ ἀκαταπαύστως, καὶ ὅταν πλέον ἐξαντλήσῃ τὰ θέματα καὶ τοὺς ἀκροατὰς του, ἐπιτίθεται κατὰ τῶν νεκρῶν ἀπαγγέλλων ἐπικηδείους, διότι—πρέπει νὰ ἔχης πρὸ ὀφθαλμῶν—ἐκαστος ἐλεύθερος συνταγματικὸς πολίτης, γνωρίζων τὸ ἀλφάβητον, θὰ ἐκφωνήσῃ τοὺλάχιστον δώδεκα ἐπικηδείους, ζῶν μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ ὑποστῇ καὶ αὐτὸς δωδεκάκις τὴν αὐτὴν ποινὴν ὅταν ἀποθάνῃ, ὅταν δηλαδὴ παύσῃ λαλῶν!

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ Σύνταγματος, σοῦ γνωστοποιῶ ἐν παρενθέσει ὅτι αἱ Ἀθηναί, πλὴν τῶν ἀπεριτοχιστῶν ἀφοδευτηρίων, ἔχουσι προικοδοτηθῆ καὶ μὲ μίαν πολυτελεσεστάτην πλατεῖαν, ἢ ὅποιαν χρησιμεύει κατὰ τὸ ἦμισυ

Ὅταν εἶνε βουλευτής.

Ἕλληνας ἄλλος.

ὡς προαύλιον τοῦ καφεναείου Γιαννοπούλου, καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἦμισυ ὡς ἀμαξοστάσιον καὶ σταθμὸς τοῦ ἵπποσιδηροδρόμου. Δι' αὐτὸ μὴ παραξενευθῆς ἐὰν ἀκούης ἐνίοτε ἀπὸ στόματος ἀντιπολιτευσέως ὅτι τὸ Σύνταγμα... καταπατεῖται. Εἶνε αὐτόχροημα μηχανογραφία! Ἐννοεῖς ὅμως ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν ἐμποδίζουν ποσῶς τὸ νοῆμον καὶ ἐλλεικτὸν κοινὸν τῆς πρωτεύουσας νὰ διέρχεται εὐφροσύνας ὥρας ἀναφυγῆς συμπιεζόμενον μεταξὺ τῶν τραγῶν τῶν ἀμαξῶν καὶ τοῦ τραμβαὺ ἀφ' ἐνός, καὶ μεταξὺ τῶν ποδῶν τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ἀλόγων ἐξ ἄλλου... Εἶνε, βλέπεις, καὶ τοῦτο τρόπος διασκεδάσεως, διότι ἐδῶ καὶ αἱ διασκέδασεις τῶν ἀκόμη εἶνε πρωτότυποι. Ἰδίως μ' ἐξέπληξε καὶ μ' ἐγοήτευσε τὸ εἶδος καὶ ἡ μέθοδος μὲ τὴν ὁποιάν συμποσιάζουν. Ὡ! μὰ τὴν ἀλήθειαν τὰ γλέντια των εἶνε ἄξια θαυμασμοῦ. Ἀρχίζου αἴφνης μὲ δύο ποτήρια οἴνου καὶ τελειοῦν μὲ δύο... μηχανογραφία!

Ἦδη καὶ ἴθρα Ῥοζαῶν
«Πᾶς ἀρχίζει τὸ γλέντι».

Ἦδη καὶ ἴθρα Ῥοζαῶν
«Πᾶς τελειώνει τὸ γλέντι».

Ἀπλούστατα καὶ συνοπτικώτατα.

Ἀλλὰ πλὴν ὅλων αὐτῶν, παρετήρησα μετὰ πατριωτικῆς ὑπερφρανεῖας καὶ ἀγαλλιόσεως ὅτι ἐδῶ πᾶς ἐλεύθερος πολίτης, ἐγγεγραμμένος ὑπ' αὐξήοντα ἀριθμὸν εἰς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον, μετέρχεται κατ' ἀρέσκειαν ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα ἀδιακρίτως ἢ εἶδεν ἢ ἤκουσεν. ὅσα γνωρίζει ἢ ἀγνοεῖ, ἀδιάκριτος δημοκράτης ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν. Δι' αὐτὸ μὲν ὡ γάσκων καὶ ἀπολιθωμένους ἐκ θαυμασμοῦ ὅταν βλέπω ὅτι οἱ χωροφύλακες, φερ' εἰπεῖν, συντάσσου ἄρθρα περὶ καλλιτεχνίας οἱ ἱερεῖς γνωμοδοτοῦν περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ καὶ οἱ στρατιωτικοὶ πραγματευοῦνται περὶ πολιτικῆς οικονομίας. Ὁ πολιτισμὸς ἐδῶ εἶνε ἕλκρον ἐξύμωρος.

Τοσοῦτον δὲ μετακαθειμένοι οἱ ὄροι τῆς προόδου ὥστε διὰ τὴν συμβουλευθῆς αἴτην περὶ ἀρχιτεκτονικῆς πρέπει ν' ἀποταθῆς εἰς τὸν λαχανοπώλην καὶ διὰ τὴν πληροφορηθῆς τὴν ἐξήγησιν κανονοῦς μεταωρολογικοῦ φαινομένου πρέπει νὰ καταφύγῃς εἰς ῥάπτῃν, ἀπαράλληλα ὅπως διὰ τὴν γίνῃς τέλειος δημοκράτης, πρέπει νὰ χρηματίσῃς πρῶτον ὑπομάγειρος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἀνακτόρων.

Ἄλλ' οὐδὲ δύνῃσαι νὰ σου ἀπκριθῆσῃς μίαν πρὸς μίαν τὰς ἀπειρῶν ιδιότητος καὶ τὰ ἅπαιρα δικαιώματα τὰ ὅποια ἕκαστος ἐδῶ αὐτοκέφαλος πολίτης νέμαται. Ἐχει:

ΕΥΡΩΗ ΘΗΛΕΩΗ

Ἦθη καὶ Ἦθηα Ποικιλῶ.

λ. γ. τὸ ἀνακραί-
ρετον δικαίωμα
νὰ εὐρῆ εἰς πᾶ-
σαν γωνίαν τοῦ
δρόμου, ἐν μέσῃ
ὁδῶ ἢ ὑπὸ τὰ πα-
ράθυρά σου. Ἄλ-
λά καὶ σὺ, ἐννοεῖς
δικαιοῦσαι, διὰ
τῆς ὁμοιοπαθη-

Ἦθη καὶ Ἦθηα Ποικιλῶ.

τικῆς μεθόδου, νὰ ἐκκενώσῃς κατὰ τῆς κεφαλῆς οἰοῦδηποτε δια-
δάτου ἀπὸ τοῦ παραθύρου σου αὐτοῦσιον τὸ ἀγγεῖον τοῦ κοιτω-
νός σου, χωρὶς νὰ ἦσαι ὑποχρεωμένος νὰ τοῦ ζητήσῃς pardon.

Ἐνίοτε ὅμως, χάριν ποικιλίας, ἐνῶ κοιμᾶσαι ἤσυχος ἐπὶ τῆς
κλίνης σου, συνεχίζων τὸν θερινὸν ὕπνον, ἐν σοῦ διαμφισθη-
τοῦν οἱ κῶνορες, οἱ σκνίπες καὶ οἱ κορέοι,
αἰφνης ἐνσκήπτουσι ὑπὸ τὰ παράθυρά σου συμ-
μορία νυκτοβίων κανταδέρων, με μίαν κηθά-
ραν ἀνὰ χεῖρας κα με ἐν μαγγανοπηγαδον εἰς
τὸν λάφυργα, δικαιοῦμενοι νὰ σοῦ ἀφαιρέσουσι τὸν
ὕπνον καὶ τὴν ἡσυχίαν μέχρι πρωίας. ὑπὸ τὴν
πρόφασιν ὅτι ἄδουσι, ἐνῶ πράγματι ὠρῶνται.

Νυκτερινὰ κακουργία

νὰ ῥίπτῃ λίθους εἰς τὰ θελώματα τῆς οἰκίας σου
καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ μαχηρόνῃ διαμπᾶξ πάντα ἀβύδαυ τολμῶντα

νὰ τοῦ διαμφισθηθῆς τὰ ἀπαράγραπτα αὐτὰ συνταγματικὰ δι-
καιώματα. Κάμνει ὅ, τι θέλει. Γράφει λ. γ. λιθέλλους κατὰ τῆς
βασιλείας καὶ μετὰ τινος ὄρας ἐξαυργγίετα: ζητωκραυγάζων
ὑπὲρ τοῦ Δικδύχου. "Ω! σὲ βεβαίω, εἶνε λίαν ἀξιοπεριεργον
φαινόμενον ὁ νεώτερος "Ελληνας.

Βεβαίως δὲν μοῦ εἶνε εὐκλον νὰ σοῦ περιγράψω λεπτο-
μερῶς τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν ἀπογόνων τῆς Ἀσπασίας καὶ
τοῦ Πλάτωνος ἐν τῇ παρουσίᾳ μου. Σοῦ λέγω μόνον ὅτι
αἱ Ἀθῆναι εἶνε πόλις, εἰς τὴν ὁποῖαν δύνασαι νὰ ζήσῃς
ὡς πρίγκηψ. Διασκεδάσεις καὶ θεάματα περιήρημα. Ἐν εἶδος
φαιδρᾶς διασκεδάσεως εἶνε καὶ ἡ μονομαχία. Μονομαχοῦν
ἀνευ λόγου, διότι δὲν ἔχουσι προχειρότερον μέσον νὰ εὐθυμῆ-
σουσι. Οἱ ὄροι διατυποῦνται φρικτοῖς ἐκατέρωθεν, καὶ ἐνῶ πρό-
κειται νὰ ανταλλάξουσι σφαῖρας μέχρι θανάτου, αἰφνης καταλή-
γουν εἰς τὸ νὰ ανταλλάξουσι ποτήρια ζύθου, ἐνῶ αἱ σφαῖραι
ἐξάγονται, κατὰ τινε εὐφυῶ ῥήτραν, ἀπὸ τῶν ἐσωδράκων τῶν
μονομαχοῦντων. Σοῦ ὁρκίζομαι ὅτι τὸ πλέον ἀκίνδυνον ἐν Ἑλ-
λάδι εἶνε ἡ μονομαχία.

Θὰ θυμάσῃς ἐδῶ καὶ τὰς λεγομένας συγχρόνου ε
ἀρχαὶ ὅτι τας, κτίρια δηλονότι νεόδμητα, τὰ ὅποια κατὰ
τοὺς μυστηριώδεις κανόνας τῆς ἀθηναϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς, κρη-
μνίζονται πρὶν ἢ ἀποπερατωθῶσι. Ἐκτὸς τούτων αἱ Ἀθῆναι
ἔχουσι καὶ Ἀκαδημίαν ἀνευ ἀκαδημαϊκῶν, τὴν ὁποῖαν φυλάτ-
τουσι πρὸ τῶν προτυλαίων δύο μαρμαρωθέντες, ὡς ἡ γυνὴ τοῦ
Λότ, ἀπόμαχοι, τυπικῆς Σωκράτης καὶ Πλάτων.

Ἡ μικρὰ αὐτὴ εἰκὼν τοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου ἐλπίζω νὰ σε πείσῃ
ὅπως μ' ἀπαρκεῖσθῃς με τὸ πρῶτον ἀτμῶπλοισιν καὶ ἔλθῃς ἐδῶ,
ἐκτὸς ἂν σε ἀναστείλῃ ὁ φόβος, μήπως σὲ ἐκδιᾶσουσι ἐκόντα
ἄκοντα νὰ δευθῆς τὸ ἀξίωμα τοῦ δημάρχου καὶ σὲ καταστή-
σουσι οὕτω ὑπεύθυνον τοῦ κοινοῦ τοῦ, τῶν οὐρῶν, τῶν κόπρων
καὶ τῶν μισμμάτων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀναπνεῖς, ζῆ καὶ δι-
κιοῦνται ἡ κλασικὴ τῶν Ἀθηναίων πόλις.

Σὲ ἀσπάζομαι, ὁ φίλος σου

Ἰερώνυμος Λασπιάδης

Διὰ τὴν ἀρραβὴν τῆς ἀντιγραφῆς

SCOC

ΕΚΤΟΣ ΑΝ ΜΕΤΑΝΟΙΩΣΗΣ

'Αγάπη μου, σέ βεβαιῶ πῶς διόλου δὲν θ' ἀγιάσης
 Οὔτε τὴν ἄκρα δὲν θά 'δῃς καθόλου τ' οὐρανοῦ·
 Μὲ τὰ σωστά σου, χριστιανή, χωρὶς νὰ κοπιήσης
 Θά πᾶς εἰς τὸν παράδεισο; Γιά βγάλ' το ἀπὸ τὸ νοῦ!

Αὐτὰ ποῦ λέγει ὁ Χριστὸς τὰ ἔκαμες; Στοχάσου·
 'Εδίψασα· δὲν 'θέλησες ποτέ νὰ με δροσίσης·
 'Εκρύωνα· δὲν μ' ἔσφιξες ποτέ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου,
 Καὶ οὔτε ἤρθες κάποτε τί κάνω νὰ 'ρωτήσης.

Μεθαύριο 'ς τὴν δεύτερη ποῦ θ' ἄρθῃ παρουσία
 Λόγο ἐπάνω 'ς τὸ Χριστὸ γιά ὅλ' αὐτὰ θά δώσης,
 Καὶ 'ς τοῦ διαδόλου θεὸ νὰ πᾶς καὶ σὺ τὴν ἐξουσία,
 'Εκτός, ἐκτός, πουλάκι μου, ἂν τώρα μετανοιώσης.

¹Ιούλιος 1887.

Λεώπολις.

ΟΛΑΙΣ ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΑΙΣ!!

'Σ ἐσᾶς ποῦ γιά 'παντρεῖά μου μαρμυρίσαστε
 Χωρὶς ποτέ σας νὰ τὴν 'μυρισθήκατε,
 Κ' εἰς σᾶς ποῦ στανικῶς καλογρηυόσαστε
 Πῶς πρόωρα τοὺς γαμπρούς σας 'στερευθήκατε,
 'Σ ὀλίγα λόγια: 'ς ἀγάμες καὶ χήραις
 'Ανοίγω ταῖς θαυματουργαῖς μου θύραις.

Μαμηδάις, ξαβακάστραις, γρηγαῖς, παππάδες,
 Καλιὰ σας! οἱ γαμπροὶ δὲ σᾶς 'μπιστεύονται·
 Σᾶς 'ρούφηξ' ἕνας νεγρός, προξενητάδες . . .
 Τώρα μ' ἐμέναν' ὅλαις θὰ 'παντρεύονται,
 Δὲ θέλουν πλεὺθ ἢ νεγαῖς κάμμιὰ μεσίτρα,
 Εἶν' ἡ καρδιά μου ἡ πρώτη προξενήτρα.

Κόραις, γεροντοκόριτσα καὶ χήραις
 Τρέξετε μὲ θάρρος ὅλαις καὶ ἀγκαλιάζεστε·
 "Ἄν θέλτε νὰ γενῆτε καλομοίραις
 Χυθῆτε κι' ἀγαπητικὸ σας πιάστεμε,
 Καὶ τὸ πολὺ-πολὺ 'ς ὄχτῳ 'βδομάδες
 "Ὅλαις θὰ ἰδῆτε νᾶσαστε νυφάδαϊς.

Λέω πράγματα πιαστά, ὄχι ἀγρυπταῖς·
 Ζῶστέ με γρηγαῖς καὶ νεγαῖς, κι' ὅσο γι' αὐτὸ
 Εἶν' ὅλαις ΜΟΥ ἢ ἀγάπαις μαρτυραῖς . . .
 Κ' ἔπειτα μὴ θὰ δώστε οὔτε λεφτό;
 Ξετάστ' ἐκεῖναῖς 'ποῦ με 'γκαρδιευτήκανε
 Καὶ θεὸ νὰ ἰδῆτε 'ποῦ ὅλαις 'παντρευτήκανε!

Καὶ ἰδοὺ τὸ πῶς συμβαίνει αὐτὴ ἡ ὑπόθεσι·
 Βέβαιος ὁ κάθε νεγρός 'ς τὴν πραγματικὴ μου
 Μουχτᾶ 'ς ὅποια μουχτήσω μὲ τὴν πρόθεσι
 Πῶς 'σὰ στερνὴ θῆναι κ' ἡ ποῖο ἐκλεχτή μου.
 Κ' ἔτσι ὅποια καὶ νὰ κάνω ἀγαπημένη,
 'Σ τὸ μῆνα ἐπάνω νὰ τὴν 'παντρεμένη!

'Ἄλλοιά μου! . . . ἀλλὰ χερά 'ς τὴν κάθε μιὰ
 Ποῦ ἀγάμη κλιεῖ μὴν πάη στραβὴ 'ς τὸν ἄδη·
 Φτωχὴ καρδιά, ἡ τόση σου φωτιὰ
 Γι' ἄλλους ζωὴ καὶ φῶς, γιά μᾶς σκοτάδι!
 'Ἄλλὰ μᾶς μένει 'σ τὸ στερνὸ ἢ ἐλπίδα
 Πῶς ὠφελοῦμε κάπως τὴν Πατρίδα.

"Ὅσαις λοιπὸν 'ς τοὺς λόγους μου πειθόσαστε,
 Καὶ θέλτε νὰ ὠφεληῆτε καὶ τὸ Κράτος,
 'Αρχίστε νὰ με ψευτοστερευόσαστε
 Κ' εὐθὺς θὰ ἰδῆτε κάθε νεγρός τρεχάτος
 Νὰ πέρνη κι' ἀπὸ μιὰ. — "Ὡ, δίχως ἄλλο
 Τότες θὰ ἰδῶ καὶ τὸ "Ἔθνος μας μεγάλο!

¹Ἐν Ζακύνθῳ τὴν 6 Ἀυγούστου 1887.

ΙΩ. Γ. ΤΕΑΚΑΣΙΑΝΟΣ.

ΦΘΙΣΙΚΟΙ ΕΡΩΤΕΣ

(Κατὰ τὸ ἔθος τῆς ρομαντικῆς Σχολῆς.)

Δὲν θέλω τῆς καρδίας μου ἐγὼ τὴν ἐρωμένη
Μὲ μάγουλα ὀλοστρογγύλα, ἴσ' ἀν τὸν ἀφρὸ δροσάτη·
Τὴν θέλω ἀρρωστιάριχη, χλωμή, κιτρινωσμένη,
Κουτσή, κουφή, ἀλλοίθωρη, μονόχα μ' ἓνα μάτι.
Πλασμένη ἀπὸ σάβανα, σάχητι, σικιά καὶ ἄδη.
Σ' ἀν φάντασμα νὰ χάνεται τὴν νύχτα 'ς τὸ σκοτάδι.

Δὲν θέλω νάχη ἐμμορφιά, φρεσκάδα καὶ ὕγεια
Δροσιὰ καὶ χάρι· καὶ ζωὴ καὶ τέτοια φλουριά·
Δὲν θέλω 'ς τὴ ματιζή τῆς φῶς καὶ χεῖλη κοραλένια.
Μαλιὰ-χρυσάφι καὶ μορφή γλυκειά τριανταφυλλένια.

Τὴν θέλω σκιαχτρο, σίγαμα, ἴσ' ἀν φύλλο μαραμμένη,
Σικιά ἀγνώριστη, σβυστή, 'ς τὸν θάνατο γεμμένη.

"Αχ! θέλω νάχη εὐλογιά, τύφο, χολέρ' ἀκόμα.
Νά'νε ἴσ' ἀν ξύλο, σκέλεθρο, μὲ τὴν ψυχὴ 'ς τὸ στόμα,
Νὰ λυῶν ὅπως τὸ κερί, λιθίνῃ νὰ μυρίζη,
Τὴ νύχτα ἴσ' ἀν βρουκίλακος τοὺς τάφους νὰ γυρίζη.
Νὰ μὴ ζυγιάξῃ τὸ πολὺ ἀπὸ πενήντα δράμια,
Νὰ μοιάξῃ ἴσ' ἀν ἐξωτικό, ἴσ' ἀν στοιχειό, ἴσ' ἀν λάμια.

Καὶ ἔτσι μ' ἓνα τῆς φίλῃ ἀρρώστιας νὰ κολλήσω
Καὶ σκέλεθρο 'ς τὸ στήθος τῆς κ' ἐγὼ νὰ ἔσφυχῶ,
Πανούκλ' αὐτὴ, χριχὶδὲ ἐγὼ, νὰ πάμε ἀγκαλιασμένοι
Καὶ ναῦρωμε τοῦ οὐρανοῦ τὴ θύρ' ἀμπαρωμένη.

Καὶ νὰ μᾶς βλλοῦν κάθαρι 'ς αἰῶνιο σκοτάδι
Μὴν τύχη καὶ μολύνουμε χολέρα καὶ τὸν Ἄδη.

Σατανῆς.

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΡΩΜΗΩΝ

"Όταν περιπατῶ.

"Όταν καθίπτω.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΡΙΝΟΣ *

Τὰ μεγαλειότερα ἀποτελέσματα ἔσχον πάντοτε ἀφορμὴν τὰς μικροτέρας αἰτίας. Τίς ἀνέγνωσε τὸν Πασχάλ; Ἡ μύτη τῆς Κλεοπάτρας ἠδύνατο νὰ μεταβάλῃ τὴν τύχην τοῦ κόσμου. Μία γραμμὴ περισσότερον δύναται νὰ καταστήσῃ ἀποτρόπαιον καὶ αὐτὴν τὴν Ἀφροδίτην τῶν Μεδίκων. Μία ἐπιστρατεία ὀλιγότερον δύναται νὰ καταστήσῃ καὶ αὐτὸν τὸν κ. Δηλιγιάννην μέγαν πολιτευτὴν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς ἐπιστρατεύσεως οὔτε περὶ μιᾶς γραμμῆς, ἀλλὰ περὶ μιᾶς ὀλοκλήρου μύτης. Ἄλλὰ τί ἴητο, Θεέ μου, μία μύτη ἀπέναντι ἐνὸς τόσο θελκτικοῦ συνόλου;

Ἡ Ἀννέτα ἴητο νεῖνις χαριστάτη. Ὑψηλὴ ὡς ἡ Ἀρτεμις, εὐλίγυστος ὡς ἰτέα, ἀνθηρὰ ὡς τὰ βόδια τοῦ Μαῖου. Ὁφθαλμοὶ μαύροι, μέτωπον ὑπερήφανον, ὀδόντες ἐκ μαργαριτῶν, βραχίονες ἀγάλματος. Περιγραφή τῶν ἰδιαιτέρων τῆς χαρακτηριστικῶν δὲν ἔφθασε μέχρις ἡμῶν. Ἄλλ' ὅπωςδήποτε ἡ θεὰ τῆς ἐπροξέτει μεγάλην ἐντύπωσιν καὶ θά ἴητο ἀπαράμιλλος, εἰάν ἡ μοχθηρὰ φύσις δὲν κατέστρεφε τὸ ἀριστούργημα τοῦτε τῆς καλλιτεχνικῆς τελειότητος διὰ τερατώδους τινοῦ, ἐλλείψεως. Ἡ Ἀννέτα μὲ τοὺς μαύρους ὀφθαλμούς τῆς, ἡ Ἀννέτα μὲ τοὺς χρυσοξάνθους βαστρούχους τῆς ἡ Ἀννέτα μὲ τὰς ἀλαβαστρίνους παρεῖας τῆς, ἡ ὠραία Ἀννέτα τέλος πάντων, εἶχε συντρίψει τὴν οἶνα τῆς συνεπεία ὀλοσθήματος! Ὡ Ἀμαρυλλίδες καὶ Γαλάτειαι καὶ σεῖς αἱ ἄλλα,

* ΣΗΜ.—Ἐνεκεν τῆς βραδείας ἀποστολῆς τοῦ φαιδρῶς τοῦτου σκαλυδύματος τοῦ φίλου ἡμῶν κ. Δ. Οἶκ. Καλαποθάκη παρελείθη ἀτυχῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐν ἀρχῇ τοῦ παρῆντος στήλης τῶν συνεργασιῶν.

ἀγροτικά νόμφαι, ὑψηλαί τῆς ἐμπνεύσεως θεότητες. Καλύφατε τὸ πρόσωπον! Ἡ νέα αὕτη ὠμοίαζε τὰς βλοσυράς ἡρώϊδας τῶν ρομαντικῶν μυθιστορημάτων. . . . Ὁ ἄγγελος ἦτο δαίμων, τὸ ὄραον ἐκείνου πρόσωπον ἦτο ἄνευ ρινός!

Ἐσκέφθητε ποτέ σας ὠραία μου ἀνάγνωστριαί πόσον ἀποτρόπαιον κτύπημα θὰ κατέφευεν εἰς τὰ θέληγτρόφια σας παρομοία ἔλλειψις; Ἡ ρίς εἶναι τὸ λεπτότερον, τὸ εὐαισθητότερον, τὸ καλλιτεχνικώτερον ὄργανον τοῦ πλάστου. Γυνὴ ἄνευ ρινός εἶναι ὅτι ὁ Ζεὺς ἄνευ κεραυνοῦ καὶ ὁ κ. Γεννάδιος ἄνευ ἀλεξιβροχίου. Τοῦτο γνωρίζουσα ἐκ πείρας εἶχεν ἀντικαταστήσει τὴν ἀπωλεσθείσαν διὰ ψευδοῦς ρινός καθ' ὅλα ὁμοίως μὲ τὴν πρώτην. Ἡ ρίς αὕτη ὁμολογουμένως ἦτο ἐντέλειστικὴ. Προσῆμαζε τὴν ψευδῆ ρίνα; Ἐγένετο καλλονὴ ἀπαράμιλλος, οὐρανία θεότης, ἀληθής Ἀφροδίτη. Ἀφῆρει τὴν ψευδῆ ρίνα; Καθίστατο φοικωδῶς δυσμορφος, τέρας τεράτων, ἀληθὴς μέγαιρα. Ἐπομένως ὅλη τῆς ἡ προσοχῆ συνεκεντροῦτο εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ προσθέτου ἐκείνου ὀργάνου. Ἡ ὠραία ἐκείνη ρίς εἶχε καταστή πλέον δι' αὐτὴν ὅτι τὸ πηλιδάδιον διὰ τοὺς Τρῶας καὶ ὁ κ. Δηλιγιάννης διὰ τοὺς Ἀρκάδας. Ἄλλὰ φεῦ! Οὕτε τὸ παλλᾶδιον ἔσωσε τὴν Τροίαν, οὔτε ὁ κ. Δηλιγιάννης τὴν Ἀρκαδίαν. Ἡ μοῖρα εἶχε προορίσει τὴν ρίνα ἐκείνην διὰ μεγάλην καταστροφὴν.

Εἰς ἐκ τῶν νέων ἐκείνων οἵτινες ἐσύγναζον εἰς τὰς συναναστροφάς, εἰς τὰς ὁποίας ἐσύγναζεν ἡ ὠραία Ἀννέτα, τῆς ἡράσθη ἐμμανῶς. Ἡ Ἀννέτα ἔφερε τόσῳ καλῶς τὴν ρίνα τῆς ὥστε εἶχεν ὅλα τὰ δικαιώματα διὰ νὰ εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν καλλονὴν τῆς. Ὁ νέος ἄγνωστος τὴν ἔλλειψιν τῆς, τῇ ἐξέφρασε τὸ αἶσθημά του, τὴν παρεκάλεσε, τὴν ἰκέτευσεν. Ἄλλ' αὕτη ἀγέρωχος ὡς θεότης τὸν ἠρνήθη. Δὲν ἤσθάνετο ἀρκετὴν δύναμιν ὥστε νὰ ἐκθέσῃ ἑαυτὴν εἰς τὴν ταπεινώσιν μιᾶς τόσῳ ἀπαισίας ἀποκαλίψεως. Ἄλλ' ὁ νέος ἐπέμενε τόσῳ πολὺ, ὥστε μετὰ καιρὸν ἤρχε νὰ τὴν κλονίξῃ. — Μὰ ἔγω μίαν ἔλλειψιν, ἔλεγεν ἐκείνη, ἡ ὁποία δύναται νὰ σε κάμῃ νὰ μεταβάλλῃς γνώμην. — Δὲν μὲ μέλλει πῆχτα ἐκείνος. — Μὰ εἶμαι ἀσχημὴ προσέθετεν αὐτῇ. — Ἄς εἰ ἀσχημὴ προσέθετεν αὐτός. Ἡ πολιούχια διήρκει ἐν ἔτος καὶ ἡ νέα ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ. Λέγουσιν ὅτι ἡ Τύρας καὶ ἡ Βαβυλῶν δὲν ἀντέστησαν περισσώτερον χρόνον.

Ὁ γάμος λοιπὸν ἀπεφασίσθη. Εἶχον ἐτοιμασθῆ ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἐορτήν, εἶχον ἀγορασθῆ τὰ στέφανα, εἶχον ἀφίχθῃ οἱ φίλοι: τῆς οἰκογενείας, εἶχον ἔλθει μάλιστα καὶ οἱ ἱερεῖς. Ὁ γαμβρὸς παρετήρει τὴν νύμφην δι' ὀφθαλμῶν μεστῶν ἔρωτος καὶ ἡ νύμφη ἠρυθρία ἐκ συγκινήσεως, ὅτε. . . .

Ἀνεγνώσατε ποτέ σας διηγήσεις ἀπορόπτων; Νέος τις ἀπόλεσε λαμπρὸν προίκα διότι τὴν παραμονὴν τῶν γάμων τοῦ ἐφώνησε δυνατὰ διότι τῷ ἐπάτησε κάποιος φιλικῶς, τὸν κάλον, ἄλλος δὲ τις κατέστρεψε τὸ ὠραιότερον συνοικίσιον τοῦ κόσμου, διότι ἐπαρνίσθη καθ' ἣν στιγμὴν ἡ μέλλουσα πενθερὰ τοῦ τῷ προσέφευεν εὐλαβῶς τὸ τσάϊ. Τὸ κύπελλον ἀνετράπη, τὸ τσάϊ ἐγύθη ἐπὶ τῶν παρακαθημένων, ἡ πενθερὰ ἐλιποθύμησε καὶ αὐτὴς ἐτράπη εἰς ἄτακτον φυγὴν. Οὕτω καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην. Κάποιος ἐπαρνίσθη. Ἡ νύμφη ἐταράχθη, ἡ ρίς ἐσείσθη ἐκ θεμελίων, ἐταλαντεύθη πρὸς στιγμὴν καὶ ἀποσπασθεῖσα κατέπεσε μελαγχολικῶς ἐπὶ τοῦ τάπητος. Ὁ γαμβρὸς ἤνοιξεν ὑπερμέτως τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλ' ἔπειτα τοὺς ἔκλεισεν ἐκ φοβίης. Ἐβρυθὰ οὐλὴ ἔχαινε ἀπαισίως ἄνωθεν τοῦ στόματος τῆς νύμφης. Οἱ προσκεκλημένοι, ἐκπληκτοί, ἔκλεισαν καὶ αὐτοὶ τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄλλ' ἄμα τοὺς ἤνοιξαν, ὁ γαμβρὸς ἦτο ἄπῳν.

Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ θλιβερὸν τέλος τῆς μύτης καὶ τῶν ἐρώτων τοῦ ἄτυχοῦς τούτου ζεύγους. Πταίει ἀράγε ὁ γαμβρὸς; Οἴμοι! Ὅχι. Παρομοία δοκιμασίᾳ ἠδύνατο νὰ κλονίσῃ σταθεροτέρους τούτου ἔρωτας. Ὑπὸ τοιαύτας περιπτώσεις οὔτε ὁ Ρωμικὸς θὰ ἐπίνε δηλητήριον διὰ τὴν Ἰουλίαν, οὔτε ὁ Βέρτερος θ' ἀπέβλησκε διὰ τὴν Δωροθέαν, οὔτε ὁ Παῦλος θὰ ἐπίνετο διὰ τὴν Βεργινίαν. Ὁ ἔρω; ἔχει ἀνεξιλεώτους ἀπαιτήσεις, διότι μ' ὄλην τὴν θείαν ὑπόστασιν του, μ' ὄλην τὴν ἱερότητα μὲ τὴν ὁποίαν τὸν περιέβαλεν ἡ γλώσσα τῶν σοφῶν, ἐν τῷ ἔρωτι ἡ καρδία κείται πολὺ χαμηλότερα ἄφ' ὅσον τινες φαντάζονται.

Δ. ΟΙΚ. ΚΑΛΑΠΟΘΑΚΗΣ

ΜΟΔΙΣΤΡΑ ΤΗΣ

Πάλιν κινούργιο φόρεμα τῆς εἶπ' ἀγαπητῆ μου,
 Νὰ ἤμουνα μοδίστρα σου ἦθελα 'ς τὴ ζωὴ μου,
 Νὰ σφίγω μὲ τὰ χεῖρα μου τὸ μαγικό σου σῶμα,
 Νὰ χαίρεται 'ς τὰ κάλλη σου τ' ἀχόρταγέ μου ὄμμα.
 Τὸ παρεδέχθη κ' ἐγεῖνα μοδίστρα τῆς . . . Ἄλλὰ
 Ἐγώ καὶ τὴ τέχνη μου μαζί καὶ τὰ μυαλά,
 Γιατί ἀντὶ εἰς τὸ λαίμω νὰ βάλλω τὸ φριλλάκι
 Ἐγώ καὶ τῆς κόλλησα ἐκεῖ ἐνα . . . φιλάκι.

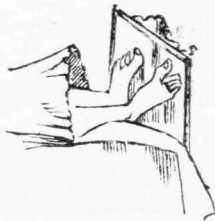
Ἀθήναι, 9 Μαΐου 1887.

ΙΩ. Ν. ΤΣΟΥΚΑΤΟΣ.

ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΕΚΠΑΘΕΙΣ

Πρὸ τοῦ ἑσθῆτος

Μετὰ τὸν ἑσθῆτος.

Ἡ ΤΥΦΛΟΜΥΓΓΑ

— Παίζουμε τὴν τυφλομύγγα; μ' ἐρωτᾶνε καὶ γελοῦν.
Παίζουμε;

— Μετὰ χαρῆς σας!

— θὰ σοῦ δέσουμε τὰ μάτια!

— Μὰ ὅποιαν πιάσουν οἱ δεμένοι τί τῆς κάνουν;

— τὴν φιλοῦν...

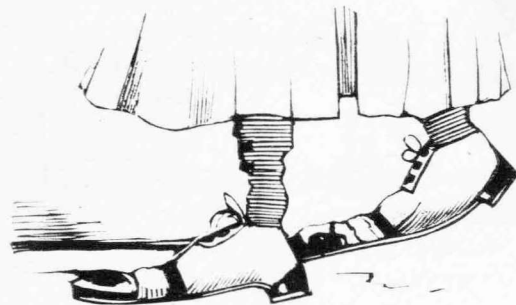
— "Ἐτσι αἱ"; θὰ μοῦ πληρώσης, καστανή μου τὰ γενάτια!

Καὶ μοῦ δένουνε τὰ μάτια καὶ ἐγὼ σὰν παλαῆς
Τρέχω γύρω μὲς' στὴ σάλα μὰ καμμιά δὲν κατορθώνω
'Ἀπ' τῆς τόσας πεταλούδαις νὰ τσακώσω ὁ στραβός,
"Ὅταν χρᾶπ! τὰ χέρσ' ἔνοιγω καὶ τὴν φίλη μου τσακώσω!
.....
.....

Σ' αὐτὸ τώρα τὸ σκοτάδι πούταν κόλασις, 'Ἀράπης,
Πῶς σὲ ἤυρα καστανή μου, θέλης νὰ τὸ 'πῶ σωστά;
— "Ἄν μοῦ εἶχανε τὰ μάτια μὲ μανδύλ: σφαλιστὰ
Μ' ὠδηγοῦσανε δύο ἄλλα: τὰ δύο μάτια τῆς ἀγάπης!

'Ἀπρίλιος 1887

Πτωχοπρόδρομος.

ΦΡΙΚΩΔΕΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ

Ἡ Κυρία Τριγκιτραγκα

Εἶμαι πρώτη 'ς τὰς 'Αθήνας καὶ 'ς τὰ λοῦσα καὶ 'ς τὰ μέσα,
Καὶ κρατῶ εἰς ὄλους πόζα, 'σὰν τὴν πρώτη πριγκηπέσσα.
Εἰς ἐμὲ θὰ πρωτοέλθουν τοῦ συρμοῦ τὰ φιγουρίνια
Κ' ἐγὼ πρώτη θὰ φορέσω τὰ νεώτερα σκαρπίνια.
'Ἐσοδεύω κάθε μῆνα καὶ πληρώνω τρίγκι τράγκα
Δυὸ καὶ τρεῖς χιλιάδες φράγκα.

'Ἐγὼ πρώτη φιγουράρω πάντοτε εἰς τὸ παλάτι,
Καὶ κάνενας δὲν σηκώνει ἀπ' ἐπάνω μου τὸ μάτι.
Θὰ θαυμάσουν τὸ κορμί μου, τὰ πολλὰ μου τὰ διαμάντια,
Καὶ τ' ὠραῖον φόρεμά μου θὰ κυττάζουν ἀπ' ἀγνάντια.
'Ἐσοδεύω εἰς τὰ λοῦσα καὶ πληρώνω τρίγκι τράγκα
Δυὸ καὶ τρεῖς χιλιάδες φράγκα.

Εἰς τὰ μπάλκα, βουτημένη 'ς τὸ βελούδο καὶ μετάξι,
Τὴν παράστασι κάνεναν δὲν ἀφίνω νὰ κυττάξῃ.
"Ἄν χειροκροτῇ ὁ κόσμος καὶ φωνάζῃ ὀλοένα,
Δὲν χειροκροτῇ τὴν πρίμα ἢ τὸν μπάσο, ἀλλ' ἐμένα!
Καὶ 'ς τὰ θέατρα πληρώνω κάθε μῆνα τρίγκι τράγκα
Δυὸ καὶ τρεῖς χιλιάδες φράγκα.

Ἦς τὸν περίπατον θά ἔδωγ πάντοτε μὲ τὸ ἀμάξι,
 Καὶ ὁ ἀμαεὺς τοὺς ἵππους πρέπει τρεῖς φοραὶς ν' ἀλλάξῃ·
 Εἰς τὴν μέσσην ἔλοι πᾶσαν ὀμίλιαν τῶν θ' ἀφήσουν
 Καὶ τὰ μάτια τῶν ἀμαεῶν· εἰς ἐμένα θά γυρίσουν·
 Καὶ ἔ τ' ἀμαεῖα ἐξοδεύω καὶ πληρώνω τρίγκι τράγκα
 Δυὼ καὶ τρεῖς χιλιάδες φράγκα.

Πῶς σοῦ φαίνεται, νὰ βλέπῃς ἔ τὰ σαλόνια νὰ παρλάρουν
 Καὶ νὰ θέλουν πέντε δέκα φίλοι μου νὰ φιγουρρῶν
 Μὲ τὰ δέκα τους φουστάνια καὶ τὰ τέσσαρα καπέλα!
 Οὔτε ἔ τὸ Παρίσι μέσα δὲν τὴν βλέπεῖς τέτοια τρέλλα.
 Ἐξοδεύω ἔ ταῖς μ ο δ ί σ τ ρ α ι ε καὶ πληρώνω τρίγκι τράγκα
 Δυὼ καὶ τρεῖς χιλιάδες φράγκα.

Γιατί τάχα νὰ μὴν βάλῃ τοῦ συρμοῦ ἐπανωφόρι
 Καὶ τοῦ φούρνου, ἢ γυναικῆ καὶ τοῦ παντοπούλ, ἢ κόρη,
 Ἄρου μίς ὁ ἀνδρας πέρνει ἑκατὸ δραχμαῖς τὸν μῆνα
 Καὶ ἀλλάζει κάθε ἄλλο καὶ ἄλλο καπέλινα;
 Ἐξοδεύω εἰς τὰ λ ο ὤ σ α καὶ πληρώνω τρίγκι τράγκα
 Δυὼ καὶ τρεῖς χιλιάδες φράγκα.

Ἐχω εἴκοσι δουλάπαις, καὶ ταῖς εἴκοσι γεμάταις
 Ἄπὸ μ π ο ὗ σ τ ο υ ς, ἀπὸ π ο ὗ φ ρ ι α, ἐσωφόρια καὶ γραδάταις.
 Δεύτερη φορὰ ποτὲ μου δὲν φορῶ τὴν ἴδια φ ο ὗ σ τ α
 Καὶ τοιουτοτρόπως ἔλων ἱκανοποιῶ τὰ γ ο ὤ σ τ α.
 Ἐξοδεύω ἔ τοὺς ἐμπόρους καὶ πληρώνω τρίγκι τράγκα
 Δυὼ καὶ τρεῖς χιλιάδες φράγκα.

Ἦς τὸ αὐτὶ μοῦ ψιθυρίζει κάποτε ὁ σύζυγός μου
 Πῶς ἔμπορον νὰ φύγουν ἔτσι ἔλ' οἱ θησαυροὶ τοῦ κόσμου.
 Οἱ ἀνόητοι κανόνες τῆς φειδοῦς κ' οἰκονομίας
 Εἶνε χλεῦη καὶ μωρία κ' ἐγκλημα εἰς τὰς κυρίας.
 Ἦ καλὴ κυρία πρέπει νὰ ἔοδεύῃ τρίγκι τράγκα
 Πάντοτε χιλιάδες φράγκα.

Ὅστις ἀληθῶς κ' ἐνθέρμωσ τὴν γυναῖκα του λατρεύει,
 Πρέπει μὲ κλειστὰ τὰ μάτια πάντοτε νὰ ἐξοδεύῃ
 Καὶ ν' ἀνέδῃ ἐπὶ τέλους ἔ τὴν κρεμάλα μοναχός του.
 Καὶ νὰ σύρῃ τὸ σχοινὶ του ἢ ἴδια σύζυγός του.
 Θά ἔοδεύω τέλος πάντων, ὡς κυρία Τριγκιτράγκα,
 Πάντοτε χιλιάδες φράγκα.

(Ἐκ τῶν ἀνεκδότων μυστ.)

ΣΟΦΟΚΛΗΣ Κ. ΚΑΡΔΑΝΗΣ.

ΕΝ ΚΗΔΕΙΑΙ

Α'

Κηδεύεται ἀποθανόντων προύρως νεανίας
 Καὶ βαίνει ἢ νεκροπομπή πρὸς τὸ νεκροταφεῖον.
 Ἀκολουθοῦσιν ἐπισθὲν μετὰ περιπαθείας
 Πολλοὶ θρηνοῦντες φίλοι τοῦ τὸν ἀνθρῶν του βίον.
 Τὸν συνοδεύουν κατηρεῖς εἰς τὸν μοιραῖον οἶκον
 Εἰς αἴσθημα ὑπέικοντες κ' εἰς πένθιμον καθήκον.

Β'

Ἦ μήτηρ τοῦ λυσίκμοις, Νιδῶη λιθωθεῖσα,
 Ἀκολουθεῖ ὡς φάντασμα, ἡρέμα συρομένη·
 Κ' ἢ ἀδελφή του, ἀδελφοῦ-πατρὸς ὀρφανευθεῖσα
 Ἐχει τὸ ἄλλο εὐγενὲς ὡς χάρις νεκρωμένη·
 Εἶν' ἀλγεινὸν τὸ θέαμα καὶ πένθος περιχύνει
 Εἰς πᾶσαν τὴν νεκροπομπὴν ἢ ἀληθῆς ὁδῶν.

Γ'

Ὅλοι θακρῦουσιν ἄλλ' εἰς ἐξ ὄλης τῆς κηδείας
 Εἰς ἀνθρώπος, σεπτῆς μορφῆς, πλειότερον πρεσβύτερος
 Θρηνεῖ ἀπαρηγόρητος μετὰ ἀπελπισίας,
 Καθὼς νὰ ἦν' ὁ τοῦ νεκροῦ πατήρ, ὁ μακαρίτης.
 Οὐδὲ ἢ μήτηρ προχωρεῖ τοσοῦτον τεθλιμμένως·
 Ἐκ τοῦ θανάτου φαίνεται κατακεραυνωμένος!

Τίς οὗτος ὁ βαρυπενθὴς μὲ τᾶπελπι τοῦ ὕφους;
 — Ἦτο τοῦ νέου δανειστής, ὀλίγον . . . τοκογλύφος.

ΓΕΩΡΓ. Α. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

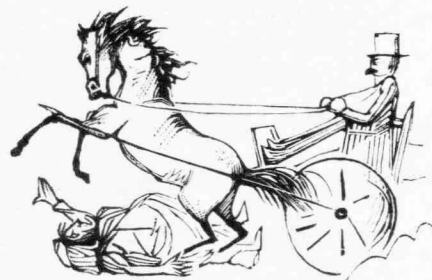
ΕΛΛΗΝΕΣ ΗΘΟΠΟΙΟΙ.
ΕΚΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ

Όταν υπαχρίωνται

Όταν δέν υπαχρίωνται

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΜΑΣΗΝΙΑΩΤΩΝ

ΟΥΡΑΝΟΣ ΚΑΙ ΓΗ
ΦΑΝΤΑΣΙΑ

[Ποιητής, όπως όλοι οι ποιητές. Σαρκάζει το μέτρον εις τὰς νεύρας
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς τὴν καλλιὰν, δίδωσι πεινᾶ καὶ ἔμπνοια, συνθέσει καὶ πεινᾶ,
πεινᾶ καὶ ἀνεύροπαλῆ, μετανεύριζεται καὶ πεινᾶ, πεινᾶ, πεινᾶ.]

Ὁ ποιητὴς ἔμπνοιαμένος

— Τὴν κόρην, ἣν ἠγάπησα, Σελήνη μου, μὴν εἶδες; . . .

πρὸς τὸν γέροντα πολυδύνατον ἰχθυὸς τετρανιτοῦ

» Αἰ! Γέρο, δόςτε μου ἐδῶ δέκα λεπτῶν σικαρίδες . . . »

Ἐμπνοιαμένος

— Πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ἔθρα καὶ ἔρωτα καὶ χοῦμα . . .

πρὸς τὸν γέροντα

» Μονάχα τόσαις μοῦ δώκες! δὲν θὰ χορτάσω, κρῖμα! »

Ἐμπνοιαμένος

— Ἡ ἐβενώδης κόμη τῆς ὁμοιάζει τὸν Ἄδη . . .

πρὸς τὸν γέροντα

» Χῦσε μου, γέρο, ἕς τὸ ψωμί ἀκόμα λίγο λάδι. »

- ^{Εμπνεόμενος}
— 'Εμελαγχόλει τ' ὄμμα της ὡς βροχερά ἡμέρα . . .
^{μετὰ πόνου}
- » 'Ερχετ' αὐτός ποῦ τοῦ χρωστῶ . . . ψευγὸ ἀπὸ 'δὸ πέρα.»
^{εμπνεόμενος}
- 'Ο ἔρωσ εἰς τὰ κάλλη της ἐπάνω κάτω τρέχει . . .
^{μετ' ἀποστροφή}
- » Οὐφ! Διὰβόλε! τὸ λάδι του ὀσμὴν καλὴν δὲν ἔχει.»
^{Εμπνεόμενος}
- Στὴν βάρκα ἤμουν μιὰ φορὰ ἐγὼ μαζὶ κ' ἡ Φρόσω . . .
^{Σίνου}
- » Θὰ ἔμβαινα 'ς τὸ τράμβαῦ ἂν εἶχα νὰ πληρώσω.»
^{ἐθουσιῶν}
- 'Ο ἔρωσ ὁ οὐράνιος τί γοητεῖαν ἔχει!
^{ἐν ἀνομιῇ}
- » *Αεἰ 'ς τὴν ὀσγή! ἀρχίνισε ὁ οὐρανὸς νὰ βρέχει.»
^{Εμπνεόμενος}
- Μ' ἐλίκνιζεν 'ς τὰ στήθη της τὰ πάλλουτα ἡ κόρη . . .
^{μετ' ἀπορροια}
- » *Α! θ' ἀγοράσω ἄφρακτα τοῦ χρόνου ἐπανωφόροι.»
^{εμπνεόμενος}
- Μοῦ φίλησε τὰ χεῖλη μου μὲ μιὰ θερμὴ λαχτάρα . . .
^{μετὰ πόνου}
- » *Ενα κρασάκι: θάπινα ἂν εἶχα μιὰ πεντάρα.»
^{Εμπνεόμενος}
- Φεῦ! ἦσαν ὅλα δολερά ἐκεῖνα τὰ φιλήματα . . .
^{κρατῶν τὴν καλλιὰ}
- » *Αχ! ἡ σμαρίδης μούφεραν εἰς τὴν κοιτὰ κοψίματα.»
^{εἶπεν τὸ χερσίν}
- *Αλλὰ τί τρέχει; συμφορά! τί εἶν' αὐτό ποῦ εἶδα;
^{ἐν ἀπορία}
- » Φεῦ! τῆς σμαρίδης 'τύλιξα σὲ μιὰ ἀκροστιχίδα!! . . .
^(Μίμησις) Μ. Δεγᾶς.

ΥΠΟ ΤΑΣ ΜΩΡΕΑΣ

(ΣΧΕΔΟΝ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ)

«Ὅταν οἱ Φαίδωνες ἰπὴν ἴσαν ἀπορροιαῖαν
ἴδω.»

I

'Ηγαπῶντο! . . .

'Αμφότεροι μελαγχρονοί, μὲ ζωηρὰν καὶ ἐκφραστικωτάτην φυσιογνωμίαν, μὲ μεγάλους παμμέλαντας ὀφθαλμούς, μὲ ἀμαζόνειον ἀνάστημα καὶ ὕψος ἡγεμονικόν, ἐφαίνοντο εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου ὡς τέκνα διδύμα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς.

'Η συνάντησις τῶν εὐγενῶν των αἰσθημάτων καὶ ἡ ἀπαράμιλλος τῆς μορφῆς των ἑμοιότης ὑψούντο ζωσαὶ ἀποδείξει τῶν λόγων τοῦ θεοῦ Πλάτωνος: ὅτι ἕκαστος πλανᾷται εἰς τὴν γῆν ζῆτῶν τὸ ἕτερον ἡμισὺ του.

Εὐτοχεῖς ὄνητοί! δὲν ἀνεξήτησαν ἐπὶ πολὺ!

Τὸ δ' ὄνομά των;

ΕΚΕΙΝΟΣ καὶ ΕΚΕΙΝΗ!

Πρὸ αὐτῶν τῶν δύο, ἀπλουστάτων κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀνωμυτῶν ὀγριῶσιν αἱ Δῆφναι καὶ αἱ Νάρκισσοι, αἱ Καλλιρρόαι καὶ αἱ 'Αδωνίδες, αἱ 'Ρωμαῖοι καὶ αἱ 'Ιουδαίαι.

«Ὅταν ἐμιλῆς περὶ δύο νέων — καὶ οἱ ἐρασταὶ μας ἐνήγγοντο εἰς τὰ χρυσὰ τῆς νεότητος νάματα — ἀγαπωμένον — καὶ οἱ ἐρασταὶ μας κατεῖγον ἀμύθητον πλοῦτον καλλονῆς ἐξ οὗ ἠδύναντο καὶ εἰς ἄλλους νὰ δανείσωσιν, ἀπό κως ἐννοεῖται, ἕνεκα τῆς ἀγγελικῆς των ψυχῆς; τῆς ἀποστρεφόμενης τὴν τοκογλυφίαν — ὅταν ἐμιλῆς λοιπὸν περὶ δύο τοιοῦτων νέων ὅπως ἀδιάφορον ἐστὶν ἂν τοὺς προσαγορεύσῃς διὰ τῶν εὐηγοτέρων καὶ περικαλλεστέρων ὀνομάτων ἢ ἂν τοὺς ὀνομάσῃς ἀπλῶς ΘΟΔΩΡΗ καὶ ΘΟΔΩΡΑ.

Τὸ ὄρατον ὄνομα δὲν δύναται νὰ καλύψῃ τὴν δυσμορφίαν τοῦ ἀτόμου, ἐνῷ ἐξ ἐναντίας ἡ καλλονὴ καθιστᾷ περικαλλῆς καὶ τὸ δυσηγοτέρον καὶ πεζότερον τῶν ὀνομάτων — ἀλήθεια ἀνεπίδεκτος συζητήσεως.

Ποῦ καὶ πότε ἐγεννήθησαν, τίνες οἱ γονεῖς των, τίς ἱερεὺς τοῖς ἐθάπτισε καὶ τὰ παρόμοια — λεπτομέρειαί ὅπως ὑπαγόμεναι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Δημοσικοῦ ληξιάρχου — δὲν ἠδυνήθημεν, μεθ' ὅσας καὶ ἂν κατεβόλομεν προσπάθειας, νὰ ἐξακριβώσωμεν.

Αἱ μόναι πληροφορίαί τις περὶ τούτων δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἶσιν αἱ ἀκόλουθοι :

Ἦσαν τέκνα τοῦ Ἔρωτος· ἐγεννήθησαν ἐν οἰκῇ ποτε γυναικὸς τῆς γῆς· ἦτις σύμπατα περιλαμβάνεται εἰς τὰς κτήσεις τοῦ ἔρωτος καὶ ἀνεπτύχθησαν διὰ τὸν ἔρωτα καὶ μόνον . . .

II

Διὰ τὸν ἔρωτα καὶ μόνον ;

Ἔοι . . . ἄλλ' — ο saeva necessitas! — καὶ διὰ τὸν Μάριμπα Πανούσην ἄξιστον καὶ σκληροκάρδον γέροντα γραικτικῆμονα κατοικοῦντα εἰς τινα τῶν γραικικῶν ἐξοχῶν τῆς Ἀττικῆς καὶ μόνον μέλημα ἔχοντα τὴν καλλιέργειαν τῶν πόνων ἀγρῶν του καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν προσφιλῶν τῶν ταλλήρων.

Ἦσαν κοπέλια τοῦ Μπάρμπα Πανούση. Τὸ σῶμά των ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ των ἦν ὅλη ἀφιερωμένη εἰς τὸ ζῆνθόν καὶ φιλομειδῆς τέκνον τῆς Ἀφρογενείας θεᾶς, ὅπερ διὰ τοῦ μελισταγῶς καὶ ἀρωματώδους βλασάμου του δι' οὐ καταπλήρου αὐτὴν, καθίστα τὰ δεσμὰ των ἦττον σκληρά· παρέλυε σχεδὸν αὐτά.

Ὅταν διαφεύγοντες τὸ ἀκοίμητον ὄμμα τοῦ Κερδέρου των, ἐπλανῶντο ἐν μακαριότητι ἀνὰ τοὺς ἀγρούς — ὅπου ὁ ἀνεπτυγμένος καὶ θαλερὸς στάχυς ἀπέκρυπτεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν περιέργων βλεμμάτων ἀφινόμενοι εἰς ἐρωτικὰς διχαύσεις καὶ μόνους μάρτυρας ἔχοντες τὸν μῆκονα, τὴν ἀνεμώνην καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἀγροῦ καλλιμόρφα ἀνθύλλια, ἢ ὅταν, καθήμενοι παρὰ τὴν κατάφυτον καὶ δροσερὰν ὄχθην κελαρύζοντας βρυακίου, ἀντήλλασσον λέξεις ἐρωτικὰς, ὄρκους αἰωνίου πίστεως καὶ ἐνθερμα φιλήματα ἐνῶ ὁ ἀρωματώδης ζέφυρος, ἡρέμα ἐπιπέων, ἐπέσειεν ἀρμονικῶς τοὺς παροχθίους δόνακας ἢ δὲ ποτινία Φοῖβη ὡς δειλῆμων Ἀμαρυλλίς, ἐνεκατοπτρίζετο εἰς τὸ δικυγὲς τοῦ βρύακος νᾶμα, τότε ὦ, τότε ἐλησμονοῦν καὶ δουλείαν καὶ δεσμὰ καὶ ταλαιπωρίας καὶ ὑπὸ τῶν ζῆνθου ἔρωτος ποδηγετούμενοι ἐφέροντο εἰς τοὺς ἀερπνοὺς καὶ εὐώδεις παραδείσους ὅπου ἐν παιδικῇ χαρᾷ καὶ ἀφελείᾳ ἔδρεπον . . . νερκίσσους!! ἦσαν εὐτυχεῖς!

Ἄλλ', ὦ δύστηνε θνητέ, μὴ δίδε πίστιν εἰς γόησσαν καὶ ἀπατηλὴν εὐτυχίαν! τὴν παρακολοθεῖ πάντοτε ἡ δυστυχία, ὡς τὸν γέλωτα τὰ δάκρυα, ὡς τὴν νεότητα τὸ γῆρας ὄμοι! Sic transit! . . .

III

Δύο ἐρῶτα· ψυχὰ ἀδύνατον ἐπὶ πολὺ νὰ κρυβῶντι ἀπὸ τῶν περιέργων βλεμμάτων. Πάντα τὰ περὶ αὐτοὺς μαρτυροῦσι τὸν ἔρωτα των· τ' ἀνῆθ, οἱ βρύακες, τὰ πετρά, ἡ αὔρα, ὁ λίθος ἐφ' οὗ

ἐκάθισαν, τὸ δένδρον ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ὁποίου ἀνεπαύθησαν, ἡ κοῦφος χρυσαλλίς ἦν ἐδίωξαν παίζοντες ἐν τοῖς λειμῶσιν, ὁ χάρτος ὃν ὁ ἐλαφρὸς των ποὺς ἐπάτησε, καὶ ὅλα ὅλα ἐν μελιρρῦτῳ συναυλίᾳ ἐπαναλαμβάνουσι: ΑΓΑΠΩΝΤΑΙ!

Πῶς λοιπὸν ἦτο δυνατόν μιᾷ ἐξ αὐτῶν τῶν φωνῶν νὰ μὴ φθάσῃ καὶ εἰς τὰ ὄτα τοῦ Μπάρμπα Πανούση;

Ὁ Μπάρμπα Πανούσης ὑπόπτεισε τὸν ἔρωτά των, ὠργίσθη, παρεφύλαξε καὶ τέλος τοῖς συνέλαβεν ἐπ' αὐτοφῶρον πρωΐαν τινα ἐν τῷ ὄπισθεν τῆς οἰκίας του ἀγρῷ παραδομένους εἰς τὰς ἀφελείας καὶ ἀθῶας τοῦ ἔρωτος ἀπολαύσεις.

Ὁ Μπάρμπα Πανούσης ἦτο γέρον καὶ ὁ Hugo λέγει πού ὅτι «οἱ γέροντες ζηλοτύπως βλέπουν τοὺς ἔρωτας τῶν νέων» ἔπειτα ἦτο καὶ φιλόργυρος καὶ ἔβλεπεν ὅτι ἐκ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ παροημελοῦντο αἱ ἐργασίαι του, πράγμα ὅπερ κατ' οὐδένα τρόπον ἠρεῖγετο.

Παρητήρησε μετὰ λύπης του ὅτι τὸ κακὸν εἶγεν ἀρκούντως προχωρήσει καὶ ὅτι διὰ νὰ σταματήσῃ ἀπῆρτετο παραδειγματικῶς καὶ φοβερὰ τιμωρία.

Ἐσχέφθη καὶ μετὰ τινων δευτερολέπτων σκέψιν ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν του θριαμβευτικῶς, ἔτριξε μετ' εὐχαριστήσεως τὰς χεῖρας του καὶ ἀνεκάγχασε θορυβωδέστατα! . . . Καγχασμοὶ ἀπαίσιος προαγγέλλον εἰς τοὺς δυστυχεῖς τὴν καταδίχην των!

IV

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πρὸ τῆς οἰκίας ἀπλωμένης εὐρείας αὐλῆς ὑφῆοντο δύο ὑπερμεγέθεις καὶ βαθύσκιοι μωρέαι ἀκριβῶς ἢ μιᾷ ἀπέναντι τῆς ἄλλης καὶ δέκα ἕως δέκα πέντε βήματα ἀλλήλων ἀπέχουσαι. Αἱ μωρέαι αὐταὶ ὠρίσθησαν ὡς ἰκρίωμα τῶν δύο ἐραστῶν.

Ὁ Μπάρμπα Πανούσης, μειδιῶν ἀπαίσιως, συνέλαβεν ΕΚΕΙΝΟΝ καὶ τὸν προσέδεε ἐν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ κορυοῦ τῆς μιᾶς καὶ ΕΚΕΙΝΗΝ ἐπὶ τῆς ἑτέρας, διὰ τῶν ἄκρων ἰσχυρῶν καὶ μακρῶν σχοινίων ἅτινα τοὺς ἐπέτρεπον μὲν νὰ πλησιάσωσι, νὰ ἐγγίσωσι σχεδόν, ἀλλήλους, ἀλλὰ τίποτε περισσώτερον, τίποτε!

Ὡ βᾶσανος τρομερωτέρα τῆς τοῦ Ταντάλου! Νὰ ἴσῃσι πλησίον τῆς προσφιλῶς σοῦ ΕΚΕΙΝΗΣ, νὰ αἰσθάνωσαι τὴν θεϊαν πνοὴν τῆς, νὰ ἄπτεσαι τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων τῆς, νὰ ἐνθουσιᾷς ἐξ ἔρωτος καὶ πόθου καὶ νὰ ἐκτείνῃς τὴν πορέσσουσάν σου ἀγκάλην ὅπως τὴν περικλείσῃς ἐν αὐτῇ, ἀλλ', ὦ θεοὶ τιμωροὶ! ἐν ἄψυχον σχοινίον νὰ σοῦ φωνάζῃ ἄ λ τ! καὶ σύ, περιαλγῆς καὶ στένων νὰ κῦπτης τὴν κεφαλὴν καὶ νὰ ὑποχωρῆς!

Ὡ, τὸν ἀπαίσιον γέροντα!

Μόλις τρεῖς ἡμέρας ἔχει διανύσει ὁ χαρῆς τῶν ἀνθέων καὶ τοῦ ἔρωτος μῆν, ὁ γλυκὺς Μάιος.

Τὰ πάντα καλύπτει ὁ εὐχρωμος καὶ πικριλόστικτος μανθῶας τοῦ ἔρωτος· τὰ πάντα μειδιῶσι, τὰ πάντα ἀγάλλονται, τὰ πάντα ζῶσι· τὸ πηγρὸν ἐπὶ τῶν ἀνθισμέων κλώνων τῆς ἀμυγδαλῆς προσκαθήμενος ἄδει χαρμωδῶν· ὁ τοῦ θεοῦ γλυκὺς προφήτης» τέτις ἀμέριμος τερετίζει, οἱ θνητοὶ πλανῶνται· ἀνά τοὺς κήπους συλλέγοντες ἄνθη καὶ στεφάνους πλέκοντες, οἱ δὲ λειμῶνες — κατὰ τὸν ποιητὴν :

«Γιλοῦσται ἀναγρηθεῖς ῥόδου.»

Ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ, εἰς μὲν τὴν φύσιν ἅπαντα εἶνε διακεχυμένη ζωὴ, χαρὰ, μύρα καὶ δρόσος, εἰς δὲ τὰς ψυχὰς τῶν θνητῶν ὁ ἀκλύθετος ἐκεῖνος ἐρωτικὸς ὄργασμός, τέκνον γνήσιον τῆς χλιαρῆς καὶ προκλητικῆς ταύτης ὥρας τοῦ ἔτους.

Ὅλα, καὶ ἔμφυχα καὶ ἄφυχα, αἰσθάνονται καὶ ἀνομοῦσι τὸν ἀνωφερόν θεόν Μάιον, καὶ μόνον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δύο ἐραστῶν ἡ λύπη ἔχει ἀπλώσει τὸν μέλανα καὶ βαρὺν πέπλον τῆς.

Προσδεδεμένοι ἀπὸ πρῶτης ἐπὶ τῶν κορυμῶν τῶν δύο μωρεῶν ὀπίπτοντες εἰς τὸ πρὸ αὐτῶν ἀπλούμενον πανόραμα χαύνοῦς καὶ δακρυβορέκτους ὀφθαλμοὺς καὶ σιγῶσιν.

«Ἦδη τῶν δένδρων αἱ σκιαὶ δεικνύουσιν μεσημβρίαν.»

— Γηχι δὲν μοῦ μιλάς ; ἐρωτᾷ μετὰ μόλις ἀκουσμένης φωνῆς ΕΚΕΙΝΗ.

— Τί νὰ σοῦ 'πῶ ; ἡ δυστυχία μοῦ παρέλυσε τὴν γλῶσσαν. — ἀπαντᾷ ΕΚΕΙΝΟΣ καὶ βαθέως στενάξας ἐξακολουθεῖ. Γιὰ φαντάζομαι, γλυκειά μου ἀγάπη, τί ὥραϊον ποὺ θὰ ἦτο ἂν εὐρισκόμην τῶρα εἰς τὸν συνειθισμένον μας τόπον ἐκεῖ στὸ μικρὸ καὶ δροσερὸ ποταμάκι . . . τί γλυκὰ λογάκια θὰ λέγαμε . . . τί . . .

— Ἄχ, θεέ μου, τί σοῦ φταίξαμε καὶ μᾶς τυραννεῖς τόσο ; μ'ἤπως ἐπειδὴ ἀγκλιώμαστε ἐκάναμε κανένα κακό ; δὲν μᾶς λυπάσαι, θεέ μου, δὲν μᾶς λυπάσαι ;

— Ὡώχ !! δὲν μᾶς λυπάται, τζιτζίκα μου, εἶναι σκληρός ! δὲν μπορῶ πειά . . . δὲν βαστάω ! θὰ σκάσω ! . . .

Ἐῖπεν ὁ ἄτυχῆς ΕΚΕΙΝΟΣ καὶ . . . «οἱ λυγμοὶ ἐπλήρωσαν τὸν ἄερα» !!

— Τ' ἀκουσε ; δὲν βαστάω πειά, ὦ τὸν γεροξεκουτιάρη ! ὦ τὴν γοργαλεποῦ ! ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μ' ἔχη δέκα ὀλόκληραις ὥραις τῶρα δεμμένον κοντὰ σου χωρὶς οὐτ' ἓνα φιλάκι νὰ μπορῶ νὰ πάρω ἀπ' τὰ κοραλλένια σου χειλάκια γιὰ δροσιστικό ! ἔλα φτάνει πειά ! ἀρκετὰ ὑποφέραμε — καὶ παραφερόμενος ὑπὸ ἔρωτος καὶ ὀργῆς —

«Ἐλα ! ἀνέκραξε· πήδησε, δάγκασε τὸ σχοινί σου, ὅπως θὰ κἀνης γιὰ νὰ τὸ κόψῃς καὶ ἔπειτα ἄς περιμένῃ νὰ μᾶς ξαναἰδῇ ὁ φωνιῆς !

Καί, ὡς κινούμενοι, πηδῶντες, δάκνοντες τὰ σχοινία, λακτίζοντες καὶ ὠρούμενοι ἐπλησίαζον νὰ κόψουν τὰ σχοινία καὶ νὰ ἐλευθερωθῶσι τῶν δεσμῶν. ὅτε βροντώδης καὶ ἀπειλητικὴ ἡ φωνὴ τοῦ Μπάριμπα Πανούση ἀκούεται :

— Μὰ δὲν ὑποφερόσατε, γαϊδούρια, ἀλήθεια καὶ ἀπ' ἀλήθεια ! Νὰ, λοιπὸν εἰς τὸ θέλετε μονάχοι σας ! κύτταξε σύ, βέ Κόλια τὴν κοκκῶνα ἀπὸ 'κεῖ' ἔγω λογαριάζομαι μὲ τὸν ἀφέντη !

Ἐῖπε καί, ἀπρίζων ὑπὸ λύσσης, κατέφερε μεθ' ὁμοῦ ἐπὶ τῆς ῥάχως τοῦ πλήμονος ΕΚΕΙΝΟΥ τὴν δι' ὀζώδους ῥάβδου ὠπλισμένην γεῖρά του. Καὶ ἐκτύπα, ἐκτύπα, ἐκτύπα ὁ ἀπαίσιος, ἐνῶ ὁ παρὰ γυὸς του Κόλιας μιμούμενος αὐτόν, ὑπέβαλλε τὴν εὐαίσθητον ῥάχιν τῆς ἀτυχῆς ΕΚΕΙΝΗΣ εἰς τὴν αὐτὴν θεραπευτικὴν μέθοδον.

Καὶ αἱ ῥάβδοι κατέπιπτον ὁρμητικῶς καὶ ἀδιακόπως, ὀλολυγμοὶ δὲ κατάραι, ὕβρεις καὶ παρακλήσεις διεγύνοντο ἀναμιξί εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν . . .

Ἦ, τοὺς ταλαιπώρους νέους !

Οἱ ἔρασταί μας ἦσαν δύο ἀτυχεῖς . . . ΟΝΟΙ !

Μάιος, 1887.

ΠΤΩΧΟΠΡΟΔΡΟΜΟΣ.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΜΙΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΡΜΟΥ

"Όταν ήτο εις τὸ χωρίον τῆς.

"Όταν ἤλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

ΕΙΣ ΕΚΕΙΝΗΝ ΠΟΥ Μ' ΕΝΝΟΕΙ

Φαντάσου τί παράξενον ἄφου τὴν λὲν Εἰρήνην
Ἐπρεπε στὸν καθέναν εἰρήνην νὰ τοῦ δῶν
Μὰ μόλις τὴν ἐκύτταξα ἐγὼ τί συμφορά μου!
Ἐπῆρε τὴν εἰρήνην μου μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιά μου.
1857. 87.

Ἐγώ.

Η ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Πολλαῖς φοραῖς ποῦ ἔτυχε, στὸ δρόμο σὲ κυττάζω
Κι' ἔχεις τὰ χέρια σου βαθεῖα μὲ 'ς τὸ manchon κρυμμένα
Καὶ νὰ σοῦ πῶ ἀγάπη μου, γι' αὐτὸ πολὺ θαυμάζω,
Θαρρῶ πῶς ἄλλο ἔπρεπε νὰ 'γχεις ἐκεῖ γυμνά.

Ξεύρεις καλὰ ὅτι ἐγὼ πολὺ σὲ ἀγαπῶ
Κι' ὅτι φροντίζω πάντοτε γιὰ τὰ συμφέροντά σου.
Ἄκου λοιπὸν μιὰ συμβουλὴν ποῦ ἔχω νὰ σοῦ πῶ:
Νὰ κρύψεις μέσα 'στὸ manchon τὴν κρῦα τὴν καρδιά σου.

Φιέρ. 87.

Ἀἴσωπος.

Πρὸς τὸ κλίμα τῆς ἀκατορθοῦτος δεξιότητος.

ΣΚΕΨΕΙΣ

(Ἐξ ἀνεκδότου χαρτοφυλακίου.)

Τὸ λόγιον ὅτι οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἔξοχοι συγγραφεῖς γεννῶν-
ται, ἰσχύει πρὸ πάντων εἰς τὴν χώραν μας. Πρὸ πάντων ἐδῶ οἱ
ιηταὶ γεννῶνται... ὑπὸ τῶν ἡρημερίδων.

Ἐλληνικὸς στρατὸς εἶνε ὁ κατ' ἔξοχὴν τακτικὸς στρα-
τός. Οἰαδῆποτε περίστασις καὶ ἂν παρουσιασθῆ, ὅσον καὶ ἂν
οὔζεται ὑπὸ πατριωτικῶν αἰσθημάτων, πάντοτε ὁμοῦς μένει
τὸς τῶν ὁρίων.

Ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡ ἱεραρχία ἔχει καθαυτὴ ὡς ἔξῃς.
Ἐπερᾶνω πάντοτε πολίτου ἵσταται ἡ ἀρχαί, ὑπερᾶνω τῶν
ῶν ἵσταται ὁ βασιλεὺς, ὑπερᾶνω τοῦ βασιλέως ἵσταται ὁ νό-
μος καὶ ὑπερᾶνω τοῦ νόμου ἵσταται ὁ ἀστυνόμος.

Ἦρεται νὰ τεθῆ ἐπὶ τέλους τὸ pendant τοῦ ἀνδριάντος τοῦ
καὶ εἰς τὰ προσύλαια τοῦ Πανεπιστημίου. Ἄν δὲν εἶνε ὁ
ἴδωτον, ἅς εἶνε κανεὶς ἄλλος ἄνθρωπος σοβαρὸς, διὰ νὰ ἐπι-
τη τὸν Κοραῖον, ὅστις ἂν μείνη μόνος του εἶνε ἱκανὸς νὰ
τολουθήσῃ νὰ κάμνη ἄτακτα.

ΕΝ. Φ. ΕΚΚΟΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1888

21

Τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀντιθέσεως:
 Νὰ λάβῃ παραγγελίαν ὁ γλύπτης κ. Βροῦτος νὰ κατασκευάσῃ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Καίσαρος.

*

Ἦθελα νὰ γνωρίζω μὲ ποῖον ἔθνικὸν ἐπίθετον πρέπει νὰ προσδιορίζωνται τὰ πάθη τὰ περιεχόμενα εἰς τὰ γαλλικὰ δράματα καὶ τὰ γαλλικὰ μυθιστορήματα.

*

Ὁ γενάρχης πάντων τῶν παρασημοφορηθέντων διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ παρασήμου εἶνε ἀναμφισβητήτως Σίμων ὁ Κυρηναῖος ὅστις ἐδέχθη πρῶτος νὰ φέρῃ τὸν σταυρὸν τοῦ Σωτήρος. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὸ πρᾶγμα δὲν ἦν τόσον πολὺ εὐχάριστον, διότι τὸ Εὐαγγέλιον λέγει, ὅτι ἠγγάρευσαν αὐτόν.

ΧΑΡΑΛ. ΑΝΝΙΝΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

I

Εἰς τινα οὐδέποτε πληρώσαντα ἐνοίκιον

Ἐστὴν τελευταία του ἐδῶ κοιμάται κατοικία
 Ἐκεῖνος ποῦ ὀστὸ βίῳ του δὲν ὄρῃκε ἡσυχία,
 Καὶ κάθε πρώτη τοῦ μηνὸς τὴν ἐβλεπε μὲ φρίκη.
 Τώρα κοιμάται ἡσυχος, δὲν τοῦ ζητοῦνε... νοῦκι.

II

Εἰς τοὺς καρτομηθέντας

Ἄν καταρᾶσθε δυστυχεῖς τοὺς ἑλληνας ζωγράφους
 Ὅπου σὰς ἐξεθέωσαν
 Ἄλλὰ εὐχαριστήσατε τοὺς δημοσιογράφους,
 Αὐτοὶ σὰς ἀπεθέωσαν.

III

Εἰς γερμανὸν ἑλληνοιστὴν

Σὲ κράζουσι διάσημον οἱ Ἕλληνες οὓς κρίνεις,
 Ἐν ᾧ ὡς οἱ κρινόμενοι τυγχάνεις ἀφανής,
 Ἦ δὲ διασημότης σου γνωστὴ μόνον ἐκείνοις,
 Εἶν' ἄγνωστος τοῖς Γερμανοῖς.

IV

Εἰς τὸν Οἰδίποδα

Δὲν φθάνου τὰ μαρτύρια, ἢ τύφλωσις, ἢ πείνα,
 Τὰ τόσα σου παθήματα!
 Σὲ μασκαρέψαν, βασιλῆά, ἐδῶ εἰς τὴν Ἀθήνα
 Μὲ βλάχικα ἐνδύματα!..

V

Εἰς λογοκλόπον

Παράσημον σοὶ ἔπρεπε, ᾧ φίλε, τῆς ἀέλιας·
 Κατώρθωσας τοὺς συγγραφεῖς ἀπάντων τῶν αἰῶνων
 Νὰ μεταφράσῃς ἅπαντας ὡσεὶ διὰ μαγείας
 Εἰς ἓν βιβλίον μόνον!

VI

Εἰς τὸν Ἀριστοτέλην Βαλαωρίτην

Ἠσθάνθης, ἐτραγούδησες, ἐστέναξες μὲ πόνο,
 Κ' εἰς τοὺς Γραικύλους θέλησες νάνοιξῃς τὴν καρδιά σου
 Μάκετο ποῦ κατάλαβαν νομίζω εἶναι μόνο
 Τὸ γρονθοκόπημά σου!

VII

Εἰς χήραν... παρθένον

Χήρα παρθένος! Ποία σφιγῆ ἐγκρύπτεται ἐντός σου!
 Πλὴν τίς τὸ πρόβλημα αὐτὸ θὰ λύσῃ τῶν αἰῶνων;
 Ἄρά γε μὴ τὸ ἔλυσεν ὁ νέος σύζυγός σου;
 Αὐτὸς θὰ τ' ἀγοῇ καὶ μόνον.

Masque de fer.

ΤΙΝΟΣ 'ΜΟΙΑΖΕΙ *

Ένας μπαμπά τάρσενικό παιδί
 τόν κόσμο σέ σκοτούρα πάντα βάζει,
 καί όποιος εὐτυχίση νά τὸ 'δῆ
 θά εὐρη πῶς μὲ κάποιον 'λίγο 'μοιάζει.

Τῆ μία 'μοιάζει κάποιου μὲ φτερά,
 τὴν ἄλλη 'μοιάζει κάπως τὴν μητέρα,
 ἀλλὰ κανεὶς δὲν εἶπε μιά φορά
 πῶς 'μοιάζει καί 'λιγάκι τοῦ πατέρα.

Καί τοῦ μπαμπᾶ τοῦ 'κόλλησε μαρμάρι
 νά εὐρη τὸ παιδί του τίνος 'μοιάζει.

Γ. ΣΟΥΡΗΣ

Η ΠΑΠΠΑΔΙΑ *

Ἡ κυρά ενός παπᾶ
 ἕνα διάκο ἀγαπᾶ
     καί πολὺ μ' αὐτὸν τὰ ἔχει,
 καί ὁ ἄνδρας τῆς κυττᾶ
 τὰ πολλὰ τῆς χωρατᾶ,
     μὰ γιὰ τοῦτον πέρα βρέχει.

ΣΗΜ. — Ἀμφότερα τὰ ποιήματα ταῦτα ἀπεσπάσθησαν, εὐμενῶς παραχωρηθέντα ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν, ἐκ τῆς ὁσονούπω ἐκδοθησομένης συλλογῆς τοῦ δημοφιλούς ποιητοῦ, ἐκ δύο τόμων, ἐξ ὧν ὁ εἰς θέλει περιέχει τὸν πολυβύβλητον Δὸν-Ζουάν καὶ ἕτερα ἀνέκδοτα ποιημάτια, ἐφάμιλλα τῆν χάριν, τὴν φαειρότητα καὶ τὴν πρωτοτυπίαν πρὸς τ' ἄνωτέρω.

Ἐπερνούσε μιά γαρά
 ἕως ὅτου μιά φορά
     ἔγινε παππᾶς βραβῆτος
     καί ὁ διάκος ὁ ἀφράτος.

Κι' ὁ παππᾶς τῆς ὁ φτωχὸς
     διόλου δὲν ἐφθόνησε
 καί ὁ ἴδιος μοναχὸς
     τὸν ἐχειροτόνησε.

Τίγκι, τούγκι... μεγάλη σχόλη,
 "Αἴξιοε! φωνάζουν ὄλοι,
     νέοι, γέροι καί παιδιὰ!...

Μὰ μὲ ὄλο τῆς τὸ νάζι
 Ὑπεράξιοε φωνάζει
     τρεῖς φορές κ' ἡ παππαδιά.

Γ. ΣΟΥΡΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

— Ἐκλογικὸν σύστημα εἶνε :

Νὰ καταφέρει ἕνας κατεργάρας πεντακοσίους λ. γ. βλάκας νὰ τὸν φορτωθῶν εἰς τὴν ῥάχιν τῶν.

— Πατραγαθία :

Νὰ κουβαλῆ κανεὶς ἐπ' ὤμων, δίκην ἀγχοφόρου, τὸν ὄγκον τοῦ πατρικοῦ του ὀνόματος.

— Διαγωνισμός :

Ὁ εὐφύστερος τρόπος τοῦ προάγειν τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀνικάνους ἐν Ἑλλάδι.

— Τί ἐστὶ χήρα :

Ἰδιοκτησίς ἀπαλλοτριωθεῖσα τοῦ πρώτου κατόχου διὰ τὰ περιέλθη εἰς τὴν κυριότητα περισσοτέρων.

— Τί ἐστὶ σύζυγος :

Ἐστεμμένος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῆστον βλάξ, ὑπεύθυνος τῶν τέκνων τῆς συζύγου του.

— Κατὰ τί διαφέρει ὁ πῖθηκος τοῦ ἀνθρώπου :

Ὅτι οἱ μὲν πῖθηκοι τείνουν νὰ ἀναδιδασθοῦν μέχρι τοῦ ἀνθρώπου, οἱ δὲ ἄνθρωποι, μιμούμενοι, νὰ καταδιδασθοῦν μέχρι τῶν πιθηκῶν.

— Ἀνεψιά :

Ἀπαρκίτητον συμπλήρωμα παντὸς Δεσπότη.

— Ἐξάδελφος :

Ἡ σκιά ἢ παρακολουθοῦσα πᾶσαν ὑπηρετίαν.

ΣΑΤΑΝΑΣ

ἄρδην

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΥΛΛΟΝ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἰδρυθὲν τῇ 6 Αὐγούστου 1885

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο εἶναι πλείονος προοχῆς ἢ ὅσον ἀθασα-
νίστως θὰ ἐφαντάζεσθε τις.

Ἡ κεντρικὴ θεωρία ἣν ἀνέπτυξε καὶ δι' ἄλλων δημοσιογρα-
φικῶν μέσων ὁ κ. Πλάτων Δρακούλης εἶναι ὅτι πᾶσα πρόδος,
πᾶσα ἀληθὴς ἐλευθερία, πᾶσα πραγματικὴ δικαιοσύνη ἐξαρτᾶται
ἐκ τῆς ἐξισώσεως τῆς ἀπολαυτῆς πρὸς τὴν παροχὴν, ἢ ἐν ἄλλαις
λέξεσι τῆς ἀμοιβῆς πρὸς τὴν ἐργασίαν. Ἡ ἐπίτευξις τῆς ἐξισώ-
σεως ταύτης μεταβάλλει ἀληθῶς ἄρδην τὸ ἐνεστὸς κοινωνικὸν οἰ-
κοδόμημα ὅπερ προδήλως δὲν βασιζέται ἐπὶ τῆς ἐξισώσεως ταύτης
οὔτε ἀλλαχῶ οὔτε παρ' ἡμῖν. Ἐν τῇ ἐνεστώσῃ κοινωνίᾳ οὐ-
δὲς παρέχει ὅσον ἀπολαμβάνει, ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν οἱ μὲν ἐννε-
νήκοιτ' ἀννεὰ παρέχουσιν ἐννεὰ καὶ ἀπολαμβάνουσιν ἐν, εἰς δὲ
παρέχει ἐν καὶ ἀπολαμβάνει 999. Τοῦτο εἶναι ψηλαφητὴ ἀδικία,
ἐξ ἧς ὁ κ. Δρακούλης λίαν εὐλόγως βλέπει ἀπορρέοντα πάντα τὰ
κοινωνικὰ κακά. Ἐγκαταλείψατε πᾶν ἄλλο ζήτημα καὶ ζητή-
σατε τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἐξισώσεως, καὶ κινή καὶ ἰδία ἕκαστος.
Αὕτη εἶναι ἡ τόσῳ ἐπίμονος φωνὴ τοῦ ἄρδην πρὸς πάντα σκε-
πτόμενον.

Τόσῳ μᾶλλον σπουδαία εἶναι ἡ ἀξίωσις αὕτη καθόσον τὸ μέ-
τρον τῆς ἐργασίας δύναται ἐφεξῆς νὰ μὴ εἶναι ἀυθαίρετον, διότι
ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη δίδωσιν ἀρκούντως ἀκριβῆ διατιμήσιν πάσης
ἐργασίας, ὅπως μὴ ἐξαρτᾶται πλέον ἡ διατίμησις αὕτη ἐκ τῆς
συμφωνίας τῶν μερῶν.

Ἀποτελεῖται ἐκ δέκα ἐξ ἐσλίδων διαστίλων, ἐκτυποῦται λίαν
καλλιτεχνικῶς καὶ παρέχει πάντοτε ποικίλην, τερπνὴν χρήσιμον
καὶ εὐληπτόν ὄλην. Ἀδικεῖ ὄντως ἑαυτὸν ὅστις δὲν στέλλει πά-
ραυτὰ τῇ συνδρομῇ του ἵνα ἀναγινώσῃ κατὰ μῆνα τοιοῦτον
πρωτοφανές διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ πολυτίμιον δημοσίευμα.

Συνδρομὴ ετησίᾳ καὶ προπληρωτέᾳ

Ἐν Ἑλλάδι δρ. 5. — Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ δρ. 8

Διεύθυνσις: Πρὸς τὸν συντάκτην Πλάτωνα Ε. Δρακούλην,

Ἀθήνας. Athènes-Grèce.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ

B. N. ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

[ιδρύθη τῷ 1876 ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων παιδαγωγικῶν συστημάτων καὶ ἀπετέλει τὸ τελευταίον κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς κρατικῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης].

1) Νηπιαγωγεῖον. 2) Προπαιδευτικὸν δημοτικὸν Σχολεῖον. 3) Ἑλληνικὸν Σχολεῖον καὶ 4) Γυμνάσιον.

Ὁ κ. Β. Ν. ΒΟΥΛΓΑΡΙΣ εἶνε ὁ μόνος τῶν ἐν Ἑλλάδι διευθυντῶν ἰδιωτικῶν Λυκείων ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν Εὐρώπῃ, ἰδίᾳ δὲ ἐν Ἑλβετίᾳ, περὶ τὰ παιδαγωγικὰ ἀσχοληθεὶς, ὁ τυγχάνων ἀείποτε ἐνήμερος πάσης ἐπὶ τὰ πρόσω ἐκπαιδευτικῆς μεταβολῆς, ὁ οὐδὲν οὐδέποτε ὄνειδρον ἀδυσανίστως δεχόμενος, ἀλλὰ μεταβάλλων αὐτὸ συμφώνως τῷ χαρακτῆρι καὶ τῇ ἰδιουσίᾳ τοῦ Ἑλλήνου, ὁ πεπρωκισμένος ὑπὸ πείρας μακρᾶς καὶ βουλήσεως στερεᾶς, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ περικοσμούμενος ὑφ' ἀπάντων ἐν γένει τῶν προσόντων τοῦ ἀληθοῦς καὶ ψυχῆ τε καὶ σώματι εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ θεῖον ὄντως λειτουργήμα αὐτοῦ ἀρωσιωμένου παιδαγωγοῦ.

Σκοπὸς τοῦ Παιδαγωγείου εἶνε ἡ ἠθικὴ μόρφωσις τῶν ἐν αὐτῷ παιδαγωγουμένων σὺν τῇ διανοητικῇ ἀναπτύξει καὶ τελειώσει.

Αὐστηροτάτη ἠθικὴ καὶ εὐπρέπεια τρόπων εἶνε οἱ ἀπαραίτητοι ὅροι καὶ τὰ γνωρίσματα τῶν μαθητῶν τοῦ Παιδαγωγείου, τὴν πρώτην κατέχοντα θέσιν ἐν τῇ ἐνδελειχῇ τοῦ κ. Β. Ν. Βουλγάρωος μερίμνῃ. Πρὸς εὐχερεστέραν δὲ τούτου ἐπιτυχίαν ἀποφύγει ὁ κ. Β. Ν. Βουλγάρης τὴν τῶν μαθητῶν πληθύν, καὶ τὴν διὰ ταύτης ὀλικὴν ὠφέλειαν, ἀπὲς γινώσκων ὅτι ἡ τῶν μαθητῶν πληθὺς καλλίει τὴν διηγετικὴν καὶ αὐστηρὰν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τε τῆς τοῦ ἥθους διαπλάσεως καὶ τῆς καθόλου αὐτῶν μόρφωσης.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ σύστημα τῆς ἐν τῷ Παιδαγωγείῳ διδασκαλίας καὶ τῆς ἐν ἐκάστῳ μαθήματι μεθόδου ἀκολουθῶν ὁ κ. Β. Ν. Βουλγάρης ταῖς ἐπὶ τούτῳ ἐργασίας τῶν τῆς Ἑσπερίας σοφῶν, πλείστην μὲν καταβάλλει φροντίδα περὶ τὴν τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων σύνταξιν, παρέχει δὲ κατὰ πᾶν ἔτος ἐλεγχὸν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐν τῷ Παιδαγωγείῳ αὐτοῦ γιγνομένης ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐργασίας δημοσιεύων αὐτὴν ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ ὑποβάλλων οὕτω εἰς τὰς σκέψεις τῶν φίλων τῆς πρό-

δοῦ ὅλον τὸ σύστημα τῆς ἐν τῷ Παιδαγωγείῳ γιγνομένης μαθητικῆς ἐργασίας. Πρὸς δὲ ἐν τῇ διαρρυθμίσει τοῦ προγράμματος ὅπερ συντάσσεται κατὰ τὰς ἐπίσημους ὑπουργικὰς ἐγκυκλίους, λαμβάνεται τριπλῆ πρόνοια περὶ τῶν ἐφετιμῶν ἐπιστημονικῆς ἐκπαιδεύσεως, περὶ τῶν πρός ἐγκυκλοπαιδικὴν μόνον παιδευσιν προσεργουμένων καὶ τρεπομένων ἅμα τῇ ἐκ τοῦ Γυμνασίου ἐξόδῳ ἐπὶ ἔργα ἢ τέχναις καὶ περὶ τῶν ἐπιθυμούντων ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ναυτικὴν σχολὴν τῶν δοκιμῶν ἢ εἰς τὴν στρατιωτικὴν τῶν Εὐελπίδων. Διδάσκονται πρὸς τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις παραδιδόμενοις μαθήμασι καὶ ταῦτα: ἐκθέσεις ἰδεῶν, ἀπαγγελία ἐκλεκτῶν ποιητικῶν τεμαχίων, ἀστικὴ διδασκαλία, παιδαγωγικὴ, ἀρχαιολογία, μυθολογία καὶ ζωγραφικὴ. Τούτων δὲ τὰ πλείεστα εἰσῆγγαγε πρῶτος ὁ κ. Β. Ν. Βουλγάρης καὶ προσηκόντως μόνος αὐτὸς ἐκκλιτήρῃσεν ἐφελκτικὰς οὕτω τὴν προσοχὴν τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐπιστημονικοῦ κόσμου, πολὺν περὶ τούτου ποιησαμένου λόγον ἐν τε ταῖς ἐφημερίαις καὶ τοῖς περιοδικοῖς.

Ἐν τῷ Παιδαγωγείῳ τοῦ κ. Βουλγάρωος διδάσκουσι: τὰ μὲν ἐπιστημονικὰ μαθήματα οἱ ἄριστοι τῶν ἀνεγνωρισμένων γυμνασιαρχῶν, καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, τὰ δὲ τεχνικὰ οἱ ἄριστοι τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰδικῶς περὶ ταῦτα ἀσχοληθέντων. Ἐκ δὲ τῶν ξένων γλωσσῶν ἡ μὲν Γαλλικὴ διδάσκειται καθ' ἐλάχιστην ὑπὸ τῶν ἐν τῷ Παιδαγωγείῳ μετὰ τῶν παιδῶν διατρεβόντων Ἑλβετῶν καθηγητῶν, ἡ δὲ Ἀγγλικὴ καὶ ἡ Γερμανικὴ ὑπὸ τῶν δοκιμωτέρων τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις Γυμνασίοις διδασκόντων ἀνεγνωρισμένων καθηγητῶν.

Ταῖς αὐτὰ ἐν συνόψει τὰ προσόντα τοῦ ὄντως ἀρίστου Παιδαγωγείου τοῦ κ. Β. Ν. Βουλγάρωος, ὅπερ ἐγκλείει ἐν ἑαυτῷ τὸ ἄθος τῆς Ἑλληνίδος νεολαίας. Τούτοις δ' ἀνάγκη πᾶσα νὰ προσθῶμεν τὸν ὅλιγον ἰδιορρυθμὸν τρόπον τῶν ἑβδομαδιαίων μαθητικῶν ἐλέγχων, ἐν οἷς σημειοῦνται τὸ ἦθος, ἡ σπουδῆ, ἡ ἐν ἐκάστῳ μαθήματι πρόοδος, ἡ φιλοκαλία τοῦ μαθητοῦ καὶ ἕτερα παρὰ τῆσιν, καὶ ὧν ἐκτεθειμένων ἐν διπλοτύπῳ τὸ μὲν ἐν δόξαι: καθ' ἑβδομῆδα τοῖς γονεῦσι: καὶ κηδεμόσι, τὸ δ' ἕτερον φυλάσσεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Παιδαγωγείου, τὸ ὑγιεινὸν καὶ ἄφθογον τῆς προφῆς, τὴν περὶ τὴν ἐσθῆτα καθαριότητα, τὴν κομψὴν καὶ κοσμίαν στολὴν τῶν μαθητῶν καὶ τὴν ἐν καιρῷ θέρουσιν εὐαρεστοτάτην διακτριβὴν τῶν παραμενόντων οἰκοτρόφων ἐν τῇ ἐν Φαλήρῳ ἰδιορρυθμῷ ὄλιγῃ ἐπαύλει τοῦ κ. Β. Ν. Βουλγάρωος.

Καταστήματα ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ Ἐν Ἀθήναις.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

Μετὰ φοιτητικῶν καὶ ληροφορικῶν πινάκων ἐπισημαστικῶν τοῦ χειρινοῦ.

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΠΕΝΤΕ

ἤτοι ἐκ 250 τυπογραφικῶν φύλλων ἢ σελίδων 3.800.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Μετὰ προσθηκῶν, βελτιώσεων καὶ προλεγομένων ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ τόμῳ γενομένων ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν καὶ πορισμάτων.

ΑΠΟ ΣΗΜΕΡΟΝ ΜΕΧΡΙ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1887

Πωλεῖται ἐν τοῖς Καταστήμασιν

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

καὶ παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις

τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ

Διὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα ἕκαστον σῶμα Δρ. 45

Διὰ δὲ τὴν Εὐρώπην Τουρκίαν " Φρ. χρ. 50

ΑΠΟ ΔΕ 1^{ης} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1888

ΘΕΛΕΙ ΤΙΜΑΣΘΑΙ

Διὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 75

Διὰ τὴν ἄλλοδαπὴν Φρ. χρ. 75

ΜΕΓΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ ΕΚ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Αἱ ἀνθρώπινα ἐξοχότερες ἀμφοτέρων τῶν φύλων εἴτε ἐπ' ἀγαθῶ εἴτε ἐπὶ κακῶ τῆς ἀνθρωπότητος εἰργάσθησαν, ἐσχημάτισαν τὸν σκελετὸν ἐφ' οὗ ἐνεσαρκώθη ἡ Παγκόσμιος Ἱστορία.

Τί ἡ Ἱστορία τοῖς ἔθνεσι προσήνεγκε καὶ προσφέρει, τούτου πρωτίστως τὸ ἡμέτερον Ἔθνος πείραξ ἔλαβε.

Τὸν τοῦ συγγράμματος τούτου τίτλον, εὐφραδῆ τῆς σημαντικότητός του σύστασιν θεωροῦντες, πάσης ἄλλης ἀπέχομεν.

Τὸ ΜΕΓΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ θὰ περιλαμβάνῃ τὴν βιογραφίαν ἀπάντων τῶν εἰς ὅτι δήποτε διακριθέντων ἀνθρώπων (ἀμφοτέρων τῶν φύλων) οἰασθήποτε ἐθνικότητος καὶ οἰασθήποτε ἐποχῆς. Ἰδιαιτέρως δὲ θὰ περιλαμβάνῃ καὶ τὰς τῶν εὐεργετησάντων τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος Ἑλλήνων τε καὶ Ξένων, ὡς καὶ ἀπάντων τῶν μυθολογούμενων προσώπων.

Τὸ ὅλον σύγγραμμα, ὅπερ Λεξικὸν ὀνομάσαμεν, διότι καὶ βιογραφία θὰ συνταχθῶσι κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν ἐπιθέτων, θὰ ἀπαρτίζηται ἐκ 12 τευχῶν, ὧν ἕκαστον θὰ σύγκηται ἐξ 160 σελίδων (μέγα ὄγκοον σχῆμα) καὶ περιοδικῶς ἀνά πᾶσαν 40^{ην} ἡμέραν θὰ ἐκδίδεται, πρὸς εὐκολίαν τῶν συνδρομητῶν.

Τιμὴ ἐκάστου Τεύχους ἐνταῦθα..... Δρ. 2.00
" " " ἐν ταῖς ἐπαρχίαις " 2.10
" " " ἐν τῷ ἐξωτερικῷ " 2.10 εἰς χρυσόν.

Ἐκπτώσις 15 % ἐπὶ προπληρωμῇ 3 τευχῶν, ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν ἐκδότην ἐν Ἀθήναις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Αὐγούστου 1887.

Ε. Μ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΛΗΡΗΓΗΤΗΣ

Τὸ ἀπέναντι ἄσμάτων, ὅπερ χαίρομεν ὅτι ἐν πρω-
τοτύπῳ, ἀνέκδοτον τέως, πρῶτοι δημοσιεύομεν, συνέ-
θετο ὁ διακεκριμένος ἑλληὴν μουσουργὸς κ. Παῦλος
Καρρέρ, ἀμὰ ἔμαθεν τὴν εἰς Ζάκυνθον πέρυσιν ἀριζίν
τοῦ φίλου του κ. Ἰω. Καμπούρογλου καὶ προσήνεγκεν
αὐτῷ ἀμέσως τὴν προίαν, ὡς δῆγμα τιμῆς πρὸς τὴν
διαβάτιδα ἐκ τῆς ὠραίας νήσου ποιήσιν του, ἣν πρὸ
πολλοῦ ἐγνώριζεν. Ἡ ἐπιστολή, δι' ἧς συνώδευσεν ὁ
ἔξοχος μουσικοδιδάσκαλος τὸ μικρὸν τοῦτο προῖον
τῆς μουσῆς του ἐπὶ στίχων τοῦ κ. Ἰω. Καμπούρογ-
λου καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν, εἶνε ἀξία κατα-
χωρίσεως αὐτολεξὶ διὰ τὴν τόσῃν ἐγκάρδιον ἀφέ-
λειαν τῆς εἰκονίζουσας τὰ ποιητικώτατα αἰσθημάτα
τοῦ « μωσαβολημένου νησιού » :

Ἀξιότιμη Φίλε Κύριε Ἰωάννη Καμπούρογλου,

« Κατὰ πρώτην φοράν ὅπου ἔργασθε εἰς τὸ μωσαχο-
βολισμένον νησί καὶ νὰ ἀναχωρήσετε χωρὶς νὰ πάρετε
μαζύ σας καὶ ἓνα λουλουδάκι ἐκ τοῦ μουσικοῦ ἀνθῶνος
του ἧθελον εἶναι πολὺ ἄδικον!

« Ὡστε, δέχθητε Σᾶς παρακαλῶ, ἓνα τοιοῦτο λου-
λουδί το ὅποιον ἐνώρις ἐνώρις καὶ δροσερὸ ἔκοψα ἐπί-
τηδες δι' Ἐσᾶς. »

Ὁ φίλος σας

« ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΡΕΡ »

Ἐν Ζακύνθῳ τῆν 15 Αὐγούστου 1886

ΑΣΜΑΤΙΟΝ

“ ΜΕ ΜΙΑ ΤΡΙΧΑ ΑΠ’ ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ ΣΟΥ, ”

ΠΟΙΗΣΙΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΡΡΕΡ

p espressivo

Canto

Mε μιά τρί - γα από τα
Πά - ρα - το και μή - τώ

Andante

p

Cantabil.

dolce

λιά σου Ξ - δε - σες λουλού - δια θυό. "Ε - φευ -
χά - σης, φύ - λα - γέ - το με στορ - γή - πά - ρα -

γα και μ'είπερι: Στά - σου, στάσου μ'εί - πες πάρα κι -
το, μή μ'ε - χέ - σης, κι' αν χω - ρί - τω - με στη

"UN SOUPIR,,

POLKA MAZURKA

Pour Piano

PAR

LOUIS DI-MENTO

« UN SOUPIR »
POLKA MAZURKA

Introduction

ff

Première partie

f

Ε-φου-γα και μ'είπες στά - σου, στάσου
πά - ρε - το μη με ξε - χά - σης! Άν γω-

dolce rall...

- περ, πάλ - ρε αυτό.
ρί - σω - με στη γή.

p rall.

ritornello

p dolce

3.

4.

"Αχ! πὸ ἔξαρτε πῶς μὲν
Μὲν σου τρίχ' ἀρκεῖ
Γιὰ νὰ μ' ἔχουνε οἱ χρόνοι
"Ὅπου σὺ, θαμένο ἔκατ'.

Μὰ ἐγὼ τόσο σὲ λατρεῖω
Ποῦ μὲν τρίχ' σου κί' αὐτὴ
Τὴν λυπεύμαι, ποῦ πιστεύω
Πῶς γιὰ μὲν ἔχει κοπῆ.

Seconde partie

*D.C. la 1ª parte
sino il Fin poi
segue.*

TRIO

3/4

mestosamente

The first system of the Trio section consists of four measures. The treble clef part begins with a half note chord (F4, A4, C5) marked with an 'X', followed by quarter notes (F4, A4) and quarter notes (C5, B4). The bass clef part begins with a half note chord (F3, A3, C4) marked with an 'X', followed by quarter notes (F3, A3) and quarter notes (C4, B3).

1 volta

The second system contains measures 5 through 8. Measures 5 and 6 are identical to the first system. Measures 7 and 8 feature a melodic line in the treble clef: a half note chord (F4, A4, C5) marked with an 'X', followed by quarter notes (F4, A4), quarter notes (C5, B4), and quarter notes (A4, G4). The bass clef part continues with quarter notes (F3, A3) and quarter notes (C4, B3).

2 volta

The third system contains measures 9 through 12. Measures 9 and 10 are identical to the first system. Measures 11 and 12 feature a melodic line in the treble clef: a half note chord (F4, A4, C5) marked with an 'X', followed by quarter notes (F4, A4), quarter notes (C5, B4), and quarter notes (A4, G4). The bass clef part continues with quarter notes (F3, A3) and quarter notes (C4, B3).

*Dal segno ♯ sino
il Fin.*